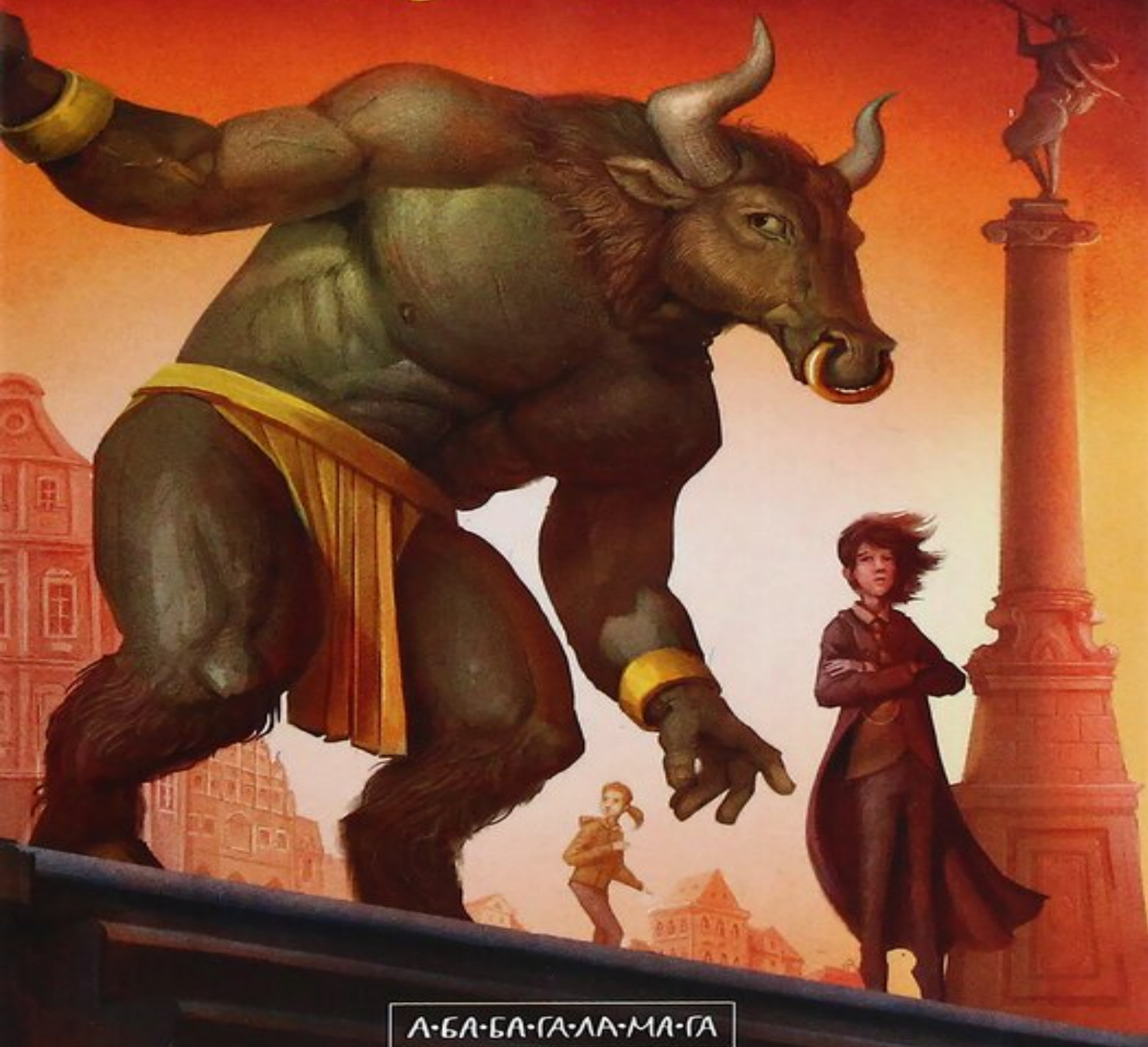

ДЖОНАТАН СТРАУД

БАРТИМЕУС

ОКО ГОЛЕМА

А·БА·БА·ГА·ЛА·МА·ГА

ДЖОНАТАН СТРАУД

БАРТИМЕУС

ОКО ГОЛЕМА

ΟΚΟ
ΓΟΛΕΜΑ

ДЖОНАТАН СТРАУД

ОКО
ГОЛЕМА

ТРИЛОГІЯ БАРТІМЕУСА:
КНИГА ДРУГА

З англійської переклав
Володимир Панченко

Phiini

Головні діячі особи

Чарівники:

Пан РУПЕРТ ДЕВЕРО	Прем'єр-міністр Великої Британії та Імперії
Пан КАРЛ МОРТЕНСЕН	Міністр оборони
Панна ДЖЕСІКА ВАЙТВЕЛ	Міністр державної безпеки
Пан ГЕНРІ ДЮВАЛЬ	Начальник поліції
Пан МАРМАДЬЮК ФРАЙ	Міністр закордонних справ
Панна ГЕЛЕН МАЛБІНДІ	Міністр інформації
Пан ДЖУЛУС ТЕЛЛОУ	Міністр внутрішніх справ
Пан ДЖОН МЕНДРЕЙК	Помічник міністра внутрішніх справ
Пан ДЖОРДЖ ФФАУКС	Чарівник четвертого рівня, службовець Міністерства внутрішніх справ
Пан ШОЛТО ПІНН	Власник крамниці «Піннове магичне знаряддя» на Пікаділлі
Пан КВЕНТИН МЕЙКПС	Драматург, автор «Лебедів Аравії» та інших п'єс

А також численні інші чарівники, полісмени й шпигуни

Простолюд:

КІТІ ДЖОНС

ЯКУБ ГІРНЕК

Пан Т. Е. ПЕННІФІЗЕР

ЕНН СІВЕНС

ФРЕД ВІВЕР

СТЕНЛІ ГЕЙК

НИКОЛАС ДРЮ

ΚΛΕΜ ΓΟΠΚΙΝΣ

А також інші члени Спротиву

Духи:

БАРТИМЕУС *Джин, слуга пана Мендрейка*

КВІЗЛ *Джинія, служниця пана Ффаукса*

ШУБІТ *Джин, слуга панни Вайтвел*

HEMIADEC *Джин, слуга пана Теллоу*

СІМПКІН *Фоліот, слуга пана Пінна*

А також численні інші африти, джини, фоліоти й біси

*Оцифровано телеграм-спільнотою ^{БУКХАБ} для всіх
українців.*

Цю та інші книги можна знайти в телеграм-каналі.

Підтримуйте українських видавців.

Якщо вам сподобалась книга — обов'язково придбайте паперову.

БУКХАБ

Місце кльових людей

Пролог

Байтіншус

Прага, 1868

У сутінках одне за одним спалахували ворожі вогнища — їх було помітно більше, ніж будь-якої з попередніх ночей. Вогнища мерехтіли серед сірих долин, мов осяйні самоцвіти: здавалося, немовби з-під землі з'явилося зачароване місто. За нашими ж мурами, навпаки, будинки стояли з затуленими віконницями й пригашеним світлом. Усе химерним чином перевернулося: Прага поринула в мертву темряву, а землі довкола міста палали життям.

Вітер невдовзі вщух. Кілька годин перед тим він шаленів — лютий західний вітер, що приносив нам вісті про пересування загарбників: гуркіт штурмових машин, голоси вояків і тварин, зітхання полонених духів, пахощі чарів. Тепер же вітер напрочуд хутко зник — і в повітрі запанувала тиша.

Я ширяв високо над Страхівським монастирем, не виходячи з кола величних міських мурів, які сам і побудував три століття тому. Мої шкірясті крила ворушилися міцно й повільно; мої очі проглядали всі сім рівнів аж до обрію^[1]. Видовище було, правду кажучи, невітгішне. Британське військо ховалося за магічним Укриттям, проте хвилі його могутності вже сягали підніжжя Празького Граду. В темряві неясно видніли аури величезного натовпу духів; щохвилини короткі здригання рівнів провіщали прибуття їхніх нових загонів. Темними полями цілеспрямовано пересувалися в різних напрямках групи людей-вояків. Посередині громадилася купа величезних білих наметів, що скидалися на яйця птаха Рока; довкола них, мов павутиння, висіли Щити та інші закляття^[2].

Я поглянув на вечірній небосхил. Там клубочились чорні гнівні хмари, трохи підфарбовані жовтим на заході. На величезній висоті — поза досяжністю Вибухів — кружляли шість невиразних цяток, майже невидимих у сутінках. Вони поволі посувалися проти сонця, востаннє оглядаючи наші мури й перевіряючи силу нашого захисту.

До речі, й мені не завадило б зробити те саме...

Біля Страхівської брами — найдальшого та найвразливішого місця в мурах — височіла старовинна укріплена вежа. Давню браму було замкнено потрійним замовлянням і незліченними засувами, а похмурі зубці на вершині вежі їжачилися списами недремних вартових.

Принаймні мали їжачитись.

Я летів до вежі — з головою яструба, зі шкірястими крилами, схований за примарною завісою. Я нечутно ступив босими ногами на високий кам'яний гребінь. Я чекав різкого вигуку вартового, миттєвої реакції готових до бою вояків.

Однак нічого не відбулося. Знявши з себе Укриття, я прислухався — чи не чути хоч найменшого запізнілого вияву пильності. Тоді кахикнув. Знову нічогісінько!

Частину муру було загороджено мерехтливим Щитом, за яким причаїлися п'ятеро вартових^[3]. Щит був завузький — на одну людину чи якнайбільше трьох джинів. Тому за ним не вщухала добряча штовханина.

— Та годі вже! Скільки можна?!

— Прибери пазурі, ти, бевзю!

— А ти посунься! Кажу тобі: в мене дупа з-за Щита стирчить! Ще побачить хто!

— Ну, це вже забезпечило б нам перемогу...

— Годі крилами вимахувати! Мало око мені не вибив.

— А ти перетворись на щось менше. Може, на глистяка?

— Якщо ти знову пхнеш мене ліктем...

— Хіба я винен? Це отой індик Бартімеус поставив нас сюди...

Отакі, як бачите, нехлюї та бовдури. Гадаю, переказувати це повністю не варто. Воїн з головою яструба згорнув свої крила, ступив уперед і привернув увагу вартових, спритно зацідивши їм міцного ляпаса, одного на всіх^[4].

— Оце такі *вартові*?! — гримнув я. Довго воловодитись тут мені не хотілося — півроку постійної військової служби добряче підточили

мою сутність. — Ховаєтесь за Щитом, сваритесь, мов перекупки... Що я наказав вам?! *Пильнувати!*

Вартові щось винувато бурмотіли, совалися й тупилися в підлогу. Аж нарешті жабеня підняло лапку.

— Пробачте, сер... пане Бартімеусе, — промовило воно. — Яка користь із нашого сторожування? Британці ж усюди — і на небі, й на землі. Ми чули, що в них там ціла когорта афритів. Це правда?

Примруживши очі, я націлив свій дзьоб до обрію:

— Може, й правда.

Жабеня застогнало:

— А в нас — ні однісінького, еге ж? Після того, як прикандичили Феба. А ще кажуть, ніби в них є марида, й чимало. А в проводиря ще й посох, нівроку потужний. Подейкують, ніби він цим посохом сам-один розгромив і Париж, і Кельн. Це теж правда?

Вітерець поворушив пір'я на моїй голові.

— Може, й правда.

Жабеня зойкнуло:

— Ой! Просто жах, авжеж? Тепер ми пропали! Цілий день до них прибувають нові й нові загони духів, а це означає тільки одне: вночі вони підуть в атаку. До світанку ми всі погинемо!

Еге ж, добрячий буде бойовий дух у нашого війська після таких розмов!^[5] Я торкнувся його бородавчастого плеча:

— Послухай-но, синку... як тебе звать?

— Наббін, сер.

— Наббін... Отож, Наббіне, не треба вірити першим-ліпшим чуткам. Авжеж, британська армія потужна. Ба більше, потужніше військо я навряд чи бачив. Але нехай так! Нехай у них там марида, легіони афритів, цілі бочки горл! Нехай усе це рушить на нас цієї ж ночі, просто отут, біля Страхівської брами! Нехай! У нас є дещо таке, що вони вхоплять шилом патоки.

— Що саме, сер?

— Дещо таке, від чого ці африти з маридами попадають сторч головами! Таємні чари, яких ми навчились у вогні десятків боїв. Чари, які обіцяють лиш одну солодку змогу: *вижити!*

Жабеня вирячилось на мене:

— Це мій перший бій, сер...

Я нетерпляче махнув рукою:

— Цісарські джини кажуть: наші чарівники над чимось працюють. Остання лінія оборони. Щось там у них по-справжньому божевільне, — я мужньо лягнув його по плечу. — Як тобі, синку? Полегшало?

— Ні, сер. Тільки погіршало...

Не дивно. Я ж не майстер на всілякі дружні бесіди.

— Гаразд, — буркнув я. — Ось моя порада: викручуйтесь якнайспритніше і тікайте, де лише можете. Якщо пощастить, то ваших господарів повбивають раніше за вас. Сам я, принаймні, на це сподіваюся.

Сподіваюсь, мої бадьорі слова пішли їм на користь, бо саме цієї миті розпочалася атака. Далеке відлуння розляглося всіма сімома рівнями. Ми всі відчули його: то був владний наказ, що лунав на одній-єдиній ноті. Я рвучко обернувся, вглядаючись у п'ятьоро вартових — один за одним — теж повизирали з-за своїх зубців.

Унизу, в долині, могутня армія рушила вперед.

На чолі військ, у раптовому пориві шаленого вітру, мчали джини в червоно-білих обладунках, озброєні тонкими списами зі срібними наконечниками. Крила їхні гули, а від вигуків аж вежі здригалися. Землею наступали примарні лави горлів з кістяними тризубцями: нишпорячи по всіх хижках та будинках за мурами, вони шукали собі поживи^[6]. Над ними кружляли неясні тіні гулів та мороків — привидів холоду й нещастя, безтілесних на всіх семи рівнях. А позаду — з вереском і ляскотом зубів — знялися в небо, немовби велетенська піщана буря чи бджолиний рій, тисячі бісів та фоліотів. Усі вони — та й численні інші — посунули до Страхівської брами.

Жабеня торкнуло мене за лікоть.

— Дякую, сер, що ви поговорили з нами, — сказало воно. — Завдяки вам я почуваюся спокійніше.

Та я його майже не слухав. Я дивився вдалину, вище за страхітливе військо, на невисокий пагорб поруч із банями білих наметів. Там стояв чоловік із палицею — чи радше посохом — у руці. Стояв він надто далеко, щоб я міг його як слід роздивитись, одначе його міць я відчував навіть звідси. Його аура осявала увесь пагорб. Я побачив, як із хмар, що купчилися в небі, вирвалися кілька блискавок і втяглись у верхівку піднесеного посоха. Пагорб, намети, вояки, що чекали довкола, — все на мить освітілося, наче опівдні. А потім світло згасло

— посох увібрав енергію блискавок у себе. І над оточеним містом прокотився грім.

— То ось він який, — пробурмотів я, — цей славетний Гледстон...

Джини тим часом наблизилися до мурів, залишивши позаду долину та руїни розорених будинків. Коли вони підійшли впритул, подіяло захисне замовляння: в небо вистрілили струмені блакитно-зеленого полум'я і спопелили тих, хто мчав попереду. Проте полум'я швидко згасло, й духи посунули далі.

Настала черга захисників міста. З мурів аж до хмар знялася згря бісів та фоліотів. Вони пронизливо верещали й жбурляли Вибухи назустріч ворожій орді. Нападники відповідали тим самим. У сутінках стикались і сплітались Інферно й Потоки; спалахи світла відкидали чудернацькі переплетені тіні.

Довкола вже горіли празькі передмістя; перші горли юрмились під нами, силкуючись розірвати міцні закляття, якими я поскріплював основи мурів.

Я розправив крила, готовий поринути в бій. Жабеня біля мене роздуло горлянку і войовниче кумкнуло. Наступної миті з посоха чарівника, що стояв на пагорбі, вилетів згусток енергії. Промчавши небом, він влучив у вежу Страхівської брами — під самісінькі її зубці. Наш Щит розірвався, мов тоненький папірець. На всі боки полетіли камені й тиньк; дах просів. Я шкереберть злетів у повітря...

...і ледве не впав на землю. Щоправда, мені пощастило: я гепнувся просто на вози з сіном, якими перед облогою перегородили браму. Дерев'яний каркас вежі вже палав. Вартових не було видно. Небом сновигали біси та джини, обмінюючись магічними атаками. Мертві тіла сипалися вниз, підпалюючи дахи будинків. Надвір, репетуючи, вибігали жінки й діти. Страхівська брама тремтіла від ударів кістяних тризубців. Було зрозуміло, що їй уже недовго стояти.

Захисники міста потребували моєї допомоги. Я спритно, як і завжди, вибрався з купи сіна.

— Бартімеусе, коли пообтрушуєш із себе соломинки, не забудь, що тебе кличуть до замку, — пролунав знайомий голос.

Воїн з головою яструба озирнувся.

— О, Квізл! Привіт!

Посеред вулиці, зирячи на мене жовто-зеленими очима, сиділа гарненька леопардиця. Коли я поглянув на неї, вона недбало підвелася,

відійшла трохи вбік і сіла знову. За мить на те місце, де вона щойно сиділа, полинув потік гарячої смоли, після якого на бруківці залишався задимлений кратер.

— Ти, здається, трохи заклопотаний, — зауважила леопардиця.

— Еге ж. Тут, здається, нам не вистояти, — я скочив з воза на землю.

— Схоже, що мури довго не витримають, — провадила леопардиця, глянувши на браму. — Поганенька, нівроку, робота. Цікаво, який це джин будував її?

— Хтозна, — відповів я. — То що, нас кличе хазяїн?

Леопардиця кивнула:

— Треба поспішати, бо він зараз дасть нам Голок. Ходімо пішки. В небі он яка товкотнеча.

— Ну, то веди мене.

Я перемінив подобу, обернувшись пантерою — чорною, як ніч. Ми помчали вузькими вуличками до Градчанської площі. Вулички були порожні. Ми навмисне уникали місць, де юрмився, мов перелякане стадо, люд. Довкола спалахували нові й нові будинки. Завалювались дахи, падали стіни. Над руїнами танцювали й вимахували головешками бісенята.

Біля замку, в непевному світлі ліхтарів, метушилися цісарські служники, абияк вантажачи на вози розрізнені меблі. Конюхи марно силкувались поприпинати оскаженілих коней. Небо над містом палахкотіло різнобарвними вогнями; від Страхівської брами й монастиря лунали глухі вибухи. Ми вільно прослизнули крізь парадні ворота замку.

— Цісар виїздить, еге ж? — пропихкотів я, побачивши засапаних бісів з паками одягу на головах.

— Він більше тривожиться за своїх любих пташок, — пояснила Квізл. — Хоче, щоб наші африти перенесли їх у безпечне місце.

Зелені очі леопардиці насмішкувато блиснули.

— Але ж усіх афритів побили!

— Отож-бо й воно... Ми майже прийшли.

Ми дістались північного крила замку, де облаштувались чарівники. Тут навіть камені густо просякли магією. Леопардиця й пантера збігли вниз довгими сходами, опинилися на балконі, що виходив на Оленячий рів, і крізь арку увійшли до Нижньої Майстерні. То була простора

кругла зала, що займала майже цілий перший поверх Білої вежі. Впродовж кількох останніх століть мене часто викликали сюди, та цього разу всі звичайні магичні предмети — книжки,

горщики з пахощами, свічники — було відсунуто до стін, а посередині зали стояли десять столів і крісел. На кожному столі спочивала мерехтлива кришталева куля, а в кожному кріслі сидів згорблений чарівник, що пильно вглядавсь вглиб кулі. В залі панувала мертва тиша.

Наш хазяїн стояв біля вікна, роздивляючись темне небо крізь телескоп^[7]. Помітивши нас, він порухом наказав нам мовчати і провів до сусідньої кімнати. За кілька останніх напружених тижнів його сиве волосся стало ще білішим, гачкуватий ніс потоншав і скривився ще дужче, а очі почервоніли, мов у біса^[8]. Він почухав потилицю:

— Не розповідайте нічого. Я знаю все. Скільки ми маємо часу?

Пантера ворухнула хвостом:

— Десь із годину, не більше.

Квізл озирнулася в бік великої зали, де працювали мовчазні чарівники.

— Ви, схоже, випустили големів, — зауважила вона.

Чарівник коротко кивнув:

— Вони завдадуть ворогові серйозних збитків.

— Цього все одно замало, — заперечив я. — Навіть якщо їх десятеро. Ви бачили, які там війська?

— Завжди ти, Бартімеусе, лізеш зі своїми дурними й непотрібними зауваженнями! Це лише для того, щоб відвернути їхню увагу. Ми збираємось вивести його величність зі східного боку. Біля берега чекає човен. А големи тим часом оточать замок і прикриють наш відступ.

Квізл досі дивилася на чарівників: вони схилилися над своїми кулями, без упину бурмочучи тихі накази своїм створінням. Крихітні зображення в кристалі показували кожному чарівникові, що бачить його голем.

— Британці не марнуватимуть часу з цими потворами, — мовила Квізл. — Вони знайдуть тих, хто ними керує, й повбивають їх.

Хазяїн вишкірився:

— Цісар на той час уже буде в безпеці! До речі, саме це й стане вашим новим завданням: охороняти найяснішого цісаря під час цієї

втєчі. Зрозуміли?

Я підняв лапу. Чарівник тяжко зітхнув:

— Що, Бартімеусе?

— Сер, — сказав я, — дозвольтє запропонувати вам інше. Прагу оточено зусібіч. Якщо ми тікатимемо з міста разом з цісарем, то неминуче загинемо. Може, нам краще наплювати на цього старого дурня й накивати п'ятами? На Карловій вулиці є невелика пивничка з пересохлою криницею. Криниця неглибока. Отвір, щоправда, досить вузенький, та все ж...

Чарівник спохмурнів:

— Ти гадаєш, ніби я там ховатимусь?

— Ну, для вас там, може, й трохи затісно, та ми спробуємо якось запхати вас туди. Ваше черево, звичайно, завдасть нам клопоту, та коли трішки натиснути... Ой-ой-ой!

Моя шерсть закурилася димом. Я замовк на півслові. Розжарені Голки завжди збивають мене з пантелику.

— На відміну від тебе, — гаркнув чарівник, — я знаю, що таке відданість! Мене не треба змушувати чесно поводитися щодо свого володаря. Повторюю: ви обоє повинні захищати його величність — навіть ціною власних життів! Зрозуміли?!

Ми неохоче кивнули. Саме цієї миті підлога під ногами здригнулась від недалекого вибуху.

— Тоді за мною! — наказав хазяїн. — Часу в нас обмаль!

* * *

Ми піднялись тими самими сходами — й заглибились у вузькі коридори замку. У вікнах яскраво спалахувало полум'я, жахливі крики відлунювали звідусіль. Хазяїн біг підтюпцем на своїх довгих сухорлявих ногах, відсапуєчись із кожним кроком; ми з Квізл довгими стрибками мчали за ним навздогін.

Врешті ми вискочили на терасу, де впродовж багатьох літ цісар утримував свій пташник. Пташник був величезний — нагородження просторих вольєрів з візерунчастими бронзовими ґратами, банями, башточками, висувними годівничками й дверцятами, крізь які цісар міг заходити всередину. Всередині все було захаращено деревами та кущами в горщиках, між якими гасали незліченні різноманітні папуги,

чий предки потрапили до Праги з усіх усюд. Цісар просто схибнувся на цих пташках: останнім часом, коли міць Лондона почала зростати, а його власна імперія вислизати з його рук, він дедалі частіше сидів у пташнику, спілкуючись зі своїми друзями. Тепер, коли в нічному небі тривала магічна битва, птахів огорнула паніка: вони метушилися по клітках і перелякано кричали. Цісар — низенький гладкий панок у штанях із єдвабу й пожмаканій білій сорочці — метушився незгірше за своїх папуг, сперечаючись із служниками, приставленими до пташника, й нітрохи не зважаючи на радників, що з'юрмилися довкола.

Прем'єр-міністр Майрінк, блідий і сумний, смикав його за рукав:

— Ваша величносте! Будь ласка! Британці вже в Празькому Граді! Ми мусимо перевести вас до безпечного місця...

— Я не можу покинути свій пташник! Де мої чарівники? Покличте їх сюди!

— Ваша величносте, вони всі беруть участь у битві...

— А де мої африти? Мій вірний Феб?

— Ваша величносте, я вже кілька разів повідомляв вам, що він...

Мій хазяїн пропхався крізь натовп.

— Ваша величносте! Рекомендую вам Квізл і Бартімеуса. Вони допоможуть нам виїхати, а тоді повернуться, щоб порятувати ваших чудових птахів.

— Як? Коти? Оці два *коти*?!^[9]

Цісар зблід і набундючився.

Ми з Квізл вирячили очі. Вона перетворилася на дівчину-красуню, а я прибрав подобу Птолемея.

— А тепер, ваша величносте, прошу вас до цих сходів... — провадив мій хазяїн.

У місті заgrimіли потужні вибухи. Горіла вже половина передмість. Через кам'яний парапет, що оточував терасу, перескочило бісеня з підпаленим хвостом. Воно підлетіло до нас і заціпеніло.

— Дозвольте доповісти, сер! До замку проривається безліч лютих афритів. На чолі в них Гоноріус і Петтернайф — особисті слуги Гледстона. Дуже страшні, сер. Наші загони не стримують їхнього натиску... — бісеня замовкло й поглянуло на свій хвіст. — Дозвольте пошукати води, сер!

— А големи? — поцікавився Майрінк.

Бісеня здригнулося:

— Так, сер! Големи щойно почали битися з ворогом. Я, зрозуміло, тримався далі від хмари, та мені здається, що британські африти трохи перемішались і відступили. То як щодо води?..

Цісар пискливо вигукнув:

— Чудово, чудово! Перемога за нами!

— Це лише тимчасова перевага, — заперечив Майрінк. — Нам пора, ваша величносте.

Незважаючи на протести цісаря, його відтягли від кліток і повели до хвіртки. Майрінк із своїм хазяїном очолювали ходу: цісар ішов за ними, та його низенької постаті не було помітно за натовпом двірської челяді. Позаду прямували ми з Квізл.

Спалахнуло світло. Позаду нас через парапет перескочили дві чорні тіні. Подерті плащі майоріли за їхніми плечима, в глибині каптурів жевріли жовті очі. Вони мчали через терасу великими стрибками, ледве торкаючись землі. Пташки в клітках раптово замовкли.

Я позирнув на Квізл:

— Твої чи мої?

Дівчина-красуня вишкірила гострі зубки в усмішці:

— Мої.

Вона залишилася позаду, щоб зустріти гулів. А я побіг навздогін за цісарським почтом.

За хвірткою, під замковим муром, уздовж рову вела на північ вузенька стежка. Внизу палало Старе Місто; я бачив, як вулицями бігали британські вояки та пражани, що тікали від них, билися з ними й помирали від їхніх рук. Та все це здавалося страшенно далеким — мені було чути лише легенькі подихи вітру. В небі, мов гайвороння, ширяли зграї бісів.

Цісар нарешті припинив вередувати. Почет мовчки поспішав уперед. Поки що все було гаразд. Ми вже дісталися Чорної вежі. Ось і сходи — дорога вільна.

Позаду залопотіли крила, і біля мене сіла Квізл. Обличчя її було сіре, а в боці зяяла рана.

— Щось не так? — запитав я.

— То не гулі. Там був африт. Прийшов голем і знищив його. Зі мною все гаразд.

Почет тим часом спускався з пагорба. Внизу, у воді Влтави, було видно спалахи замку у вогні, що надавали річці скорботної краси. Ми нікого не зустріли, нас ніхто не намагався переслідувати. Найгірше залишилося позаду.

Річка була вже близько. Ми з Квізл презирнулися. Місто загинуло, а з ним загинула й ціла імперія, однак ця втеча дозволить нам порятувати хоч рештки подоланих гордоців. Цього рабства ми, звичайно, бридились, та програвати аж ніяк не хотіли.

Біля самісінького підніжжя пагорба на нас чекала засідка.

На сходи перед почтом зненацька вискочили шестеро джинів і ціла згряя бісів. Цісар з почтом скрикнули й відсахнулись. Ми з Квізл напружились, ладні кинутися в бій.

Позаду хтось тихенько кахикнув. Ми озирнулись водночас.

На п'ять сходинок вище від нас стояв худорлявий молодик. Біляві кучері, великі блакитні очі, сандалі й тога в пізньому римському стилі. В його обличчі було щось соромливе, меланхолійне — ніби він з тих, що й мухи не скривдять. Проте одна риса, що мимоволі впала мені в око, геть псувала це враження: в руці він тримав величезну косу зі срібним лезом.

Я перевірів його на інших рівнях, марно сподіваючись, що це просто дивак у маскарадному вбранні. На жаль, ні. То був африт, і до того ж могутній. Це вже не іграшки^[10].

— Пан Гледстон переказує цісареві свої найкращі побажання, — промовив молодик. — Він хоче бачити його у своєму товаристві. Інші можуть забиратися геть.

Пропозиція була цілком розумна. Я запитально глянув на хазяїна, але той шалено махнув рукою, наказуючи мені вступити в бій. Зітхнувши, я неохоче ступив назустріч афритові.

Молодик несхвально цокнув язиком:

— Забирайся, хробаче! Ти мене не подужаєш.

Ця образа роз'ятрила мою лють.

— Бережися! — холодно відповів я. — Мене не варто зневажати.

Африт байдуже покліпав:

— Та невже?! А як тебе звать?

— Як звать?! — розлючено перепитав я. — В мене багато імен! Я — Бартімеус! Я — Сак раль-Джині, Н'горсо Могутній, Срібний Пернатий Змій!

Я виразно помовчав. Та молодика це нітрохи не схвилювало:

— Вперше чую. Зроби краще ласку..

— Я розмовляв із Соломоном!

— Ото ще штучка, — зневажливо махнув рукою африт. — Хто з ним не розмовляв? Правду кажучи, він жодного з нас не проминув...

— Я відбудував мури Урука, Карнака й Праги!

Молодик пирхнув:

— Оці самісінькі? Які Гледстон розваляв за п'ять хвилин? А мури Єрихону—це, часом, не твоя робота?

— Його, — втрутилась Квізл. — Одна з перших. Він воліє про це мовчати, та...

— Послухай-но, Квізл!..

Африт провів пальцем по лезу коси:

— Попереджаю востаннє, джине. Забирайся геть. Мене ти не подужаєш.

Я стенов плечима, корячись своїй долі:

— Зараз побачимо!

І справді побачили. Й переконалися, що африт мав рацію, — до того ж відразу. Перші чотири мої Вибухи він відбив помахом коси. П'ятий, особливо потужний, полетів назад у мій бік. Мене скинуло зі сходів, і я покотився з пагорба вниз, розсипаючи свою сутність.

Зупинившись, я спробував підвестись, та знову впав від нестерпного болю. Моя рана була надто велика — я ніяк не міг оговтатись.

А вгорі, на стежці, біси вже накинулись на почет. Повз мене промчали Квізл із кремезним джином, що вчепились одне одному в горлянки.

Африт недбало подався до мене. Ось він підморгнув, замахнувся срібною косою...

Та цієї миті втрутився мій хазяїн.

Я б не сказав, що він був добрим хазяїном, — він, скажімо, надто вже часто вдавався до Розжарених Голок, — та цей останній його вчинок був, як на мене, найкращим, що він зробив за все своє життя.

Довкола нього метушилися біси. Вони ширяли в нього над головою, гасали між ногами — тяглися до цісаря. Хазяїн, люто скрикнувши, дістав з кишені Вибуховий жезл — одну з отих новеньких штучок, виготовлених алхіміками із Золотої вулиці у

відповідь на британську загрозу. Ці жезли робилися нашвидкуруч, вибухали раніше, ніж треба, чи й зовсім не вибухали. Будь-що найрозумніше було просто жбурнути їх кудись у бік ворога. Та мій хазяїн був типовий чарівник. Він не звик сам брати участь у битвах. Команду він вигукнув, а далі завагався: тримав жезл над головою й тицяв ним у юрму бісів, ніби ніяк не міг вибрати з-поміж них когось одного.

Отож і провагався він довше, ніж треба.

Вибухом змело половину сходів. Біси, почет і сам цісар розлетілись, мов пушинки з кульбаби. А мій хазяїн узагалі зник без сліду.

Цієї ж миті закляття, що тримало мене, розвіялось і щезло.

Африт махнув своєю косою саме там, де тільки-но була моя голова. Лезо встромилось у землю.

***

Отак, через багато століть, обірвалися пута, що припинали мене до Праги. Слід одначе сказати, що коли моя сутність легко розліталася на всі боки — і мені було видно, як палає місто, марширують війська, плачуть діти й виють біси, як помирає одна імперія і народжується в крові наступна, — я не відчував великої радості.

Я відчував, що все повернеться тільки на гірше.

Частина перша

Натанієль

Лондон! Велика квітуча столиця, що існує вже дві тисячі років! Під рукою чарівників вона прагла стати центром світу. І певною мірою їй це вдалося, принаймні зовні. Розжирівши на завойованих імперією багатствах, вона стала величезною й незграбною.

Місто тяглося на кілька миль обабіч Темзи: просякла кіптявою кора будинків, розцяцькована палацами, вежами, храмами й ринками. По всіх своїх куточках, за будь-якої пори, воно аж кишіло людом. Вулиці були повні туристів, робітників та інших людей, що поспішали у власних справах, а в повітрі тим часом купчились невидимі біси, що поспішали у справах своїх хазяїв.

На галасливих пристанях, що простягнися до сірих вод Темзи, натовпи вояків та урядовців чекали своєї черги вирушити навколо світу. У затінку британських кораблів, окутих залізом, річкою мчали різнобарвні торговельні судна всіх розмірів та зразків — швидкі європейські караки, арабські доу з гострими вітрилами, кирпаті китайські джонки, дженджуристі американські кліпери зі стрункими щоглами. Довкола них юрмилися човники лондонських лоцманів: ті гучно сварилися, чия зараз черга вести судно до причалу.

Столичним життям керували два серця. На сході — Сіті, де збиралися торговці з далеких земель, щоб обмінятися своїм крамом; на заході — там, де річка несподівано повертала, — розтягався на цілу милю Вестмінстер, де чарівники невпинно працювали над розширенням і захистом території Британської імперії.

Хлопчина побував у справах у центрі Лондона й тепер пішки повертався до Вестмінстера. Йшов він неквапом: навіть цієї ранкової

години сонце вже добряче припікало, і хлопець відчував, як його комірець помалу просякає потом. Легенький вітерець торсав поли довгого чорного пальта, граючи ними за спиною в хлопця. Того тішило, яке похмуре й мальовниче враження справляє це збоку: юнак не раз ловив на собі погляди перехожих. Коли ж вітер був справді сильний, поли пальта майоріли горизонтально — паралельно землі, а це видавалося вже не таким величним.

Хлопець перейшов Ріджент-стрит і, проминувши білені будівлі доби Регентства, вийшов на Геймаркет, де вуличні підмітайли заклопотано вимахували мітлами перед фасадами театрів, а молоді продавчині фруктів починали розкладати свій крам. Одна жінка тягла тацю з цілою горою чудових, стиглих помаранчів з колоній: помаранчі стали в Лондоні рідкістю відтоді, як у Південній Європі почалися війни. Проходячи повз неї, хлопчина спритно кинув монету до цинової карнавки, що висіла в жінки на шиї, й хутенько підхопив помаранч із самісінького верха гори. Не слухаючи вдячних вигуків продавчині, він попрямував далі, навіть не сповільнивши ходи. Пальто, як і раніше, тріпотіло за його спиною.

На Трафальгарській площі щойно поставили ряд високих жердин, прикрашених різнобарвним серпантинном: бригади робітників саме натягали між цими жердинами мотузки, оздоблені червоними, білими й синіми прапорцями. Хлопець зупинився, щоб почистити свій помаранч і подивитися на те, що тут діється. Повз нього саме проходив робітник, який аж хитався під тягарем мотузяних мотків.

— Агов, друже! — гукнув до нього хлопець. — Навіщо це все?

Робітник позирнув убік, побачив на хлопчині довге чорне пальто і незграбно вклонився. Половина мотків тут-таки розкотилася бруківкою.

— Це до завтрашніх урочистостей, сер, — відповів він. — Завтра ж День Засновника. Національне свято, сер.

— Еге ж, еге ж. День народження Гледстона. Я й забув про нього...

Хлопець кинув до канави помаранчеву шкуринку й пішов, поки робітник підбирав розсипані мотки й тихо лаявся крізь зуби.

Отак він ішов аж до Вайтгоглу — району масивних сірих будівель, просяклих запахом міцно вкоріненої влади. Тут самі ці будівлі навіювали перехожим острах і пошану: височенні мармурові колони; широкі бронзові двері; сотні й сотні вікон, що світилися цілодобово;

гранітні статуї Гледстона та інших видатних діячів, чиї суворі зморшкуваті обличчя обіцяли справедливу кару всім ворогам держави. Хлопець, однак, безжурно проминув їх, чистячи далі свій помаранч, — як і личить людині, народженій жити серед цих мурів. Він кивнув полісменові, мимохідь показав перепустку охоронцеві і крізь бічну браму ступив у двір Міністерства внутрішніх справ, над яким простирало гілля могутнє горіхове дерево. Тут він нарешті сповільнив ходу, ковтнув останню часточку помаранча, витер носовичком руки й поправив краватку, комірець і манжети. А потім востаннє пригладив волосся. От і гаразд. Тепер він готовий. Пора до роботи.

***

Від часу заколоту Лавлейса — того часу, коли Натаніель несподівано наблизився до вищих кіл суспільства, — минуло вже два роки. Тепер юнакові було вже чотирнадцять. Він був на голову вищий, ніж тоді, коли повернув Амулет Самарканда вдячному урядові. Плечі його також трохи роздалися, та він, як і раніше, видавався худорлявим. Довге темне волосся спадало на обличчя розпатланими пасмами — за нинішньою модою. Обличчя зблідло від довгих годин, проведених за книжками, зате очі яскраво палали, та й усі його порухи виявляли ледве стримуване завзяття.

Натаніель був спостережливий юнак: він швидко помітив, що для чарівника-практика зовнішній вигляд має велике значення для підтримки статусу. На нечупар тут дивилися косо — то була певна прикмета посереднього таланту. Натанієлеві ніяк не хотілося справляти таке враження. На платню, отримувану в міністерстві, він купив чорний вузький костюм і довге італійське пальто — останній крик моди. Черевики він носив так само вузькі, з трохи загостреними носами, а з його кишень завжди визирали яскраві барвисті носовички. Завжди ошатний, охайний, хлопчина походжав галереями Вайтголлу рішуче й широко, схожий на лелеку зі стосом паперів під пахвою.

Своє справжнє ім'я він таїв від усіх. А колеги й товариші знали його тільки на офіційне ім'я — як Джона Мендрейка.

Це ім'я до нього мали ще двоє чарівників, та великої слави жоден з них не здобув. Перший, алхімік часів королеви Єлизавети, уславився

тим, що при всьому королівському дворі перетворив оливу на золото. Щоправда, тут-таки виявилось, що він просто вкрив золоті зливки тоненьким шаром олива, яке розтопилося від маленького вогню. Королівський двір захопила його кмітливість, проте це не завадило обезголовити його. Другий Джон Мендрейк був сином мебляра і все життя вивчав численні різновиди демонів-комашок. Він описав аж тисячу сімсот три нікому не цікавих видів цих демонів, аж поки один з них — «малий зелений шершнекрил» — укусив його за незахищене місце: бідолаха роздужся до розмірів власного крісла і від цього помер.

Така ганебна доля попередників аж ніяк не тривожила Натаніеля. Навпаки, він з цього лише радів. Він мав твердий намір сам прославити своє ім'я.

* * *

Наставницею Натаніеля була панна Джесіка Вайтвел — чарівниця невизначеного віку, з коротким білявим волоссям і сухорлявим тілом, що скидалося на кістяк. Вона вважалась однією з чотирьох наймогутніших і найвпливовіших осіб в уряді. Розпізнавши талант свого учня, вона збиралася надати йому змогу розвинутись якнайповніше.

Тепер Натаніель жив у просторих кімнатах особняка своєї наставниці, що стояв при самісінькому березі Темзи. Життя його було впорядковане й неквапливе. Обстановка особняка панни Вайтвел була якнайсучасніша: нечисленні меблі, сірі килими «під рисяче хутро» й крохмально-білі стіни. Меблі було виготовлено зі скла, посрібленого металу чи блідої деревини з північних лісів. Усе помешкання мало холодний, діловий, майже стерильний вигляд, що дуже подобалося Натаніелю: це свідчило про стриманість, чистоту та обізнаність — найголовніші прикмети сучасного мага.

Улюблений стиль панни Вайтвел поширювався навіть на її бібліотеку. Зазвичай бібліотеки в домах чарівників були темні й похмурі; книжки там було оправлено в шкіру рідкісних тварин, а на їхніх корінцях красувалися пентаклі або руни проклять. Тепер, однак, Натаніель знав, що все це — давно минулий час. Панна Вайтвел замовила палітурній фірмі «Ярослав» оправити всі її книжки в просту

білу шкіру. Потім було складено каталог бібліотеки, і номери цього каталогу було віддруковано на білих палітурках чорним чорнилом.

У середині білої кімнати, заставленої ошатними білими томами, стояв прямокутний стіл зі скла. За цим столом Натаніель проводив по два дні на тиждень, вивчаючи найвищі таїнства магії.

Уже в перші місяці навчання в панни Вайтвел він з головою поринув у науку і, на превеликий її подив та схвалення, напрочуд швидко опанував усі ступені виклику духів. Розпочавши з найнижчих рівнів демонів (комашок, мулерів, бісенят), він поволі перейшов до середніх (усіх різновидів фоліотів) і нарешті досяг вищих (джинів різноманітних каст) — і все це за якихось кілька днів!

Побачивши, як учень випровадив дужого джина імпровізованим закляттям, що завершувалось ляпанцем по синіх демонових сідницях, наставниця не приховала свого захоплення.

— Ви справжній талант, Джоне! — зауважила вона. — Природжений! Виганяючи демона в Гедлгем-Голлі, ви показали й відвагу, й чудову пам'ять, та я навіть не підозрювала, які ви обдаровані в цій справі загалом! Працуйте сумлінно, й ви далеко підете.

Натаніель стримано подякував їй. Він не став говорити наставниці, що все це для нього не новина, що він уже в дванадцять років викликав джина середнього рівня. Про свій зв'язок із Бартімеусом він волів мовчати.

Панна Вайтвел винагородила його ранній розвиток настановами й посвятою в нові таємниці. Це було саме те, чого так бажав Натаніель. Під її керівництвом він навчився давати демонам багатоскладові чи напівпостійні завдання, не користуючись такими громіздкими засобами, як пентакль Адельбранда. Хлопчина дізнався, як захищатись від ворожих шпигунів, плетучи навколо себе сенсорне павутиння; як відбивати раптові атаки, викликаючи швидкі Потоки, що поглинають войовничу магію й забирають її геть. За коротенький проміжок часу Натаніель увібрав стільки нових знань, скільки мали його колеги-чарівники, на п'ять-шість років старші за нього. Тепер він був готовий до своєї першої роботи.

***

Усім успішним молодим чарівникам зазвичай доручали обов'язки дрібних службовців у міністерствах, щоб мали змогу навчитись магічної практики. Вік, коли це відбувалося, залежав і від таланту учня, і від впливу наставника. У випадку з Натаніелем мав місце ще один чинник: по всіх кав'ярнях Вайтгоглу було відомо, що за кар'єрою хлопця пильно й ласкаво спостерігає сам прем'єр-міністр. Як наслідок, хлопець від самого початку став об'єктом загальної уваги.

Наставниця попереджувала його про це.

— Тримайте свої секрети при собі, — нагадувала вона. — Насамперед — своє справжнє ім'я, якщо ви його знаєте. Держіть рота на замку. Інакше з вас усе витягнуть.

— Хто? — цікавився він.

— Ваші майбутні вороги. Вони воліють передбачати все заздалегідь.

Справжнє ім'я може стати для чарівника джерелом великих прикрощів, якщо його дізнається хтось інший. Тому Натаніель зберігав своє ім'я в найсуворішій таємниці. Спочатку, щоправда, його вважали за роззяву Гарненькі чарівниці оточували хлопця цілими компаніями, присипляли його пильність компліментами, а потім намагалися вивідати, хто ж він такий. Ці прості спокуси Натаніель долав досить легко, та невдовзі не забарилися й небезпечніші атаки. Якось уві сні до нього з'явився біс, що шепотів парубчаків на вухо ласкаві слова й випитував, як його звать. Напевно, лише гучний дзвін Біг-Бена за річкою врятував хлопчину від необачного зізнання. Натаніель засовався, прокинувся й помітив біса, що сидів на бильці ліжка. Не розгубившись, хлопчина вмить викликав прирученого фоліота, який схопив біса й перетворив його на камінь.

У цьому новому стані біс, на жаль, не міг нічого розповісти про того чарівника, який прислав його. Відтоді Натаніель доручив фоліотові стерегти своє ліжко щоночі.

Невдовзі стало зрозуміло, що встановити особу Джона Мен-дрейка непросто, і такі спроби кінець кінцем припинилися. А коли Натаніелеві тільки-но виповнилось чотирнадцять, юний маг нарешті дістав сподіване призначення і взявся до роботи в Міністерстві внутрішніх справ.

2

У кабінеті Натаніеля зустріли гнівний погляд секретаря й здоровенний стос свіжих паперів у лотку для вхідних документів.

Секретар, ошатний молодик із прилизаним рудим волоссям, затримався на порозі кабінету.

— Ви запізнились, Мендрейку, — сказав він, поправляючи окуляри різким, нервовим порухом. — Чим ви цього разу виправдаєтесь? У вас теж є певні обов'язки, так само, як у постійних співробітників!

Він стояв на дверях і сердито супився, задерши коротенького носа.

Чарівник уместився в кріслі. Йому кортіло закинути ноги на стіл, та це видавалося б надто зухвалим.

— Я виїздив на місце пригоди з паном Теллоу, — недбало промовив він. — Працював там з шостої години. Якщо не вірите, спитайте його, коли він прийде. Може, він повідомить вам кілька подробиць, якщо це, звичайно, не секретна інформація. А ви що робили, Дженкінсе? Натхненно копіювали документи, еге ж?

Секретар засичав крізь зуби й знову поправив окуляри.

— Гаразд, гаразд, Мендрейку, — процідив він. — Байдикуйте далі. Поки що ви прем'єрів улюбленець, та чи довго це триватиме, якщо ви не виправдаєте його надій? Ще одна пригода? Друга за тиждень? Скоро ви знову митимете чайний посуд, і тоді... от побачите!

Сказавши це, він пішов собі — а може, втік.

Хлопчака скорчив гримасу в бік дверей і кілька хвилин сидів, втупившись поглядом перед собою. Потім стомлено протер очі й поглянув на годинник. Лише дев'ята сорок п'ять! Як довго тягнеться день!

Його увагу привернув стос паперів на столі. Хлопець зітхнув, поправив манжети й потягся за горішньою текою.

***

Натаніель мав власні причини цікавитись Міністерством внутрішніх справ — підрозділом великого апарату державної безпеки,

який очолювала Джесіка Вайтвел. Міністерство внутрішніх справ розслідувало різноманітні випадки злочинної діяльності, насамперед заворушення серед іноземців і терористичні акти, спрямовані проти держави. Коли Натаніель щойно вступив на службу, йому доручали здебільшого найскромніші речі: підшивати й копіювати документи, заварювати чай... Однак це тривало недовго.

Його швидке підвищення по службі аж ніяк не було, як про це шепотілися його вороги, плодом звичайного фаворитизму. Так, Натаніель користувався й ласкою прем'єр-міністра, і впливами своєї наставниці — панни Вайтвел, якій усі чарівники міністерства намагалися догодити. Та все це не дало б Натаніелеві нічогісінько, якби він був нездарою — або хоча б посереднім — у своєму мистецтві. Юнак він був обдарований, і до того ж умів сумлінно працювати. Отож і просувався він напрочуд швидко. Впродовж кількох місяців він уже проминув кілька звичайних кар'єрних сходинок і, не маючи ще й п'ятнадцяти років, став помічником самого міністра внутрішніх справ — пана Джуліуса Теллоу.

Пан Теллоу — низенький товстун, що й постаттю, і вдачею скидався на бугайця, — навіть у найкращому гуморі був різкий і запальний, схильний до несподіваних вибухів гніву, від яких його підлеглі тікали на всі боки. Крім цієї непередбачуваної вдачі, пан Теллоу також мав незвичайний колір обличчя — жовтавий, наче кульбабка на сонечку. Службовці не знали, звідки це в нього: дехто стверджував, ніби це спадкове, бо пан Теллоу — не хто інший, як поріддя чарівника та джинії. Інші відкидали це припущення, як неможливе з точки зору біології, і вважали, що їхній начальник став колись жертвою магічної атаки. Натаніель схилився до другої версії. Та, попри будь-яку причину, пан Теллоу старанно ховав цю свою зовнішню рису: носив високі коміри та якнайдовшу зачіску, надягав капелюхи з широкими крисами і ретельно дослуховувався, чи не глузує з нього хтось із підлеглих.

Усього в міністерстві служили вісімнадцятеро осіб, якщо рахувати Натаніеля й самого пана Теллоу: від двох простолудинів, що виконували адміністративні обов'язки, які не вимагали володіння магією, до пана Ффаукса — чарівника четвертого рівня. Натаніель поводився з усіма чемно та рівно, крім хіба Клайва Дженкінса, секретаря. Дженкінс від самого початку зневажав хлопця за його юний

вік і за те, що йому довіряють дедалі відповідальніші посади, а Натаніель, у свою чергу, відповідав йому веселим зухвальством. Це було цілком безпечно — Дженкінс не мав ні зв'язків, ні здібностей.

***

Пан Теллоу скоро переконався в талантах свого помічника й доручив йому важливе і непросте завдання: переслідування таємничої групи змовників, відомої як Спротив.

Мотиви дій цих фанатиків були прозорі, хоч і химерні, їм не подобалося ласкаве правління чарівників — вони жадали повернення до анархії Правління Простолюду. Щороку їхня діяльність завдавала більшої шкоди. Вони викрадали магічні артефакти в недбалих чи нещасливих чарівників і потім використовували їх під час нападів на урядовців та урядову власність. Як наслідок, серйозно постраждали кілька будинків і загинуло чимало людей. Під час найзухвалішої зі своїх атак Спротив влаштував замах на самого прем'єр-міністра. Уряд відповів драконівськими заходами: чимало простолюдинів було заарештовано за підозрою у співучасті, кількох скарали на смерть, інших заслали до колоній. І все-таки — попри всі розумні акти відплати — атаки тривали й далі, і пан Теллоу вже відчував невдоволення високих осіб.

Натаніель узявся до цієї справи з великим завзяттям. Два роки тому він сам зіткнувся зі Спротивом — до того ж ця зустріч давала хлопцеві підстави вважати, що він трохи знається на природі цього явища. Однієї темної ночі він натрапив на трьох підлітків-простолюдинів, що працювали на чорному ринку магічних артефактів. Трійця спритно викрала в хлопця магічне дзеркало і мало не вбила його самого. Тепер Натанієлеві кортіло хоч як-небудь помститись їм. Однак це завдання виявилось нелегким.

Про цих трьох простолюдинів він не знав нічого, крім їхніх імен: Фред, Стенлі й Кіті. Фред і Стенлі продавали газети, й перше, що застосував Натаніель, — вирядив малесенькі кулі-шпигуни стежити за всіма газетярми міста. Однак ці спостереження нічого не дали: парубчаки, напевно, змінили професію.

Потім Натаніель умовив начальника послати кількох дорослих агентів працювати під прикриттям у Лондоні. За кілька місяців їм

пощастило проникнути до столичного злочинного світу. їм було доручено, тільки-но простолюд звикне до них, запропонувати продати «крадені» артефакти першому-ліпшому, хто ними зацікавиться. Натаніель сподівався, що ця «наживка» допоможе виманити з підпілля учасників Спротиву.

Ця надія так само виявилася марною. Здебільшого агенти не зуміли ні в кого викликати цікавості до своїх магічних цяцьок, а єдиний, кому це вдалося, зник без сліду, не встигши відзвітувати. Згодом його труп — на превеликий Натанієлів жаль — витягли з Темзи.

Нинішня стратегія хлопця, на яку він покладав головні надії, полягала в тому, що він звелів двом фоліотам перетворитись на дітей-сиріток і відрядив їх вештатися містом. Натаніель підозрював, що Спротив головним чином складається з дитячих вуличних банд, і зміркував, що ті рано чи пізно спробують завербувати до себе новачків. Та поки що ця принада також не діяла.

У кабінеті того ранку було млосно й спекотно. Мухи з дзижчанням билися в шибки. Натаніель дійшов навіть до того, що скинув піджак і загорнув широченні рукави своєї сорочки. Тамуючи позіхання, він сумлінно розбирав стоси паперів. Здебільшого вони стосувались останньої зухвалої витівки Спротиву — нападу на крамничку в одному з провулків Вайтгоглу. Сьогодні на світанку у віконце крамниці кинули вибуховий пристрій — радше за все, невеличку кулю — й поранено продавця. Крамничка торгувала тютюном і пахощами, її клієнтами були насамперед чарівники — саме тому, напевно, її й було обрано за мішень.

Свідків на місці події не було, куль-шпигунів поблизу — так само. Натаніель пошепки вилаявся. Все даремної Жодного сліду! Кинувши папери вбік, він узявся до наступного звіту. По всьому місту хтось розмалював стіни образливими гаслами на адресу прем'єр-міністра. Хлопець зітхнув і підписав наказ негайно все зафарбувати. Він чудово знав, що ці написи з'являються швидше, ніж малярі встигають знищити їх.

Нарешті настала обідня перерва. Натаніель вирушив на прийом у садку візантійського посольства, влаштований напередодні майбутнього Дня Засновника. Він розгублено тинявся серед гостей: проблема Спротиву просто-таки не давала йому спокою.

Наливаючи собі міцного фруктового пуншу зі срібної чаші, що стояла на столику в кутку садка, Натаніель помітив поряд дівчину. Він обережно придивився до неї — й нарешті зробив порух, що міг би, як сподівався хлопчина, видаватися досить елегантним.

— Як я пам'ятаю, ви нещодавно досягли успіху, панно Фаррар? Прийміть мої щирі вітання.

Джейн Фаррар пробурмотіла слова подяки.

— Це було лише невеличке гніздо чеських шпигунів. Судячи з усього, вони прибули сюди з Фландрії рибальським човном. Аматори, та ще й недолугі. Ми легко їх викрили. До того ж дехто з відданих простолюдинів зняв тривогу.

— Ви надто скромні, — всміхнувся Натаніель. — Я чув, що поліції довелося гнатися за цими шпигунами мало не через пів-Англії, й шпигуни зуміли вбити кількох магів.

— Так, на жаль, були невеликі прикросці.

— І все-таки це значна перемога.

Натаніель відсorbнуv пуншу, задоволений своїм сумнівним компліментом. Наставником панни Фаррар був начальник поліції — пан Генрі Дюваль, вічний суперник Джесіки Вайтвел. Отож вони з Натаніелем частенько розмовляли отак по-котячому — муркотіли компліменти й ховали кігті, випробовуючи норів одне одному.

— Що ж тоді сказати про вас, Джоне Мендрейку! — прощбетала Джейн Фаррар. — То правда, що на вас покладено відповідальність за викриття цього нестерпного Спротиву? Це для вас велика честь!

— Що ви, я лише збираю інформацію. У нас є ціла мережа агентів — треба ж їм чимось займатися. Поки що нічого цікавого не знайдено.

Джейн Фаррар узяла срібний черпак і легенько помішала пунш.

— Може, й так, але доручити це такому малодосвідченому службовцеві... Справді нечувано! Ви далеко підете. Хочете ще пуншу?

— Ні, дякую.

Натаніель невдоволено відчув, що червоніє. Звичайно, то правда: він молодий і недосвідчений. Усі стежать за ним і тільки чекають, коли він помилиться. Хлопець ледве затамував палке бажання спохмурніти.

— Гадаю, що не мине й півроку, як Спротиву настане кінець, — хрипко зауважив він.

Джейн Фаррар налила собі склянку пуншу й насмішкувато підняла брови.

— Ви мене вражаєте, — відповіла вона. — За ними полюють уже три роки, й жодного прориву досі не було. А ви хочете подолати їх за півроку! Проте я вірю, Джоне, що вам це вдасться. Ви вже й зараз вельми видатний юнак.

Знову почервонів! Натаніель спробував опанувати свої почуття. Джейн Фаррар була на три-чотири роки старша за нього й така сама на зріст, а може, й трохи вища. Її довге, пряме світло-каштанове волосся вільно спадало на плечі; зелені лукаві очі сяяли розумом. Поруч із нею він почувався простакуватим незграбою, навіть з розкішним червоним носовичком у кишені. Тож він мимоволі заходився обґрунтовувати своє твердження, хоч йому й годилося б помовчати.

— Нам відомо, що ця група складається здебільшого з молоді, — почав він. — Жертви їхніх нападів постійно відзначають цей факт, і ті двоє-троє злочинців, яких ми змогли знешкодити, були не старші за нас із вами... — на останніх словах він зробив особливий наголос. — Тож вирішити цю проблему легко. Ми відрядимо своїх агентів, щоб вони приєдналися до цієї організації. Тільки-но вони здобудуть довіру до цих зрадників і отримають доступ до їхнього проводиря... тут справі й кінець.

Знову глумлива усмішка:

— Ви певні, що це буде так просто?

Натаніель стеноу плечима:

— Я сам мало не зустрівся з їхнім проводирем. Кілька років тому. Тож це буде неважко.

— Справді?! — з непідробного інтересу вона аж вирячила очі. — Розкажіть мені більше!

Проте Натаніель уже опанував себе. *«Сила, Секрет, Самозбереження!»* Що менше він розкаже, то буде краще. Він оглянув газон.

— О, я бачу, що панна Вайтвел прибула без попередження! — зауважив він. — Як відданий учень я мушу підійти до неї й спитати, чим можу стати їй у пригоді. Пробачте, панно Фаррар.

***

Натаніель рано покинув прийом і повернувся до свого кабінету розлючений. Замкнувшись у комірчині для виклику духів, він вигукнув

закляття. Перед ним з'явилися два фоліоти — як і раніше, в подібі сиріток. Вони сумно й боязкувато совалися на місці.

— Ну?! — гаркнув Натаніель.

— Усе марно, хазяїне, — мовив білявий сирітка. — На вулицях нас просто не помічають.

— Це коли пощастить, — додав патлатий. — А то ще й жбурляють у нас усілякий непотріб.

— Як?! — обурився Натаніель.

— Отак. Бляшанки, пляшки, камінці й таке інше.

— Я не про те! Я хочу сказати: що за звірі ці люди! їх на каторгу треба запроторити! Що за мерзота?! Ви такі гарні дітлахи, голодні — вони просто мусили взяти вас під опіку!

Сирітки хитнули гарненькими голівками:

— Ні. Вони ненавидять нас. Ніби бачать, хто ми такі насправді.

— Це неможливо! Звідки в них лінзи?! Ви, мабуть, щось не так робите. Ви певні, що нічим себе не виказали? Не ширяли в повітрі, не показували роги, не коїли ще якихось дурниць?

— Ні, сер! Слово честі, ні!

— Ні, сер. Хоча Кловіс одного разу забув сховати хвіст...

— Ах ти ж наклепник! Він бреше, сер!..

Натаніель утомлено лягнув долонею по столу:

— Мені начхати! Начхати, що ви там робили. Та якщо ви найближчим часом не виконаєте завдання, на вас обох чекають Розжарені Голки. Спробуйте змінити вік! Попрацюйте поодиноці! Влаштуйте собі якесь невеличке каліцтво, щоб викликати в них жаль, — тільки без заразних хвороб... про це я вже вам казав. Можете йти. Геть з моїх очей!

Повернувшись за стіл, Натаніель сердито заходився підводити підсумки. Фоліоти навряд чи здобудуть успіх. Це демони низького рівня... хоча, можливо, тут і є причина. Їм бракує хитрості та розуму, щоб цілковито перевтілитись у людей. Це ж треба придумати: ніби діти на вулицях спроможні бачити їхню істинну природу! Цю думку хлопчина відкинув одразу.

Та якщо вони зазнають невдачі, що робити далі? Щотижня Спротив коїть нові злочини. Грабує помешкання чарівників, обкрадає автомобілі, атакує крамниці й контори. Схема цих злочинів досить-таки очевидна: напів-хуліганські вчинки, скоювані дрібними рухомими

групами, що якимось чином не потрапляють у поле зору кульшпигунів, які патрулюють вулиці, та інших демонів. Чудово. Але жодної зачіпки досі немає.

Натаніель знав, що терпець пана Теллоу от-от увірветься. Судячи з жартів та кепкувань — на зразок тих, що він чув від Клайва Дженкінса та Джейн Фаррар, — інші теж про це знають. Він сидів, стукаючи олівцем по записнику, і міркував про тих трьох членів Спротиву, яких бачив два роки тому. Фред і Стенлі... Він скреготнув зубами й ще гарячковіше застукотів олівцем. Рано чи пізно їх неодмінно спіймають! І ще оте дівча — Кіті... Чорняве, рішуче. Обличчя ледве видно в темряві. Проводирка трійці. Цікаво, чи вони досі в Лондоні? Чи кудись утекли — далі від закону? Все, що йому треба, — один-єдиний ключ, хоч поганенький ключик! Тоді він наздожене їх швидше за політ думки...

Та спертися досі нема на що.

—Хто ж ви такі? — бурмотів він. — Де ж ви ховаєтесь?

Олівець у його руці тріснув навпіл.

Kimi

То була чудова ніч — саме для чарів. Величезний повний місяць, середнього між абрикосом і стиглою пшеницею кольору, самотньо сяяв у миготливому ореолі серед неба над пустелею. Дрібні прозорі хмарини сховались від його величного обличчя, залишивши небо оголеним і вугільно-чорним, ніби червоно якогось велетенського космічного кита. Вдалині видніли залиті місячним світлом бархани; внизу, в темній долині, золотавий серпанок сочився крізь обриси баскетів, прагнучи омита дно, виточене в пісковіку.

Однак висохле річище було глибоке й вузьке, і виступ скелі, що нависав над ним, занурив частину ущелини в непроглядну темряву. У цьому затінку палало невеличке багаття. Одинокі язички червоного полум'я майже не давали світла. Примарний стовп диму здіймався від багаття і розчинявся в холодному нічному повітрі.

На краєчку частини долини, освітленої місяцем, перед багаттям сидів, підібгавши ноги, чоловік. Міцний, чисто виголений, із лискучою, натертою олією шкірою. У вусі чоловіка висіла важка золота сережка; обличчя було скам'яніле, байдуже. Ось він поворухнувся й дістав з-за широкого пояса пляшку, закорковану металевією затичкою. Лінивими порухами, які водночас виявляли його хижацьку, лев'ячу силу, він відкоркував пляшку й випив її до дна. А потім жбурнув порожню посудину геть — і втупився в полум'я.

Через кілька секунд ущелину заповнив дивовижний аромат; здалека забриніли струни цитри. Чоловік схилив голову до грудей: він заснув сидячи, з наполовину заплющеними очима. Тим часом музика дедалі гучнішала, ніби виходячи із самих глибин землі.

З темряви з'явилася чиясь постать. Вона проминула багаття, обійшла сонного чоловіка й виступила на середину долини, осяяну місяцем; музика ж лунала далі, ніби чаруючи своєю красою місячне світло. То була дівчина-рабиня — юна, прекрасна, але надто бідна для того, щоб дозволити собі розкішно одягатися. Її волосся спадало до плечей довгими чорними локонами, що ворушилися з кожним непевним кроком дівчини. Обличчя було бліде й гладеньке, мов порцелянове, а у великих очах виблискували сльози. Вона заходилася танцювати — спочатку обережно, боязко, а потім ніби раптово давши волю своїм почуттям. Її тіло то оберталося, то вигиналося; прозоре покривало ледве встигало за ним. Тонкі руки виплітали в повітрі візерунки, а з вуст лунав дивний наспів, повний самоти й бажання.

Ось дівчина завершила свій танець, труснула головою в гордовитому відчаї й поглянула в темряву, в бік місяця. Музика вщухла; запанувала тиша.

Потім пролунав далекий, немовби принесений вітром, голос:

—Амариліс...

Дівчина здригнулась і озирнулась. Нічого, крім скель, неба та бурштиново-жовтого місяця. Вона тихенько зітхнула.

— Моя Амариліс...

Дівчина відгукнулася хрипким, нерішучим голосом:

— Бертілаку! Це ти?

—Так, це я.

—Де ти? Чому ти так мучиш мене?

— Я ховаюся за місяцем, моя Амариліс. Я боюся, що твоя краса спалить мою сутність. Затули собі обличчя покривалом, що нині марно спочиває на твоїх плечах, і тоді, можливо, я наважусь наблизитися до тебе.

— О, Бертілаку! З охотою!

Дівчина виконала прохання. З темряви долинув схвальний гомін. Хтось кахикнув.

— Люба Амариліс! Відійди вбік. Я спускаюся на землю!

Дівчина тихо зойкнула і притулилася спиною до найближчої скелі. Відкинувши голову назад, вона заціпеніла в гордовитому чеканні. Ударив грім — такий гучний, що розбудив би й мерця. Дівчина приголомшено поглянула вгору. З неба величною ходою спускався воїн — у посрібленій куртці, накинутій на голе тіло, довгому плащі, штанях

з буфами й елегантних пантофлях із задертими носачами. За поясом, оздобленим самоцвітами, стриміла здорова шабля. Воїн сховався униз, так само відкинувши назад голову, виблискуючи темними очима, задерши орлиного носа й пихато випнувши підборіддя. На його чолі стирчали білі криві ріжки.

Воїн м'яко ступив на землю недалеко від дівчини, що аж приросла до скелі, й байдуже всміхнувся. Довкола залунали тихі жіночі зітхання.

— О, невже ти заніміла, Амариліс? Невже ти так швидко забула обличчя свого коханого джина?

— О, ні, Бертілаку! Хай би минуло не сім, а сімдесят років — мені й тоді не забути жодного волоска на твоїй напомадженій голові. Ні, мій язик ціпеніє, а серце тріпоче зі страху: що, як чарівник прокинеться й застане нас! Тоді він накладе важкі кайдани на мої стрункі білі ноги, а тебе замкне у своїй плящі!

Джин, однак, лише гучно зареготав:

— Чарівник спить! Моя магія дужча за його магію, й так буде завжди. Проте ніч минає, а на світанні я мушу повернутися до своїх братів-афритів, щоб разом з ними мчати повітряним океаном. Іди в мої обійми, люба! У ці короткі години, поки я ще маю людську подобу, нехай місяць стане свідком нашого кохання, що кине виклик взаємній ненависті наших народів до кінця світу!

— О Бертілаку!

— О Амариліс, мій лебедю Аравії!

Джин підійшов і міцно обняв рабиню-красуню. Тут уже Кіті остаточно заболіло в спині, й вона засовалась у кріслі.

Джин з дівчиною почали чудернацький танець: їхній одяг майорів у повітрі, а руки й ноги граційно витягалися. Музика вдарила удвічі дужче. Кіті по-котячому позіхнула, сповзла трохи нижче й потерла очі долонею. Потім намацала паперовий пакуночок, дістала звідти останні кілька солоних горішків, кинула їх собі до рота й заходилася байдуже жувати.

Хвилювання, що завжди огортало її перед роботою, наче ножем штрикнуло їй у бік. Це було звичне відчуття — Кіті чекала його. Але тепер до нього домішалася ще й нудьга від нескінченної набридливої вистави. Енн, звичайно, має рацію: це буде чудове алібі. Однак Кіті воліла б зараз гуляти вулицями, щоб заспокоїти нерви, й ховатись від патрулів, ніж дивитися цю нісенітницю.

А на сцені Амариліс — полонена дівчина-місіонерка з Чізвіка — завела пісню, де вкотре присягалась у вічному коханні до джина, якого зараз пригортала до своїх грудей. Високі ноти в неї були такі потужні, що в Бертілака ворушилося на голові волосся і гойдалися сережки у вухах. Кіті скривилась і оглянула темні силуети людей у передніх рядах, шукаючи Фреда й Стенлі. Ось вони! Сидять, подавшись уперед і не зводячи зі сцени очей. Кіті закопилила губи: їм, мабуть, до вподоби ця Амариліс...

Нічого. Головне, аби не прогавили.

Кіті позирнула собі під ноги, в темряву. Там лежала шкіряна торбинка. Від неї в череві неприємно засмоктало: Кіті заплющила очі й мимоволі намацала при боці звичне руків'я ножа. Тільки спокій... усе буде гаразд.

Коли ж нарешті антракт?! Піднявши голову, Кіті обвела поглядом темні стіни зали. Обабіч сцени були ложі для чарівників, обтяжені золоченою ліпниною й важкими червоними завісами, які мали захищати тих, хто сидів за ними, від очей простолюду. Проте всі чарівники міста вже подивилися цю п'єсу — задовго до того, як її показали жадібному до сенсацій натовпу. Отож сьогодні завіси було відсунуто, й ложі були порожні.

Кіті позирнула на свій зап'ясток: у залі темно, годинника не видно. Їй, звичайно, доведеться пережити ще силу-силенну трагічних розлук, жорстоких викрадень і радісних зустрічей, перш ніж почнеться антракт. А найголовніше, що глядачам це все сподобається. Вони, мов барани, купчаться в цій залі щовечора й щороку. Зараз, напевно, вже цілий Лондон подивився «Лебедів Аравії», а дехто й не раз. Одначе з провінції досі приїздили автобуси, що привозили нових роззяв, жадібних до цих дешевих розкошів.

—Люба! Замокни!

Кіті схвально кивнула. Чудово, Бертілаку. Інакше ця арія ніколи б не скінчилася.

— Що сталося? Ти почув щось таке, чого не чую я?

— Цить! Мовчи. Ми в небезпеці...

Бертілак крутнув туди-сюди своїм шляхетним профілем. Поглянув угору, потім униз. Нюхнув повітря. Все було тихо. Багаття догоріло, чарівник дрімав, місяць зник за хмарами, і в небі мерехтіли холодні

зорі. З глядацької зали не лунало ні звуку. На своє превелике обурення, Кіті відчула, що й сама затамувала подих.

Джин несподівано вигукнув прокльон, вихопив меча з піхов і обняв перелякану дівчину.

—Амариліс! Вони йдуть! Я бачу їх своїм таємним зором!

—Хто, Бертілаку? Кого ти бачиш?

— Сім диких бісів, люба! Сім бісів, посланих царицею афритів, щоб схопити мене! Наше кохання їй не до дупгі. Вони скрутять нас обох і притягнуть голими до її трону, щоб принести їй жорстоку насолоду! Ти повинна тікати! Ні, нам немає часу на ніжні слова, хоч твої заплакані очі й благають мене! Тікай!

Дівчина з численними трагічними порухами облишила нарешті свого коханого й подалася до лівого кутка сцени. Джин тим часом скинув плаща, зірвав з себе куртку і, оголений до пояса, приготувався до бою.

З оркестрової ями долинув драматичний дисонанс. Із-за скель вискочили семеро страхітливих бісів. Бісів грали карлики в шкіряних пов'язках на стегнах і розмальованих яскраво-зеленою фарбою трико. Люто виючи й кривляючись, вони повитягали кинджали й кинулися на джина. Під верескливий хор скрипок почалася битва.

Злі біси... Злий чарівник... Тонка, нівроку, штучка — ці «Лебеді Аравії». Кіті ясно це розуміла. Ідеальна пропаганда: замість того, щоб просто відкидати страх людей, — стримано визнати його. Трішки показати нам те, чого ми боїмось, перед тим видерши йому зуби. І все це — з музикою, бійкою та неземним коханням. Хай демони полякають нас, а потім ми побачимо, як вони згинуть. Усе під контролем. І все, безперечно, закінчиться якнайкраще. Злого чаклуна знищать добрі чарівники. Злих афритів вони так само подолають. А Бертілак — колишній джин—урешті виявиться людиною, східним принцем, якого обернули на чудовисько злі чари. І вони з Амариліс щасливо житимуть до кінця віку, під мудрим наглядом ласкавих чарівників...

Кіті раптово занудило. Тепер це відчуття не стосувалося роботи — воно виходило з глибин того казана люті, що вічно клекотав у її душі. Це відчуття з'явилося тому, що дівчина зненацька зрозуміла: всі її дії — марні й заздалегідь приречені. їм не вдасться нічого змінити. Поведінка натовпу переконала у цьому Кіті. Он, гляньте, — Амариліс

схопили: біс узяв її під пахву й потяг, не зважаючи ні на сльози, ні на пручання. Чуєте, як натовп зойкнув? Ба ні! — хоробрий джин Бертілак підняв одного з бісів і жбурнув його через своє плече просто в багаття. А ось він помчав за іншим викрадачем — раз, два! — і зарубав його шаблею. Ура!!! Чуєте, як натовп радо реве?

Усе, що вони роблять — їхні викрадення, їхні сміливі атаки — не має для цього натовпу значення. Нічогісінько не зміниться! Завтра на вулицях, що ведуть до театру «Метрополітен», стоятимуть такі самі черги, й кулі-шпигуни спостерігатимуть за ними згори: чарівники знову будуть усюди й знову тішитимуться своєю захопленою владою.

Так завжди було. Так завжди буде. І хай там що вони робитимуть — це не призведе ні до чого.

4

Гамір на сцені вщухав. Натомість Кіті почула пташиний спів і далекий шум автомобілів. Подумки перед нею замість мороку театру постало світло того давнього дня.

Три роки тому. Парк. М'яч. їхній сміх. І катастрофа, що вдарила, наче грім серед ясного неба.

Усміхнений Якуб біжить їй назустріч. Важка й суха дерев'яна бита в руці.

Удар! Перемога! Вона пританцьовує з радощів...

І далекий брязкіт скла.

Як вони бігли, як тріпотіли їхні серця! А потім — ця тварюка на мості...

Кіті протерла очі кінчиками пальців. Ні, хіба все почалося саме того страшного дня? Перші тринадцять років свого життя вона нічого не знала про справжню сутність влади чарівників. А може, знала — тільки не усвідомлювала. Бо тепер, озираючись назад, вона бачила, що різні сумніви та здогади закрадалися в неї ще задовго до того...

***

Чарівники давно вже перебували в zenіті своєї величі, й ніхто не пам'ятав часів, коли все було по-іншому. Звичайному простолюду здебільшого не доводилося стикатися з чарівниками — ті трималися віддалік, мешкаючи або в центрі міста, або в передмістях, де вздовж широких зелених бульварів стояли мовчазні вілли. А між центром і передмістями тяглися вулиці, захаращені крамничками, фабриками й похмурими цегляними будинками. Часом чарівники проїздили тут своїми великими чорними автомобілями, та частіше про них нагадували тільки кулі-шпигуни, що раз по раз пролітали над вулицями.

— Кулі охороняють нас, — пояснив Кіті батько одного вечора, коли велика червона кулька проводжала дівчинку додому аж від самісінької школи. — Не бійся їх. Якщо ти хороша, вони не завдадуть тобі шкоди. Їх повинні боятися погані люди — злодії і шкідники.

Проте Кіті все одно було страшно, й після того за нею вві сні частенько ганялися вогняні кулі.

Її батьки, одначе, не поділяли доньчиного страху. Ні тато, ні мама не були надміру вразливими, та водночас вони добре розуміли, який великий Лондон і яке маленьке місце вони посідають у ньому. Зверхність чарівників вони сприймали як щось природне — і незмінність цієї влади була їм цілком до душі. Часом вони навіть захоплювались нею.

— За нашого прем'єр-міністра я життя віддам! — казав часом батько. — Це велика людина!

— Він тримає цих чехів у шорах, — підтакувала мати. — Якби не він, їхні гусари давно б уже гарцювали Клепгемським проспектом. Тобі ж цього не хотілося б, любонько?

Так, Кіті, напевно, цього не хотілося б.

їхня родина мешкала в убогому будиночку на півдні Лондона, в передмісті Белгем. Будиночок був маленький: на долішньому поверсі містились вітальня, кухня та крихітна ванна, а на горішньому — невеликий коридорчик і дві спальні, доньчина та батьківська. В коридорчику стояло вузьке високе дзеркало, перед яким щоранку по черзі чепурилася вся сім'я. Батько завжди довго порався зі своєю краваткою. Кіті ніяк не могла зрозуміти, чому він то зав'язує, то розв'язує цю смужку матерії, сюди-туди пересовує її, адже різниці з того не було майже ніякої.

— Зовнішній вигляд — це найголовніше, Кіті, — говорив він, заклопотано вивчаючи кільканадцятий вузол. — На моїй роботі без гарного враження не обійтись.

Батько Кіті був довготелесий, жиливий чоловік з упертим обличчям і простакуватою мовою. Він керував відділом великої універсальної крамниці в центрі Лондона й дуже пишався такою відповідальністю. Очолював він відділ шкіряних товарів: то була велика простора зала з низькою стелею, освітлена помаранчевими лампами й заповнена дорогими шкіряними торбинками та валізами. Шкіряні товари вважались за розкіш, тож і покупцями цього відділу були здебільшого чарівники.

Кіті зо два рази бувала в батька на роботі, й щоразу від набридливого запаху шкіри їй паморочилось у голові.

— Не заважай чарівникам, — повторював батько. — Це дуже поважні особи. Вони не люблять, коли хтось плутається в них під ногами, навіть таке гарненьке дівчатко, як ти.

— А як мені знати, хто чарівник, а хто ні? — питала Кіті. Їй тоді було сім років, і вона справді не зналася на таких речах.

— Ну, чарівники завжди ошатно вбрані, суворі й мудрі з обличчя і часто ходять із гарними ціпками. Від них пахне дорогими парфумами й трішки чарами — магічними пахощами, зіллями... Але якщо ти відчуєш цей запах — це значить, що ти підійшла до них надто близько! Краще зовсім до них не підходь.

Кіті щиро обіцяла, що так і робитиме. Коли покупці заходили до відділу шкіряних товарів, вона ховалася в найдальший куток і звідти зацікавлено оглядала їх. Усі вони справді були ошатно вбрані, з ціпками в руках, а щодо запахів, то за смородом шкіри їх було просто не чути. Та невдовзі дівча навчилося розпізнавати чарівників за іншими прикметами — за особливою холодністю їхніх очей, за владною й суворою поведінкою й за тим, як несподівано напружувався її батько. Щоразу, розмовляючи з чарівниками, він ставав якийсь незграбний, піджак у нього брався зморшками, а краватка нервово ковзала набік. Коли покупці щось казали йому, він тільки вклонявся й кивав. Хоч які непомітні були ці прикмети, Кіті їх вистачало: вони засмучували й навіть гнітили її, хоч мала й сама не знала, чому.

***

Мати Кіті приймала відвідувачів у конторі «Пер Палмера» — старої поважної фірми, що ховалася між численними палітурнями та друкарнями Південного Лондона. Контора постачала чарівникам гусячі пера для їхніх заклять. Писати гусячими перами було важко й незручно, тож чарівники дедалі рідше користувались ними. Службовці самої контори давно вже писали кульковими ручками.

Ця робота дозволяла матері Кіті частенько зустрічатися з чарівниками, бо вряди-годи хтось із них неодмінно заглядав до контори, щоб подивитися нову партію пер. Товариство цих осіб просто-таки захоплювало її.

— Яка вона розкішна! — часом розповідала мати. — Убрана в найкращу червоно-золоту тафту! З самісінької Візантії, я певна! А які

величні в неї манери! Тільки лясне пальцями — і всі довкола скачуть, наче ті коники-стрибунці!

— Щось це надто вже нахабно, — озивалася Кіті.

— Ти для цього ще замала, любонько, — заперечувала мати. — Ні, то чудова жінка!..

Одного разу, коли Кіті було вже десять років, вона повернулася зі школи й побачила, як мати плаче на кухні.

— Матусю, що сталося?

— Е-е... нічого. Ой, про що це я? Просто мене трохи скривдили. Кіті, я боюся... боюся, що я втратила роботу. Лишенько, що ж ми скажемо татові?

Кіті посадила матір за стіл, заварила їй чаю й принесла печива. Мати довго схлипувала й бідкалася, та врешті розповіла правду. Старий пан Палмер пішов на спочинок. Його фірму перекупили троє чарівників, які не люблять простолюду. Вони привели з собою нових працівників, а половину попередніх — зокрема й матір Кіті — викинули геть.

— Вони не можуть так чинити! — заперечувала Юті.

— Звичайно, можуть, любонько. Це їхнє право. Вони захищають нашу країну, роблять нас наймогутнішим народом у світі... Тому в них безліч привілеїв! — мати витерла сльози й відсърбнула чаю. — Та все одно мені трохи кривдно. Після стількох років...

Хоч як то було кривдно, та все одно то був останній день, коли мати Юті працювала в Палмера. Через кілька тижнів її подруга пані Гірнек, так само звільнена з роботи, знайшла їй місце прибиральниці в друкарні. Життя ніби знову налагодилось. Проте Юті не забула нічого.

***

Батьки Юті охоче читали газету «Таймс», яка публікувала щоденні новини про останні перемоги армії. Тут, вочевидь, уже багато років усе тривало як слід: володіння імперії зростали щомісяця, й багатства цілого світу пливли до її столиці. Та цей успіх коштував дорого: газета часто радила читачам стерегтися шпигунів та шкідників, засланих ворожими державами; ці шпигуни, мовляв, можуть спокійно мешкати з вами по сусідству й плекати свої підступні наміри, щоб погубити націю.

— Пильнуй, Юті, — радила доньці мати. — На таких дівчат, як ти, зазвичай не звертають уваги. Може, ти щось і помітиш.

— Еге ж, — похмуро додавав батько. — Особливо тут, у Белгемі.

Передмістя, де жила Юті, було здавна відоме своєю чеською громадою. Вздовж головної вулиці стояли ресторанчики, де подавали чеський борщ; на їхніх вікнах висіли щільні тюлеві завіски, а на підвіконнях стояли мальовані горщики з квітами. Перед ресторанчиками смагляві сиві вусані грали в шахи та скраклі, й численні тутешні фірми належали онукам емігрантів, що перебралися до Англії ще за Гледстона.

Хоча громада не бідувала (там містилося кілька вельми поважних палітурень та друкарень, зокрема й славнозвісна фірма «Гірнек і сини»), її європейський дух постійно привертав до неї увагу нічної поліції. Dorослішаючи, Кіті поволі звикала до того, як серед білого дня сюди приїздить патруль полісменів у сірій уніформі, вибиває двері й викидає на бруківку речі. Часом поліція забирала з собою в фургон молодих людей; часом якусь родину врешті не чіпали — й вона підбирала розкидане майно. Кіті ці сцени завжди засмучували, хоч як її заспокоював батько.

— Поліції треба заявляти про себе, — пояснював він. — Нагадувати шпигунам, що влада не спить. Повір мені, Кіті: якщо вже вони так чинять, то не дарма!

— Але ж це друзі пана Гірнека, тату!

Батько лише кречав:

— То нехай він буде уважнішим, обираючи собі друзів.

З паном Гірнеком, чия дружина допомогла матері Кіті знайти роботу, він завжди поводився якнайчемніше. Родина Гірнеків була високоповажна, й чимало чарівників користувались їхніми послугами. Їхня друкарня й палітурня займали велику земельну ділянку біля самісінького будинку Кіті; в них працювало чимало мешканців передмістя. Попри це все, на багатіїв Гірнеки аж ніяк не скидалися: жили вони у великому, безладно спорудженому й занедбаному будинку трохи збоку від дороги. Поряд був садок, зарослий травною й лавровими кущами. Кіті помалу вивчила як слід усі закутки цього садка — завдяки своїй дружбі з Якубом, наймолодшим сином пана Гірнека.

***

Як на свої літа, Кіті була рослява й щороку піростала дедалі більше. Її струнку постать було важко розгледіти за шкільним жакетиком і широкими штаньми. До того ж вона була дужча, ніж видавалося зовні. Багатьом хлопчикам доводилося шкодувати за кпини на її адресу: Кіті не марнувала слів там, де годилося дати добрячого стусана. Волосся в неї було темно-каштанове, майже чорне, й трохи кучерявилося лише на кінчиках. Кіті стриглася коротше за інших дівчат.

Очі вона мала карі, брови — чорні й густі. На її обличчі завжди можна було прочитати всі-всі думки, а оскільки ці думки мінялися досить-таки стрімко, то брови й уста теж ворушилися без упину.

— Твоє обличчя ніколи не буває одним і тим самим, — зауважив колись Якуб. — Стривай, це ж комплімент! — поспіхом додав він, помітивши, як Кіті насупилася.

Кілька років вони вчилися в одному класі, намагаючись видобути хоч що-небудь корисне з безладного тягаря знань, яким навантажували дітей простолюду. Тут особливо заохочувались заняття ремеслом, бо в майбутньому цих дітей чекали фабрики, заводи й майстерні. Їх навчали гончарської, теслярської, слюсарської справи та основ математики. Викладали тут також креслення, вишивання й куховарство. Тих, хто мав, на зразок Кіті, хист до слова, навчали читання й письма — з умовою, що згодом діти використають ці вміння на посаді, скажімо, секретаря.

Одним з найважливіших предметів була історія: учням щодня розповідали про блискучий розвиток славетної Британської імперії. Уроки історії подобались Кіті: там багато говорилося про магію й далекі країни. Проте вона відчувала, що розповідають їм аж ніяк не все, тому частенько піднімала руку.

— Чого тобі ще, Кіті?

У голосі вчителя лунало роздратування, хоч сам він, зрозуміло, приховував це, як міг.

— Пробачте, сер... чи не могли б ви більше розповісти нам про той уряд, що скинув пан Гледстон? Ви казали, що тоді в нас уже був парламент. Зараз у нас теж є парламент. Хіба той старий парламент був гірший?

— Кіті, якби ти слухала уважно, то пам'ятала б, що я про це вже розповідав! Старий парламент був не гірший, а просто слабший. Там засідав простолюд—такий, як ми з вами, — що не мав жодних магічних сил. Розумієш? Тому нам і дошкуляли сусідні, дужчі країни, а парламент нічого не міг удіяти, щоб покласти цьому край. А найнебезпечнішою країною була тоді... яка? Ану, Якубе, скажи!

— Не знаю, сер...

— Відповідай гучніше, хлопчику, не бурмочи собі під ніс! Тобі, Якубе, сором цього не знати. Звичайно, Священна Римська імперія! Твої предки! Чеський цісар правив майже всією Європою зі свого замку в Празі. Він був такий гладкий, що сидів на золотому троні з залізними коліщатками, й білий віл возив той трон замковими коридорами. А коли цісар бажав вийти надвір, його спускали спеціальним сталевим ліфтом! Він мав великий пташник із папугами і щовечора стріляв одного з них собі до столу... Бачу, діти, як вам це бридко. Отака людина правила тоді Європою, а наш старий парламент був безпорадний! Бо під цісарським началом служило ціле збіговисько чарівників — злих і жадібних, а їхній проводир Ганс Майрінк був навіть упирем. їхні війська... Що тобі ще, Кіті?

— Сер, якщо наш парламент був такий безпорадний, чому ж отой гладкий цісар не загарбав Британію? Адже він міг це зробити! Чому?

— Кіті, я ж не чарівник! Я не можу відповідати на два запитання водночас!.. Прага завжди була ледачкувата. Цісар тільки й знав, що заливатись пивом та обжиратись! Та рано чи пізно — повірте мені! — він звернув би свою лиховісну увагу й на Лондон. На наше щастя, в Лондоні тоді теж було кілька чарівників, і бідолашні німецькі міністри часом радилися з ними. Одним з цих чарівників був пан Гледстон. Він побачив наше скрутне становище — й вирішив завдати удару на випередження. Всі пам'ятаєте, діти, що він зробив? Ану, Сильвестре, скажи!

— Він переконав міністрів віддати йому владу, сер. Одного вечора він прийшов до них і говорив так переконливо, що його негайно обрали прем'єр-міністром.

— Правильно, Сильвестре, молодець! Заробляєш одну зірочку... То була так звана Ніч Великої Ради. Після тривалих суперечок у парламенті Гледстонова красномовність узяла гору, й міністри одноголосно передали йому верховну владу. Вже наступного року він,

щоб захистити нашу країну, виступив у похід проти Праги й скинув цесаря... Що тобі, Ебігайл?

— А папужок він випустив на волю, сер?

— Звичайно, випустив! Гледстон був дуже добрий. Розважливий, поміркований у звичках, і щодня, крім неділі, носив одну й ту саму сорочку, а його матуся щонеділі прала її. Після того сила Лондона зросла, а сила Праги занепала. І тоді — як міг би здогадатися Якуб, якби не сидів отак за партою, мов глушман! — саме тоді численні громадяни Чехії, зокрема і його предки, виїхали до Британії. Серед них були й найкращі празькі чарівники: вони допомогли нам створити нашу сучасну державу. А тепер...

— Ви ж казали, сер, що всі чеські чарівники були злі й жадібні!

— А ти як гадаєш, Кіті? Злих чарівників, напевно, всіх винищили! А ці просто помилялися. Зрозуміли свою помилку — і розкаялися... Ось і дзвоник! Пора обідати! Ні, Кіті, годі вже запитань на сьогодні. Ану ж бо, вставаймо, засовуймо стільці під парти й виходьмо! Тихше, тихше, будь ласка!

***

Якуба ці шкільні суперечки часто дратували, та його смутку вистачало ненадовго. Він був жвавий, енергійний хлопчина — худорлявий, чорнявий, зі щирим зухвалим обличчям. Він любляв різноманітні ігри, тож вони з Кіті змалку разом гасали батьківським садком: ганяли м'яча, стріляли з лука, тренувалися грати в крикет, а найголовніше — трималися далі від великої галасливої родини Гірнеків.

Головою родини вважався пан Гірнек, та насправді він, як і вся їхня сім'я, покійно слухався своєї дружини. Справжнє втілення материнської турботи — широкоплеча, пишногруда, — вона сновигала туди-сюди, мов корабель під попутнім вітром, то регочучи, то кленучи на всі заставки своїх чотирьох синів-шибайголів. Старші Якубові брати — Карел, Роберт і Альфред — успадкували тілисту фігуру від матері: коли вони наближалися до Кіті, дівчинка мовчки бокувала, налякана їхнім зростом, силою й гучними голосами. А сам пан Гірнек скидався радше на Якуба: маленький, худорлявий, із зморшкуватим обличчям, що нагадувало Кіті перезріле яблуко. Він куривав криву

горобинув люльку, від якої всією оселею клубочився солодкавий тютюновий дим. Якуб дуже пишався своїм батьком.

— Він чудовий майстер! — казав хлопчина Кіті, коли вони відпочивали вдвох під деревом після гри в квача. — З пергаментом та шкірою він творить справжні дива! Якби ти бачила оті крихітні збірочки закладь, над якими він працює останнім часом! Він опрацьовує їх у золоту філігрань у старочеському стилі, зменшуючи її до найдрібнішого розміру. Він робить малесенькі фігурки тварин чи квіточки, а тоді вправляє в них шматочки слонової кістки чи самоцвіти. Ніхто, крім тата, цього не вміє!

— Ці книжечки, мабуть, коштують цілого капіталу, — зауважила Кіті.

Якуб виплюнув билинку, яку саме жував.

— Ти, напевно, жартуєш, — сумно відповів він. — Чарівники платять татові менше, ніж коштує його робота. Йому ніколи не платили по заслугі. Тому ми отак і животіємо. Ось поглянь! — він кивнув на будинок із розхитаним гонтом на даху, з перекошеними брудними віконницями, з облупленими дверима на веранді. — Гадаєш, нам личить жити в такій халупі? Краще не бренькай!

— Ну, вона все-таки більша за наш будинок, — заперечила Кіті.

— Палітурня Гірнеків — на другому місці в Лондоні. Більший за нас хіба що «Ярослав». Але ж які в них убогі вироби — простенькі шкіряні палітурки до щорічників та довідників! Нічого цікавого! А в нас — вишукана робота, справжнє мистецтво! Ось чому стільки чарівників приносять до нас опрацьовані свої найкращі книжки. Вони люблять розкіш! Минулого тижня тато зробив палітурки з пентаклем, викладеним з діамантів. Смаку ніякого, але ж замовниці так хотілося!

— Чому ж чарівники не платять твоєму татові як слід? Хіба вони не бояться, що він працюватиме гірше?

— Мій тато надто гордий для цього. До того ж йому просто нікуди подітися. Він мусить слухатись чарівників, бо інакше нас закриють, а палітурню віддадуть комусь іншому. Не забувай — ми ж чехи, підозрілі чужинці! До нас немає довіри, хоч Гірнеки живуть у Лондоні вже півтора століття.

— Як це?! — обурилася Кіті. — Сміх та й годі! Звичайно, вам вірять! Інакше б вас тут-таки викинули з країни!

— Нас терплять, бо чарівникам потрібна наша праця. Але тепер, через оті всі халепи на материку, вони пильнують, щоб ми не пристали до шпигунів. За татовою майстернею щодня стежить куля, і за Карелом та Робертом теж. Останні два роки до нас чотири рази приходила поліція. Цілий дім догори дном перевертали. Бабуся тоді саме купалась, то її так і витягли надвір у бляшаній ванні.

— Який жах! — Кіті підкинула м'ячик у повітря й схопила його, витягши руку.

— Еге ж. Ось тобі й чарівники. Ми їх ненавидимо, та що нам робити?.. А ти чого губу прикусила? Щось трапилося?

Кіті негайно облишила кусати губу.

— Ні, я просто подумала: ось ви ненавидите чарівників, але ж уся ваша родина їх підтримує! І твій тато, й твої брати працюють на них у майстерні. Вся ваша робота йде їм тільки на користь! А вони так гидко з вами поводяться! Хіба це чесно? Може, твоїй родині краще зайнятися чимось іншим?

Якуб сумно посміхнувся:

— Тато каже: найбезпечніше — пливти за акулячим хвостом. Ми робимо чарівникам усякі цяцьки, а вони й радіють. А поки вони радітимуть, нас не чіпатимуть. А якщо ми не догоджатимемо їм, що тоді? Вони просто зжеруть нас! Ну, ось, ти знову насупилася...

Кіті не подобались такі міркування.

— Якщо ви не любите чарівників, то вам не слід на них працювати! — переконано сказала вона. — Це ж непорядно!

— Що-що? — Якуб копнув її спересердя. — Хто б тут балакав! Хіба твої батьки не працюють на них? Усі працюють! Іншого виходу просто немає — зрозуміла? Якщо ти не працюватимеш на них, до тебе вночі завітає поліція — або й хтось гірший — і бувай здорова! Іншого виходу, кажу тобі, просто немає! Чи ти гадаєш, ніби все-таки є? То скажи!

— Мабуть, і справді немає...

— Отож-бо й воно. Хочеш жити — працюй на них, і квит.

5

Трагедія сталася, коли Кіті було тринадцять років.

Літо було в розпалі. Почалися канікули. Сонце вигравало на дахах будинків, щебетали пташки, кімнати осявало вранішнє світло. Батько мугикав пісеньку біля дзеркала, доправляючи краватку. Мати залишила доньці на сніданок у холодильнику заморожену булочку.

Якуб завітав до Кіті рано-вранці. Вона відчинила двері, й хлопець привітно махнув їй кашкетом.

— Крикет! — вигукнув він. — Чудовий день для тренування! Ходімо до парку. Зараз усі на роботі, нас звідти ніхто не ганятиме.

— Гарзд, — відповіла Кіті. — Тільки, цур, я подаватиму перша! Зачекай-но, я взуюся...

Парк простягався на захід від Белгема, збоку від фабрик та крамниць. Починався він із звичайнісінького пустища, захаращеного цеглою, бур'янами й шматками колючого дроту. Якуб з Кіті, як і численні інші тутешні дітлахи, частенько гралися там. Та якби ви пройшли трохи далі й перебралися старим металевим мостом через залізницю, то побачили б приємніше видовище: розложисті буки, тінисті алеї, розкидані серед густих зелених газонів ставки зі зграйками диких качок. За парком проходило широке шосе, а далі стояв ряд великих будинків за високими мурами, де, поза всяким сумнівом, мешкали чарівники.

Простолюд у цій частині парку не шанували: по дитячих майданчиках розповідали історії про дітей, які наважувались зайти туди й більше не поверталися додому. Кіті не дуже вірила в ці побрехеньки: вони з Якубом кілька разів переходили міст і діставалися аж до ставків. Одного разу якийсь ошатний добродій з чорною бородою заходився кричати на них із того боку ставка. Якуб відповів йому промовистим порухом. Сам добродій ніби не звернув на це уваги, та його супутник — низенький непоказний чоловічок, якого діти досі не помічали, — напрочуд хутко помчав до них. Кіті з Якубом ледве встигли накивати п'ятами.

Та зазвичай, коли вони дивились туди з містка, заборонена частина парку була безлюдна. Просто шкода було, що таке чудове місце

пропадає марно — та ще й такого славного дня, коли всі чарівники на роботі! Тож Кіті з Якубом щодуху побігли туди.

їхні підшви гучно стукотіли об гудронове покриття містка.

— Бачиш, нікого! — мовив Якуб. — Я ж казав тобі!

— А це хто? — Кіті, приставивши долоню дашком до очей, придивилася до букової алеї, яку важко було розгледіти через сліпуче сонце. — Отам, під деревом... Ніяк не можу розібрати!

— Де? Отам? Це ж просто тіні... Якщо ти така боягузка, то ходімо до муру. Там нас ніхто не побачить із тих будинків!

Він перебіг дорогу й помчав густим газоном, підкидаючи м'яча пласким боком бити. Кіті потихеньку рушила за ним. Високий цегляний мур відгороджував парк від шосе, за яким громадилися будинки чарівників. Місце під муром справді здавалося безпечнішим, бо середину газону було добре видно з чорних вікон горішніх поверхів будинків. Та задля цього доведеться перетнути цілий парк, і до містка звідти надто далеко... Кіті це видавалося нерозумним. Але ж день був такий гарний, а довкола — нікогісінько! Отож вона побігла навздогін за Якубом, відчуваючи, як вітерець лоскоче їй руки й ноги, а високе блакитне небо всміхається згори.

Якуб зупинився за кілька метрів від муру, біля посрібленого фонтанчика для пиття. Підкинувши м'яч у повітря, він забив його на недосяжну висоту.

— Отут найкраще! — сказав він, чекаючи, поки повернеться м'яч. — Це будуть ворота. Я б'ю перший!

— Ти ж обіцяв мені!

— А бита чия? А м'яч?

Хоч як Кіті вередувала, право власності переважило, і Якуб зайняв місце перед фонтанчиком. Кіті трохи позадкувала й потерла м'ячик об штанці, наче гравець у скраклі. Тоді обернулась і, примружившись, пильно оглянула Якуба. Він постукав битою по газону, по-дурному всміхнувся й образливо крутнув сідницями.

Кіті почала розбіг — спочатку поволі, дедалі все швидше, з м'ячиком у руці. Якуб далі стукотів битою по траві. Кіті розмахнулась — і з демонічною швидкістю пустила м'яч. Відскочивши від гудронової доріжки, він полетів у бік фонтанчика.

Якуб махнув битою. Удар був бездоганний! М'яч свиснув у Кіті над головою, злетів високо-високо, аж поки перетворився на крихітну

цятку в небі... і нарешті впав на землю десь у глибині парку.

Якуб переможно підскочив. Кіті позирнула на нього спідлоба, скрушно зітхнула й вирушила шукати м'яч.

За десять хвилин Кіті встигла подати п'ять м'ячів і п'ять разів прогулятися аж до того кінця парку. Сонце шалено пекло. Врешті вона засапалася, спітніла й розсердилася. Ледве тягнучи ноги, вона сердито кинула м'ячик на траву і вмостилася поряд.

— Що, трішки втомилася? — турботливо запитав Якуб. — Останнього разу я мало не промахнувся.

Кіті лише насмішкувато пирхнула. Хлопець простяг їй биту.

— Тримай, твоя черга.

— Хвилинку.

Вони трохи посиділи мовчки, дивлячись, як ворухнуться листя на деревах, і слухаючи шум далеких автомобілів, що часом проносилися по шосе. Над парком з кряканням пролетіла велика зграя гав і вмостилася на дубі збоку.

— От добре, що тут немає моєї бабусі, — зауважив Якуб. — Їй би це не сподобалось.

— Що?

— Оці гави.

— А що тут такого?

Кіті завжди трохи боялась Якубової бабусі — маленької, сухорлявої, з чорними очима й до неможливого зморшкуватим личком. Бабуся ніколи не підводилася зі свого крісла, що стояло в теплому куточку кухні, й від неї міцно пахтіло перцем та квашеною капустою. Якуб присягався, що їй уже сто два роки.

Хлопчина щиглем збив жука з билинки.

— Їй здалося б, що це духи. Слуги чарівників. Вона каже, ніби це одна з їхніх улюблених подоб. Вона понабиралася цих дурниць від своєї матері, яка народилася ще в Празі. Бабуся терпіти не може, коли на ніч не зачиняють вікна, хоч яка надворі спека, — Якуб промекав кволим старечим голосом: — «Зачини вікно, малий! Демонів понапускаєш!»

Кіті спохмурніла:

— А хіба ти не віриш у демонів?

— Авжеж, вірю! А звідки б тоді чарівники брали силу? В їхніх магічних книжках, які вони віддають у друк чи до палітурні, тільки

про це й написано. Оце воно і є — магія! Чарівники продають свої душі, а демони їм за це допомагають, якщо правильно прочитати всі закляття. А якщо ні, то демони вбивають їх. Кому б після такого закортіло стати чарівником? Будь-що не мені!

Кілька хвилин Кіті лежала на спині, роздивляючись на хмари. Аж тут їй сяйнула думка:

— Стривай-но! Якщо я до ладу розумію... якщо твій тато, а до того — твій дідусь завжди працювали над магічними книжками для чарівників, то вони прочитали силу-силенну цих заклять? Виходить...

— Еге ж, я бачу до чого ти ведеш. Вони, напевно, й справді бачили чимало всяких химер — принаймні досить, щоб триматись від них осторонь. До того ж там багато написано чудернацькими мовами, та й для заклять потрібні не тільки слова... як я зрозумів, коли ти хочеш підкорити собі демона, там ще й креслити щось потрібно, й зілля варити, і вчитися всякого страху. Ні, порядна людина не пхатиме носа до такого. Мій тато просто не зважає на це — й друкує собі книжки... — Якуб зітхнув. — Бачиш, люди завжди вважали, що моя родина теж до цього вплутана. Коли в Празі чарівники втратили владу, натовп загнав на вежу одного з дідусевих дядьків і викинув його з вікна. Той упав на дах і розбився. Невдовзі після того дідусь переїхав до Англії і тут відновив свою роботу. Для нього так було безпечніше. Та й будь-що... — хлопчина позіхнув і сів. — Мені не віриться, ніби ці гави — демони. Нащо демонам сидіти на дереві? Ходімо, зараз твоя черга! — він кинув бити приятельці. — Я виграю з першого ж твого удару, ось побачиш!

На превеликий смуток Кіті, так воно й сталося. І з першого, і з другого, і з третього удару М'яч із дзенькотом стукав об металевий фонтанчик. Якубові переможні вигуки лунали аж до неба. Нарешті Кіті пожбурила бити на землю.

— Це нечесно! — вигукнула вона. — Ти підсунув мені іншого м'ячика — важчого!

— Ти просто грати не вмєш! Зараз моя черга!

— Ба ні! За мною ще один удар!

— Ну, гаразд! — Якуб недбало кинув м'ячика.

Кіті щосили замахнулася битою — і, на свій превеликий подив, влучила по м'ячу так чітко, що мало не вивихнула собі лікоть.

— Є! Ану спробуй, упіймай! — вона радісно підскочила, чекаючи, що Якуб зараз кине́ться шукати м'ячика... та хлопець розгублено заціпенів на місці, дивлячись у небо над її головою.

Кіті озирнулася і теж поглянула туди. Вона побачила, що забила м'ячик не вперед, а вгору — кудись собі за плече, й тепер він падав собі все нижче й нижче — за мур, за межі парку, на шосе.

Звідти раптом долинув страшенний брязкіт розтщеного скла, вереск гальм, гучний металевий гуркіт.

Потім на мить запанувала тиша. Її обірвало ледь чутне сичання, ніби з розбитої машини виходила пара...

Кіті глянула на Якуба. Якуб — на Кіті.

І вони дременули навтікача.

Вони мчали через газон до містка. Вони бігли поряд, опустивши голови й стиснувши кулаки. Кіті досі тримала в руці биту. Бита добряче заважала їй. Зрозумівши це, дівча зойкнуло й кинуло її геть. Якуб зупинився й скрикнув:

— Дурепа! На ній моє прізвище!..

Він кинувся назад. Кіті озирнулася, щоб подивитись, як він підбере биту., і побачила позаду, не так уже й далеко, прочинену хвіртку в мурі, що вела на шосе. У хвіртці з'явився незнайомиць у чорному вбранні, він пильно оглядав парк.

Якуб тим часом підняв биту й наздогнав Кіті.

— Швидше! — засапано вигукнуло дівча. — Там хтось є!..

Кіті перехопило подих.

— Ми вже близько! — Якуб біг берегом ставка, де перелякана згряя диких качок із кахканням злетіла в повітря. Пробігши буковий гайок, вони дісталися до стежки, що вела нагору, до містка. — Нам тільки добігти до того берега... Там ми в безпеці... Сховаємося в ямі... Вже недалеко...

Кіті ледве тамувала бажання озирнутися. Вона вже уявляла, як незнайомиць у чорному женеться газоном за ними. Спина зі страху аж бралася дрижаками. Та вони швидко мчать — їх нізащо не спіймати... Зараз усе буде гаразд, вони встигнуть утекти.

Якуб забіг на місток, Кіті рушила за ним. їхні ноги тупотіли, наче відбійні молотки, відлунюючи металевим гуркотом. Ось вони вже на середині містка, ще трохи...

Аж тут на містку щось з'явилося — просто з *нічого*.

Якуб з Кіті зойкнули і завмерли на місці, налетівши одне на одного й відчайдушно намагаючись не зіткнутися з цією тварюкою.

Тварюка була завбільшки з людину й поводитись, як людина: стояла на двох довгих ногах, простягнувши до дітей руки з чіпкими пальцями. Однак то була не людина. Найбільше ця істота скидалася на величезну потворну мавпу. Все її тіло поросло блідо-зеленим хутром, крім голови й півки, де хутро було майже чорне. Зловісні очі виблискували жовтим вогнем. Істота схилила голову набік і вишкірилась, розминаючи довжелезні руки. За її спиною, мов нагай, зі свистом звивався тонкий ребристий хвіст.

На мить Якуб з Кіті зацікавилися з жаху. Потім дівча вигукнуло:

— Назад, назад, назад!

А Якуб досі приголомшено стояв. Кіті схопила його за комір сорочки й потягла назад. І обернулася сама.

На протилежному кінці містка стояв, перегородивши дорогу, той самий незнайомець у чорному: руки в кишенях, ошатна краватка під молескіновим жилетом. І цей незнайомець нітрохи не засапався.

Кіті застигла, вчепившись у Якубів комір. Вона просто не могла розчепити пальців. Кіті дивилася в один бік, Якуб — в інший. Вона відчула, як хлопець простяг руку і так само міцно вчепився їй у футболку. Запанувала мовчанка — було чути тільки їхнє дихання та ще свист від хвоста тварюки. Небом, гучно крякнувши, пролетіла гава. Кіті чула, як кров стугонить у неї в вухах.

Незнайомець не квапився говорити з ними. Він був низенький, зате міцний і кремезний. Посередині його круглого обличчя стримів напрочуд довгий ніс, який навіть зараз — у мить найганебнішого жаху — нагадував Кіті стрілку сонячного годинника. На цьому обличчі не було помітно жодного виразу.

Якуба били дрижаки. Кіті зрозуміла, що від нього марно чекати слів.

— Пробачте, сер, — хрипко заговорила вона. — Що... в-ви... х-хотіли?

Знову запанувала тиша. Здавалося, ніби незнайомцеві було бридко розмовляти з нею. Коли ж він нарешті заговорив, то напрочуд—аж до моторошного — лагідно.

— Кілька років тому, — мовив він, — я купив свій «ролс-ройс» на аукціоні. Він потребував серйозного ремонту, та все одно обійшовся

мені в чималеньку суму. Відтоді я витратив на нього ще більше коштів: замінив кузов, колеса, мотор і, найголовніше, поставив вітрове скло з тонованого кришталю. Мій автомобіль став найкращим «ролс-ройсом» на цілий Лондон. Можна сказати, що він став моїм захопленням, моєю невеличкою розвагою серед тяжкої праці. Тільки вчора, після кількомісячних пошуків, я роздобув справжній порцеляновий номерний знак і пригвинтив його до капота. Нарешті мій автомобіль набув завершеного вигляду! Сьогодні я виїхав ним на прогулянку. І що ж сталося? На мене зненацька напали двоє вилупків з простолюду! Ви розбили мені вітрове скло, через вас я не впорався з керуванням, врізався в ліхтарний стовп, розбив кузов, колеса й мотор, а мій порцеляновий номер розлетівся на десятки шматочків. Мій автомобіль знищено! Відновити його неможливо... — він помовчав, облизавши губи товстим рожевим язиком. — І тепер ти питаєш, чого я хотів? Насамперед я хотів почути, що скажете ви...

Кіті озирнулася на всі боки, гарячково силкуючись щось придумати.

— Е-е... для початку, мабуть, «пробачте».

— «Пробачте»?!

— Так, сер. Це просто випадок, ми не хотіли...

— Після того, що ви накоїли? Після завданих вами збитків? Двоє малих зловмисників-простолюдинів...

На очах у Кіті виступили сльози.

— Це неправда! — відчайдушно вигукнула вона. — Ми не навмисне розбили вашу машину. Ми просто гралися! Ми навіть не бачили дороги!

— Гралися? В цьому приватному парку?

— Він не приватний. А якщо й приватний, це все одно неправильно! — Кіті розуміла, що цього не варто говорити, та не могла нічого з собою вдіяти. — Тут нікого не було! Ніхто, крім нас, тут не гуляв! Ми нікому не заважали! Чому нам сюди не можна?!

— Кіті! — хрипко обізвався Якуб. — Мовчи!

— Неміадесе, — звернувся незнайомець до тварюки, що сиділа з іншого краю містка. — Зроби таку ласку, підійди на два кроки ближче. У мене тут є справа — допоможи мені з нею впоратись.

Кіті почула, як заклацали кігті по містку — й побачила, як скулився Якуб.

— Сер, — тихо сказала вона, — нам дуже жаль вашого автомобіля. Слово честі...

— Тоді чому, — поцікавився чарівник, — ви побігли навтьоки, а не залишились на місці, щоб узяти на себе відповідальність?

— Пробачте, сер, — ледве чутно прожебоніла Кіті. — Ми перелякались...

— О, як мудро! Неміадесе... Гьдаю, Чорної Молотарки їм буде досить?

Кіті почула тріскотіння довжелезних пальців і замислений голос:

—А на якій швидкості? Вони менші за середню вагу.

— Гадаю, на досить суворій. Еге ж? Автомобіль був надзвичайно дорогий. Попрацюй з діточками як слід...

Чарівник, напевно, вирішив, що його роль у цій справі закінчена. Він обернувся і, не виймаючи рук з кишень, пошкунтильгав назад до хвіртки.

Може, вони ще встигнуть утекти... Кіті смикнула Якуба за комір:

—Тікаймо!

Обличчя в хлопця було мертвотно-бліде. Кіті ледве розчула його слова:

— Не варто. Не встигнемо...

Він облишив її футболку й стояв, безпорадно опустивши руки.

Зацокотіли кігті:

— Обернися до мене, дитинко...

На мить Кіті спало на думку, що можна покинути Якуба й тікати самій. Перебігти місток, захватись у парку... Та їй тут-таки стало соромно — і за цю думку, і за себе саму. Вона обернулась і вирячилась просто тварюці в обличчя.

— Отак буде краще. Для Молотарки потрібен зоровий контакт...

На мавпячому писку демона не було помітно жодної злоби, хіба що легка нудьга.

Подолавши страх, Кіті благально підняла руку:

— Будь ласка, не мучте нас!

Жовті очі вибалушилились, чорні губи сумно випнулились:

— Боюся, що це неможливо. Я дістав наказ — покарати вас Чорною Молотаркою, — і не можу не виконати його... без величезної небезпеки для себе. Невже ви хочете, щоб мене кинули в Полум'я Знищення?

— Правду кажучи, саме цього я й хочу..

Демон, мов кіт, крутнув туди-сюди хвостом, зігнув ногу й почував внутрішній бік протилежного коліна довгим кігтем.

— Безперечно. Що ж, становище прикре. Прикре для нас усіх. Тож не марнуймо часу...

Демон підняв руку.

Кіті вхопилася за Якубів стан. Крізь тіло й матерію вона відчувала калатання його серця.

Між розчепіреними пальцями демона з'явилося колечко сірого диму, яке полинуло до них. Кіті ще встигла почути Якубів вереск, побачити червоногаряче полум'я всередині колечка, а потім їй в обличчя вдарило жаром, і все померкло.

6

— Кіті... Кіті!

— М-м...

— Прокидайся! Пора!

Кіті підняла голову, моргнула, здригнулась — і отямилась. Навколо лунав гомін театрального антракту. В залі горіло світло, перед сценою опустилася велика фіолетова завіса. Публіка розпалася на сотні окремих червонолицих людей, які поволі пробиралися між рядами. Хвилі звуку напливали й бились об скроні, наче прибій об скелі. Дівчина труснула головою й поглянула на Стенлі, що перехилився через бильце крісла сусіднього ряду й насмішкувато дивився на неї.

— Ой! — збентежено зойкнула вона. — Так-так, я готова.

— Торбина! Не забудь торбину!

— Хіба я щось колись забувала?

— А хіба ти колись засинала серед білого дня?

Відсапнувши, Кіті прибрала з чола довге пасмо волосся, нахилилася за торбиною — й тут-таки встала, щоб пропустити чоловіка, який протискався до виходу. Потім рушила вслід за ним. На мить вона перехопила Фредів погляд, та в його очах, як і завжди, важко було щось розібрати. Проте Кіті вдалося помітити в них легеньку посмішку. Закопилівши губки, дівчина вибралася в прохід.

Усі проходи в партері були залюднені: хто поспішав до буфету, хто — до туалету, хто — до морозивниці, що стояла біля стіни. Просуватися в будь-якому напрямку було важко: все це нагадувало Кіті

ринок худоби, де череду повільно женуть лабіринтом з бетонних стовпів та металевих дротів.

Вона глибоко зітхнула й поринула в людське стадо, то бурмочучи вибачення, то спритно працюючи ліктями. Вона пробиралася між животами й спинами до виходу з залу.

На півдороги хтось торкнув її за плече. Обернувшись, вона побачила усміхненого Стенлі.

— Що, вистава тобі не сподобалася?

— Звичайно, ні. Бридня та й годі.

— Ні, зо два цікаві моменти там були.

— Для тебе — звісно.

Стенлі присвиснув, удаючи подив:

— Зате я не хропів на роботі.

— Робота, — зітхнула Кіті, — лише починається.

Стиснувши зуби, з розпатланим волоссям, вона вивалилась нарешті в бічний коридор, що йшов навколо залу. Тепер вона сердилась на себе саму — і через те, що заснула, і через те, що так легко піддалася на кпини Стенлі. Він завжди помічає в ній будь-які вади й користується цим, тож і остання пригода тут збільшить його перевагу. Кіті нетерпляче труснула головою: хай йому грець — зараз нема на таке часу.

Вона опинилася в фойє, звідки численні глядачі виходили надвір — випити чогось холоденького й помилуватись літнім вечором. Небо було темно-синє, сутінки потроху густішали. Будинки навпроти були обвішані барвистими прапорцями й плакатами на честь майбутнього державного свята. Бряжчали келихи, лунав людський сміх. Крізь натовп мовчки, пильно озираючись довкола, пройшли троє молодиків.

Біля рогу будівлі Кіті поглянула на годинник:

— У нас п'ятнадцять хвилин.

— Тут є кілька чарівників, — обіззався Стенлі. — Бачиш оту стару, що перехиляє джин? Оту, в зеленому? В її торбині щось є. Аура нівроку потужна. Можна поцупити.

— Ні. Діймо за планом. Починай, Фреде.

Фред кивнув. Дістав з кишені своєї шкіряної куртки сигарету й запальничку. Проїшов ще трохи вперед — так, щоб було видно провулок, — і, закурюючи, оглянув його. Задоволений побаченим, він майнув у провулок, не оглядаючись. Кіті й Стенлі рушили за ним.

Провулок був повен крамниць, барів та ресторанів. Багато людей гуляли тротуарами, дихаючи свіжим повітрям. Діставшись до наступного рогу, Фред витяг ще одну сигарету й зупинився, щоб запалити її й водночас ще раз роззирнутися довкола. Цього разу він примружив очі і розвальцем подався назад. Кіті й Стенлі тим часом заклопотано роздивлялись вітрини — щаслива парочка, що тримається за руки. Фред пройшов повз них.

— Сюди прямує демон, — тихо мовив він. — Заховай-но торбину.

Минула хвилина. Кіті й Стенлі мило вуркотіли, оглядаючи розкішні перські килими. Фред вивчав букети в сусідній вітрині. Кіті краєм ока спостерігала за вулицею. З-за рогу, насвистуючи військовий марш, вийшов низенький підстаркуватий добродій — сивий, ошатно вбраний. Кіті тихенько позирнула на Фреда. Той майже непомітно хитнув головою. Кіті й Стенлі залишилися біля вітрини. У провулку з'явилася леді середнього віку, в завітчаному капелюшку з широкими крисами. Ступала вона поволі, ніби міркуючи про злигодні цього світу. На розі леді зупинилася, тяжко зітхнула й попрямувала в їхній бік. Коли вона проходила поряд, Кіті відчула пахощі її парфумів — виразні, навіть вульгарні. Аж нарешті її кроки стихли вдалині.

— Усе гаразд, — обізвався Фред. Він знов озирнувся туди-сюди, кивнув — і пропав за рогом.

Кіті й Стенлі, облишивши вітрину, подалися за ним, розчепивши руки так хутко, ніби виявили одне в одного чуму. Шкіряна торбина, яку Кіті досі ховала під курткою, тепер була у дівчини в руці.

Наступний провулок, куди вони повернули, був вужчий за попередній, і перехожих там не було видно. Ліворуч, за чорною залізною огорожею, розлігся внутрішній двір крамниці, де продавали килими. Фред стояв, притулившись до огорожі, і оглядався на всі боки.

— Отам щойно пролетіла куля-шпигун, — повідомив він. — А тут усе чисто. Твоя черга, Стене.

Ворота, що вели в двір, було взято на замок. Стенлі підійшов ближче й придивився. Потім дістав з якоїсь потаємної кишені залізні кліщі. Затиснув, повернув — і ланцюжок лопнув. Усі троє, на чолі зі Стенлі, що пильно розглядав землю під ногами, увійшли в двір.

— Що-небудь бачиш? — запитала Кіті.

— Тут — нічогосінько. На дверях ніби серпанок — мабуть, охоронне закляття. Треба його обминати. А оте вікно, — показав він,

— цілком безпечно.

—Гаразд.

Кіті підкралася до вікна й зазирнула всередину. Судячи з того, що вона встигла розгледіти, за вікном була комора, повна килимів, старанно скручених і загорнутих у полотно.

—А ви? — прошепотіла вона. — Щось бачите?

— Звичайно. Те саме, що й ти, — посміхнувся Стенлі. — Тому це й безглуздо — те, що *ти* всім заправляєш. Без нас ти немічна. Слепа. Ніяких пасток там немає.

— І демонів так само, — додав Фред.

— От і добре.

Кіті натягла на руки чорні рукавички. Стиснула кулак і вдарила ним у долішню шибку. Шибка тріснула, долинув короткий брязкіт скла об підвіконня. Кіті просунула руку всередину, відімкнула засувку й підняла раму. Тоді легко, без жодного звуку, перескочила через підвіконня, озирнулася на всі боки — і, не чекаючи на товаришів, рушила вперед між пірамідами полотняних сувоїв, дихаючи густим духом запарошених невидимих килимів. Невдовзі вона опинилася біля відчинених дверей. Із торбини з'явився ліхтарик. Промінь світла майнув просторим, розкішно облаштованим кабінетом: письмові столи, крісла, обвішані картинами стіни. А в кутку — низький і темний сейф.

— Стривай! — Стенлі схопив Кіті за лікоть. — Там між столами, над підлогою — тоненька світла ниточка. Охоронне закляття. Не зачепи його!

Кіті сердито відсторонила його руку:

— Я й не збиралася лізти туди на пробій. Я не така дурепа!

Стенлі знизав плечима:

—Авжеж, авжеж...

Високо піднімаючи ноги, щоб не зачепити невидиму нитку, Кіті підійшла до сейфа, дістала з торбини білу кульку й поклала її на підлогу. Потім обережно відступила. Опинившись біля дверей, вона вимовила закляття. Кулька, тихенько луснувши, вибухнула всередину. Раптовим поривом вітру зірвало картини зі стін, килим з підлоги й дверцята сейфу. Дівчина спокійно переступила через невидиму нитку, стала на коліна біля сейфа й заходилася хутко вантажити його вміст до торбини.

Стенлі аж підскакував з нетерплячки.

— Ну, що там?

— Склянки з мулерами, кілька куль з елементалями... документи... і гроші. Багато грошей.

— Чудово! Швидше — в нас лише п'ять хвилин!

— Знаю.

Заховавши торбину, Кіті потихеньку залишила кабінет. Фред і Стенлі вже вилізли з вікна й нетерпляче чекали її надворі. Дівчина пройшла комору, перескочила через підвіконня й попрямувала до воріт. За мить вона озирнулась, ніби за якоюсь підказкою, і побачила, як Фред щось пожбував у вікно комори.

Кіті заціпеніла:

— Що за дідько?

— Зараз не до балачок, Кіті, — Фред і Стенлі поспіхом обганяли її.
— Починається вистава.

— Що це ви зробили?

Вони саме виходили на тротуар. Стенлі підморгнув:

— Пекельний Жезл. Даруночок на прощання.

Фред захихотів:

— Ми так не домовлялись! Це ж просто пограбування!

Кіті вже відчувала в повітрі запах диму. Завернувши за ріг, вони опинилися перед крамницею.

— Ми ж не могли забрати з собою килими, авжеж? Навіщо ж залишати їх на продаж чарівникам? Запроданців не можна жаліти, Кіті. Вони дістануть по заслужі.

— Нас можуть спіймати...

— Не спіймають. Не турбуйся. Що таке пограбування? На перші шпальти газет із цим не потрапиш. А ось пограбування з підпалом — інша річ.

Кіті йшла поруч із ними, аж бліда з гніву, стискаючи ручки торбини. Ні, річ не в тім, що Стенлі хоче розголосу. Просто він знову кидає виклик її авторитетові — ще серйозніше, ніж дотепер. То був її план, вона все продумала, а він навмисне вчинив наперекір. Треба щось негайно робити! Бо інакше, рано чи пізно, він погубить їх усіх!

У театрі «Метрополітен» дзеленчав дзвоник, і залишки публіки зникали в дверях. Кіті, Стенлі та Фред, не сповільнюючи ходи, приєдналися до них — і за кілька секунд уже сиділи на своїх місцях у

партері. Оркестр розігрувався перед новою дією, а на сцені піднімали протипожежну завісу.

Кіті, досі ще тремтячи з люті, поставила торбину перед собою. Стенлі обернувся до неї і всміхнувся.

— Повір мені! — прошепотів він. — Тепер ми неодмінно потрапимо на перші шпальти. Вранці ми станемо найголовнішою з новин!

Sinpinkin

На північ від Темзи, за півмилі від її темних вод, торговці всього світу щодня збиралися в районі Сіті, щоб обмінюватись, купувати й продавати. Всюди, куди сягало око, тяглися ряди прилавків, що купчилися під карнизами старовинних будинків, мов курчата під крилом у квочки. Багатству та розкошам тут не було кінця: золото з Південної Африки, срібні самородки з Уралу, полінезійські перли, балтійський бурштин, різнобарвні самоцвіти, веселкові шовки з Азії й тисячі інших чудес. Проте найціннішими з них були магичні артефакти, награвовані в давніх імперіях і привезені на продаж до Лондона.

У самісінькому серці Сіті, на перехресті Корнгілла й Полтрі-стрит, у вухо лізли нав'язливі крики торговців. Сюди допускали тільки чарівників, і вхід на ярмарок охороняли полісмени в сірій уніформі.

Усі прилавки були захаращені крамом, що претендував на унікальність. Навіть одного короткого погляду було досить, щоб побачити тут зачаровані флейти й ліри з Греції, поховальні урни з царських гробниць Ура та Німрода, крихкі золоті штучки з Ташкента, Самарканда та інших міст Великого шовкового шляху, племінні тотеми з прерій Північної Америки, полінезійські маски й фігурки, дивовижні черепи з кристалами в роті, заплямовані жертвовною кров'ю кам'яні кинджали з руїн храмів Теночтітлана...

Саме сюди раз на тиждень — щопонеділка, надвечір — урочисто навідувався вельмишановний чарівник Шолто Пінн, щоб подивитись на своїх конкурентів і придбати яку-небудь дурничку.

Була середина червня. Сонце щойно сховалося за дахами. Сам ярмарковий майдан, затиснутий між будинками, вже потонув у синьому затінку, однак стіни ще зберігали досить тепла, щоб зробити прогулянку пана Пінна якнайприємнішою. На ньому були білий

ляний піджак і такі самі штани, а на голові — солом'яний капелюх із широкими крисами. Він недбало помахував ціпком зі слонової кістки. В другій руці пан Пінн стискав великого жовтого носовичка, яким часом витирав піт з потилиці.

Вбрання чарівника було бездоганне — аж до носаків виглянцюваних черевиків. І це — попри бруд на тротуарах, засмічених рештками тисяч вуличних обідів: недогризками яблук, банановими шкуринками, обгортками від бутербродів, шкаралупками з горіхів, скойками з устриць, кісточками й хрящиками... Пана Пінна це, однак, не турбувало: всюди, де він проходив, невидима рука прибирала сміття.

Проходячи ярмарком, він оглядав прилавки обабіч себе крізь товстий скляний монокль. Обличчя його зберігало звичний вираз зневажливої нудьги — захист від надокучливих торговців, які добре знали його.

— Сеньйоре Пінне! Ось тут у мене бальзамована рука невідомого походження! Її знайшли в Сахарі: це, напевно, моці якогось святого. Я відмовив усім, чекав тільки на вас...

— Зачекайте-но, мосьє! Подивіться на цю дивовижну обсидіанову скриньку..

— Погляньте на цей клаптик пергаменту! Ці руни...

— Не слухайте цих бандитів, сері Ваш вишуканий смак підкаже вам...

— Ця вишукана статуетка...

— Ці драконячі зуби...

— Ця посудина з гарбуза...

Пан Пінн чемно всміхався, оглядав крам, не дуже зважав на вигуки торговців і потроху просувався вперед. Він ніколи не купував багато — основну частину краму йому постачали агенти, що працювали по всій імперії. Та все одно, хтозна, що тобі випадково трапиться. Подивитись ніколи не завадить.

Наприкінці ряду стояв прилавок, захарашений склом і керамікою. Здебільшого то були очевидні сучасні підробки, однак невеличкий синьо-зелений запечатаний горщик привернув увагу пана Пінна. Він недбало запитав:

— Що це за штучка?

Крамарка, молода жіночка в барвистій пов'язці на голові, охоче відповіла:

— Це, сер, фаянсовий горщикок із Омбоса в Єгипті. Його знайшли в глибокій гробниці, під важким каменем, біля кістяка високого чоловіка з крилами.

Чарівник підняв брови:

— Справді? А сам цей дивовижний кістяк у вас зберігся?

— На жаль, ні. Кістки порозтягав розбурханий натовп.

— Як пощастило... А цей горщикок відкривали?

— Ні, сер. Там, напевно, джин або Морове Закляття. Купіть і відкрийте самі!

Пан Пінн узяв горщикок і покрутив його в товстих білих пальцях.

— Хм-м... — пробурмотів він. — Щось він напрочуд важкий для такого розміру. Може, стиснуте закляття... Цікава штука. Скільки ви за неї хочете?

— Тільки для вас, сер, — сто фунтів.

Пан Пінн щиро розреготався.

— Я справді багатий, люба моя. Та це не значить, що мене можна дурити.

Він ляснув пальцями. Забряжчав посуд, зашелестіло полотно: невидима істота спритно задряпалась по одній із жердин, що підтримували ятку, пробігла верхом намету і зіскочила на плечі жінці.

Крамарка заверещала. Пан Пінн тим часом далі роздивлявся горщикок.

— Поторгуватись завжди варто, люба моя, та починати все-таки слід з розумної ціни. Може, назвете її? Мій помічник, пан Сімпкін, охоче це підтвердить, якщо нова ціна буде прийнятна.

Через кілька хвилин крамарка, що вже посиніла й задихалася від невидимих пальців, які стискали їй шию, врешті назвала ціну — ту, за яку вона сама придбала цей горщикок. Пан Пінн кинув кілька монет на прилавок і пішов собі в пречудовому гуморі, несучи свою здобич у кишені піджака. Покинувши ярмарок, він рушив Полтрі-стрит — туди, де на нього чекав автомобіль. Усі перешкоди на його шляху невидима рука відсувала вбік.

Завантаживши своє гладке тіло в автомобіль, пан Пінн наказав шоферові їхати. А потім, зручно вмовившись на сидінні, заговорив у повітря:

— Сімпкіне!

— Що, господарю?

— Сьогодні я не працюватиму допізна. Завтра — День Гледстона, і пан Дюваль дає вечерю на честь нашого Засновника. На жаль, я мушу з'явитись на цю вкрай нудну вечірку.

— Гаразд, господарю. Відразу по обіді вам надіслали кілька ящиків з Персеполя. Розпакувати їх?

— Розпакуй. Усе менш цінне розсортуй і додай ярлики. Пакунки, позначені червоним полум'ям, не розгортай — це означає, що річ надзвичайно цінна. В одному ящику повинна бути сандалова деревина — поведься з нею обережно. Там усередині сховано коробку з мумією дитини часів Саргона. Перська митниця напрочуд пильна, й моєму агентові доводиться вигадувати нові способи пересилати контрабанду. Все зрозумів?

— Так, господарю. Охоче слухаюся вас.

Автомобіль зупинився перед позолоченими стовпчиками і яскравими вітринами «Піннового магічного знаряддя». Задні двері відчинились і зачинились, однак сам пан Пінн залишився в машині. Автомобіль рушив далі, долучившись до вуличного руху Пікаділлі. Невдовзі після цього в замку головного входу загремотів ключ. Двері так само відчинились — і зачинились знову.

Через кілька хвилин довкола будинку, на четвертому й п'ятому рівнях, з'явилися густі тенета блакитних охоронних вузлів. Вони стяглися над дахом і запечаталися. Крамниця «Піннове магічне знаряддя» зачинилася на ніч.

***

Вечір минав. Потік автомобілів на Пікаділлі порідшав, і перехожих біля крамниці ставало дедалі менше. Фоліот Сімпкін ухопив хвостом віконний гак і опустив дерев'яні віконниці. Одна віконниця тихенько рипнула. Сімпкін скрушно цокнув язиком і став видимим. Він виявився маленьким, лимонно-зеленим, клишоногим і стурбованим. Побіг до прилавка, намацав там пляшечку з мастилом і задер хвоста, щоб змастити завісу у віконниці. Тоді вимів підлогу, повикидав сміття з кошиків, поправив манекени вздовж вітрин — і нарешті, переконавшись, що все гаразд, витяг з комори кілька великих ящиків.

Перш ніж узятися до роботи, Сімпкін двічі старанно перевіряв магічну охоронну систему. Адже два роки тому один підступний джин непомітно пробрався до крамниці — й через те знищено чимало цінних речей. Фоліотові пощастило, що хазяїн помилував його: на таку ласку бідолаха не заслуговував. Та все одно дісталось тоді йому добряче — від самого спогаду про те покарання здригалася вся його сутність. Отож Сімпкін пильно стежив, щоб таке не повторилося.

Всі вузли були на місці й ворушилися щоразу, коли Сімпкін наближався до стін. Чудової Відкривши перший ящик, фоліот заходився виймати звідти пакувальну вовну й стружки. Перша річ, на яку він натрапив, була невеличка, загорнута в просмолену марлю. Звично розгорнувши її, він із сумнівом вирячився на штукенцію: то була лялечка з кістки, соломки та скойок. Узнявши довге гусяче перо, Сімпкін надряпав на папірці: «Басейн Середземного моря, 4 тис. років тому. Річ цікава лише як курйоз. Вартість незначна». Тоді поклав лялечку на прилавок і взявся порпатись далі.

Час збігав. Сімпкін уже оглядав передостанній ящик—той самий, з сандаловою деревиною. Він обережно шукав серед неї сховану мумію, коли зненацька почув дивний гуркіт. Що це? Автомобіль? Ні... гуркіт лунав і вщухав надто вже раптово. Може, це далекий грім?

Гуркіт ставав дедалі гучнішим. Це стривожило фоліота. Сімпкін поклав перо й прислухався, схиливши набік свою круглу довбешку. Щось ніби тріскотить... і чути глухі удари. Звідки ж вони лунають? Зрозуміло, що з-за меж крамниці. Але звідки саме?..

Сімпкін підхопився, обережно підійшов до найближчого вікна й ненадовго відсунув віконницю. За блакитними охоронними вузлами було видно темну, порожню вулицю Пікаділлі. В будинках навпроти світло майже не горіло, та й машин було мало. Нічого такого, що могло б видавати ці звуки, Сімпкін не побачив.

Він прислухався знову.. Звуки гучнішали. Здавалося, ніби вони лунають знизу, з глибини будинку. Сімпкін опустил віконницю, схвильовано махаючи хвостом. Відійшов до прилавка і дістав звідти довгий вузлуватий кийок. Озброївшись таким чином, він підійшов до дверей комори і зазирнув туди.

Там ніби все було гаразд: стоси ящиків і картонних коробок, полиці з артефактами, приготованими до продажу. Вгорі тихенько гули лампи денного світла. Спантеличений і насуплений фоліот повернувся до

крамниці. Шум став ще гучнішим — вочевидь, щось десь ламали. Може, попередити хазяїна? Ні, це нерозумно. Пан Пінн не любить, коли його турбують без потреби. Краще його не тривожити.

Брязнуло розбите скло. Сімпкін уперше звернув увагу на праву стіну Піннової крамниці, за якою містилася інша крамниця — делікатесів та вин. Дивна річ! Фоліот підійшов ближче, щоб роздивитися до ладу.. Й цієї миті сталися відразу три речі.

По-перше, половина стіни завалилася всередину.

По-друге, туди ступило щось велетенське.

І по-третє, все світло в крамниці згасло.

Сімпкін нічогосінько не бачив — ні на першому рівні, ні на решті чотирьох, доступних для нього. Крамницю огорнула хвиля крижаної темряви, а в глибині цієї хвилі *щось* ворушилося. Він почув кроки, а потім — страшенний гуркіт з того боку, де в пана Пінна зберігалася старовинна порцеляна. Ще крок — і долинув звук роздертої матерії: то могли бути лише вбрання, старанно порозвішувані Сімпкіном цього самісінького ранку.

Обурення взяло гору над страхом. Гнівno застогнавши, фоліот махнув кийком. І випадково зачепив ним прилавок.

Кроки вщухли. Сімпкін відчув, як *щось* дивиться просто на нього. Він заціпенів. Довкола клубочилася темрява.

Він озирнувся туди-сюди. Здається, найближче вікно — за кілька метрів звідси. Якщо він тихенько відступить назад, то дістанеться до вікна раніше, ніж...

Щось ступало до нього через кімнату — важко й невблаганно.

Сімпкін позадкував.

Аж тут знову щось затріскотіло. Сімпкін скривився. Лишенько, це ж улюблена шафка пана Пінна! Початку ХІХ століття, з червоного дерева, з ебеновими ручками, оздоблена лазуритом, — оце то горе!

Сімпкін змусив себе заспокоїтись і забути про шафку. До вікна залишилося зо два метри. Найголовніше — не зупинятись... він уже майже на місці. Таємничі кроки наближалися — від них аж стугоніла підлога.

Брязнув і заскреготав пошкоджений метал. Ні, це вже занадто! Він казна-скільки розбирав і сортував ці срібні нашійні обереги!..

Розгніваний Сімпкін знову зупинився. Кроки залунали ще ближче... Фоліот поспіхом промайнув до вікна й намацав пальцями віконницю.

Відчув, як за ними тремтять охоронні вузли. Тепер залишилося тільки вибратись надвір...

Але ж пан Пінн звелів йому сидіти в крамниці й стерегти її! Ціною власного життя! Щоправда, то не був *справжній* наказ, відданий з пентакля... Хазяїн уже багато років не заганяв його до пентакля. Тож фоліотові можна й не слухатися! Та що пан Пінн тоді скаже, коли Сімпкін отак покине свою варту? Про це не хотілося навіть думати.

Ще один гучний крок позаду. Війнуло землею, черв'яками і глиною.

Якби Сімпкін послухався свого чуття й кинувся навітікача, підібгавши хвоста, він ще встиг би врятуватися. Проломити віконницю, розірвати охоронні тенета, вилетіти на вулицю! Однак літа добровільної покори панові Пінну позбавили його рішучості. Він давно забув, як це — діяти з власної волі. Тож тепер Сімпкін міг лише стояти, тремтіти й хрипко верещати. А довколишнє повітря повнилося могильним холодом і ще чимось невидимим...

Фоліот притулився до стіни.

Над головою в нього знову брязнуло скло. Сімпкін відчув, як на підлогу падають друзки.

Склянки з фінікійськими пахощами! Безцінні склянки пана Пінна!

Він розгнівано скрикнув і в останню мить згадав про свій кийок. Щосили замахнувшись, він ударив по темній хмарі, яка вже нависла над ним, щоб забрати його з собою...

Натаніель

Коли настав світанок Дня Засновника, слідчі з міністерства внутрішніх справ уже заклопотано працювали на Пікаділлі. Попри урядові постанови, що наказували всім громадянам перебувати на святі в яскравому одязі, всі службовці були вбрані в суворі темно-сірі костюми. Повзаючи руїнами крамниць, вони здалека скидалися на мурашок, що порпаються в розореному мурашнику. Всюди було видно чоловіків та жінок, що лазили підлогою, випростувались, підбирали пінцетами уламки, ховаючи їх у прозорі пакунки, чи оглядали крихітні цятки по стінах. Вони нотували щось у записниках, щось малювали на аркушах пергаменту. Та найдивовижніше — принаймні так видавалося людям, що зібралися за межами забороненої зони, обвішаної жовтими прапорцями, — вряди-годи вони віддавали накази, чи подавали знаки, просто в повітря. Ці накази викликали то несподіваний порив вітру, то легенький шурхіт, що свідчив про стрімкий і впевнений рух. Ці відчуття неприємно бентежили людей — ті раптово згадували про свої справи й забиралися геть.

Натаніель стояв на купі каміння, що залишилася від «Піннового магічного знаряддя», й дивився на те, як підходить і йде собі простолюд. Правду кажучи, він розумів людську цікавість.

Пікаділлі було перевернуто з ніг на голову. Хтось порозорював усі крамниці — від Піннової аж до Грібової — й повикидав крам на бруківку через розбиті вітрини й проламані двері. Зіпсовані й потоптані харчі, книжки, вбрання, артефакти сумно лежали поміж купами скла, каміння й трісок. Усередині будинків видовище було ще сумнішим. Кожен тутешній заклад існував кілька століть, мав давню

славу — і жоден з них не підлягав відновленню. Полиці й прилавки, шафки й столи було розбито, найцінніші товари розтерто на порошок і змішано з брудом.

Видовище було смутне й водночас химерне. Здавалося, ніби щось пройшло крізь стіни, які відділяли одну крамницю від іншої, більш-менш в одному напрямку. Стоячи з одного кінця зруйнованого кварталу, можна було побачити наскрізь усі п'ять розорених крамниць і навіть робітників, що копирсалися в уламках з іншого кінця кварталу. До того ж постраждали тільки перші поверхи будинків; усе, що було вище, залишилося незайманим.

Натаніель замислено стукав себе ручкою по зубах. Щось дивне... І не схоже на жоден з нападів Спротиву, які йому довелося бачити. По-перше, руйнування набагато серйозніші. По-друге, їхня точна причина невідома.

З порожньої рами найближчого вікна визирнула молода жінка:

— Агов, Мендрейку!

— Що, Феннел?

— Теллоу хоче поговорити з вами. Він тут, усередині.

Хлопча трохи насупився, проте обернувся і, ступаючи якнайобачніше, щоб не дуже забруднити цегляним порошком свої чудові шкіряні черевики, зійшов з купи сміття всередину розореної будівлі. Низенький кремезний чоловічок у темному костюмі й капелюсі з широкими крисами стояв там, де раніше був центр торговельного залу. Натаніель наблизився до нього:

— Ви кликали мене, пане Теллоу?

Міністр нетерпляче махнув рукою:

— Як по-вашому, що тут сталося?

— І гадки не маю, сер, — щиро зізнався Натаніель. — Дуже цікаво.

— До біса тут ваша цікавість! — гаркнув міністр. — Я не за цікавість вам плачу! Мені потрібна відповідь! Що, по-вашому, це може означати?

— Поки не можу сказати, сер.

— А що з того мені? Така відповідь не варта й щербатого шеляга! Людям потрібні пояснення, Мендрейку. Ви повинні надати їх мені!

— Так, сер. Якщо я, з вашої ласки, продовжу пошуки, то зможу...

— Скажіть мені одне! — вигукнув Теллоу. — Хто це все накоїв?!

Натаніель зітхнув. У міністровому голосі виразно лунав відчай. Хтось тиснув на Теллоу згори: така нахабна атака, ще й на День Засновника, напевно була не до смаку його начальникам.

— Демон, сер, — відповів хлопчина. — Такі руйнування може вчинити тільки африт. Або марид.

Пан Теллоу втомлено витер жовтаве обличчя рукою.

— Ні, таких істот тут не було. Наші хлопці відрядили до кварталу кулі-шпигуни, коли цей лиходій перебував ще тут. Перед тим, як зникнути, кулі доповіли, що жодних слідів демонів не знайдено.

— Пробачте, пане Теллоу, але це неправда. Люди на таке не здатні.

Міністр вилаявся:

— Це тільки по-вашому, Мендрейку! Та скажіть мені щиро: чи багато ви зуміли довідатися про дії Спротиву? Ось вам відповідь: небагато!

Сердитий голос міністра не віщував нічого хорошого.

— А чому ви гадаєте, сер, що то був саме Спротив?

Натаніель зберігав цілковитий спокій. Він бачив, до чого йдеться: Теллоу збирався зіпхнути більшу частину провини на плечі свого помічника.

— Ця атака аж ніяк не схожа на попередні, — провадив він. — Масштаб цілком інший.

— Поки ми не знайдемо інших доказів, Мендрейку, підозра падає насамперед на них! Вони — єдині, хто займається оцим безглуздим шкідництвом!

— Так. Але ж вони використовують тільки мулерів, елементалів та іншу дрібноту. Вони — до того ж без демонічної магії — не змогли б розорити цілий квартал.

— Може, тепер у них інші методи, Мендрейку. А тепер перекажіть мені ще раз події минулої ночі.

— Будь ласка, сер. Охоче.

Знову марнувати час! Подумки сердячись, Натаніель на мить зазирнув до свого записника.

— Отже, сер: близько півночі свідки, що мешкають на протилежному боці Пікаділлі, викликали нічну поліцію, повідомивши, що з «Грібових розкошів», розташованих на розі, чути тривожні звуки. Поліція прибула, побачила величезну діру в бічній стіні крамниці, а також бруківку, залиту найкращим шампанським пана Гріба й закидану

його найкращим кав'ярком... Скільки добра змарновано, сер! На той час моторошний гуркіт лунав уже з Дешелового «Царства шовків», через два будинки від Гріба. Полісмени зазирали у вітрину, але в крамниці було темно, тож вони не помітили, що саме видає ці звуки. Варто зазначити, сер, — додав Натаніель, відірвавши очі від записника, — що сьогодні електрика в усіх цих будинках працює чудово.

Махнувши знову рукою, Теллоу копнув носом черевика рештки лялечки з кісток та скойок, що лежали на підлозі серед іншого сміття.

— Що ж це означає?

— Те, що джерело цих руйнувань — будь-яке! — мало здатність затьмарювати світло. Просто ще один химерний момент, сер... Офіцер нічної поліції відрядив туди шістьох своїх людей. Чудово натренованих, рішучих. Вони увійшли до крамниці Дешела крізь вітрину, один за одним. Вирушили туди, звідки було чути туркіт. Зненацька все вщухло... Потім усередині крамниці шість разів спалахнуло блакитне полум'я. Шість разів поспіль. Без жодного шуму. І знову стало темно. Офіцер чекав, та його люди так і не повернулися. Трохи згодом він знову почув гуркіт, тепер уже з Піннової крамниці. На той час — двадцять п'ять хвилин на другу — вже прибули чарівники із Служби безпеки, які замкнули квартал магічним колом. Потім, як ви вже згадували, сер, туди були послані кулі-шпигуни. Вони відразу зникли... Невдовзі — десь за чверть до другої — щось прорвало магічне коло ззаду від будинку. Що саме, ми не знаємо, бо вартові демони також зникли.

Хлопчина сховав записник.

— Це все, що нам відомо, сер. Загибло шість полісменів, пропало вісім демонів із Служби безпеки... так, ще й помічник пана Пінна, — він поглянув у дальній куток, де жевріла купка жару. — А економічні збитки, звичайно ж, набагато більші.

Чи багато пан Теллоу довідався з цієї розповіді—невідомо: він лише сердито буркнув і відвернувся. Тим часом крізь купи сміття пробирався чарівник у чорному вбранні, зі змореним, блідим обличчям. У руках чарівника була золота клітка, в якій сидів біс. Часом біс розлючено торсав дротини клітки, вчепившись у них пазурами.

Пан Теллоу звернувся до чарівника:

— Ффаксе, чи є вісті від панни Вайтвел?

— Так, сер. Вона вимагає результатів — що швидше, то краще. Це її власні слова.

— Зрозуміло. А що з бісом? Чи виявив він у крамниці якусь заразу чи отруту?

— Ні, сер. Біс спритний, мов тхір, і злющий-презлющий. Жодної небезпеки немає.

— Гарзд. Дякую, Ффауксе.

Проходячи повз Натаніеля, Ффаукс прошепотів:

— З цією справою ви ще наумчитесь, Мендрейку! Я чув, що прем'єр від неї не в захваті.

Посміхнувшись, він пішов собі. Брязкіт клітки з бісом ущух.

Натаніель незворушно заправив собі за вухо пасмо волосся і рушив услід за Теллоу, що саме пробирався через засмічений торговельний зал.

— Мендрейку, зараз ми з вами оглянемо трупи полісменів... Ви вже снідали?

— Ні, сер.

— То й краще. Нам треба до сусідньої крамниці — до «Делікатесів Кута», — він зітхнув. — Колись я купував там чудовий кав'яр...

Вони підійшли до міцної стіни, що відділяла одну крамницю від іншої. В стіні видніла величезна діра. Біля цієї діри міністр зупинився.

— Ану, Мендрейку, — наказав він. — Скористайтеся своєю славнозвісною кмітливістю й скажіть мені, які висновки ми можемо зробити з цього отвору.

Натаніеля завжди тішили такі випробування. Він поправив манжети й замислено набундючив губи.

— Він дає нам певне уявлення про форму та розміри істоти, — почав він. — Стеля в кімнаті заввишки чотири метри, а отвір — лише три, тож істота, яка побувала тут, навряд чи вища за три метри. Ширина отвору — півтора метра; тож, зіставивши висоту й ширину, я сказав би, що ця істота за своєю формою подібна до людини, тільки, звичайно, набагато більша. Цікавіше те, яким саме чином було зроблено цей отвір.

Хлопець помовчав і потер підборіддя, сподіваючись, що це надає йому розумнішого вигляду.

— Поки що все очевидно. Далі.

Натаніель, одначе, не думав, що пан Теллоу вже встиг підрахувати це сам.

— Отож, сер, якби лиходій користувався Вибухом чи іншим подібним закляттям, то цегла на його шляху зникла б чи розлетілася на порох. Натомість усі цеглини цілі — вони, зрозуміло, побилися й потріскалися скраю, проте їх більша частина і досі зцементована в одне ціле. Я сказав би, що ця істота просто проломила стіну. Пройшла крізь неї, ніби цієї стіни й не було.

Він чекав на відповідь, та міністр лише кивнув, скривившись з нудьги.

— Отже?..

— Отже, сер... — хлопчина заскреготів зубами. Він розумів, що начальник змушує його думати замість себе, й це просто-таки бісило Натаніеля. — Отже, сер, навряд чи то був африт або марид. Вони скористалися б Вибухом. Радшее за все, це незвичайний демон.

Годі! Більше Теллоу не витягне з нього ні слова.

Міністра, однак, ця відповідь поки що задовольнила.

— Саме так я й думав, Мендрейку. Саме так я й думав. Однак тут ще стільки загадок... Ось, до речі, одна з них.

Він ступив через діру в стіні до наступної крамниці. Ображений хлопець подався за ним. Ні, Джуліус Теллоу — просто бовдур. Бундючиться, але сам схожий не невмілого плавця, що заплив на глибочінь: борсається, аби лиш утриматись на поверхні. Хай там що, тонути разом з ним Натаніель не збирався.

У «Делікатесах Кута» в повітрі чимось різко смерділо. Натаніель намацав у кишені свого великого яскравого носовичка, затулив ним обличчя і обережно увійшов до напівтемної кімнати. Барила з оливками й маринованими анчоусами були поперекидані, їхній вміст порозтікався підлогою, їхній запах змішався з чимось густішим і гострішим. Ніби попіл... Натаніелеві аж захищало в очах. Він закашляв через носовичок.

— Ось вони, найкращі Дювалеві люди! — в голосі пана Теллоу чулося кешування.

Підлогою крамниці були розкидані шість гостроверхих купок із чорного попелу й кісток. У найближчій купці чітко проглядалися два гострі собачі ікла й кінець довгої тонкої кістки — вочевидь, стегна

полісмена. А решта тіла, виходить, цілком перетворилася на попіл... Хлопчина закусив губу.

— Ви мусите звикнути до таких речей, якщо хочете служити в Міністерстві внутрішніх справ, — лагідно зауважив чарівник. — Вам погано, Джоне? Вийдіть надвір.

Хлопець блиснув очима:

— Ні, дякую. Все гаразд. Це вельми...

— Вельми цікаво, еге ж? Обернулись на чистісінький попіл — чи майже обернулись. Тільки й зосталося, що пара кісток та зубів. Проте кожна з цих купок може розповісти нам свою історію. Скажімо, ота, що біля дверей. Вона довша за решту — цей полісмен, напевно, біг. Хотів урятуватися втечею. І все-таки йому забракло проворності.

Натаніель мовчав. Байдужість міністра здавалась йому огиднішою за ці рештки — врешті, досить-таки акуратні.

— Отже, Мендрейку, — поцікавився Теллоу, — що ви про це думаєте?

Хлопчина глибоко, понуро зітхнув і поспіхом перебрав свою старанно спаковану пам'ять.

— Це не Вибух, — почав він. — І не Ядуха. І не Чума. Після них залишається більше бруду. Можливо, це Пекельне Закляття...

— Ви так гадаєте, Мендрейку? Чому?

— Я тільки сказав, сер: *можливо, це* Пекельне Закляття. Проте жодних пошкоджень, крім самих решток, немає. Тільки вони й згоріли. Все інше ціле.

— Он як. Що ж тепер робити?

Хлопець поглянув на міністра:

— Правду кажучи, сер, і гадки не маю. *А ви?*

Невідомо, чи знайшов би відповідь пан Теллоу. Хлопчині не дуже в це вірилося. На щастя, міністра врятував примарний дзвоник, що пролунав просто з повітря. Це означало, що до чарівника прибув слуга. Пан Теллоу вимовив закляття, й демон повністю втілювався. Невідомо з якої причини він прибрав подобу невеличкої зеленої мавпи, що сиділа, підібгавши ноги, на осяйній хмарині. Пан Теллоу оглянув його:

— Доповідай!

— Як ви й наказували, ми оглянули руїни і всі поверхи будівель на всіх рівнях, у найменшому масштабі, — відповіла мавпа. — Жодних слідів магічної діяльності ми не виявили, крім трьох. По-перше, слабке

світіння магічного кола, спорудженого службою безпеки навколо місця події. По-друге, рештки слідів трьох напівафритів, яких послали всередину будинків: їхні сутності, вочевидь, було знищено в закладі пана Пінна. І, по-третє, численні аури артефактів з «Піннового магічного знаряддя»; більшість із них так і лежали розкидані на дорозі, проте низку дрібних, але цінних речей — поки ви не дивилися — привласнив ваш помічник, пан Ффаукс. Це все, що нам пощастило відшукати, — мавпа безжурно крутнула хвостом. — Чи потрібні вам зараз ще якісь відомості, господарю?

Чарівник махнув рукою:

— Ні, Неміадесе. Можеш іти собі.

Мавпа кивнула, задерла хвіст угору, вчепилася в нього всіма чотирма лапами, ніби то був канат, спритно подряпалась по ньому й щезла.

Міністр і його помічник трохи помовчали. Нарешті пан Теллоу мовив:

— Як ви бачите, Мендрейку, це справжня таємниця. Маги тут ні до чого: будь-який серйозний демон залишив би по собі сліди. Аури афритів, скажімо, зберігаються кілька днів. А тут немає жодного сліду! Жодного! Отож, поки не виявлено інших доказів, залишається припустити, що зрадники зі Спротиву знайшли спосіб атакувати без магії. Нам залишається тільки працювати, поки вони не завдали нового удару!

— Так, сер.

— Хм-м... Що ж, на сьогодні ви побачили досить. Повертайтеся додому й дослідіть цю проблему. Поміркуйте над нею, — пан Теллоу скоса поглянув на хлопця й значуще додав: — Зрештою, саме ви відповідальні за цю справу, бо вона пов'язана зі Спротивом.

Хлопець напружено вклонився:

— Так, сер.

Міністр знову махнув рукою:

— На сьогодні ви вільні. До речі, дорогою попросіть пана Ффаукса завітати на хвилинку до мене.

Вустами Натаніеля майнула легенька посмішка:

— Звичайно, сер. З охотою.

Того вечора Натаніель повертався додому в похмурому настрої. День випав якнайневдаліший. Начальство різних рівнів без упину бомбардувало його запитами, що свідчило про неабияке хвилювання міністрів. Які останні новини щодо подій на Пікаділлі? Чи заарештовано когось із підозрюваних? Чи варто запроваджувати з цього приводу комендантську годину надто з огляду на нинішнє національне свято? Коли, нарешті, поліції буде надано більше повноважень, щоб остаточно знищити зраду в нашому суспільстві?

Сидячи за роботою, Натаніель відчував глумливі погляди колег і чув Дженкінсове хихотіння в себе за спиною. Довіритись не можна було нікому: кожен тільки радітиме, якщо він зробить помилку. Самотній, без спільників, Натаніель не мав навіть слуги, на якого міг би сподіватися. Два фоліоти виявились цілком безпорадними. Він сьогодні відпустив їх геть, навіть не покаравши на прощання заслуженими Голками.

«Усе, що мені треба, — міркував він, виходячи з контори й навіть не озирнувшись на прощання, — це добрий слуга. Могутній. Покірний. На зразок Неміадеса, що в пана Теллоу, чи Шубіта, що в моєї наставниці».

Одначе це було легше сказати, ніж зробити.

***

Кожен чарівник мав собі за слугу принаймні одного, а то й кількох демонів. Природа цих рабів була певною ознакою становища їхнього хазяїна. Великі маги — скажімо, Джесіка Вайтвел, — віддавали накази могутнім джинам, що з'являлися за першим-ліпшим порухом пальця. Самому прем'єр-міністрові служив не менш як синьо-зелений африт, — хоча закляття, потрібне для його підкорення, прем'єр створив не сам, а з допомогою кількох помічників. На повсякденні потреби чарівники здебільшого викликали фоліотів чи бісів вищої або нижчої сили, які зазвичай супроводжували своїх господарів на другому рівні.

Натаніелеві давно кортіло мати власного слугу. Спочатку він викликав до себе біса, що з'явився в жовтій хмарі сірчаного диму. Біс служив йому щиро й віддано, та його гримаси й кривляння врешті так набридли Натаніелеві, що хлопець вигнав його геть.

Далі він спробував завести собі фоліота. Той був спокійніший, але водночас такий брехливий, що перетлумачував кожен Натанієлів наказ по-своєму. Хлопець мусив давати йому найпростіші завдання у вигляді заплутаних юридичних формул, щоб ця тварюка ні до чого не змогла причепитися. Коли ж Натаніель витратив п'ятнадцять хвилин на те, щоб наказати слuzі наповнити ванну, йому увірвався терпець: хлопчина облив фоліота Вогняними Дрижаками й прогнав світ за очі.

Потім було ще кілька спроб. Шукаючи слугу, Натаніель сміливо викликав дедалі могутніших демонів. Сили та вміння йому не бракувало — не вистачало досвіду, щоб передбачати особисті риси демонів заздалегідь, ще до того, як стане запізно. В одній з оправлених білими палітурками книжок своєї наставниці він знайшов джина на ім'я Кастор, якого востаннє викликали за часів італійського Відродження. Джин з'явився на виклик, поводився чемно, працював сумлінно й до того ж, як радо відзначив Натаніель, був показніший за незграбних бісів, що служили його колегам. На жаль, Кастор мав одну єдину ваду—був аж занадто гордовитий.

Одного разу в перському консульстві влаштували важливий офіційний прийом. То була чудова нагода для чарівників похвалитися своїми слугами, а отже, й своїми здібностями. Спочатку все йшло як слід: Кастор бовванів за Натанієлевим плечем у подобі гладенького, рожевощого херувима, ба більше — убрався в кольори краватки свого хазяїна. Проте його манірний вигляд викликав огиду в решти бісів, і ті заходилися пошепки кепкувати з Кастора. Джин не витримав, майнув до найближчого тарелю, схопив з нього шампур з шашликом і, навіть не пообривавши з нього цибулю й помідори, кинув у свого кривдника. Зчинився неймовірний шарварок. У бійку втрутилися ще кілька бісів, і на другому рівні утворилася мала купа — невелика з рук, ніг, ножів, виделок та вирячених бісівських пик. Чарівники згаяли не одну хвилину, щоб покласти цьому край.

На щастя, Натаніель зумів негайно відпустити Кастора, тож з'ясувати, чий саме демон розпочав бійку, не вдалося, навіть після тривалого розслідування. Хлопець залюбки покарав би джина за цю

витівку, та викликати Кастора знову було надто небезпечно. Довелося повернутися до менш гордовитих рабів.

Одначе жоден з тих, кого Натаніель викликав, не мав належного поєднання завзяття, сили й покори. Правду кажучи, хлопець — до свого подиву — не раз відчував, що майже шкодує за своїм найпершим слугою...

Проте до Бартімеуса він твердо вирішив більше не звертатися.

***

На Вайтголлі було повно збудженого простолюду, що прямував до Темзи — дивитися вечірній морський парад і салют. Натаніель кривився: цілісінський день, поки він сидів над столом, з вікон линула музика численних духових оркестрів і гамір святкового натовпу, що заважало йому зосередитися. Та що вдієш, цей безлад було схвалено офіційно: День Засновника простолюдові належало *святкувати*. Чарівники ж, які не були зобов'язані щиро ковтати всю цю пропаганду, працювали за звичайним розкладом.

Тепер довкола було видно розчервонілі масні обличчя, щасливі усмішки. Простолюди уже кілька годин призволявся до безкоштовних харчів та напоїв, які роздавали зі спеціальних лотків, розставлених по всій столиці, й тішився безкоштовними видовищами, влаштованими Міністерством розваг. Усі парки в центрі Лондона були повні чудес: канатоходці та пожирачі вогню з Пенджабу; ряди кліток то з рідкісними тваринами, то з полоненими заколотниками з Північної Америки; гори скарбів, зібраних по всій імперії; військові марші, гойдалки, каруселі...

Кілька офіцерів нічної поліції теж щосили намагалися веселитися разом з усіма. Натаніель побачив, як дехто з них тримає в руках рожеві кулі цукрової вати, а один — із силуваною усмішкою на обличчі — позує в обіймах підстаркуватої леді, поки її чоловік фотографує їх. Натовп поведився цілком безжурно, й це заспокоювало хлопця: події на Піка-діллі, здається, не дуже збурили простолюди.

Коли Натаніель переходив Вестмінстерський міст, сонце стояло ще високо й виблискувало у водах Темзи. Хлопчина примружився: крізь контактні лінзи він помітив, як разом з чайками над річкою кружляють демони, шукаючи серед натовпу можливих нападників. Прикусивши

губу, Натаніель люто копнув зібгану обгортку від бутерброда. Саме такі дні Спротив зазвичай обирав для своїх капостей: максимум розголосу — якнайбільша ганьба для уряду.. Чи *можливо*, щоб випадок на Пікаділлі теж був їхньою справою? Ні, він не міг цього визнати. Цей злочин надто вже відрізнявся від їхніх давніших витівок — надміру жорстокий, надміру руйнівний. І людські руки на таке неспроможні, хай там що каже цей бовдур Теллоу.

Діставшись південного берега, Натаніель повернув ліворуч — геть від натовпу, до розкішного кварталу, куди не пускають простолюд. Там, біля причалів, ліниво, без нагляду, гойдалися яхти чарівників. Найбільшою та найвишуканішою з них була «Вогняна буря» панни Вайтвел.

На розі кварталу раптова сирена змусила хлопця здригнутись. Обернувшись, він побачив, що біля тротуару зупинився лімузин панни Вайтвел. За кермом сидів кремезний шофер. Із заднього вікна визирнуло кутасте обличчя наставниці. Вона поманила Натаніеля до себе:

— Нарешті! Я по вас послала біса, та ви вже пішли Сідайте. Їдьмо до Ричмонда.

— Прем'єр-міністр?..

— Хоче зустрітися з вами особисто. Мерщій!

Натаніель підбіг до автомобіля. Серце шалено калатало в грудях. Такі несподівані запитання не обіцяли нічого приємного.

Тільки-но він зачинив дверцята, як панна Вайтвел подала шоферові знак рушати. Автомобіль помчав набережною Темзи, й захоплений зненацька Натаніель упав на сидіння. І тут-таки, під уважним поглядом наставниці, вмовився як слід.

— Гадаю, вам зрозуміло, з якої причини нас викликають?— сухо поцікавилась вона.

— Так, мадам. Через оту подію на Пікаділлі?

— Авжеж. Пан Деверо хоче знати, яких ми вжили заходів. Зверніть увагу, Джоне: я сказала — «ми». Оскільки я — один із старших міністрів, відповідальних за внутрішні справи, ця подія загрожує певними прикροщами й мені. Мої вороги спробують скористатися нею у власних інтересах... Що я маю відповісти їм, коли мене питають про цей злочин? Ви встигли кого-небудь заарештувати?

Натаніель кахикнув:

— Ні, мадам.

— Хто в ньому винен?

— Нам... достеменно ще невідомо, мадам.

— Та невже? Я сьогодні розмовляла з паном Теллоу. Він доволі однозначно звинуватив у цьому злочині Спротив.

— Он як... А він... е-е... пан Теллоу теж їде до Ричмонда?

— Ні, не їде. Я взяла вас, бо ви до вподоби панові Деверо. Це може стати нам у великій пригоді. Пан Теллоу не такий показний. Як на мене, він надто самовпевнений і недоумкуватий. Пхе! Він навіть не здатний вимовити як слід закляття — про це свідчить колір його шкіри... — наставниця пирхнула своїм блідим, тонким носом. — Ви — кмітливий хлопець, Джоне. Вам зрозуміло: якщо прем'єр-міністр розгнівається на мене, то я розгніваюсь на своїх підлеглих. Ось чому пан Теллоу тривожиться. Він знає, що вві сні людині може з'явитися дещо страшніше за кошмари. Поки що головний мій гнів упаде на нього, проте й вам не варто заспокоюватись. Хоч який ви молодий, вас теж можна багато в чому звинуватити. Ось і пан Теллоу вже хоче звалити всю відповідальність на вас.

Натаніель мовчав. Панна Вайтвел кілька хвилин спостерігала за ним, та врешті обернулася до Темзи, якою під музику сурм уже йшла в бік моря невелика флотилія малих військових суден. Тут були й судна для далеких плавань — із дерев'яними корпусами, обшитими бляхою, — й дрібні патрульні боти, призначені для рейсів уздовж європейського узбережжя. Всі вони йшли під повними вітрилами, піднявши прапори. Натоп на набережній радів, кольорові стрічки серпантину злітали високо в небо й дощем падали в річку.

***

На той час пан Руперт Деверо перебував на посаді прем'єр-міністра майже двадцять років. Магічними здібностями він не дуже відзначався, зате був видатним політиком і утримував владу завдяки тому, що майстерно нацьковував своїх колег один на одного. Кілька разів його намагалися скинути, та його спритна шпигунська мережа щоразу викривала змовників до того, як вони встигали щось зробити.

Пан Деверо від самого початку розумів: його влада здебільшого ґрунтується на тому, щоб зберігати відстань між собою й своїми

підлеглими в Лондоні. Тому він переніс свій двір до Ричмонда — миль за десять від центру столиці. Старші міністри щотижня відвідували його для консультацій, надприродні посланці переносили туди-сюди доповіді й накази, тож прем'єр-міністр був обізнаний з усіма новинами. Водночас він міг цілком задовольняти свою схильність до розкошів — самотнє, затишне розташування його ричмондської резиденції неабияк цьому сприяло. Крім усяких інших звичок, пан Деверо мав пристрасть до театру. Вже кілька років він приятелював з найкращим драматургом сучасності — Квентіном Мейкпісом, напрочуд завзятим добродієм, що раз по раз відвідував Ричмонд і влаштовував для прем'єр-міністра приватні вистави.

Поволі пан Деверо старішав, підупадав на силі — й дедалі рідше виїздив з Ричмонда. А якщо й виїздив — чи прийняти парад військ, що вирушали на континент, чи побувати на театральній прем'єрі, — його незмінно оточував загін охоронців-чарівників дев'ятого ступеня і батальйон горл на другому рівні. Особливо ці заходи було посилено після заколоту Лавлейса, коли пан Деверо мало не загинув. Його страх ріс, мов бур'ян на купі гною, обплутуючи й заражаючи всіх підлеглих. Жоден з його міністрів не почувався безпечно: вони тривожились і за свою посаду, і за своє життя.

***

Вимощене рінню шосе проминуло кілька сіл, що розбагатіли завдяки ласці пана Деверо, й нарешті привело до самого Ричмонда — скупчення ошатних будинків, розкиданих широкою рівною лукою, між дубами й каштанами. За лукою було видно високий червоний цегляний мур з візерунчастою чавунною брамою, захищеною незліченними закляттями. За брамою починалася коротенька тисова алея, що вела у двір Ричмондського замку.

Лімузин завмер біля парадного ганку. Четверо лакеїв у багряних лівреях вибігли на ганок, щоб допомогти приїжджим. Попри те, що надворі був сонячний день, над дверима світилися яскраві ліхтарі, і в високих вікнах першого поверху теж весело горіло світло. Десь удалині сумно й ніжно грав струнний квартет.

Однак панна Вайтвел не поспішала наказувати лакеям відчинити дверцята автомобіля.

— Там будуть усі міністри, — сказала вона. — Мені немає потреби повчати вас, як слід поводитися. Безперечно, пан Дюваль сьогодні особливо лютуватиме. Нинішня пригода для нього — чудова змога здобути серйозну перевагу. Нам обом слід бути наготові.

— Так, мадам.

— Не підведіть мене, Джоне!

Вона стукнула у віконце. Лакей кинувся до автомобіля й відчинив дверцята. Наставниця та її учень разом піднялися невисокими сходами з пісковуку і вступили до замкового передпокою. Тут музика залунала гучніше, ліниво струменіючи серед важких порт'єр і східних меблів: часом вона то набігала хвилиною, то знову вщухала. Здавалося, що її чути зблизька, однак музикантів видно не було; щоправда, Натаніель і не сподівався їх побачити. Щоразу, як він бував у Ричмонді, тут грала ця музика. Вона ніби пливла за ним — хоч куди він ішов, — наголошуючи на красі замку та його околиць.

Лакей провів їх через ряд розкішних кімнат, аж поки вони пройшли під високою білою аркою і ступили до просторої, довгої, сонячної зали. Вочевидь, то була оранжерея. Обабіч там тяглися акуратні бурі клумби — то порожні, то засаджені химерно підстриженими трояндовими кущами. Тут і там невидимі садівники розпушували землю граблями.

Повітря в оранжереї було тепле й нерухоме; під самісінькою стелею мляво погойдувався один-єдиний вентилятор.

Унизу, на невеличких кушетках і канапах, розставлених півколом, сиділи сам прем'єр-міністр та його почет. Вони сьорбали каву з малесеньких візантійських чашечок і слухали скарги товстелезного чоловіка в білому вбранні. Натаніель стривожено поглянув на нього: то був Шолто Пінн, котрий за одну ніч залишився без своєї крамниці.

— Як на мене, це просто нечувано! — бідкався пан Пінн. — Кричуша кривда! Я зазнав таких збитків...

Найближча до дверей кушетка була порожня. Панна Вайтвел умостилась на ній, і Натаніель, трохи повагавшись, зробив те саме. Він хутко оглянув усіх, хто зібрався в кімнаті.

Насамперед — Пінна. Зазвичай Натаніель ставився до власника крамниці з підозрою та огидою, адже той колись приятелював зі зрадником Лавлейсом. Одначе тоді його провини так і не довели, а нині саме він був постраждалою стороною. Його бідкання лунали далі:

— Боюся, що я вже ніколи не повернуся до справ. Моя колекція унікальних реліквій загинула! Залишився хіба фаянсовий горщик із якоюсь засохлою масою! Я ледве можу...

Руперт Деверо сидів на канапі з високим бильцем. Він був середнього зросту, колись красень, а тепер, через численні та різноманітні надмірності, трохи поповнішав, і його щоки пообвисали. Поки він слухав пана Пінна, його обличчя без упину кривилося то з нудьги, то з прикрощів.

Поблизу, згорнувши на грудях руки й поклавши на коліна свого сірого кашкета, сидів пан Генрі Дюваль — начальник поліції. Він носив уніформу «Сірих Спин» — елітного підрозділу нічної поліції, яким саме командував: сніжно-біла сорочка, сіра, кольору міського смогу, випрасувана куртка з яскраво-червоними гудзиками й сірі штани, заправлені в чорні високі чоботи. На плечах, мов лапи з кігтями, сяяли мосяжні еполети. В цій уніформі його висока постать видавалася ще більшою — й навіть зараз, коли пан Дюваль просто сидів і мовчав, він ніби заповнював собою цілу кімнату.

Крім нього, тут були ще три міністри. Скромний білявий чоловік середнього віку, що замислено вивчав свої нігті, — то був Карл Мортенсен, міністр оборони. Поруч, навмисне позіхаючи, сиділа Гелен Малбінді, міністр інформації, панна вельми потайної вдачі. Міністр закордонних справ Мармедюк Фрай, відомий своїм невгамовним апетитом, навіть і не вдавав, що слухає пана Пінна, й натомість наказував покірному лакеєві:

— Шість картопляних крокетів і нарізану вздовж стручкову квасолю...

— ...Я сорок п'ять років збирав свою колекцію! Кожен з вас неодноразово звертався до мене...

—... І ще омлетик з ікрою тріски. І з чорним перцем, тільки до міри...

На канапі поруч із паном Деверо, відділившись від прем'єр-міністра великим стосом перських подушок, сидів низенький рудий добродій. На ньому були смарагдово-зелений жилет, чорні вузькі штани з блискітками, і на його обличчі сяяла широченна усмішка. Здається, він щиро тишився, слухаючи цю бесіду. Натаніель позирнув на нього. То був Квентін Мейкпіс, автор понад двадцяти успішних п'єс, остання з яких—«Лебеді Аравії» — зібрала найбільше коштів по

всій імперії. Його присутність тут була дещо недоречна, але навряд чи несподівана: всі знали, що Мейкпіс — найближча довірена особа прем'єра, тому інші міністри ставилися до нього з обережною люб'язністю.

Пан Деверо помітив, як увійшла панна Вайтвел, і привітально підняв руку, а потім скромно кахикнув. Пан Пінн тут-таки припинив свої нескінченні бідкання.

— Дякую, Шолто, — мовив прем'єр-міністр. — Ми чудово зрозуміли вас. Ми щиро співчуваємо вашому нещастю. Можливо, саме зараз ми дізнаємось хоча б частину відповідей на ваші запитання. Сюди прибули Джесіка Вайтвел з молодим Мендрейком, якого ви, напевно, всі добре пам'ятаєте.

Пан Дюваль насмішкувато пирхнув:

— Авжеж, хто не знає великого Джона Мендрейка? Ми з великою цікавістю спостерігаємо за його кар'єрою, а насамперед — за його зусиллями в боротьбі з цим надокучливим Спротивом. Сподіваюсь, він нарешті приніс нам новини про певні свої успіхи...

Всі обернулися до Натаніеля. Він коротко, стримано вклонився, як того вимагав етикет.

— Добрий вечір, пані й панове. Е-е... Поки що жодних певних відомостей я не маю. Проводиться якнайстаранніше розслідування, і невдовзі...

— Так я і знав! — вигукнув начальник поліції, брязнувши водночас усіма медалями на своїх грудях. — Чули, Шолто? «Жодних певних відомостей»! Це все марно!

Пан Пінн озирнув Натаніеля крізь монокль.

— І справді. Це вельми невтішні новини.

— Давно вже час відсторонити Міністерство внутрішніх справ від цього розслідування! — провадив Дюваль. — Ми, поліція, краще впораємось із цією справою. Цей Спротив пора стерти на порошок!

— Атож, атож, — погодився пан Фрай і знов обернувся до лакея. — І ще полуничний рулет — на десерт...

— Саме так, — підхопила Гелен Малбінді. — Я й сама зазнала певних збитків. У мене нещодавно викрали цінну колекцію африканських чаклунських масок.

— Декого з моїх помічників також було пограбовано, — додав Карл Мортенсен. — А минулої ночі підпалили комору торговця, що

постачає мені перські килими.

Пан Мейкпіс у своєму закутку легковажно всміхнувся.

— Щиро кажучи, здебільшого ці злочини досить-таки дрібні. Вони не завдають нам справжніх збитків, еге ж? Члени Спротиву — неабиякі дурні: всі ці вибухи лише викликають огиду в простолюду— люди їх просто бояться.

— Дрібні?! — вигукнув пан Дюваль. — Як ви можете таке казати, коли одну з найпрестижніших лондонських вулиць розорено вщент? Наші вороги рознесуть усім світом добру новину — Британська імперія така немічна, що не може запобігти нападам у себе вдома! Та ще й, нівроку, в День Гледстона! Я вже бачу, як із цього радітимуть у нетрях Північної Америки!

— До речі, цей День Гледстона—сміхотворна нісенітниця,— зауважив Мортенсен. — Марнування коштів, та й годі. Не розумію, чому ми так шануємо пам'ять цього старого бовдура.

Пан Мейкпіс захихотів:

— Навряд чи ви сказали б це йому просто в обличчя, Мортенсене!

— Панове, панове! — стрепенувся прем'єр-міністр. — Не сварімося! Карл певним чином має рацію. День Засновника — справа серйозна, що потребує якнайкращої організації. Ми робимо все, щоб запошити людям очі порожніми розкошами. Витрачаємо з державної скарбниці мільйони на облаштування забав та безкоштовні харчі. Ми навіть не відрядили до Америки Четверту флотилію — задля зайвого невеличкого видовища. І все, що може зіпсувати цей ефект — і до того ж завдає збитків панові Пінну, — ми повинні негайно знищити. Зараз такі злочини має розслідувати Міністерство внутрішніх справ. Джесіко, чи не могли б ви доповісти нам?..

Панна Вайтвел показала на свого учня:

— Пан Мендрейк розслідує цю справу разом з паном Теллоу. Він ще не звітував мені про свої досягнення. Пропоную, щоб ми всі зараз вислухали його.

Прем'єр-міністр лагідно всміхнувся Натанієлеві:

— Розповідайте, Джоне.

Натаніель ковтнув слину. Наставниця хоче, щоб він викручувався сам... Що ж, гаразд.

— Говорити про те, що саме спричинило нинішні руйнування, ще зарано, — почав він. — Можливо...

Шолто Пінн спересердя впустив свій монокль.

— «Руйнування»?! — гаркнув він. — Це ж справжня катастрофа! Як ви смієте, юначе?!

Натаніель уперто провадив:

— Ще зарано, сер, стверджувати, що тут винен саме Спротив. Цілком можливо, що це не так. Ймовірно, це іноземні агенти чи якісь тутешні ренегати. В цій справі є кілька дивовижних моментів...

Пан Дюваль підняв шорстку руку:

— Сміх та й годі! Зрозуміло, що це чергова атака Спротиву! Всі сліди їхніх звичайних злочинів на місці...

— Ні, сер, — Натаніель змусив себе поглянути в очі начальникові поліції. Він не збирався більше відступати перед ним. — Усі атаки Спротиву — це здебільшого дрібні пригоди, пов'язані з магією найнижчого рівня: склянки з мулерами, кулі з елементалями й таке інше. Вони завжди мають політичну мету — вони спрямовані проти чарівників чи їхніх постачальників, — і в них чути авантюризм. Вони завжди сплановані за принципом «куснути і втекти». Випадок на Пікаділлі—докорінно інший. Він страшний за своїми наслідками й тривав години зо дві. Будівлі було зруйновано *зсередини* — їхні зовнішні стіни переважно залишились незаймані. Одне слово, я вважаю, що тут ми маємо справу з магією вищого рівня.

— Проте жодного сліду бісів чи джинів не виявлено, — зауважила панна Вайтвел.

— Так, мадам. Ми старанно оглянули все місце злочину, шукаючи доказів, але нічого не знайшли. Не було виявлено жодних *звичайних* магічних слідів, тобто присутності будь-яких демонів, одначе слідів людського втручання так само немає. Всіх, хто там перебував, було вбито якимось потужним закляттям, джерела якого нам досі не пощастило встановити. Щиро кажучи, пан Теллоу — людина дуже сумлінна, проте його методи безпорадні перед надзвичайними ситуаціями. Якщо наш таємничий ворог завдасть нового удару, то боюся, що ми не зможемо цьому запобігти, не змінивши своєї тактики.

— Треба просто дати більше повноважень Сірим Спинам, — зазначив пан Дюваль.

— За всієї моєї поваги, — заперечив Натаніель, — шістьох ваших вовків цієї ночі виявилось замало.

На мить запанувала мовчанка. Пан Дюваль оглянув хлопця своїми чорними очицями. Ніс у начальника поліції був короткий, але напрочуд широкий; синє від щетини підборіддя виступало вперед, мов ніж у бульдозера. Він не сказав нічого, та його погляд був вельми промовистий.

— Що ж, сказано принаймні відверто, — обізвався нарешті пан Деверо. — То що ж ви пропонуєте, Джоне?

Ось вона, нагода! Нею треба скористатися! Вони тільки й чекають його помилки...

— Як на мене, є всі причини вважати, що вчорашній випадок може повторитися, — мовив Натаніель. — Атаку було спрямовано проти Пікаділлі — одного з найпривабливіших для туристів районів Лондона. Можливо, ворог хоче зганьбити нас, посіяти страх серед іноземних гостей, похитнути нашу міжнародну репутацію. Будь-що слід випустити на столичні вулиці патрулі могутніх джинів. Я порозставляв би ці патрулі поблизу всіх популярних торговельних місць, а також біля музеїв та картинних галерей — усюди, де часто бувають туристи. Тоді, коли станеться щось подібне, ми зможемо відреагувати негайно.

Міністри несхвально заперхали. Посипалися заперечення. Ця пропозиція, мовляв, просто-таки смішна: вулиці й так патрулюються кулями-шпигунами, та й поліції в місті не бракує; для керування потужними джинами треба надто багато енергії... Мовчали тільки прем'єр-міністр та ще пан Мейкпіс, який сидів і відверто тішився, спостерігаючи за міністрами.

Нарешті пан Деверо закликав усіх до тиші.

— Мені здається, що нам бракує доказів. Чи справді цей злочин скоєно Спротивом? Може, так, а може, й ні. Чи варто запроваджувати додаткові патрулі? Хтозна? Будь-що, своє рішення я прийняв. У минулому, Мендрейку, ви довели, на що здатні. Доведіть це ще раз. Організуйте це спостереження самі й викрийте злочинця. І про Спротив теж не забувайте. Якщо Міністерство внутрішніх справ не впорається, — він промовисто поглянув на панну Вайтвел і Натаніеля, — нам доведеться передати цю справу іншим установам. А тим часом вирушайте до себе і добирайте своїх демонів якнайстаранніше. Що ж до всіх інших... сьогодні День Засновника, й ми повинні святкувати його. Ходімо обідати!

Панна Вайтвел мовчала, аж поки Ричмонд зник далеко позаду.

— Ви нажили собі ворога в особі Дюваля, — нарешті сказала вона. — Та й іншим ви, здається, також не до душі. Проте нині це найменший з ваших клопотів.

Вона дивилась у вікно автомобіля на темні дерева й поля, що потроху зникали в сутінках.

— Я вірю вам, Джоне, — провадила пані Вайтвел. — Ця ваша ідея може принести певні плоди. Поговоріть із Теллоу, розворушіть міністерство, порозсилайте демонів! — вона поправила довгою тонкою рукою зачіску. — Сама я, на жаль, не можу зосередитись на цій проблемі. Я надто заклопотана підготовкою до американських кампаній... Та якщо — *якщо!* — ви знайдете цього злочинця, якщо ви зумієте повернути репутацію Міністерству внутрішніх справ, то дістанете хорошу винагороду..

Що відбудеться в іншому випадку, вона не договорила. Все й так було зрозуміло. Натаніель відчував: треба щось відповісти.

— Так, мадам, — понуро сказав він. — Дякую.

Панна Вайтвел тихо кивнула. Вона поглянула на хлопця — і, попри все його захоплення й пошану до наставниці, попри те, що він два роки прожив у її домі, Натаніель несподівано відчув, що вона дивиться на нього цілком байдуже, ніби здалека. Так яструб, що ширяє в повітрі, дивиться на німічного кроля, міркуючи, варто чи не варто на нього кинутись. Хлопець гостро усвідомив, який він ще молодий і слабкий, який беззахисний перед її силою.

— У нас мало часу, — додала наставниця. — Сподіваюсь, ви маєте напхвату кмітливого демона.

Як і щоразу, я намагався пручатись.

Я використав усю свою енергію для того, щоб протистояти виклику, одначе закляття виявилось надто міцне: кожне його слово було ніби гарпуном, що пронизував, з'єднував і витягав мою сутність. Якись три секунди тяжіння Іншого Світу допомагало мені протівитись, та врешті — несподівано — його підтримка зникла, і я відірвався від нього, наче дитина від материнських грудей.

За якусь мить моя сутність зібралася до купи, розтяглася до нескінченних розмірів і вирвалася у світ, у знайому, ненависну в'язницю пентакля.

Там, відповідно до прадавніх законів, я негайно втілювався.

Вибір у мене був багатий. На кого мені перетворитися? Виклик був надзвичайно потужний — невідомий чарівник нівроку досвідчений, тож його не налякаєш ревучим ураганом чи кістяком з очними ямками, затягнутими павутинням. Отож я обрав делікатну, витончену подобу, аби вразити його своєю неповторною хитромудрістю.

Ідея була справді оригінальна, хоч мені й не личило б вихвалитися. В повітрі зависла величезна бульбашка, що вигравала всіма кольорами веселки. Повітря заповнив тонкий аромат тропічного лісу й невловимий, ледве відчутний звук арф та скрипок. Усередині бульбашки сиділа чарівна дівчина в круглих окулярах на тоненькому носіку^[11] Дівчина спокійно озирнулася...

І аж завилала з обурення:

— Ти!

— Зачекай, Бартімеусе...

— Ти!!!

Примарна музика обірвалася мерзенним рипінням. Замість ніжних ароматів потягло тухлятиною. Личко дівчини-красуні почервоніло, очі вибалушилися, наче пара варених яєць, скельця окулярів потріскалися. Рожеві вуста вишкірилися гострими жовтими іклами, що скреготіли з люті. У веселковій бульбашці застрибали язики полум'я, й сама бульбашка загрозово надулася, готова лопнути. Вона закрутилася так швидко, що повітря аж загуло.

— Послухай-но хвилинку..

— Ми ж домовились! Ми обидва склали присягу!

— Ну, правду кажучи, це було не зовсім так...

— Он як?! Ти вже забув? Так швидко? Там, в Іншому Світі, я не дуже стежив за часом, але ти нітрохи не змінився. Той самий хлопчисько!

Парубчак виструнчився:

— Я тепер відповідальний член уряду..

— Ти навіть не почав голитися! Скільки ж минуло років — два чи три?

— Два роки й вісім місяців...

— Тепер тобі, виходить, чотирнадцять. І ти вже викликав мене знову!

— Так, але... зачекай! Я тоді не складав присяги. Просто відпустив тебе, та й годі! І не казав...

— ... що більше не викликатимеш мене? Але ж це чітко малося на увазі! Я мав забути твоє ім'я, а ти — моє! Ми ж домовились! А тепер...

Обличчя красуні всередині бульбашки стрімко верталось назад сходами еволюції: чоло запало й поросло шерстю, над кривим носом спалахнули червоні очиці. Окуляри тут були ні до чого, тому волохата лапа схопила їх і засунула до пащі, де гострі зуби стерли їх на порошок.

Хлопчисько підняв руку:

— Ти краще не гарячкуй. Спочатку вислухай мене.

— Вислухати тебе?! Чого це я тебе слухатиму, коли в мене ще з минулого разу вся сутність болить? Щиро кажучи, я гадав, що мені знадобиться набагато більше, ніж два роки...

— Два роки і вісім місяців!

— ...ніж два зачухані людські роки, щоб оговтатись від зустрічі з тобою! Ні, я, звичайно, знав, що рано чи пізно якийсь бовдур у відьомському ковпаку знову мене викличе, та не сподівався, що цей бовдур буде той самий!

Хлопчисько набундючився:

— В мене немає відьомського ковпака!

— Все одно ти бовдур! Я знаю твоє справжнє ім'я, а ти витяг мене в цей світ супроти моєї волі! Що ж, гаразд: я розплескаю твоє ім'я по всіх усюдах, аж поки зможу забратися звідси!

— Ні! Ти ж присягався...

— Моя присяга втратила силу! Вивітрилась! Розчинилась! Обернулась на порох! Потрапила не за адресою! Ти не думав, хлопче, що не тільки тобі може спасти на думку вчинити так само?!

Дівоче личко пропало. З бульбашки, ніби силкуючись вибратись на волю, на хлопчиська шкірився лютий звір.

— Помовч хоч одну хвилину! Я роблю тобі послугу!

— Послугу? Та невже? Оце дорога, мабуть, послуга! Ану, послухаймо!

— Тоді трохи помовч і дай мені сказати...

— Гаразд! Чудово! Я вже мовчу!

— От і добре.

— Я німий, як могила. До речі, це буде *твоя* могила!

— Ну, тоді...

— Цікаво, чи зумієш ти придумати хоч якесь виправдання, яке варто було б почути! Мені щось не дуже віриться...

— Та *замовкни вже, будь ласка!!!*

Чарівник несподівано підняв руку, і я відчув тиск на зовнішній бік бульбашки. На деякий час мені й справді довелося замовкнути.

Хлопець відсапнув, пригладив волосся й поправив манжети, хоч потреби в цьому не було.

— Отже, — почав він. — Я справді став на два роки старший, як ти правильно зауважив. І на два роки досвідченіший. Я мушу тебе попередити: якщо ти не поводитимешся як слід, я не каратиму тебе Спрямованим Закляттям. Ні. Ти ніколи не відчував Вивертання Шкіри? А Роздирання Сутності? Звичайно, відчував. З такими, як ти, інакше не впоратись^[12]. Отож-бо й воно. Краще не дратуй мене.

— Це ми вже знаємо, — відповів я. — Тільки пам'ятай: ти знаєш моє ім'я, а я — твоє. Спробуєш покарати мене — я відповім тобі тим самим. Тож ніхто з нас не виграє, обом буде непереливки.

Хлопець зітхнув і кивнув:

—Так, правда. Нам обом, напевно, слід заспокоїтись.

Він згорнув руки на грудях і кілька секунд похмуро зирив на мою бульбашку^[13].

Я й собі похмуро спостерігав за ним. Обличчя його було таким же змореним й блідим — принаймні та його частина, яку я бачив, бо якнайменше половину його затуляла справжня грива. Гарантую, що зачіска цього хлопчини не знала ножиць відтоді, як я зустрівся з ним востаннє: довжелезні пасма спадали йому на плечі чорним засмальцьованим водоспадом.

Що ж до всього іншого, то хлопець, безперечно, трохи подужчав, але не так виріс, як витягся, наче бур'ян, і до того ж вельми незграбно. Ніби якийсь велетень схопив його за голову й ноги, рвонув як слід, а потім покинув: груди вузькі, наче веретено, руки й ноги довгі й ніби ростуть не туди, куди треба, а пальці більше пасували б мавпі.

Його вбрання лише підсилювало цю незграбність: піджак — такий тісний, немовби його намалювали просто на тілі, кумедне довге чорне пальто, черевики з гострими, мов кинджали, носачами, а з кишені стримить носовичок з мереживом, завбільшки з невеличкий намет. Відразу було помітно: хлопчиськові здається, ніби він неабиякий красень.

Тут було з чого покепкувати, проте я вирішив зачекати з цим. Я швиденько оглянув кімнату — то була, напевно, якась особлива кімната для виклику духів в урядовій будівлі. Підлогу було вистелено штучною деревиною — гладенькою, без жодної гілочки, галузки чи щілини, саме такою, як треба для малювання пентаклів. У кутку стояла скляна шафа з крейдою, лінійками, циркулями, свічками й папером. У сусідній шафі громадилися баночки й пляшечки з кількома десятками різновидів пахощів. Більше в кімнаті не було нічогосінько. В одній із білих стін квадратне віконце визирало в темне нічне небо. Освітлювало кімнату понуре гроно голих лампочок, що звисали зі стелі. Одні-єдині залізні двері було взято зсередини на засув.

Хлопчисько нарешті закінчив свої роздуми, знову поправив манжети й насупився. Обличчя його трохи скривилося — чи зі спроби

здаватися поважнішим, чи з болю в шлунку: цього я напевно вам не скажу.

— Бартімеусе, — врочисто почав він, — вислухай мене уважно. Слово честі, я щиро шкодую, що мусив знову тебе викликати, проте вибору в мене немає. Обставини змінились, і поновлення знайомства піде на користь нам обом.

Він помовчав, сподіваючись, ніби я скажу щось до діла. Дзуськи! Бульбашка залишилась каламутною й нерухомою.

— В цілому, — провадив він, — усе просто. Уряд, членом якого я нині є^[14], має намір цієї ж зими висадити військо в американських колоніях. Війна, вочевидь, дорого коштуватиме обом сторонам, але, оскільки колонії вперто не коряться волі Лондона, запобігти кровопролиттю не вдасться. Заколотники чудово організовані, в них є свої чарівники, навіть досить могутні. Щоб подолати їх, ми відрядимо туди великий загін магів-воїнів — у супроводі джинів та менших демонів.

Отут уже я обізвався. Посередині бульбашки відкрився рот:

— Програєте ви цю війну! Ти в Америці бував? А я там жив двісті років, щоправда, з перервами. Там така глушина, що кінця-краю не видно. Заколотники відступлять, затягнуть вас до нескінченної партизанської війни — і врешті-решт виснажать.

— Ні, ми не програємо. Але виграти буде непросто, твоя правда. Там загине чимало і людей, і джинів.

— Людей — це вже напевно.

— Джинів теж зазвичай гине не менше. Хіба не так? Ти свого часу побував у багатьох битвах. Ти знаєш, як це буває. Отож я й справді роблю тобі послугу. Старший архіваріус перегорнув літописи й склав реєстри всіх демонів, що можуть придатися до американської кампанії. Твоє ім'я там теж є.

Кампанія? Реєстри демонів? Щось не віриться! Вголос я, однак, не заперечував, сподіваючись витягти з хлопця якнайбільше відомостей. Бульбашка пересмикнулася, ніби стенивши плечима.

— Ну й гаразд, — відповіла вона. — Америку я люблю. Вона в будь-якому разі краща за цей лондонський свинарник, який ти називаєш батьківщиною. Жодного триклятушого натовпу—тільки небо, трави та білі гори на обрії...

Щоб підкреслити, як мені до вподоби Америка, я прибрав подобу усміхненого щасливого бізона.

Хлопчина всміхнувся у відповідь — тією самою знайомою тонкогубою усмішкою, яку я щиро зненавидів ще два роки тому.

— Он як! Ти, мабуть, давненько не бував в Америці?

Бізон скося позирнув на нього:

— А що таке?

— Нічого. Тільки там нині теж повно міст, особливо на східному узбережжі. Часом навіть не менших за Лондон. Отут і є клопіт. Далі на захід справді тягнеться глухомань — ота, про яку ти згадував, — але вона не цікавить нас. Тобі доведеться битися в містах.

Бізон з удаваною байдужістю розглядав свою ратицю:

— А що до того мені?

— Справді? То, може, краще працюватимеш на мене? Я можу зробити так, щоб тебе викреслили з реєстрів. А мені ти служитимеш недовго — якихось кілька тижнів. Вартова служба, та й годі.

— Стояти на варті? — обурився я. — Виклич краще біса.

— А в американців, до речі, є й африти.

Це було вже занадто.

— Послухай-но, — мовив я, — краще я сам потурбуюся про себе. Битву при Ель-Аріші та облогу Праги я пережив без твого піклування. Скажи краще правду: в тебе великий клопіт, тому ти й наважився викликати мене знову. Дещо про це мені відомо... еге ж, *Name*?

На мить мені здалося, що хлопчина от-от вибухне гнівом, та він вчасно опанував себе. Лише втомлено зітхнув.

— Гаразд, — зізнався він. — Я згоден. Я справді викликав тебе не тільки заради послуги.

Бізон вирячив очі:

— Оце так дивина!

— У мене тут проблеми, — вів далі хлопець. — Я мушу терміново добитися результатів. Інакше... — він міцно стиснув зуби, — мене, можливо, просто знищать. їй-богу, я охоче викликав би покірнішого де... джина. Мені просто нема часу розшукувати такого.

— Оце вже більше скидається на правду, — відповів я. — А вся ця історія з Америкою — побрехенька, еге ж? Ти просто хотів заздалегідь заручитись моєю вдячністю. І тобі не пощастило — я не повірив. Я знаю твоє справжнє ім'я і маю намір скористатися ним. Якщо в тебе є

хоч краплина розуму, ти мене відпустиш — і негайно. Наша розмова скінчена.

Бізон промовисто задер голову й пихато закрутився в бульбашці.

Хлопчина аж підскочив:

— Бартімеусе, зачекай!..

— Ні! Благай скільки хочеш, цей бізон тебе не слухатиме.

— Я й не збирався благодати тебе!

Нарешті цей шмаркач вибухнув справжнім гнівом. Лишенько, як він набундючився!

— Слухай мене! — гаркнув він. — Якщо ти мені не допоможеш, я загину! Тобі, щоправда, до цього байдуже...

Бізон здивовано озирнувся через плече:

— Ого, який ти могутній! Читаєш мої думки!

— То, може, тобі не байдуже до іншого? Війна в Америці — це не вигадка. Так, ніяких реєстрів поки що не існує. Та якщо ти не допоможеш мені, я перед смертю потурбуюсь про те, щоб твоє ім'я рекомендували до призову. А там повторюй собі моє справжнє ім'я скільки хочеш — мені вже буде все одно. Тож вибір у тебе один, — він згорнув на грудях руки. — Чи трохи постояти на варті, чи вирушити на війну. Вирішуй сам.

— Справді? — перепитав я.

Хлопець важко дихав, волосся знову затулило йому половину обличчя.

— Так. Якщо зрадиш мене — нарікай на себе.

Бізон обернувся й пильно виріячився на хлопця. Правду кажучи, трохи постояти на варті набагато легше, ніж вирушати на війну: бій — річ непередбачувана. Хоч як дратував мене цей юнак, він завжди видавався мені трохи приємнішим за інших моїх хазяїв. Чи залишився він таким донині — сказати поки не можна. Часу збігло небагато, може, він ще не зовсім зіпсувався... Я розстебнув передню стінку бульбашки й висунувся з неї, впершись у підборіддя ратицею.

— Здається, ти знову виграв, — тихо промовив я. — Вибору в мене, схоже, немає.

Хлопець стенив плечима:

— Еге ж, немає.

— Якщо вже так, — провадив я, — то принаймні розкажи мені про свій клопіт. Як я бачу, ти робиш непогану кар'єру... Яка в тебе посада?

— Я працюю в Міністерстві внутрішніх справ.

— Внутрішніх справ? Там, де працював Андервуд? — бізон підняв брови. — Виходить, *дехто* все-таки вирушив слідами колишнього наставника...

Хлопчина прикусив язика:

— Неправда. Це його ніяк не стосується.

— Може, *дехто* ще почувається трохи винним у його смерті... [15]

Хлопець почервонів:

— Що за бриддя! Мені порадила вступити туди моя нова наставниця...

— Еге ж, еге ж! Вельмишановна панна Вайтвел. Дивовижна особа! [16] — я уважно оглядав його, дедалі більше захоплюючись новим завданням. — А вбрання тобі теж вона підбирає? Що це за циркове трико? Крізь нього можна прочитати ярлика на твоїх трусиках! А оці твої манжети...

— Ця сорочка дуже дорога! — визвірився хлопець. — Міланський шовк! А широкі манжети нині в моді...

— Вантузи з мереживом, та й годі! Як це тебе протягом досі не звіяло! Я б на твоєму місці обрізав їх і пошив собі другий костюм. Незгірший за цей. Або гарненький чіпок на голову..

Помітно було, що ці кпини з його вбрання зачіпають хлопця більше, ніж згадки про Андервуда. Еге ж, за два роки його вдача таки змінилася... Він спробував затамувати свій гнів, щохвилини поправляючи манжети й пригладжуючи волосся.

— Поглянь на себе! — провадив я. — Скільки нових маленьких звичок! Ти, мабуть, наслідуєш своїх любих чарівників...

Він поспіхом опустив руку:

— Аж ніяк!

— Ти, мабуть, і в носі колупаєш точнісінько, як панна Вайтвел. Ти так стараєшся бути схожим на неї!

Неприємно, звичайно, повертатися в світ людей, та мене все-таки тішило, як цей хлопчисько аж пересмикувався з люті. Я навіть дозволив йому кілька разів шалено підскочити у своєму пентаклі.

— Ти ж не забув, — весело закінчив я, — що на додачу до виклику я завжди пропоную приємну бесіду? Так би мовити, «навантаження»?

Хлопець зі стогоном затулив обличчя:

— Може, мені краще померти?

Мені трохи полегшало. Будь-що основні засади наших відносин залишилися незмінні.

— Гарзд, — погодився я. — Розкажи мені про цю вартову службу. Кажеш, там усе просто?

— Так, — підбадьорився хлопець.

— Проте від неї залежать і твоя робота, й навіть життя?

— Саме так.

— Але нічого небезпечного чи складного в ній немає?

— Ні. Ну.. — він помовчав.

Бізон сердито стукнув ратицею:

— Далі!

Хлопчина зітхнув:

— У Лондоні з'явилась якась нечиста сила — вельми небезпечна. Не марид, не африт і не джин. Жодних магічних слідів вона по собі не залишає. Минуло! ночі вона розгромила половину Пікаділлі. І «Піннове магічне знаряддя» теж.

— Справді? А що сталося з Сімпкіном?

— З фоліотом? Він загинув.

— Ой-ой-ой, який жаль!^[17]

Хлопець стенив плечима:

— Я певною мірою відповідаю за безпеку в столиці. Всю провину хочуть звалити на мене. Прем'єр-міністр лютує, а наставниця не хоче мене захищати.

— Що ж тебе здивувало? Я казав тобі, що за штука ця Вайтвел.

Хлопчина спохмурнів:

— Вона ще пошкодує за своє віроломство, Бартімеусе! Краще не марнуймо час. Мені треба, щоб ти стояв на варті й вистежував нападника. Іншим чарівникам я так само накажу, щоб вони вислали своїх джинів. Що ти на це скажеш?

— Закінчуй швидше, — відповів я. — Яке це завдання? І на яких умовах?

Він сердито поглянув на мене з-за свого лискучого розпатланого волосся:

— Я пропоную таку саму угоду, як минулого разу. Ти служиш мені, не розголошуючи мого справжнього імені. Якщо ти будеш сумлінний і зведеш кепкування до мінімуму, твоя служба триватиме недовго.

— Я хочу знати точний термін. Щоб не залежати від твоїх примх.

— Гаразд. Півтора місяця. Для тебе це одна мить.

— А мої точні обов'язки?

— Загальний багатоцільовий захист господаря, тобто мене. Охорона певних місць у Лондоні. Переслідування та визначення невідомого лиходія, що має надзвичайну силу. Як це тобі?

— Охорона — добре. А ось щодо захисту... надто вже широко. Може, не треба?

— Тоді я не зможу бути певен, що ти дбатимеш про мою безпеку. Жоден чарівник від такого не відмовиться^[18]. Інакше ти за першої-ліпшої нагоди застроиш мені ножа в спину. То як, ти згоден?

— Згоден.

— Тоді будь готовий прийняти своє завдання!

Він підняв руки й випнув підборіддя. Це не справило на мене великого враження, бо йому в очі без упину лізло волосся. Відразу було видно, що це звичайний чотирнадцятилітній шмаркач.

— Зачекай. Допоможу тобі. Бо вже пізно, тобі спатоньки пора.

На носі в бізона з'явилися окуляри, які нещодавно носила дівчина-красуня.

— Як тобі таке... — я заговорив стомленим, байдужим голосом: — «Присягаюся знову служити тобі рівно півтора місяця. Під загрозою карі обіцяю впродовж цього часу не розголошувати твого імені...»

— Мого *справжнього* імені!

— Гаразд. «..Твого справжнього імені жодній людині, що трапиться мені». Добре?

— Ні, Бартімеусе, цього замало. Не те, щоб я не вірив тобі, просто треба докладніше. Пропоную такий варіант: «...впродовж цього часу не розголошувати твого справжнього імені ні людині, ні бісові, ні джинові, ні будь-якому розумному духові, ні в цьому світі, ні в іншому, на жодному з рівнів; не вимовляти жодного складу цього імені так, щоб хтось міг почути хоча б його відлуння, не шепотіти його ні в плящі, ні в печері, ні в іншому таємному місці, де сліди імені можна буде виявити за допомогою магічних засобів; не записувати його жодною відомою мовою й не перекладати іншими мовами так, щоб його значення можна було розгадати».

Що ж, це було чесно. Я понуро повторив присягу. Довгі півтора місяця! Принаймні він забув про одну зачіпку, яку я залишив: тільки-

но названий термін сплине, я зможу називати його ім'я, скільки мені заманеться. А я вже не мовчатиму — нехай тільки випаде хоч найменша нагода!

— Чудово, — сказав я. — От і домовились. А тепер розкажи-но мені більше про отого вашого невідомого нападника.

Частина друга

Kimi

Наступного, ранку після Дня Засновника погода помітно зіпсувалася. Небо над Лондоном затягли сірі хмари, й засіяла мжичка. Усі пішоходи — крім тих, хто поспішав у справах, — умить щезли з вулиць, і члени Спротиву, які іншим разом тинялися б містом, шукаючи нових цілей для своїх атак, зібралися в себе на базі.

Місцем зустрічей їм слугувала невелика, але заможна крамничка в глибині Саутворку. Тут продавали пензлі, фарби й такий інший крам, що користувався попитом у простолюдинів, зугарних до мистецтва. За кількасот метрів на північ, за рядом покинутих складів, текла широка Темза, а далі починався Центральний Лондон, повний чарівників. Сам Саутворк, однак, був досить-таки бідним районом, заселеним дрібними ремісниками й крамарями, тож чарівники з'являлися тут нечасто.

Мешканцям крамнички це було цілком до душі.

Кіті стояла за скляним прилавком, сортуючи стоси паперу за розмірами і вагою. Збоку від неї громадилася купа перев'язаних мотузками сувоїв пергаменту, маленька підставочка з різцями й шість великих скляних банок, що їжачились пензлями з кінського волосся. По інший бік — мабуть, занадто близько — виступали сідниці Стенлі, що сидів на прилавку, підібгавши ноги, й занурився в читання ранкової газети.

— Чуєш, вони в усьому звинувачують нас, — обізвався він.

— У чому? — перепитала Кіті, хоч і так про все знала.

— В отому бешкеті, що стався в місті, — згорнувши газету, Стенлі акуратно поклав її собі на коліна. — Цитую: «Коментуючи огидний злочин, скоєний на Пікаділлі, речник Міністерства внутрішніх справ

пан Джон Мендрейк закликав усіх законослухняних громадян бути пильними. Зрадники, відповідальні за цей бешкет, досі на волі й тиняються Лондоном. Підозра падає на ту саму групу, що раніше скоїла серію нападів у Вестмінстері, Челсі й на Шефтсбері-авеню...» Шефтсбері-авеню — це ж про нас, Фреде!

Фред у відповідь буркнув щось нерозбірливе. Він уместився на плетену стільці між двома мольбертами — стілець під ним балансував на двох ніжках, упираючись бильцем у стіну. Фред сидів отак майже годину, втупившись у порожнечу.

«Вважають, — читав далі Стенлі, — що так званий Спротив складається з невдоволеної молоді, надзвичайно небезпечної, фанатичної і схильної до насильства...» Чи не твоя матуся писала це, Фреде? Здається, тебе вони добре знають... «В жодному разі не наближатися до них, повідомляти нічну поліцію...» Так-так-так... «Пан Мендрейк організує особливі нічні патрулі... комендантська година після дев'ятої вечора заради громадської безпеки...» Все як завжди, — він жбурнув газету на прилавок. — Свинство та й годі. Про нашу останню роботу не згадали ні словом. Ця історія на Пікаділлі перетягла увесь галас на себе. Все даремно. Треба влаштувати щось іще.

Він позирнув на Кіті, яка заклопотано рахувала аркуші паперу:

— А ти як гадаєш? Треба десь використати частину того добра, що лежить у нашій коморі. Податись на Ковент-Гарден чи кудись іще. Розворушити їх як слід.

Кіті понуро, спід лоба глянула на Стенлі:

— А навіщо? За нас уже попрацював хтось інший.

— Еге ж, попрацював... Цікаво, хто? — Стенлі підняв кашкета й почухав потилицю. — Як на мене, то були чехи, — він знову позирнув краєчком ока на Кіті.

Знову він її дражнить, випробовує її авторитет, шукає слабкі місця... Кіті позіхнула. От шмаркач!

— Можливо, — відповіла вона. — А можливо, угорці. Чи американці. Чи хтось іще — їх цілі сотні... Суперників нам не бракує. Будь-що, вони влаштували бешкет серед вулиці, а це — не наш метод, як тобі чудово відомо.

Стенлі застогнав:

— Ти що, досі сердишся через оту пожежу в килимарні? От зануда! Якби не це, про нас і словечком не згадали б!

— Постраждали люди, Стенлі. Простолюд.

— Не люди, а запроданці! Прибігли рятувати хазяйські килими!

— Та помовч уже... — Кіті замовкла на півслові. Двері відчинились. Обтрушуючи з парасольки краплі, увійшла жінка середнього віку — чорнява, з обличчям, позначеним першими зморшками.

— Привіт, Енн, — мовила Кіті.

— Привіт усім! — жінка озирнулась і відчула напружений настрій, що панував у крамничці. — Що це, негода так засмутила вас? Чого це ви такі невеселі? Що трапилось?

— Нічого. Все гаразд, — Кіті спробувала безжурно всміхнутися: сперечатися далі було марно. — Як ти вчора попрацювала?

— Здобич багата, — відповіла Енн. Вона повісила свою парасольку на мольберт і підійшла до прилавку, дорогою скуйовдивши Фредові волосся. Із себе вона була досить незграбна й ходила трохи розвальцем, але очі її позирали туди-сюди швидко, наче в сороки. — Усі чарівники повилазили ввечері на набережну — помилуватись морським парадом. І — от дивина! — ніхто з них майже не пильнував своїх кишень. — Енн підняла руку й ніби вхопила щось пальцями. — Я витягла в них кілька перснів з потужними магічними камінцями. Шефа, напевно, вони зацікавлять. Він може показати їх панові Гопкінсу.

— Вони зараз у тебе? — стрепенувся Стенлі.

Енн показала йому язика:

— Ні, я дорогою зайшла до стаєнь і заховала їх у льосі. Гадаєш, я така дурна, що принесла б їх сюди? Ходи завари мені краще чаю, дурнику.

Стенлі зіскочив з прилавка й побіг до комори.

— Здається мені, що зараз це буде наш останній крам, — провадила Енн. — Хай там хто побешкетував на Пікаділлі — галасу було нівроку багато. Ніби каменем в осине гніздо пожбурили. Бачили, що вночі діялося в небі? Повнісінько демонів!

— Повнісінько, — буркнув зі свого стільця Фред.

— Знову цей Мендрейк, — додала Кіті. — Он у газеті про нього пишуть.

Енн понуро кивнула:

— В'їдливий, еге ж. Молодий та з ранніх...

— Зачекайте! — Кіті кивнула в бік дверей. До крамнички увійшов сухорлявий бородань. Він довго порпався в олівцях і записниках. Кіті з Енн заклопотано розкладали крам по полицях, і навіть Фред підвівся й чимось зайнявся. Нарешті чоловік купив усе, що треба, й пішов собі.

Кіті поглянула на Енн. Та хитнула головою:

— З ним усе гаразд.

— А коли повернеться шеф? — запитав Фред і кинув на підлогу коробку, яку саме тяг.

— Сподіваюся, що скоро, — відповіла Енн. — Вони з Гопкінсом задумали щось серйозне.

— От і добре. Скільки нам тут іще паритись?

Повернувся Стенлі з тацею, заставленою чашками. Разом з ним увійшов кремезний молодик із лляним волоссям і перев'язаною рукою. Він усміхнувся до Енн, ляснув по спині Кіті і взяв з таці чашку чаю.

Побачивши перев'язану руку, Енн спохмурніла.

— Де? — коротко спитала вона.

— Побився, — молодик відсorbнув чаю. — Минулого вечора, біля пивнички «Чорний собака». З так званою «активною групою простолюду». Хотів зацікавити їх справжньою боротьбою. А вони всі злякались — і відмовились. Я трохи розлютився і сказав їм усе, що про них думаю... От лайно! — він скривився. — Гаразд, то дурниця.

— Дурень ти, Ніку, — зауважила Кіті. — Так ти нікого до нас не залучиш.

Нік набундючився:

— Ти б почувла їхні балачки! Страшенні боягузи!

— Еге ж, боягузи! — підхопив Стенлі, ковтаючи чай.

— Чого ж вони бояться? — поцікавилася Енн.

— Чого завгодно: демонів, чарівників, куль-шпигунів, будь-якої магії, поліції, переслідувань... Усе марно!

— Що ж тут дивного, — зауважила Кіті. — Вони ж не мають наших переваг.

Нік хитнув головою:

— Хтозна? Вони навіть перевірити не хочуть! Я трохи натякнув на те, чим ми займаємось, — скажімо, про оту історію з килимарнею, — а

вони принишкли, втупились у кухлі з пивом і мовчать. Сміливості — ось чого їм браіуєі

Він сердито брязнув чашкою об прилавок.

— От якби шеф повернувся, — мовив Фред. — Він би нам сказав, що робити.

Кіті знову вибухнула:

— Звичайно, ніхто не захоче, щоб його вплутували в такі справи, як ця пожежа в килимарні! Брудна, небезпечна робота, та й шкоди від неї більше простолюду, ніж чарівникам! У тім і річ, Ніку. Треба їм показати, що ми не просто влаштуємо вибухи. Показати, що ми ведемо їх до....

— Тільки послушайте! — пирхнув Стенлі. — Яка добренька Кіті!

— Це ти послухай, гаденя...

Енн двічі грюкнула своєю чашкою об прилавок — так, що чашка аж тріснула, — і втупилась у вхідні двері. Молодь неквапом, не дивлячись у той бік, розійшлася по крамниці. Кіті стала за прилавок, Нік повернувся до комори, Фред знову підхопив коробку.

Двері крамнички відчинились, і всередину майнув худорлявий молодик у плащі, застібнутому на всі гудзики. Молодик відкинув каптур, відкривши копицю темного волосся, й з усмішкою підійшов до прилавка, де Кіті перебирала пробиті чеки.

— Добридень, — обізвалася Кіті. — Чим можу стати вам у пригоді?

— Доброго ранку, панночко, — молодик почухав носа. — Я з Міністерства державної безпеки. Дозвольте про дещо вас запитати.

Кіті поклала чеки на місце й уважно, щиро поглянула на молодика:

— Будь ласка!

Той усміхнувся ще ширше:

— Дякую. Ви, мабуть, уже читали про нещодавні прикрі події. Вибухи та інші терористичні акти...

— Авжеж, — погодилася Кіті.

— Внаслідок цих нападів, окрім збитків, завданих власності наших вельмишановних керівників, постраждало чимало невинного простолюду, — провадив молодик. — Ми повинні знайти злочинців, перш ніж вони встигнуть завдати нового удару.

— Звичайно, — кивнула Кіті.

— Ми просимо чесних громадян стежити за всім, що може виявитись підозрілим: якщо зненацька у вашому районі з'явиться хтось чужий, чи станеться щось страшне... Ви нічого такого не помічали, панночко?

Кіті замислилась:

— Важко сказати. Чужих тут завжди сила-силенна. Недалеко порт — і моряки тут, і торговці... Спробуй запам'ятай усіх!

— А чи не впадало вам в око щось незвичайне?

Кіті замислилась іще глибше:

— Боюся, що ні.

Усмішка молодика згасла:

— Якщо раптом щось помітите, звертайтеся до нас. За інформацію ми непогано платимо.

— Атож, атож!

Молодик ще раз пильно поглянув їй в обличчя й відвернувся. За мить він вислизнув надвір і подався до сусідньої крамниці. Кіті звернула увагу, що він забув накинути каптур, хоч надворі вже дощило як з відра.

З комор та кутків один за одним з'явилися її приятелі. Кіті запитально поглянула на Енн і Фреда. Обоє вони були бліді й спітнілі.

— Як я зрозуміла, це не людина, — сухо промовила Кіті.

Фред кивнув. Енн додала:

— То була тварюка з головою жука, вся чорна, з червоними ріжками й вусами. Так розчепірила ці вуса, що мало не торкнулась тебе! Невже ти сама цього не бачиш?

— Це не належить до моїх талантів, — коротко відповіла Кіті.

— Вони оточують нас, — вирячивши очі, пробурмотів ніби сам до себе Нік. — Треба негайно щось робити, бо вони впіймають нас. Ще одна помилка...

— Думаю, в Гопкінса вже є план, — заспокоювала їх Енн. — З ним ми прорвемося. Ось побачите.

— Сподіваюся, — мовив Стенлі, буркнувши під ніс прокльон. — Шкода, що я не бачу так, як ти, Енн.

Енн скривила губи:

— Не дуже приємна ця річ. Гаразд, демон то чи не демон, а мені кортить подивитися, що за штучку я поцупила. Хто хоче піти зі мною

до стайні? Так, надворі дощить, але ж це лише за два квартали звідси...
— вона озирнулася.

— Червоні вуса... — Фред аж здригнувся. — Якби ви їх побачили!
Ще й у бурих волосинках...

— Ми ледве врятувалися! — підхопив Стенлі. — Якщо ця тварюка підслухала нашу розмову..

—Ще одна помилка, й вони впіймають нас. Одна помилка...

— Замовкни вже, Ніку! — Кіті ляснула віком прилавка і рішуче попрямувала до дверей. Вона розуміла, що відчуває те саме, що її приятелі: страх істоти, загнаної в глухий кут. Такої днини, як тепер, коли без упину дощить, вони змушені безпорадно шукати прихистку в цій крамничці, а це лише посилює їхнє вічне відчуття страху та самоти. Вони відрізані від людного міста, де завжди можна загубитись у натовпі. Вони — наодинці з лютим, підступним, могутнім ворогом...

Це відчуття не було для Кіті новим. їй ніколи не щастило позбутися його — всі ці три довгі роки. З тієї пригоди в парку, коли світ для неї перекинувся догори ногами...

12

Минула принаймні година, перш ніж якийсь добродій, що гуляв із собакою, побачив на мості непритомні тіла й повідомив поліцію. Невдовзі приїхала «швидка», й Кіті з Якубом повезли геть з очей.

Кіті оговталася вже в машині. Десь далеко ніби увімкнулося світле віконце, і деякий час Кіті спостерігала, як воно поволі наближається з темряви. У віконці ворушились якісь фігурки, та розгледіти їх до ладу вона не могла. Вуха ніби хтось закоркував. Світло потрошку яскравішало — і нарешті повернулося цілком: вона розплющила очі. Водночас із цим, боляче різонувши по вухах, повернулися звуки.

Над дівчам схилилося жіноче обличчя:

— Не ворущися, будь ласка. Все гаразд.

— Що? Де?..

— Не розмовляй, будь ласка.

До Кіті раптово повернулася пам'ять — і з нею всі пережиті страхи:

— А оте чудовисько? Мавпа?..

Кіті спробувала підскочити й відчула, що її руки пристібнуто до нош.

— Не треба, любя. З тобою все гаразд.

Дівча напружилося всім тілом:

— А Якуб?

— Твій приятель? Він теж тут.

— А з ним усе гаразд?..

— Ти краще відпочинь.

Чи то від погойдування автомобіля, чи від глибокої втоми Кіті *справді* швидко заснула, а прокинулася вже в лікарні, де побачила, що санітарки зрізають з неї одяг. Передня частина її футболки й штанців обгоріла — і розсипалась від найменшого дотику, наче клапоть спаленої газети. Кіті пере-вдягли в легеньку білу сорочку, й дівча ненадовго опинилося в центрі уваги: лікарі кружляли довкола, мов оси над варенням, перевіряючи пульс, дихання й температуру. А потім вони враз кудись пропали, й Кіті залишилася лежати сама в порожній палаті.

Через кілька годин до неї завітала медсестра.

— Ми повідомили твоїх батьків, — сказала вона. — Зараз вони прийдуть і заберуть тебе.

Кіті спантеличено дивилась на неї. Жінка пояснила:

— З тобою все гаразд. Чорна Молотарка, напевно, не зачепила тебе. Хіба що трохи. Тобі напрочуд пощастило.

Кіті не відразу зрозуміла її слова:

— А з Якубом теж усе гаразд?

— Боюся, що йому пощастило менше.

Кіті огорнув жах:

— Як?! Де він?

— У сусідній палаті. У нього лікарі.

Кіті заплакала:

— Але ж він стояв біля мене! З ним теж повинно бути все гаразд!

— Зараз, любя, я принесу тобі поїсти. Тобі полегшає. Може, щось прочитаєш для розваги? Отам на столику — журнали.

Кіті не стала читати журналів. Коли медсестра пішла, дівча вислизнуло з ліжка й, хитаючись, звелось на ноги. Дерев'яна підлога була досить холодна. Легенько ступаючи й поволі впевнюючись у своїх силах, Кіті пройшла через палату, осяяну теплими плямами сонячного світла, що падали з високих склепінчастих вікон, і опинилася в коридорі.

Навпроти вона побачила ще одні двері, віконце в яких було завішене зсередини. Хутко озирнувшись на всі боки, Кіті без жодного звуку, мов привид, перебігла коридор і вхопилася за клямку дверей. Усередині було тихо. Кіті крутнула клямку й увійшла.

За дверима теж виявилась палата — маленька, але світла, з одним-єдиним ліжком і великим вікном, з якого було видно дахи Південного Лондона. Сонячне проміння скоса падало па ліжко, ділячи його поверхню рівно навпіл. Горішня частина ліжка була в затінку — як і обличчя людини, що спала в ньому.

Повітря в палаті просякло звичайним лікарняним запахом — ліками, йодом, антисептиками, та все це перебивали міцні, смердючі пахощі диму.

Зачинивши за собою двері, Кіті навшпиньки підкралася до ліжка. Вона глянула на Якуба, і очі її наповнилися слізьми.

Спершу вона розлютилася на лікарів за те, що вони обстригли Якубові геть усе волосся. Навіщо? Тепер воно бозна-скільки літ не відросте, а пані Гірнек так пишалася чорними синовими кучерями! Хлопець видавався якимось химерним — надто з цими незвичайними тінями на обличчі... Тільки тепер вона зрозуміла, що то не тіні.

Там, де шкіру Якубові затуляло волосся, вона зберегла свій звичайний смаглявий колір. Решта — від шиї до лоба — була ніби покреслена звивистими чорно-сірими смугами кольору попелу й горілої деревини. Жоден дюйм обличчя не зберіг свого природного кольору, хіба що місце, де були брови. Брови хлопчині справді погодили, й на їхньому місці залишилися два рожево-буруваті півмісяці. Але губи, повіки й вуха були безбарвні. Якубове лице скидалося радше на якусь дикунську маску чи карнавальну машкару, ніж на обличчя живої людини.

Груди хлопця гарячково піднімались і опускались під лікарняною ковдрою. З вуст вилітало слабке, хрипке дихання.

Кіті торкнула його руку, що лежала поверх ковдри. Якубові долоні, якими він захищав обличчя від диму, теж були вкриті чорними смугами.

Дотик дівчати не залишився без відповіді. Голова ворухнулася вбік, мертвотне обличчя трохи скривилося. Сірі губи розімкнулись, ніби намагаючись заговорити. Кіті забрала руку й нахилилася ближче:

— Якубе!

Очі хлопця розплющились — так раптово, що Кіті мимоволі відсахнулася і вдарилася об край столика. Потім вона знову схилилася над Якубом, хоч і розуміла — він досі непритомний. Його очі зирили просто вперед — вирячені й невидючі. На тлі чорно-сірої шкіри вони здавалися білими й про-зористими, мов два опалові камінці. Кіті спало над думку, що Якуб, напевно, осліп.

Коли прийшли лікарі, які привели з собою пана й пані Гірнек, а за ними вбігла заплакана мати Кіті, вони побачили, як дівча стоїть навколішки біля ліжка, стиснувши Якубову руку й поклавши голову на ковдру. Її ледве змогли відірвати від ліжка й вивести з палати.

***

Удома Кіті, позбавившись від батьківських стривожених розпитувань, піднялася сходами до коридорчика й там довго стояла біля дзеркала, розглядаючи себе, своє звичайне, нітрохи не спотворене обличчя. Вона бачила гладеньку шкіру, густе чорне волосся, брови й уста, ластовиння на руках, родимку скраю носа. Усе було як завжди — хоч цього не могло, не мало права бути!

***

Машина закону — чи того, що слугувало законом, — поволі зрушила з місця. Якуб досі лежав непритомний на лікарняному ліжку, а з поліції вже зателефонували батькам Кіті й повідомили, що до них завітає слідчий. Батьків це неабияк схвилювало. Кіті стримано, без жодних перебільшень розповіла про все, що знала, а молоденька слідча все це старанно нотувала.

—Сподіваюся, пані, що з цього не вийде нічого прикрого, — мовив батько Кіті, коли розмова скінчилася.

— Нам цього не хотілося б,—додала мати.—Справді.

— Буде проведено розслідування, — відповіла слідча, продовжуючи писати.

— А як ви його знайдете? — поцікавилася Кіті. — Я не знаю його імені, а ім'я тієї його... тварюки... я забула!

— Його можна відшукати за автомобілем. Якщо автомобіль справді так постраждав, то його відвезли до якоїсь майстерні, щоб відремонтувати. Тож ми його знайдемо — і довідаємось правду.

— Я вже розповіла вам правду, — зауважила Кіті.

—Якби тільки не вийшло нічого прикрого,—повторив батько.

— Ми зателефонуємо вам, — пообіцяла слідча й заховала свій записник.

***

Автомобіль «ролс-ройс» моделі «Сільвер Трастер» справді знайшли швидко. Встановили й особу його власника. То був пан Джуліус Теллоу — чарівник, що служив у Міністерстві внутрішніх справ під керівництвом пана Андервуда. Посаду він обіймав не дуже високу проте зв'язки мав непогані й був людиною, досить відомою в місті. Він спокійненько зізнався, що справді напустив Чорну

Молотарку на двох дітей, які грались у Вендсвортському парку; ба більше — він заявив, що навіть пишається цим своїм вчинком. Він спокійно їхав собі мимо, коли на нього зненацька напали згадані дві особи. Вони розбили йому — напевно, якимось набоем — вітрове скло, через що він утратив самовладання, а потім підійшли до нього, погрозливо махаючи довгими дерев'яними кийками. Вочевидь, вони хотіли його пограбувати. Задля самозахисту він завдав їм удару на випередження, не дозволивши на себе напасти. Він вважає, що його власні дії за таких обставин були досить стримані.

— Але ж він бреше! — заперечила Кіті. — По-перше, ми були далеко від дороги. А по-друге, якщо він каже, що діяв задля самозахисту, то як він пояснить те, що нас знайшли аж на мості? Ви його заарештували?

Слідча щиро здивувалася:

— Він чарівник. Не так просто його заарештувати. До того ж усі твої звинувачення він відкидає. Суд Справедливості розглядатиме цю справу наступного місяця. Якщо ти й далі наполягатимеш на своєму, то приходь до суду й сама висувай звинувачення панові Теллоу.

— От і чудово! — відповіла Кіті. — Аби лише дочекатися цього дня!

— Нікуди вона не піде, — заперечив батько. — Вона й так уже наламала дров.

Кіті пирхнула, однак промовчала. Сама думка про суперечку з чарівниками лякала її батьків, і вони аж ніяк не схвалювали доньчиного вторгнення до забороненого парку. Після її щасливого повернення з лікарні батьки ніби більше сердилися на неї, ніж на Теллоу, — і це дуже дратувало Кіті.

— Вирішуйте самі, — сказала слідча. — Протоколи до суду я все одно надішлю.

***

Десь із тиждень, чи навіть більше, вістей про Якуба з лікарні майже не надходило. Відвідувати його не дозволялося. Аби розвідати хоч що-небудь, Кіті врешті наважилася — вперше після тієї пригоди в парку — завітати до Гірнеків. Вона йшла знайомою стежкою

боязкувато, не знаючи, як її приймуть. Її бентежило почуття власної провини.

Пані Гірнек, одначе, прийняла її досить лагідно. Ба більше, вона міцно пригорнула Кіті до своїх широких грудей. Вона провела її на кухню, де, як раніше, густо й гостро пахтіло харчами. Посеред стола — великої дошки, що лежала на козлах, — стояли миски з недошинкованою городиною; уздовж стіни тягся довгий дубовий мисник, заставлений яскравими мальованими тарелями. По темних стінах висіло різноманітне куховарське начиння. Якубова бабуся сиділа у своєму високому кріслі біля великої закіптюженої печі й вимішувала довгою ложкою суп у каструлі. Все було як завжди, до останньої знайомої тріщини в стелі.

Не було тільки Якуба.

Кіті сіла за стіл і взяла чашку міцного духмяного чаю. Пані Гірнек, скрушно зітхнувши, вмостилася навпроти, й стілець під нею жалібно рипнув. Кілька хвилин—дивовижна річ! — господиня сиділа мовчки. Кіті ж тим часом відчувала, що їй не личить заговорювати першою. Якубова бабуся далі вимішувала гарячий суп.

Аж нарешті пані Гірнек відсърбнула чаю, ковтнула — і несподівано промовила:

— Він сьогодні опритомнів.

— О! То Якуб...

— Він почувається так, як і слід було сподіватись. Тобто не дуже...

— Еге ж, але... якщо він опритомнів, то все гаразд? Усе буде добре?

Пані Гірнек промовисто скривилася:

— Що ти! То ж була Чорна Молотарка. Його обличчя ніколи не загоїться.

Кіті відчула, як на очі набігають сльози:

— Ніколи?!

— Опіки надто серйозні. Кому й судити, як не тобі! Ти ж сама все це бачила...

— Чому ж... — Кіті спохмурніла. — Тобто... зі мною ж усе гаразд, а мене так само зачепило! Нас обох...

— Тебе?! Тебе не зачепило *нітрохи!*—пані Гірнек ляснула себе пальцями по щоці й поглянула на Кіті з таким лютим докором, що та замовкла й притулилася спиною до стіни. Позирнувши на дівча

вогненними очима василіска, господиня знову заходилася сьорбати чай.

— Я... пробачте, пані Гірнек...

— Не треба. Це ж не ти скалічила мого сина.

— І це вже ніяк не можна виправити? — запитала Кіті. — Тобто... якщо лікарі не можуть нічого вдіяти, то нехай щось зроблять чарівники!

Пані Гірнек хитнула головою:

— Ні. Такі сліди залишаються назавжди. Та й чарівники навряд чи погодяться допомогти нам.

— Вони *повинні* це зробити! — насупилася Кіті. — Повинні! Те, що зробили ми, вийшло випадково. А те, що зробив він, — умисний злочин! — її душа запалала гнівом. — Він хотів убити нас, пані Гірнек! Суд мусить це зрозуміти! Ми з Якубом розповімо їм про все. Через місяць, на слуханні — адже тоді йому буде вже краще? Ми доведемо, що пан Теллоу бреше, і його запроторять до Туєра! Тоді вони знайдуть спосіб вилікувати Якубові обличчя! Ось побачите, пані Гірнек!

Навіть у гніві Кіті відчувала, що за дурниці вона каже. Та водночас те, що відповіла їй пані Гірнек, стало для дівчати несподіванкою.

— Якуб не піде до суду, люба. І ти не ходи. Твої батьки цього не хочуть, і вони мають рацію. Це необачно.

— Але ж ми мусимо піти туди! Пояснити!..

Пані Гірнек потяглася через стіл і накрила своєю великою рожевою долонею руку Кіті:

— Як ти гадаєш, що станеться з фірмою «Гірнек і сини», якщо Якуб судитиметься з чарівником? Пан Гірнек за двадцять чотири години втратить усе, що має. Вони зачинять наш заклад. Чи продадуть його Ярославові, або ще комусь із наших конкурентів... До того ж, — вона сумно посміхнулась, — навіщо це робити? Нам нізащо не виграти цієї справи.

Якусь мить Кіті була надто приголомшена, щоб відповісти.

— Але ж мене викликали до суду! — нарешті промовила вона. — І Якуба теж!

Пані Гірнек стонула плечима:

— Такий виклик завжди легко скасувати. Влада воліє, щоб її не турбували такими дрібницями. Двоє дітлахів з простолюду? Навіщо

владі марнувати на них свій дорогоцінний час? Послухай моєї поради, любя. Не ходи до суду. Нічого доброго з цього не вийде.

Кіті не піднімала очей від подряпаного стола.

— Але ж це значить, що він... пан Теллоу.. вийде сухим із води! — тихо сказала вона. — Я не можу... це буде несправедливо...

Пані Гірнек раптово встала. Її стілець, рипнувши, посунувся назад.

— Тут не йдеться про справедливість, дівчатко моє, — сказала вона. — Йдеться про здоровий глузд. Будь-що, — вона підхопила однією рукою миску з шаткованою капустою й підійшла до печі, — ще невідомо, чи справді панові Теллоу вдасться вийти сухим із води.

Вона нахилила миску — й капуста з булькотінням посипалася в окріп. Бабуся, що сиділа збоку, кивнула й посміхнулася крізь білу пару, наче той гоблін, досі вимішуючи й вимішуючи суп своїми вузлуватими, кощавими руками.

Минули три тижні, і увесь цей час Кіті, поєднуючи впертість із гордощами, успішно відбивала всі спроби зіштовхнути її з обраного шляху. Що дужче батьки залякували чи благали її, то більше Кіті наполягала на своєму: вона твердо вирішила з'явитися в призначений день до суду й потурбуватись про те, щоб справедливість перемогла.

Вісті про Якуба підкріплювали її рішучість. Він досі лежав у лікарні — опритомнілий, але невидючий. Родина Гірнеків сподівалася, що зір поволі вернеться до хлопця. Думка про те, що ці надії можуть не справдитись, змушувала Кіті тремтіти від горя й гніву.

Якби її батьки могли, то неодмінно відхилили б принесену повістку. Проте позивачкою була сама Кіті: щоб закрити справу, потрібен був її підпис, а вона такого підпису нізащо не поставила б. Отож машина закону рушила далі, й призначеного ранку Кіті з'явилася біля головного входу суду рівно пів на дев'яту, в своїй найкращій куртці й штанях. Батьків з нею не було — вони відмовились іти з дочкою до суду.

Під будівлею вирував натовп, що штовхався і пхався ліктями, чекаючи відкриття суду. Серед натовпу снували хлопчачки, які продавали пиріжки та булочки з великих дерев'яних лотків. Кіті міцніше стискала свою торбинку щоразу, як ці хлопчачки пробігали повз неї. Ще вона помітила кількох крамарів — таких самих простолюдинів, як вона, — вбраних у свої найкращі костюми й блідих від хвилювання. Та здебільшого натовп складали заклопотані чарівники в

чудовому вбранні з Пікаділлі чи офіційних мантиях і плащах. Кіті оглядала їхні обличчя, шукаючи пана Теллоу, проте його ніде не було. Довкола натовпу стояли насторожі кремезні чолов'яги з нічної поліції.

Нарешті двері відчинились, пролунав свисток, і натовп рушив усередину.

Відвідувачів зустрічав службовець у червоно-золотій уніформі. Кіті назвала своє ім'я. Службовець зазирнув до списку.

— Зал номер двадцять сім, — сказав він. — Лівими сходами нагору й далі праворуч, четверті двері. Швидше!

Службовець підштовхнув Кіті. Вона пройшла вперед, через високу кам'яну арку, і опинилася в прохолодному мармуровому вестибюлі Суду справедливості. З ніш у стінах байдуже визирали кам'яні погруддя великих діячів минулого; мовчазні люди поспішали туди й сюди. В повітрі було чути серйозність, тишу й виразний запах господарського мила. Кіті піднялася сходами, пройшла людним коридором і відшукала двері залу номер двадцять сім. Поряд стояла дерев'яна лава. На дверях висіло оголошення з наказом відвідувачам сидіти й чекати, поки їх викличуть.

Кіті сіла і стала чекати.

За наступні п'ятнадцять хвилин під дверима помалу скупчилися замислені люди. Вони мовчки сиділи на лаві чи стояли, занурившись у власні думки. То були переважно чарівники: вони порпались у паперах, прикрашених зірочками чи химерними знаками, й намагались уникати будь-чий чужих поглядів.

Двері залу відчинилися. Звідти з'явився діловитий молодик у гарненькій зеленій шапочці.

— Кетлін Джонс! — оголосив він. — Чи тут ви, Кетлін Джонс? Ваша черга!

— Так, це я, — серце в Кіті шалено калатало, й зап'ястки аж поколювало зі страху.

— Добре. Чи тут Джуліус Теллоу? Він теж потрібен нам.

У коридорі панувала мовчанка. Пан Теллоу не прийшов.

Молодик скривився:

— Ми не можемо чекати на нього. Немає, то й немає. Панно Джонс, коли ваша ласка...

Він пропустив Кіті до залу й тихенько зачинив за нею двері.

— Ось ваше місце, панно Джонс. Засідання зараз почнеться.

Зал суду виявився невеличкою квадратною кімнаткою, залитою сумним різнобарвним світлом з двох величезних склепінчастих вітражних вікон. На обох вітражах було зображено героїчних лицарів-чарівників. Один, в обладунку, мечем пробивав череву якомусь велетенському демону зі страхітливими пазурами й бугристими зубами. Другий, у шоломі та білій мантиї, що більше скидалася на довгу нічну сорочку, проганяв жахливого гобліна, який щезав у чотирикутній чорній дірі, відкритій просто в землі. Інші стіни кімнати було обшито темними дубовими панелями. Стеля так само була

дубова, й до того ж різьблена, що мала нагадувати кам'яні церковні склепіння. Увесь зал видавався надивовижу старомодним. Кіті відчула в душі шанобливість і власну мізерність — на те, напевно, все це й було розраховано.

Вздвж однієї стіни тяглося підвищення, на якому стояли довгий стіл і високе дерев'яне крісло. До краю стола прилягав ще невеличкий столик, за яким троє секретарів у чорному вбранні заклопотано друкували на комп'ютерах і гортали стоси паперів. Юті пройшла вздовж підвищення — туди, куди показав молодик, до самотнього стільця з високим бильцем, чорний силует якого було добре видно на тлі вікон, і сіла. Навпроти вона побачила такий самий стілець.

Біля четвертої стіни стояли лави для публіки, відгороджені від залу мосяжним поруччям. На подив Юті, там уже зібралось кілька глядачів.

Молодик позирнув на годинник і загорлав так гучно, що Юті аж підскочила:

— Встати! Встати перед панною Фіцвільям, чарівницею четвертого рівня й суддею цього суду! Встати всім!

Зарипіли стільці, зашаркотіли підосви. Юті, секретарі й глядачі хутко підхопилися. За суддівським кріслом, в обшитій панелями стіні, відчинились непомітні дверцята і з'явилася жінка в чорній мантії з каптуром. Умостившись у кріслі, вона скинула каптур, відкривши досить молоде обличчя з короткими каштановими кучериками й занадто вже нафарбованими губами.

— Дякую, пані й панове, дякую! Прошу всіх сідати! Молодик уклонився й тихенько сів собі в куточку.

Суддя з холодною посмішкою звернулася до публіки:

— Доброго ранку. Розпочнімо зі справи Джуліуса Теллоу, чарівника третього рівня, й Кетлін Джонс, простолюдинки з Белгема. Панна Джонс, як я бачу, з'явилася до суду. А де пан Теллоу?

Молодик вискочив, мов чортик з табакерки:

— Його немає, мадам!

Витончено вклонившись, він знову сів.

— Це я й сама бачу. Чому він не з'явився?

Молодик підскочив ще раз:

— Не маю жодної гадки, мадам!

— Шкода, шкода... Секретарі, запишіть панові Теллоу зауваження. За неповагу до суду, з відтермінуванням. Що ж, починаймо...

Начепивши окуляри, суддя кілька хвилин вивчала папери. Юті сиділа, аж скам'янівши з напруження.

Нарешті суддя зняла окуляри й поглянула на неї:

— Юті Джонс?

Юті підхопилася:

— Так, мадам.

— Сідайте, сідайте. Поводьтесь невимушено. Ви дуже молоді... скільки вам років, панно Джонс?

— Тринадцять, мадам.

— Зрозуміло. Ви дуже молоді, й до того ж простолюдинка... ваш батько, як я бачу, — *продавець*, а мати — *прибиральниця*, — суддя промовила ці два слова з легенькою огидою. — Тож уся ця урочиста обстановка, напевно, дуже гнітить вас, — суддя обвела рукою зал. — Але будьте певні, що вам нема чого боятися. Це храм справедливості, куди вільно заходити навіть найменш рівним з нас — за умови, якщо вони казатимуть правду. Чуєш?

Кіті здушило горло, й вона ледве вимовила:

— Так, мадам.

— От і добре. Тоді вислухаймо вашу точку зору. Будь ласка, розповідайте.

Наступні кілька хвилин Кіті досить-таки хрипким голосом викладала події зі своєї точки зору. Почала вона дуже недоладно, та поволі розійшлась — і заговорила так докладно, як тільки могла. Суд слухав мовчки, зокрема суддя, що байдуже дивилася на неї крізь окуляри. Секретарі заклопотано стукотіли по клавішах.

Кіті завершила розповідь схвильованим описом того, в якому стані перебуває Якуб після Чорної Молотарки. Коли вона закінчила, в залі запанувала гнітюча мовчанка. Хтось десь кахикнув. Поки Кіті говорила, надворі задощило. Краплі тихо тарабанили у шибки, світло в залі потьмяніло і розпливлося.

Суддя зручніше вместила у кріслі:

— Секретарі суду, чи все ви записали?

Один з трьох чоловіків у чорному підняв голову:

— Так, мадам.

— Гарзд, — суддя насупилася, ніби їй щось не задовольнило. — За відсутності пана Теллоу я змушена, хоча й неохоче, прийняти цю версію подій. Вердикт суду...

Зненацька пролунав гучний стукіт у двері. Серце Кіті, що вже злетіло до небес з останніми словами судді, знову тьохнуло, передчуваючи лихо. Молодик у зеленій шапочці кинувся до дверей і відчинив їх. І його мало не збило з ніг кремезне тіло Джуліуса Теллоу. Вбраний у сірий, у вузеньку рожеву смужку костюм, пан Теллоу з випнутим підборіддям попрямував до вільного стільця і рішуче вмовстився на ньому.

Кіті з ненавистю поглянула на нього. Він відповів їй прихованою посмішкою — і обернувся до судді.

— Пан Теллоу, як я розумію, — сказала вона.

— Саме так, мадам, — потупив очі чарівник. — Я щиро...

— Ви *спізналися*, пане Теллоу.

— Так, мадам. Я щиро прошу пробачення в суду. Зранку мене затримали клопоти в Міністерстві внутрішніх справ, мадам. Надзвичайна подія — у Вовпінгу вирвались на волю три бикоголові фоліоти. Судячи з усього, терористичний акт. Мені довелося інструктувати нічну поліцію щодо найкращих методів боротьби з ними, мадам... — він умовстився зручніше й підморгнув публіці. — Купку фруктів полити медом — от і вся хитрість. Вони, бачте, злетяться на солодке, й тоді...

Суддя грюкнула молоточком по столу:

— З вашої ласки, пане Теллоу, це аж ніяк не стосується справи! Пунктуальність — ось запорука належного здійснення правосуддя. Я звинувачую вас у неповазі до суду й накладаю штраф у п'ятсот фунтів!

Чарівник похнюпився — таке собі втілення незграбного каяття:

— Так, мадам...

— Попри все це, — голос судді трохи полагіднішав, — ви прибули саме вчасно, щоб викласти свою власну точку зору. Версію пані Джонс ми вже послухали. Звинувачення вам відомі. Що про це скажете ви самі?

— Я не винен, мадам!

Чарівник зненацька випростався, аж роздувшись від войовничої самовпевненості. Рожеві смужки його костюма порозтягалися на грудях, наче струни арфи.

— Мушу визнати, мадам, що мені вкрай прикро згадувати про цю нечувано жорстоку витівку. Двоє розбишак — одна з цих молодих осіб, хоч як мені жаль це казати, зараз сидить навпроти мене — підстерегли

мій автомобіль, щоб пошкодити його й пограбувати мене. Тільки щасливий випадок — те, що я маю достатню силу, щоб відбити такий напад, — порятував мене й дозволив покарати грабіжників на місці...

Ця брехня тривала хвилин із двадцять. Пан Теллоу далі описував погрози двох малолітніх злочинців — від цих погроз аж дрижаки пробігали по шкірі. Раз по раз він ухилявся від розповіді, пригадуючи всілякі історії, що мали свідчити про його важливу посаду в уряді. Кіті, аж поблідши з люті, так стискала кулаки, що нігті встромлялися в долоні. Зо два рази вона помітила, як суддя хитнула головою, почувши неприємну подробицю; два секретарі обурено зойкнули, коли пан Теллоу згадав, як м'ячик ударився об вітрове скло його автомобіля. А вже публіка на лавах стогнала й зітхала без упину. Кіті добре розуміла, чого їй слід чекати.

Нарешті, коли пан Теллоу, вдаючи невинне ягнятко, розповів, що напустив Чорну Молотарку лише на Якуба як ватажка грабіжників, прагнучи зробити наслідки покарання якнайлегшими, — Кіті не витримала.

— Знову брехня! — вигукнула вона. — Ця Молотарка накинулась і на мене!

Суддя знову стукнула молоточком:

— Мовчати в суді!

— Це відверта неправда! — наполягала Кіті. — Ми з Якубом стояли поруч. Тварюка, схожа на мавпу, напустила закляття на нас обох, як і наказував Теллоу. Я знепритомніла. «Швидка» відвезла мене до лікарні...

— Мовчати, панно Джонс!

Кіті послухалась:

— Я... пробачте, мадам.

— Будь ласка, далі, пане Теллоу!

Чарівник невдовзі закінчив. Публіка схвильовано зашепотілася. Панна Фіцвільям замислилась: підводячись часом зі свого крісла, вона пошепки обмінювалась короткими фразами з секретарями. Врешті вона знову стукнула молоточком — і запанувала мовчанка.

— Справа дуже складна й заплутана, — заговорила суддя. — Брак свідків заважає мені винести рішення. Ми маємо слова однієї особи проти слів другої... Що ви хочете, панно Джонс?

Кіті чемно підняла руку:

— У мене є свідок, мадам. Це Якуб.

— То чому ж його тут немає?

— Бо він хворий, мадам.

— Тоді його родина мала прислати когось, хто виступив би від його імені. Однак вони цього не зробили... Може, тому, що переконалися у своєму програві?

— Ні, мадам, — відповіла Юті. — Вони бояться.

— Бояться? — суддя підняла брови. — Сміх та й годі! Чого ж?

— Переслідувань, мадам. Якщо вони виступлять у суді проти чарівника...

Публіка на лавах аж вибухнула здивованими криками. Всі трое секретарів припинили тарабанити по клавішах. Молодик у зеленій шапочці роззявив рота в кутку. Очі панни Фіцвільям примружились: їй довелося кілька разів стукнути молоточком, щоб усі вгамувалися.

— *Панно Джонс!* — промовила вона. — Якщо ви наважитесь ще раз сказати таку дурницю, то я сама подам на вас у суд! І не смійте більше говорити, поки вам не накажуть!

Кіті побачила, як Джуліус Теллоу шкіриться на увесь рот. Вона ледве тамувала сльози.

Суддя суворо поглянула на неї:

— Ці безглузді слова лише обтяжують ваше становище. Мовчіть!

Приголомшена Юті мимоволі розтулила уста.

— Кожна ваша зайва репліка піде вам тільки на гірше, — провадила суддя. — Цілком очевидно: якби ваш приятель був певен, що правда на його боці, він з'явився б сюди сам. Так само очевидно, що Чорна Молотарка не зачепила вас — усупереч вашим твердженням. Інакше б ви... як це краще сказати? — мали зараз не такий здоровий вигляд.

Суддя помовчала й ковтнула води.

— Я майже захоплена тим зухвальством, з яким ви прийшли до суду, — вела вона далі. — Й тим нахабством, з яким ви наважились кинути виклик такому поважному громадянину, як пан Теллоу, — вона показала на чарівника, що радо мружився, мов кіт, якого чухають за вухом. — Однак ці міркування не можуть визначати рішення суду. Свідчення пана Теллоу підкріплені його репутацією й величезним рахунком, виставленим у гаражі за ремонт пошкодженого вами

автомобіля. Ваші ж свідчення не мають підстав: це просто слова, й до того ж, на мою думку, неправдиві!

Долинули зойки публіки.

— Чому? Насамперед через вашу брехню щодо Молотарки. Ви наполягаєте, що вона зачепила й вас, а це достеменно не так! Отже, суд не має жодної причини вірити й решті ваших свідчень. Ба більше, ви не можете виставити жодного свідка, навіть вашого приятеля — іншого «постраждалого». Судячи з вашої поведінки, ви нервова й неврівноважена особа, ладна гніватися з найменшого приводу. Беручи до уваги всі ці міркування, я можу дійти тільки одного висновку, якого дотепер намагалася уникати. А саме: ви — звичайнісінька неповнолітня простолюдинка, й ваше слово нічого не варте проти слова вірного слуги держави!

Суддя зупинилася, щоб перепочити, і залунали приглушені вигуки публіки: «Правильно! Правильно!» Один секретар підняв голову, пробурмотів: «Чудово сказано, мадам!» — і знов утупився в комп'ютер. Кіті аж згорбилась, розчавлена свинцевим тягарем безвиході. Вона не могла дивитися ні на судцю, ні на секретарів, ні — тим паче — на бридкого пана Теллоу. Натомість її очі прикипіли до підлоги, якою повзли тіні від дощових краплин. Тепер дівчаті хотілось лиш одного — якнайшвидше вибратися звідси.

— Отже, — суддя скривилась в урочистій гримасі, — суд переконався, що ваші звинувачення брехливі, панно Джонс, і відкинув їх. Якби ви були старші, то напевно не уникли б ув'язнення. Проте з огляду на ваш вік — а також на те, що пан Теллоу вже сам покарав вашу банду, — я обмежуся штрафом за те, що ви змусили суд марнувати час на слухання вашої справи.

Кіті ковтнула слину. Якби хоч той штраф був невеликий, якби!..

— Ви повинні сплатити сто фунтів штрафу.

Ну, це ще непогано. З цим вона впорається. На її рахунок в банку майже сімдесят п'ять фунтів...

— Крім того, сторона, що програла, зазвичай сплачує судові витрати сторони, що виграла. Пана Теллоу засуджено до п'ятисот фунтів штрафу за запізнення. Ви повинні виплатити так само й цю суму. Отже, загалом ви повинні сплатити шістьсот фунтів.

Кіті запаморочилось у голові. Вона мало не вибухнула слізьми — й шаленим зусиллям затамувала їх. Ні! Плакати не можна! Тільки не тут!

їй пощастило перетворити мимовільне схлипування на гучний, розложистий кашель. Суддя востаннє стукнула молоточком:

— Засідання закінчено!

Кіті прожогом вибігла з залу.

Кіті забігла до брукованого провулку, який відходив від Стренду, й зупинилася там, щоб виплакаться. Потім вона витерла сльози, купила в перській кав'ярні навпроти Суду справедливості булочку, щоб хоч якось оговтатись, і заходилася міркувати, що ж їй робити. Штраф вона, зрозуміло, навряд чи зможе виплатити, та й батьки її так само. А їй треба за один місяць роздобути десь шістсот фунтів, інакше її — а може, ще й батьків — запроторять до боргової в'язниці! їй це було відомо, бо по закінченні суду — ще до того, як вона вибралась нарешті з гомінких коридорів, — один із секретарів у чорному тихенько торкнув її за лікоть і засунув до її тремтячих пальців ордер на сплату штрафу, на якому ще не висохло чорнило. Там було чітко написано, за який термін треба сплатити цей штраф — і що буде за несплату.

Сама лише думка про те, що доведеться про все розповісти батькам, завдала Кіті гострого болю в грудях. Вона не могла наважитись вирушити додому — і надумала спочатку прогулятися вздовж річки.

Брукований провулок тягся від Стренду до набережної — приємної пішохідної дороги, що вела берегом Темзи. Дощ уже вщух, хоч бруківка досі була темна й волога. Обабіч провулка видніли східні ресторанчики, сувенірні крамнички з розмальованими цяцьками, крамниці зеленярів з численними кошиками, напханими дешевим розмарином та дереном.

Кіті майже вийшла до набережної, коли почула за спиною стукіт: то цокотів ціпок, за яким наполовину біг, наполовину перекидався, спотикаючись на схилі, старенький дідусь. Кіті відскочила вбік. На її подив, дідусь замість того, щоб промчати повз неї й звалитись у річку, засапано зупинився просто біля неї.

— Панно Джонс? — ледве прохрипів він.

— Так, — похмуро відповіла Кіті. "Мабуть, іще один секретар з ордером", — подумала вона.

— Чудово. Дозвольте, я трохи перепочину.

Для перепочинку дідусеві знадобилося кілька секунд, упродовж яких Кіті пильно оглянула його. То був сухорлявий чоловічок, лисину

якого півколом оточувало сиве волосся. Обличчя було болісно висохле, зате очі блищали, наче в юнака. На дідусеві був ошатний костюм і зелені шкіряні рукавички; коли він нахилився, щоб підібрати ціпок, руки його трусилися.

Нарешті він заговорив:

— Пробачте. Я боявся, що загублю вас. Пішов спочатку Стрендом, а далі повернув сюди. Чуття!

— Чого вам треба? — Кіті не мала часу на балачки з незнайомими старими, хай там яке в них чуття.

— Еге ж. Переходьмо до діла. Гаразд. Чудово. Я щойно сидів серед публіки. В двадцять сьомому залі суду. Бачив вас під час засідання.

Він уважно дивився на неї.

— То й що?

— Хотів спитати. Тільки одне запитання. Просте. Якщо ваша ласка.

— Я не хочу про це говорити. Дякую.

Кіті вже хотіла повернути геть, та дідусів ціпок напрочуд спритно, хоч і лагідно, перегородив їй шлях. Серце дівчати знов закипіло гнівом — так, що Юті ладна була штовхнути старого аж на той бік вулиці.

— *Пробачте*, — мовила вона, — мені нема чого вам сказати.

— Я зрозумів. Так, справді. Щоправда, це може стати вам у пригоді. Вислухайте, а тоді вирішуйте. Чорна Молотарка. Я сидів на задній лаві. Трішки недочуваю. Ви ніби сказали, що Молотарка вас зачепила.

— Так, зачепила.

— Еге ж. Ви казали, що знепритомніли.

— Так.

— Вогонь і дим довкола. В обличчя вдарило жаром.

— Так. Я краще піду собі...

— І суд не повірив вам.

— Ні. Мені справді пора...

Кіті обійшла ціпок, що перегороджував їй дорогу, й пробігла підтюпцем останні кілька метрів до набережної. На її подив та лють, дідусь не відставав. Він раз по раз тицяв їй під ноги свій ціпок, тож Кіті або спотикалась, або мусила вистрибувати вгору. Нарешті вона не витримала — вхопила кінчик ціпка й щосили смикнула. Дідусь утратив рівновагу і впав, ударившись об огорожу. Кіті хутко попрямувала геть, проте невдовзі знову почула за спиною стукіт ціпка.

Вона сердито обернулася:

— Послухайте!..

Старий засапано біг за нею, блідий, як сметана:

— Будь ласка, панно Джонс! Я розумію ваш гнів. Справді! Але ж я на вашому боці. Що, як я скажу... скажу, що міг би сплатити за вас штраф? Той, який призначив вам суд? Усі шістсот фунтів! Це допоможе?

Кіті вирячилась на старого.

— О! Це зацікавило вас. Хоч якийсь результат!

Серце Юті калатало від збентеження й гніву:

— Про що це ви? Куди ви мене хочете втягти? Щоб потім мене заарештували за участь у змові? Чи за щось іще...

Старий усміхнувся. Його зморшкувата шкіра щільно обтягла вилиці.

— Панно Джонс! Не в тому річ. Я нікуди не втягну вас. Послухайте! Мене звуть Пенніфізер. Ось моя візитна картка.

Пошукавши в кишені піджака, він урочисто простяг Кіті маленьку картку. Її було прикрашено двома перехрещеними пензлями, а внизу стояло: "*Т.Е. Пенніфізер, товари для митців*". І номер телефону в куточку Юті з ваганням узяла картку.

— Гарзд, — додав старий. — Тепер я піду собі. А ви погуляйте. Погода нині хороша. Онде сонечко визирає. А потім, якщо захочете, зателефонуйте. Десь через тиждень.

Кіті вперше, сама не розуміючи, чому, спробувала виявити чемність.

— Але ж... пане Пенніфізере! Чому ви повинні допомагати мені? Не бачу сенсу..

— Не бачите, то згодом побачите... Ой! Що за дідько!..

Останній вигук спричинило те, що двоє молодиків — чарівників, якщо судити за їхнім дорогим убранням, — ідучи вулицею зі сміхом і наминаючи ласощі, куплені в перській кав'ярні, штовхнули старого й мало не зіпхнули його до рівчака. І весело рушили собі далі, навіть не озирнувшись. Кіті вже простягла руку, щоб підтримати дідуся, однак тут-таки позадувала, злякана спалахом гніву в його очах. Старий поволі підвівся, спираючись на ціпок і щось бурмочучи собі під ніс.

— Пробачте, — сказав він. — Оці ще мені... вони думають, що тут усе їхнє. Може, це так і є. Поки що.

Він оглянув набережну. Люд усюди поспішав у справах, купував щось із лотків чи юрмився в провулках, пробираючись угору. Річкою тихо повзли за водою чотири з'єднані баржі з вугіллям, і матроси курили, стоячи біля борту. Старий вишкірився в посмішці.

— Мало хто з цих бовдурів підозрює, що кружляє над їхніми головами в небі, — сказав він. — Чи здогадується, що скаче вулицями за їхніми спинами. Навіть ті, хто здогадується, не наважуються кинути цьому виклик. Вони дозволяють чарівникам походжати серед них, споруджувати палаци на зламаному хребті народу, затоптувати в бруд будь-які поняття про справедливість. Але ми з вами... ми з вами бачили, що коять чарівники. І як вони це коять. Може, ми не будемо такі мляві, як інші наші громадяни?

Поправивши піджак, він несподівано всміхнувся.

— Ну, вирішуйте самі. Я більш нічого не казатиму. Тільки одне: я вам вірю. Всій вашій історії. А передусім — вашій розповіді про Чорну Молотарку. Який дурень отак обмовлятиме себе, насправді нітрохи не постраждавши? От що цікаво! Телефонуйте мені, панно Джонс.

Сказавши це, старий повернувся і хутко подався назад у провулок, стукотячи об бруківку ціпком і не звертаючи жодної уваги на заклики зеленяра, що стояв біля дверей своєї крамнички. Кіті дивилася йому вслід, аж поки він повернув на Стренд і пропав з очей.

* * *

Чекаючи в темній коморі, Кіті пригадувала ті давні події. Яким далеким це все здавалося нині... Яка наївна вона була, вимагаючи справедливості в залі суду! Сама лише згадка про те завдавала їй болю. Вимагати справедливості від чарівників? Смішно й думати. Єдиний можливий спосіб тут — діяти самому. Принаймні тепер вони так і чинять — роблять хоч *що-небудь*, виявляють свій протест!

Кіті поглянула на годинник. Енн уже досить давно пішла до таємної кімнати. Загалом у День Засновника було викрадено одинадцять магічних артефактів: дев'ять не дуже потужних знарядь і ще два якісь незрозумілі камені. Тепер Енн ховала їх. Надворі задощило дужче; доки вони прямували від крамниці до покинутих стаєнь, усі геть вимокли. Навіть тут, у коморі, не можна було як слід

урятуватись від дощу: з глибокої тріщини в тинькованій стелі одна за одною падали краплі. Під тріщиною стояло старезне чорне відро, майже по вінця повне.

— Ходи-но винеси відро, Стенлі, — попросила Юті.

Стенлі тим часом сидів на ящику з вугіллям, згорбившись і поклавши голову на коліна. Він повагався — трохи довше, ніж належало, — тоді зіскочив з ящика, підняв відро, доволік його до ґратів у підлозі, біля стіни, й вилив туди воду.

— Коли вже він полагодить цю руру? — буркнув хлопець, повертаючи відро на місце. Вся робота забрала кілька секунд, однак на підлозі, серед пощерблених цеглин, уже утворилася калюжка.

— Не полагодить. Ми ж хочемо, щоб комора здавалася покинутою, — пояснила Юті. — Як ти не розумієш?

Стенлі пирхнув:

— А мотлох лежить тут даремно. Як на мене, тут йому не місце.

Фред, що стояв біля входу, кивнув. Він крутив у руках викидного ножа.

— Чому нас туди не пускають? — мовив він.

У дальньому кінці тісної комірчини, освітленої однією-єдиною лампочкою, громадилася абияк накидана купа дров. Стіна за цією купою здавалася цілком нерухомою, хоч і трохи ветхою, та всі вони знали, як працює механізм. Треба натиснути сталевий важіль і водночас штовхнути цегляну стінку над дровами. Всі вони чули глухий скрегіт дверей, що відчинялись, і холодний хімічний запах, яким віяло зсередини. Та що там за дверима — вони не знали, бо заходити до таємної кімнати дозволялося тільки Енн, яка очолювала їхню групу. Всі інші завжди сторожували зовні.

Юті потупцяла на місці:

— Використовувати все відразу немає сенсу. Нам треба приберегти це на майбутнє, коли в нас буде більше прибічників.

— Еге ж, коли рак на горі свисне, — відказав Стенлі. Він не повернувся на ящик з вугіллям, а схвильовано походжав туди-сюди. — Правду каже Нік. Простолюд — мов ті воли. Ніколи не розворушиться.

— А скільки там зброї! — замріяно промовив Фред. — Із нею ми зробили б набагато більше... як Март!

— І що ж він зробив? — заперечила Кіті. — Прем'єр-міністр і досі живісінький, а Март на дні Темзи риб годує.

Вона сказала так навмисне, щоб подратувати Стенлі: той був найкращим Мартовим приятелем.

— Просто йому не пощастило! — пронизливим, знервованим голосом відповів Стенлі. — Куля була не дуже потужна, та й квіт. Інакше б він прикандичив І Деверо, й половину уряду на додачу.. Де ж це Енн? Чого вона там вовтузиться?

— Не дури сам себе, — з гіркотою наполягала Кіті. — їхній захист надто міцний. Март не мав жодного шансу. Скільки чарівників ми вбили за ці роки? Чотирьох чи п'ятьох, та й тих дрібненьких. Кажу вам: навіть зі зброєю нам потрібна інша, краща стратегія!

— Я перекажу йому твої слова, — пообіцяв Стенлі. — Коли він повернеться.

— Авжеж, гаденя, перекажеш, — убивчим голосом відповіла Кіті. Однак сама думка про це змусила її здригнутися.

— Їсти хочу, — обізвався Фред. Він натиснув кнопку на ножі й знову блиснув лезом.

Кіті поглянула на нього:

— Ти ж наївся за обідом. Я бачила сама!

— А тепер знову хочу їсти.

— От ненажера!

— Я ж не можу битися голодний.

Фред зненацька подався вперед і махнув рукою так хутко, що пальці стали невидимими. Пролунав свист, і ніж влучив у цемент між цеглинами, на три дюйми вище від голови Стенлі. Той поволі задер голову, побачив над собою руків'я ножа—і злегка позеленів.

— Бачили? — мовив Фред. — Рука тремтить. Це тому, що я голодний, — він згорнув руки на грудях.

— Як на мене, ти добре влучив, — зауважила Кіті.

— Добре? Я ж не влучив у нього!

— Поверни йому ножа, Стенлі, — мовила Кіті, несподівано відчувши страшенну втому.

Стенлі досі марно намагався витягти ніж, який застряг у стіні, коли потаємні двері над купою дров відчинились і з'явилася Енн. Торбинки, яку вона брала з собою, тепер з нею не було.

— Знову чубитеся? — грайливо запитала вона. — Ходімо, дітки!

***

Дорогою до крамниці всі вимокли так само, як і дорогою до стаєнь, тож компанія дісталася туди аж ніяк не в доброму гуморі. Коли вони нарешті увійшли й заходились обтрушуватись, відсапуючи хмаринками пари, назустріч їм вискочив усміхнений і схвильований Нік.

— Що сталося? — запитала Кіті.

— Щойно довідався! — відповів Нік. — Новини від Гопкінса! Вони повертаються через тиждень. І хочуть розповісти нам дещо важливе. Нова робота! Серйозніша за все, що ми робили досі!

— Навіть за Вестмінстер-Голл? — недовірливо перепитав Стенлі.

Нік усміхнувся:

— За всієї пошани до Мартової пам'яті, навіть за Вестмінстер-Голл. Гопкінс не пише, що це за робота, але каже, що вона розворушить усю країну! Це саме те, чого ми завжди хотіли, чого хотів кожен з нас! Ми зробимо щось таке, що враз перемінить нашу долю! Це небезпечно, та якщо ми зробимо все як слід, то зіпхнемо чарівників з їхніх сідал. Лондон ніколи вже не буде колишнім!

— Давно пора, — зауважила Енн. — Ходи-но постав чайник, Стенлі.

Уявіть цю картину. В Лондоні дощить. Сірі потоки води линуть з неба й падають на бруківку з гуркотом, незгіршим за гарматний. Дужі пориви вітру торсають дощову завісу, заносючи її до під'їздів та галерей, під арки й карнизи, обдаючи будь-яку можливу схованку крижаними бризками. Вода всюди — струменіє асфальтом, шумить у канавах, вирує над риштаками. Всі міські резервуари переповнені. Вода тече горизонтально — рурами, діагонально — дахами, вертикально — стінами, вкриваючи цеглу патьоками, схожими на кров. Вода сочиться між кроквами і з тріщин у стелях, висить у повітрі холодним білим туманом і над головою в чорних хмарах. Вода роз'їдає стіни будівель і кістки їхніх змерзлих мешканців.

По темних підземних закапелках куляться у своїх норах щури, слухаючи відлуння гуркоту над їхніми головами. По бідних хижах простолюд затуляє віконниці, вмикають яскраве світло й мостяться біля грубок, сьорбаючи гарячий чай. Навіть по багатих віллах чарівники ховаються від нескінченного дощу: замикаються у своїх майстернях, викликають хмари теплого запашного повітря й поринають у мрії про далекі краї...

Щурам, простолюду, чарівникам—усім хотілося затишку. І я цілком розумів їх. Вулиці спорожніли, увесь Лондон ніби вимер. Повертало до півночі, й злива дедалі дужчала.

Ніхто при здоровому глузді не гуляв би такої ночі вулицями.

Еге ж!

Та є серед потоків дощу одне місце, де сходяться сім доріг. На перехресті стоїть гранітний постамент, а на ньому — статуя вершника. Вершник підняв меча, і його обличчя застигло в героїчному поклику. Кінь став дибки, широко розставивши задні ноги. Може, це виклик ворогові, може, цей кінь збирається ринути в бій. А може, просто хоче скинути зі спини цього вершника-товстуна. Цього ми не дізнаємось ніколи. Та придивіться: під черевом у коня, точнісінько посередині постаменту, витончено обкрутивши хвоста навколо задніх лап, сидить величезний сірий кіт.

Цей кіт намагається вдавати, ніби не помічає пронизливого вітру, що куйовдить його мокре хутро. Чудові жовті котячі очі вдивляються в морок, немовби пробиваючи дощовий серпанок. І лише трохи підібгані вуха з китичками показують, як його дратує ця погода. Одне вухо раз по раз смикається: якби не воно, скидалося б, що цього ката теж вирізьблено з каменю.

Темнішало. Дощ періщив ще дужче. Я щільніш обкрутився хвостом і не зводив очей з доріг. А час поволі збігав.

***

Чотири ночі — час не вельми довгий. Навіть для людей, що вже казати про нас, вищих істот з Іншого Світу!^[19] Проте останні чотири ночі просто-таки повзли, наче ті слимаки.

Щоночі я патрулював центральні квартали Лондона, полюючи за невідомим руйнівником. Я, зрозуміло, був не сам — мені допомагали ще кілька нещасних джинів і цілий віз фоліотів. З цими фоліотами клопоту було повнісінько: вони раз по раз намагалися втекти, ховаючись під мостами чи в димарях, а часом лякались — аж до розладу шлунку^[20] — гуркоту грому чи власної тіні. Я зі шкіри пнувся, щоб утримати їх на місці. І до того ж увесь цей час дощило — так, що моя сутність бралася пліснявою.

Не варто й казати, що Натаніель нітрохи не співчував мені. Він торочив, що йому самому не до веселощів, що він мусить терміново добитися результату. Він теж добре намучився з купкою чарівників зі свого міністерства, які мали надати інших патрульних джинів. Правду кажучи, ці чарівники просто бунтували: їм не хотілося, щоб ними командував такий шмаркач! І я цілком розумів їх. Та все ж таки щоночі

джини з фоліотами похмуро збиралися на дахах Вайтголлу і звідти розліталися по призначених постах.

Нашим завданням була охорона певних місць, найпри-вабливіших для туристів: Натаніель і його начальник — такий собі пан Теллоу — вважали, що небезпека загрожує саме цим місцям. Нам видали їхній список — музеї, галереї, розкішні ресторани, аеропорт, торговельні квартали, скульптури, арки та інші пам'ятки архітектури... одне слово, майже увесь Лондон! А це означало, що нам доводилося щоночі ширяти з місця на місце, не згортаючи крил.

Робота була не лише нудна та виснажлива (та й нівроку мокра!), а ще й нервова, бо наш таємничий ворог був вочевидь небезпечний. Дехто з нервозніших фоліотів почав ширити чутки, ніби наш супротивник — скажений африт чи навіть марид! Ніби він з'являється, огорнений темрявою, тож його жертви не бачать наближення своєї загибелі; ніби він руйнує стіни самим своїм подихом^[21]; ніби він тягне за собою могильний сморід, від якого ціпеніють і люди, й духи... Щоб трохи надихнути їх, я намагався розпускати протилежні чутки — ніби це просто бешкетливе бісеня, — та це, на жаль, не допомагало: і фоліоти, й навіть деякі джини літали ночами, вирячивши очі й трусячи зі страху крилами.

Єдиною невеличкою втіхою для мене стало те, що поміж джинами була й Квізл, моя давня товаришка з часів роботи в Празі. Її щойно поневолив один чарівник із Натаніелевого міністерства, кислий і сухий чолов'яга на ім'я Ффаукс. Одначе Квізл, попри його сувору владу, не втратила своєї колишньої сили. За першої-ліпшої змоги ми намагалися полювати разом^[22].

Перші дві ночі нічого цікавого не сталося, хіба що двох фоліотів, які ховалися під Лондонським мостом, звіяло кудись вітром. Однак третьої ночі, майже опівночі, із західної частини Національної галереї долинув гуркіт. Першим туди дістався джин на ім'я Зенон, а невдовзі після того з'явивсь і я. Водночас прибули, як варта, й кілька чарівників, зокрема мій хазяїн. Вони оточили галерею щільною магичною огорожею й послали нас у бій.

Зенон виявив неабияку сміливість. Він без вагання рушив уперед — і більше його ніхто ніколи не бачив. Я подався за ним навздогін, аж тут так невчасно вивихнув ногу, а коридори виявились такі заплутані,

що врешті я відстав, заблукав і опинився в західній частині будівлі запізно. Супротивник на той час уже зник.

Мої вибачення не розчулили хазяїна. Він неодмінно придумав би для мене якесь напрочуд неприємне покарання, якби я, на щастя, не знав його імені. Він тільки заприсягся ув'язнити мене в залізному кубі, якщо я знов уникну битви з лиходієм, тільки-но той з'явиться. Я щосили намагався заспокоїти хлопця, підозрюючи, що він украй стривожений: волосся його розтріпалося, манжети пообвисали, мов ганчірки, а вузенькі штани висіли, як той лантух, — ніби хлопчина раптово схуд. Так я й сказав йому — зрозуміло, зі співчуттям.

— Їж більше, — порадив я. — Ти такий худорлявий! Он, тільки волосся в тебе й росте. Так і до виснаження недалеко!

Він витер червоні від безсонних ночей очі:

— Відчепися краще від мого волосся. Їжа — це для нероб, Бартімеусе. А я живу в борг — так само, як і ти. Зумієш знищити ворога — от і чудово. А як ні, то хоч розвідай що-небудь про його природу. Інакше, судячи з усього, за нього візьметься нічна поліція.

— Та невже? А що до того мені?

— Тоді мені кінець, — серйозно відповів хлопчина.

— Та невже? А що до того мені? — повторив я.

— Те, що перед тим я все-таки замкну тебе в залізному кубі. Чи навіть у срібному — це ще гірше. А це неодмінно станеться, якщо я найближчим часом не доб'юся результатів.

Я облишив суперечку — вона була даремна. Хлопчина помітно змінився відтоді, як я бачив його востаннє, й до того ж — не на краще. Наставниця й кар'єра ніби обснували його злими чарами: він став суворіший, жорстокіший і холодніший. Та й з почуттям гумору в нього було аж ніяк не ліпше — а це вже неабияке досягнення. Отож я просто не міг діждатися, коли нарешті сплинуть ці півтора місяця.

А тим часом на мене чекали робота, безпека й дощ.

***

З-під статуї мені було видно три вулиці з семи. Вздовж усіх трьох тяглися вітрини багатих крамниць — темні й примарні, загороджені сталевими ґратами. В нішах над дверима жевріли лампочки, та за

потоками дощу їхнє світло поширювалось недалеко. Бруківкою струменіла вода.

Аж тут на лівій вулиці щось заворушилось. Котяча голова обернулася туди. Щось упало на підвіконня на першому поверсі. Тоді з хвилину посиділо там, мов чорна пляма в темряві, а потім одним пружним порухом ковзнуло з підвіконня й попливло стіною, звиваючись по щілинках між цеглинами, мов тоненька доріжка гарячої патоки. Біля підніжжя будинку воно впало на бруківку, знов перетворилось на чорну пляму, випустило ніжки й почапало в мій бік.

Я уважно спостерігав за цим, не ворухнувшись ані на дюйм.

Чорна пляма дісталася перехрестя, перейшла кілька калюжок і скочила на постамент. Лише тут я побачив, що це насправді гарненька спанієлька з великими карими очима. Спанієлька зупинилася навпроти кота, постояла й рішуче обтрусилася.

Бризки полетіли на всі боки, зокрема і в писк котові.

— Красненько дякую, Квізл! — обізвався я. — Ти, напевно, вирішила, що я ще не зовсім змок!

Спанієлька моргнула, винувато схилила голову й дзявкнула на знак вибачення.

— І нема чого тут приндितись, — вів я далі. — Я ж не бовдур з-поміж людей, якого можна причарувати сльозами в очах і жмутком вимоклої шерсті. Не забувай: я чудово бачу тебе на сьомому рівні, з усім уздром.

— Нічого не можу з собою вдіяти, Бартімеусе, — спанієлька задерла задню лапу й невимушено почухала собі за вухом. — Це все через оцю таємну роботу. Вона вже стає моєю другою натурою. Тобі ще пощастило: ти сидиш під пам'ятником, а не під ліхтарним стовпом.

Я не відповів на цей закид.

— Де ти була? — натомість запитав я. — Спізнилася на дві години!

Спанієлька втомлено кивнула:

— Даремна тривога на складі шовкової крамниці. Двом фоліотам щось приверзлось. Я мусила обшукати цілий склад, перш ніж виявила, що все гаразд. От дурні новачки! Довелось їх, звісно, трохи покарати...

— Куснути за п'яти?

Собачий писк ніби скривився в посмішці:

— Еге ж.

Я посунувся, звільнивши для Квізл трохи місця в центрі постаменту. Там анітрохи не було сухіше, просто це було більше по-товариськи. Вона сіла поруч і пригорнулася до мене.

— Правду кажучи, я розумію їх, — зауважив я. — Вони хвилюються. Все через цей дощ. І через те, що сталося із Зеноном. Та й постійні виклики їх не заспокоюють. Це врешті виснажує їхню сутність.

Квізл поглянула на мене круглим цуценячим оком:

— І твою теж, Бартімеусе?

— Ні, це я так, заради красного слівця. Зі мною все гаразд.

Щоб довести це, я вигнув спину розкішним котячим порухом — від кінчиків вусів до кінчика хвоста.

— Отак буде краще. Нічого, бачив я й дещо страшніше. Просто якийсь зарозумілий біс ховається в темряві. Тільки б відшукати його, а впораємось ми з ним заввиграшки.

— Щось ніби Зенон говорив так само...

— Хіба я пам'ятаю, що там говорив Зенон? А де тепер твій хазяїн? Ховається під дахом?

Спанієлька тихенько буркнула:

— Присягається, що він недалеко від мене. Тобто у Вайт-голлі. А насправді, мабуть, сидить у якійсь пивничці для чарівників: в одній руці — склянка, в другій — панянка^[23]...

Я пирхнув:

— То ось він який?

— Еге ж. А твій?

— Такий самий. Чи ще гірший. У нього в кожній руці по склянці й по панянці.

Спанієлька лагідно заскімила. Я поволі звівся на ноги.

— Доведеться нам, мабуть, поміняти місцями, — запропонував я. — Я патрулюватиму звідси до Сого й назад, а ти погуляй Джибет-стрит, між отими крамницями, аж до Музею.

— Краще я трохи перепочину, — мовила Квізл. — Я втомилася.

— Гаразд. Ну, то щастя тобі.

— Щастя.

Спанієлька понуро схилила голову. Я вийшов на краєчок постаменту, під дощ, і хотів би уже стрибнути вниз, коли ззаду долинув голосок:

— Бартімеусе!..

— Що, Квізл?

— Нічого, нічого.

— Що сталося?

— Просто... ні, це не *просто* фоліоти. Я теж хвилююся.

Кіт повернувся назад і трохи посидів поряд, лагідно обкрутивши спанієльку хвостом.

— Не хвилюйся, — сказав я. — Північ уже минула, а ми ще нічого не бачили. Ця тварюка щоразу з'являлася десь опівночі. Тож не бійся нічого, хіба що довгого, нудного сторожування.

— Мабуть, так.

Довкола стіною падав дощ. Ми сиділи всередині нього, наче в коконі.

— Бартімеусе, — тихо промовила Квізл. — Тільки між нами... скажи, що ти сам про все це думаєш?

Я крутнув хвостом:

— Не знаю. Та й знати не хочу. Поки що ця тварюка вбивала всіх, хто їй траплявся. Ось тобі моя порада: пильнуй. Тільки-но помітиш щось незвичайне, відразу тікай світ за очі.

— Але ж ми повинні її знищити! Це наше завдання!

— От і зроби це. Тільки тікаючи.

— Як?

— Ну... замани її, скажімо, на велику автотрасу. Звідки мені знати? Просто не кидайся на неї сторч головою, як Зенон.

Спанієлька зітхнула:

— Зенон мені подобався...

— На жаль, його згубило надмірне завзяття.

Квізл не відповіла нічого. Запанувала мовчанка. Шумів лише нескінченний дощ.

— Гаразд, — сказав я нарешті. — Бувай.

— Бувай.

Я зіскочив з постаменту й, задерши хвоста, побіг під дощем через залиту водою вулицю. Одним стрибком я злетів на невисокий мур біля порожньої кав'ярні. А тоді ще кількома стрибками — з муру на ганок, з ганку на підвіконня, з підвіконня на карниз — я по-котячому невимушено піднявся нагору, на риштак найближчого, найнижчого даху.

Я хутко озирнувся назад, на площу. Спанієлька самотньою, понурою цяткою скулилася під черевом коня. Потім стіна дощу сховала її від моїх очей, і я помчав дахами вперед.

***

У цій частині Лондона стародавні будинки купчилились один до одного — й до того ще нахилялись уперед, мов горбані-пліткарі, — тож дахи вгору майже сходилися. Тому навіть зараз, у дощову погоду, спритному котові неважко було мчати в будь-якому напрямку. Саме це я і робив. Той, кому пощастило б визирнути з-за віконниці, міг би помітити спалах сірої блискавки (та й усе), що перестрибував з димаря на флюгер, струменів шифером і соломою, жодного разу не спіткнувшись.

Щоб перепочити, я зупинився в улоговині між двома крутими дахами і сумно поглянув на небо. На крилах я міг би дістатися до Сого швидше, та в мене був наказ: щільно держатися землі й стежити, чи не з'явиться щось підозріле. Ніхто не знав достеменно, звідки ворог виникає й куди зникає, проте мій хазяїн припускав, що ця істота якимось пов'язана з землею. Він мав сумніви, що це джин.

Кіт обтер лапою пил і приготувався до нового стрибка — цього разу довгого: мені належало перескочити через вулицю. Аж тут усе осяяв несподіваний спалах жовтогарячого світла: я чітко побачив сусідні дахи й димарі, й низькі хмари над головою, й навіть краплі нескінченного дощу. А потім знову запанував морок.

Жовтогаряче закляття Спалаху правило в нас за сигнал небезпеки. І джерело його було поряд, у мене за спиною.

Квізл!

Вона щось вистежила — чи це "щось" вистежило її.

Зараз було не до правил. Я обернувся — і вмить змінив подобу. В небо поспіхом пурхнув орел з чорним чубчиком і золотавими кінчиками крил.

Я перебрався лише за два квартали від місця, де тілистий вершник стеріг перехрестя семи вулиць. Навіть якщо Квізл і рушила в обхід, то вона не відійшла далеко. Повернення забере не більше ніж десять секунд. Нічого. Встигну.

І саме через десять секунд я почув її крик.

Орел ринув з нічного неба назустріч гострим іклам бурі. Над дахами, до безлюдного перехрестя, і вниз, до статуї. Я сів на край постаменту, де злива заливала камінь. Усе було таке саме, як дві хвилини тому. Тільки спанієлька зникла.

— Квізл!

Ані звуку у відповідь. Чути лише виття вітру.

За хвилину я вже сидів на капелюсі вершника і оглядав сім вулиць на всіх сімох рівнях. Спанієльки не було видно піде. Так само не було ні джинів, ні бісів, ні відьом, ні інших магічних істот. Вулиці обезлюдніли. Я був цілком самотній.

У полоні сумнівів я повернувся на постамент і уважно оглянув його. Мені здалося, що на камені — приблизно там, де ми сиділи, — видно маленьку чорну цятку. Та визначити, чи була вона там раніше, я ніяк не міг.

Зненацька я відчув себе геть беззахисним. Хоч куди я обертався, моя спина залишалася відкритою для чогось, що невидимо підкрадалося крізь дощ. Я хутко злетів і закружляв довкола статуї. У вухах відлунював гуркіт зливи. Я піднявся над дахами, ставши недосяжним для всього, що могло вештатись вулицями.

І тоді я почув, як щось тріщить. Не тихо й слабко, як пляшка, розбита об чиюсь лисину. Ні, це скидалося на те, ніби здорового лісового дуба викорчували й недбало кинули геть, чи на те, ніби хтось велетенський розлючено відіпхнув з дороги цілу будівлю. Коротше кажучи, звучало це не дуже приємно.

Ба навіть гірше, я міг чітко визначити, звідки лунав цей звук. Якби він був трохи тихший, чи злива шуміла не так гучно, я цілком міг би помилитись і вирушити шукати його джерело не в тому напрямку. Та, на жаль, мені не пощастило.

Урешті, в мене залишалася надія, що Квізл усе ж таки жива.

Тому я зробив дві речі. По-перше, влаштував ще один Спалах, сподіваючись, що його може помітити хтось іще з нашої групи. Найближче, як я пам'ятав, перебував фоліот, що мав патрулювати

Черинг-Крос, — нівроку мізерна й боязкувата особа, однак тепер мені став би в пригоді й він, хай навіть просто як гарматне м'ясо.

Потім я, тримаючись висоти димарів, полетів на північ уздовж вулиці, звідки лунало тріскотіння, в напрямку Британського музею. Летів я так повільно, як тільки можна орлові, щоб не впасти на землю^[24]. Дорогою я без упину оглядав будівлі внизу. То здебільшого були крамнички з продажу всіляких коштовних цяцьок — маленькі, темні, навмисне скромні. Над дверима висіли давні мальовані вивіски, що натякали на сховані всередині скарби: намиста, сувої шовку, кишенькові годинники з самоцвітами. Судячи з цих вивісок, золота тут не бракувало, та й діамантів теж. Саме до цих крамничок заходили чарівники по всілякий дріб'язок, який мав підкреслювати їхнє становище. Багаті туристи також зліталися сюди зграями.

Жахливий звук ущух. Усі вітрини крамничок здавалися цілими, лампочки в нішах над дверима горіли справно, й дерев'яні вивіски рипіли під вітром.

Довкола шаленіла злива. Подекуди бруківка ховалася під укритою колами поверхнею води. Не було видно ані душі — ні смертної, ні безсмертної. Я летів ніби над містом привидів.

Дорога трохи розширилась, огинаючи маленький газон, засіяний барвистими квітами. Посеред такої вузької вулички він видавався химерним і недоречним. Та якби ви помітили серед газону старий потрісканий кам'яний стовп і плити, майже зарослі зеленню, то відразу зрозуміли б колишнє призначення цього місця^[25]. Під дощем газон мав надто жалюгідний вигляд, та дещо в ньому все-таки зацікавило мене, змусивши зробити коло й сісти на вершечок стовпа. Сліди на траві.

То були відбитки ніг або чогось подібного. Великі відбитки. Формою вони скидалися на лопатку, і з широкого кінця виднів окремих відбиток великого пальця. Сліди йшли через увесь газон, і кожен з них був глибоко вдавнений у землю.

Я обтрусив краплі з чубчика на голові й замислено затарабанив кігтями об стовп. Чудово. Просто чудово. Мій ворог не лише таємничий і могутній — він до того ж великий і важкий. Дедалі краще!

Своїм орлиним оком я простежив напрямок слідів. За газоном, за кілька кроків, їх ще було видно: таємничий велетень залишив за собою розмоклі купи бруду. Далі сліди зникали, проте я бачив, що жодна з

крамниць обабіч вулиці не постраждала. Мій незнайомец, вочевидь, прямував кудись Іще. Я злетів і рушив далі вздовж вулиці.

Джибет-стрит виходила на широкий бульвар, що вів праворуч і зникав у п'їтьмі. Навпроти височіла висока, міцна металева огорожа: кожен стовпчик — метрів шість заввишки, сантиметрів п'ять завтовшки, й стовпчики суцільні, а не порожнисті. В огорожі були широкі ворота, й обидві їхні стулки стояли відкриті. Тобто, правду кажучи, не стояли, а висіли відкриті, на найближчому ліхтарі, разом з великим шматком огорожі. А в самій огорожі зяяла величезна крива діра. Незнайомец, напевно, розірвав огорожу надвоє — так поспішав увійти. Ач, який завзятий! Я ж, навпаки, наближався до діри вельми неохоче.

Підлетівши до огорожі, я вмовстився на скривленому й пошкодженому металевому стовпі. За зламаними ворітьми була стежка, що вела до широкого ганку. Над ганком виднів величезний портик на вісьмох міцних колонах, припасований до високої, наче замок, і похмурої, наче банк, будівлі. Я пам'ятав цю будівлю з давніших часів: то був славнозвісний Британський музей. Він розлягався на всі боки — крило за крилом, далі, ніж сягало око. Загалом він був завбільшки з цілий міський квартал^[26].

Невже тут і справді *все* таке велетенське? Орел нашорошив пір'я, аби здаватися більшим, та досі відчував себе жалюгідно малим. Я обміркував становище. Угадати, чому невідомий, великоногий і, судячи з усього, надзвичайно дужий лиходій завітав саме сюди, було неважко. В музеї зберігалось стільки добра, вартого знищення, що ворогові вистачило б на тиждень. Той, хто намагався завдати британському урядові якнайбільше прикрощів, зробив дуже вдалий вибір. Я міг упевнено сказати: якщо нічний шкідник без перешкод довершить свою працю, то нещасній кар'єрі мого хазяїна скоро настане кінець.

А звідси, зрозуміло, випливало, що я мушу вирушити за незнайомцем усередину музею^[27].

Орел злетів, промчав над стежкою, пролетів над ганком і сів між колонами портика. Попереду були міцні бронзові двері музею, та незнайомец, як і досі, не став шукати легкої дороги й замість дверей пробрався до музею прямісінько крізь кам'яну стіну. Шлях не вельми елегантний, але враження справляв таке, що я трохи злякався й

вирішив почекати зо дві хвилини, щоб тим часом пошукати слідів у свіжій купі каміння.

Отвір у будівлі скидався на чорну роззявлену пащу. З досить далекої відстані я зазирнув усередину — до вестибюлю. Все було тихо. На жодному з рівнів ніщо не ворухилося. Купа трісок, битого каміння та ще уламок вивіски з веселим написом «ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО БРИТ...» показували мені дорогу. В повітрі стояла густюща хмара пороху. Стіну ліворуч було проламано. Я прислухався — здалека, з-за невпинного шурхоту дощу, долинули чіткі звуки розбиття неоцінених музейних пам'яток.

Я випустив у небо ще один Спалах — на випадок, якщо той ледацюга-фоліот усе-таки зробить ласку поглянути сюди. Тоді змінив подобу і увійшов до будівлі.

Розлючений мінотавр^[28] суворо оглянув зруйнований вестибюль. З ніздрів у нього клубочилася пара, кігтисті руки шукали жертви, ратиці нетерпляче рили бруд. Хто наважиться кинути виклик такому чудовиську? Ніхто! Тим паче, що в наступній кімнаті, як я й очікував, нікого не виявилось. От і гаразд! Чудово! Тоді доведеться завітати до наступного залу. Дурниця! Мінотавр затамував подих і навшпиньки прокрався крізь уламки до пробитої стіни. І тихесенько зазирнув в отвір.

Темрява. Дощ тарабанить у шибки. Під лога засипана уламками амфор та фінікійських горщиків. Здалека чути брязкіт розбитого скла. Цей лиходій досі на кілька залів попереду мене! Гаразд. Мінотавр хоробро попрямував уперед.

Кілька наступних хвилин ми з ним досить повільно гралися в котимишки. Я щоразу повторював те саме спочатку: новий зал — порожнеча — гуркіт далеко попереду. Цей шкідник далі собі весело шкодив, а я боязкувато прокрадався за ним, без особливого бажання його наздоганяти. Еге ж, цього разу Бартімеус не квапився виявляти свою звичайну сміливість. Може, я чинив надто обережно, але пам'ять про сумну Зенонову долю змушувала мене вигадувати якийсь певний спосіб не бути вбитим.

Судячи з руїни, що панувала в залах, крізь які я проходив, це все ніяк не могла накоїти людина. Хто ж тоді тут попрацював? Африт? Можливо, але це не в його дусі. Африти, скажу я вам, полюбляють магічні атаки — високопотужні Вибухи чи Пекельні Закляття, а тут не

було жодних слідів магії, тільки брутальна фізична сила. Марид? Те саме, і до того ж я напевно відчув би вже його магичну присутність^[29]. А тим часом я не бачив тут жодного зворотного зв'язку. Всі зали були порожні й холодні. Це збігалось з тим, що хлопчина розповідав мені про попередні напади: тут, вочевидь, не було й сліду жодного духа.

Щоб остаточно переконатись, я послав уперед невеличкий магичний Імпульс до чергової діри, звідки було чути гуркіт. І заходився чекати, коли цей Імпульс повернеться до мене: чи послаблений (якщо там немає нічого магичного), чи посилений (якщо там ховається щось потужне).

На мій превеликий подив, Імпульс не повернувся взагалі.

Мінотавр замислено потер собі писок. Дивна, але знайома річ... Десь ніби таке вже траплялося!

Я прислухався, стоячи біля отвору. І знову не почув нічого, крім далекого гуркоту. Мінотавр прослизнув у діру...

І опинився у величезній галереї, вдвічі вищій за решту залів. Дош стукотів у високі прямокутні вікна десь під стелею, і звідкілясь — можливо, з якоїсь далекої вежі — струменіло непевне світло, що трохи осявало верхні частини предметів. Галерея була повна велетенських, огорнутих темрявою, стародавніх статуй: два асирійські джиниворотарі — крилаті леви, що колись охороняли Німродову браму^[30]; різноманітний натовп єгипетських богів та духів, вирізьблених із десятків сортів каменю і увінчаних головами крокодилів, котів, ібісів та шакалів^[31]; велетенські скульптури священних жуків-скарабеїв; саркофаги давно забутих жерців і, передовсім, фрагменти висічених з єдиного моноліту статуй великих фараонів: уламки облич, пальців, рук, ніг, тулубів, викопані з піску та привезені вітрильниками чи пароплавами до сірих північних земель.

За інших обставин я охоче погуляв би тут, шукаючи обличчя давніх друзів чи господарів, та зараз мені було ніколи. Аж до середини галереї тягся чіткий коридор; кілька дрібних фараонів уже лежали обабіч нього, мов скраклі, а двоє-троє богів стояли ближче один до одного, ніж дозволили б собі це в житті. З ними в бешкетника труднощів не виникло, а деякі більші скульптури, здається, все-таки стали йому на заваді. Посередині галереї — просто на дорозі в нападника — стояла велетенська фігура Рамзеса Великого на троні, заввишки метрів з дев'ять, вирізьблена з суцільної гранітної брили.

Верхівка його корони тихенько тремтіла, з темряви біля її підніжжя лунав приглушений скрегіт — напевно, незнайомець силкувався відіпхнути Рамзеса з дороги^[32].

За дві хвилини навіть утуку зрозумів би, що такого міцного суперника найлегше обійти збоку і рушати собі далі. Та мій бешкетник далі працював над статуєю, наче цуценя, що намагається розгризти слонову кістку. Отож, вочевидь, мій супротивник (приємна думка!) дурний, як пень. Чи, може (менш приємна думка), він просто надміру пихатий — і хоче завдати якнайбільшого збитку.

Будь-що, зараз він був у край заклопотаний. І це дозволяло мені ближче поглянути на те, з чим я мав боротися.

Мінотавр без жодного звуку прокрався темним залом до високого, поки що цілого саркофага. І визирнув з-за нього в бік статуї Рамзеса. Визирнув — і стурбовано насупився.

Здебільшого джини мають чудовий нічний зір. Це одна з численних наших переваг над людьми. Поняття темряви для нас — нісенітниця, навіть на першому рівні, що його здатні бачити й люди. Однак тепер, хоч я зі швидкістю думки проглядав усі рівні, з першого до сьомого, я виявив, що не можу пронизати глибокої темряви біля підніжжя статуї. Темна пляма то роздувалася, то стискала, зостаючись так само непроникною на всіх рівнях. Те, що змушувало Рамзеса здригатися, перебувало в цілковитій пітьмі, і розгледіти його я не міг.

Але все ж таки я міг приблизно визначити, де вона. А оскільки лиходій робив мені ласку, залишаючись на тім самім місці, надходив час для несподіваної атаки. Я озирнувся, шукаючи хорошого знаряддя. Поблизу, в скляній скрині, лежав якийсь чорний камінь неправильної форми: невеличкий для того, щоб його підняти, та достатньо здоровий для того, щоб розчерепити довбешку афритові. Один бік каменя був плаский, із якимось написом, проте читати його я не мав часу. Напевно, правила для відвідувачів — двома чи трьома мовами. Нічого цінного.

Мінотавр обережно й тихо підняв скляну скриню, якою було накрито камінь, і поставив її на підлогу — так само без жодного звуку. Потім озирнувся — чорна пляма досі загрозливо ворушилася біля Рамзесових ніг, однак статуя стояла нерухомо. От і гаразд.

Мінотавр обернувся, нахилився — і ось уже камінь опинився в його міцних руках. Я позадкував, шукаючи зручнішого місця. Мені

впав в око якийсь невеликий фараончик. Обличчя його я не розпізнав — напевно, з маловідомих. Навіть сама його статуя здавалась якоюсь зніченою. Проте сидів він на високому різьбленому троні, що стояв на постаменті, й коліна його видавалися досить широкими, щоб мінотаврові було де стати.

Досі тримаючи камінь, я заскочив спершу на постамент, тоді на трон, і нарешті — фараонові на коліна. Я визирнув з-за плеча статуї — чудово: тепер я перебував саме на такій відстані, щоб улучити каменем у чорну пляму, й до того ж досить високо. Я напружив свої бичачі ноги, замахнувся, пирхнув на щастя і пожбурих камінь під кутом угору, наче з військової катапульти.

На секунду, чи на дві, його поверхня з написом блиснула в світлі, що падало з вікон, а потім камінь опустився вниз, точнісінько перед Рамзесовим обличчям, у середину чорної хмари.

Хрясь! Камінь тріснув об камінь, скеля об скелю. З хмари на всі боки полетіли дрібні чорні уламки, відскакуючи від стін і розбиваючи скляні вітрини.

Гаразд. *Кудись* я все-таки влучив, і до того ж міцно.

Чорна хмара закипіла, наче в раптовому гніві. Завіса на мить відсунулась. Я встиг розгледіти в її глибині щось моторошне й величезне, що вимахувало здоровенною рукою в несамовитій люті. Потім хмара знову зімкнулась і поповзла вбік, огортаючи підніжжя найближчих статуй, ніби силкуючись дістати ворога навпомацки.

А хоробрий мінотавр тим часом намагався зробитись як-найнепомітнішим. Я скулився на фараонових колінах і підглядав крізь щілинку в мрамурі. Навіть мої роги трохи поникли, щоб їх ніхто не помітив. Я побачив, як темна хмара рушила вперед: те, що перебувало в її середині, подалося шукати ворога. Облишивши статую Рамзеса, воно полізло далі, огортаючи по черзі сусідні скульптури. Я чув рівномірні глухі удари — кроки невидимих ніг.

Правду кажучи, я й так не дуже сподівався на успіх, якщо вже мій супротивник міг вільно проходити крізь кам'яні стіни. І все ж таки мене трохи засмутило те, що камінь завдав лиходієві так мало шкоди. Та водночас це дозволило мені хоч на мить побачити істоту всередині хмари: одним з моїх завдань — якщо я не зумію знищити цю тварюку — було роздобути хоч якісь відомості про неї, тож тепер це завдання можна було вважати частково виконаним. Якщо невеличкий камінь

зміг пробити отвір у темряві... що ж мені вдасться зробити за допомогою *великого*?

Хмара поповзла геть — оглядати підозрілу групу статуй у дальшому кінці залу. Мінотавр нечутно, наче тінь, ковзнув з фараонових колін і коротенькими стрибками подався в протилежний бік галереї, де він уже помітив біля стіни величезний, вирізьблений з пісковика торс якогось іншого фараона^[33].

Торс був височенний — метри з чотири заввишки. Я протиснувся в затінок позаду нього, вхопивши дорогою маленьку поховальну урну з сусідньої вітрини. Сховавшись як слід, я витяг волохату руку і пошбував урну на підлогу метри за три від себе. Урна розбилася, як і належить, гучно хряпнувши.

Темна хмара відразу обернулася і жваво попливла в мій бік, ніби тільки того й чекала. Нетерплячі кроки відлунювали в залі. Щупальця темряви тяглися на всі боки, зачіпаючи статуї, повз які пропливала хмара. Врешті вона впритул наблизилася до розбитої урни і зупинилася над нею, нерішуче коливаючись.

Тепер хмара стояла саме в потрібному місці. Мінотавр уже встиг видряпатись до середини кам'яного торсу, впертися спиною в стіну й щосили штовхнути статую своїми ратицями. Торс із легеньким рипінням хитнувся^[34]. Чорна хмара вмить почула цей звук і рушила до мене.

Проте вона трохи запізнилася. Я штовхнув ще раз, і статуя знову хитнулася, тепер уже невідворотно. Вона важко впала вниз, прямісінько на чорну хмару.

Удар був такий потужний, що хмара розсипалася на тисячу клаптів, які полетіли на всі боки.

Я вчасно відскочив і спритно приземлився на підлогу. І поспіхом озирнувся, щоб побачити, що з того вийшло.

Торс не долетів до підлоги. Він розколовся навпіл, і його верхня частина висіла в повітрі — десь за метр до підлоги, ніби під нею перебувало щось велике.

Я обережно підкрався ближче. Зі свого закутка мені було не видно, що за тварюку там придавило статуєю. І все ж таки мені, вочевидь, пощастило взяти верх. Зараз за кілька секунд заберуся звідси, повідомлю хлопця — і я на волі!

Я нахилився, щоб роздивитися, що лежить під статуєю.

Аж тут із-під неї зі швидкістю думки вилетіла велетенська рука і схопила мене за волохату ногу. Рука була синьо-зелена, чотирипала, тверда й холодна, ніби могильна плита. В ній видніли прожилки, наче в мармурі, але в цих прожилках пульсувало життя. Рука немовби кліщами стиснула мою сутність. Мінотавр заревів з болю. Слід було змінити подобу, вирватись із цього кулачиська, та мені паморочилось у голові, тож я не міг зосередитись. Моторошний холод розлився довкола, огорнув мене ніби ковдрою. Я відчував, як полум'я згасає в мені, як із мене витікає сила — наче кров з рани...

Мінотавр хитнувся і впав на підлогу, наче лялька. Довкола мене панувала крижана самота смерті.

Аж ось несподівано кам'яний зап'ясток ворухнувся, пальці розімкнулися; мінотавр злетів у повітря дугою — і ляпнувся об найближчу стіну. На мить я знепритомнів — і гепнув на підлогу.

Якусь хвилину я лежав там приголомшений, не розуміючи, що тут коїться. Щось заскреготало, ніби кам'яний торс зрушився з місця, — та я нічого не став робити. Я відчув, як здригнулася підлога, ніби статуя нарешті впала, — і знову нічого не став робити. Я почув спершу один, тоді другий гучний удар — це велетень зіп'явся на свої брилиноги, — і знову-таки нічого не зробив. Проте увесь цей час моторошний холод від дотику величезної руки потроху розвіювався — і полум'я в мені почало розгорятись. І нарешті, коли кам'яні ноги рішуче попрямували до мене — і я відчув, як щось пильно поглянуло на мене крижаним оком, — я мав уже достатньо сили, щоб діяти.

Я розплющив очі й побачив, як на мене насувається тінь.

Відчайдушним зусиллям волі мінотавр знов обернувся котом. Кіт підскочив, ухилившись від велетенської ноги, що саме проламувала паркет. Він приземлився трохи збоку, најжачившись, мов шевська щітка, і з нявчанням підскочив знову. Стрибаючи, кіт озирнувся й побачив супротивника в усій його красі.

Навколо нього знову, мов краплі ртуті, збиралися клапті темряви, утворюючи непроникну завісу. Проте поза цією завісою зоставалося достатньо простору, щоб я встиг розгледіти в місячному світлі силует, який обертався саме туди, куди я відскочив.

З першого погляду здавалося, ніби ожила одна зі статуй у залі: величезна постать із більш-менш людськими обрисами, метри зо три

заввишки. Дві руки, дві ноги, міцний тулуб, маленька гладенька голівка на плечах.

Усе це існувало тільки на першому рівні. На всіх інших — панував глибокий, непроглядний морок.

Кіт приземлився на лускату голову статуї Себека — бога-крокодила — й на мить заціпенів з погрозливим шипінням. У постаті ворога все було якимось чужим. Я відчував, як підупадаю на силі просто через те, що дивлюсь на неї.

Постать несподівано жваво ступила до мене. На секунду її обличчя — якщо це можна назвати обличчям — освітілося місячним сяйвом з вікна — і будь-яка подібність до давніх статуй зникла. Всі статуї було вирізьблено надзвичайно старанно — єгиптяни завжди цим славились, як і своїми віруваннями та суспільним ладом. А в цій істоті відразу впадало в око — окрім розмірів, звичайно,—те, якою грубою й неприродною вона видавалася. Поверхня шкіри була нерівна, бугриста, потріскана, ніби її ліпили поспіхом. Ні вух, ні волосся постать не мала. На місці очей зяяли дві круглі дірки — такі, ніби їх виколупали тупим кінцем величезного олівця. Носа так само не було, а рот скидався на величезну щілину — вперто й жадібно роззявлену, ніби в акули. А посередині лоба стримів овальний виступ, який я достеменно бачив раніше — до того ж не дуже давно.

Виступ був невеличкий, з тієї самої синьо-зеленої речовини, що й уся постать, але водночас надзвичайно майстерно зроблений — такою самою мірою, як недбало було виліплено обличчя й тіло. То було розплющене око без вій і повік, але зі старанно намальованою райдужною оболонкою й зіницею. Посередині цієї зіниці — перш ніж завіса темряви сховала її з моїх очей — я помітив блискітку темного розуму, що стежив за мною.

Темрява підступила. Кіт позадкував. Я почув, як у мене за спиною розкололася статуя Себека. Я зіскочив на підлогу й помчав до найближчих дверей. Пора було тікати. Я з'ясував усе, що треба. Не слід було дурити самого себе: більше я тут нічого не міг вдіяти.

Над моєю головою щось свиснуло, вдарилось об двері й застрягло в них. Я вискочив до сусіднього залу. Важкі кроки гуркотіли позаду.

Я опинився в маленькому темному залі, завішаному полотнищами й килимами з усіх усюд. Високе вікно в кінці кімнати обіцяло мені шлях до порятунку. Кіт кинувся туди, настовбурчивши вуса,

притуливши вуха до голови й заскреготівши кігтями об підлогу. Він стрибнув... і в останню мить вилаявся не по-котячому. Він помітив за вікном вогненні білі нитки потужного закляття. Чарівники вже тут! Вони запечатали нас у музеї!

Кіт обернувся, шукаючи Іншого виходу. Не знайшов.

Кляті чарівники!

Кипуча хмара темряви заповнила прохід на дверях.

Кіт причаївся на підлозі й погрозово вигнув спину. За спиною тарабанів у шибку дощ.

На мить і кіт, і хмара заціпеніли. Тоді з хмари вилетіло щось маленьке й біле — крокодиляча голова статуї Себека, вирвана з плечей. Кіт відскочив. Голова статуї пробила вікно й затріщала, вдарившись об нитки закляття. У розбите вікно линув гарячий дощ, який закипів від зіткнення з вогненними нитками. Водночас повіяло протягом — килими й полотна затріпотіли на стінах.

Лунали кроки. Темрява наближалася, росла, заповнюючи собою цілий зал.

Кіт скулився в кутку, намагаючись зробитись якомога меншим. Зараз це око помітить мене...

Знову війнуло протягом. Знову затріпотіли килими. Мені сяйнула думка. Може, не найкраща, але перебирати часу не було.

Кіт підскочив до найближчого килима — ветхого й давнього, мабуть, із Америки: на ньому було зображено людей з квадратними обличчями на тлі кукурудзяного поля. Помах котячої лапи — й килим злетів зі стіни. Його негайно підхопило вітром і понесло через зал, де він налетів на щось у глибині чорної хмари.

Кіт тим часом уже здирив зі стіни наступний килим. Далі — третій. За кілька секунд на середину залу вилетіло десь із дванадцять килимів, що витанцьовували під вітром і дощем, наче бліді примари.

Перший килим тварюка, що ховалася в хмарі, відразу роздерла, аж тут на неї налетів другий. Зусібіч істоти, збиваючи її з пантелику й затуляючи око, кружляли в повітрі полотнища. Я відчував, як вимахують велетенські руки, як тупцяють кімнатою брили-ноги...

А я тим часом намагався прокрастися до якогось іншого місця.

Це було простіше сказати, ніж зробити, бо чорна хмара заповнила майже увесь зал, а мені аж ніяк не хотілося зіткнутись зі смертоносним тілом, що ховалося всередині. Отож я крався обережно, вздовж стіни.

Я був уже на півдороги до дверей, коли тварюка з відчаю втратила
будь-яке почуття напрямку. Пролунав гучний тупіт,

міцний удар об ліву стіну... Зі стелі попадав тиньк, кімнату
заповнили уламки й порох — на додачу до вихору з вітру, дощу та
клаптів килимів.

Від другого удару завалилася стіна, а разом з нею й стеля.

Кіт на мить завмер, вирячивши очі... й тут-таки скрутився клубком.

Уже наступної миті десятки тонн каменю, цегли, цементу й сталі
посипались просто на мене, заваливши цілий зал.

Натаніель

Чоловічок винувато всміхнувся.

— Ми розібрали більшу частину завалів, мадам, — сказав він, — але поки що нічого не знайшли.

Голос Джесіки Вайтвел був холодний і спокійний.

— Нічого, Шубіте? Хіба тобі незрозуміло, що це неможливо? Здається мені, що дехто тут просто ледачкує.

— На мою скромну думку, мадам, це не так.

Чоловічок і справді здавався дуже скромним: стояв, підігнувши свої криві ніжки й потупивши голову, і жмакав кашкет у руках. Про його демонічну природу свідчило тільки те, що він стояв посередині пентакля, та ще його ліва нога — кошлата ведмежа лапа, що стирчала зі штанини: чи то з недогляду, чи навмисне він не замаскував її.

Натаніель убивче вирячився на джина й затарабанив пальцями об поруччя: це, на його думку, видавалось і запитальним, і рішучим. Сам Натаніель сидів у високому кріслі, оббитому зеленою шкірою, — одному з кількох, елегантно й продумано розставлених довкола пентакля. Хлопець свідомо прибрав ту саму позу, що й панна Вайтвел — випростана спина, схрещені ноги, руки на поруччі, — намагаючись відтворити її владний і невблаганний вигляд. Проте його бентежило неприємне відчуття, що це нітрохи не допомогло приховати його власний страх. Та водночас він щосили старався говорити якнайспокійніше.

— Вам слід обшукати кожну щілинку, — зауважив він. — Там залишився мій демон.

Чоловічок позирнув на нього яскраво-зеленими очима, та загалом удавав, ніби Натаніеля тут немає взагалі. Джесіка Вайтвел промовила:

— Напевно, Джоне, вашого демона знищено.

— Гадаю, що я відчув би його втрату, мадам, — чемно заперечив хлопець.

— Або ж він вирвався зі свого полону, — буркнув Генрі Дюваль зі свого чорного крісла навпроти Натаніеля. Начальник поліції заповнив собою все сидіння: зараз він, як і хлопчина, нетерпляче тарабанив об поруччя пальцями. Чорні очі його палали. — Таке частенько трапляється з надміру самовпевненими учнями.

Натаніель розумів, що на такі виклики краще не відповідати. Він промовчав.

Панна Вайтвел знову звернулася до свого слуги:

— Мій учень каже правду, Шубіте. Обшукайте руїни ще раз. Якнайскоріше.

— Слухаю вас, мадам.

Демон уклонився й зник.

На кілька хвилин у кімнаті запанувала мовчанка. Натаніелеве обличчя залишалось спокійним, та в душі його вирувала буря почуттів. Ішлося про його кар'єру — а може, навіть і про життя, — а Бартімеус кудись пропав. Хлопець поставив усе на свого слугу — і всі присутні, судячи з їхніх лиць, були певні, що він от-от програє. Парубчак озирнувся, побачивши голодну втіху в очах Дюваля, тверде невдоволення — в очах своєї наставниці й кволу надію — в очах пана Теллоу, що вмовився в глибині свого шкіряного крісла. Міністр внутрішніх справ цілу ніч клопотався тим, що намагався відмежуватись від цього задуму з патрулюванням і всіляко ганив Натаніеля. Правду кажучи, сам Натаніель його розумів. Спочатку — крамниця Пінна, потім — Національна галерея, а тепер ще гірше — Британський музей! Міністерству внутрішніх справ було непереливки, й пихатий начальник поліції готувався зробити власний хід. Тільки-но було встановлено розміри завданих музею збитків, як пан Дюваль домігся того, щоб бути присутнім при обшуку. І спостерігав за всім із погано прихованою радістю.

— Так! — пан Дюваль лягнув долонями по колінах. — Гадаю, Джесіко, я змарнував забагато часу. Як підсумок, ми маємо таке: зруйновано ціле крило Британського музею, загинуло близько сотні

експонатів. Нападник пройшов усім першим поверхом, знищив або розбив кілька безцінних статуй, а Розетський камінь перетворив на порох. Винуватця злочину досі не знайдено, а надій розшукати його — ніяких. Спротив пурхає собі на волі, наче пташка. Зате пан Мендрейк загубив свого демона. В цілому — не дуже втішно. Мабуть, мені все-таки слід повідомити прем'єр-міністра...

— *Залишіться на місці, Генрі!* — в голосі панни Вайтвел було стільки отрути, що Натаніелеві аж мороз пробіг по шкірі. Навіть сам начальник поліції трохи злякався: повагався кілька секунд, а потім знов уместився глибше в кріслі. — Пошуки ще не скінчено! — провадила вона. — Зачекаймо кілька хвилин!

Пан Дюваль лягнув пальцями. З темного кутка кімнати вислизнув служник — людина зі срібною тацею, заставленою келихами з вином. Пан Дюваль узяв келих і заходився замислено збовтувати вино. Цього разу мовчанка запанувала надовго.

Врешті її наважився порушити Джуліус Теллоу, визирнувши з-під широких крисів свого капелюха:

— Шкода, що там не було мого демона. Неміадес — істота нівроку здібна, і вже якось примудрився б повідомити мене, перш ніж померти. А цей Бартімеус, вочевидь, був просто шмаркач.

Натаніель спідлоба позирнув на міністра, та не сказав нічого.

— Ваш демон... — несподівано поглянув на хлопця Дюваль. — Якого він був рівня?

— Джин четвертого рівня, сер.

— Це слизькі тварюки, — Дюваль знову бовтнув у келиху вино, яке блиснуло в світлі неонових ламп на стелі. — Хитрі й свавільні. Мало хто з людей вашого віку здатен упоратися з ними.

Натяк був чіткий, проте Натаніель і тепер залишив його без відповіді.

— Я роблю все, що можу, сер.

— Ці джини вимагають вельми складних заклять. Навіть найменша помилка може вбити чарівника... або надати демонові змогу коїти, що заманеться. Наслідки часом бувають руйнівні — аж до знищення цілих будівель... — чорні очі Дюваля насмішувато блиснули.

— Зі мною такого не траплялося, — спокійно відповів Натаніель. І зчепив пальці, щоб руки не тремтіли.

Пан Теллоу пирхнув:

— Еге ж, хлопчисько замірився на те, що йому не по силах.

— Саме так, — кивнув Дюваль. — Це перша розумна річ, сказана вами, Теллоу. То, може, панна Вайтвел, яка й висунула цього хлопця, скаже нам щось із цього приводу?

Він зловтішно вишкірився.

Джесіка Вайтвел нагородила Теллоу поглядом, повним щирої ненависті.

— Справді, Джуліусе. Саме ви — найкращий фахівець із помилок у закляттях. Чи не тому ваша шкіра набула такого дивовижного кольору?

Пан Теллоу ще нижче насунув капелюха на своє жовте обличчя.

— То не моя провина, — буркнув він. — Просто в моїй книжці виявилась друкарська помилка.

Дюваль усміхнувся й підніс нарешті келиха до вуст.

— Ти диви! Міністр внутрішніх справ — і не помітив друкарської помилки у власній книжці! Ой, лишенько! На що ж нам тепер сподіватися? Хіба зачекати, чи не пролле *моє* відомство хоч якесь світло на цей таємничий Спротив — після того, як дістане додаткові повноваження... — одним ковтком він спорожнив келих. — Насамперед я пропонував би...

Аж тут, без жодного звуку, запаху чи іншого театрального прийому, в пентаклі знову з'явився демон. Той самий скромний чоловічок тепер мав дві ведмежі лапи замість одної. Обома руками він обережно тримав якусь тварину. То був кіт — мокрий, брудний і, здається, вже здохлий.

Демон хотів заговорити, аж тут пригадав, що йому належить бути слухняним, — і опустив руки, тримаючи й далі kota, тільки тепер уже за хвіст, униз головою. Другою рукою він скинув кашкета й запопадливо вклонився.

— Мадам, — почав він, — ми знайшли це в щілині між двома зламаними сволоками. Щілина була зовсім маленька. Спочатку ми її просто не помітили...

Панна Вайтвел гидливо скривилася:

— Ця істота... чи гідна вона нашої уваги?

Натаніелеві лінзи, як і лінзи його наставниці, нічим не могли зарадити: на всіх трьох видимих рівнях ця істота була звичайнісіньким котом. І все ж таки хлопець здогадувався, хто це такий, і цей «хтось» видавався цілковито мертвим. Натаніель прикусив губу.

Чоловічок так само скривився й махнув котом у повітрі.

— Це залежить від того, що ви вважаєте «гідним», мадам. Цей джин з не вельми шанованої касты, ваша правда. Потворний, нечупарний, ще й добряче смердить на шостому рівні. Ба більше...

— Як я розумію, — перервала його панна Вайтвел, — він ще живий.

— Так, мадам. Потрібен лише належний стимул, щоб привести його до тями.

— То подбай про це, а потім іди собі.

— Залюбки!

Чоловічок безцеремонно підкинув кота вгору, показав на нього й вигукнув закляття. З його пальця вилетіла зеленкувата блискавка, що пронизала котові голову і змусила його зависнути в повітрі. Кіт немічно здригався, шерсть його стала дибки. Чоловічок лягнув у долоні й запався в землю. Минула ще секунда — блискавка зникла. Кіт вилетів на середину пентакля і, всупереч усім законам природи, впав на спину. І якусь мить лежав нерухомо, розчепіривши всі чотири лапи.

Натаніель підхопився:

— Бартімеусе!

Кіт розплющив у край обурені очі.

— Чого ти репетуєш? — він озирнувся, заморгав. — Що з тобою таке?

— Зі мною — нічого. Це ти лежиш лапами догори!

— Он як! — кіт хутко крутнувся і прибрав нормальну позу. Тоді оглянув кімнату, подивився на Дюваля, панну Вайтвел і Теллоу, що байдуже сиділи в своїх високих кріслах. І невимушено почухався задньою лапою. — Як я бачу, ти тут не сам!

Натаніель кивнув, схрестивши пальці в кишені свого чорного піджака — благаючи долю, щоб Бартімеус не бовкнув чогось недоречного. Скажімо, не звернувся до нього на *справжнє* ім'я...

— Висловлюйся обережніше! — застеріг він. — Ми серед великих!

Хлопець промовив це якнайпихатішим голосом.

Кіт мовчки позирнув на чарівників. Тоді подався вперед, по-змовницьки притуливши лапу до рота:

— Між нами кажучи, бачив я й більших...

— Вони теж. А ти зараз схожий на помпон з лапами.

Кіт уперше звернув увагу на свій вигляд. Він роздратовано засичав — і вмить перемінив подобу: тепер у пентаклі сиділа чорна пантера з гладеньким блискучим хутром, що акуратно обкрутила хвоста навколо лап.

— То що, послухаєш мою доповідь?

Натаніель підняв руку. Від того, що зараз скаже джин, залежало все. Якщо Бартімеусу не пощастило визначити природу їхнього ворога, то становище самого хлопця стане вельми непевним. Збитки, завдані Британському музею, майже дорівнювали тим, що їх минулого тижня зазнали крамниці на Пікаділлі. Хлопчині було відомо, що в панні Вайтвел уже побував біс-посланець із звісткою: «Прем'єр-міністр у гніві». Й ця звістка не обіцяла Натанієлеві нічого доброго.

— Бартімеусе, — сказав він. — Нам відомо ось що. Твій сигнал минулої ночі бачили біля входу до музею. Невдовзі після цього я прибув туди разом з іншими чарівниками нашого міністерства. Зсередины музею було чути шум. Ми опечатали будівлю.

Пантера витягла лапу й значуще затарабанила об підлогу кігтями:

— Еге ж, це я ніби помітив.

— Десь о першій сорок чотири ми побачили, як завалилась одна з внутрішніх стін східного крила. Невдовзі після того невідома істота прорвала оточення, вбивши бісів, що перебували поблизу. Відтоді ми взялися обшукувати місце пригоди, але не знайшли нічого, крім тебе — до того ж непритомного.

Пантера стонула плечима:

— А ти чого сподівався? Після того, як на мене впав дах? Що я танцюватиму мазурку на руїнах?

Натаніель гучно кахикнув і випростався.

— Будь-що, — суворо сказав він, — за браком інших доказів відповідальність за всі ці руйнування можуть покласти на тебе, якщо ти не зумієш довести протилежного.

— Що?! — очі пантери обурено вирячились. — То винен, потвоєму, я? Після всього, що я пережив? Моя сутність, до речі, перетворилась на один здоровенний синець! У мене синці навіть там, де їх не може бути!

— Тоді хто ж це накоїв? — запитав Натаніель.

— Хто зруйнував будівлю?

— Так.

— Ти хочеш знати, хто влаштував увесь цей нічний шарварок, а потім утік у вас просто з-під носа?

— Саме так.

— Тобто тебе цікавить, що це за істота, яка приходить невідомо звідки й тікає невідомо куди, а поки вона тут, то огортає себе чорною хмарою, що ховає її від поглядів духів, людей і тварин на видимому й на всіх інших рівнях? Тебе справді цікавить саме це?

Натаніелеві тьохнуло серце:

— Так...

— Це дуже просто. Це голем.

Панна Вайтвел тихенько зойкнула, а Теллоу з Дювалем зневажливо пирхнули. Натаніель мимоволі відсахнувся:

— Го... голем?

Пантера лизнула лапу й пригладила шерсть за вухом:

— Повір мені, друже.

— Ти певен?

— Велетень із зачарованої глини, твердішої за граніт. Нездоланний для будь-якого нападу, здатний проламувати стіни. Огортає себе темрявою, залишає по собі запах землі. Його дотик завдає смерті всім істотам з повітря й полум'я — таким, як я: ми за кілька секунд обертаємось на купку гарячого попелу. Так, можу сказати, що тут я цілковито певен.

Панна Вайтвел недовіжливо махнула рукою:

— Ти можеш і помилятися, демоне.

Пантера позирнула своїми жовтими очима на неї. Натаніель злякався, що зараз Бартімеус скаже їй щось ущипливе. Та якщо він і хотів це зробити, то передумав і тепер шанобливо схилив голову.

— Можу, мадам. Та мені вже доводилося бачити големів. Раніше, в Празі.

— Авжеж, у Празі! Більше століття тому! — вперше заговорив пан Дюваль. Такий поворот ніби роздратував його. — Големи зникли разом зі Священною Римською імперією. Востаннє їх використовували проти нас ще за Гледстона. Вони загнали один з наших батальйонів до Влтави, під мури замку. Проте чарівників, які ними керували, пощастило викрити й знищити, і големи порозпадалися просто серед Кам'яного мосту. Це все описано в хроніці штурму!

Пантера знову вклонилася:

— Можливо, це й правда, сер.

Пан Дюваль грюкнув кулачиськом об поруччя крісла:

— Це *правда!* Від часів занепаду Чехії жодної появи голема не засвідчено. Чарівники, що перейшли на наш бік, не принесли з собою таємниці їхнього творення. А ті, хто залишився в Празі, були жалюгідними аматорами, тінями своїх попередників! Отож це вміння втрачено остаточно!

— Напевно, не для всіх, — джин крутнув хвостом. — Хтось повинен керувати цим големом! Він, чи вона, спостерігає за його діями через око на його лобі. Я помітив блискітку розуму в цьому оці, коли довкола розвіялась темрява.

— Тьху! — не повірив пан Дюваль. — Це все бридня. Демон просто бреше!

Натаніель глянув на свою наставницю: та насупилася.

— Бартімеусе, — мовив хлопчина, — я велю тобі казати тільки правду. Чи можуть бути сумніви в тому, що ти бачив?

Жовті очі повільно моргнули:

— Ані найменших. Чотириста років тому я сам був свідком дій першого голема, якого великий чарівник Льоев створив у глибині празького гетто. Він послав його зі свого горища, зарослого павутинням, щоб навіювати жах на ворогів свого народу. Сам голем був магічним творінням, однак працював проти магії джинів. Він володів стихією землі й мав величезну вагу: він позбавляв сили наші закляття, робив нас немічними й сліпими — і врешті нищив нас. Істота, з якою я боровся цієї ночі, була така сама. Вона вбила одного з моїх товаришів. Я не брешу.

Дюваль пирхнув:

— Я б не прожив так довго, якби вірив першій-ліпшій побрехеньці, розказаній демоном! Це очевидна фальшивка, вигадана, щоб виправдати хазяїна! — він спересердя жбурнув келих убік, підхопився й спідлоба оглянув товариство. — Голем це чи не голем — яка різниця? Зрозуміло, що Міністерство внутрішніх справ утратило контроль над ситуацією! Можливо, моя установа краще впорається з цією справою. Я добиватимуся прийому в прем'єр-міністра, щоб довести це до його відома! На все добре!

Він вирушив до дверей, риплячи шкіряними чобітьми. Ніхто не промовив ні слова.

Двері грюкнули. Панна Вайтвел не поворухнулась. У нещадному білому світлі ламп її обличчя ще більше скидалося на лице мерця. Чарівниця замислено почухала своє гостре підборіддя—довгі нігті тихенько зашкряботіли об шкіру.

— Тут усе треба обдумати як слід, — нарешті промовила вона. — Якщо демон каже правду, то ми маємо цінні свідчення. Проте Дюваль зі своїми сумнівами теж певною мірою каже правду, хоч і каже її тільки заради того, щоб принизити наші досягнення. Створення голема — справа вельми непроста, яка межує з неможливим... Що вам про це відомо, Теллоу?

Міністр невдоволено скривився:

— Дякувати Богові, мадам, дуже мало! Це досить-таки примітивний різновид магії, і в нашому освіченому суспільстві до неї ніколи не вдавалися. Мені й на думку не спадало цікавитись таким...

— А вам, Мендрейку?

Натаніель кахикнув — він завжди радів нагоді похизуватися своїми знаннями.

— Для цього, мадам, чарівникові потрібні два потужні артефакти, — впевнено почав він, — кожен з яких виконує своє власне завдання. По-перше, це пергамент із текстом закляття, яке пробуджує голема. Після того, як із річкової глини ліплять големове тіло, пергамент із цим закляттям кладуть йому до рота, щоб оживити його.

Наставниця кивнула:

— Саме так. Це закляття вважається втраченим. Чеські майстри так і не записали своєї таємниці.

— Другий артефакт, — провадив Натаніель, — це особлива грудка глини, створена за допомогою спеціальних заклять. Її розміщують у лобі чудовиська, щоб керувати його силою. Вона діє як око стеження для чарівника, — саме так, як описував Бартімеус. Це дозволяє контролювати голема за допомогою звичайної кришталевої кулі.

— Так. Отже, якщо ваш демон каже правду, нам треба знайти того, хто зумів роздобути і око голема, й пергамент із закляттям. Хто це може бути?

— Ніхто! — Теллоу так гучно ляснув пальцями, ніби вистрілив з рушниці. — Це все бриддя! Таких предметів більше не існує! Мендрейкового демона слід покарати Полум'ям Знищення. А щодо самого Мендрейка, мадам, то вся ця катастрофа — на його совісті!

— Ви, здається, надто впевнені в своїх знаннях, — зауважила пантера, позіхнувши й вишкіривши здоровенні ікла. — Авжеж, коли закляття дістають із рота голема, пергамент розсипається. Згідно з умовами цього закляття, тіло після того повертається до господаря і знову перетворюється на глину. А око залишається цілим — ним можна користуватися багато разів. Отож таке око цілком могло б опинитися й тут, у сучасному Лондоні... А чого це ви такий жовтий?

Теллоу з люті аж роззявив рота.

— Мендрейку! Стежте за своєю тварюкою! Інакше я змушу вас відповідати за наслідки!

Натаніель хутенько приховав посмішку:

— Так, пане Теллоу... Мовчи, рабе!

— О-о, проба-ачте, будь ла-аска!

Джесіка Вайтвел підняла руку:

— Попри свою зухвалість, цей демон каже правду. Очі голема існують і нині. Я сама бачила таке око, два роки тому.

Джуліус Теллоу підняв брови:

— Та невже, мадам? Де ж саме?

— В колекції особи, пам'ятати про яку в нас усіх є причини. В колекції Саймона Лавлейса.

Натаніель здригнувся, йому по шкірі пробіг мороз. Це ім'я досі бентежило хлопця. Однак Теллоу лише стенив плечима:

— Лавлейс давно помер...

— Так, я знаю.

Панна Вайтвел стурбовано спохмурніла. Вмостившись у кріслі глибше, вона повернулася в бік іншого пентакля, схожого на той, де сиділа пантера. В кімнаті було кілька пентаклів, кожен з яких трішки відрізнявся від решти. Чарівниця лягнула пальцями, і в пентаклі відразу з'явився джин — тепер уже в повній ведмежій подобі.

— Шубіте, — наказала панна Вайтвел, — вирушай до скарбниці артефактів під будівлею Служби безпеки. Знайди там колекцію Лавлейса і продивись її повністю. В колекції, між іншим, повинне бути глиняне різьблене око. Негайно принеси його мені.

Ведмідь присів навпочіпки, підскочив і пропав.

Джуліус Теллоу єхидно посміхнувся Натаніелеві:

— Ось який слуга потрібен вам, Мендрейку! Не викручується, не балакає зайвого. Виконує накази без жодних запитань. А цю язикату

гадюку я б на вашому місці відразу прогнав.

Пантера крутнула хвостом:

— У всякого свій клопіт, друже! Так, я занадто язикатий. А ти — кульбабка в піджаку.

— Зрадник Лавлейс мав дуже цікаву колекцію, — міркувала панна Вайтвел, не звертаючи уваги на обурені зойки Теллоу. — Око голема — лише одна з приметних речей, які ми звідти вилучили. Цікаво буде оглянути її зараз...

Хруснули кошлаті суглоби — і в центрі пентакля знову мовчки з'явився ведмідь. У його лапах не було нічого, крім сумирно зібганого кашкета.

— Еге ж, саме такий слуга тобі й потрібен, — зауважила пантера. — Мовчазний, слухняний і геть-чисто недолугий. Він забув, напевно, навіть своє завдання.

Панна Вайтвел сердито труснула головою:

— Шубіте, ти бачив Лавлейсову колекцію?

— Бачив, мадам.

— А чи було там глиняне око?

— Ні, мадам.

— А серед предметів в інвентарному списку?

— Так, мадам. Номер тридцять чотири: «Глиняне око, дев'ять сантиметрів завдовжки, прикрашене кабалістичними знаками. Призначення: око стеження за големом. Походження: Прага».

— Можеш іти, — панна Вайтвел обернулася до інших чарівників. — Отже, око справді було там. А тепер зникло.

Натаніелеві щоки спалахнули:

— Це не простий збіг, мадам! Хтось викрав око й скористався ним.

— Хіба в Лавлейсовій колекції був пергамент із заклят-тям? — рішуче заперечив Теллоу. — Звичайно ж, ні! Звідки йому там узятися?

— Оце нам і треба з'ясувати, — відповіла Джесіка Вайтвел, потерши свої тонкі білі руки. — Ситуація змінилася, панове. Після нічної катастрофи Дюваль вимагатиме від прем'єр-міністра розширити його повноваження — за рахунок моїх. Я мушу негайно вирушати до Ричмонда, щоб бути готовою виступити проти нього. Авам, Теллоу, я тим часом доручаю продовжувати патрулювання. Поза сумнівом, голем — якщо це справді голем — з'явиться знову. Тепер я довіряю це тільки вам.

Пан Теллоу самовдоволено кивнув. Натаніель кахикнув:

— Тобто ви... ви не хочете, щоб я далі брав у цьому участь, мадам?

— Ні, Джоне. Ви й так стоїте на краю провалля. Я поклала на вас велику відповідальність — і що ж? Національна галерея і Британський музей розгромлені! Та водночас, завдяки вашому демонові, ми маємо уявлення про природу нашого ворога. Тепер нам треба з'ясувати, хто ним керує. Іноземна розвідка? Місцевий зрадник? Викрадення ока голема наводить на думку, що хтось зумів відтворити закляття, яке пробуджує чудовисько. З цього, мабуть, вам і слід розпочати. Відшукайте втрачене закляття, й до того ж якнайскоріше.

— Гарзд, мадам. Слухаю вас.

Натаніелеві очі затьмарив сумнів. Хлопець і гадки не мав, як виконати це завдання, з якого боку взагалі підійти до нього.

— Ми завдамо големові удару через його хазяїна, — провадила панна Вайтвел. — Розшукавши джерело відомостей, ми знатимемо ворога в обличчя. І тоді будемо готові до рішучих дій, — голос наставниці був хрипким.

— Так, мадам.

— А цей ваш джин, здається, може стати нам у пригоді... — чарівниця пильно поглянула на пантеру, що обернулася до них спиною, заклопотано вмиваючись і старанно пускаючи повз вуха всю їхню розмову.

Натаніель трохи скривився:

— Сподіваюсь, ви не проти...

— Він вижив у боротьбі з големом, а це більше, ніж досі вдавалося будь-кому. Візьміть його з собою.

Натаніель із хвилину помовчав.

— Пробачте, мадам... Я не дуже зрозумів вас. Куди ви мене посилаєте?

Джесіка Вайтвел підвелася, збираючись іти:

— А ви як гадаєте? На історичну батьківщину всіх големів. До єдиного місця, де могли зберегтися перекази про них. Я хочу, щоб ви поїхали до Праги.

Kiti

Кіті нечасто звертала увагу на щось, крім справ своєї організації. Та наступного дня після того, як злива нарешті вщухла, дівчина вирішила поїхати в гості до батьків.

Цього вечора, на терміновій нараді, Спротив мав дізнатися про найбільшу справу, до якої вони будь-коли вдавалися, щодо якої плекали такі великі надії. Подробиць іще ніхто не знав, та в крамничці вже панував настрій майже болісного передчуття. Кіті ходила сама не своя від переживань і невідомості. Їй не сиділося на місці. Тому вона пішла з роботи якнайраніше, купила в квіткаря невеличкий букетик і втислася до переповненого автобуса, що прямував до Белгема.

їхня вуличка була так само тиха, як і завжди, а будиночок — так само ошатний і чистенький. Кіті гучно постукала, водночас намацуючи в торбинці ключі й ледве тримаючи букетик між плечем і підборіддям. Ключів вона так і не встигла відшукати: за склом майнула тінь, і мати відчинила двері, боязкувато визирнувши надвір. Її очі радо спалахнули.

— Кетлін! Як чудово! Заходь, люба донечко!

— Привіт, матусю. Це тобі.

Привітання змінилися незграбними цілунками та обіймами, що чергувалися, упереміш з розгляданням квітів. Кіті тим часом намагалася протиснутись до передпокою, та це ніяк їй не вдавалось. Нарешті двері якимось зачинили, й Кіті пройшла до знайомої кухні, де на плиті кипіла картопля, а батько сидів біля стола і глянцевав черевики. Він підхопився — зі щіткою й черевиком у руках, — підставив доньці щоку для цілунку й показав на вільний стілець.

— У нас сьогодні м'ясо з картоплею! — оголосила мати. — За п'ять хвилин буде обід.

— Смакота! Привіт, татусю.

— Ну.. — батько трохи поміркував, тоді поклав щітку на стіл, поставив поряд черевика й широко всміхнувся до Кіті. — Як тобі живеться серед пензлів та фарб?

— Непогано. Нуднувато, та я вже потроху звикла.

— А пан Пенніфізер?

— Старий уже. Нездужає, ледве ходить.

— Отакої! А ваша торгівля? Чарівники до вас заходять? Вони ж багато малюють!

— Чарівники? Не дуже.

— *Отут би* тобі й працювати, доню! Тут грошей кури не клюють!

— Еге ж, татусю. Ми зараз саме чарівниками й займаємось. А як твоя робота?

— Нівроку, доню. До Великодня добре поторгував.

— Так відтоді ж кілька місяців минуло, татусю!

— Еге ж, потихеньку перебиваюся. Може, наллеш нам чаю, Іріс?

— Тільки по обіді! — мати похапцем ставила на стіл ще одну тарілку для Кіті, ніби донька була бозна-якою поважною гостею. — До речі, Кіті! Може, повернешся жити до нас? Недалеко від твоєї роботи, та й дешевше обійдеться!

— За помешкання з мене беруть небагато, матусю.

— А харчі? Ти на них, мабуть, купу грошей викидаєш, а ми б готували й на тебе! Це ж такі витрати!

— Умгу.. — Кіті взяла виделку й постукала нею по столу. — Як там пані Гірнек? — запитала вона. — А Якуб? Ти давно його бачила востаннє?

Мати натягла великі кухонні рукавиці й полізла до печі. Звідти пашило розжареним повітрям, що міцно пахтіло м'ясом з приправою. Голос матері дивно відлунював у печі.

— В Ярміли ніби все гаразд, — відповіла вона. — Якуб працює на свого батька — ти ж знаєш. Я його не бачила. Він до гостей не виходить. Альфреде, подай-но мені підставочку, ця каструля така гаряча!.. Отак. І злий картоплю... Ти б завітала до Якуба, любонько. Він, бідолаха, так зрадіє тобі. Шкода, що ти так рідко заходиш до нього.

Кіті насупилася:

— Раніше ти говорила по-іншому, матусю...

— То ж було давно. Тепер ти стала спокійніша. До речі, бабуся померла, Ярміла казала мені...

— Невже? Коли?

— Десь минулого місяця. І не дивись так на мене — якби ти заходила частіше, то й новини б дізнавалася вчасно. Бери, накладай собі, Альфреде! А то прохолоне!

Картопля надто розварилася, зате м'ясо вийшло дуже смачне. Кіті жадібно їла і, на радість матері, поклала собі ще, перш ніж батьки впоралися з першою порцією. Далі мати заходилася розповідати про людей, яких Кіті чи не пам'ятала, чи взагалі ніколи не зустрічала, а донька тим часом сиділа мовчки, намацуючи в кишені штанів маленький, гладенький і важкий предмет, і думала про своє.

***

доведеться продавати будинок; 3) тільки такій самовпевненій нахабі, як вона, могло спасти на думку позиватися з чарівником; 4) про це їй торочили всі; 4а) про це їй торочили вони; 5) не треба було цього робити; 6) а вона, дурепа, не послухалась; 7) що ж їм тепер робити?!

Розмова завершилася так, як і слід було чекати: мати плакала, батько лаявся, а Кіті помчала до своєї кімнати й грюкнула дверима. Тільки там, сидячи на ліжку й вирячившись гарячими від невилитих сліз очима на протилежну стінку, вона пригадала старого пана Пенніфізера і його химерну пропозицію допомогти. Поки тривала її суперечка з батьками, ця пропозиція геть вилетіла з її голови — й тепер, за думками, повними смутку та відчаю, здавалася цілком неймовірною. Отож Кіті вирішила якнайшвидше забути про неї.

Через кілька годин мати принесла їй чашку чаю — на знак примирення — й виявила, що двері міцно замкнено зсередини ніжною стільця. Двері були тонкі, й донька чудово почула її голос:

— Я забула дещо сказати тобі, Кетлін. Твого приятеля Якуба виписали з лікарні. Його привезли додому цього ранку.

— Невже? Чому ж ти не сказала відразу?

За дверима заgrimотів стілець. У щілині з'явилося розчер-воніле обличчя під гривою розпатланого волосся.

— Я повинна піти до нього!

— Думаю, що це не вийде. Лікарі кажуть...

Та Кіті вже мчала сходами вниз.

Коли вона увійшла, Якуб кволо усміхнувся:

— Кіті! Хутко ж ти...

Дівча, тремтячи, підійшло до ліжка й торкнуло його за руку:

— Як... як ти дізнався, що це я?

— А хто ж іще тупотить сходами, наче скажений слон? Тільки ти.

У тебе все гаразд?

Кіті глянула на свої чисті рожеві долоні:

— Так, усе гаразд.

— Еге ж, я чув... — він спробував ще раз усміхнутись, та це йому не дуже вдалося. — Тобі пощастило... Я радий.

— Дякую. Як ти почуваєшся?

— Змореним. Хворим. Наче шкварка. Якщо ворухнешся, шкіра болить. І чухається. Та мені казали, що все це загоїться. І очам теж буде краще.

Кіті полегшало на душі:

— Ой, як чудово! А коли?..

— Коли-небудь. Я не знаю... — він зненацька став втомленим і роздратованим. — Забудьмо про це! Розкажи краще про себе. Я чув, що ти була в суді...

Кіті розповіла йому про все, крім зустрічі з паном Пенніфізером. Якуб сидів у ліжку випроставшись, і його смалене обличчя супилося. Коли вона закінчила, хлопець зітхнув:

— Яка ж ти все-таки дурепа, Кіті!

— Ну, дякую!..

Вона взяла з вазочки кілька виноградин і запхала їх собі до рота.

— Казала ж тобі моя матуся! Пам'ятаєш...

— Еге ж! І твоя, й моя! Вони такі розумні, а я така дурепа! — Кіті виплюнула кісточки в долоню й викинула їх у відро, що стояло біля ліжка.

— Повір мені, я дуже вдячний тобі за те, що ти намагалася зробити. І мені шкода, що тепер ти страждаєш через мене.

— Дурниці! Знайдемо ми ці гроші...

— Всі знають, що в суді справедливості не доб'єшся. Там важить не те, що ти зробив, а хто ти такий і з ким водишся.

— Гаразд! Годі вже про це!
Кіті була не в тому настрої, щоб вислуховувати повчання.
— Годі, то й годі, — Якуб усміхнувся трохи ширше, ніж дотепер.
— Я навіть крізь пов'язки бачу, як ти спохмурніла!
Вони посиділи мовчки. Нарешті Якуб мовив:
— Тільки не думай, що Теллоу це так просто минеться.
Він почухав щоку.
— Припини чухатися!.. Що ти маєш на увазі?
— Не можу терпіти!.. Я маю на увазі, що справедливості можна добитись не тільки в суді.
— А як іще?
— Ой! Усе даремно: доведеться сісти на руки. Посунься ближче, щоб ніхто не підслухав... Отак. Теллоу — чарівник і думає, що все йому минеться. Він про мене швидко забуде — а може, вже забув. І не має жодної гадки про те, що я пов'язаний з Гірнеками.
— З фірмою твого тата?
— А з чією ж іще? Звичайно, з татовою! Теллоу це дорого коштуватиме. Він, як і інші чарівники, віддає нам опраляти свої магичні книжки. Мені про це розповів Карел — він перевірів за нашими рахунками. Теллоу надсилає нам замовлення раз на два роки. Йому до вподоби крокодилова шкіра бурякового кольору — до інших його злочинів ми можемо додати ще й несмак... Поки що ми маємо час зачекати. Рано чи пізно він надішле до нашої палітурні книжку.. Ой, не можу! Мушу хоч трохи почухатися!
— Не треба, Якубе! Краще з'їж виноградинку!
— Це не допоможе. Я прокидаюсь ночами й чухаюсь. Мама бинтує мені руки, щоб я не чухався... Ой, я зараз помру! Скажи мамі, нехай принесе мазь!
— Краще я піду..
— Зачекай-но! Про що це я? Так-так: наступного разу ми не тільки оправимо Теллоу книжку, а й змінимо дещо іще.
Кіті зморщила лоба:
— Що саме? Закляття?
Якуб понуро всміхнувся:
— Можна поміняти місцями сторінки, виправити слово чи кому, змінити схему.. Головне — знати, що ти робиш. Насправді це цілком

можливо — дехто з татових знайомих чудово на цьому розуміється. Ми переробимо кілька найважливіших заклять, а тоді... побачимо.

— А він не помітить?

— Ні, він просто вимовить закляття, накреслить пентакль, чи що там треба, й тоді... Хтозна? З чарівниками, які неправильно читають закляття, трапляються прикрі речі. Тато завжди каже: магія — наука точна, — Якуб упав на подушки. — Нехай минуть літа, перш ніж Теллоу потрапить до пастки, — що з того? Мені будь-що нема куди поспішати. Я буду такою потворою принаймні ще років з п'ять... Можна й зачекати, — він зненацька відвернувся. — Гаразд, поклич маму. І не кажи їй того, що чула від мене.

***

Кіті знайшла пані Гірнек на кухні, де та розтирала в ступці химерне місиво — біле й масне, перемішане з темно-зеленими духмяними травами. Коли Кіті переказала їй Якубове прохання, вона втомлено кивнула.

— Ледве встигла приготувати, — мовила вона, хутко накривши ступку й беручи з полиці чисту пов'язку. — Я тебе не проводжатиму, гаразд? — і побігла з кімнати.

Кіті попленталася до передпокою, та щойно зробила два кроки, як її зупинив тихенький короткий свист. Дівча озирнулося: стара Якубова бабуся сиділа на звичному місці, в кріслі біля грубки, й на її кощавих колінах стояла велика миска з гороховим струччям. Блискучі чорні очиці старої пильно зирили на Кіті, численні зморшки на обличчі ворушилися — бабуся всміхалась. Кіті непевно всміхнулась у відповідь. Стара підняла висохлу руку й двічі зігнула вузлуватого пальця, манячи дівча до себе. В Кіті тьохнуло серце. Вона підійшла до бабусі. Скільки разів вона бувала в цім домі, та їй досі не випадало перекинутися зі старою жодним словом — навіть не чути було, щоб та коли-небудь розмовляла. Кіті огорнув дурний, незрозумілий страх. Що їй казати — вона ж не говорить по-чеськи? Чого від неї хоче ця відьма? Кіті раптом відчула себе наче в казці, де дівчинка заблукала й потрапила на кухню до людоджерки. Вона...

— Ось, тримай, — сказала Якубова бабуся з чіткою, твердою лондонською вимовою. — Це тобі. — І, не відводячи очей від обличчя

Кіті, заходилася порпатись у складках своєї широкої спідниці. — Бережи її... Куди ж вона, клята, пропала? Ага, ось! Тримай!

Вона простягла Кіті міцно стиснутий кулак. Дівчинка підставила долоню й спершу відчула, що туди лягло щось важке й холодне, а тоді вже побачила, що то таке. То була металева підвіска, схожа на краплинку. З гострого її кінця видніла маленька петелька для ланцюжка. Кіті не знала, що й сказати.

— Дякую, — мовила нарешті вона. — Така гарна річ...

— Угму, — відповіла Якубова бабуся. — Срібна. Так буде певніше, дівчатко моє.

— Але ж вона... мабуть, дуже цінна... Я навіть не знаю, чи могу..

— Бери й носи її, — кощаві руки стиснули Кіті долоню, стуливши її в кулак. — Хтозна... Гаразд, іди собі, бо мені треба вилущити ще сотню стручків. А може, й сто два — по одному за кожен рік, еге? Отож. Не заважай мені. Йди собі!

***

Наступні кілька днів Кіті з батьками міркували, що ж їм робити, та результат цих роздумів щоразу був однаковий: навіть якщо зібрати всі родинні заощадження, на сплату штрафу не вистачить кількох сотень фунтів. Будь-що доведеться продавати будинок, а далі—хтозна, що буде...

Залишалась єдина надія — на пана Пенніфізера.

«Якщо схочете — зателефонуйте. Десь за тиждень». Кіті не розповідала про нього ні батькам, ні будь-кому іншому, та ці слова добре закарбувалися в її пам'яті. Він обіцяв їй допомогти, й вона, власне, не заперечувала. От тільки з якої причини? Навряд чи просто з доброго серця...

Та якщо вона нічого не вдіє, її батьки перетворяться на безхатьків!

У телефонній книжці прізвище Т. Е. Пенніфізера справді знайшлося: то був «постачальник товарів для митців», що мешкав у Саутворку, з тим самим телефонним номером, що на візитній картці. Отож цей пан Пенніфізер, здається, існував насправді.

Але чого йому треба? Частина душі Кіті благала її не зв'язуватися з ним; інша частина наполягала, що їй однаково нема чого втрачати. Якщо не сплатити штраф найближчим часом, її заарештують і

запроторять до в'язниці, а пропозиція пана Пенніфізера — єдина соломинка, за яку вона може вхопитися.

Отож Кіті врешті наважилася.

За два квартали від її будинку стояла телефонна будка. Одного ранку Кіті втиснулася в її тісний, задушливий простір і набрала номер.

Їй відповів сухий, хрипкий голос:

— «Товари для митців». Слухаю вас.

— Пане Пенніфізере?

— О, панно Джонс! Я дуже радий. Я боявся, що ви так і не зателефонуєте.

— Еге ж... Бачте, я... мене зацікавила ваша пропозиція, але перш ніж погодитись, я хочу дізнатися, чого вам треба від мене...

— Авжеж, авжеж. Я все поясню вам. Чи могли б ми зустрітись?

— Ні. Поясніть зараз, по телефону.

— Це надто необачно.

— Для мене це обачніше. Я не хочу ризикувати. Я не знаю, хто ви такий...

— Авжеж. Зараз я дещо запропоную вам. Відмовитесь — так і буде. На цьому наше знайомство завершиться. Погодितесь — вирушимо далі. Моя пропозиція: можемо зустрітись в «Кав'ярні друїдів» біля Сімох Циферблатів. Знаєте її? Популярне місце, там завжди людно. Там ви зможете поговорити зі мною в цілковитій безпеці. Якщо вас досі беруть сумніви, я запропоную ще один варіант. Покладіть мою візитну картку до конверта разом з відомостями про те, де призначено зустріч. Залиште цей конверт у своїй кімнаті, чи надішліть його собі поштою. Як хочете. Якщо з вами щось трапиться, поліція розшукає мене. Можливо, це заспокоїть вас. І ще одне. Хоч як закінчиться наша розмова, я все одно дам вам грошей. Надвечір ваш борг буде сплачено.

Ця довга промова, здається, неабияк стомила пана Пенні-фізера. Поки він тяжко відсапувався, Кіті міркувала про його пропозицію. Довго міркувати їй, однак, не довелося. Пропозиція була надто спокуслива, щоб відмовлятись.

— Гаразд, — відповіла вона. — Я згодна. В «Кав'ярні друїдів» — о котрій годині?

***

Кіті ретельно підготувалася: написала батькам записку й поклала її до конверта разом з візитною карткою. Конверт вона залишила на ліжку, притуливши його до подушки. До сьомої години вечора батьки не повернуться. Зустріч було призначено на третю. Якщо все вийде добре, вона встигне повернутися додому й сховати записку перш, ніж її знайдуть.

Кіті вийшла з метро на Лестер-Сквер і подалася в бік Сімох Циферблатів. Повз неї промайнули кілька чарівників у лімузинах із шоферами за кермом; інші люди прямували залюдненими тротуарами й берегли кишені від злодюжок. Отож посувалася Кіті повільніше, ніж їй хотілося.

Щоб заощадити час, вона звернула до провулка, який огинав крамницю маскарадних костюмів, тягся вглиб кварталу й виходив на іншу вулицю біля самісінької площі Сімох Циферблатів. Провулок був вогкий і вузький, та натомість тут не було ні вуличних музик, ні туристів, тож для Кіті він видавався справжнім шосе. Вона майнула в провулок і хутко рушила ним, позираючи на годинник. За десять хвилин третя. Вона встигне вчасно...

Аж тут посередині провулку Кіті відчула страх. Із підвіконня, на рівні її обличчя, з відьомським криком зіскочив смугастий кіт і чкурнув крізь ґрати в протилежному мурі. З-за ґрат долинув брязкіт розбитих пляшок. І тиша.

Кіті глибоко зітхнула й вирушила далі.

За мить вона почула ззаду тихі, скрадливі кроки.

їй аж волосся стало дибки. Вона пішла хутчіше. Головне — зберігати спокій; мабуть, хтось іще надумав скоротити собі дорогу. Будь-що, кінець провулку вже близько. Кіті вже бачила перехожих на великій вулиці.

Кроки за спиною почастишали — напевно, хтось наздоганяв її. Серце Кіті тьохнуло, й вона побігла підтюпцем.

Аж тут із темних дверей виступив хтось у чорному. Його обличчя затуляла суцільна маска з вузькими щілинами для очей.

Кіті зойкнула й зупинилася.

Ззаду до неї навшпиньки підкрадалися ще дві постаті в масках.

Вона вже хотіла скрикнути, та не встигла. Один з незнайомих махнув рукою — і з неї вилетіла маленька темна кулька. Кулька

вдарилася об бруківку біля ніг Кіті й зникла. А на тім місці, де вона зникла, закурився густий чорний дим.

Дівча так перелякалося, що не могло поворухнутися. Воно стояло й дивилося, як дим набуває обрисів маленької істоти з чорними крильцями, довгими тоненькими ріжками й величезними червоними очима. Істота кілька разів перекинулася в повітрі, ніби не розуміючи, що їй робити.

Той, що кинув кульку, показав на Кіті й вигукнув закляття.

Істота припинила перекидатись і злісно вишкірилась.

Опустивши ріжки, вона шалено затріпотіла крилами і з пронизливим переможним криком пурхнула просто Кіті в обличчя.

За мить тварюка впритул наблизилася до Кіті. Тоненькі ріжки блищали, зубаста паща була широко роззявлена. Металево-чорні крильця хльоскали дівчину по обличчю, чіпкі рученята тяглися до очей. Кіті відчула, як гарячий подих пече їй шкіру; вуха позакладало від пронизливого вереску. Кіті скрикнула й почала шалено відбиватися кулаками...

Тварюка з гучним тріскотом лопнула і розлетілася дощем холодних чорних бризок, залишивши по собі тяжкий гіркий запах.

Кіті притулилася до найближчої стіни, тяжко дихаючи й шалено озираючись на всі боки. Сумніву не було — тварюка зникла, й три постаті в масках пропали так само. Провулок був порожній — довкола ані душі.

Кіті кинулася навтьоки. Вона вилетіла на залюднену вулицю й помчала далі, пробираючись крізь натовп угору схилом, що вів до Сімох Циферблатів.

Сім вулиць сходилися сюди, до круглої брукованої площі, оточеної зусібіч ветхими середньовічними будівлями з чорними дерев'яними балками й кольоровим тиньком. Посередині площі стояла кінна статуя якогось воєначальника, під якою сидів і грівся на сонечку люд. Навпроти вершника стояла інша статуя — Гледстон у подібі Законодавця. Він був у довгій мантиї й тримав в одній руці сувій, а другу простер уперед, ніби звертаючись до багатолюдного натовпу. Хтось — чи сп'яну, чи з уродженої схильності до анархізму — надяг йому на голову яскраво-червоний дорожній конус, що перетворило Законодавця на кумедного казкового чаклуна. Поліція ще не помітила цього неподобства.

Прямісінько за Гледстоновою спиною містилася «Кав'ярня друїдів» — улюблене місце для молоді, якій хотілося випити кави. Стіни першого поверху було знесено: замість них поставили кам'яні стовпи, обвиті виноградними лозами. Ряди столиків, застелених білими скатертинами, огинали стовпи і, на французький кшталт, вилізли на бруківку. Всі столики до одного були зайняті; між ними метушилися офіціанти в синіх лівреях.

Кіті зупинилася біля статуї вершника, щоб перепочити. Вона оглянула столики. Третя година... Де ж він? Ось! У затінку стовпа вона ледве помітила блискучу лисину з півмісяцем сивого волосся.

Коли Кіті підійшла до пана Пенніфізера, він саме сьорбав каву з молоком. Його ціпок лежав уперек столика. Побачивши Кіті, він розцвів усмішкою й показав їй на стілець.

— Панно Джонс! Як ви вчасно прийшли! Сідайте, будь ласка. Чого ви хочете? Кави? Чаю? Булочку з корицею? Булочки тут просто чудові!

Кіті розгублено пригладила волосся:

— Чаю... І шоколаду. Мені потрібен шоколад.

Пан Пенніфізер ляснув пальцями. З'явився офіціант.

— Чайничок чаю і один еклер. Великий еклер. А що з вами трапилося, панно Джонс? Ви ніби трохи захекані. Ви бігли? Чи я помиляюся?

Його очі весело блиснули, а усмішка розцвіла ще дужче. Кіті сердито посунулася вперед.

— Тут немає нічого смішного! — просичала вона, позирнувши на сусідні столики. — На мене щойно напали! До речі, саме тоді, коли я поспішала до вас!—промовисто додала вона.

Однак веселого настрою в пана Пенніфізера нітрохи не поменшало.

—Та невже? Справді? Це серйозна річ! Ви повинні розповісти мені... О, нарешті! Ось і ваш чай. Так швидко! А який чудовий еклер! Попоїжте трохи, а тоді розкажіть мені все.

— У провулку на мене напали троє. Вони щось кинули — мабуть, якусь посудину, — і з'явився демон. Він накинувся на мене й хотів мене вбити, а я... Пане Пенніфізере, ви сприймаєте це всерйоз, чи мені краще просто піти?

Усмішка старого почала вже дратувати Кіті. Проте по останніх її словах він споважнів.

— Пробачте, панно Джонс. Це справді серйозна річ. Хай там як, але ви зуміли врятуватись. Як це вдалося вам?

— Не знаю. Я відбивалася... біла руками цю тварюку, коли вона хотіла вчепитись мені в обличчя, — але більш нічого не робила. Вона просто лопнула, наче повітряна кулька. І оті троє теж пропали.

Кіті ковтнула чаю. Пан Пенніфізер мовчки, спокійно оглядав її. Обличчя його залишалося поважним, та очі аж променіли задоволенням.

— Це все отой чарівник, Теллоу! — провадила Кіті. — Я знаю, що це він! Хоче помститись мені за те, що я казала на суді. Цей демон пропав, але він пришле наступного. Я не знаю, що мені...

— З'їжте хоч шматочок еклера, — наполягав пан Пенніфізер. — Це перше, що вам варто зробити. А потім, коли ви заспокоїтесь, я дещо скажу вам.

Кіті за чотири ковтки впоралася з еклером, запила його як слід чаєм — і трохи заспокоїлася. А тоді озирнулася. З її місця було добре видно більшу частину відвідувачів кав'ярні. Тут сиділи туристи, заглиблені в свої яскраві мали й путівники: молодь, радше за все — студенти, та ще кілька родин на відпочинку. Здавалося, що новий напад тут їй не загрожував.

— Гарзд, пане Пенніфізере, — мовила вона. — Кажіть.

— Добре, — старий акуратно витер рота серветкою. — До цієї... е-е... пригоди я ще повернуся, та спочатку хочу сказати вам дещо інше. Вам, напевно, цікаво, чому я так перейнявся вашим клопотом. Насправді мене займає не так ваш клопіт, як ви самі... До речі, ось ваші шістсот фунтів, — він з усмішкою лягнув себе по нагрудній кишені. — Ви одержите їх наприкінці нашої розмови. Отже, я був тоді в залі суду й чув вашу розповідь про Чорну Молотарку. Ніхто, крім мене, вам не повірив: судця — з гордошів, публіка — з неуцтва. А я нашорошив вуха. «Навіщо їй брехати? — подумав я. — Ні до чого. Виходить, що це правда».

— Так, це правда, — наголосила Кіті.

— Але ж ніхто з тих, що стикалися з Чорною Молотаркою — навіть красчком! — не залишався неушкодженим. Це також мені відомо.

— Звідки? — сердито запитала Кіті. — Хіба ви чарівник?

Старий скривився:

— Будь ласка, ображайте мене як завгодно: кажіть, що я лиса потвора, старий бовдур, просмерділий кислотою капустою, — тільки не звіть мене чарівником! Це ранить мене просто в серце. Звісно ж, я не чарівник! Не тільки чарівники мають знання, панно Джонс. Ми теж уміємо читати, хоч і не загрузли в лукавстві, як вони. Ось ви, наприклад, читаете книжки?

Кіті стонула плечима:

— Звичайно. У школі.

— Ні, ні, це не те, що варто читати. Всі шкільні книжки написані чарівниками — їм не можна вірити. Одначе я не те хотів сказати... Повірте мені: Чорна Молотарка залишає свій слід на всьому, чого торкається. А на вас вона не залишила жодної плями. Це парадокс!

Кіті згадала Якубове обличчя, спотворене смугами, й відчула напад сорому:

— З цим я нічого вдіяти не можу..

— А той демон, який щойно напав на вас? Розкажіть про нього!

— Чорні крильця. Велика червона паша. Два тоненькі прями ріжки...

— Товсте волохате черево? Без хвоста?

— Саме так.

Старий кивнув:

— Це мулер. Дрібний слабкий демон. Але ви будь-що мали знепритомніти від його смороду.

Кіті зморщила ніс:

— Еге ж, він смердів. Але не *так!*..

— *До того ж* мулери зазвичай не вибухають. Вони чіпляються за волосся й висять так, поки хазяїн не накаже їм відчепитись.

— А цей просто лопнув!

— Люба панно Джонс! Пробачте мені мою радість. Мене тішить саме те, що ви зараз кажете. Це означає, що у вас особливий талант: *уроджена стійкість до магії!*

Він зручніше вмовстився на стільці, покликав офіціанта й замовив ще чаю з тістечками, не звертаючи жодної уваги на приголомшене обличчя Кіті. Чекаючи замовлення, він сидів і усміхався їй через стіл, раз по раз хихочучи. Кіті тим часом силкувалася зберігати чемність. Адже гроші досі лежали в кишені старого...

— Пане Пенніфізере, — нарешті сказала вона. — Пробачте, але я щось не дуже розумію вас.

— Чого ж тут не розуміти? Дрібна магія — щодо дужчої ми поки не певні — на вас не діє. Тобто майже не діє.

Кіті хитнула головою:

— Бридня. Я ж знепритомніла від Чорної Молотарки!

— Я сказав тільки «майже». І на мене — так само. Мені, щоправда, довелося пережити напад трьох фоліотів водночас, а це досить-таки небуденна річ...

Для Кіті це нічогісінько не значило. Вона спантеличено поглянула на старого. Пан Пенніфізер нетерпляче махнув рукою:

— Я хочу сказати, що ми з вами — і дехто ще, бо ми не одні такі, — здатні протистояти деяким закляттям чарівників! Так, ми не чарівники, але ми не безпорадні перед ними, на відміну від більшості «простолюду» (це слово він промовив з виразною огидою) цієї бідолашної, Богом забутої країни!

Дівчаті йшла обертом голова. Кіті ніяк не могла повірити старому.

— Все це бридня, — повторила вона. — Я ніколи не чула про таку «стійкість». І мені хочеться тільки одного: не потрапити до в'язниці.

— Он як? — пан Пенніфізер недбало засунув руку до кишені. — Тоді ось вам гроші, і забирайтеся геть. Чудово! Тільки мені здається, що вам насправді хочеться більшого. Я бачу це з вашого обличчя. Вам хочеться іншого! Помотатися за вашого приятеля Якуба. Змінити устрій нашого життя. Жити в країні, де не розкошуватимуть такі, як Джуліус Теллоу! Не всі країни подібні до нашої, подекуди чарівників немає зовсім! Жодного! Подумайте про це наступного разу, коли підете до лікарні відвідати приятеля. Кажу вам, — уже тихше провадив він, — ви здатні багато що змінити. Якщо послухаєте мене...

Кіті розглядала гущу на дні свої чашки й пригадувала спотворене Якубове обличчя. Вона зітхнула:

— Я не знаю...

— Будьте впевнені в одному: я допоможу вам помотатися.

Вона подивилася на пана Пенніфізера. Той усміхався їй, та його очі блищали тим самим злим вогником, який Кіті бачила в них, коли старого штовхнули на набережній.

— Чарівники скривдили вас, — промовив він стримано. — Разом ми зможемо занести над ними меч відплати. Але тільки тоді, коли ви спершу допоможете мені. Ви — мені, а я — вам. У нас вийде чесна оборудка.

На мить перед Кіті знову постало усміхнене обличчя Теллоу в залі суду — самовпевнене, переконане в підтримці друзів... Дівча аж здригнулося від огиди.

— Спочатку скажіть, чим я можу допомогти вам.

Якийсь відвідувач за два столики від них гучно кахикнув, і на душу Кіті ніби впала важка завіса. Вона зрозуміла, яка небезпека підстерігає

її. Вона сидить серед чужого люду — й відверто розмовляє про державну зраду!

— Ми збожеволіли! — люто прошепотіла вона. — Нас може підслухати хто завгодно! Покличуть нічну поліцію — й нас заберуть!

Почувши це, старий знову захихотів:

— Ніхто нас не підслухає. Не бійтеся, панно Джонс. Я все передбачив.

Проте Кіті його не чула. Її увагу привернула білява дівчина, що сиділа біля столика за лівим плечем пана Пенніфізера. Вона давно спорожнила свою склянку і тепер захоплено сиділа за книжкою, скромно потупивши очі й торсаючи пальцями ріжок сторінки. Кіті зненацька запідозрила, що все це — просто гра. Вона пригадувала, як білявка сідала за столик. Увесь цей час вона просиділа в тій самій позі, й Кіті не пам'ятала, щоб ця дівчина — її було чудово видно — хоч раз перегорнула сторінку.

Наступної миті підозра перетворилася на впевненість. Ніби відчувши погляд Кіті, білявка підняла голову, позирнула їй в очі, ласкаво всміхнулася і знову занурилася у читання. Не було жодного сумніву: вона чула все!

— З вами все гаразд? — долинув звідкілясь із-за меж її страху голос пана Пенніфізера.

Кіті ледь не відібрало мову.

— У вас за спиною... — зашепотіла вона. — Дівчина... шпигунка, донощиця! Вона чула все!

Пан Пенніфізер навіть не озирнувся:

— Білявка? Читає книжку в жовтій паперовій обгортці? То, напевно, Гледіс. Не бійтеся, вона — одна з нас.

— Одна з нас?..

Дівчина знову поглянула на Кіті й щиро підморгнула їй.

— Ліворуч від неї — Енн. Праворуч від мене — під оцим стовпом — Ева. Ліворуч від мене — Фредерик, а у вас за спиною — Ніколас і Тімоті. Стенлі з Мартіном не вистачило столика, вони сидять у пивничці навпроти.

Кіті знову запаморочилось у голові. З-за правого плеча пана Пенніфізера їй усміхалася чорнява жінка середнього віку. Праворуч від Кіті підняв голову від потріпаного «Мотоцикліста» рябий похмурий юнак. Жінки, що сиділа за стовпом, не було видно — Кіті розгледіла

тільки чорний жакет, що висів на стільці. Ризикуючи скрутити собі в'язи, дівча озирнулось і помітило за сусідніми столиками ще два молодечі серйозні обличчя.

— Отже, як бачите, хвилюватись не варто, — провадив пан Пенніфізер. — Ви серед друзів. Ніхто, крім них, нас не чує, а демонів поблизу немає — нам про це відомо.

— Звідки?

— Для запитань час настане трохи згодом. А зараз я мушу попросити у вас пробачення. Боюся, що з Фридериком, Мартіном і Тімоті ви вже зустрічалися...

Кіті вкотре відчула, що нічого не розуміє. Схоже, що це стало її звичкою...

— Отам, у провулку, — пояснив пан Пенніфізер.

— У провулку? Зачекайте-но!..

— Це вони напустили на вас мулера... Стривайте! Не тікайте! Мені шкода, що ми так перелякали вас, але ж нам — самі розумієте — слід було переконатися! Переконатися, що ви так само стійкі, як ми. Склянка з мулером була в нас напихваті, а все інше — річ дуже проста...

Кіті нарешті заговорила на повен голос:

— Ви свиня! Чим ви кращі за Теллоу? Я ж могла загинути!

— Не могли. Я ж казав вам: найгірше, чого міг завдати вам мулер, — це ваша неприємність. Його сморід...

— А цього, по-вашому, мало?!

Кіті розлючено підхопилася.

— Якщо вже ви йдете, то не забудьте оце, — пан Пенніфізер витяг з кишені товстого білого конверта і з огидою жбурнув його на стіл до чашок. — Тут ви знайдете шістсот фунтів. Старими папірцями. Я додержую свого слова.

— Не треба мені ваших грошей!

Кіті ледве стримувалась. їй кортіло тут-таки щось розбити.

— Не робіть дурниць! — очі старого спалахнули. — Хочете згнити у в'язниці Маршалсі? Туди запроторюють банкрутів-боржників, ви ж знаєте. Цей конверт — виконання першої частини нашої угоди. Можете вважати його вибаченням за мулера. Та можливо — *можливо*, — це тільки початок...

Кіті схопила конверт, мало не порозкидавши чашки:

— Ви — божевільний! І ви, й ваші друзі! Гаразд, я візьму ці гроші. Врешті, я тільки заради них і прийшла сюди.

Вона відсунула свій стілець на місце.

— Хочете, я розповім вам, як це почалося в мене? — пан Пенніфізер подався вперед; його вузлуваті пальці міцно стиснули скатертину. Говорив він тихо, але з запалом, без упину змагаючись із кашлем. — Колись я був такий, як ви: що мені було до якихось там чарівників? Молодий, щасливо одружений — чого ще треба? Та якось моя кохана дружина — упокій, Господи, її душу! — впала в око одному чарівникові. Майже такому самому, як ваш пан Теллоу: жорстокому й пихатому дженджику. Він захотів відібрати в мене дружину. Спокушав її діамантами, східними шовками. Але моя бідолашка відмовила йому. Взяла його на кпини. Вчинок сміливий, та нерозумний. Нині я волів би — я думав про це тридцять років, — щоб вона погодилась і пішла до нього...

Жили ми в помешканні над моєю крамничкою, панно Джонс. Я щодня працював до пізнього вечора, розкладаючи крам і перебираючи рахунки, а дружина йшла нагору готувати вечерю. Одного разу, за своїм звичаєм, я засидівся за роботою. В каміні палав вогонь. Перо рипіло об папір... Аж тут надворі завили собаки. За хвилину полум'я затремтіло й згасло, тільки жар зашипів, ніби на нього плеснули водою. Я підхопився — мені вже стало страшно... Чого я злякався — я й сам тоді не знав. А далі почув зойк своєї дружини. Короткий зойк, він одразу вщух... Я ніколи ще не бігав так швидко. Вгору сходами, спотикаючись; відчинив двері, влетів до нашої маленької кухні...

Очі пана Пенніфізера вже не бачили Кіті. Вони дивилися кудись далеко, приглядалися до чогось іншого. Кіті мимоволі, не тямлячи себе, знову сіла на стілець.

— Тварюка, що зробила це, — промовив нарешті пан Пенніфізер, — щойно втекла. В повітрі ще тхнуло її духом. Коли я став на коліна біля своєї дружини, на стару підлогу з лінолеуму, — газ знову загорівся і м'ясо на плиті закипіло. Я почув гавкіт собак, бахкання кватирок від раптового пориву вітру... і все, тиша, — він згріб пальцями крихти від тістечка на тарілочки, зібрав їх у жменю і всипав до рота. — Вона чудово куховарила, панно Джонс. Минуло тридцять довгих років, а я пам'ятаю це й досі.

На іншому кінці кав'ярні офіціант пролив окріп на відвідувача. Галас, що долинув звідти, ніби урвав спогади пана Пенніфізера. Старий підморгнув і знову подивився на Кіті.

— Гарзд, панно Джонс. Що тут довго розповідати? Досить сказати, що того чарівника я відшукав. Кілька тижнів я стежив за ним, дізнавався, де й коли він буває, не піддавався ні скорботі, ні нетерплячці. І врешті нагода трапилась: я підстеріг його в безлюдному місці і вбив. Труп його додався до іншого сміття, що пливло Темзою. Та перш ніж померти, він викликав трьох демонів. Один за одним вони нападали на мене, та всі їхні атаки виявились невдалі. Отаким чином я — на свій превеликий подив, бо я твердо приготувався загинути під час своєї помсти, — виявив свою стійкість до магії. Я не вдаватиму, що розуміюся на цьому, але це факт: я стійкий до магії, мої друзі — теж, і ви — так само. Нехай кожен з нас обирає — скористатись цим чи ні.

Старий замовк. Він дуже втомився, і його обличчя видавалося геть змореним.

Кіті трохи повагалася, перш ніж відповісти.

— Добре, — нарешті сказала вона, зглянувшись на Якуба, пана Пенніфізера та його небіжчицю-дружину. — Я залишуся тут. Розкажіть мені про все.

Кілька тижнів поспіль Кіті раз по раз зустрічалася з паном Пенніфізером та його друзями: то біля Сімох Циферблатів, то по інших кав'ярнях, розкиданих центром Лондона, то в помешканні самого пана Пенніфізера, над його крамничкою для митців, на людній вулиці біля південного берега Темзи. Щоразу вона більше дізнавалася про їхнє товариство та його цілі, й щоразу вона тісніше сходилася з цими людьми.

Судячи з усього, пан Пенніфізер зібрав своє товариство за допомогою чуток та газетних репортажів, виходячи таким чином на людей з незвичайними здібностями. Вряди-годи він відвідував судові засідання, шукаючи таких, як Кіті, а часом просто підслуховував у пивничках розмови про тих, хто щасливо пережив магічні напади. Його крамничка для митців не бідувала. Зазвичай пан Пенніфізер залишав її на помічників, а сам мандрував Лондоном у своїх таємних справах.

Однодумців він збирав досить-таки довго. Енн — жвава сорокарічна жінка — приєдналася до нього років з п'ятнадцять тому. Вони разом побували в багатьох бувальцях. Гледіс — та сама білява дівчина з кав'ярні — мала трохи більше за двадцять років. Вона ще підлітком пережила побічну дію від поєдинку двох чарівників. Вони з Ніколасом — кремезним задумливим юнаком — працювали на пана Пенніфізера зі шкільних літ. Решта членів товариства були ще молодші — жоден з них не мав вісімнадцяти років. Кіті й Стенлі — обоє тринадцятирічні — були серед них найменшими. Проте старий самовладно керував усіма, водночас надихаючи й пригнічуючи їх. Воля в нього була сталева, дух — невтомний, однак кволе тіло часом давалося знаки, й це викликало в пана Пенніфізера спалахи нестримного гніву. Спочатку, щоправда, це траплялося нечасто, й Кіті уважно слухала його пристрасні розповіді про велику боротьбу, в якій вони беруть участь.

Зазвичай, як наголошував пан Пенніфізер, протистояти чарівникам та їхній владі не може ніхто. Вони коять, що їм заманеться; кожен член товариства колись відчув це на власному досвіді. Вони керують усіма

поважними інституціями: урядом, цивільними установами, підприємствами, пресою. Навіть вистави в театрах вони піддають цензурі, щоб не пропустити таємного вільнодумства. А поки чарівники тішаються вигодами життя, простолюд — переважна більшість людей! — забезпечує їм ці вигоди. Працює на заводах і фабриках, куховарить і подає їжу в ресторанах, служить у війську... тобто всюди, де йдеться про справжню роботу, її виконує саме простолюд. І чарівники його не чіпають — поки він виконує цю роботу тихо й покійно. Та щойно з'являться хоч якісь найменші ознаки обурення, чарівники жорстоко їх придушують. їхні шпигуни всюди; одне необачне слово — й тебе заарештують і запроторять до Тауера. Багато бунтарів зникли таким чином назавжди.

Влада чарівників не мала меж: вони володіли темними силами, які простолюд не міг навіть побачити, а тому ще дужче боявся їх. Однак товариству пана Пенніфізера — жменьці сміливців, зібраний до купи й підбурюваній його невичерпною ненавистю, — пощастило трохи більше. І пощастило багато в чому.

Усі друзі пана Пенніфізера певною мірою поділяли його стійкість до магії, проте якою була ця міра, сказати ніхто не міг. Завдяки минулому самого старого можна було стверджувати, що він здатен витримати досить потужну атаку. Більшість інших, як-от Кіті, досі зазнавали тільки не дуже серйозних нападів.

Дехто з них — Енн, Ева, Мартін і рябий Фред — мали інший талант. Вони з дитинства помічали дрібних демонів, що снували туди-сюди лондонськими вулицями. Деякі з цих тварюк літали, деякі походжали серед натовпу. Більше їх ніхто не помічав, і врешті з'ясувалося, що люди чи зовсім не бачать демонів, чи бачать тільки їхні прибрані подоби. Як розповідав Мартін (робітник заводу фарб, найпристрасніший борець після самого пана Пенніфізера), численні вуличні коти й голуби — це насправді не те, чим вони здаються. Ева — п'ятнадцятирічна кучерява школярка — пригадувала, як бачила обтиканого колючками, мов їжак, демона. Він зайшов до крамниці зеленяра й купив там в'язку часнику. А Евина мати, що була там разом з донькою, помітила тільки звичайну згорблену бабусю.

Ця здібність проникати крізь ілюзії була, зрозуміло, вельми корисною для пана Пенніфізера. Іншою здібністю, яку він високо цінував, володів Стенлі — задерикуватий хлопчисько, який

(незважаючи на однаковий з Кіті вік) давно вже покинув школу й продавав на вулицях газети. Стенлі не бачив демонів, зате помічав слабке, непевне світло довкола будь-якої речі з магичною силою. Коли він був ще малий, ці магичні аури так йому подобалися, що він призвичаївся красти такі штучки в їхніх власників. На той час, коли його зустрів (у суді) пан Пенніфізер, Стенлі вже був досвідченим злодюжкою. Енн і Гледіс також мали цю здібність, однак у них вона була слабша, ніж у Стенлі, який відчував ауру крізь одяг і навіть крізь тонкі дерев'яні перегородки. В результаті, хлопчина став однією з провідних постатей у товаристві пана Пенніфізера.

А тихий, спокійний Тімоті не так *бачив, як чув* магичну силу. За його власними словами, він сприймав її як шум у повітрі.

— Ніби дзвоник дзеленчить, — відповідав він, коли друзі вимагали в нього пояснень. — Чи такий звук, який буває, коли постукаєш об порожню склянку..

Зосередившись, Тімоті, якщо довкола не було гучних сторонніх звуків, міг визначити й джерело цього шуму — чи то демон, чи якийсь артефакт.

Як стверджував пан Пенніфізер, завдяки поєднанню всіх цих здібностей їхнє товариство утворювало не дуже міцну, але дієву силу, здатну успішно протистояти владі чарівників. Зрозуміло, що відкрито виступати вони не могли, зате діяти таємно, підриваючи ворожу міць, — скільки завгодно. Вони могли викрадати магичні речі, уникати прихованої небезпеки і — найголовніше — нападати на чарівників та їхніх посіпак.

Спочатку це все заворожувало Кіті. Вона бачила, як Стенлі під час тренування впевнено відрізняв магичний ніж з-поміж шістьох звичайних, кожен з яких було запаковано до окремої картонної коробки. Вона ходила назирцем за Тімоті, що блукав туди-сюди крамницею пана Пенніфізера, розшукуючи чарівне намисто, сховане в банці з пензлями.

Крадіжка магичних артефактів була основою стратегії їхнього товариства. Кіті раз по раз бачила, як її друзі приносять до крамниці пакуночки чи торбинки й передають їх Енн — найпершій помічниці пана Пенніфізера, — щоб та надійно заховала їх. Саме в цих пакуночках і торбинках й містилися крадені речі.

— Кіті, — сказав якось увечері пан Пенніфізер, — я тридцять років вивчаю наших огидних володарів і, здається, визначив їхню найбільшу ваду. Вони надміру жадібні до всього — грошей, влади, становища, чого завгодно, — й без упину за це чубляться. Та ніщо не збуджує в них дужчої пристрасті, ніж усілякі магічні цяцьки.

—Тобто чарівні персні та браслети?

— І не тільки коштовності, — обізвалася Енн. Вони з Евою, Кіті й паном Пенніфізером саме сиділи в коморі, біля стосу рулонів ватману. — Це може бути геть усе: посохи, вази, лампи, шматки дерева. Ота склянка з мулером, якою ми тоді пожбурили в тебе, — теж магічний артефакт. Правда, начальнику?

— Правда. Тому ми й викрали її. Тому ми й крадемо — за першої-ліпшої змоги — подібні речі.

— Ця склянка, здається, була з Челсі, — провадила Енн. — З того будинку, до якого Ева й Стенлі пролізли стічною трубою, поки в господарів тривала вечірка.

Кіті аж роззявила рота з подиву:

— Але ж це страшенно небезпечно! Будинки чарівників захищено... всілякими закляттями!

Пан Пенніфізер кивнув:

—Так, захищено. Але сила цих заклять залежить від сили самих чарівників. У того чарівника з Челсі були самі лише магічні мотузки, напнуті посеред кімнати. Природно, що Стенлі легко переступив через них... Ми тоді роздобули чимало цінних речей.

—А навіщо вони вам? — запитала Кіті. — Звичайно, крім того, щоб жбурляти їх у мене...

Пан Пенніфізер усміхнувся:

— Артефакти — головне джерело сили будь-якого чарівника. Дрібні урядовці — як-от, скажімо, той власник склянки з мулером, помічник міністра сільського господарства, — спроможні володіти лише слабкими артефактами, тоді як наймогутніші з магів прагнуть загарбати собі речі страшної сили. Вони хапаються за артефакти, бо самі вони — ледарі й невдахи. Легше знищити ворога за допомогою чарівного персня, ніж викликати для цього демона з безодні.

— Та й безпечніше, — підхопила Ева.

— Отож-бо. Ви самі бачите, Кіті: що більше ми роздобудемо артефактів, то краще. Це помітно послабить чарівників.

— І ми зможемо скористатись ними самі! — відразу додала Кіті.
Пан Пенніфізер помовчав.

— Тут є різні думки. Скажімо, Ева, — він трохи вишкірив зуби, — вважає, що наслідувати чарівників небезпечно з точки зору моралі. Вона каже, що артефакти слід просто знищувати. Проте я — а це, врешті, моя крамниця, тож останнє слово залишається за мною, — гадаю, що проти таких ворогів ми повинні застосовувати будь-яку можливу зброю. Зокрема і їхню власну магію.

Ева засовалася в кріслі.

— Як на мене, Кіті, — сказала вона, — чим ми тоді кращі за самих чарівників? Навіщо піддаватись лихій спокусі?

— Тьху! — старий зневажливо пирхнув. — А як іще ми підірвемо їхню міць? Для того, щоб це зробити, нам потрібні прямі атаки на уряд. Рано чи пізно народ повстане й підтримає нас.

— І коли ж?—поцікавилась Ева. — Поки що жодних...

— Ми не вивчаємо магію, як чарівники, — перервав її пан Пенніфізер. — Тож нашій моральності ніщо не загрожує. Проте завдяки достатнім знанням — наприклад, відомостям з украдених нами книжок, — ми спроможні орудувати найпростішою зброєю. Ваша склянка з мулером, Кіті, потребувала лише простенького закляття латиною. Цього вистачить для невеликих... е-е... демонстрацій нашого невдоволення. А потужніші артефакти ми можемо хоча б зберігати в безпеці, далі від рук чарівників.

— А я гадаю, що це хибний шлях, — тихо заперечила Ева. — Кілька поодиноких вибухів нічого не змінять. Вони завжди будуть сильніші за нас. А ми...

Пан Пенніфізер так грюкнув ціпком об прилавок, що Ева з Кіті аж підскочили.

— То ви волієте сидіти й байдикувати?! — вигукнув він. — Будь ласка! Повертайтеся до своєї овечої отари! Живіть, не піднімаючи голови! Марнуйте далі своє життя!

— Я не це хотіла сказати. Я просто не бачу..

— Годі! Крамниця зачиняється! Вже пізно. Вас, напевно, чекають удома, панно Джонс.

для виправлення судових помилок. Вони з подивом спостерігали, як Кіті поволі зраджує свої давні звички: тривали літні канікули, а вона

дедалі більше часу проводила в Саутворку, зі своїми новими друзями. Батька, до речі, це неабияк тішило.

— Отак буде краще, — сказав він. — А з отим Гірнековим хлопчиськом не водися. Тільки й знатимеш із ним, що клопіт.

Проте Кіті відвідувала Якуба й надалі, тільки тепер ці візити були здебільшого короткі й сумні. Сили до хлопця верталися поволі; його мати постійно сиділи біля синового ліжка й відсилала Кіті геть, тільки-но помічала в Якуба хоч найменші ознаки втоми. Отож розповісти йому про пана Пенніфізера дівчаті ніяк не щастило; до того ж і сам хлопчина тільки й переймався, що своїм спотвореним, зраним обличчям. Він перетворився на справжнього відлюдька. Кіті здавалося, що він трохи заздрить її здоров'ю. Отож вона дедалі рідше бувала в Гірнеків, а за кілька місяців і зовсім перестала заходити.

Фред або Ева писали на стінах антиурядові гасла чи шукали артефакти по домах і автомобілях чарівників. Вона стояла тоді в якомусь затінку, крутячи пальцями срібну підвіску в кишені, готова свиснути за найменшої ознаки небезпеки. Згодом вона почала вирушати з Гледіс і Стенлі — вистежувати чарівників за аурами речей, які ті носили з собою. Кіті запам'ятовувала їхні адреси для майбутніх нападів.

Вряди-годи їй випадало бачити, як Фред або Мартін ішли проти ночі з крамниці у справах уже іншого роду. Вони тоді вдягалися в чорне, мастили обличчя сажею, а під пахвою тримали невеличкі важкі торбинки. Куди й навіщо вони йдуть — ніхто не казав, та наступного ранку в газетах незмінно з'являлись повідомлення про зухвалі напади на державну власність. Кіті залишалося тільки робити висновки.

Поволі Кіті, завдяки своїй рішучості й кмітливості, почала відігравати в товаристві помітнішу роль. Пан Пенніфізер зазвичай виряджав своїх друзів «у справах» невеличкими групами, де кожен мав свій власний обов'язок. Через кілька місяців він призначив Кіті головою однієї такої групи, до якої входили Фред, Стенлі та Ева. Фредова вперта жорстокість і Евина нестримна щирість частенько заважали їм працювати вкупі, одначе Кіті вдалося так міцно дисциплінувати їх, що вони раз по раз поверталися з вилазок із цінною здобиччю. їм, зокрема, пощастило роздобути дві великі блакитні кулі — пан Пенніфізер сказав, що це кулі з елемента-лями, дуже рідкісні й потужні речі.

Врешті час, змарнований поза товариством, почав здаватися Кіті вкрай нудним. Дедалі дужче вона зневажала й своїх недоумкуватих батьків, і ту пропаганду, якою її годували в школі. А нічні вилазки, в яких їй доводилося брати участь, навпаки — попри великий ризик — захоплювали її. Якось увечері один чарівник побачив Кіті й Стенлі, що саме вибиралися з вікна його кабінету з магичною скринькою в руках. Він викликав біса в подібі горностая, що рушив за ними навздогін, вивергаючи з рота полум'я. Ева, яка сторожувала внизу на вулиці, кинула в тварюку склянку з мулером. Це відвернуло демонову увагу й дозволило їм утекти. Іншим разом у садку чарівника на Тімоті напав демон-вартовий: підкрався ззаду й схопив хлопця кощавими синіми пальцями. Хтозна, чи врятувався б Тімоті, якби Нік не відрубав потворі голову стародавнім мечем, який вони поцупили за хвилину до того. Завдяки стійкості до магії Тімоті вижив, хоч потім завжди скаржився на легенький сморід: його він так і не зміг позбутися.

Крім демонів, вічним їхнім клопотом була поліція, що врешті призвело до нещастя. Що сміливіші ставали вилазки товариства, то більше нічної поліції з'являлося на вулицях. Одного осіннього вечора на Трафальгарській площі Мартін і Стенлі помітили демона в прибраній хлоп'ячій подібі. Той ніс амулет, що відлунював потужними магичними коливаннями. Тварюка втекла від них, проте залишила по собі виразну ауру, за якою Тімоті пощастило легко її відшукати. Невдовзі вони загнали демона в безлюдний завулок і там відбили геть усі його хитрі штуки. Та, на жаль, ця магична сутичка привернула увагу нічної поліції. Кіті з товаришами кинулися навтьоки від істот, що скидалися на зграю псів. Наступного ранку всі вони повернулися до пана Пенніфізера, крім Тімоті, якого більше ніхто не бачив.

Мартін був худорлявий, чорноокий хлопець із тонким прямим носом. Кіті досі ще не бачила такої напруженої людини. Вона чула, що Мартінових батьків убили чарівники, але про обставини цього вбивства так і не довідалась. Мартін ніколи не дивився в очі співрозмовникові, а завжди трохи вниз і вбік. Щоразу, як пан Пенніфізер відкидав якусь його пропозицію, він спочатку гаряче сперечався, а потім зненацька замикався в собі, і його обличчя кам'яніло, ніби йому бракувало сили висловити свої почуття.

Через кілька днів після загибелі Тімоті Мартін не з'явився на вечірні збори. А коли пан Пенніфізер зайшов до комори, то побачив,

що її відімкнено — і одна куля з елементалями зникла. За годину стався напад на Парламент — хтось кинув кулю з елементалями в самісінький натовп урядовців. Кілька осіб загинуло, сам прем'єр-міністр ледве врятувався. А тіло юнака наступного ранку винесло на мілину Темзи.

* * *

Пан Пенніфізер став ще відлюдькуватішим, ніж звичайно. До крамниці він майже не заходив, хіба що в справах товариства. Енн розповідала, що старий з головою поринув у крадені магичні книги.

— Він хоче роздобути найпотужнішу зброю,—казала вона. — Досі ми зачіпали тільки поверхню. Якщо ми прагнемо по-мститися за Мартіна й Тімоті, нам потрібні глибші знання.

— Чи подужаємо ми їх? — тривожилася Кіті. Їй подобався Тімоті, і його загибель неабияк її вразила. — Ці книги написано сотнею мов! Він нічого в них не розбере!

— Він знайшов собі помічника, — пояснила Енн. — Такого, що допоможе розібратись у будь-чому.

І справді, саме тоді до товариства приєднався новачок. Пан Пенніфізер вельми дорожив його думкою.

— Пан Гопкінс — учений, — відрекомендував він його друзям. — Дуже мудра людина. Чудово знається на цих клятих чарівницьких секретах.

— Роблю все, що можу, — скромно додав пан Гопкінс.

— Він служить у Британській бібліотеці, — провадив старий, поплескавши новачка по плечу. — Одного разу я мало не попався за спробою... е-е... привласнити магичну книгу. Пан Гопкінс захистив мене від охорони, дозволив утекти. Я був дуже вдячний йому, тож ми розбалакались. Ніколи ще я не бачив такого освіченого простолюдина! Він багато чого навчився, читаючи тексти, що зберігаються в бібліотеці. Кілька років тому, на жаль, його брата вбив демон, тож він, як і ми, прагне помсти. Він знає... Скільки мов ви знаєте, Клеме?

— Чотирнадцять, — відповів пан Гопкінс. — І ще сім говірок.

— Ось! Бачите? Він, на відміну від нас, не має стійкості до магії, та його знання можуть дуже допомогти нам у боротьбі.

— Зроблю все, що зможу, — так само скромно запевнив пан Гопкінс.

Хоч як Кіті силкувалася запам'ятати його обличчя, вона щоразу виявляла, що це напрочуд важко. Жодних особливих прикмет він не мав — радше навпаки. Легко було пригадати, що волосся в нього пряме й мишасте, обличчя — гладеньке й чисто виголене. Пан Гопкінс не мав якихось особливих рис, звичок чи вимови. Загалом у цій людині було щось таке непомітне, що навіть тоді, коли він говорив, Кіті відчувала, що не звертає на нього уваги: чує слова, не думаючи про того, хто їх проказує. То справді була прецікава риса.

Спочатку товариство дещо підозріло ставилося до пана Гопкінса, насамперед тому, що він, не маючи стійкості до магії, не брав участі в їхніх крадіжках артефактів. Натомість він справді переважав інших своїми знаннями й швидко довів, що пан Пенніфізер запросив його не дарма. Праця в бібліотеці — і, напевно, його вроджена непомітність — надавала йому змогу підслуховувати бесіди чарівників. Як наслідок, він частенько розповідав про маршрути їхніх пересувань, і це дозволяло нападати на їхні житла, коли господарів не було вдома. Він чув розмови про артефакти, щойно придбані в Пінна, й це дозволяло панові Пенніфізеру планувати найвигідніші крадіжки. А найголовніше — пан Гопкінс повідомив їм чимало нових заклять, і це дозволяло ширше використовувати нову зброю. Пан Пенніфізер залишався ватажком товариства, а розум пана Гопкінса став його провідною зіркою.

* * *

Час минав. У п'ятнадцять років Кіті, як і належить, закінчила школу. Школа надала їй початкову професійну освіту, проте одноманітна праця на фабриці чи посада секретарки аж ніяк не вдовольняли дівчину. На щастя, їй трапився прийнятний вихід: на пропозицію пана Пенніфізера — і на превелику радість своїх батьків — вона влаштувалася продавчиною до його крамниці. Серед сотні інших справ вона навчилася вести бухгалтерські рахунки, різати ватман і сортувати пензлі за десятьма різновидами волосу. Платив пан Пенніфізер небагато, та Кіті цих грошей вистачало.

Спочатку їй подобалося брати участь у небезпечних вилазках. Вона відчувала, як солодко тріпоче її серце, коли бачила малярів, що поспіхом зафарбовували нове гасло, або помічала в «Таймсі» заголовок з обуренням щодо нового зухвалого викрадення. Через кілька місяців, щоб позбутися батьківського нагляду, вона винайняла собі кімнату у великому занедбаному будинку, за п'ять хвилин дороги від крамниці. Мало не цілу добу вона проводила на ногах: удень—на роботі, а вночі—з товаришами. Обличчя П зблідло, очі посуворішали від нескінченної загрози викриття чи загибелі. Щороку товариство зазнавало нових утрат: Єву вбив демон у Майфері — її стійкості забракло, щоб вистояти перед його нападом, а Гледіс згоріла під час пожежі, спричиненої магічною кулею.

Коло вужчало. З'явилося раптове відчуття, ніби влада намагається спіймати їх. Мендрейк, новий чарівник, узявся до діла старанно: Кіті бачила демонів у подібні дітей-сиріток, що цікавилися Спротивом і пропонували артефакти на продаж. По кав'ярнях і пивничках тинялися люди-шпигуни, пропонуючи добрі гроші за відомості про товариство. Комора крамниці, де збиралися Кіті та її друзі, скидалася на фортецю в облозі. Старий нездужав і ставав дедалі нервовішим, а його молоді помічники — стривоженішими. Кіті розуміла, що насувається криза.

Саме тоді й відбулися доленосні збори, які поставили перед товариством серйозніше, ніж досі завдання.

21

— Ідуть!

Стенлі сторожував біля ґратчастого віконця в дверях, пильнуючи торговельний зал крамниці. Він стояв там уже довго, напружений і нерухомий. Тепер він пожвавішав, відсунув защіпку й відчинив двері. І побокував, хутко скидаючи кашкета.

Кіті почула знайоме стукотіння ціпка. Вона підхопилася й потяглася, розминаючи спину. Всі інші так само підвелися. Фред потер собі шию й тихо вилаявся. Останнім часом пан Пенніфізер особливо наполягав на дотриманні правил чемності.

Єдиним джерелом світла в коморі був ліхтар на столі; година була пізня, тож вони боялися повернути знадвору увагу куль-шпигунів. Пан Гопкінс, який ішов першим, зупинився на порозі, звикаючи до напівтемряви, а тоді відступив убік, пропускаючи пана Пенніфізера. У слабких променях ліхтаря висохла фігурка їхнього ватажка здавалася ще меншою, ніж звичайно. Він шаркотів ногами, наче живий кістяк. За ними ступала могутня, надійна Нікова постать. Коли всі троє зайшли до кімнати, Нік тихенько зачинив за ними двері.

— Добрий вечір, пане Пенніфізере, сер!

Голос Стенлі лунав не так бадьоро, як завжди. Кіті почула в ньому бридку фальшиву покору. Пан Пенніфізер не відповів. Він поволі посувався до крісла, в якому щойно сидів Фред. Кожен крок ніби завдавав йому болю. Нарешті старий сів. Енн поставила ліхтар до ніші біля нього. Обличчя ватажка опинилося в затінку.

Пан Пенніфізер притулив ціпок до крісла. Помалу, палець за пальцем, стягнув рукавички з рук. Поруч стояв пан Гопкінс — ошатний, тихий, майже непомітний. Енн, Нік, Кіті, Стенлі й Фред так само стояли — цього вимагав їхній звичний ритуал.

— Ну-ну, сідайте, сідайте, — пан Пенніфізер поклав рукавички собі на коліна. — Друзі, ми разом подолали довгий шлях. Мені нема потреби зупинятись на тому, чим ми пожертвували... або... — він закашлявся, — або заради чого. Останнім часом я вважав... і мій милий Гопкінс — так само... що нам бракує сил для дальшої боротьби з нашими ворогами. Тепер у нас є змога це виправити.

Він помовчав, тоді нетерпляче махнув рукою. Енн подала йому склянку з водою. Пан Пенніфізер зробив гучний ковток.

— Отак буде краще... Отже, ми з Гопкінсом разом вивчали деякі папери, викрадені з Британської бібліотеки. Папери давні, дев'ятнадцятого століття. Завдяки їм ми дізналися про існування великого сховища артефактів, які мають потужну магічну силу. Якщо нам дістанеться хоча б частина цих артефактів, це дозволить нам докорінно поліпшити своє становище.

— А в якого чарівника вони сховані? — запитала Енн.

— Зараз вони недоступні жодному з чарівників.

Стенлі виступив уперед:

— Ми вирушимо, куди ви накажете, сер! До Франції, до Праги... хоч на край світу!

Кіті вирячила очі. Старий захихотів:

— Далеко їхати не доведеться. Досить перебратися через Темзу, — він помовчав, чекаючи, поки вщухне здивований гомін. — Ці скарби сховані не в далекому храмі. Вони поряд — у місці, повз яке ми з вами проходили тисячу разів. Зараз я все скажу... — він підняв руки, щоб припинити гамір. — Тихше, будь ласка! Зараз я все скажу! Це місце — в самісінькому серці Лондона, в центрі імперії чарівників. Я маю на увазі Вестмінстерське абатство.

Кіті почула, як усі приголомшено зойкнули. Відчула, як по шкірі пробіг мороз. Абатство? Хто ж наважиться...

— Ви маєте на увазі могили, сер? — запитав Нік.

— Саме так. Пане Гопкінсе, поясніть їм, будь ласка...

Бібліотекар кахикнув:

— Дякую. В абатстві поховані численні великі маги минулого: Гледстон, Прайс, Черчіль, Кіченер та інші. Вони спочивають у таємних склепах, глибоко під землею, а з ними лежать їхні скарби — речі такої сили, про яку нинішні кволі дурні можуть хіба що мріяти.

Як і завжди, коли говорив пан Г'єпкінс, Кіті майже не думала про нього — її займали тільки його слова й те, що з них випливало.

— Але ж вони заклали свої могили! — заперечила Енн. — На кожного, хто проникне туди, чекає страшна кара...

Пан Пенніфізер хрипко захихотів з глибини свого крісла.

— Нинішні володарі — жалюгідні подобизни колишніх — справді бояться цих могил, мов чуми. Вони всі до одного боягузи. В них

трусяться жижки від самої думки про те, як помстяться предки, якщо потривожити їхній прах!

— Будь-яку пастку можна обминути, якщо старанно все спланувати, — запевнив пан Гопкінс. — Ми не поділяємо цього забобонного страху чарівників. Я пошукав в архівах і виявив склеп, де зберігаються такі скарби, що й уві сні не примаряться. Ось послушайте!

Бібліотекар дістав з кишені складеного папірця. Розгорнувши його серед мертвої тиші, він витяг з тієї ж кишені невеличкі окуляри й начепив їх на носа. І заходився читати:

— «Шість золотих зливків. Чотири статуетки, оздоблені діамантами. Два кинджали зі смарагдами на руків'ях. Оніксові чотки. Олов'яний келих...» А ось і дещо цікаве: «Зачарований гаманець із чорного єдвабу, з п'ятдесятьма золотими соверенами», — пан Гопкінс поглянув на товариство поверх окулярів. — Цей гаманець ніби нічим не прикметний, але майте на увазі: він ніколи не порожніє, хоч скільки золота з нього дістають. Як на мене, він може стати невичерпним джерелом коштів для нашого товариства.

— Ми зможемо купувати зброю! — пробурмотів Стенлі. — Чехи продаватимуть нам що завгодно, їм аби гроші...

— Аби гроші, а купити можна все! — підхопив пан Пенніфізер. — Далі, Клеме, далі! Це ще не все!

— Нумо, погляньмо... — пан Г'опкінс знову зазирнув до папірця. — Гаманець... І ще кришталева куля, в якій — послушайте! — «можна побачити майбутнє й таємниці всіх похованих і закопаних речей».

— Ви тільки уявіть! — вигукнув пан Пенніфізер. — Уявіть, яку силу це надасть нам! Ми зможемо заздалегідь передбачати кожен крок чарівників! Зможемо відшукати втрачені дива минулого, забуті всіма коштовності...

— Нас ніхто не спинить! — прошепотіла Енн.

— Ми будемо багаті! — обізвався й собі Фред.

— Якщо все це правда, — тихенько зауважила Кіті.

— Там ще є торбинка, — провадив пан Гопкінс. — Торбинка, якою можна ловити демонів. Це стане нам у пригоді, якщо ми знайдемо належне закляття. А ще — кілька інших, менш вартісних речей, серед яких... так-так... плащ, дерев'яний посох та всілякі особисті дрібниці. Гаманець, кришталева куля й торбинка — найцінніші з цих скарбів.

Пан Пенніфізер подався вперед, шкірячись, наче гоблін.

— Ну, друзі мої? — поцікавився він. — Як ви гадаєте: чи варто за таке поборотися?

Кіті зрозуміла, що саме зараз час застерегти товаришів.

— Усе це чудово, сер, — сказала вона, — та чому всі ці скарби досі лежать незаймані? Де тут пастка?

Її слова, здається, протверезили друзів. Стенлі спохмурнів:

— Що сталося, Кіті? Може, це надто дрібненька справа для тебе? Чи не ти без упину вередуєш, що нам пора вдаватися до чогось нового?

Кіті відчула на собі погляд пана Пенніфізера. Вона здригнулась і стинула плечима.

— Кіті має рацію, — відповів пан Гопкінс. — Там справді є пастка. Склеп надійно захищено. Згідно з архівними відомостями, там до склепіння приєднано Закляття Чуми. Воно спрацює, якщо відчинити двері. Закляття Чуми тоді зірветься зі стелі і вразить усіх, хто опиниться поблизу... — він знову зазирнув до папірця, — «так, що їхня плоть відділиться від кісток».

— Гкрно, еге ж? — посміхнулася Кіті. Її пальці крутили в кишені срібну підвіску.

— Е-е... і як ви пропонуєте обійти цю пастку? — чемно запитала Енн у пана Пенніфізера.

— Деякі способи є, — відповів старий. — Зараз, на жаль, вони нам недоступні. Ми не маємо належних магічних знань. Та водночас пан Гопкінс знайомий з одним чоловіком, який зможе допомогти нам.

Усі подивилися на бібліотекаря, погляд якого зненацька став винуватим.

— Він чарівник... колишній, — пояснив пан Гопкінс. — Будь ласка! — голос його потонув в обуреному гаморі. — Послухайте мене!.. Він зневірився в нашому уряді... в нього на те є власні причини... і прагне скинути Деверо та його посіпак. Він має артефакти й знання, що допоможуть нам обійти Закляття Чуми. До того ж у нього, — пан Гопкінс зачекав, поки в коморі стане тихо, — є ключ від потрібного склепу.

— А хто він такий? — поцікавився Нік.

— Я можу сказати вам лиш те, що він — один з найпомітніших стовпів нашого суспільства, вчений і шанувальник мистецтва. Він

знайомий з багатьма впливовими особами.

— А як його звать? — спитала Кіті. — Поки що все це лише слова...

— На жаль, він дуже старанно приховує своє ім'я. Власне, нам усім варто чинити так само. Я йому про вас теж нічого не казав. Якщо ви погодитесь на його допомогу, він може найближчим часом зустрітися з вами... з одним з вас. І передасть потрібні нам відомості.

— А чи можна йому довіряти? — стривожився Нік. — Може, він просто хоче виказати нас?

Пан Гопкінс кахикнув:

— Навряд. Він уже не раз ставав нам у пригоді. Численні поради й натяки я передавав саме від нього. Він давно вже прагне сприяти нашій меті.

— Я переглянув у бібліотеці документи про це поховання, — додав пан Пенніфізер. — Вони видаються справжніми. Підробити таку річ надто важко. До того ж він уже кілька років знає про нас від Клема. Якби він хотів зашкодити Спротиву, то мав би таку змогу давно. Ні, я йому вірю, — старий, хитаючись, підхопився; голос його знову зробився хрипким. — Урешті-решт, це *моє* товариство! Будьте ласкаві робити те, що наказую вам *я*! Які ще є запитання?

— Запитання одне, — обізвався Фред, клацаючи ножом. — Коли ми розпочнемо?

— Якщо все буде гаразд, ми зробимо це наступної ночі. Залишається тільки...

Старий замовк і згорбився, аж захлинаючись кашлем. Його зігнута спина кидала на стіну химерні тіні. Енн підійшла і допомогла йому сісти. Минув певний час, перш ніж він заговорив.

— Даруйте, — сказав він нарешті. — Я нездужаю — ви самі це бачите. Сили мої щодня згасають. Правду кажучи, друзі, Вестмінстерське абатство — це найкраща нагода, яка досі мені випадала. Нагода вивести вас усіх... до чогось більшого. Це стане нашим новим початком!

«І *вашим* гідним кінцем, — подумала Кіті. — Останньою спробою домогтися чогось відчутного, перш ніж ви помрете. Я лише сподіваюся, що чуття й цього разу не зрадить вас».

Аж тут пан Пенніфізер раптово обернувся до дівчини, ніби прочитав її думки.

— Залишається тільки зустрітися з нашим таємничим добродійником, — закінчив він. — І узгодити умови. Якщо вже ви сьогодні такі завзяті, Кіті, то саме ви й підете завтра до нього.

Кіті мужньо зустріла погляд старого.

— Гарзд, — відповіла вона.

— Отож-бо, — старий оглянув усе товариство, одного за одним. — Правду кажучи, я трохи засмучений. Ніхто з вас навіть не поцікавився, чию могилу ми збираємось відвідати. Невже вам до цього байдуже? — він знову хрипко засміявся.

— Е-е... чию ж, сер? — запитав Стенлі.

— Могилу людини, відомої вам ще зі школи. Гадаю, що йому досі приділяють чималу увагу на уроках. Це — Засновник нашої держави, найвеличніший і найстрахотливіший з усіх наших проводирів, герой Праги, — очі пана Пенніфізера блиснули в затінку, — наш любий Вільям Гледстон!

Частина третя

Натаніель

Натанієлів літак вирушав з аеропорту «Боксгілл» рівно пів на сьому вечора. Службовий автомобіль мав приїхати по нього на годину раніше — пів на шосту. Це означало, що він має близько половини доби, щоб підготуватися до найважливішого доручення за увесь час його короткої урядової кар'єри — подорожі до Праги.

Насамперед хлопцеві слід було розібратися зі своїм слугою й можливим товаришем у мандрівці. Повернувшись до Вайт-голлу, Натаніель знайшов вільну кімнату для виклику духів і, ляснувши в долоні, знову призвав до себе Бартімеуса. Коли джин з'явився, він змінив подобу з пантери на свого улюбленого смаглявого хлопчика. Натаніель звернув увагу, що цього разу хлопчик був убраний не в звичайну єгипетську спідничку, а в старомодний твідовий дорожній костюм з рукавичками, крагами й несподіваним шкіряним пілотським шоломом із завеликими окулярами. Натаніель спохмурнів:

— Скидай це лахміття. Ти зі мною не полетиш.

Хлопчисько ображено скривився:

— Чому?

— Бо я подорожую інкогніто. Це означає, що мені нема чого тягати демонів через митницю.

— А хіба для нас карантин?

— Чеські чарівники перевіряють усі літаки — шукають найменших проявів магії. А вже британський літак вони оглядатимуть якнайстаранніше. Жоден артефакт, магічна книга чи навіть найдурніший демон повз них не проберуться. У польоті мені доведеться залишатися «простолюдином». А тебе я викличу, тільки-но прибуду на місце.

Хлопчисько відсунув окуляри на лоба, щоб було краще видно його зневажливу гримасу:

— А я вже думав, що Британська імперія порядкує цілою Європою! Ви ж підкорили собі Прагу століття тому! Як це так, що тепер вони вам наказують, чого не можна робити?

— Вони нам не наказують. Ми, як і раніше, підтримуємо рівновагу сил у Європі, але офіційно в нас із чехами зараз є угода. Нині вона гарантує, що ніяких магічних вторгнень до Праги ми не здійснюватимемо. Ось чому ця подорож вимагає делікатності.

— До речі, про делікатність... — хлопчисько широко всміхнувся. — Я непогано сьогодні поведився, авжеж?

Натаніель стиснув губи:

— Що ти маєш на увазі?

— Сьогодні зранку я був такий слухняний — хіба ти не помітив? Я міг би наговорити твоєму начальству сім мішків гречаної вовни, але мовчав — лише заради тебе!

— Та невже? А мені здалося, що ти пащекував, як завжди.

— Ти жартуєш! Я був такий ласкавий, що хоч маслом масти! Мене досі нудить від цієї фальшивої покори. Ти будь-що це ліпше, ніж знов опинитися в Кулі Скорботи, — хлопчисько стенив плечима. — Мені це довелося робити кілька хвилин, та й годі. А який це жах — запобігати перед ними *вічно*, так, як це робиш *ти*, і розуміти, що ти завжди можеш зупинити цю гру й піти собі геть, тільки в тебе для цього кишка тонка!

— *Ти* можеш зупинити цю гру просто зараз. Твоя думка мене не цікавить, — Натаніель не збирався вислуховувати демона: вони часто макітрять голови чарівникам усілякою напівправдою. Краще не слухати їх узагалі. — До речі, Дюваль мені не начальник. Мені до нього байдуже.

— А хіба Вайтвел краща? Я щось не бачу між вами великої приязні

— Годі. Мені вже пора збиратися, а перед тим я ще мушу завітати до Міністерства закордонних справ, — Натаніель позирнув на годинника. — Ти знадобишся мені знову... годин через дванадцять, у номері готелю в Празі. До того часу, як я тебе викличу, зв'язую тебе й залишаю тут. Сиди в цьому колі тихо й невидимо для всіх розумних істот, поки не почувеш мій виклик.

Хлопчисько знову стелув плечима:

— Ну, коли вже треба...

— Треба.

Постать у пентаклі заколивалася і зникла, наче спогад про сновидіння. Коли вона пропала остаточно, Натаніель замкнув пентакль кількома захисними закляттями, щоб хто-небудь не скористався ним і випадково не випустив джина, й поспіхом пішов. Найближчі кілька годин на нього чекало чимало клопоту.

* * *

Перш ніж піти додому й почати збиратися, Натаніель завітав до Міністерства закордонних справ — будівлі, яка майже не поступалася Британському музеєві за розмірами й похмурою величчю. Тут здійснювалася немала частина повсякденного управління імперією: чарівники телефоном або через посланців передавали настанови й інструкції своїм колегам у менших конторах по всьому світу. Піднімаючись широкими сходами до дверей, Натаніель підняв голову. Навіть на перших трьох рівнях у небі над будівлею гасали нематеріальні силуети: швидкі духи-кур'єри, що переносили накази в зашифрованих конвертах, і більші демони, які супроводжували їх. Як і завжди, Натаніеля захопив сам масштаб великої Британської імперії, який можна відчутти лише в подібних видовищах. Як наслідок, він не зумів одразу впоратися з дверима. Він сильно штовхнув їх у протилежний бік — і сива підстаркувата леді, що саме намагалася вийти надвір, влетіла назад до вестибюлю, а папери, які вона несла під пахвою, посипались на мармурову підлогу.

Упоравшись нарешті з дверима, Натаніель опинився всередині, допоміг леді підвестись і, розсипаючись у вибаченнях, поспіхом заходився збирати папери під акомпанемент пронизливих нарікань старої. Аж тут із-за дверей на протилежному кінці вестибюлю з'явилася знайома струнка постать і попрямувала до нього. Джейн Фаррар, Дювалева учениця, з так само ошатно зачесаним темним волоссям, як і завжди.

Натаніель почервонів. Він гарячково підбирав папери, та їх було надто багато, а вестибюль — надто малий. Отож панна Фаррар опинилася на місці пригоди задовго до того, як він закінчив свою

роботу, а сива леді тим часом із запалом розповідала хлопцеві все, що вона про нього думає. Краєм ока він помітив черевички Джейн — та зупинилась і спостерігала за ним. Він легко уявляв, як глузливо й пихато вона дивиться на нього.

Тяжко зітхнувши, він підвівся й подав папери старій.

— Будь ласка. Все тут. Ще раз прошу пробачення.

— Атож! Я ще ніколи не бачила такого недбалого, зарозумілого нахаби...

— Дозвольте, я допоможу вам пройти крізь ці двері.

Твердою рукою він обернув вельмишановну леді до дверей і легенько підштовхнув її в потрібному напрямі. Потім обтрусився, озирнувся і підняв брови, вдаючи неабиякий подив:

— Панно Фаррар! Яка приємна зустріч!

Вона ліниво, загадково посміхнулася:

— Пане Мендрейку! Ви, здається, трохи засапані...

— Справді? Еге ж, сьогодні я нівроку заклопотаний. А ця бідолашна старенька мало не впала, тож я вирішив допомогти їй...

Вона оглянула його холодними, пильними очима.

— То я, мабуть, піду.. — він побокував, але Джейн Фаррар несподівано присунулася ближче.

— Я знаю, що ви заклопотані, Джоне, — сказала вона. — Але я дуже хочу дещо запитати у вас, якщо ви дозволите, — вона розгублено накрутила на палець пасмо довгого чорного волосся. — Яке це щастя! Я така рада, що ми випадково зустрілися! Я чула, ніби ви нещодавно зуміли викликати джина четвертого рівня. Невже це правда? — її великі темні очі аж сяяли захопленням.

Натаніель позадкував. Це трохи його бентежило й водночас лестило, та не настільки, щоб розбалакувати про такі особисті справи, як вибір демона. Шкода, що пригода в Британському музеї отримала великий розголос — напевно, Лондон уже повниться здогадами про його слугу. Проте втрачати обачності не можна ні за яких обставин: *сила, секрет, самозбереження* — ось запорука безпеки чарівника! Він вимушено всміхнувся:

— Так, це правда. Вас не обдурили. Будьте певні, це дуже просто. Атепер, з вашої ласки...

Джейн Фаррар тихенько зітхнула й замотала пасмо волосся за вухо — їй це дуже личило.

— Ви *такий* розумний, — сказала вона. — Знаєте, я намагалася зробити те саме — викликати демона четвертого рівня, — й, напевно, щось переплутала: у мене просто нічого не вийшло. Не знаю, в чому тут річ. Може, підете зі мною й допоможете повторити закляття? У мене є власний пентакль для виклику духів. Він у мене вдома, недалеко звідси. Місце тихеньке, нам ніхто не завадить...

Вона схилила голівку набік і знову всміхнулась. Її зуби були сліпучо-білі.

Натаніель відчув, як його скронею зрадливо повзе краплина поту. Він пригладив волосся й заодно витер піт, сподіваючись, що це вийшло непомітно. Почувався він якось химерно: розманіжено й водночас збурено, енергійно. Врешті, чого б йому не допомогти панні Фаррар? Це ж дурниця! Викликати джина — дуже просто, надто якщо ти сам уже робив це кілька разів... Натаніель зненацька відчув, як хоче заслужити її подяку.

Вона лагідно торкнула його руку своїми тоненькими пальчиками:

— Що ви скажете, Джоне?

— М-м...

Натаніель розтулив був рота, щоб відповісти їй, аж раптом спохмурнів. Щось його стримувало. Щось ніби пов'язане з часом... У нього мало часу. Він завітав до міністерства, щоб... А власне, навіщо? Згадати це було вкрай важко.

Джейн трохи набундючилась:

— Ви тривожитесь через свою наставницю? Вона ні про що не довідається! Я теж своєму наставникові нічого не скажу. Я знаю, що нам не можна...

— Річ не в тім, — відповів Натаніель. — Просто...

— То ходімо!

— Ні... Мені сьогодні треба щось зробити... щось важливе...

Він намагався відвести свої очі від її погляду. Він не міг зосередитись — ось у чому проблема. І його серце билося так гучно, що він не мав сили пригадати, куди й навіщо йшов. Від неї пахло чудовими парфумами — не звичайною «Горобиною», а якимось східним цвітом. Пахощі дуже приємні, але трохи нав'язливі. Йому наморочилось у голові.

— А що саме?—запитала вона. — Може, я допомогла б вам?

— Сьогодні я кудись їду.. до Праги...

Вона присунулася ще ближче:

— До Праги? А навіщо?

— З'ясувати... дізнатися... — він заплющив очі й труснув головою.

Щось тут було не так.

— Послухайте, — запропонувала Джейн, — може, трохи посидьмо разом і поговоримо? Ви розкажете мені про всі свої плани...

— Я думаю, що...

— У мене вдома є чудова довга кушетка.

— Справді?

— Ми зручно влаштуємось на ній, вип'ємо холодного шербету, а ви мені розкажете про того свого демона, про Бартімеуса. Це *так* цікаво!

Коли Джейн промовила ім'я демона, в думках у Натаніеля ніби забринів тривожний дзвіночок, що прорвався крізь блаженний дурман його спокуси. Звідки їй відоме ім'я Бартімеуса? Лише від Дюваля, її наставника, — а той довідався про нього тільки нинішнього ранку, в кімнаті для виклику духів. До того ж Дюваль... Дюваль йому — не друг. Він хоче дізнатися про все, що робить Натаніель, зокрема й про мандрівку до Праги... Хлопець поглянув на Джейн Фаррар з підозрою. Він ніби прокинувся і вперше почув, як настирливо гуде сенсорне павутиння, що огортає його. Це попереджувало про те, що до нього застосовують якусь тонку магію: Чари або Мороку.. Тільки-но він подумав про це, як дивовижний блиск волосся Джейн трохи потьмянів, а іскорки в очах згасли.

— П-пробачте, панно Фаррар, — хрипко відповів він. — Ви дуже ласкаві, але я мушу відмовити вам. Перекажіть мою повагу вашому наставникові.

Дівчина мовчки поглянула на нього; дитяче захоплення в її очах змінилось якнайглибшою зневагою. Та вже за мить обличчя Джейн Фаррар набуло звичного стримано-холодного виразу. Вона усміхнулася:

— Він буде щиро вдячний вам.

Натаніель коротко кивнув і пішов собі. Коли ж він озирнувся з іншого кінця вестибюлю, дівчини вже не було.

Він не оговтався від цієї зустрічі навіть через п'ять хвилин, коли вийшов з ліфта на четвертому поверсі міністерства, перетнув широкий лункий коридор і опинився перед дверима заступника міністра. Тільки

тут Натаніель трохи зосередився, поправив манжети, постукав і увійшов.

То був кабінет із високою стелею й дубовими панелями на стінах. Світло падало з витончених стрілчастих вікон, із-за яких було чути гудіння машин на Вайтголлі. Більшу частину кімнати займали три величезні дерев'яні столи, покриті зеленою шкірою. На столах було розгорнуто з дюжину мап різного розміру: і новеньких — на білосніжному папері, і давніх — на потрісканому пергаменті. Всі вони були старанно приколоті до шкіри. Заступник міністра закордонних справ, низенький лисий чоловічок, саме схилився над однією з цих мап і водив по ній пальцем, щось простежуючи. Він підняв голову й привітно кивнув Натаніелеві:

— Мендрейку! Чудово! Джесіка попередила, що ви зайдете. Ходімо! Я підготував для вас мали Праги.

Натаніель підійшов і став поруч з урядовцем, який своїм зростом ледве сягав його плеча. Обличчя чоловічка було жовтаво-буре, пергаментного кольору, й до того ж — ніби якесь сухе та запорошене. Він тицьнув пальцем у малу:

— Ось вам Прага. Мала, як бачите, досить свіжа. На ній видно траншеї, викопані нашими військами під час Великої війни. Як я розумію, в цілому це місто знайоме вам.

— Так, сер, — Натаніелів розум швидко засвоював будь-які потрібні відомості. — Замок—на західному березі Влтави, Старе Місто — на східному. Колишній квартал чарівників був десь коло замку. Я правильно зрозумів, сер?

— Правильно, — палець урядовця перемістився. — Ось тут, довкола пагорба. Більшість цісарських чарівників та алхіміків мешкали на Золотій вулиці — звичайно ж, до того, як туди зайшли Гледстонові хлопці. Нині всіх чарівників, що залишилися в місті, переселено з центру до околиць, тож біля замку майже нічого немає. Я вважаю, що там усе покинуто. Інший давній осередок чарівників, — палець поповз на схід, через річку, — це гетто, ось тут. Саме тут Льюев, ще за часів Рудольфа, створив перших големів. Інші маги, що мешкали в гетто, продовжували цю практику аж до минулого століття, тож якщо відповідні закляття десь ізбереглися, то саме тут, — він поглянув на хлопчину. — Ви розумієте, Мендрейку, що ваша подорож — це, власне кажучи, дурниця? Якщо вони увесь цей час мали змогу створювати

големів, то чому ж вони цього не робили? На Бога, ми не один раз перемагали їх у битвах... Ні, як на мене, це все даремно.

— Я дію лише на підставі здобутих відомостей, сер, — шанобливо відповів Натаніель. — Прага видається найкращим місцем для того, щоб розпочати пошуки.

Його байдужі тон і поза приховували те, що в душі він щиро погоджувався з кожним словом урядовця.

— Хм-м... Ну, гаразд, вам краще знати, — судячи з тону чоловічка, насправді він так не думав. — Тепер... бачите цей пакунок? Тут ваш фальшивий паспорт для подорожі. Ви мандруватимете під ім'ям Дерек Смізерса — молодого підмайстра з «Мерилбонської винної компанії Вагта». Тут також є інші документи, що підтверджують це, — на той випадок, якщо чеські митники будуть надто прискіпливі.

— Дерек... Смізерс, сер? — без усякого завзяття перепитав Натаніель.

— Так. Єдиний документ, який нам пощастило роздобути. Бідолашний хлопчина помер від водянки місяць тому. Він був вашим однолітком, і ми вирішили скористатись його ім'ям заради потреб держави. Отже, офіційно ви летите до Праги, щоб вивчити можливість налагодити імпорт їхнього чудового пива. Тут у пакунку є список броварень — вивчіть його за час польоту.

— Так, сер.

— Гаразд. Найголовніше, Мендрейку: поведіться тихо й скромно. І жоднісіньким чином не привертайте до себе уваги. Якщо доведеться застосувати магію, робіть це непомітно й швидко. Я чув, що ви, можливо, будете змушені використати демона. Якщо вже так, то *тримайте його під контролем!*

— Звісно, сер.

— Чехи не повинні знати, що ви чарівник. Одним з пунктів чинної нині угоди є наше зобов'язання не чинити на їхній території жодних магічних дій. І навпаки.

Натаніель спохмурнів:

— Але ж, сер... я чув, що останнім часом у Британії активно діють чеські резиденти. Вони, вочевидь, теж порушують цю угоду?

Урядовець сердито блиснув очима й затарабанив пальцями по малі.

— Так, це правда. Вони — дуже непевні особи... Хтозна: може, за цією вашою пригодою з «големом» теж стоять вони.

— Якщо так, то...

— Я знаю, що ви хочете сказати, Мендрейку. Авжеж, ми воліли б просто завтра ввести наші війська на площу Святого Вацлава і показати чехам, хто тут хазяїн. Та зараз ми цього зробити не можемо.

— Чому ж, сер?

— Через американських заколотників. На жаль, становище нині досить напружене. Довго це не триватиме. Ми дамо перцю цим «янкі», а потім знову звернемо увагу на Європу. Але зараз ми не хочемо викликати зайві тертя. Зрозуміло?

— Так, сер.

— До того ж ми й самі порушуємо з дюжину пунктів цієї угоди. Отака слизька ця справа — дипломатія. Правду кажучи, останні десять років чехи потроху піднімають голову. Італійська й центральноєвропейська кампанії пана Деверо не мали помітних наслідків, і Празька рада взялася випробовувати нашу імперію на міцність. Вони раз по раз кусають нас, мов блоха собаку.. Гарзд, облишмо це. Потроху все налагодиться...

Обличчя заступника міністра зробилося водночас суворим і самовдоволеним. Він знову схилився над малою.

— Отже, Мендрейку, — рішуче промовив він, — у Празі вам знадобиться наша людина. Така, що допоможе вам розібратись у становищі.

Натаніель кивнув:

— У вас є така людина, сер?

— Є. Це один з найкращих наших агентів... Його звать Арлекін.

— Арлекін...

Натаніель уявив струнку постать у масці, що крадеться, пританцьовуючи, серед тіней, несучи з собою дух карнавалу й загрози...

— Саме так. Це його підпільне прізвисько. Його справжнього імені я вам сказати не можу — можливо, він і сам не знає його. Якщо ви уявили стрункого верткого добродія в масці і яскравому вбранні, я мушу вас засмутити. Наш Арлекін — підстаркуватий, опецькуватий чолов'яга із вдачею трунаря. До речі, і вбиратись він воліє в чорне, — урядовець гидливо скривився. — Це Прага виробляє таке з людьми, якщо прожити там досить довго. Це сумне місто. За останні роки вже

кілька наших агентів наклали на себе руки. Арлекін поки тримається, хоч і він — особа понурого характеру.

Натаніель прибрав волосся з очей:

— Із цим я впораюся, сер. Де ми можемо з ним зустрітись?

— Цього ж вечора, проти ночі, вийдіть із готелю і вирушайте на цвинтар біля гетто. До речі, гетто буде поблизу. Ви зрозуміли, Мендрейку? Просто через Староміську площу. На вас повинен бути м'який капелюх із криваво-червоним пером. Гуляйте серед могил. Арлекін розшукає вас. Ви впізнаєте його за особливою свічкою в руці.

— За особливою свічкою?

— Так.

— А що в ній особливого? Дуже довга, чи зламана, чи щось іще?

— Отут уже він нічого мені не казав.

Натаніель скривився:

— Пробачте, але все це здається... надто театральним. Як по-вашому, сер? Цвинтар, свічка, криваво-червоне перо... Хай краще зателефонує до мого номера після того, як я прийму душ, і ми зустрінемося в кав'ярні на першому поверсі готелю.

Урядовець кволо посміхнувся. Він передав пакунок через стіл Натаніелеві, обійшов столи і з легеньким зітханням уместився в розкішному шкіряному кріслі. Він обернувся до вікна. Над Лондоном знову нависали сірі хмари. Десь на заході вже дощило: косі розмиті смуги падали на невидимі звідси дахи. Деякий час урядовець мовчки сидів і дивився на небо.

—Ось перед вами сучасне місто, — промовив він нарешті. — Збудоване відповідно до найкращих і найновіших зразків. Погляньте на гордовиті споруди Вайтгоглу. Серед них немає жодного, старшого за сто п'ятдесят років! Звичайно, в нас іще zostалися ветхі, досі не перебудовані квартали, — це неминуче, коли довкола стільки простолюду, — але серце Лондона, де ми живемо й працюємо, дивиться вперед! Лондон — це місто майбутнього! Місто, гідне великої імперії! Житло вашої наставниці, Мендрейку, — це чудова будівля. Яскравий приклад сучасного архітектурного напрямку. Більше б нам саме таких! Пан Деверо планує наступного року знести бульдозером основну частину Ковент-Гардену і спорудити замість цих дерев'яних халуп чудові квартали зі скла й бетону..

Крісло знов обернулося в бік кабінету. Урядовець показав на мали.

— А Прага зараз інша, Мендрейку. Хоч як поглянь, це — напрочуд похмуре місто, переповнене жалем за втраченою величчю. Воно схиблене на всьому відмерлому та зниклому: чарівниках, алхіміках, великій Чеській імперії. Будь-який лікар скаже вам: це нездорова точка зору. Якби Прага була людиною, ми б замкнули її в божевільні. Насмілюся сказати, Мендрейку: якби ми хотіли, то вилікували б Прагу від її марень, — одначе цього ми не прагнемо. Аж ніяк! Нехай вона краще залишається таємничою й загадковою, ніж стане рішучою й далекоглядною, як Лондон. Таким людям, як Арлекін, що наглядають за Прагою на прохання нашого уряду, мимоволі доводиться думати «по-чеськи». Інакше — яка з них користь? Арлекін — кращий шпигун за багатьох інших, Мендрейку. Звідси й така «мальовнича» обстановка. Раджу вам дотриматись її якнайточніше.

— Гарзд, сер. Я зроблю все, що тільки зможу.

Ледве втілюючись, я зрозумів, що потрапив до Праги. Ветха розкіш золотого канделябра, який звисав зі стелі номера; цяцькована, але брудна ліпнина карнизів; запліснений балдахін на чотирьох стовпах над вузьким ліжком; меланхолійний дух у повітрі — все натякало саме на Прагу. Як, до речі, й понуро-сердате обличчя мого хазяїна. Договорюючи останні склади закляття, він озирався на всі боки, ніби боявся, що ці меблі зараз накинуться на нього й загризуть.

— Приємна була подорож? — поцікавився я.

Він додав ще кілька оберегів і вийшов з кола, знаком наказавши мені зробити так само.

— Не дуже. Коли я проходив митницю, на мені залишилися деякі сліди магії. Мене схопили за комір і потягли до холодної кімнати, де я мусив викручуватись, як тільки міг. Сказав, що моя винарня стоїть біля самісінького урядового кварталу, й закляття часом проникають туди крізь стіни. Врешті вони повірили й відпустили мене, — він насупився. — Нічого не розумію! Я ж перевдягся, перш ніж вийти з дому! Навмисне, щоб не залишити жодного сліду!

— А труси теж поміняв?

Він загнунувся:

— Отакої! Про труси я й забув. Дуже поспішав...

— Отож-бо й воно. Ти не повіриш, скільки там усього накопичується.

— Ти тільки поглянь на цю кімнату! — провадив хлопчина. — І це, по-їхньому, найкращий готель! Присягаюся: цей номер не прибирали з минулого століття! Онде, дивися: павутиння на шторах! А якого кольору, по-твоєму, цей килим? Я щось не розберу! — він люто пхнув ліжку: в повітря знялася хмара пороху. — А це що за бридня зі стовпами? Краще б поставили тут чисту канапу, як удома!

— Нічого, не журися. Зате в тебе номер з усіма вигодами!

Я з театральним рипінням відчинив обшарпані двері: за ними виявилась ванна кімната з облупленими кахлями та однією-єдиною лампочкою. В кутку причаїлася бридка ванна на трьох ніжках — із тих, де зазвичай топлять невірних дружин або тримають ручних крокодилів, годуючи їх невідомо чийм м'ясом^[35]. Навпроти височів не менш жахливий ватерклозет: ланцюжок бачка звисав зі стелі, наче мотуз із шибениці^[36]. Павутиння й цвіль змагалися за панування над дальніми кутками стелі; на стіні переплелися металеві рури, що з'єднували ванну з ватерклозетом — і напрочуд скидалися на вивернуті нутроці.

— Я, на твоєму місці, туди не заглядав би, — сказав я, зачинивши двері. — Ванна як ванна. Звичайнісінька. А який тут краєвид з вікна?

Він зиркнув на мене спідлоба:

— Сам поглянь.

Я відсунув важкі червоні штори, й переді мною розкинувся чудовий пейзаж великого міського цвинтаря. Гарненькі надгробки рядами щезали в темряві, під вартою похмурих ясенів та модрин. Жовті ліхтарі, розвішані між деревами, заливали цвинтар скорботним світлом. Стежками блукали кілька згорблених самотніх осіб; вітер доносив їхні зітхання аж до самісіньких вікон готелю.

Я затулив вікно:

— Щось не дуже надихає...

— «Надихає»?! Це наймоторошніше місце з усіх, де я бував!

— А чого ти хотів? Ти ж британець. От тобі й дали найгірший номер з вікнами на цвинтар.

Хлопчина сидів за здоровенним столом, проглядаючи папери, які він дістав з невеличкого бурого конверта. Він розгублено відповів:

— Тоді мені мали б дати найкращий номер...

— Ти що, жартуєш? Після того, що Гледстон накоїв у Празі? Вони нічого не забули — і не сподівайся!

Хлопець підняв голову:

— То була війна. І ми чесно перемогли. З якнайменшими втратами серед цивільного населення!

Я саме прибрав Птолемеєву подобу. І тепер стояв біля вікна, згорнувши руки на грудях, і так само дивився на хазяїна спідлоба.

— Ти так гадаєш? — вишкірився я. — Розкажи це мешканцям передмість! Там досі стоять пустища на місці вигорілих кварталів.

— А ти звідки знаєш?

— Та вже знаю! Був я тут чи ні? І бився, до речі, на боці чехів. А от *тобі* все це відомо тільки з книжок, укладених після війни гледстонівським Міністерством пропаганди. Отож не читай мені лекцій, *хлопчику!*

На мить мені здалося, що зараз у нього почнеться один з отих давніх нападів люті. Аж раптом у нього всередині немовби клацнув вимикач, і хлопець відразу став холодним і байдужим. Він знов утупився в папери, і його обличчя скам'яніло — так, ніби мої слова не мали для нього ніякого значення й лише наганяли нудьгу. Краще б уже він розгнівався, їй-богу!

— У Лондоні, — мовив він, ніби сам до себе, — всі цвинтарі розташовано за містом. Це набагато гігієнічніше. В нас є особливі поховальні машини, які вивозять за місто мертві тіла. Це — сучасні методи. А Прага живе минулим.

Я промовчав. Він не заслуговував на мою мудрість.

***

Десь із годину хлопець студіював свої папери біля низенької свічки, часом роблячи на полях якісь нотатки. Він не звертав уваги на мене, а я на нього, хіба що зрідка пускав кімнатою невеличкий вітерець, від якого вогник свічки неприємно тріпотів. Пів на одинадцяті він зателефонував униз і бездоганною чеською мовою наказав подати в номер порцію смаженої баранини й карафку вина. Тоді поклав ручку вбік і обернувся до мене, пригладжуючи волосся.

— Зрозумів! — вигукнув я з ліжка, на якому саме зручно вмостився. — Тепер я зрозумів, кого ти мені нагадуєш. Я мучився над цим цілий тиждень — відтоді, як ти мене викликав... Лавлейса! Ти так

само без упину теребиш собі волосся, як він. Ні на хвилину не можеш заспокоїтися!

— Я хочу поговорити з тобою про празьких големів, — сказав він.

— Це, мабуть, від пихи. Виливати на себе стільки олії...

— Ти бачив големів у дії. Які чарівники використовують їх?

— Водночас це, як на мене, свідчить про нерішучість. Оця постійна потреба чепуритися...

— Їх створювали тільки чеські чарівники? Чи міг британець виготовити голема?

— Гледстон, скажімо, ніколи не чепурився. Не теребив ні волосся, ні одягу. Завжди поводився якнайспокійніше.

Хлопець моргнув і нарешті виявив цікавість до моїх слів:

— Ти знав Гледстона?

— «Знав» — це трохи занадто. Так собі, бачив здалека... Під час битви він зазвичай стояв, спираючись на свій посох, і милувався тим, як його війська чинять різанину — і тут, у Празі, і по всій Європі... Як я вже казав, він завжди поводився спокійно. Спостерігав за всім, а говорив мало. Зате, коли слід було діяти, кожен його порух був рішучий і виважений. Не те, що в нинішніх метушливих чарівників...

— Справді?

Я помітив, що хлопець неабияк зацікавився. Легко було здогадатися, кого він обрав собі за взірць.

— То ти захоплювався ним? — перепитав він. — По-своєму, по-демонічному?

— Ні. Авжеж, ні! Він був один з найгірших. Коли він помер, по всій окупованій Європі калатали дзвони. Не варто його наслідувати — повір мені, Натаніелю! До того ж, — я підбив запорошену подушку, — ти й не зможеш стати таким, як він.

Хлопець найжачився:

— Чому?

— Бо ти не такий недолюдок. А ось і твоя вечеря!

Стукіт у двері сповістив появу служника в чорному вбранні й підстаркуватої покоївки, що принесла тацю з глибокими тарілками та карафкою холодного вина. Хлопець досить-таки чемно поговорив з ними, розпитав про довколишні вулиці й дав трохи грошей на чай. Поки вони перебували в номері, я залишався мишеням, що тихенько ховалося між подушками. Зберігав я цю подобу й далі, поки мій

господар жадібно ковтав вечерю. Аж нарешті він кинув виделку на тацю, допив вино й підвівся.

— Гаразд, — мовив він. — На розмови нема часу. Вже чверть на дванадцяту. Нам пора.

***

Готель стояв на Кржеменцовій — коротенькій вулиці скраю пражського Старого Міста, недалеко від річки. Ми вийшли і в ліхтарному світлі подалися на північ, поволі просуваючись у бік гетто.

Попри воєнне лихоліття, попри занепад міста — після вбивства цисаря й переходу влади до рук британців, — Прага все-таки зберігала колишню загадковість і велич. Навіть я, Бартімеус — однаково байдужий до всіх цих людських пекельних закутків, де мені випадало перебувати в ув'язненні, — навіть я визнаю, яка вона гарна: будинки пастельних кольорів, з високими крутими червонястими дахами, що густо купчаться навколо шпилів та дзвіниць незліченних церков, синагог і театрів; широка сіра річка, що в'ється містом, і численні перекинуті через неї мости — кожен у власному дусі, залежно від смаку бідолашного джина, що зводив його^[37]; і, нарешті, цисарський замок, який похмуро височить на пагорбі.

Хлопець ішов мовчки. Не дивно — досі він майже ніколи в житті не залишав Лондона. Мені здалося, що він озирається довкола в німому захопленні.

— Що за моторошне місто! — сказав він нарешті. — Отут би стала в пригоді програма Деверо з очищення нетрів!

Я поглянув на нього:

— То Золота Прага не чарує тебе?

— Еге ж... тут таке безладдя!

Він сказав правду: що глибше заходиш до Старого Міста, то вужчі й заплутаніші стають вулички, з'єднані між собою цілою системою завулків і прохідних дворів, над якими так нависають карнизи, що сонячне світло майже не сягає бруківки. Туристам цей мурашник, напевно, подобається; мені ж, як колишньому тутешньому жителю, ці завулки завжди видавалися втіленням плутаної марноти всіх людських прагнень. Що ж до Натаніеля, молодого британського чарівника, який

звук до широких одноманітних магістралей Вайтгоглу, то йому це місто справді здавалося напрочуд безладним і дурним.

— Тут жили великі маги! — нагадав я йому.

— То було давно, — сумно заперечив він. — *А це* — зараз.

Ми пройшли Кам'яний міст, із його давньою башточкою на східному березі. Довкола ветхої башточки кружляли кажани, а в горішніх вікнах мерехтіли вогники свічок. Навіть тепер, пізньої пори, на мості було гамірно: кілька старомодних автомобілів з високими, вузькими капотами й незграбними відкидними верхами; безліч вершників — чоловіків і жінок; люди з волами або візками, повними овочів чи барилець із пивом... На чоловіках були здебільшого м'які чорні капелюхи французького кшталту — вочевидь, відтоді, як я був тут востаннє, празька мода помітно змінилася.

Хлопець зневажливо скривився:

— До речі, я дещо пригадав... Краще покінчити з цим фарсом якнайшвидше.

У нього з собою був шкіряний рюкзачок. Хлопчина порився у ньому — й дістав великого м'якого капелюха. Пошукавши ще трохи, витяг зібгану й криву пір'їну. А тоді підняв цю пір'їну так, щоб її було видно в ліхтарному світлі.

— Як по-твоєму, якого кольору це перо? — запитав він.

Я поміркував:

— Не знаю. Мабуть, червоне.

— Якого відтінку? Мені потрібен точний опис.

— Е-е... цеглясто-червоне? Вогнисто-червоне? Червоне, як помідор? Як сонячний опік? Його можна назвати як завгодно...

— То не *криваво-червоне*? — він вилаявся. — Мені забракло часу — нічого кращого я не знайшов! Доведеться якось обходитись.

Устромивши перо в капелюх, він надяг увесь цей витвір собі на голову.

— А це тобі навіщо? — поцікавився я. — Чи не залицятись, часом, до гарненьких пражанок? Не раджу — ти в ньому схожий на дурня.

— Це заради справи, будь певен. Та й задум це не мій. Ходімо, скоро вже північ.

Від річки ми повернули вглиб Старого Міста — туди, де гетто зберігало найпотаємніші секрети Праги^[38]. Будинки ставали дедалі нижчі й занедбаніші і тулились один до одного так тісно, що деякі з

них стояли тільки завдяки сусідській підпорі. Наш із хлопцем настроїв дорогою змінювався в протилежних напрямках. Моя сутність повнилася силою — і від магії, що струменіла з давнього каміння, і від спогадів про колишні подвиги. Натаніель, навпаки, похмурнішав і бурчав собі під ніс, мов сварливий дідуган.

— Може, все-таки поясниш мені, куди ми йдемо? — запитав я.

Він позирнув на годинник:

— За десять дванадцятьа... Коли вдарять куранти, мені треба бути на старому цвинтарі. Ще один цвинтар! Тільки подумай! Скільки тут цих цвинтарів?.. Я повинен там зустрітися з нашим шпигуном. Він упізнає мене за цим капелюхом, а я його — за «особливою свічкою», — він підняв руку. — Ні, не питай: я сам нічого не знаю. Цей чоловік може вивести нас на тих, хто вміє оживляти големів.

— Ти думаєш, у Лондоні хазяїнує чарівник-чех? — запитав я. — Це аж ніяк не факт.

Хлопчина кивнув — чи принаймні ворухнув головою під своїм величезним капелюхом:

— Звичайно. Глиняне око з Лавлейсової колекції поцупив хтось із своїх. У нашому колі орудує зрадник... Але відомості про те, як користуватись цим оком, запевно надійшли з Праги. У Лондоні такого ще ніхто не робив. Можливо, цей шпигун допоможе нам... — він зітхнув. — Хоча навряд. Людина, що зве себе Арлекіном, вочевидь, давно вже не при здоровому глузді.

— Не більше, ніж усі ви, з вашими дурними фальшивими іменами, пане *Мендрейку*. А що робити мені, поки ти розмовлятимеш із цим добродієм?

— Сховатися й пильнувати. Ми на ворожій території, тож я не маю довіри ні до Арлекіна, ні до будь-кого іншого. Ось, здається, й цвинтар... Краще переімени подобу.

Ми вийшли на бруковану площу, зусібіч оточену будинками з маленькими чорними віконцями. Перед нами були сходи, що вели до прочинених залізних воріт у скривленій огорожі. За ворітьми, мов гнилі зуби, височіли нерівні надгробки старого празького цвинтаря.

Цвинтар був не більший, ніж п'ятдесят на п'ятдесят метрів, — чи не найменший у місті. Проте користувались ним багато століть, ховаючи й ховаючи нових небіжчиків, і це надавало йому особливого духу. На цій латочці землі було поховано стільки людей, що могили

робили багатоповерховими, ставлячи одну труну зверх іншої — аж поки врешті поверхня цвинтаря піднялася на два метри. Надгробки стирчали один біля одного: великі нависали над малими, а малі наполовину западалися в землю. Одне слово, цей цвинтар — із його відвертим безладдям — був ніби навмисне створений для того, щоб розлютити охайного Натаніеля^[39].

— Ну ж бо! — промовив він. — Я чекаю!

— Та невже? А мені й не видно під оцим твоїм капелюхом...

— Обернися на отруйну гадюку, чи на чумного пацюка, чи на іншу бридку нічну тварюку — як собі хочеш. А мені пора. Якщо знадобиться, будь готовий захистити мене.

— З превеликою охотою!

Цього разу я обрав собі подобу вухатого кажана зі шкірястими крилами й чубатою головою. Я виявив, що ця подоба дуже зручна — тиха, стрімка, ще й напрочуд пасує до нічного цвинтаря. Я покружляв над купою старих надгробків. З обережності я перевіряв усі з семи рівнів — там було чисто, хоч Прага так просякла магією, що кожен рівень аж тремтів від слідів колишніх справ. Жодних пасток чи сенсорів я не помітив, хоч на сусідніх будинках подекуди траплялися обереги — вочевидь, там досі мешкали чарівники^[40].

Поблизу не було нікого: цієї пізньої години порожні цвинтарні стежки занурилися в темряву. Лише на гратчастій огорожі висіли іржаві ліхтарі, від яких линуло кволе світло. Я знайшов похилений надгробок і елегантно повис на ньому, загорнувшись у крила. Звідти мені було добре видно головні ворота.

Туди саме заходив Натаніель. Рінь на стежці тихенько хрускотіла під його черевиками. Саме тоді, коли хлопчина опинився за ворітьми, на празьких вежах ударили куранти, знаменуючи прихід таємної опівнічної пори^[41]. Хлопець скрушно зітхнув і почав навпомацки пробиратись однією зі стежок. Поблизу зареготала сова — чи віщуючи скору смерть, чи сміючись із капелюха мого хазяїна. Криваво-червоне перо хилиталось у нього на голові, виблискуючи в непевному світлі.

Натаніель простував уперед. Кажан не ворухився. Час спливав поволі, як і завжди, коли висиш на цвинтарному надгробку. Тільки раз на вулиці за огорожею з'явилося щось живе: з нічного мороку випливла химерна чотиринога, дворука й двоголова істота. Мій хазяїн помітив її й про всяк випадок зупинився. Істота пройшла під ліхтарем

— і виявилась парою закоханих: вони йшли, взявшись за руки, тісно притулившись один до одного й схиливши до купи голови. Зі смаком цмокнувшись, вони захихотіли й подалися кудись в інший бік. Мій хазяїн поглянув їм навздогін з дивним виразом обличчя: він, напевно, намагався вдавати зневагу.

Після цього його просування цвинтарем — і так не дуже швидко — остаточно сповільнилось. Він ледве повз стежкою, хвицаючи ногами невидимі камінці і байдуже кутаючись у своє чорне пальто. Думки його, вочевидь, були далекі від роботи. Я вирішив підбадьорити хлопця, під летів ближче і вмовився на одному з сусідніх надгробків.

— Не сумуй! — мовив я. — Не вішай носа! А то ще сполохаєш цього свого Арлекіна. Уяви, ніби ти прийшов на романтичне побачення з юною гарненькою чарівницею!

Запевно сказати не можу — навкруги було темно, — та мені здалося, ніби хлопчина почервонів. Цікаво... Можливо, згодом мені варто буде над цим попрацювати.

— Даремно! — прошепотів він. — Уже пів на першу. Якби він збирався прийти, то ми його вже побачили б... Я думаю... Ти чуєш мене?

— Ні.

Пильні кажанячі вуха вловили тихенький шурхіт — досить далеко від цвинтаря. Я пурхнув вище і втупивсь у темряву.

— Це, мабуть, він. Тримай перо вище, Ромео!

Я полетів назустріч незнайомцеві, зробивши в повітрі велику дугу, щоб не зіткнутися з ним.

Хлопчина тим часом випростався. Зсунувши набакир капелюха й недбало зчепивши руки за спиною, він узявся походжати серед могил, ніби занурившись у глибокі роздуми і вдаючи, що не помічає далекого шаркотіння й химерного білого світла між надгробками.

Натаніель

Краєм ока Натаніель бачив, як кажан полетів у бік старого тиса, що дивовижним чином за стільки століть уцілів на цвинтарі. З однієї, чи не найсухішої, його гілки було чудово видно стежку. Кажан учепився за цю гілку й застиг.

Натаніель глибоко зітхнув, поправив капелюха і рушив уперед так безжурно, як міг. Його очі аж прикипіли до того, що наближалось з глибини цвинтаря. Попри всю недовіру, з якою він ставився до всієї цієї театральної обстанови, це покинуте й самотнє місце вразило навіть його. Він мимоволі відчував, як гостро тьохкає в грудях серце.

Що ж це там, попереду? Мертвотно-блідий вогник яскравішав, заливаючи все довкола зеленкувато-молочним сяйвом, і надгробки, повз які він пропливав, ніби випромінювали болісне світло. Позаду вогника було видно чинсь темну постать: згорбившись і шаркотячи ногами, вона насувалася на хлопця.

Натаніель примружив очі: на трьох видимих рівнях жодного сліду демонів помітно не було. Виходить, це людина.

Аж нарешті ця людина, судячи з хрускоту ріні, ступила на стежку, де був Натаніель. Незнайомець крокував упевнено, рівно, й потріпане пальто — чи, може, плащ — страхітливо майоріло в нього за спиною. Коли він підійшов ближче, хлопець розгледів огидно-білі руки, які стриміли з-під плаща й тримали те, що випромінювало цей непевний чаклунський вогонь. Натаніель щосили намагався розібрати обличчя, та воно ховалося під важким чорним каптуром, загнутим, мов орлиний кіготь, донизу. Окрім рук, нічого більше видно не було. Тоді хлопець звернув увагу на річ, яку тримали ці бліді руки, — химерний світильник, що розливав це дивне білясте світло. То була свічка, міцно встромлена в...

— Ой, тьху! — вигукнув хлопчина по-чеськи. — Яка мерзота!
Постать зупинилася. Пискливий голос обурено спитав з-під каптура:

— Чого тобі?

Аж тут незнайомиць опам'ятався, поспіхом кахикнув і вимовив уже іншим, басовитішим і страхітливішим, голосом:

—Тобто... що ви мали на увазі?

Натаніель скривився:

— Оцю гидоту, що ви тримаєте в руках!

— Стережіться! Це вельми могутня річ.

— Негігієнічна річ! Де ви її взяли?

— Сам зрізав з шибениці. За три дні до повні.

— Я певен, що її навіть не законсервовано... Еге ж! Погляньте: онде від неї шматки відпадають!

—Аж ніяк. Це просто краплі воску зі свічки.

— Може, так. Та будь-що, тягати її з собою не варто. Краще викиньте її просто отут, на цвинтарі, й негайно помийте руки.

— Чи розумієте ви, — відповів незнайомиць, упершись кулаком у бік, — що ви говорите про річ, здатну скам'янити будь-кого з моїх ворогів і визначити присутність магії за п'ятдесят кроків? Це надзвичайно цінна річ. Їй не місце серед сміття!

Натаніель хитнув головою:

— Зате вам місце в божевільні. Мушу сказати, що в Лондоні такої поведінки не потерпіли б.

Незнайомиць зненацька закинув назад голову:

— Лондон? А що мені до Лондона?

— Ви Арлекін, авжеж? Агент?

Запанувала мовчанка.

— Можливо...

— Звичайно, це ви! Хто ще тинятиметься цвинтарем серед ночі? Навіть не варто дивитись на ваш огидний свічник, щоб зрозуміти, хто ви такий. До того ж ви говорите по-чеськи з англійською вимовою... Годі! Мені терміново потрібні деякі відомості.

Незнайомиць підняв вільну руку:

— Хвилинку! Я ще не знаю, хто ви такий.

— Я — Джон Мендрейк, державний службовець. І ви про це чудово знаєте!

— Цього мало. Мені потрібні докази!

Натаніель вибалушив очі:

— Ось, бачите? — він показав собі на потилицю. — Криваво-червоне перо!

Незнайомець придивився:

— Як на мене, воно радше цеглясто-червоне.

— Криваво-червоне! А коли ні, то воно стане таким, якщо ви не припините верзти дурниці й не перейдете до діла!

— Ну., гаразд. Але спочатку, — незнайомець прибрав чудернацьку позу, — я мушу переконатися, що за нами ніхто не стежить. Відійдіть назад!

Він підніс свій моторошний свічник до обличчя і вимовив якесь слово. Бліде полум'я вмить вибухнуло й перетворилося на вогняне кільце, яке зависло між ними в повітрі. Ще один наказ — і кільце почало швидко ширшати, наче коло на воді, розпливаючись по всьому цвинтарю. Натаніель помітив, як кажан каменем звалився з гілки за секунду до того, як вогняна смуга пролетіла повз нього. Що сталося з кажаном, він не побачив: кільце полинуло за межі цвинтаря й хутко розтало вдалині.

Агент кивнув:

— Тут безпечно. Тепер можна й поговорити.

— Мені знайома ця штучка, — мовив Натаніель, показавши на свічку, що знову набула попередніх розмірів. — Це Вогняне Коло, яке створює біс. Щоб його викликати, не треба ніяких решток мерців. Усім цим готичним мотлохом тільки простолоуд лякати. На мене він не діє, Арлекіне.

— Можливо... — висохла рука зникла під каптуром і щось там замислено почухала. — Та навіть якщо й так, ви надто прискіпкові, Мендрейку. Ви зневажаєте основні підвалини нашої магії. А вони не такі охайні й чисті, як вам здається. Кров, жертвоприношення, смерть... ось що ховається за кожним нашим закляттям! Усі ми, врешті, покладаємось на той самий «готичний мотлох».

— Тут, у Празі, — можливо, — відказав Натаніель.

— Не забувайте: сила Лондона базується на силі Праги! Тож... — голос Арлекіна раптом посерйознішав. — Біс повідомив мене, що ви тут із секретним завданням. Яке це завдання? І які відомості вам потрібні?

Натаніель швидко і з певним полегшенням переказав головні події кількох останніх днів. Незнайомець у каптурі слухав його мовчки.

— То в Лондоні з'явився голем? — перепитав він, коли Натаніель закінчив. — Чудасія, та й годі! Ось вам і «готичний мотлох» поруч із вами, до вподоби вам це чи ні. Цікаво...

— Цікаво й зрозуміло? — спитав з надією Натаніель.

— Оце вже не знаю. Та можливо, я зумію роздобути для вас деякі подробиці... Лягай! Мерщій!

Агент хутко, мов гадюка, простягся на землі. Натаніель без вагань зробив те саме. Він лежав, занурившись обличчям у цвинтарний бруд, і чув кроки кованих чобіт по бруківці за огорожею. Вітер доніс слабенький запах тютюнового диму. Кроки стихли. За хвилину агент потихеньку підвівся.

— Патруль, — пояснив він. — На щастя, вони нічого не чують за смородом своїх цигарок. Поки що ми в безпеці.

— То ви казали... — нагадав Натаніель.

— Так. Насамперед про походження ока голема. Кілька таких речей є в магічних сховищах, які належать чеському урядові. Празька Рада нікого не допускає до них. Як мені відомо, з магічною метою їх ніколи не використовують: вони мають лише символічне значення, бо големи завдали серйозного збитку Гледстоновій армії під час його першої європейської кампанії. Кілька років тому один такий камінь було викрадено, й відшукати крадія так і не пощастило. Я вважаю — майте на увазі, це тільки припущення! — що це той самий камінь, який згодом було виявлено в колекції вашого приятеля Саймона Лавлейса.

— Пробачте, — напружено промовив Натаніель, — але він мені не приятель.

— Еге ж, тепер він нікому не приятель! Бо він зазнав поразки. А якби переміг, ви дослухалися б до кожного його словечка й запрошували до себе на обіди! — з-під каптура долинуло гучне презирливе пирхання. — Потримайте-но свічку. Мені треба випити.

— Тьху! Яка вона бридка й холодна... Пийте скоріше!

— Зараз.

Арлекін заходився порпатись у бганках свого пальта. Невдовзі його руки витягли темно-зелену закорковану пляшку. Агент відкоркував її, й вона зникла в тіні його каптура. Щось виразно забулькотіло. В повітрі міцно запахло хмільним.

— Отак буде краще! — невидимі губи прицмокнули, корок повернувся до пляшки, а пляшка — до кишені. — Давайте-но сюди свічку. Ви її не пошкодили? Вона трохи крихка... Отже, — провадив Арлекін, — можливо, Лавлейс мав намір скористатись цим оком сам. Та все одно смерть зашкодила цьому задуму. І тепер хтось інший — може, його колишній спільник! — викрав око в нашого уряду і знайшов для нього застосування... А тут уже починається найважче.

— Потрібне ще й формотворче закляття, — зауважив Натаніель. — Його слід написати на пергаменті й покласти до рота големові, щоб той ожив. Цього закляття всі ці роки ніхто не знав... Принаймні — в Лондоні.

Агент кивнув:

— Можливо, цю таємницю справді втрачено. Також можливо, що в Празі її знають, але поки що марнують без діла... Зараз Раді нема чого сваритися з Лондоном: британці надто сильні. Чехи воліють засилати до Лондона шпигунів і дрібні диверсійні групи для тихої роботи. А цей ваш голем... для чехів це надто драматичний хід — він може спричинити негайне британське вторгнення. Ні, як на мене, вам треба шукати якогось одинака — людину, що має власну, особисту мету.

— Де ж мені шукати її? — запитав Натаніель. Він мимоволі позіхнув: ще з учорашньої пригоди в Британському музеї він так і не зімкнув очей. День випав дуже клопіткий.

— Треба подумати...—агент на кілька секунд замислився. — Для цього мені потрібен час. Нам краще зустрітись наступного вечора. Тоді я назву вам деякі імена, — він по-театральному загорнувся в пальто. — Шукайте мене...

— Сподіваюсь, — перервав його Натаніель, — ви не скажете «під шибеницею», або «біля плахи», чи ще в якомусь моторошному місці?

Незнайомиць пихато випростався:

— Сміх та й годі. Як ви могли подумати!..

— От і гаразд.

— Я хотів запропонувати вам зустріч біля чумних ям на Гібернській вулиці...

— Ні!

Агент, здається, неабияк образився.

— Добре, — буркнув він. — Тоді о шостій на Староміській площі, біля візка з хот-догами. Це місце вам до вподоби?

— Так, цілком.

— Тоді до завтра...

Знову махнувши плащем і захрускотівши невидимими ногами по ріні, незнайомиць обернувся й подався цвинтарною стежкою геть. Мертвотне сяйво його свічки поволі згасало. Невдовзі лише неясна тінь та ще глуха лайка, що пролунала, коли агент спіткнувся об надгробок, свідчили про те, що він щойно був тут.

***

Натаніель сів на могильну плиту, чекаючи на Бартімеуса. Зустріч з агентом натомила його, та загалом удалася: тепер він мав досить часу, щоб відпочити перед завтрашньою розмовою. Думки хлопця плуталися. Він пригадав Джейн Фаррар. Як солодко було стояти так близько до неї... Це подіяло на нього, майже як наркотик. Хлопчина спохмурнів: звичайно, це й був наркотик! Вона напустила на нього Чари — чи не так? І він майже ковтнув принаду, зневаживши сигнал своїх сенсорів! Що він був за *дурень!*

Дівчина мала намір або затримати його, або витягти з нього все, що він знав. Будь-що вона працює на свого наставника — Дюваля, якому аж ніяк не хочеться, щоб Міністерство внутрішніх справ добилося тут успіху. Коли Натаніель повернеться до Лондона, йому ще не раз випаде зіткнутися з такою ворожістю. Дюваль, Теллоу, Фаррар... Навіть на його власну наставницю — панну Вайтвел — не можна сподіватися, якщо він не зуміє забезпечити їй виграш!

Натаніель потер очі. Він зненацька відчув, як страшенно втопився.

— Ого! Куняєш на ходу! — джин сидів на могильній плиті навпроти, в знайомій хлоп'ячій подобі. Він закинув ногу на ногу так само, як і Натаніель, і широко позіхнув. — Тобі *давно вже* пора спатоньки!

— Ти все чув?

— Майже все. Трохи пропустив, коли він викликав це Коло. Воно мало не зачепило мене — довелося терміново відступати. На щастя, корені дерева вивернули кілька могильних плит. Я заховався під землю, поки закляття проходило поряд, — хлопчисько помовчав і струсив з волосся трохи сірого пилу. — Нікому не порадив би ховатися в могилах. Ніколи не знаєш, із чим зіткнешся. Добре, що господар тієї

могили був гостинний. Ласкаво дозволив мені притулитися до нього й зачекати кілька секунд.

Він промовисто підморгнув. Натаніеля аж пересмикнуло:

— От гидота!

— До речі, про гидоту, — додав джин. — Свічка, що носить із собою отой чолов'яга, — то справді?..

— Так, — обірвав його Натаніель. — Я намагаюсь про це не думати. Цей Арлекін — справжнісінький псих. От що буває, коли надто довго живеш у Празі! — Натаніель підвівся й застебнув пальто. — Проте з нього теж є користь. Він сказав, що завтра ввечері спробує вивести нас на потрібних людей.

— Чудово, — відповів хлопчина, так само заклопотано застібаючи свою куртку. — А потім нам, мабуть, доведеться трохи попрацювати. Найкращий спосіб поводження з інформаторами — смажити їх на рожні. Чи прив'язати за ногу й вивісити за горішне вікно. Після цього чехи стають балакучіші.

— Таких крайнощів нам треба уникати, — Натаніель рушив до виходу з цвинтаря. — Влада не повинна знати, що ми тут, тож нам не слід привертати до себе увагу. А отже, ніякого насильства або очевидної магії. Зрозумів?

— Авже-еж! — широко всміхнувся джин, ступаючи поряд з Натаніелем. — Ти ж мене знаєш!

Kimi

О дев'ятій двадцять п'ять ранку тієї доби, на яку було призначено велике пограбування, Кіті прямувала одним з провулків лондонського Вест-Енду. Ішла вона хутко, майже бігла: автобус перед тим застряг на Вестмінстерському мості, тож тепер Кіті запізнювалась. Маленький рюкзачок аж підстрибував за її спиною; волосся майоріло за плечима.

Рівно о дев'ятій тридцять, розпатлана й трохи засапана, Кіті підійшла до службового входу театру «Колізей», легенько штовхнула двері — й виявила, що їх не замкнено. Швиденько озирнувшись на засмічений провулок, вона не побачила там нікого й прослизнула всередину.

За дверима тягся похмурий і брудний коридор, захаращений відрами та незрозумілими дерев'яними конструкціями, напевно, деталями декорацій. Крізь запилюжені вікна проникало неясне світло. В повітрі виразно смерділо фарбою.

Навпроти були ще одні двері. Виконуючи завчені напам'ять настанови, Кіті тихенько підійшла до них — і потрапила до якоїсь кімнати. Тут панувала тиша й стояли вішаки з костюмами. Дихати стало ще важче. На столі Кіті побачила рештки чийогось сніданку: недоїдений бутерброд, крихти від чіпсів, недопиту чашечку кави. Дівчина подалася до наступної кімнати — й ніби опинилася в іншому будинку: пухнастий килим під ногами, розкішні шпалери на стінах. Повітря тут було чистіше, тільки трошки пахтіло лаком і тютюновим димом. Звідси було вже недалеко до коридорів, призначених для публіки.

Кіті мовчки постояла. В театрі, здається, порожньо—довкола ані звуку..

Одначе десь угорі на неї чекали.

***

Настанови Кіті одержала вранці, за гарячковими приготуваннями до походу. Пан Пенніфізер зачинив крамницю й сховався у своїй кімнаті, готуючи спорядження для нічного грабунку. Інші також метушилися: збирали чорний одяг, чистили знаряддя, а Фред завзято вправлявся в киданні ножів. Пан Гьпкінс пояснив Кіті, як дістатися до «Колізею». Він зазначив, що невідомий добродійник обрав за місце зустрічі покинутий театр тому, що це «нічийна земля, де чарівник і простолюднє можуть поговорити як рівні». Там Кіті мала дістати допомогу, потрібну, щоб проникнути до Гледстонової могили.

Хоч увесь цей задум викликав у дівчини певні сумніви, їй мимоволі тріпотіло серце. Гледстон! Про нього побутували тисячі історій. Друг Народу, Страх Ворогів Нації! Спалювання його могили видавалося таким нечуваним злочином, що цього навіть не можна було уявити. Та водночас, якщо їм пощастить і вони повернуться додому зі скарбами Засновника, Спротив зможе творити дива!

Ну, а якщо вони зазнають поразки... Кіті не мала тут жодних ілюзій щодо наслідків. Їхнє товариство на межі розпаду. Пенніфізер уже старий — за всієї його пристрасті й запалу, на силі він серйозно підупадає. А без його суворого керування товариство розвалиться — і всі вони повернуться до звичного буденного животіння під п'ятою чарівників... Та якщо вони роздобудуть кришталеву кулю й магічний гаманець — що тоді? Можливо, їхня доля переміниться, й до їхніх лав долетиться свіжа кров! Від самої думки про це Кіті перехоплювало подих.

Та спершу треба зустрітися з цим невідомим добродійником і добитися від нього допомоги...

Коридор вів повз кілька напівпрочинених дверей, крізь які було видно темний глядацький зал. Довкола панувала тиша — килим на підлозі й плюшеві шпалери на стінах поглинали всі звуки. Килим був вишнево-червоний, шпалери — в рожеву й теракотову смужки. Єдиними оздобами коридору слугували вицвілі театральні афіші й щербаті мосяжні канделябри, що випромінювали непевне світло. Кіті хутко підійшла до сходів.

Довгий кривий підйом невисокими сходами, далі ще один — у протилежний бік, знову тихий коридор — і перед дівчиною з'явилися

шість ніш, завішаних порт'єрами. В кожній ніші були двері, що вели до ложі, призначеної для чарівників.

Над нішами висіли мідяні таблички з номерами лож. Кіті, не зупиняючись, подалася до останньої. То була ложа з номером «7» — місце, де на неї мав чекати добродійник.

Порт'єру перед нішею було міцно зтягнуто. Кіті зупинилася, прислухалася, та нічого не почула. Пасмо волосся впало їй на обличчя. Кіті відкинула його назад і торкнула в кишені підвіску — на щастя. Потім рішуче відсунула порт'єру і увійшла всередину.

Ложа порожнювала — там стояли тільки два позолочені крісла, повернені в бік сцени. Натягнута зліва завіска відгороджувала ложу від решти залу. Розчарована й збентежена, Кіті насупилася. Може, вона помилилася часом або номером ложі? Ні. Радше за все, добродійник просто злякався і не прийшов...

До поруччя одного з крісел було пришпилено папірець. Кіті взяла його — й відчула в повітрі легенький, майже примарний шум. Рука її мимоволі потяглася до кишені, аж раптом їй уперлося в шию щось холодне й гостре. Кіті залякла.

Пролунав тихий і задумливий голос:

— Будь ласка, моя люба, в жодному разі не озирайтеся. Укол, який ви відчуваєте, — це вістря кинджала, змайстрованого в Римі для родини Борджіа. Цей кинджал не просто гострий — на відстані пальця від його кінчика є краплина отрути. Якщо ця отрута потрапить вам до рани, ви помрете впродовж тринадцяти секунд. Я нагадую вам про це лише задля того, щоб ми з вами додержувались щонайдрібніших правил... Будь ласка, не озираючись, візьміть це крісло і поверніть його до стіни. Ось так. А тепер сідайте. Я сяду у вас за спиною, й тоді ми поговоримо.

Кіті повернула крісло до стіни, потім обійшла його і незграбно сіла, відчуваючи й далі, як вістря коле їй шию. До неї долинули шелест одягу, рипіння шкіряних черевиків, тихе зітхання — незнайомиць уможувався на своєму місці. Кіті мовчки дивилася на стіну.

Знову пролунав голос:

— От і гаразд. Тепер ми готові і, сподіваюся, можемо перейти до діла. Чи зрозуміло вам, що ці запобіжні заходи пов'язані з суворою необхідністю? Мені аж ніяк не хочеться завдати вам шкоди...

— Мені вам — так само, — байдуже відповіла Кіті. — Але ми теж удалися до запобіжного заходу.

— Якого? — недовіжливо запитав голос.

— Біля театру на мене чекає товаришка. У неї з собою шкіряна торбинка. В торбинці ув'язнені шестеро дрібних демонів, занурених у вибуховий гель. Як на мене, зброя досить потужна: її вистачить, щоб підірвати всю цю будівлю. Ми нещодавно викрали цю торбинку зі складів Міністерства оборони. Я згадала про це, щоб ви зрозуміли: ми здатні до рішучих дій. А ще тому, що моя товаришка — якщо я не повернуся через п'ятнадцять хвилин, — вивільнить демонів і закине торбинку до театру.

Обличчя Кіті залишалося незворушним. Звичайно, все це була чистісінька вигадка.

Пролунав сміх:

— Що ж, люба моя, непогано. Якщо так, то нам треба поспішати. Як вам уже, звичайно, розповів пан Гопкінс, у мене безліч вільного часу й чимало знайомих серед чарівників. Я вряди-годи й сам бавлюся цим мистецтвом... Проте мене, як і вас, нудить від їхньої влади! — в голосі з'явилася гнівна нотка. — Через дрібне непорозуміння з грошима уряд позбавив мене всього майна та власності. Тепер я, що спав раніше на ташкентських шовках, — жебрак! Це просто нестерпно. *Ніщо* не принесе мені більшої насолоди, ніж видовище повалення чарівників! Ось чому я готовий допомогти вам.

Усе це було висловлено з неабияким піднесенням. З кожним наголосом вістря кинджала кололо Кіті шию. Дівчина облизала пересохлі губи:

— Пан Гопкінс казав, що ви маєте для нас цінні відомості.

— Так, маю. Ви повинні розуміти, що я не співчуваю простолюду, який ви захищаєте. Але ваша діяльність бентежить уряд, і це мене тішить... Отже, до діла. Гопкінс пояснив вам сенс моєї пропозиції?

Кіті обережно кивнула.

— Отже, завдяки своїм зв'язкам я отримав доступ до архівів Гледстона і трохи простудіював їх. Розшифрувавши деякі коди, я з'ясував подробиці Чумного Закляття, яке охороняє Гледстонові рештки.

— За його сили це досить немичний захист, — зауважила Кіті. — Якщо можна так сказати...

— Ви кмітлива й розумна дівчина, — схвально мовив голос. — Коли Гледстон помирав, він був старий і кволий: тільки його й вистачило, що на таке простеньке закляття. Та, попри все, воно своє зробило: дотепер ніхто не наважився потривожити Гледстонову могилу зі страху перед Чумним Закляттям. Та водночас обійти його можна, якщо вжити належних заходів. І я можу сказати вам, яких саме.

— Але чому ми повинні вірити вам? — поцікавилась Кіті. — Не розумію. Що вам з цього?

Голос ніби спокійно сприйняв її запитання.

— Якби я хотів знищити ваше товариство, — відповів він, — то ви опинилися б у кайданках відразу тільки-но відсунувши цю порт'єру. До того ж, як ви вже чули, я сам прагну до повалення влади чарівників. Хоча ви, зрозуміло, маєте рацію: мене тут цікавить дещо більше. Проглядаючи Гледстонові архіви, я виявив списки цінностей, схованих у могилі. Там є речі, важливі як для вас, так і для мене.

Кіті засовалася в широкому позолоченому кріслі.

— Мені потрібні принаймні дві хвилини, щоб вийти з цієї будівлі, — зауважила вона. — Будьте певні, моя приятелька — особа вельми пунктуальна.

— Гарзд, я скажу коротше. Пан Гопкінс, гадаю, вже розповів вам про скарби цієї могили. Ви дістанете їх — і магічну зброю, і все інше. Мені вони не потрібні — я людина мирна. Проте я колекціоную всілякі цікавинки й хотів би мати Гледстонів плащ, який лежить на його саркофазі. Жодної магічної сили він не має, тож вам з нього користі не буде. До речі, якщо його дубовий посох теж уцілів, я хотів би отримати і його. Магічна цінність цього посоха невелика — як я дізнався, Гледстон облаштував його лише невеличким оберегом проти комах. Мені просто було б приємно бачити цю річ у своїй скромній колекції.

— Якщо ми роздобудемо інші скарби, — запевнила Кіті, — то охоче віддамо вам і плащ, і посох.

— От і чудово. Згода — на користь обом сторонам. Ось потрібне вам знаряддя, — щось зашурхотіло, й на килимі перед Кіті з'явилася чорна торбинка. — Поки що не чіпайте її. Там скринька й молоток. Вони вбережуть вас від Чумного Закляття, докладну інструкцію додано. Дотримуйтеся її — й залишитесь живі. А тепер уважно слухайте, — провадив голос. — Цієї ночі, пів на дванадцятю, служники абатства підуть собі спати. А ви тим часом будьте біля входу в

монастирський двір: я влаштую так, що двері залишать відчиненими. Дорогу до собору перегороджують ще одні двері. Їх зазвичай замикають на два старовинні замки та защіпку. Їх я також залишу незамкненими. Пробежіться до північного трансепту і знайдіть там статую Гледстона. Позаду неї, в колоні, — вхід до могили. Щоб увійти, досить просто відімкнути його ключем.

— Ключем? — Кіті поворухнулася.

Щось маленьке, блискуче майнуло в повітрі і впало на підлогу поряд із торбинкою.

— Бережіть його, — додав голос. — І не забудьте захиститися за допомогою моєї магії, перш ніж відімкнете могилу. Інакше всі ці важкі приготування пропадуть марно.

— Не забудемо, — відповіла Кіті.

— Чудово, — вона почула, як незнайомиць підвівся з крісла. Тепер таємничий голос лунав просто в неї над головою. — Тоді це все. Щастя вам. Не озирайтеся.

Вістря, що кололо їй шию, почало відсуватися — так повільно, що Кіті навіть не помітила, коли воно зникло. Дівчина зачекала ще з хвилину, нерухомо зирячи перед собою в повітря широко розплющеними очима.

Нарешті їй увірвався терпець. Вона стрімко обернулася, стиснувши в руці ніж.

Ложа була порожня. Коли Кіті вислизнула в коридор, міцно тримаючи ключ і торбинку, поблизу не було ані душі.

У давнину, задовго до того, як у Лондоні з'явилися перші чарівники, велике Вестмінстерське абатство панувало й височіло над цілим довколишнім містом. Династія забутих королів будувала його впродовж кількох століть; воно займало чималі землі, за його мурами жили вчені ченці, що молилися в соборі, студіювали рукописи в бібліотеці і працювали в полях. Головний собор монастиря підносився в небо більше ніж на тридцять метрів, і його вежі пихато дивилися на місто з західного кінця і з центру будівлі. Саму ж будівлю було споруджено з міцного білого каменя, що за багато століть потьмянів від диму та магічних випромінювань, які здіймались над Лондоном.

Минали літа. Королі втратили владу: їх змінила череда парламентів, що збирались у Вестмінстер-Голлі, недалеко від абатства. Вплив церкви теж поволі слабшав, і ченцям довелося позатягати паски — для них настали тяжкі часи. Більша частина монастирських споруд занепала, й лише аркада — чотири широкі криті колони, що оточували прямокутну площу, засіяну травою, — залишалася в пристойному стані. А відтоді, як влада перейшла від парламенту до нових володарів — групи могутніх чарівників, які не мали ні часу, ні охоти до давніх церковних традицій, — здавалося, що стародавнє абатство скоро перетвориться на руїни.

Проте одна з цих традицій урятувала монастир. Віддавна володарів країни — чи королів, чи прем'єр-міністрів — було заведено ховати в підземеллях абатства. Серед колон нефу купчилися незліченні гробівці й пам'ятні дошки, а землю під собором було просто-таки зрито склепами та могилами. Чарівники, що прагли вічної слави незгріше за давніх королів, вирішили продовжити традицію. Бути похованим у соборі стало найбільшою честю.

Останніх ченців з монастиря випровадили — крім кількох священиків, які вряди-годи відправляли там службу Божу, — і абатство дожило до нинішніх днів, перетворившись на велетенський мавзолей. Мало хто з простолюду заходив туди навіть удень, а вже ночами абатства боялися, мов чуми. Слава в нього була лиха.

Через те будівлю майже ніхто не охороняв. Тож наші грабіжники навряд чи зіткнулися би з будь-якою вартою тоді, коли рівно об

одинадцятій тридцять перший з них підійшов до незамкнених дверей, які вели до монастирської комори, й мовчки прослизнув усередину.

***

Кіті хотіла завітати до абатства тоді, коли його було відчинено для відвідувачів, щоб усе там розвідати й поглянути зовні на Гледстонову могилу. Проте пан Пенніфізер заборонив їй це робити.

— Ми не повинні викликати підозри, — пояснив він.

Насправді ж Кіті хвилювалася даремно. Пан Гопкінс і тепер потурбувався про все: за цей довгий тривожний день він перегорнув безліч мап та планів абатства і його околиць. Він показав їм місце трансепта, де було найбільше поховань; показав криту аркаду, де раніше сиділи й читали, а за негоди й гуляли ченці; показав довколишні вулиці і обвів колами пости нічної поліції та відомі шляхи пересування куль-шпигунів; показав двері, які повинні залишитись незамкне-ними, й порадив пробиратися до монастиря поодиноці, щоб не привертати уваги нічних патрулів. Одне слово, пан Гопкінс передбачив усе.

— Шкода, що я не такий стійкий, як ви, — сумно нарікав він. — Я й сам узяв би участь у вашому поході.

Аж ось надійшов і пан Пенніфізер разом зі Стенлі, який ледве тяг з комори скриню зі зброєю.

— Ну-ну, Клеме! — вигукнув старий. — Ви своє вже зробили. Решту залиште нам. Ми—фахівці з крадіжок та грабунків.

— Пробачте, сер, — обізвалася Кіті. — Хіба ви теж підете з нами?

Обличчя старого з люті взялося плямами:

— Авжеж! Це буде найславетніша мить мого життя! Що це вам спало на думку, ніби я не піду? Хіба я такий уже немічний?

— Ні, ні, сер! Що ви! — Кіті знову схилилася над планами собору.

Великі надії й тривоги давалися товариству взнаки: усі — навіть Енн, зазвичай така спокійна, — того дня були вкрай схвильовані й напружені. Зранку всім роздали потрібне спорядження, тож деякий час кожен мовчки сидів і готувався. Коли Кіті повернулася з дарунками від добродійника, пан Пенніфізер зачинився з паном Гопкінсом у своїй кімнаті — й вони заходилися вивчати закляття. А всі інші тим часом

тинялися серед фарб та мольбертів і майже не розмовляли. Енн готувала на обід бутерброди.

По обіді Кіті, Фред, Стенлі та Нік пішли до комори потренуватися. Фред зі Стенлі по черзі кидали диски в пощерблений стовп, а Кіті з Ніком влаштували жартівливу бійку на ножах. Повернувшись, вони виявили, що пан Гопкінс і пан Пенніфізер досі сидять у кімнаті за розмовою. Пів на шосту, коли чекання стало зовсім уже нестерпним, Енн принесла тацю з чаєм і мигдалевим печивом. Ще через годину пан Пенніфізер нарешті вийшов з кімнати й неквапом налив собі прохололого чаю.

— Ми розшифрували закляття! — оголосив він. — Тепер ми готові по-справжньому!

Він підняв чашку і врочисто промовив:

— За все, що принесе нам ніч! Правда на нашому боці! Будьте впевнені й тверді, друзі мої! Якщо нам стане мужності й ми не схибимо, то відтепер наше життя ніколи вже не буде таким, як раніше!

Хутко випивши чай, він клацнув чашкою об тацю.

Розпочалися останні приготування.

***

Кіті проникла до монастирської комори другою. Першою, за хвилину до неї, туди увійшла Енн. Дівчина дивилася в п'ятьму, чуючи поблизу дихання старшої товаришки.

— Може, засвіtimo ліхтар? — прошепотіла Кіті.

— У мене з собою ліхтарик-ручка, — відповіла Енн.

Тоненький промінець ударив у протилежну стіну, а потім пробіг обличчям Кіті. Дівчина заплющила очі й затулила їх долонею.

— Тримай ліхтарик нижче! — сказала вона. — Може, тут є вікна!

Пригнувшись до самісінької підлоги, вистеленої кам'яними плитами, Енн водила ліхтариком навколо себе. З п'ятьми виринали то бляшанки з фарбою, то лопати, то садівничі вила, то невеличка новенька косарка. Кіті скинула рюкзачок із пліч, поклала його на підлогу й позирнула на годинник.

— Зараз підійде наступний, — зазначила вона.

Ніби у відповідь за дверима щось зашурхотіло. Енн вимкнула ліхтарик, і вони заціпеніли в чеканні.

Двері відчинилися й зачинилися. Хтось гучно засопів. Вітерець приніс із собою міцний запах одеколону.

Кіті заспокоїлася.

— Привіт, Фреде, — сказала вона.

Інші заходили з п'ятихвилинними перервами. Останнім з'явився сам пан Пенніфізер, натомлений і засапаний. Він хрипко скомандував:

— Фредерику, Стенлі! Увімкніть... ліхтарі! Ця... кімната... без вікон. Нам нема чого боятися!

У світлі двох потужних ліхтарів стало видно все товариство — шість постатей у чорному вбранні, з рюкзаками за плечима. Пан Пенніфізер пофарбував у чорний колір навіть свій ціпок, а його кінчик обернув ганчіркою, щоб той не дуже стукотів. Тепер старий стояв, спираючись на нього й поволі озираючи своїх помічників, чекаючи, поки вони зберуться на силі.

— Гарзд, — промовив він нарешті. — Енн, головні убори, будь ласка.

Енн роздала всім чорні вовняні маски-балаклави. Фред недовірливо поглянув на свою.

— Не люблю я цих штукочок, — буркнув він. — Вони шкіру лоскочуть.

Пан Пенніфізер сердито цокнув язиком.

— Нам потрібна якнайбільша таємничість, Фредерику. Це вкрай важливо. Надягайте. Остання перевірка — і виходьмо надвір. Ніколасе, скринька з Герметичним Плащем у вас?

— Так.

— А молоток, яким треба вдарити по ній?

— Так.

— Фредерику, ломик у вас із собою? Гарзд. А ваш незамінний набір ножів? Чудово. Стенлі—мотузок і компас, Кіті — пластир, мазь і бинти? Добре. А в мене — ключ від могили. Щодо зброї: кожен повинен мати з собою хоч одну склянку з мулером і яку-небудь кулю з елементалями. Пречудово!

Він трохи помовчав, щоб відсапнути.

— І останнє. Перше, ніж ми зайдемо туди. До зброї вдаватися тільки тоді, коли нас займатимуть. Коли ж ні, то найголовніше — не здіймати шуму. Залишатись непомітними. Якщо двері абатства замкнено, ми підемо геть... У самій могилі ми знайдемо скарби. Я

поділю їх між вами. Ви сховаєте їх у рюкзаки і повернетесь тим самим шляхом, яким прийшли. Зберемося в цій кімнаті. Коли раптом щось зірветься, за першої-ліпшої змоги вирушайте до нашої комори. Крамницю обминайте. Якщо ж — із якоїсь причини — щось трапиться зі мною, пан Гопкінс вам скаже, що робити далі. Він чекатиме вас завтра в «Кав'ярні друїдів» по обіді... Є запитання? Ні? Тоді, коли ваша ласка, Ніколасе...

В кінці комори були ще одні двері. Ніколас мовчки підійшов до них і штовхнув. Двері прочинилися. За ними панувала непроглядна вулична темрява.

—Ходімо, — сказав пан Пенніфізер.

***

Вони рушили вперед: першим — Нік, за ним — Кіті, далі — Фред, Енн, Стенлі й останнім — пан Пенніфізер.

Мовчки, наче кажани, вони — шість темних плям на тлі монастирського муру — промайнули аркадою. Ліворуч видніли трохи ясніші прямокутники вікон. Місяця на небі не було — дорогу їм ніщо не освітлювало. їхні ноги, взуті в кеди, ступали кам'яними плитами, здіймаючи не більше шуму, ніж сухе листя під вітром. Обгорнутий ганчіркою ціпок пана Пенніфізера тихенько стукотів десь позаду. Попереду накритий полотном Ніків ліхтар гойдався на довгому ланцюжку, ковзаючи над самісінькою землею, наче болотяний вогник: Нік ніс його якомога нижче, щоб їх ніхто не помітив з вулиці.

Кіті лічила вікна, повз які вони проходили. За восьмим блідим прямокутником вогник повернув праворуч, за ріг аркади. Кіті повернула в той самий бік і знову заходилася рахувати вікна. Перше, друге... Рюкзак муляв їй спину; вона відчувала, як його вміст перекочується всередині. Дівчина щиро сподівалася, що кулі, загорнуті в ганчірки, не розіб'ються. Четверте, п'яте... Дорогою вона машинально перевірила решту зброї: ніж — на поясі, диск — у кишені. Вони надавали їй більше впевненості, аніж будь-яка магічна зброя; їх не було заплямовано дотиком демонів.

Шосте, сьоме... Вони дісталися до північного кінця аркади. Вогник підстрибнув і завмер. Кіті мало не наскочила на Ніка, та встигла вчасно

зупинитися. Ззаду ще кілька хвилин було чути шаркотіння кроків; потім усе вщухло.

Кіті відчула, що Нік обернувся до неї. Він прошепотів:

— Це вхід до нефу... Зараз перевіримо.

Піднявши ліхтар, Нік провів ним перед собою. Кіті встигла помітити чорну поверхню стародавніх дверей, геть подряпаних і обсаджених велетенськими цвяхами, тіні від яких кружляли в ліхтарному світлі. Нік опустив руку. Запанували темрява й тиша, долинуло легеньке дряпання. Кіті чекала, стискаючи в кишені підвіску. Вона уявляла, як Нікові пальці нишпорять по темній деревині й цвяхах, шукаючи величезну залізну заціпку. Пролунав шурхіт, потім приглушене крехтання — і Нікова лайка. Щось у нього, вочевидь, не виходило.

— Ну ж бо!

Щось тихенько брязнуло. Непевне світло розлилося по кам'яних плитах. Нік поставив ліхтар на землю й тепер боровся з заціпкою обома руками. Фред, що стояв за спиною в Кіті, бурчав собі під ніс прокльони. Дівчина відчула: з напруги вона так стискає зуби, що аж болить щелепа. Невже добродійник помилився? Невже двері все-таки замкнено? Якщо так, то вони потрапили в халепу. Це єдиний їхній шлях до собору, а ламати двері не можна: перший-ліпший вибух приверне увагу...

Хтось протиснувся повз неї — за запахом Кіті впізнала Фреда:

— Пусти-но мене. Посунься...

Знову долинув шурхіт — Нік побокував. Щось заскреготіло. Фред крехнув... Потім щось рипнуло, гупнуло, й застогнали стародавні завіси.

— А я вже думав, що в тебе проблеми! — в голосі Фреда було чути задоволення. — Вони навіть не іржавії

Хлопець повернувся на своє місце. Без зайвих слів товариство зайшло всередину. Грабіжники опинились у нефі Вестмінстерського абатства.

***

Нік поправив полотно на ліхтарі так, щоб той кидав тільки маленьке коло світла на підлогу. Вони трохи зачекали, поки їхні очі

звикнуть до такого освітлення. У соборі, до речі, було не дуже темно: Кіті почала розпізнавати примарні силуети високих стрілчастих вікон навпроти, в північній стіні нефу. Поволі їхні обриси ставали чіткіші: їх підсвічували далекі міські вогні, зокрема фари автомобілів, що проїздили поряд. На шибках красувалися таємничі фігури, та в слабкому ліхтарному світлі годі було їх розгледіти. Зовні не долинали жодного звуку. Кіті почувалася так, ніби потрапила до величезного кокона.

Поблизу видніла кам'яна колона; капітель її губилася десь у мороку склепіння. Вздовж нефу — через рівні проміжки — тяглися такі самі колони, біля підніжжя яких громадились численні темні плями чудернацьких обрисів. Кіті аж закололо в животі—то все були надмогильні пам'ятники.

Тихий стукіт цівка дав їм знати, що пан Пенніфізер рушив уперед. Його ледве чутний шепіт з-під маски пробудив цілий хор відлуння, яке віддавалося серед кам'яних колон:

— Мерщій! За мною!

Вони поспіхом подалися за вогником. Пан Пенніфізер ішов першим — так швидко, як тільки міг, — а інші слухняно прямували за ним. Тільки Стенлі відступив трохи ліворуч. Коли вони проходили повз ще одну темну пляму, хлопець підняв свій ліхтар—і з криком відсахнувся. По стінах заметушилися тіні. Відгомін його крику ще довго лунав усім у вухах...

Пан Пенніфізер обернувся. Кіті витягла ніж. У руках Фреда й Ніка блиснули сріблясті диски.

— Що сталося? — прошепотіла Кіті, ледве чуючи свій голос за тьохканням власного серця.

З темряви долинуло рюмсання:

— Тут поряд... отам... привиді

— Привидів не буває. Ану, підними свій ліхтар!

Стенлі неохоче скорився. Непевне світло ліхтаря осяяло нішу, в якій височів кам'яний постамент. На оберненому до них боці постаменту було вирізьблено арку, а в ній — кістяк у плащі, зі списом у руці.

— Тю-у! — розгублено промовив Стенлі. — Це ж статуя...

— Бовдуре! — прошепотіла Кіті. — Це чиясь могила. Ти *гучніше* загорлати не міг?!

— Ходімо, — пан Пенніфізер уже рушив далі. — Не марнуймо часу.

Коли вони пройшли до кінця нефа, обігнули масивний стовп і повернули до північного трансепту, пам'ятників між колонами побільшало. Нік і Стенлі раз по раз піднімали свої ліхтарі, освітлюючи поховання: десь тут мала бути й Гледстонова могила. Численні статуї на повен зріст зображали небіжчиків-чарівників: одні сиділи в різьблених кріслах, студіюючи пергаментні сувої; інші, вбрані в довгі мантиї, стояли в героїчних позах, і їхні бліді виразні обличчя дивились невидючими очима на людей, що прокрадались повз них. Одна чарівниця тримала в руці клітку з понурою жабою: цю жінку було чомусь зображено усміненою. Навіть Кіті, з її залізною рішучістю, стало ніяково. Що швидше вони звідси підуть, то краще...

— Ось! — прошепотів пан Пенніфізер.

То була скромна статуя з білого мармуру — чоловік, що стояв на низенькому круглому постаменті. Чоло його було похмуре, обличчя — суворе й схвильоване. За його спиною майорів плащ, а з-під нього виглядав старомодний костюм з високим накрохмаленим комірцем. Постамент прикрашало тільки одне слово, глибоко вирізьблене в мармурі:

ГЛЕДСТОН

Це славетне ім'я вразило навіть відчайдухів-грабіжників. Вони з'юрмились, намагаючись не наближатися до статуї. Пан Пенніфізер тихо промовив:

— Ключ від могили в моїй кишені. Вхід — в отій колоні. Маленькі бронзові дверцята. Кіті, Енн — у вас найпильніші очі. Знайдіть дверцята й замкову щілину в них. Згідно... — він ледве тамував кашель, — згідно з архівами, щілина повинна бути десь ліворуч...

Обігнувши статую, Кіті з Енн підійшли до колони. Енн направила не неї свій ліхтарик-ручку. Вони обережно рушили навколо колони, аж поки в промені ліхтарика блиснув метал. Вони підступили впритул: металева панель була невелика — метра з півтора заввишки — й досить вузька. Ніяких візерунків на ній не було, крім ланцюжка дрібних заклепок, що тягся вздовж країв.

— Знайшла! — прошепотіла Кіті.

Малесенька щілинка видніла посередині, з лівого краю дверцят. Енн піднесла ближче ліхтарик: щілина геть заросла павутинням.

Пан Пенніфізер привів усіх, і товариство скупчилося біля колони.

— Ніколасе, — промовив старий. — Готуйте Плащ.

Хвилини зо дві Кіті разом з усіма нерухомо стояла в пільмі, рівно дихаючи крізь вовняне волокно своєї маски й чекаючи, поки Нік усе приготує. Зрідка було чути далеке гудіння, яке свідчило про те, що надворі, Парламентською площею, проїздив автомобіль. Окрім того, не лунало ні звуку, хіба що пан Пенніфізер зрідка покашлював, затуляючись рукавичкою.

Нарешті Нік кахикнув:

— Готово.

Цієї миті вони почули виття сирен. Виття гучнішало, потім пронеслося Вестмінстерським мостом і розтало в темряві. Пан Пенніфізер коротенько кивнув:

— Починайте. Підходьте ближче, бо інакше Плащ не захистить вас.

Ні Кіті, ні інших умовляти не довелося. Вони зібралися тісним колом — обличчями всередину, плечем до плеча. Посеред кола стояв Нік, що тримав в одній руці гарненьку скриньку з чорного дерева, а в другій — невеличкий молоточок. Пан Пенніфізер кивнув ще раз:

— Ключ у мене. Тільки-но Плащ накриє нас, я крутну ключем у замку. Коли це станеться, стійте нерухомо — хай там що буде.

Нік замахнувся молоточком і різко вдарив ним по вічку дерев'яної скриньки. Вічко розколалося навпіл, тріснувши так гучно, що собором немовби прокотився пістолетний постріл. Із скриньки вилетів потік жовтих частинок, які з мерехтінням закружляли в повітрі. Вони знялися над їхніми головами, десь метри на чотири заввишки, а тоді зусібч посипалися вниз, мов струмені водограю, падаючи на кам'яну підлогу й зникаючи на ній. Частинки сипалися далі й далі, злітали вгору й спадали додолу, аж поки утворили бліде мерехтливе шатро, яке накрило всіх грабіжників.

Пан Пенніфізер дістав маленький золотий ключик. Напрочуд спритно — стежачи, щоб його рука залишалася всередині шатра, — він устромив ключ у замкову щілину, крутнув ним і хутко відсунув руку, ніби торкнувши гримучу змію.

Вони чекали. Ніхто не ворухився. Вилиці Кіті вкрилися холодним потом.

Бронзові дверцята мовчки прочинилися всередину. За ними відкрився морок, з якого тихенько випливла світло-зелена кулька. Наближаючись до отвору вона раптово прискорила рух і з огидним сичанням збільшилася. Ще мить — і в трансепт вилетіла ясно-зелена хмара, що осяяла всі статуї й пам'ятники, наче спалах полум'я. Люди скулились під захисним Плащем, поки Чумне Закляття випалювало довколишнє повітря, піднявшись до середини стін трансепту. Вони були в безпеці, поки залишалися в межах шатра, та попри це все їм у ніздрі вдарив такий нестерпний сморід гнилизни, що вони ледве тамували нудоту.

— Сподіваюся, — прохрипів пан Пенніфізер, поки зелена хмара гасала туди-сюди, — що наш Плащ протримається довше за Чумне Закляття. Якщо ж ні — то боюся, Стенлі, що наступні кістяки, які тобі трапляться, будуть нашими власними.

Всередині Плаща стало вкрай задушливо. Кіті відчувала, як їй наморочиться в голові. Вона прикусила губу і спробувала зосередитися: знепритомніти зараз — означало померти.

Чумне Закляття розвіялось несподівано швидко. Зелена хмара ніби втяглася всередину, поглинувши — за браком жертви — сама себе. Щойно її моторошним світлом було залито цілий трансепт, а вже наступної миті вона пропала, й довкола знову запанувала птьма.

Минула хвилина. З носа Кіті падали краплі поту. Все товариство, як і раніше, стояло нерухомо.

Аж тут пан Пенніфізер зненацька засміявся. То був пронизливий, майже істеричний регіт, від якого Кіті стало дибки волосся. В ньому лунали переможні нотки, що трохи виходили за межі нормального. Дівчина мимоволі відсахнулася і виступила за шатро. Проникаючи крізь нього, вона відчула поколювання, а потім — нічого. Якусь хвилину вона озиралася на всі боки, а тоді глибоко зітхнула.

— Що ж, могилу відімкнено, — сказала вона.

Вечоріло. Власники дрібних кав'ярень у провулках коло площі нарешті заворушилися — засвітили ліхтарі над дверима й позатягали всередину дерев'яні стільці, що цілий день стояли на бруківці. Спів вечірніх дзвонів полинув з-під чорних шпилів старого Тинського собору де спочиває вічним сном мій давній приятель Тіхо^[42], й вулиці заповнилися бурмотінням пражан, які верталися додому.

Хлопець майже увесь день просидів за столиком, застеленим білою скатертиною, біля входу в пивничку, читаючи одну за одною чеські газети й дешеві книжечки. Коли він піднімав голову, перед ним розлягався чудовий краєвид Староміської площі, на яку вулиця виходила за дюжину метрів звідти; а коли опускав, бачив ще ліпше видовище: купу порожніх чашок і тарілок, завалених ковбасними шкуринками й крихтами від кренделиків — залишками його обіду.

Я сидів за тим самим столиком. На мені були величезні темні окуляри й чудернацький костюм — майже такий, як і в нього. На знак солідарності я поклав один кренделик і собі й поламав на шматочки, ніби їв його. Хоч насправді, зрозуміло, я нічого не їв і не пив^[43].

Староміська площа була одним з найбільших відкритих просторів у східній частині міста: нерівна бруківка з яскравого каміння, повна пішоходів і квіткарських лотків. Зграйки птахів ліниво пурхали туди-сюди перед фасадами вишуканих п'ятиповерхових будинків; курилися тисячі димарів... Сцена була якнайспокійніша, та все ж таки щось мене хвилювало.

— Годі вже *соватись!* — хлопець ляснув книжкою об столик. — Я не можу зосередитись!

— Нічим не можу зарадити, — відповів я. — Нас надто добре видно.

— Заспокойся. Нам ніщо не загрожує.

Я крадькома озирнувся:

— Це тобі так здається. Краще б нам почекати в готелі.

Хлопець хитнув головою:

— Я збожеволів би, якби ще трохи посидів у цій блошиній ямі. Я на цьому ліжку спати не можу — стільки там пороху. А ще на мені цілу ніч бенкетували блощиці — я просто-таки чув, як вони сипалися з мене щоразу, коли я чхав!

— Ну, коли там стільки пороху, ти міг би прийняти ванну...

Хлопець ніби збентежився:

— Щось мені ця ванна не до вподоби. Надто вже вона якась... хижа. Будь-що, Прага — місце безпечне: тут і магії майже не залишилося. Ти ж за увесь цей час, що ми тут сидимо, так нічого й не побачив — ані біса, ані джина, ані тобі закляття! А ми — в самісінькому центрі міста. Навряд чи хтось помітить, хто ти такий насправді. Заспокойся!

Я стеноу плечима:

— Як собі хочеш. Урешті, це ж не мені доведеться бігати вздовж мурів. І не мої штани вояки штрикатимуть списами.

Він, однак, не слухав мене. Знову взявся за свою книжку і, накупившись, заходився читати далі. А я повернувся до свого давнішого заняття — взявся знову й знову перевіряти всі рівні.

Річ у тім, що хлопчина мав цілковиту рацію: за увесь день ми так і не побачили нічого магічного. Це не означало, що поблизу не було представників влади; на площу вряди-годи заходили кілька вояків у темно-синіх уніформах, виглянцюваних чоботях і начищених до блиску кашкетах^[44]. Одного разу вони навіть зупинилися біля нашого столика й почали вимагати документів. Мій хазяїн дістав свій фальшивий паспорт, а я навів на них Серпанок — тож урешті вони геть забули, чого хотіли, й пішли собі далі. Проте жодного прояву магії, притаманного Лондону, ми не помітили: ні куль-шпигунів, ні фоліотів у подобі голубів, нічого... Все здавалося геть безневинним.

Та все ж таки я відчував потужну магію десь поблизу — недалеко від того місця, де ми були; магію, що діяла на всіх рівнях водночас. Кожен рівень аж бринів від неї, особливо сьомий, звідки зазвичай і з'являються найбільші прикросі. Цю магію не було спрямовано на нас, і все ж вона непокоїла мене — насамперед тому, що хлопчисько, юна й гордовита людська натура, нічого не відчував і старанно вдавав із себе туриста. А мені не хотілося лізти перед чужі очі.

— Слід було погоджуватись на зустріч десь у безлюдному місці, — наполягав я. — Тут занадто людно.

Хлопець пирхнув:

— Щоб дати йому змогу знов убраться гулем? Гадаю, не варто. Нехай краще носить костюм і краватку, як усі порядні люди.

Наближалася шоста година. Хлопець сплатив наш рахунок і поспіхом запхав свої газети й книжечки до рюкзака.

— Ходімо до ятки з хот-догами, — сказав він. — Стій позаду, як минулого разу, і захищай мене, коли щось трапиться.

— Гарзд, начальнику. До речі, цього разу ти не надяг капелюха з червоним пером. А як щодо троянди чи стрічки у волоссі?

— Ні, дякую.

— Я так собі запитав...

У натовпі ми розділились: я трохи відстав, тримаючись будівель скраю площі, тоді як хлопець вирушив прямісінько до центру. Більша частина городян, що поспішали додому, з тієї чи іншої причини прямувала вздовж стін, тож мого хазяїна було добре видно. Я дивився йому вслід. Зграя горобців пурхнула в нього з-під ніг і розлетілася десь по дахах. Я хутко перевірів їх, однак таємних шпигунів серед них не було. Поки що все йшло якнайкраще.

Якийсь винахідливий добродій з тоненькими вусиками прилаштував до велосипеда жаровню і влаштувався на жвавому місці майже посередині площі. Розпаливши жар, він заклопотано смажив сосиски з перцем для голодних пражан. До нього вишикувалась невелика черга, до якої долучився і мій хазяїн, ліниво виглядаючи Арлекіна.

Я невимушено притулився до однієї зі стін, спостерігаючи за площею. Мені тут не подобалося: надто вже багато довкола вікон, осяяних промінням надвечірнього сонця, — спробуй відгадай, хто звідти стежить за тобою!

Пробило шосту годину. Арлекін не з'явився.

Черга до продавця сосисок меншала. Натаніель стояв останнім. Він помалу посувався вперед і порпався в кишенях, шукаючи дріб'язок.

Я тим часом оглядав перехожих скраю площі. Перед ратушею стояла й балакала невеличка компанія, та більшість людей, як і раніше, поспішали додому, заходячи на площу з сусідніх вулиць і знову пропадаючи на них.

Якщо Арлекін і був поблизу, він ніяк не давав про себе знати.

Я хвилювався дедалі дужче. Відчутної магії поблизу не було, та неприємне відчуття на всіх рівнях нікуди не зникло.

Тепер Натаніель стояв уже другим у черзі. Попереду нього якась дівчинка саме просила додати їй кетчупу.

На площу хутко вийшов довготелесий чоловік. На ньому були костюм і капелюх, у руках він ніс потерту торбину. Я пильно оглянув його. На зріст він цілком міг бути Арлекіном, та сказати це напевно було непросто.

Натаніель ще не помітив його. Він дивився вслід дівчинці, що ледве тягла свій здоровенний хот-дог.

Чоловік швидко прямував до Натаніеля. Може, *надто* швидко, ніби простуючи до якоїсь невидимої мети...

Я поглянув туди.

Чоловік проминув Натаніеля, навіть не поглянувши на нього, й так само хутко вирушив собі далі.

Я знову заспокоївся. Можливо, хлопчина все ж таки має рацію... Я справді надміру хвилююся...

Натаніель уже купував собі сосиску. Здавалося, він сперечався з продавцем щодо кількості квашеної капусти.

Де ж, урешті, Арлекін? Годинник на Старій ратуші показував дванадцять хвилин на сьому. Агент надто вже запізнюється...

Аж тут із натовпу перехожих скраю площі долинув брязкіт: тихий, ритмічний, мов від бубонців на лапландських санчатах, які здалека чути над сніговою долиною. Брязкіт лунав немовби з усіх боків одразу — такий знайомий і незнайомий водночас... Я ніяк не міг зрозуміти, що це таке.

Аж тут я побачив сині плями, що прокладали собі дорогу крізь натовп з усіх сімох вулиць, — і все зрозумів. Об бруківку гупали чоботи, сонячні зайчики виблискували на цівках гвинтівок, металеві

цяцьки бряжчали на грудях — мало не половина збройних сил Праги стяглася до цієї площі. Натовп роздався вбік, залунали перелякані вигуки. Вояки раптово зупинилися. Всі виходи з площі було перекрито їхніми щільними лавами.

Я вже мчав через площу.

— Мендрейку! — вигукнув я. — Забудь про Арлекіна. Тікаймо!

Хлопець обернувся, тримаючи свій хот-дог, і лише тепер помітив вояків.

— От уже не до речі! — вигукнув він.

— Твоя правда. Втекти дахами також не вийде. Там перевага теж не на нашу користь.

Натаніель підняв голову — й дістав змогу насолодитись видовищем дахів, які обсіли дюжини фоліотів. Вони, вочевидь, повидряпувались туди з того боку й тепер сиділи собі на башточках і димарях усіх будинків, що виходили на площу. Фоліоти шкірилися і дошкульно махали нам хвостами.

Продавець хот-догів теж побачив вояків. Він злякано зойкнув, скочив у сідло свого велосипеда й помчав бруківкою геть, дорогою гублячи сосиски, квашену капусту і розчервонілий жар.

— Це ж лише люди, — зауважив Натаніель. — Тут не Лондон, авжеж? Ану, спробуймо прорватися!

Ми вже бігли до найближчої з вулиць — Карлової.

— Ти ж хотів, щоб я не вдавався ні до насильства, ні до очевидної магії... — нагадав я.

— Тепер вибирати не доводиться. Якщо нашим друзям-чехам кортить скандалу, то ми можемо... Ой!

Нам ще було видно велосипедиста, коли це сталося. Той, збожеволівши зі страху та не знаючи, що йому робити, двічі промчав туди-сюди площею, а потім зненацька змінив напрям — і, опустивши голову й щосили працюючи ногами, рушив просто на вояків. Один вояк підняв гвинтівку — гримнув постріл. Велосипедист похилив голову набік; його ноги ковзнули з педалей і поволоклися землею. Велосипед за інерцією мчав уперед, гуркотячи жаровнею, — аж поки врізавсь у лаву вояків, що саме розбігалась, і врешті впав. Мертве тіло, сосиски, прохололі вуглини й капуста полетіли на всі боки.

Мій хазяїн зупинився, тяжко відсапуючи.

— Мені потрібен Щит! — сказав він. — Негайно!

Я підняв палець і огорнув нас обох Щитом. Він завис у повітрі, мерехтячи на другому рівні, — нерівна, схожа на картоплину куля, що пересувалася разом з нами.

— А тепер — Вибух! — промовив завзято хлопець. — Прориваймося вперед!

Я поглянув на нього:

— Ти *певен*? Це ж люди, а не джини!

— Ну, тоді якось порозкидай їх. Понаставляй їм синців. Мені байдуже. Головне — пройти цілими крізь кордон...

З натовпу виступив вояк і швидко націлився. Постріл — і куля, випущена з тридцятиметрової відстані, легко пройшла Щит наскрізь, зачепивши волосся на маківці в Натаніеля.

Хлопець вирячився на мене:

— Оце, по-твоєму, Щит?!

Я скривився:

— Вони стріляють срібними кулями^[45]. Щит не витримує. Тікаймо!

Я обернувся, захопив хлопця за комір — і тим самим порухом перемінив подобу. Витончена, струнка Птолемеєва постать роздалася й виросла; шкіра обернулася на камінь, чорне волосся — на зелений мох. Невдовзі всі вояки на площі ясно побачили темношкіру, кривоногу химеру, яка бігла щодуху, тягнучи за собою обуреного парубійка.

— Куди ти преш?! — упирався хлопчина. — Ми ж в оточенні!

Химера сердито клацнула дзьобом:

— Цить! Я думаю!

Щось у цьому шарварку було не так. Я вилетів назад, на середину площі. З усіх вулиць помалу наступали вояки: гвинтівки наготові, чоботи гуркотять, цяцьки брязкають. Фоліоти по дахах нетерпляче загомоніли й почали спускатися нижче. Шурхіт їхніх пазурів скидався на цвіркотіння тисяч комах. Химера зупинилася. Повз нас просвистіло ще кілька куль. Хлопця, що висів у моїх лабетах, могло зачепити будь-якої миті. Я поставив його перед собою, й кам'яні крила зімкнулись над ним, захищаючи від пострілів. Це надало мені ще одну вигоду — тепер я не чув його нарікань.

Срібна куля відскочила від крила, зачепивши мою сутність своїм отруйним дотиком.

Ми були оточені зусбіч: на вулиці — срібло, вгорі — фоліоти. Залишався тільки один вихід. Середній шлях.

Я трохи відсунув крило й підняв хлопця, щоб йому було видніше:

— Ану, поглянь. У якого з цих будинків найтонші стіни?

Спочатку він не зрозумів мене. Потім вирячив очі:

— Ти що, вирішив...

— В *того*? З рожевими віконницями? Може, й правда. Анужбо...

З цими словами ми рушили вперед, крізь дощ із куль: я — витягти дзьоба й примруживши очі, він — засапаний, намагаючись водночас скулитись і затулити голову руками. На землі химери можуть набирати непогану швидкість, найголовніше — щосили допомагати собі крилами. Мушу відзначити, що на бруківці ми залишали за собою вузький випалений слід.

Ось короткий опис моєї мети: чудернацький чотириповерховий будинок — ошатний, довгий, з високими арками крамниць на першому поверсі; позаду нього стриміли високі шпилі Тинського собору^[46]. Власник, вочевидь, дуже любив цей будинок. Кожне вікно мало стулчасті віконниці, свіжо-пофарбовані в гарненький рожевий колір. На кожному підвіконні стояли довгі, вузькі дерев'яні квітники, геть засаджені біло-рожевими півоніями; за кожним вікном цнотливо висіли тюлеві фіраночки. Усе напрочуд витончене. Хіба що сердечок у віконницях не випиляно.

З двох найближчих вулиць уже бігли вояки з наміром оточити нас. Фоліоти сипалися зі стічних ринв на бруківку, порозправлявши шкіряні складки під пахвами, немов парашути.

Обміркувавши все, я вирішив, що цілити треба в другий поверх — саме посередині між тими й іншими супротивниками.

Я підскочив, мої крила розгорнулись — і двотонна химера гордовито злетіла в повітря. Назустріч нам ринули дві кулі і ще дрібний фоліот, що опинився попереду своїх товаришів. Кулі просвистіли мимо, а фоліот дістав по пиці кам'яним кулаком. Від удару він перетворився на щось кругле й пласке, схоже на засмучений таріль для пирога.

Двотонна химера влетіла у вікно другого поверху.

Мій Щит досі діяв. Він захистив нас із хлопцем від друзок скла, уламків цегли, трісок і тиньку, що посипались на нас. Це не завадило хлопчині перелякано зойкнути. Підстаркувата леді в інвалідній

колясці, повз яку ми пролетіли в найвищій точці нашого маршруту, зробила те саме. Я встиг краєм ока помітити затишну спальню, де було — як на мене — забагато серветочок з мереживом, а потім ми навіки зникли з життя цієї леді, легенько прослизнувши крізь протилежну стіну.

Ми впали вниз — у прохолодний затінок тихої вулички, разом з цегляною зливою, дорогою заплутавшись у білизні, розвішаній дурепою-господинею на мотузці — саме навпроти її вікна. Впали ми важко. Жилаві лабети химери прийняли головний удар, проте хлопець усе ж таки випав з її обіймів і закотився до канави.

Я втомлено піднявся на ноги. Хлопчисько — так само. Гамір позаду було вже ледве чути, проте я розумів, що вояки з фоліотами не змусять нас довго на себе чекати. Вуличка, на якій ми стояли, вела вглиб Старого Міста. Без жодного слова ми попрямували туди.

***

Через якісь півгодини ми сиділи в затінку покинутого садка й відпочивали. Галасу гонитви давно вже не було чути. Я, звичайно, прибрав менш прикметну подобу Птолемея.

— Отже... — промовив я. — Як нам тепер «не привертати до себе уваги»?

Хлопець не відповів. Він дивився на річ, міцно затиснуту у нього в руці.

— Про Арлекіна, гадаю, доведеться забути, — провадив я. — Якщо він має хоч краплю розуму, то після усього цього гармидеру утече кудись на Бермуди. Більше ти ніколи його не побачиш.

— Мені цього й не треба, — відповів мій хазяїн. — Та й жодної користі з цього не було б. Арлекіна вбито.

— Що?!

Моя славетна красномовність добряче підупала внаслідок останніх подій. Саме тепер я побачив, що хлопчина досі тримає свій хот-дог, який трохи постраждав у всій цій халепі: замість капусти він був обліплений порохом від тиньку, трісками, друзками й пелюстками квітів. Хлопець пильно роздивлявся його.

— Я розумію, що ти зголоднів, — сказав я. — Але це вже занадто! Може, я краще роздобуду тобі якийсь гамбургер?

Хлопчина хитнув головою й брудними пальцями розгорнув булочку.

— Ось, — поволі промовив він. — Ось те, що Арлекін обіцяв нам. Наш наступний контакт у Празі.

— Сосиска, чи що?

— Та ні, бовдуре! Ось, — із-під сосиски він витяг клаптик картону, трохи пожмаканий і залитий кетчупом. — Арлекін продавав хот-доги. Це було його прикриття. А тепер він загинув за нашу батьківщину, тож помститися за нього — частина нашого завдання... Та насамперед — ось він, той чарівник, якого ми повинні відшукати.

Він простяг мені картку. На ній було надряпано лише чотири слова:

КАВКА

ЗОЛОТА ВУЛИЦЯ, 13

На моє превелике полегшення, ця історія на Староміській площі стала для хлопця добрим уроком. Він уже не намагався вдавати безжурного англійського туриста. Натомість він дозволив мені увесь вечір — темний, незатишний — водити його лабіринтами ветхих празьких вуличок обережно, скрадливо, як і личить шпигунам на ворожій території. Ми вкрай терпляче пробирались на північ. Зустрічей з патрулями, що розійшлися на всі боки від площі, ми уникали, огортаючи себе Укриттям чи ховаючись у покинутих будинках, поки вояки протупають мимо. Нам ставали в пригоді сутінки й ще те, що нас майже не шукали за допомогою магії. Кілька фоліотів стрибали по дахах, розсилаючи пошукові Імпульси, та я легко й непомітно відбивав їх. Крім фоліотів, тут не було нікого — ні спущених з припони напівафритів, ні навіть поганенького джина. Празька влада сподівалася головним чином на своїх не вельми спостережливих людей-вояків, і я скористався цим повною мірою. Не минуло й години від початку нашої втечі, а ми вже перетнули Влтаву — верхи на вантажівці з овочами — і тепер пішки пробиралися через садки до замку.

За величних днів імперії невисокий пагорб, на якому стояв замок, щовечора освітлювали тисячами ліхтариків. Ліхтарики змінювали колір — а раз по раз і місце — за примхами цісаря, кидаючи різнобарвне саяво на дерева й будинки, що чіплялися за схили пагорба^[47]. Тепер усі ліхтарики були перебиті й поприставали своєю іржею до стовпів. Як не рахувати кількох яскраво-помаранчевих плям на місці вікон, Замковий пагорб розлягався перед нами темний, огорнутий ніччю.

Ми підійшли до підніжжя крутих кам'яних сходів. Високо вгорі була Золота вулиця — я бачив її вогні, що мерехтіли на тлі зірок, на самісінькому краєчку холодного чорного пагорба. Внизу біля сходів була невеличка стінка, а за нею — смітник. Я залишив Натаніеля там, а сам обернувся на кажана й полетів уздовж сходів угору.

Сходи не дуже змінилися від того далекого дня, коли смерть господаря звільнила мене від служби. Сподіватися, що й тепер

звідкілясь вискочить африт і потягне з собою мого нинішнього хазяїна, не випадало. Поблизу я не помітив ані душі, крім трьох гладких сов, що ховалися в темних алеях обабіч нашого шляху. Я двічі перевірів їх: то були сови навіть на сьомому рівні.

Вдалині, за річкою, досі тривали лови. Я чув вояцькі свистки, повні сумної безнадії, й ці звуки збудили мою сутність. Чому? Бо Бартімеус надто прудкий для них; бо джин, якого вони шукали, давно вже пурхав над двомастами п'ятдесятьма шістьма сходинками, що вели на Замковий пагорб. А ще тому, що десь попереду, серед нічної тиші, таїлося джерело збурення, яке я відчував на всіх рівнях, — химерна, незрозуміла магічна сила. Це все ставало цікавим.

Кажан промайнув над руїною стародавньої Чорної вежі. Колись її займала елітна цісарська гвардія, а тепер тут мешкала хіба що дюжина сонних круків. За вежею містилася ціль моєї мандрівки. Вузька скромна вуличка, вздовж якої вишикувалась лава будиночків з високими закопченими димарями, невеличкими віконцями, потрісканим тиньком на фасадах і звичайними дерев'яними дверима, що виходили на бруківку. Тут завжди було так само, навіть за найвеличніших часів. Золота вулиця жила за власними правилами.

Дахи, віддавна ветхі, тепер узагалі не підлягали ремонту: суцільна мішанина з перекошених сволоків та гонту. Я вмовстився на крокві крайнього будинку і оглянув вулицю. За доби Рудольфа, найжадібнішого з цісарів, Золота вулиця аж кипіла магією, яка мала на меті не менше, ніж пошук філософського каменя^[48]. В кожному будиночку мешкав окремий алхімік, і деякий час тут вирувало життя^[49]. Навіть після того, як ці пошуки припинилися, вулиця по-давньому залишалася домом для чарівників-чужинців, що працювали на чехів. Уряд хотів, щоб вони жили якнайближче до замку, де за ними легше було б наглядати... Так і тривало — аж до тієї кривавої ночі, коли Гледстонове військо захопило Прагу.

Тепер ніяких іноземних чарівників тут не було. Будиночки здавалися меншими, ніж я пам'ятав їх, і купчилися, ніби чайки на міліні. Я відчував давню магію, що сочилася з каміння, та нової майже не було. Хіба що... Рівні затремтіли дужче — джерело було десь поблизу. Кажан з осторогою озирнувся. Що він міг побачити? Собаку, що старанно порпався в землі під старою стіною. Освітлене вікно, затягнуте тонкими фіранками, і в ньому — старого, що згорбився біля

грубки. Дівчину під ліхтарем, що обережно ступала бруківкою в черевиках на високих підборах, — вочевидь, вона прямувала до замку. Порожні вікна, зачинені віконниці, діри в дахах, напіврозвалені димарі. Сміття, яке розносив вітер... Еге ж, веселе видовище!

Будинок номер тринадцять, посередині вулиці, видавався такою ж брудною й понурою халупою, як і сусідні будівлі. Однак на шостому рівні її оточувало мерехтливе зелене плетиво магічного захисту. Там хтось перебував і не хотів, щоб його турбували.

Кажан майнув туди-сюди над вулицею, старанно обходячи магічний захист — там, де він виступав угору. Всі інші будинки стояли темні й тихі, цілком занурені в буденні вечірні справи. Я жваво поплинув назад, до підніжжя пагорба, щоб розповісти про все господареві.

— Я знайшов це місце, — сказав я. — Там стоїть захист, але ми прорвемося. Ходімо мерщій, поки нікого немає.

Я вже казав про це, але скажу ще раз: люди геть-чисто безпорадні, коли треба кудись швидко пересуватися. Хлопцеві знадобилося стільки часу, щоб подолати ці поганенькі двісті п'ятдесят шість сходинок, — він так пихтів, кречав і відсапував, і обличчя його набуло такого чудового кольору, що я досі ще не бачив нічого подібного.

— Треба було взяти хоч пакуночок — прикрити обличчя, — мовив я йому. — Твоє личко так горить, що з того берега Влтави видно. Ще й на такому низенькому пагорбі!

— А який... який... там захист?

Він тільки й міг думати, що про нашу роботу.

— Слабенькі зелені тенета. Дурничка. Ти хоч якимось спортом займаєшся?

— Ні. Нема часу. Я надто заклопотаний...

— Еге ж! Ти тепер поважна особа. А я й забув!

За десять хвилин ми дісталися до руїн Чорної вежі, і я знову зробився Птолемеєм. У цій подібі я провів Натаніеля туди, де починається пологий узвіз. Там мій хазяїн притулився до стіни, щоб перепочити, й ми заходилися разом милуватися халупами Золотої вулиці.

— Жалюгідне видовище, — зауважив я.

— Атож. їм треба... знести це все... й відбудувати знову.

— Та ні, я про тебе!

— Який... який будинок?

— Номер тринадцять? Отой, праворуч, третій від нас. Білий тинькований фасад. Годі вже помирати — краще погляньмо, що тут можна зробити.

Ми обережно пройшли вулицею, ховаючись у затінку стін, і зупинилися за кілька метрів від будинку. Мій хазяїн хотів був одразу попрямувати до дверей. Я підняв руку:

— Зачекай-но. Захист починається просто перед тобою. Ще половина кроку—й він подіє.

Хлопчина завмер:

— Думаєш, ти зможеш проникнути всередину?

— Я не *думаю*, хлопчику. Я *знаю*. Я робив таке ще тоді, коли Вавилон був невеличким овечим пасовиськом. Відійди-но вбік! Дивись і вчись!

Я підійшов до тоненьких мерехтливих ниток, що перегороджували нам шлях, і нахилився. Тоді побачив між нитками дірочку й тихенько дмухнув туди. Я все розраховував як слід: срібна хмарка закляття Покірного Подиху^[50] ковзнула крізь дірочку і зависла в ній, не проходячи всередину й не тягнучись назад. Закляття було надто легке, щоб потривожити захисні нитки. Залишилася дрібниця. Я взявся потихеньку роздувати хмарку—більшаючи, вона розсувала нитки. Через кілька хвилин серед ниток уже з'явився великий круглий отвір. Я надав Подихові форму обруча й невимушено проліз крізь нього.

— От і все, — мовив я. — Тепер твоя черга.

Хлопчина спохмурнів:

— А що мені робити? Я нічого не бачу!

Я скрушно зітхнув — і зробив Подих видимим на другому рівні.

— Тепер ти задоволений? — спитав я. — Просто обережно пролізь крізь цей обруч.

Він послухався, хоч великого враження це на нього не справило.

— Пхе! — сказав він. — Може, ти все це вигadaв, звідки мені знати?

— Хіба я винен, що люди такі сліпі? — зіпнув я. — Ти раз по раз користуєшся моїми здібностями. В твоєму розпорядженні — досвід п'яти тисячоліть, а ти хоч би подякував! Гаразд. Якщо тобі не віриться, що тут є захист, то я залюбки покажу тобі його дію. Зараз побачиш, як сюди вискочить чарівник Кавка!

— Ні, ні! — поспіхом заперечив він. — Я вірю тобі!

— Ти *певен*? — я простяг пальця до мерехтливих ниток.

— Так! Заспокойся! Зараз ми вліземо у вікно й застанемо його зненацька!

— Чудово. Тільки після вас!

Він похмуро ступив уперед — прямісінько на другу лінію захисту якої я не помітив^[51]. З дому долинув гучний сигнал, що складався, напевно, з доброї дюжини дзвоників. Увесь цей шум лунав кілька секунд. Натаніель вирячився на мене, я — на нього. Та перш ніж ми встигли щось удіяти, сигнал ущух, і за дверима загуркотіла защіпка. Двері відчинились, і з-за них вискочив розлючений довготелесий чоловік у ярмулці^[52].

— Я ж *казав* вам! — загорлав він, вибалушивши очі. — Ще зарано! Буде готово лише на світанку! Коли ви вже облишите ме... Ой! — він тільки тепер помітив нас. — Що це за дідько?

— Ви майже вгадали, — відповів я. — Залежить тільки від точки зору.

Я кинувся вперед і повалив його на землю. За мить його руки були вже міцно скручені поясом від халата^[53] — для того, щоб запобігти якимось порухам, якими він міг би покликати когось на допомогу^[54]. Рота ми йому заткнули клаптем Натаніелевої сорочки — на той випадок, якщо йому заманеться вигукнути закляття. Зробивши це, я поставив його на ноги й штовхнув назад у двері — і все це перше, ніж мій господар встиг роззявити рота, щоб віддати наказ. Ось який швидкий буває джин, коли це потрібної

— Бачив? — гордовито промовив я. — І майже без усякого насильства!

Мій хазяїн заморгав:

— Ти мені *зіпсував* сорочку! Роздер її навпіл!

— Ой, яке лихо! — відповів я. — Зачини краще двері. Побалакати можна і всередині.

Зачинивши за собою двері, ми дістали змогу озирнутися. Стан будинку пана Кавки найлегше було описати словами «вчене безладдя». Усю підлогу й меблі в помешканні було захарашено книжками й сторінками рукописів: подекуди вони утворювали культурний шар з кілька дюймів завтовшки. Всі ці папери й книжки було затягнуто

тонкою пеленою з пороху, ручок та пер і вкрито численними темними й смердючими плямами, судячи з усього — рештками обідів чарівника за кілька останніх місяців. Під усім цим мотлохом було поховано великий письмовий стіл, крісло, шкіряну канапу і — в кутку — простенький прямокутний умивальник із одним-єдиним краном. В умивальнику теж заблукали кілька аркушів пергаменту.

Вочевидь, увесь перший поверх будинку займала ця єдина кімната. Вікно в протилежній стіні визирало на схил пагорба й дивилося в нічну пітьму: крізь нього видніли далекі вогники нижнього міста. Дерев'яна драбина вела до ляди в стелі — то був, напевно, вхід до спальні. Скидалось, однак, на те, що останнім часом чарівник там узагалі не бував. Придивившись пильніше, я помітив, що під очима в нього набрякли сірі зморшки, а щоки пожовкли від втоми. До того ж він був сухорлявий, як тріска, і згорблений, ніби йому геть бракувало сил.

Одне слово, видовище було не дуже приємне — що сам чарівник, що його кімната. Та водночас саме тут і ховалося джерело магії, що відлунювало на всіх сімох рівнях. Я відчував його ясніше, ніж досі. Мені аж зуби цокотіли.

— Ану, посади його, — наказав мій хазяїн. — Можна сюди, на канапу. Тільки скинь це сміття на підлогу. Отак.

Сам він уместився на краєчку стола, однією ногою стоячи на підлозі, а другою невимушено гойдаючи в повітрі.

— Отже, пане Кавко, — провадив він, звертаючись до свого полоненого бездоганною чеською мовою, — в мене мало часу. Сподіваюсь, ви допоможете мені.

Чарівник зирив на нього втомленими очима. Почувши ці слова, він помітно стеновав плечима.

— Мушу попередити вас, — вів далі хлопчина. — Я — могутній маг. Під моєю владою численні страхітливі сутності. Ця істота, яку ви бачите перед собою, — тут я розправив плечі й погрозово випнув груди, — лише один з найслабших і наймізерніших моїх рабів, — тепер я згорбився й скулився. — Якщо ви не надасте мені потрібних відомостей, нарікайте на себе.

Пан Кавка видав якийсь невиразний звук. Він хитнув головою й вирячив очі. Хлопець поглянув на мене:

— Як по-твоєму, що це означає?

— Звідки я знаю? Витягни кляп і розпитай його до ладу.

— Гаразд. Але якщо він промовить хоч частину якогось закляття, вбий його тут-таки!

На додачу до цієї погрози хлопчисько спробував люто скривитися, та обличчя в нього зробилося таке, ніби йому дошкуляє виразка. Я витяг кляп. Чарівник кілька хвилин кашляв і плювався. Нічого розумного він досі не говорив.

Натаніель постукав кісточками пальців об вільний від паперів краєчок стола:

— Слухайте уважно, пане Кавко! Я хочу, щоб ви відповіли на всі мої запитання. Попереджую: мовчанка нічим вам не допоможе. Спочатку..

— Я знаю, навіщо ви прийшли! — вигукнув чарівник таким голосом, що міг би рвати греблі. Цей голос лунав зухвало і водночас пригнічено й натомлено. — Не треба пояснювати. По рукопис! Звичайної Чого вам треба ще, коли останні півроку я тільки й займався, що цим рукописом та його таємницями? За увесь цей час він виїв моє життя, вкрав мою молодість! Моя шкіра в'яне з кожним штрихом мого пера. Вам потрібен рукопис! Що ж іще?

Натаніель був трохи приголомшений:

— Рукопис? Можливо. Тільки дозвольте мені...

— Я заприсягся берегти таємницю! — провадив пан Кавка. — Мені погрожували смертю, та що тепер мені з того? Одного разу цілком вистачило. А двох разів людина не витримає. Погляньте, як підупав я на силі... — він підняв руки й показав свої скручені зап'ястки: вони скидались на палиці й без упину тремтіли, а шкіра була така тонка, що крізь неї видніли кістки. — Ось що він скоїв зі мною! А до того я аж буяв життям...

— Так... але що?..

— Я достеменно знаю, хто ви такий! — провадив чарівник, не звертаючи уваги на мого хазяїна. — Ви — агент британського уряду! Я чекав на вас, хоч і не думав, що це буде хтось такий юний і недосвідчений! Та, врешті, мені байдуже, — він тяжко зітхнув. — Рукопис у вас за спиною, на столі.

Хлопець озирнувся, простяг руку і взяв зі стола папір. І тут-таки скрикнув з болю й випустив папір з рук.

— Ой-ой! Він під напругою! Оце так штучка...

— Годі вже показувати свою юність і недосвідченість! — відповів я. — Мені за тебе соромно. Хіба ти не бачиш, що це таке? Будь-яка зряча людина скаже тобі, що це головний осередок магії в Празі! Не дивно, що тебе трусонувало. Дістань з кишені свого модного носовичка, візьми ним рукопис — і продивися його як слід. А тоді скажеш мені, що це таке.

Я, звісно, вже все зрозумів. Мені й раніше випадало бачити такі штучки. Мене просто тішило, як цей самовпевнений хлопчисько, тремтячи зі страху, виконує мої настанови — обгортає руку своїм розцяцькованим носовичком і боязко бере рукопис. То був великий аркуш телячого пергаменту, вироблений відповідно до всіх старовинних приписів, — цупкий, кремового кольору, бездоганно гладенький, що аж тріскотів від магічної сили. Силу випромінював не сам матеріал, а слова, написані на ньому. Їх було накреслено незвичайним чорнилом — наполовину чорним, наполовину червоним^[55], — і вони ніби пливли справа наліво, знизу вгору, — рівні рядки чудернацьких каліграфічних рун. Очі хлопця вирячилися з подиву. Він відчував, скільки мистецтва й праці вкладено в цю роботу, хоч і не міг прочитати самі знаки. Можливо, він висловив би своє захоплення, якби зміг промовити хоч словечко. Проте старий пан Кавка не вгавав — виспівував, мов канарок.

— Рукопис ще не закінчений, — провадив він. — Ви ж самі бачите. Бракує половини рядка. Переді мною ще ціла ніч праці. Для мене вона будь-що виявиться останньою, бо він напевно вб'є мене, навіть якщо чорнило не висотає з мене всю кров. Бачите вгорі порожнє місце — отой маленький прямокутничок? Власник рукопису повинен записати туди своє ім'я. Це вся кров, яку він має витратити, щоб керувати цим створінням. Добре йому, еге ж? А бідоласі Кавці — не дуже...

— А що це за ім'я? — поцікавився я. «Коваль клепле, поки тепле» — ось моє правило.

— Власника? — старий хрипко зареготав, мов божевільний птах. — Не знаю. Я ніколи його не бачив.

Хлопчина тим часом досі спантеличено розглядав рукопис.

— Це для ще одного голема... — поволі промовив він. — Це треба покласти йому до рота, щоб оживити його. Він вливає в цей рукопис кров власного життя — вона й живитиме голема... — він поглянув на

Кавку очима, сповненими подиву й жаху. — Навіщо ви це робите? Це вбиває вас!

Я нетерпляче махнув рукою:

— Нам не треба цього знати. Нам треба з'ясувати, хто це такий. Час минає, скоро вже світанок.

Проте чарівник заговорив знову. Очі його потьмяніли — здається, він уже не зовсім розбирав, хто ми такі.

— Заради Карела, — відповів він. — І заради Мії. Мені пообіцяли: якщо я створю цих істот, Карел з Мією повернуться живими. Зрозумійте, що сам я в це не вірю, та не можу відмовитись від останньої надії. Можливо, він виконає свою обіцянку. А може, й ні. Може, вони вже мертві, — пана Кавку перервав моторошний кашель. — Правду кажучи, я боюся, що так воно і є...

Хлопець підняв брови:

— Карел, Мія? Щось я нічого не розумію...

— Це все, що залишилось від моєї родини, — пояснив чарівник. — Як сумно, що вони пропали. На світі нема справедливості. Та якщо вам пообіцяють промінець світла, ви потягнетесь до нього — навіть ви, клятий британцю, повинні це зрозуміти. Це моя єдина змога знову побачити їхні обличчя...

— А де ж вони, ваші родичі? — спитав Натаніель.

— Де? — чарівник пожвавішав, і його очі спалахнули. — Звідки мені знати? В якійсь плавучій в'язниці? Чи в Лондонському Тауері? А може, їхні кістки вже спалили й поховали? Це ж *твоя* батьківщина, англійський хлопчиську, — скажи мені сам, де вони? Ти ж британський урядовець, авжеж?

Мій хазяїн кивнув.

— Той, кого ви шукаєте, не хоче вашому урядові добра, — Кавка знову закашляв. — Ви й самі це знаєте. Тому ви й тут. *Наш* уряд теж убив би мене, якби дізнався, що я накоїв, їм теж не хочеться, щоб хтось створив нового голема. Вони бояться, що це накличе на Прагу нового Гледстона з новим страшним посохом...

— Як я розумію, — перепитав хлопець, — ваші родичі — чеські шпигуни? їх відрядили до Англії?

Чарівник кивнув:

— Їх спіймали. Більше я нічого про них не чув. А потім до мене з'явився якийсь добродій і сказав, що його наймач поверне мені їх

живими, якщо я відкрию таємницю голема і створю потрібний для цього пергамент. Що мені було робити? Що зробив би на моєму місці будь-який батько?

Попри свій звичай, мій господар мовчав. Попри свій звичай, я мовчав так само. Я дивився на Кавчине зморене обличчя й руки, на його потьмянілі очі, бачив у них нескінченні, змарновані над книжками й рукописами години: бачив, як він по краплині вливав своє життя в цей рукопис — заради примарної надії, що його родина повернеться до нього.

— Перший рукопис я закінчив місяць тому — провадив Кавка. — Саме тоді посланець змінив свої вимоги. Тепер йому були потрібні *два* големи. Марно я заперечував, що це мене знищить, що я не доживу до повернення Мії і Карела... Він жорстокий. Він навіть не хотів мене слухати.

— Розкажіть мені про цього посланця, — несподівано попросив хлопець. — Якщо ваші діти живі, я поверну їх вам. Обіцяю.

Чоловік на порозі смерті зробив нелюдське зусилля. Він уважно поглянув на мого хазяїна; з тьмяних його очі стали завзяті й пильні. Він ретельно оцінював Натаніеля.

— Ви надто молоді для таких обіцянок, — прошепотів він.

— Я поважний член уряду, — запевнив Натаніель. — Я маю належну владу..

— Так, але чи можна вірити вам?—тяжко зітхнув Кавка. — Врешті, ви все ж таки британець. Краще я спитаю у вашого демона... — не зводячи очей з Натаніеля, він запитав: — Що ти скажеш? Чи можна йому вірити?

Надувши щоки, я голосно випустив повітря:

— Хитромудре питання. Він — чарівник, а отже, ладен рідну бабусю продати за шмат мила. Одначе він трохи кращий за більшість цих поганців. Трішки. Можливо.

Натаніель поглянув на мене:

— Красно дякую, Бартімеусе. Оце так підтримав!

— Будь ласка.

Проте, на мій подив, Кавка схвально кивнув:

— Гаразд, хлопчику. Залишу це на твоїй совісті. Будь-що я не доживу до зустрічі з ними. Правду кажучи, я вже однією ногою в могилі. Начхати мені й на нього, й на тебе. Роздирайте собі горлянки

доти, доки ціла Британія лежатиме в руїнах. Я розповім тобі, що знаю, та й годі, — він кволо закашляв, схиливши голову. — Будь певен тільки в одному: рукопис я тепер не закінчу. Вулицями Лондона не походжатимуть аж два големи.

— Оце вже шкода! — обіззався чийсь глухий голос.

Натаніель

Звідки він тут узявся, Натаніель не міг зрозуміти. Жоден із зовнішніх магічних захистів не було потривожено, й ніхто — ні Натаніель, ні Кавка, ні навіть Бартімеус — не чув, як він увійшов до будинку. Проте він був тут і стояв, легковажно притулившись до драбини, що вела на горище, і згорнувши на грудях руки.

Натаніель роззявив рота. Звідти не вилетіло ні слова, хіба що зляканий зойк: він упізнав цю людину.

Бородатий найманець! Убивця, що працював на Саймона Лавлейса!

Два роки тому, після сутички в Гедлгем-Голлі, найманцеві пощастило втекти. Урядові агенти полювали на нього всюди — на землі і в небі, в Британії і по всій Європі, та все було марно — він пропав. З часом поліція здалася, справу було закрито й пошуки припинено. Однак Натаніель нічого не забув. У його пам'яті навіки закарбувався образ найманця, що виступає з темряви кабінету Лавлейса з Амулетом Самарканда в руках, у плащі, заляпаному кров'ю вбитої людини. Цей образ багато років нависав над душею хлопця, мов хмара.

І тепер убивця стояв за два метри від нього, по черзі оглядаючи всіх холодними очима.

Як і раніше, він випромінював злобу. Він був високий і дужий, синьоокий, з густими бровами. Бороду він трохи підстриг, зате його чорне волосся подовшало й тепер сягало шиї. Одягнений він був у все чорне — простору сорочку, теплий кітель, штани, що пухирилися вище колін, і високі ботфорти. Його зухвала впевненість приголомшила Натаніеля, мов удар кулака. Хлопець тут-таки зрозумів, який він сам безпорадний, які безсилі його руки...

— Не треба знайомити нас, Кавко, — сказав бородань. Він говорив чітким, повільним басом. — Ми втрюх уже давно один одного знаємо.

Старий сумно зітхнув: що він хотів цим сказати, ніхто не зрозумів.

— Це будь-що неможливо. Я не знаю ваших імен.

— Річ тут не в іменах!

Якщо джин і злякався, то нічим цього не виказав:

— Як я бачу, ви повернули собі чоботи.

Густі брови насупилися:

— Я ж казав, що ти за це заплатиш! О тепер і заплатиш. І ти, й хлопчисько.

Натаніель, геть спантеличений з переляку, тим часом сидів на Кавчиному столі. Але тепер він опанував себе — і, силкуючись зберегти хоч крихти гідності, підхопився й взявся в боки.

— Вас заарештованої — суворо промовив він, дивлячись в очі найманцеві.

Убивця відповів йому таким байдужим поглядом, що Натаніель ніби всох і поменшав перед його очима. Хлопчина сердито кахикнув:

— Ви чули, що я сказав?

Убивця ворухнув рукою — так стрімко, що Натаніель ледве це помітив, — і в ній з'явився меч. Бородань ліниво показав мечем на хлопця:

— А де твоя зброя, дитинко?

Натаніель зухвало випнув підборіддя й через плече тицьнув великим пальцем у Бартімеуса:

— Ось! Це африт, що слухається тільки мене. Ще одне слово — і він роздере тебе на шматки!

Джин ніби трохи розгубився:

— Е-е... так, — непевно відповів він. — Це правда.

З-під бороди блиснула крижана посмішка:

— Це та сама істота, що була з тобою раніше. Тоді їй не вдалося мене вбити. Чому ти гадаєш, ніби їй це вдасться зараз?

— Уміння приходить із досвідом, — обіззався джин.

— І справді! — ще один невловимий порух, і в другій руці найманця з'явився металевий зигзагоподібний диск. — У мене великий досвід роботи з цією зброєю. Вона розітне твою сутність і знову повернеться до моєї простягнутої руки.

— У тебе тоді й руки вже не залишаться! — відказав Натаніель. — Мій африт прудкий, як кобра! Він уб'є тебе, перш ніж ти кинеш цю штучку!

Він оглянув джина і найманця. Його слова, здавалося, не дуже переконали ні того, ні другого.

— Я спритніший за будь-якого демона! — відповів найманець.

— Та невже? — не повірив Натаніель. — Ану, спробуй його випередити!

Бартімеус хутко підняв руку:

— Агов, послухайте!..

— Покажи йому, як ти вмієш кидати диск!

— Можливо, так я й зроблю.

— Тоді подивишся, що з тобою буде!

— Годі вже! — втрутився джин. — Сперечайтесь скільки завгодно, тільки мене, будь ласка, сюди не вплутуйте. Побийтеся краще навкулачки чи поміряйтеся м'язами! Заодно й заспокоїтеся.

Натаніель не звернув на нього уваги.

— Бартімеусе, — почав він, — я велю тобі...

Цієї миті сталося дещо несподіване. Кавка підхопився.

— Залишайся на місці! — найманець перевів погляд на старого, й вістря меча обернулося туди ж.

Кавка ніби й не чув його. Він трохи постояв, хитаючись, а потім задріботів захарашеною паперами підлогою. Пергаменти тріщали під його босими ногами. Кількома кроками він дістався до стола. Кошаві руки несподівано хутко витягли рукопис голема з ослаблих Натанієлевих пальців. Тулячи пергамент до грудей, чарівник відсахнувся.

Найманець заніс руку, ніби збираючись кинути диск, аж тут зупинився.

— Поклади його на місце, Кавко! — гаркнув він. — Подумай про свою родину! Про Мію!

Кавка примружив очі й захитався. Тоді поглянув на стелю:

— Мія? Її я втратив навіки...

— Допиши зараз цей рукопис, і завтра ти побачиш її. Присягаюся!

Очі чарівника розплющились—тьмяні, але свідомі.

— Що мені до того? На світанку я помру. Мої життєві сили всохли.

Обличчям найманця промайнула шалена лють. Він був не з тих людей, хто любить торгуватися.

— Мій наймач запевнив мене, що вони живі і здорові, — сказав він. — Ми можемо вже зараз звільнити їх, і вранці вони будуть у Празі. Подумай як слід: невже тобі хочеться змарнувати всю свою працю?

Натаніель позирнув на джина. Той потихеньку бокував. Найманець, схоже, цього не помічав. Натаніель вирішив відвернути його увагу й кахикнув.

— Не слухай його, Кавко! Він бреше! — сказав він.

Найманець глянув на хлопця:

— Мене вкрай розсердило те, що тебе не схопили сьогодні на площі. Я дав поліції найдокладніші настанови, та вони все одно прогавили. Слід було самому розібратися з тобою.

— Ти знав, що ми тут?! — здивувався Натаніель.

— Авжеж. Ви вкрай невдало обрали час. Ще день чи два, й це не мало б жодного значення. Я повернувся б до Лондона з готовим рукописом. Усі ваші розслідування були б даремними. А тепер мені треба було знешкодити тебе. От і довелося нацькувати на вас поліцію.

Натаніель примружив очі:

— *Хто* ж тобі сказав, що я приїду до Праги?

— Звичайно ж, мій наймач, — відповів убивця. — Я повідомив про тебе чехів, і вони цілісінький день стежили за цим безголовим британським шпигуном, знаючи, що рано чи пізно він виведе їх на тебе. До речі, вони вважають, ніби ти приїхав до Праги, щоб підкласти бомбу. Та зараз це вже суто академічне питання. Вони підвели мене.

Говорячи, він тримав меч і диск наготові. Його погляд перебігав то на хлопця, то на старого чарівника. Натаніелеві паморочилось у голові: майже ніхто не знав, що він їде до Праги, і все ж таки хтось повідомив про це найманця! Це означає... ні, спершу треба зосередитись. Він бачив, що Бартімеус потихеньку бокує — повільно, наче слимак. Ще трохи — джин стане для найманця невидимим і зможе атакувати його...

— Як я бачу, ти знайшов іншого огидного зрадника замість Лавлейса! — зіпнув парубійко.

— Лавлейса? — найманець насмішкувато підняв брови. — Лавлейс ніколи не був моїм головним наймачем. Так собі — побічний заробіток, аматор, надто нетерплячий, щоб добитися успіху. Мій

наймач вряди-годи його заохочував, однак Лавлейс був не єдиним його знаряддям. Та й тепер я — не єдиний його слуга.

Натаніель не тямив себе з люті:

— *Хто ж* він? На кого ти працюєш?!

— На людину, що добре платить. Це зрозуміло. Який ти дивак, чарівничку!

Цієї миті джин, якому пощастило прокрастися найманцеві за спину, вже підняв руку для удару. Та водночас із ним зненацька ожив Кавка. Увесь цей час він стояв біля Натаніеля, тримаючи в руках пергамент голема. І тепер, не говорячи ні слова й не розплющуючи очей, він напружився — і розірвав пергамент навпіл. Ефект вийшов несподіваний.

Потужний заряд магічної сили вирвався з пергаменту й пронісся халупою, наче землетрус. Натаніеля підкинуло в повітря й понесло вихором разом з джином, найманцем, столом, канапою, книжками, паперами, ручками й чорнилом. Якусь найкоротшу мить Натаніель бачив, як усі три видимі йому рівні змістилися: всі речі ніби потроїлися. Стіни затремтіли, підлога похилилася. Електрика затріскотіла і згасла. Натаніеля важко вдарило об підлогу.

Хвиля просочилася крізь дошки підлоги й запалася в землю. Заряд рукопису закінчився. Рівні повернулися на місце, землетрус ущух. Натаніель підняв голову. Він лежав під перекинутою канапою, дивлячись у бік вікна. У вікні досі мерехтіли вогники міста, але тепер вони чомусь видніли набагато вище. Хлопець не відразу зрозумів, що сталося: халупа тепер стриміла на краєчку пагорба, над урвищем. Підлога помітно нахилилася в бік вікна. Натаніель бачив, як дрібні речі поволі котяться до тієї стіни.

У кімнаті було темно, тільки легенько шелестіли папери, що падали на підлогу. Де найманець? І де Бартімеус? Натаніель нерухомо лежав під канапою й зирив у півночі вибухливими, наче в кроля, очима. Кавку йому було видно добре. Старий чарівник лежав ниць на своєму скривленому умивальнику, й кілька листів паперу накривали його тіло, наче смертна сорочка. Не було потреби підходити ближче, аби переконатися, що він мертвий.

Канапа пригасла Натаніелеву ногу до підлоги. Хлопчині кортіло її витягти, та він розумів, що це надто ризиковано. Отож він тихенько лежав, дивився й слухав.

Крок... Перед ним тихо з'явилася постать. Найманець зупинився коло тіла, що лежало на умивальнику, швиденько оглянув його, коротко вилаявся й заходився порпатись у купі меблів біля вікна. Пересувався він повільно, напружуючи ноги на похилій підлозі. Меча в нього більше не було, але в правій руці досі блищало щось сріблясте.

Нічого не відшукавши серед уламків меблів, найманець вирушив угору, до дверей. Примруживши в темряві очі, він пильно оглядав кімнату. Натаніель, на свій жах, побачив, що вбивця наближається до канапи. Відступати не було куди: канапа, що таїла його від очей наймача, ставала водночас і пасткою. Хлопець прикусив губу, пригадуючи належне закляття.

Найманець, здається, тільки зараз побачив перекинуту канапу. Зо дві секунди він стояв нерухомо, а потім, тримаючи наготові срібний диск, зігнув коліна й нахилився, щоб підняти канапу. Натаніель скулився.

Аж тут за спиною найманця з'явився Бартімеус.

Хлопчик-єгиптянин ширяв над нахиленою підлогою. Ноги в нього були розслаблені, рука — витягнута вперед. Його огортало сріблясте сяйво, що освітлювало його білу пов'язку на стегнах і виблискувало в темному волоссі. Джин хвацько свиснув. Найманець стрімко, майже непомітно обернувся. Диск вилетів з його руки, розітнув сяйво біля Бартімеусового боку і зробив у повітрі петлю.

— Ха-ха! Не влучив! — обізвався джин.

З його пальців зірвалося Пекельне Закляття і на місці поглинуло найманця. Усю верхню частину його тіла охопило полум'я. Той скрикнув і затулив руками обличчя. А потім, хитаючись, ступив кілька кроків уперед, осяваючи кімнату жовтими спалахами й дивлячись крізь вогняні пальці.

Диск тим часом досяг дальнього кутка кімнати і зі свистом поплинув назад, назустріч найманцевій руці. Дорогою він усе-таки зачепив бік хлопчині-єгиптянину. Натаніель почув джинів зойк: постать Бартімеуса затремтіла й почала розпливатися.

Диск повернувся в полум'яну руку.

Визволившись із-під канапи, Натаніель гарячково штовхнув її геть і, хитаючись на нерівній підлозі, встав.

Хлопчик-єгиптянин зник. На його місці з'явився освітлений полум'ям щур, який тут-таки пошкунтилгав у затінок. Чоловік у вогні, мружачи очі, вирушив за ним навздогін. Одяг на його тілі швидко чорнів, диск у руці виблискував червоним.

Натаніель спробував зосередитись. Поблизу була драбина, що вела на горище; тепер вона стояла криво, впершись у стелю. Хлопець притулився до драбини.

Щур біг по старому пергаменту, який гучно шурхотів під його лапками. Диск розітнув пергамент навпіл. Щур, писнувши, покотився вбік.

Вогняні пальці ворухнулися — в них з'явилися ще два диски. Щур поспіхом майнув геть, проте запізнився. Один диск устроївся в дошки підлоги, притиснувши срібним краєчком щурячого хвоста. Щур кволо заборсався, силкуючись звільнитись.

Найманець підійшов і заніс над ним чобіт, що курився димом.

Шаленим зусиллям Натаніель вирвав застряглу драбину і важко опустив її на спину найманцеві. Той утратив з несподіванки рівновагу й завалився набік, розсипавши дощ іскор. Він упав на підлогу халупи, підпаливши розкидані довкола рукописи.

Щур щосили шарпонувався і все-таки витяг свого хвоста. Один стрибок — і він опинився поруч із Натаніелем.

— Дякую, — прошепотів він. — Бачив, як я тобі підставив його?

Натаніель не зводив вирячених очей з постаті, що крутилася на підлозі, шалено намагаючись зіпхнути з себе драбину, й ніби не звертала жодної уваги на вогонь, що охоплював її.

— Чому він досі живий? — дивувався хлопчина. — Він увесь у вогні! Скоро зовсім згорить!

— Боюся, що тільки одяг, — заперечив щур. — Тіло в нього нівроку міцне. Зате зараз він біля самісінького вікна... Стережися!

Він підняв рожеву лапку. Бородань обернувся й лише тепер помітив Натаніеля. Заревівши з люті, він ворухнув рукою — в повітрі блиснуло срібло. Він замахнувся...

І йому в обличчя щосили вдарило Закляття Урагану. Воно вилетіло з лапки щура, збило найманця з ніг і викинуло у вікно разом з блискучим водоспадом розбитого скла й підпалених паперів, підхоплених разом з ним з підлоги. Найманець випав надвір, у нічну пітьму, й покотився вниз схилом пагорба, мов величезна вогненна

куля. Натаніель бачив, як він підскочив на якомусь виступі і нерухомо розпростерся вниз.

А щур уже мчав нахиленою підлогою до дверей.

— Ходімо! — вигукнув він. — Думаєш, це його зупинить? У нас п'ять хвилин! Якнайбільше десять!

Натаніель видряпався за ним, переступаючи стоси підпаленого паперу, й вискочив у темряву, зачепивши спочатку перший, а потім другий магічний захист. Сигнал тривоги знявся аж до небес, знову пробудивши мешканців Золотої вулиці від їхніх меланхолійних снів, та щур з парубчаком уже пробігли повз руїни вежі і мчали сходами вниз так швидко, ніби всі демони, яких коли-небудь викликали сюди, наступали їм на п'яти.

***

Наступного ранку Натаніель, що вже встиг надягти новий костюм і купити собі перуку, перетнув чеський кордон, помахавши перед прикордонниками щойно вкраденим паспортом, і опинився в Пруссії — на території, підконтрольній Британії. Доїхавши в фургоні булочника до Хем-ніца, він вирушив просто до британського консульства і пояснив ситуацію. З консульства зателефонували куди слід, спитали в Натаніеля всі потрібні паролі і встановили його особу. Невдовзі по обіді він уже сидів у літаку, що вирушав з місцевого аеропорту до Лондона.

Джина хлопець відпустив ще на кордоні, бо нескінченне напруження, потрібне для такого тривалого виклику, вже давалося Натаніелеві взнаки. Він кілька днів майже не спав. У літаку було тепло й затишно. Хоч як хлопчині кортіло поміркувати як слід над словами найманця, втома й монотонне гудіння моторів зробили своє. Щойно літак відірвався від землі, як Натаніель задрімав.

Стюардеса розбудила його вже в Боксгіллі.

— Сер, ми вже прибули. Автомобіль чекає. Вас просили поспішати.

Натаніель вийшов на трап і опинився під дрібною холодною мжичкою. Біля злітної смуги на нього чекав чорний лімузин. Хлопець, ще не прокинувшись до ладу, поволі спустився трапом. Він сподівався побачити в автомобілі свою наставницю, але задне сидіння

порожнювало. Коли Натаніель відчинив дверцята, шофер узяв під козирок.

— Вам привіт від панни Вайтвел, сер, — сказав він. — Негайно вирушайте до Лондона. Спротив завдав удару в самісіньке серце Вестмінстера, і... Наслідки ви побачите самі. Не марнуйте ні хвилини. У нас тут справжня катастрофа.

Натаніель мовчки сів в автомобіль. Дверцята ляснули за ним.

Kimi

Кручені сходи вели вниз, обертаючись навколо підніжжя колони за годинниковою стрілкою. Прохід був вузький, стеля — низька. Навіть Кіті довелося пригнутися, а Фред з Ніком, зігнувшись мало не навпіл, узагалі бокували й нагадували двох велетенських крабів. Повітря було спекотне й трохи смерділо.

Пан Пенніфізер ішов попереду, якнайдужче вивернувши гніт у своєму ліхтарі. Всі інші зробили так само — яскраве світло піддавало їм хоробрості. Тепер вони перебували під землею — тут ніхто не міг помітити їх. Найбільша небезпека залишилася позаду.

Кіті йшла за Ніком, а Стенлі — за нею, майже впритул. Та попри те, що в неї за спиною сяяв його ліхтар, тіні все одно намагалися зімкнутися довкола, без упину стрибаючи й метушачися скраю ока.

У тріщинах каменів, у стінах, жило чимало павуків. Судячи з прокльонів пана Пенніфізера, йому доводилося розчищати собі дорогу від павутиння, що накопичилося за сотню років. Дорога вниз забрала небагато часу. Кіті нарахувала тридцять три сходинки, а потім пройшла металеві ґратчасті дверцята і опинилась у великій кімнаті, яку ледве освітлювали ліхтарі. Дівчина відступила вбік, щоб Стенлі теж міг пройти, й скинула балаклаву. Пан Пенніфізер щойно зробив те саме. Обличчя його розчервонілося, сиве волосся стирчало на всі боки.

— Ласкаво просимо до могили Гледстона! — пронизливо, хрипко прошепотів він.

***

Першим відчуттям Кіті був уявний тягар землі, що нависала над нею. Склепіння крипти було складено зі старанно обтесаних кам'яних

плит. За багато минулих років вони трохи зсунулись і в середині склепіння загрозливо виступали, ніби силкуючись задавити непевне світло. Повітря було задушливе, й дим від ліхтарів густо курився під стелею. Кіті помітила, що вона дихає так гарячково, ніби кожен її подих — останній.

Сама крипта була досить вузька, десь із чотири метри в найширшому місці. Визначити довжину було важко, бо підземелля тяглося в п'тьму, недосяжну для ліхтарів. Кам'яна підлога була гола, крім щільного килима білої цвілі, що подекуди сягала середини стін. Заклопотані павуки, що жили на сходах, спускатися за ґрати не наважувались: павутиння тут не було видно ніде.

У бічній стіні склепу, навпроти входу, було висічено довгу полицю, на якій лежали тільки три скляні півкулі. Хоча скло запорошилось і потріскалось, Кіті все-таки розгледіла всередині кожної з півкуль висохлий вінок: стародавні лілії, маки й гілочки розмарину, вкриті плямами лишайника. Поховальні вінки великого чарівника... Кіті здригнулась і поглянула на те, що насамперед привернуло увагу її товаришів: мармуровий саркофаг над самісінькою полицею.

Саркофаг — метри зо три завдовжки та близько метра заввишки — не мав жодних оздоб чи написів, лише посередині одного з його боків було прикріплено бронзову табличку. Віко саркофага, теж мармурове, лежало трохи косо, ніби його поклали поспіхом і відтоді так і не поправили.

Пан Пенніфізер з товаришами схвильовано з'юрмилися навколо саркофага.

— Єгипетський стиль, — говорила Енн. — Типова пишнота, прагнення наслідувати фараонів. Але жодних ієрогліфів немає.

— Що там написано? — Стенлі втупився в табличку. — Щось я не розберу.

Пан Пенніфізер також примружив очі:

— Якась диявольська мова. Гопкінс, може, й прочитав би, та нам і пробувати не варто. А тепер, — він випростався й стукнув ціпком у віко саркофага, — як нам оце відкрити?

Кіті насупилась від огиди і якогось недоброго передчуття:

— А чи треба це відкривати? Чому ви певні, що речі саме там?

Пан Пенніфізер, вочевидь, нервувався, бо відповів їй вельми сердито:

— Навряд чи їх покинули б на підлозі. Еге ж, дівчатко? Цей старий гуль напевно не хотів розлучатися з ними, навіть по смерті. Решта кімнати порожня.

Кіті наполягала на своєму:

— А ви *перевіряли*?

— Годі вже марнувати час! Енн, візьміть ліхтар і перевірте дальній кінець склепу. Переконайтеся, що там немає ніяких ніш. Фредерику, Ніколасе, Стенлі, — нам слід буде об'єднати всі наші сили, щоб це зсунути. Там, з вашого боку, нема за що зачепитися? Можливо, нам знадобиться мотузка...

Чоловіки скупчилися довкола саркофага, а Кіті подалася навздогін за Енн. Відразу виявилось, що пан Пенніфізер мав рацію. Вже через кілька кроків ліхтар Енн освітив дальню стіну склепу — рівну поверхню з тесаних кам'яних плит. Жінка провела ліхтарем туди-сюди, шукаючи ніш чи обрисів потаємних дверей, але нічого такого не знайшла. Обернувшись до Кіті, вона стелула плечима й повернулася на середину кімнати.

Стенлі тим часом дістав свою мотузку і оглядав кінець віка.

— Навіть не підчепиш, — чухав він потилицю. — Ні об що не обкрутиш. І не піднімеш — таке воно важке...

— Можна його просто зсунути вбік, — запропонував Фред. — Зараз я спробую.

— Ні, воно заважке! Це ж камінь!

— Та ні, воно легко піде, — втрутився Нік. — Тертя майже немає — мармур досить гладенький...

Пан Пенніфізер витер з лоба піт:

— Так, хлопці, доведеться спробувати. Можна, звичайно, підірвати його кулею, але це пошкодить речі... Якщо ви, Фреде, упретесь ногами в стіну, це додасть вам сили. Ану ж бо, Ніку.

Поки тривала ця суперечка, Кіті нахилилася, щоб краще оглянути бронзову табличку. Її було густо списано дрібними клиноподібними знаками, які виразно складались у слова чи символи. Кіті не вперше пошкодувала за власним неуцтвом. У школі давні письмена не вивчають, а пан Пенніфізер не дозволяв своїм помічникам читати викрадені магичні книги. Дівчина мимохідь подумала: чи прочитав би це Якубів батько, а якби прочитав, чи зрозумів би?

— Кіті, відійди-но вбік! Отак! Хороше дівчатко!

Стенлі вхопився за один ріг вічка, Нік — за другий, а Фред заліз за саркофаг і вперся черевиком у стіну нижче полиці. Вони готувалися зробити перше зусилля. Обурившись насмішкуватим тоном Стенлі, Кіті прикусила губу і побокувала, витираючи рукавом обличчя. Воно аж струменіло потом—у крипті було страшенно задушливо.

— Ану, хлопці! Штовхайте!

Хлопці, кречнувши, заходилися штовхати віко. Пан Пенніфізер та Енн світили їм; промені ліхтарів вигравали на скривлених обличчях парубчаків, на їхніх вишкірених зубах, лискучих від поту лобах. Аж нарешті їхнє кречтання обірвав скрегіт.

— Молодці! Перепочиньте!

Засапані Фред, Нік і Стенлі попадали на підлогу. Пан Пенніфізер обійшов їх довкола, дзвінко лягнувши кожного по плечу:

— Ви зсунули його! Зсунули! Молодці, хлопці! Що там усередині, ще не видно, та скоро ми це побачимо! Перепочиньте, а тоді знову до роботи!

І вони знову взялися до роботи. І ще раз. Щоразу їхнє кречтання гучнішало, м'язи аж тріщали від зусиль, віко трохи посувалося, а потім уперто застигало на місці. Пан Пенніфізер підганяв їх, по-бісівськи пританцьовував довкола, майже забувши про свої хворі ноги й скрививши в непевному світлі обличчя:

— Отак! Отак! Наше щастя за кілька дюймів від вашого носа — не шкодуйте тільки сил! Отак! Давай, Стенлі, хай тобі дідько! Ще трохи! Ану, піднатужтеся, хлопці!

Кіті, підбравши покинутий ліхтар, тинялася порожньою криптою; її кеди човгали по товстому шарові білої плісняви. Вона доходила до дальнього кінця кімнати, майже до самісінької стіни, а тоді оберталась і вирушала назад.

Аж тут вона помітила щось химерне — дурничку, що могла мати значення... Якусь хвилину Кіті намагалася зрозуміти, що саме видалось їй химерним, — це було важко ще й через те, що хлопцям саме тепер пощастило зсунути віко трохи більше, і їхні переможні вигуки заважали їй думати. Обернувшись на п'ятах, Кіті підняла ліхтар вище і втупилась у дальню стіну склепу.

Стіна собі та й годі... Що ж тут дивного?

Пліснява. На стіні не було плісняви.

Під ногами все довкола позаростало білою пліснявою — вона затягла всі плити підлоги. І обидві бічні стіни — так само. За минулі століття пліснява потроху підбиралася до стелі. Врешті-решт вона мала заповнити увесь склеп...

Проте на дальній стіні не видніло ані цяточки. Камені були такі чисті, а їхні обриси — такі чіткі, ніби муляри покинули цю кімнату кілька годин тому.

Кіті обернулася до товаришів:

— Агов!..

— Так, так! Ще разочок — і готово, хлопці! — пан Пенніфізер стрибав довкола, як цап. — Там скраю вже є отвір! Ще зусилля — й ми станемо першими, хто побачить старого Гледстона відтоді, як його кістки притягли сюди!

Кіті ніхто не слухав. Ніхто не звертав на неї ані найменшої уваги.

Вона знов обернулася до дальньої стіни. Немає плісняви... Дивина. Може, цю стіну збудовано з якогось іншого каменю?

Кіті ступила ближче, щоб торкнутися стіни, зачепилася носом за ямку в підлозі і відчула, що падає. Вона витягла вперед руки, щоб упертись у стіну, — і повалилася просто крізь неї.

За мить вона вже розтяглася на кам'яній підлозі, забивши долоні й коліно. Ліхтар випав з її руки й покотився геть.

Кіті з болю заплющила очі. Вона обдерла шкіру на пальцях, і коліно аж скімлило. Та ще дужче її непокоїв подив. Як це сталося? Вона була певна, що впаде на стіну, а натомість ніби пролетіла крізь неї — так, немовби ніякої стіни й не було!

Ззаду долинув страшенний скрегіт, потім — жахливий гуркіт, кілька радісних вигуків і крик болю. А далі — голос пана Пенніфізера:

— Чудово, хлопці! Чудово! Годі пхінкати, Стенлі, не так уже ти й поранився! Ану, ходімо сюди, погляньмо на нього!

Вони все-таки зсунули віко. Треба піти поглянути... Кіті поволі, важко стала рачки й сягнула рукою по ліхтар. Тоді підвелася — і тут ліхтар освітив той невеличкий закапелок, де вона опинилася.

Попри її волю, попри увесь її бойовий досвід — усі вдалі втечі, порятунки з пасток, зустрічі з демонами і втрати друзів, — побачене так вразило її, що вона знову перелякалась і розгубилась, як тоді, на мості, багато років тому. Кров стугоніла у вухах, у голові наморочилось. Вона почула, як кімнатою розлігся довгий, високий,

пронизливий вереск, підскочила — й тільки тепер зрозуміла, що цей вереск вилетів з її власних вуст.

Її зраділі товариші несподівано вщухли. Долинув голос Енн:

— Що сталося? Де Кіті?

Дівчина досі нерухомо стояла, зирячи просто поперед себе.

— Я тут... — прошепотіла вона.

— Кіті!

— Де ти?

— Кляте дівчисько! Невже вона пішла нагору? Ніколасе, ходи подивися!

— *Kimi!!!*

— Тут, я тут. У дальньому кінці... Хіба ви не бачите?

Говорити гучніше вона не могла—їй стиснуло горло.

— Я тут. І я не сама...

Справжній кінець склепу був трохи далі за примарну стіну, крізь яку вона впала, — може, метри за три. Біла пліснява, не звертаючи уваги на фальшиву перепону, проросла крізь неї: вона вкривала і стіни, й підлогу, й те, що лежало на підлозі, і огидно блищала в холодному промінні ліхтаря. Та навіть за товстим шаром плісняви те, що акуратно лежало уздовж стін, виднілося так чітко, що тут годі було помилитися. То були шестеро тіл, повернутих головами до Кіті: їхні ноги впиралися в дальню стіну, а кощаві руки спочивали на грудях. Завдяки задушливому повітрю крипти тіла згнили не повністю: те, що залишилось від них, позсихалось і щільно прилягало до кісток, тож щелепи черепів, відтягнені шкірою, розімкнулись і навіки надали мертвим обличчям виразу безмежного жаху. Сама шкіра почорніла, мов скам'яніле дерево. Очі позападались і провалились усередину черепів. Одяг на всіх шістьох був химерний: старомодні костюми й важкі черевики на ногах. Ребра одного з трупів виступали крізь сорочку. Зате волосся залишилося таким самим, як за життя, й тепер звисало зі страшних голів, мов річкове баговиння. Кіті звернула увагу, що в одного з мерців дотепер збереглися розкішні каштанові кучері.

Товариші досі кликали її. Кіті дивувалася їхній глупоті.

— *Я тут!*

Подолавши раптовим зусиллям свій страх, вона обернулася й крикнула на цілу кімнату. Нік та Енн саме були поблизу. Почувши її голос, вони рвучко озирнулись, та, судячи з їхніх спантеличених

поглядів, так і не помітили дівчини. Кіті сердито зітхнула й ступила до них. Коли вона зробила це, то відчула всім тілом дивний лоскотливий дотик.

Нік зойкнув. Енн упустила ліхтар.

— Краще ходіть сюди й погляньте, — напружено промовила Кіті. Товариші, однак, мовчали, тож вона додала: — Що за дідько? Що з вами таке?

Її гнів привів Ніка до тями.

— Т-ти поглянь на себе! — пробурмотів він. — Ти наполовину в стіні!

Кіті оглянула себе — і справді, з цього боку примара зберігалася: її живіт, груди й нога, що виступала вперед, стирчали з каміння так, ніби її розтяло навпіл. Там, де магія торкалася тіла, було чути легенький лоскіт.

— Навіть не мерехтить! — прошепотіла Енн. — Ніколи ще не бачила такої потужної ілюзії!

— Крізь неї можна пройти, — похмуро відповіла Кіті. — Там дещо є.

— Скарби?! — зрадів Нік.

— Ні.

За мить уся компанія зібралася біля стіни й непевно, один за одним, пройшла крізь примару. Камені навіть не ворухнулись. З іншого боку перепону зовсім не було видно.

Всі шестеро вражено вирячилися на освітлені ліхтарями тіла.

— Я за те, щоб негайно забиратися звідси, — мовила Кіті.

— Ви погляньте на їхнє *волосся!* — прошепотів Стенлі. — І нігті! Гляньте, які вони *довгі!*

— Лежать, як сардини на тарілці...

— Як ви гадаєте?..

— Мабуть, позадихалися...

— Бачите — он дірка на грудях? Навряд чи вона з'явилася сама собою...

— Нам нема чого боятися! Вони ж *старі!* — пан Пенніфізер говорив упевнено, щоб підбадьорити інших—і себе, можливо, теж. — Погляньте на колір шкіри — це справжнісінькі мумії!

— З часів Гледстона? — запитав Нік.

— Безперечно. Це видно з одягу. Кінець дев'ятнадцятого століття.

— Але ж їх шестеро... По одному на кожного з нас...

— Замовкни, Фреде.

— Але навіщо вони тут?..

— Може, їх принесли в жертву..

— Послухайте, пане Пенніфізере! Нам справді...

— Ні, але навіщо їх ховати за стіною? Який сенс?

— Може, це грабіжники? От їх і поховали живцем...

—... нам *справді* краще звідси піти!

— Так, можливо. Але, знову ж таки, навіщо їх ховати за стіною?

— І хто це зробив? А як же Чумне Закляття? Нічого не розумію. Якщо вони пробудили його...

— Пане Пенніфізере! — вигукнула Кіті, тупнувши ногою. Склепом прокотилося відлуння, й суперечка вмить ущухла. Кіті ледве говорила — їй досі стискало горло. — Тут є щось таке, чого ми не знаємо. Якесь пастка! Ходімо! Забудьмо про ці скарби!

— Але ж ці кістки *старі!* — відповів Стенлі, вдаючи рішучий тон пана Пенніфізера. — Заспокойся, мала!

— Я тобі не «мала», злодюжко!

— А я згодна з Кіті, — мовила Енн.

— Але ж... любі мої! — пан Пенніфізер з удаваною безжурністю поплескав Кіті по плечу. — Так, я розумію: це дуже неприємне видовище. Але ж не можна надавати йому такого значення! Хоч як загинули ці бідолахи, їх поклали тут дуже давно — можливо, тоді, коли цей склеп ще тільки будували. Саме тому на примарній стіні, що ховає їхні трупи, немає плісняви — бачите? Стіни були ще чисті, коли ці люди зустріли свою смерть! — він показав на мертві тіла своїм ціпком. — Подумайте самі! Ці юнаки лежали тут ще до того, як могилу було запечатано! Інакше, вдершись сюди, вони пробудили б Чумне Закляття. А цього не було, бо ми самі щойно пробудили його!

Більшу частину групи його слова заспокоїли: хлопці кивнули й схвально мугикнули. Проте Кіті хитнула головою:

— Ось лежать шестеро мерців, що кличуть нас до себе. Ми були б дурнями, якби не звернули на них уваги.

— Пхе! Так вони ж *старі!* — судячи з полегшення у Фредовому голосі, хлопчина лише тепер зрозумів, що це означає. — Старі кістки, й квит!

Він насмішкувато копнув черевиком найближчий череп. Череп упав набік і трохи покрутився на підлозі, мов перекинутий глек.

— Кіті, люба! Вчися тамувати свої почуття! — зауважив пан Пенніфізер, дістаючи з кишені носовичка й витираючи лоба. — Ми вже відкрили саркофаг цього старого чорта — й земля під нами поки що не розступилась, еге ж? Підійди й *поглянь*, дитинко: ти цього ще не бачила. Там угорі лежить шовкова смертна сорочка — вона одна, мабуть, коштує цілого капіталу. П'ять хвилин, Кіті! Нам потрібні лише п'ять хвилин, щоб підняти сорочку й витягти гаманець і кришталеву кулю! Ми недовго тривожитимемо Гледстонів сон!

Кіті не відповіла нічого. Вона обернулася — і, геть бліда, пройшла крізь перепону й вирушила до саркофага. Заговорити вона не наважувалась. Її гнів був спрямований як на себе — на власну слабкість і нерозважливий страх, — так і на ватажка. Його заперечення видавались їй занадто легковажними — напевно, все не так просто... Однак Кіті не звикла відверто противитись його волі. До того ж вона знала, що більшість групи — на його боці.

За її спиною лунав тихий стукіт ціпка пана Пенніфізера. Старий засапався.

— Сподіваюся, люба Кіті, що ти... зробиш мені ласку... покласти саму кришталеву кулю... собі до торбини. Як бачиш, я вірю тобі... вірю беззастережно. Нам треба бути дужими ще п'ять хвилин, а потім ми навіки покинемо це закляте місце. Ходіть усі сюди. Приготуйте рюкзаки. Наша доля чекає нас!

Віко саркофага косо лежало на тім самім місці, звідки воно впало, одним краєм спираючись об могилу. Один ріжок під час падіння відколовся й тепер виднів серед плісняви трохи збоку. Ліхтар, що стояв на підлозі, весело палахкотів, але в п'ятьм розкритого поховання його світло не проникало. Пан Пенніфізер став у головах саркофага, притулив до нього ціпок і сперся об камінь. Усміхнувшись усій компанії, він заходився розминати пальці.

— Фредерику, Ніколасе! Підніміть вище ваші ліхтарі. Я хочу *точно* знати, чого саме я торкаюсь! — нервово захихотів Стенлі.

Кіті озирнулася. Тепер вона бачила крізь морок примарну стіну й знала про страшну таємницю, що ховається за нею. Дівчина глибоко зітхнула: «Навіщо? Незрозуміло...»

Вона обернулася назад до саркофага. Пан Пенніфізер нахилився, щось ухопив і потяг.

Шовкова сорочка піднялася з саркофага майже без звуку, з ледь-ледь чутним сухим шелестом. Від неї на всі боки полетіла хмара бурого пилу, наче спори з перестиглої порхавки. Пил трохи покружляв у перехрещеному промінні кількох ліхтарів, а тоді поволі осів. Пан Пенніфізер зібрав шовк і обережно поклав його на мармуровий краєчок саркофага. І лише після цього знову нахилився вперед і зазирнув усередину.

— Нижче світло! — прошепотів він.

Нік опустил ліхтар. Усі витягли шиї й теж поглянули.

— О-о... — зітхнув пан Пенніфізер, наче ласун, що сідає за обідній стіл і знає, що насолода вже близька. Відлуння відповіло йому цілим хором зітхань. Навіть Кіті на мить забула про свої побоювання.

Всі вони знали це обличчя незгірше за свої власні. Воно було центром лондонського життя, його можна було побачити в будь-якому громадському місці. Вони бачили його тисячі разів — на статуях, пам'ятниках, стінах. Цей профіль прикрашав шкільні підручники, урядові бланки, вуличні плакати, святкові транспаранти на ярмарках. Це обличчя владно й суворо дивилося на людей, що гуляли майданами; позирало з фунтових банкнот, зібганих у кишенях. Хоч куди люди поспішали, хоч чим займалися, в усіх буденних надіях і тривогах обличчя Гледстона постійно було з ними, спостерігаючи за їхнім скромним життям.

Тут, біля його могили, вони дивились на це обличчя зі страхом упізнання.

Його було, вочевидь, майстерно відлито з золота — посмертну маску, гідну засновника імперії. Тіло ще не захололо, а умільці вже зняли гіпсову копію, виготовили форму й заповнили її розтопленим металом. Під час похорону маска знову лягла на обличчя — нетлінний образ, якому належало вічно дивитися в пітьму, поки тіло під ним гнитиме. То було старече лице: гачкуватий ніс, тонкі вуста, запалі щоки, на яких виднів натяк на бакенбарди, — зрите тисячею дрібних зморщок. Очі, що глибоко позападали в ямки, залишилися порожніми — в масці зробили щілини. Два чорні отвори зирили у вічність. Людям, що з роззявленими ротами оглядали маску, здавалося, ніби

вони бачать обличчя якогось давнього імператора, наділеного безмежною владою.

З-під маски було видно подушку сивого волосся.

Він лежав прямо, в позі, що нагадувала тіла в потаємному кінці склепу, згорнувши руки на грудях. Від пальців залишилися самі кістки. На ньому був чорний костюм, застібнутий на всі гудзики, досить щільно натягнутий на ребрах, але огидно провислий в усіх інших місцях. Подекуди працююча черва проточила матерію, й крізь неї щось біліло. Черевики були невеликі, чорні й вузькі; їхня потьмяніла шкіра взялася тонким шаром порошу.

Тіло спочивало на червоних едвабових подушках — на високій полиці, що займала з половину ширини саркофага. Кіті ще розглядала золоту маску, а її товариші вже зацікавились нижчою полицею, що тяглася вздовж першої.

— Гляньте, як світиться... — прошепотіла Енн. — Неймовірно!

— Тут усе варто брати! — по-дурному всміхнувся Стенлі. — Ніколи ще не бачив такої аури! Щось тут більш потужне, щось — менш, але силу має все, навіть плащ!

Поверх колін було акуратно складено чорно-пурпурове вбрання з маленькою золотою застібкою.

— Плащ Засновника! — прошепотів пан Пенніфізер. — Наш друг і добродійник хоче його одержати. Будь ласка! А ви подивіться на решту скарбів...

Скарби громадилися купкою на нижній полиці — оті чудові могильні скарби, по які вони сюди прийшли. Кілька золотих речей — статуетки тварин, візерунчасті скриньки, оздоблені самоцвітами мечі й кинджали; чорне оніксове намисто; маленький трикутний череп невідомої істоти; два запечатані сувої. Ближче до голови лежало щось маленьке й кругле, загорнуте в запорошену чорну матерію, — напевно, та сама віща кришталева куля. Біля ніг, між баклагою з кришечкою у вигляді собачої голови й потьмянілою циновою чашею, у склянній посудині спочивав едвабовий гаманець. А поряд — чорна торбинка, застібнута бронзовою пряжкою. Поруч із тілом — церемоніальний меч, завдовжки мало не з сам саркофаг, а біля нього — посох із почорнілого дерева, простий, без прикрас, хіба що з набалдашником у формі пентакля.

Навіть Кіті — не маючи здібностей своїх товаришів — відчувала, яку силу випромінюють ці речі. Повітря довкола них аж бралось хвилями.

Пан Пенніфізер зненацька випростався.

— Гаразд, до діла! Розкрийте рюкзаки і тримайте їх наготові. Зараз ми все це заберемо... — він позирнув на годинник і зойкнув. — Майже перша година ночі! Ми змарнували забагато часу.. Енн, ви перша!

Він нахилився над саркофагом і заходився брати речі обома руками.

— Ось! Єгипетські, якщо я не помиляюсь... Ось гаманець... Обережно. Енн! Рюкзак уже повний? Добре... Стенлі, тепер твоя черга!

Поки її товариші спустошували саркофаг, Кіті стояла збоку, розстебнувши рюкзак і безпорадно опустивши руки. Тривога, що огорнула її в закапелку з мертвими тілами, прилинула знову. Дівчина позирала то в бік примарної стіни, то назад — до входу, й по шкірі в неї пробігав мороз, а уява малювала найстрахотливіші картини. До цієї тривоги додавалося ще й розчарування. Ніколи ще її мрія — повалити чарівників і повернути владу простолюду — не була такою далекою від того, що коїли пан Пенніфізер та його спільники! І які неокочирні були їхні дії! Відверта жадібність її товаришів, розчервоніле й спітніле обличчя старого ватажка, брязкіт коштовних речей у розкритих рюкзаках — усе це зненацька здалося їй безмежно бридким. Насправді Спротив — просто банда злодіїв та розкрадачів могил, і вона, Кіті — одна з них!

— Кіті! Сюди!

Стенлі з Ніком наповнили свої рюкзаки і відійшли вбік. Настала її черга. Кіті наблизилася до пана Пенніфізера. Той нахилився глибше, ніж досі, його плечі й голова зникли всередині саркофага. Він на мить виринув, передав їй маленьку поховальну урну й горщик, оздоблений зміїною головою, і нахилився знову.

— Ось! — його голос віддався дивним відлунням усередині саркофага. — Бери плащ... І посох теж. Це все для добродійника пана Гопкінса, який... о-ох! — так чудово допоміг нам. Ні, звідси не дотягтися... Стенлі, подайте мені, будь ласка, оті речі!

Кіті взяла посох і запхала плащ на самісіньке дно рюкзака, злегка здригнувшись від дотику до холодної й трохи засмальцьованої матерії. Вона бачила, як Стенлі підібрався до краю саркофага й перехилився

всередину — його ноги майнули в повітрі. Пан Пенніфізер, що стояв навпроти, притулився до стіни, витираючи лоба.

— Залишилося кілька дрібниць, — пропихкотів він. — А тоді ми... Хай тобі дідько, хлопче! Невже не можна бути обачнішим?

Стенлі — мабуть, із надмірного завзяття — втратив рівновагу й перекинувся до саркофага, впустивши свій ліхтар на підлогу.

Долинув глухий удар.

— Дурню! Якщо ти що-небудь розіб'єш...

Пан Пенніфізер нахилився над саркофагом, та не побачив нічого: там було темно. Чути було тільки шурхіт — Стенлі незграбно вовтузився всередині.

— Вилазь. Тільки обережно! Не зачепи кришталеву кулю!

Кіті підняла з підлоги ліхтар, пошепки лаючи бовдура Стенлі. Він завжди був роззявою, але отак упасти в саркофаг — це занадто навіть для нього. Перебравшись через розбите віко, вона підняла ліхтар над саркофагом, але тут-таки відсахнулася — так раптово й хутко визирнула звідти голова Стенлі. Кашкет сповз йому на обличчя, геть затуливши очі.

— Гоп! — вигукнув він огидним пискливим голосом. — Який я незграба!

Кіті аж кров закипіла в серці:

— Що це за витівки? Ми ж тут не бавимось!

— Мерщій, Стенлі! — вигукнув пан Пенніфізер.

— О, пробачте. *Пробачте!*

Однак Стенлі, здавалося, аж ніяк не почувався винним. Він навіть не поправив кашкет і вилазити з саркофага не квапився.

Пана Пенніфізера це вже розсердило.

— Ану вилазь, хлопче, — гукнув він, — бо скуштуєш мого ціпка!

— Вилазити? О, залюбки!

Голова Стенлі загойдалась туди-сюди, ніби під музику, яку було чути лише йому самому. Потім, на превеликий подив Кіті, голова зникла й за хвилину виринула знову. Здавалося, що хлопця це тішило, наче малу дитину: він повторював цю витівку, невиразно регочучи й бурмочучи.

— Ось ви мене бачите! — верещав він з-під кашкета. — А ось — не бачите!

— Хлопець збожеволів, — сказав пан Пенніфізер.

— Вилазь *негайно*, Стенлі! — промовила Кіті вже іншим голосом. Їй зненацька шалено тьохнуло серце.

— То я Стенлі? — перепитала голова. — Стенлі... А що, мені пасує! Старе поважне британське ім'я. Пан Г. був би задоволений!

Фред тепер стояв поруч із Кіті.

— Агов... — він незвично завагався. — А чого це в нього так змінився голос?

Голова завмерла, а потім кокетливо похилилася набік.

— Еге ж, — обізвалась вона. — Справді цікаво! І хто ж угадає перший?

Кіті поволі позадкувала. Фред мав рацію. Цей голос аж ніяк не нагадував Стенлі.

— Тільки не думай тікати, дівчатко! — голова шалено загойдалася. — Тільки клопоту наробиш. Ану, подивлюсь на вас ближче!

З саркофага з'явилась кощава рука, що стриміла з ветхого чорного рукава. Голова знову схилилася набік. Висохлі пальці обережно зняли кашкет з обличчя й начепили його на голову набакир.

— Отак буде краще! — промовив голос. — Тепер нам чітко видно один одного!

Під кашкетом блиснуло золотом обличчя, яке не було обличчям Стенлі. Довкола стирчали пасма сивого волосся.

Енн зойкнула й кинулася до сходів. Голова здивовано здригнулась:

— От нахаба! Ми ще навіть не познайомились!

Кощава рука майнула до саркофага, щось звідти витягла й пожбурила навздогін Енн. Кришталева куля з гуркотом упала біля підніжжя сходів і покотилася назустріч утікачці. Енн заверещала й розтяглася на підлозі.

Усі бачили, як куля пролетіла в повітрі. Бачили, як вона впала. Тепер усі поволі обернулися назад до саркофага, з якого щось піднімалося — ліниво, незграбно, клацаючи кістками. Нарешті воно випросталось, огорнуте пільмою, обтрусило з сурдута порох і забурмотіло, мов стара баба:

— Тільки погляньте, який тут бруд! Пана Г. це вкрай засмутило б. Та ще й черва проїла його білизну! Всюди, куди не світить сонце, самісінькі діри!

Істота раптом нахилилася, простягла руку й підхопила довгими висохлими пальцями ліхтар, що лежав на підлозі біля саркофага. Тоді

підняла його, мов нічний сторож, і по черзі оглянула спотворені зі страху обличчя. Шийні хребці тріщали, коли череп обертався, й золота посмертна маска сяяла з-під вінця довгого сивого волосся.

— Отже...

Голос, що лунав з-під маски, не мав постійного тону. Він змінювався з кожним звуком, стаючи то по-дитячому пискливим, то басовитим і хрипким, то чоловічим, то жіночим, то гаркаючи поведмежому. Чи то істота ніяк не могла обрати щось одне, чи просто тішилася різноманіттям.

— Отже... — повторила вона. — Ви всі тут. П'ять самотніх душ, глибоко під землею, й тікати нема куди. Ну, то як вас звуть?

Кіті, Фред і Нік застигли на півдороги до залізних ґрат. Пан Пенніфізер стояв ще далі — він притулювся до стіни над кам'яною полицею. Найближче до сходів була Енн, та вона лише мовчки схлипувала, лежачи на підлозі. Ніхто з них не міг примусити себе відповісти.

— Ну ж бо відповідайте! — золота маска схилилася набік. — Я намагаюся бути дружнім до вас! А це велика ласка з мого боку, якщо врахувати, що я тільки-но прокинувся й виявив, що в моїх речах порпається усміхнений дурник у завеликому кашкеті. Ба більше — гляньте, що сталося з моїм поховальним убранням! Це все він пороздирав, поки борсався. От уже діточки пішли тепер! До речі, який у нас нині рік? Агов, дівчино! Ота, що не рюмсає! Ану, скажи!

Кіті пересохлими губами ледве промовила відповідь. Золота маска кивнула:

— Так я й думав, що минуло чимало літ! Чому? З нудьги, скажете ви? Ваша правда. А ще з болю! Це така мука — ви не повірите! Така мука, що я просто не можу зосередитись — і з болю, і з самоти, й через оту черву, що точить мене в п'їтмі! Хтось слабший на моєму місці збожеволів би. Тільки не я! З бодем я дав собі раду багато років тому, а решту витерпів... А тепер, коли тут стало трохи ясніше і є з ким побалакати, я можу щиро зізнатись вам: мені добре! — кістяк лягнув кощавими пальцями й застрибав туди-сюди. — Трохи заляк — і не дивно, м'язи вже згнили! — та це мине. Всі кістки на місці? Зараз перевіримо... А речі всі на місці? Ні... — голос посмутнів. — Якісь мишенята прийшли і все поцупили. От *брудкі* мишенята! Зараз переловлю їх за хвости й повисмикую вуса!

Кіті тим часом поволі опускала руку в торбину, під плащ та інші речі, намацуючи кулю з елементалями. Нарешті вона знайшла її й стиснула в спітнілій долоні. Кіті відчувала, що поруч Фред робить те саме, тільки не так спритно; вона боялася, що кістяк зверне увагу на шурхіт. І заговорила — радше для того, щоб відвернути цю увагу, ніж на щось сподіваючись.

— Будь ласка, пане Гледстоне! — пробурмотіла вона. — Усі ваші речі тут. Ми охоче повернемо вам їх цілими й неушкодженими.

Кістяк з огидним скреготом озирнувся на сто вісімдесят градусів. Нічого там не побачивши, він здивовано схилив череп набік і тоді обернувся назад.

— До кого це ти звертаєшся, дівчатко? — перепитав він. — Чи не до мене?

— Е-е... так. Я думала...

— Що я — пан Гледстон? Ти що, божевільна чи дурна, як курка?

— Е-е...

— Поглянь на цю руку! — кощава долоня покрутилася на зап'ястку. — Поглянь на цей таз! На ці ребра! — з кожним разом пальці кістяка відсували ветху матерію вбік, оголюючи пожовклі кістки. — Поглянь на це обличчя! — золота маска на мить піднялася, й Кіті побачила череп з вишкіреними зубами та порожніми очними ямками. — Скажи щиро, дівчатко, невже тобі здається, ніби пан Гледстон живий?

— Е-е... Мабуть, ні...

— *Мабуть?* Відповідь одна: *ні!* Ні, він не живий. «Чому?» — питаєш ти. Бо він помер! Помер сто десять років тому й давно згнив у цій могилі. «Мабуть, ні...» Що це за відповідь? Дурепа ти, дівчатко, й друзі твої так само! До речі... — кощавий палець показав на бронзову табличку збоку саркофага. — Ви читати вмієте?

Кіті мовчки хитнула головою. Кістяк насмішкувато вхопився руками за череп:

— Не вміють читати по-шумерськи, а порпаються в Гледстоновій могилі! То ви не прочитали, що тут написано: «Залиште Славетного Проводиря спочивати з миром»?

— Ні, не прочитали. Пробачте, будь ласка...

— А далі — про «вічного сторожа», «страшну помсту» й «вибачення не приймаються»?

— Ні, не читали...

Краєм ока Кіті побачила, що Фред трохи опустив свою торбину, не виймаючи з неї правої руки. Отже, він готовий...

— Ну, то чого ж ви сподівалися? Неуцтво карають по заслугі, цього разу вельми неприємною смертю. Оті, перші, теж довго просили прощення. Якби ви бачили, як вони повзали навколішки і благали помилувати їх! Онде вони лежать, — кощавий палець тицьнув у бік примарної стіни. — Ох і нетерплячі були хлопці!. Вже за кілька тижнів прийшли. Один, пам'ятаю, був особистим секретарем пана Г. — відданий нівроку чолов'яга: не тільки копію ключа зробив, а ще й Чумне Закляття якимось розігнав. Ну, я їх поприбирав, щоб не смітити в могилі; якщо будете слухняні, я й з вами вчиню так само. Ану, зачекайте...

Кістяк перекинув здерев'янілу ногу через край саркофага. Кіті з Фредом презирнулись, водночас вихопили з рюкзаків кулі з елементалями й пожбурили їх у кістяк. Той обурено махнув рукою, й щось невидиме зупинило кулі в повітрі: вони важко впали на підлогу, та не вибухнули, а зменшились і зникли з жалюгідним чваканням — на плитах залишилися тільки дві чорні плямки.

— Я справді *не хочу, щоб тут* смітили, — з докором промовив кістяк. — За часів пана Г. люди були охайніші!

Пан Пенніфізер витяг із свого рюкзака срібний диск і, спершись на ціпок, жбурнув свою зброю в кістяк збоку. Диск врізався в передпліччя запорошеного костюма й міцно застряг там. З-під маски долинув пронизливий вереск:

— О, моя сутність! Ой, як *боляче!* Срібла я справді не переносу! Ану, чи сподобається тобі, якщо я отак накинусь на тебе, стариганю!

З-під маски вилетіла яскраво-зелена блискавка і вдарила пана Пенніфізера в груди так, що старий відлетів аж до стіни і сповз на підлогу. Кістяк задоволено мугикнув і обернувся до решти товариства:

— Отак! Нехай знає!

Проте Фред знову почав діяти. Він хутко діставав з потаємних кишень один за одним срібні диски і жбурляв їх у кістяк. Від першого диска кістяк ухилився, через другий перестрибнув, третім йому зрізало пасмо сивого волосся. Тепер він уже зовсім вибрався з саркофага і, здається, повернув собі колишню силу: за кожним новим стрибком чи

кроком він ставав спритніший, аж поки його порухи зробились майже непомітні.

— От потіха! — кричав він, крутячись і підскакуючи. — Красенько вам дякую, хлопці!

Фредів запас дисків здавався невичерпним: вони линули дощем, поки Нік, Енн і Кіті відступали до сходів. Аж тут ще одна зелена блискавка хлснула Фреда по ногах. Хлопець упав на підлогу, але тут-таки підхопився — хитаючись, кривлячись із болю, однак цілком собі живий.

Кістяк здивовано зупинився.

— Отакої! — вигукнув він. — Природна стійкість до магії! Не бачив такого ще з празьких часів! — він замислено постукав себе кощавим пальцем по золотих вустах. — Що ж мені з цим робити? Цікаво... Треба подумати. Ага, ось! — одним стрибком він повернувся до саркофага й заходився щось там шукати. — Ану, посунься, Стенлі! Мені потрібен... ось! Так я й думав! — його рука витягла звідти церемоніальний меч. — Отут немає ніякої магії. Просто шмат доброї імперської сталі. Ану, рябий, чи встоїш ти перед нею? Подивимось!

Занісши меч над головою, він рушив уперед. Фред не здригнувся — дістав з кишені свого викидного ножа і, клацнувши, відкрив його.

Кіті була вже коло ґрат, але нерішуче зупинилася біля підніжжя сходів. Нік з Енн тим часом вибігли нагору — вона чула їхній гарячковий тупіт. Сама ж дівчина дивилася на пана Пенніфізера — стійкість до магії не підвела його й тепер. Він рачкував у бік Кіті. Хоч як її чуття волало: «Тікай! Тікай!», вона майнула назад до склепу, підхопила старого під пахви й щосили поволокла його до сходів.

За спиною в неї пролунав шалений Фредів крик. Потім щось свиснуло — і м'яко гупнуло.

Кіті потягла пана Пенніфізера вперед із такою силою, якої вона й сама не сподівалася.

Вони вже проминули ґрати й піднялися на кілька сходинок. Пан Пенніфізер тепер ішов власними ногами. В одній руці він досі стискав свого ціпка, другою хапався за куртку Кіті. Дихав старий часто й важко. Говорити він не міг. Ліхтарів у них не залишилося, тож вони піднімались у цілковитій темряві. Кіті спиралася на посох із могили, намагаючи ним сходити.

Здаду й водночас знизу долинув голос:

— Аго-ов! Чи є хтось там, нагорі? Мишенята заховалися за шпалери! Ану, скільки їх там? Одне... Двоє! Ой, лишенько, одне ще й кульгаве!

Лице Кіті геть облипло павутинням. Дихання пана Пенніфізера перетворилося на хрипкий стогін.

— Може, повернетесь до мене? — благав голос. — Я такий самотній! А ваші друзі більше не хочуть зі мною розмовляти...

Дівчина відчула, як уста пана Пенніфізера шепочуть їй у вухо:

— Мені... мені треба... перепочити.

— Ні! Ходімо!

— Не можу.

— Якщо ви не спуститесь униз, тоді... Тоді мені доведеться піднятися нагору!

Глибоко під землею зарипіли металеві ґрати.

— Ходімо!

Ще одна сходинка, ще одна... Кіті не пам'ятала, скільки їх, — та й будь-що вона давно вже заплуталася в рахунку. Вихід, напевно, вже близько. Та пан Пенніфізер слабшав з кожним кроком... Він висів на ній мертвим тягарем.

— Будь ласка! — шепотіла вона. — Ще трохи!

Аж нарешті старий зупинився зовсім. Кіті відчувала, як він корчиться поруч, борючись за кожен подих. Марно вона тягла його за руку, благала обізватися.

— Пробач, Кіті...

Дівчина здавалася. Вона притулилася до увігнутої стіни, взяла з пояса ніж і стала чекати.

У темряві зашурхотіла матерія. Щось затріщало. Кіті занесла ніж...

Усе вщухло.

Аж ось пан Пенніфізер коротко зойкнув — і його потягло в п'ятьму. Щойно він був тут, а наступної миті вже зник. Хтось потяг від неї сходами щось важке — бум, бум, бум...

Кіті заціпеніла десь на п'ять секунд. А тоді помчала нагору, крізь жмутки павутиння — так, ніби його тут і не було, — раз по раз налітаючи на стіну, спотикаючись на нерівних сходинках. Врешті побачила попереду прямокутник сірого світла — й вилетіла до похмурого просторого нефу, де у вікна світили вуличні ліхтарі, а статуї чарівників безжально спостерігали за її відчаєм.

Кіті прожогом майнула через трансепт, ледве не зачепивши кількох постаментів і перекинувши ряд дерев'яних стільців, — гуркіт від їхнього падіння розлігся всім величезним простором. Обминувши спочатку одну, тоді другу велетенську колону, дівчина трохи сповільнила біг — і тепер, коли могила залишилася далеко позаду, мовчки заридала.

Тільки тепер вона зрозуміла, що, можливо, крутнула ключем у замку.

— Кіті! — долинув з п'ятьма тихенький голосок.

Серце дівчини шалено тьохнуло. Виставивши перед собою ніж, вона позадкувала.

— Кіті, це я!

Вона побачила тоненький промінець ліхтарика й зблідле, з запалими очима обличчя Енн; та ховалася за високою дерев'яною кафедрою.

— Тікаймо! — непевним голосом промовила Кіті. — Де двері?

— А де Фред? І пан Пенніфізер?

— Енн, *де двері?! Можеш пригадати?*

— Ні... Можливо, там... У темряві нічого не розібрати. Але...

— То ходімо! Вимкни поки ліхтарика!

Кіті підтюпцем побігла вперед. Енн пошкutilьгала за нею. Спочатку дівчина в паніці мчала невідомо куди, не розбираючи дороги. Мерзотна підземна темрява паморочила їй голову, заважала думати. Однак тут, хоч і в п'ятмі, повітря принаймні було свіже — це допомагало зосередитись і зорієнтуватись. Високо вгорі виднів ряд блідих вікон — вони знов опинилися в нефі, з протилежного боку від дверей, що вели до аркади. Кіті зупинилась і зачекала, поки Енн наздожене її.

— Двері отам, навпроти!—прошепотіла вона. — Обережно!

— А де?..

— Не питай! — Кіті ступила ще кілька кроків уперед. — А де Нік?

— Пропав. Я не бачила...

Кіті вилаялась крізь зуби:

— Ну й грець із ним.

— Кіті... я загубила торбину..

— Тепер уже однаково. Ми загубили все.

Тільки сказавши це, Кіті раптово усвідомила, що досі стискає в лівій руці магічний посох. Це її трохи здивувало: під час своєї гарячкової втечі вона його зовсім не помічала. Рюкзак із плащем та іншими скарбами залишився десь унизу, на сходах.

— Що це було?

Вони застигли серед темного простору нефу.

— Я нічого не чула...

— Ніби шаркотіння. Чуєш?

— Ні... Не чую. Ходімо!

Ще кілька кроків... Вони радше відчули, ніж побачили високу колону попереду. Кіті обернулася до Енн:

— Коли обійдемо колону, нам знадобиться ліхтарик, щоб відшукати двері. Я не знаю, чи далеко вони.

— Гарзд...

Аж тут просто за їхніми спинами пролунав хуткий шурхіт. Товаришки з вереском майнули звідти в різні боки. Кіті спіткнулась об колону, втратила рівновагу й ляпнулася на підлогу. Ніж вискочив у неї з пальців. Вона вмить підхопилася і озирнулася...

У темряві було чути лише тихенький скрегіт. Ліхтарик лежав на підлозі: жалюгідний промінець падав на підніжжя колони. Енн ніде не було видно.

Кіті потихеньку позадкувала за колону.

Двері до аркади були десь поблизу — Кіті знала це напевно, але де саме, визначити не могла. Не випускаючи посоха, вона кралася вперед із простягнутою рукою, сліпо намагаючи нею шлях уздовж південної стіни нефу.

На її подив і майже нестерпне полегшення, пальці невдовзі торкнулися дерева, і в обличчя потягло справжнім холодним, свіжим повітрям. Двері було трохи прочинено. Кіті заходилася шукати клямку, щоб відчинити двері й протиснутись надвір...

Аж тут вона почула знайомий звук — десь у нефі, зовсім поруч. Тихий стукіт ціпка кульгавої людини.

Кіті затамувала подих. Вона залякла на самісінькому порозі абатства. Стук, стук... І тихенький-тихенький шепіт:

— Кіті... допоможи...

Цього не може бути. *Не може!* Вона ступила в бік аркади — й зупинилася.

— Кіті... будь ласка...

Голос був німічний, кроки — непевні.

Дівчина міцно заплющила очі, глибоко зітхнула й прослизнула назад.

Хтось пробирався серединою нефу, кволо промацуєчи дорогу ціпком. Було надто темно, щоб розгледіти, хто це такий. Чоловік, здавалося, заблукав: він тинявся туди-сюди, тихо покашлював і кликав її. Кіті спостерігала за ним з-за колони, сахаючись і ховаючись щоразу, як він обертаяся до неї. Судячи з того, що дівчина бачила, то цілком міг бути він: той самий зріст, постать, хода. Голос також видавався знайомим, та серце водночас підказувало, що це обман. Ця тварюка, мабуть, хоче заманити її до пастки. І все ж таки Кіті не могла просто так повернутись і втекти, не дізнавшись нічого напевно, — щоб потім усе життя думати, що вона кинула тут пана Пенніфізера самого, ще живого... Тепер їй було потрібно одне — ліхтар.

На підніжжя сусідньої колони досі падав промінець світла: ліхтарик Енн лежав на тім самім місці, де вона його загубила. Кіті дочекалася, поки кульгава постать відійде трохи далі, тихо покотячому прокралася вперед, стала на коліна й підхопила ліхтарик; тут-таки вимкнула його й позадкувала в пільму.

Постать ніби помітила її. На півдороги до іншої стіни нефу вона зупинилася, обернулася і німічно зітхнула:

— Там... хтось є?

Кіті, сховавшись за колоною, мовчала.

— Будь ласка... воно скоро знайде мене!

Застукотів ціпок. Стукіт поволі наближався до неї.

Кіті прикусила губу. Зараз вона вискочить, увімкне ліхтарик, погляне — і втече. Проте страх не давав їй ворушитись: ноги й руки заніміли.

Стук, стук... Аж тут вона почула, як ціпок упав і покотився кам'яною підлогою, а потім — глухий удар від падіння тіла.

Кіті прийняла рішення. Затиснувши ліхтарик у зубах, вона дістала з кишені штанів маленьку срібну підвіску бабусі Гірнек, холодну й важку. Тоді знову взяла ліхтарик рукою, увімкнула його — і виступила з-за колони.

Просто перед нею, безжурно притулившись до колони і впершись рукою в бік, стояв кістяк. Золота його маска блищала в промінні

ліхтарика.

— Сюрприз! — вигукнув він і кинувся на неї.

Кіті з криком відсахнулася, випустила ліхтарик і виставила підвіску назустріч темряві, що насувалася. Свиснув вітер, затріскотіли кістки, долинув хрипкий зойк:

— Ой! Так нечесно!

Постать зупинилася на півдороги. Кіті вперше розгледіла її очі: дві червоні вогненні цятки, в яких зараз спалахнула прикрість.

Кіті позадкувала, держачи й далі перед собою срібну підвіску. Очі кралися навздогін, крутячись туди-сюди, коли вона ворушила підвіскою.

— Кинь це негайно, дівчатко! — роздратовано говорив кістяк. — Воно пече мене! Мабуть, надійна річ: така маленька — і така потужна!

— Назад! — вигукнула Кіті. Двері до аркади були десь позаду неї.

— Я не можу цього зробити! Розумієш, у мене наказ! До речі, навіть два! По-перше, і насамперед, охороняти Глед-стонове майно. Ану, перевірмо... Чудово, Гонорію! Тут усе гаразд. А по-друге, знищити всіх, хто вдереться до могили. Які тут у нас успіхи? Десять із дванадцяти? Непогано, але ще не бездоганно. І *ти*, дівчатко, — номер одинадцятий!

Кістяк раптово майнув уперед. Кіті відчула помах кощавих пальців у темряві. Вона скрикнула, відсахнулася і підняла підвіску. Полетіли зелені іскри, пролунав звірячий крик:

— Ой! Хай тобі дідько! Кинь це!

— Тепер я не можу цього зробити, — відповіла Кіті. Вона відчула за спиною холодний вітерець, позадкувала ще на два кроки — й мало не налетіла на відчинені двері. Обігнувши їх, вона спустилась на одну сходинку — і опинилась в аркаді.

Кістяк тепер був лише темним силуетом на дверях. Він погрозив кулаком:

— Треба було принести тобі меча, Кіті! Я навіть думаю, чи не піти по нього...

Аж тут він заціпенів і схилив набік голову. Щось привернуло його увагу.

Кіті поволі, але впевнено задкувала аркадою.

— Зорі... Я й забув про них...

Постать на дверях раптом підскочила й стала на підвіконня, дивлячись на небо.

— Скільки їх... Які вони блакитні та яскраві... наче перлини...

Хоч Кіті була тепер у дальньому кутку аркади — за кілька метрів від кістяка — й відступала дедалі хутчіше, їй було чути, як він вдихає свіже повітря й щось бурмоче собі під ніс, раз по раз радісно скрикуючи. Здавалось, він зовсім забув про її існування.

— Ні каміння... ні черви... як тут чудово! Ні цвілі, ні порохнявої могильної тиші... нічогісінько! Скільки зірок... і скільки простору..

Кіті повернула за ріг — і щодуху помчала до виходу.

Натанієль

Натанієлів лімузин промчав південними передмістями Лондона — промисловими районами, забудованими цегляними спорудами та алхімічними заводами, де над будинками вічно висів червонястий смог, що лиховісно відсвічував у променях надвечірнього сонця. Задля швидкості й зручності шосе, яким чарівники їздили з аеропорту до центру, було піднято на естакаду, що проходила над лабіринтом брудної глухомані. їздили нею мало, а довкола тяглися суцільні дахи, тож вряди-годи здавалося, ніби автомобіль самотньо пливе серед цеглясто-червоних хвиль. Натанієль неуважно оглядав це море дахів, занурившись у власні думи.

Водій був мовчазний, як і всі водії поважних осіб, і, попри всі Натанієлеві зусилля, жодних подробиць про вчорашню катастрофу не розповідав.

— Я сам майже нічого не знаю, сер, — говорив він. — Але цього ранку біля мого дому було повно людей. Простолюд у паніці, сер. Переляканий. Дуже переляканий. Безладдя, та й годі.

Натанієль подався вперед:

— Яке безладдя?

— Здається, тут замішане якесь чудовисько, сер.

— Чудовисько? Яке саме? Чи не здоровенна кам'яна людина, огорнута темрявою?

— Не знаю, сер. Ми вже під'їздимо до абатства. Там збираються міністри.

У Вестмінстерському абатстві? Натанієль, украй невдоволений, умостився на сидінні глибше і змусив себе заспокоїтись. Поволі все з'ясується. Цілком можливо, що голем завдав нового удару — тоді

доповідь про події в Празі виявиться якнайдоречнішою. Натаніель перебрав усе, що йому було відомо, силкуючись зрозуміти, що й до чого, й міркуючи про те, чи вважатимуть його місію вдалою. В цілому виходило, що «плюси» якщо й переважали, то зовсім трохи.

До успіхів він зарахував рішучий удар, завданий ворогові: за допомогою Арлекіна йому вдалося знайти джерело пергаментів для виготовлення големів і знищити його. Він дізнався, що до цієї справи замішаний той самий страшний бородатий найманець, і що за ним стоїть якась таємнича постать, причетна — якщо вірити найманцеві — і до минулої Лавлейсової змови. Існування такого зрадника — новина, безперечно, важлива. Мінусом, однак, є те, що Натаніель так і не довідався, хто ж цей зрадник. Звичайно ж, довідатись про це було б украй важко, навіть бідолаха Кавка не знав його імені...

Натаніель нервово засовався на сидінні, пригадавши свою обіцянку старому чарівникові. Чеські шпигуни, діти Кавки, вочевидь, ще живі й перебувають у британській в'язниці. Якщо це так, то Натаніелеві буде вкрай важко добитись їхнього звільнення. Проте чи так це важливо? Кавка все одно мертвий! Отож про обіцянку можна спокійно забути. Та попри всю цю бездоганну логіку Натаніель виявив, що не може викинути все це з голови. Сердито труснувши головою, він повернувся до серйозніших речей.

Особа зрадника — досі загадка, але найманець дав хлопцеві один важливий ключ. Той, хто найняв його, *знав*, що Натаніель вирушає до Праги, й наказав найманцеві вдатися до відповідних дій. Водночас Натаніелева подорож була цілковито несподіваною для нього самого й зберігалась у таємниці. Майже ніхто про неї не знав.

А хто все ж таки *знав*? Натаніель перелічив їх на пальцях однієї руки. Він сам; звичайно ж, Вайтвел — саме вона його й послала туди; Джуліус Теллоу — той був присутній на нараді. А ще — заступник міністра закордонних справ, що давав Натаніелеві настанови перед польотом: Вайтвел просила його підготувати мали й документи. І все. Хоча... зачекайте-но... Натаніелеві пригадався ще один момент. Ота зустріч із Джейн Фаррар у вестибюлі, коли вона застосувала Чари... Чи не бовкнув він тоді чого зайвого? Згадати було важко: її закляття трохи запаморочило йому голову. Ні, не виходить... Нічого згадати він не міг.

Та навіть у цьому разі коло підозрюваних було досить вузьке. Натаніель замислено гриз ніготь. Тепер слід бути вельми обережним...

Найманець сказав ще дещо: у його наймача багато слуг. Якщо зрадник так близько, як тепер видавалося Натаніелеві, треба стежити за кожним своїм кроком. Хтось із носіїв влади таємно використовує голема, керуючи ним за допомогою магічного ока. Звичайно ж, він не хоче, щоб Натаніель продовжував своє розслідування. Можливі замах на його життя. Треба, щоб Бартімеус увесь час був поблизу..

Проте, незважаючи на всі ці тривоги, на той час, коли естакада нарешті закінчилась і автомобіль опинився в центрі Лондона, хлопець був дуже задоволений собою. Будь-що він запобіг появі в столиці нового голема — і за це його, безперечно, похвалять по заслугі. Відразу почнеться розслідування, і зрадника викриють. Передусім треба доповісти про все Вайтвел та Деверо. Вони облишать геть усі справи, аби його вислухати.

***

Ця щаслива впевненість, однак, похитнулася ще до того, як автомобіль під'їхав до Вестмінстера. Наближаючись до Темзи, Натаніель почав помічати дещо незвичне: купки простолюду юрмилися вулицями, жваво про щось балакаючи, а бруківку було захарашено всіляким сміттям — камінням, уламками димарів та друзками скла.

Сам Вестмінстерський міст було перекрито нічною поліцією, і охорона перевірила в шофера документи, перш ніж пропустити його. З мосту Натаніель побачив, що над конторською будівлею, нижче за течією Темзи, здіймається густий дим. Годинник на стіні будівлі було розбито, стрілки відірвано і встромлено в стіну. Вздовж набережної так само купчилися роззяви, що було кричущим порушенням закону про громадську поведінку.

Проминувши будівлю Парламенту, автомобіль під'їхав до сірої брили Вестмінстерського абатства, де рештки Натані-елевої самовпевненості розвіялися вщент. Газон біля західного входу було геть заповнено службовими фургонами «швидкої допомоги» й нічної поліції, а також численними блискучими лімузинами. Над капотом одного з них майорів золотий прапорець Деверо. То сам прем'єр-міністр також тут...

Натаніель вискочив з автомобіля і, махнувши посвідченням перед носом охорони на дверях, увійшов до собору. Усередині все аж кипіло. Чарівники з Міністерства внутрішніх справ сновигали нефом у супроводі своїх бісів — вимірювали, записували, переглядали кожен камінь, шукаючи доказів. З ними були десятки службовців Державної безпеки й нічних полісменів у сірій уніформі. Повітря аж гуло від приглушених розмов.

Жінка з Міністерства внутрішніх справ помітила його.

— Мендрейку! — вона показала великим пальцем собі за спину. — Вони в північному трансепті, біля могили. Вайтвел чекає на вас.

Натаніель спантеличено поглянув на неї:

— Біля якої могили?

Її очі блиснули зневагою:

— Самі побачите, Мендрейку. Самі.

Натаніель вирушив уздовж нефу. Його чорне пальто понуро волочилося за ним. Хлопця огорнув несамовитий жах. Двоє нічних полісменів стояли на варті біля зламаного ціпка, що лежав на кам'яній підлозі. Вони зареготали просто Натаніелеві в обличчя.

Він вийшов до північного трансепту, де громадились мармурово-алебастрові хаші статуй великих чарівників імперії. Натаніель не раз бував тут, шанобливо оглядаючи обличчя мудреців, і тепер був неабияк вражений, виявивши, що половину статуй спотворено: комусь вивернули назад голову, комусь повідбивали кінцівки, а один чаклун у капелюсі з широченними крисами взагалі стирчав догори ногами. То була страшна наруга над святинями.

Усюди юрмилися чарівники в чорному, що проводили різноманітні перевірки й занотовували їх результати. Натаніель прямував між ними, наче вві сні, аж поки вийшов на вільне місце, де в кріслах, поставлених колом, сиділи пан Деверо та його старші міністри. Тут були всі: і дужий похмурий Дюваль, і сухорлява Малбінді, і непримітний Мортенсен, і огрядний Фрай. Джесіка Вайтвел теж була тут: вона сиділа, насуплено зирячи вбік і згорнувши руки на грудях. Трохи віддалік умостився особистий друг пана Деверо — драматург Квентін Мейкпіс, чиє веселе зазвичай обличчя тепер було суворе й стривожене. Усі мовчки дивились на величезну осяйну кулю, що висіла в кількох футах над кам'яною підлогою. Натаніель одразу зрозумів, що ця куля відображає спостереження куль-шпигунів: зараз у ній було видно один

з районів Лондона. Вдалині — й досить-таки нечітко — видніла крихітна фігурка, що стрибала з даху на дах. Усюди, де вона приземлялася, спалахували невеличкі зелені вибухи. Натаніель спохмурнів, підступив ближче до кулі — і...

— О, ви вже повернулись зі свого полювання за тінями?

Жовті пальці вхопили його за рукав. Поряд стояв Джуліус Теллоу, витягти свого жовтого носа й скрививши з огидою обличчя.

— Ви саме вчасно! У нас тут усі пекельні сили вирвались на волю!

Натаніель вивільнив руку:

— Що тут відбувається?

— То вам пощастило виявити незнайомця, що керує големом? — голос Теллоу аж сочився кпинами.

— Не зовсім, але...

— Чому я не здивований? Вам, можливо, цікаво буде знати, Мендрейку: поки ви там вештались по закордонах, Спротив завдав нового удару. І не за допомогою якогось таємничого голема або зрадника, що володіє забутим мистецтвом, — ні, це був той самий *людський* Спротив, з яким вам так і не пощастило впоратись! Мало того, що вони знищили половину Британського музею, тепер вони вдерлися до могили Гледстона й випустили на волю одного з його афритів! Того, який зараз — як ви й самі мали щастя бачити — вільно гуляє собі містом.

Натаніель розгублено кліпав очима, силкуючись усе це зрозуміти:

— І це зробив Спротив? Звідки ви знаєте?

— Бо ми знайшли трупи. Жодного велетенського глиняного голема там не було, Мендрейку. Можете одразу відкинути цю думку. А ми всі невдовзі залишимося без роботи. Дюваль...

Він позадкував. Натаніелева наставниця, Джесіка Вайтвел, підвелася з крісла й манірно, велично подалася до нього. Хлопець кахикнув:

— Мадам, мені треба негайно переговорити з вами. У Празі...

— Це ви в усьому винні, Мендрейку! — з лютим блиском в очах накинулася вона на нього. — Це ви збили мене з пантелику побрехеньками вашого демона, й тепер ми — завдяки *вам* — пошилися в цілковиті дурні! В такі дурні, що я втратила останню ласку прем'єр-міністра! Цього ранку моє Міністерство державної безпеки передали

під керівництво Дюваля. Він також узяв на себе операцію з боротьби зі Спротивом!

— Пробачте, мадам. Будь ласка, вислухайте...

— Пробачити? Пізно просити вибачення, Мендрейку! Розгром Британського музею був страшний, але це — остання крапля! Дюваль дістав саме те, чого хотів. Тепер його вовки всюди, і він...

— Мадам! — Натаніель не міг більше стримуватись. — Я виявив чеха-чарівника, який створив пергамент із закляттям для голема. Він уже закінчував другий такий пергамент — для зрадника серед членів нашого уряду!

Теллоу зневажливо скривився, проте Натаніель не звернув на це уваги.

Панна Вайтвел пильно поглянула на учня:

— Хто ж цей зрадник?

— Я поки не знаю.

— А чи є у вас докази? Скажімо, той самий пергамент?

— Ні. Все було знищено. Але я думаю...

— Тоді, — нещадно й невблаганно сказала панна Вайтвел, — усе це мені байдуже. І ви — так само. Лондон стоїть догори дном, Мендрейку, і йому потрібен цап-відбувайло. Я більше не матиму з вами справ, і пан Теллоу, якщо в нього залишилась хоч крапля розуму, також.

Обернувшись на закаблуках, вона подалася до свого крісла. Теллоу вирушив за нею, глузливо посміхнувшись Натанієлеві через плече. Трохи повагавшись, хлопець стеноу плечима й підійшов до спостережної кулі. Напівафрит, що пересилав зображення, намагався підібратися ближче до фігурки, яка стрибала по дахах. Зображення збільшилось: Натаніель встиг побачити чорний костюм, сиве волосся, золоте обличчя... А потім з фігурки зі швидкістю думки вилетіла зелена блискавка. Смарагдовий спалах — і куля згасла.

Пан Деверо зітхнув:

— Це вже третій. Скоро в нас їх не залишиться. Що ж, які будуть побажання чи доповіді?

Пан Мортенсен, міністр оборони, підвівся й відкинув назад пасмо спітнілого волосся, що впало йому на чоло.

— Сер, проти цього демона треба щось негайно застосувати. Якщо ми не почнемо діяти, Гледстонове ім'я затопчуть у багнюку! Хіба він

— не найславетніший наш проводир? Той, кому ми завдячуємо нашим процвітаням, нашою владою, нашою вірою в себе? І що ж тепер? Невже цей кровожерливий лантух кісток, який гарцює нашою столицею й сіє безладдя, — той самий Гледстон? Простолюд напевно так і вирішить, ви ж знаєте. І наші вороги за кордоном — так само. Я сказав би...

Утрутився Мармадьюк Фрай, міністр закордонних справ:

— Ми вже маємо кілька випадків масової паніки. Навіть Дювалеві вовкодави не змогли цьому запобігти.

Він позирнув у бік начальника поліції: той лише сердито кркнув.

— Ця істота, мабуть, не при своєму розумі, — додала панна Малбінді, міністр інформації. — І це робить ситуацію ще дразливішою. Рештки нашого Засновника скачуть по дахах, вилазять на флагштоки, танцюють серед Вайтгоглу і, якщо вірити нашим джерелам, раз по раз катаються на візку рибним ринком у Кембервеллі. До того ж ця тварюка постійно вбиває людей, цілком випадкових. Вона полює за юнаками й дівчатами — здебільшого з простолюду, але загинуло також кілька поважних осіб. Вона каже, що шукає «двох останніх». Що це означає — нам невідомо.

— Вочевидь, останніх двох грабіжників, яким пощастило вижити, — зауважив пан Фрай. — Це досить-таки очевидно. Один з них забрав із собою посох. Проте найголовніша наша проблема в тому, що простолюд знає, чиє тіло він бачить.

Збоку долинув крижаний голос Джесіки Вайтвел:

— Дозвольте з'ясувати точніше. Це справді Гледстонові кістки? Це не примара?

Панна Малбінді підняла тоненькі брови:

— Ні, це саме його кістки. Ми оглянули могилу—саркофаг порожній. Тіл там чимало — повірте мені, але нашого Засновника серед них немає.

— Дивна річ, авжеж? — уперше обізвався пан Мейкпіс. — Вартовий африт вселив свою сутність у кістки. Чому? Хто знає?

— Чому — не має значення, — повчальним тоном відповів пан Деверо, постукуючи кулаком по долоні. — Наше найперше завдання — позбутися його. Існування цього африта ганьбить нашу державу. Я вимагаю, щоб його знищили, а кістки поховали. Віднині кожен зі старших міністрів повинен скерувати на це свого демона. Повторюю

— кожен! Що ж до помічників міністрів, то вони, на жаль, досі не добилися жодного успіху. Врешті-решт, це все ж таки *Гледстон!* Істота вельми могутня! А тим часом треба розібратися ще й з посохом...

— Так, — підхопив пан Фрай. — З огляду на майбутнє, це навіть важливіше. Попереду в нас війна з Америкою...

— Не можна дозволити, щоб він потрапив до ворожих рук! Якщо ним заволодіють чехи...

Запанувала коротка тиша.

— Пробачте! — досі Натаніель слухав усіх промовців з мовчазною шанобою, та врешті зневіра взяла гору. — Ви маєте на увазі Посох Могуття, що належав Гледстонові? Той самий, за допомогою якого він зруйнував Прагу?

Пан Деверо холодно поглянув на хлопця:

— Я радий, Мендрейку, що ви нарешті зробили ласку приєднатися до нас. Так, це той самий посох.

— Якщо ми зуміємо опанувати його закляття, то зможемо використовувати його силу для нових кампаній?

— Або ми, або наші вороги. Невідомо, в кого він зараз.

— Ви певні? — перепитала Гелен Малбінді. — Отой кістяк... чи африт... чи що воно там таке... може, посох досі в нього?

— Ні. В нього на спині торбина: ми підозрюємо, що там більша частина Гледстонових скарбів. Проте сам посох пропав. Він, напевно, в одного з грабіжників.

— Я наказав перекрити всі порти та аеропорти, — мовив пан Мортенсен. — Узбережжя патрулюють кулі-пшигуни.

— Пробачте, — ще раз утрутився Натаніель. — Якщо посох *аж донині* зберігався в абатстві, чому ми самі не користувались ним?

Дехто з чарівників засовався в кріслах. Пан Дюваль блиснув очима:

— Тут у нас, здається, урядова нарада, а не дитячий садок! Руперте, я радив би вам прибрати звідси це підмінча!

— Зачекайте, Генрі, — пан Деверо, здавалося, був роздратований не менше за своїх міністрів, одначе залишався чемним. — Хлопчик має рацію. Річ у тім, Мендрейку, — пояснив він, — що ми боялися катастрофи, на зразок тієї, що сталася нині. Перед смертю Гледстон обіцяв жорстоко помститися кожному, хто потривожить його могилу, а ми всі знаємо, що подолати його силу нелегко. Яке саме закляття він вигадав і яких демонів використав — нам невідомо, хоча...

— Я трохи вивчав це питання, — з невимушеною усмішкою перервав його Квентін Мейкпіс. — Гледстон завжди цікавив мене. Під час похорону могила було запечатано Чумним Закляттям — досить потужним, але не настільки, щоб його не можна було обійти. Проте свій саркофаг Гледстон готував сам. Сучасні джерела кажуть, ніби магічна аура, що виходила з його решток, убила кількох бісів, які несли свічки. Цього попередження, однаке, виявилось замало: невдовзі по його смерті кілька чарівників з його уряду зневажили заборону і проникли до склепу, щоб забрати посох. Вони зупинили Чумне Закляття, спустилися вниз — і більше ніхто їх не бачив. Спільники, які чекали їх назовні, лише чули, як хтось замкнув двері склепу зсередини. Відтоді ніхто не наважувався, щоб випробувати на собі оборону великого старого. До минулої ночі...

— То ви гадаєте, що це скоїв Спротив? — запитав Натаніель. — Якщо там залишились трупи, вони можуть дати нам ключ. Я хотів би...

— Пробачте, Мендрейку, — відповів Дюваль, — та це вже не ваша робота. Тепер цим займається поліція. Досить сказати, що розслідування ведуть мої Сірі Спини, — начальник поліції обернувся до прем'єр-міністра. — Гадаю, Руперте, що настав час бути суворішим. Цьому хлопчиськові — Мендрейкові — було доручено переслідувати Спротив. А тепер Вестмінстерське абатство—місце спочинку великих людей — розгромлено, Гледстонову могилу пограбовано. Вкрадено посох. А цей хлопчисько нічого не вдіяв!

Пан Деверо поглянув на хлопчину:

— Що ви можете сказати на це?

Натаніель хотів розповісти про свої празькі пригоди, та зрозумів, що це буде марно. Він не має жодного доказу. До того ж цілком можливо, що зрадник зараз сидить тут і стежить за ним. Краще буде зачекати...

— Нічого, сер.

— Я дуже засмучений, Мендрейку. Глибоко засмучений, — прем'єр-міністр відвернувся. — Пані й панове! Нам слід вистежити останніх членів Спротиву й повернути посох. Той, кому пощастить це зробити, дістане заслужену нагороду. Та спершу треба знищити кістяк. Зберіть своїх найкращих чарівників через... — він позирнув на годинник, — через дві години. Я хочу, щоб цю проблему було вирішено. Зрозуміло?

Залунав стриманий схвальний гомін.
— Тоді нараду закрито.

***

Натовп міністрів покинув абатство. Панна Вайтвел і Теллоу заклопотано поспішали вслід за іншими. Натаніель, однак, не приєднався до них. «Чудово, — подумав він. — Тоді я теж не матиму з вами справ. Я вестиму своє власне розслідування».

На лаві в нефі, проглядаючи свої нотатки, сиділа молоденька чарівниця. Натаніель розправив плечі і якомога впевненіше підійшов до неї.

— Привіт, Феннел, — по-приятельськи сказав він. — Поганенька нівроку справа...

Дівчина здригнулася:

— О, пане Мендрейку! Я й не знала, що ви досі займаєтесь цією справою. Авжеж, прикра історія!

— Про отих щось пощастило дізнатися? — він кивнув у бік могили.

Феннел стенула плечима:

— Дещо пощастило, та користі з того мало. Старий мав з собою документи на ім'я такого собі Теренса Пенніфізера — власника крамниці для митців у Саутворку. Всі інші — набагато молодші. Можливо, працювали в його крамниці. Імена їхні поки невідомі. Я саме збиралася до Саутворку, щоб перевірити його папери...

Натаніель поглянув на свій годинник. До призначеного часу виклику — ще дві години. Вистачить...

— Я поїду з вами. І ще одне запитання... — він завагався, відчувши, як тьохкає його серце. — Там, у склепі... серед трупів не було дівчини — худорлявої, з прямим чорнявим волоссям?

Феннел насупилась:

— Серед тих, що я бачила, — ні.

— Гарзд, гарзд. То що, ходімо?

***

Навколо крамниці Пенніфізера стояли кремезні хлопці з нічної поліції, а всередині заклопотано нишпорили чарівники з кількох

міністерств. Натаніель і Феннел показали свої перепустки — і ввійшли. Не звертаючи уваги на пошуки викрадених артефактів, що тривали довкола, вони заходилися перегортати стос потертих бухгалтерських книг, виявлених за прилавком. Через кілька хвилин Феннел відшукала список імен.

— Запис виплат співробітникам, — пояснила вона. — Два місяці тому. Можливо, всі вони належали до Спротиву. У крамниці зараз їх немає.

— Ану, погляньмо... — Натаніель хутко проглянув список. «Енн Стівенс, Кетлін Джонс, Ніколас Дрю...» — все це нічого не говорило йому. Стривайте-но: «Стенлі Гейк, Фредерик Вівер...» Зрозуміло: ось вони, Фред і Стенлі. Він натрапив на слід! Однак ніякої Кіті тут немає. Перегорнувши сторінку, він узявся до списку за наступний місяць. Ті самі... Він передав книгу Феннел і замислено затарабанив пальцями по скляному прилавку.

— Ось іще один список, сер.

— Не турбуйтеся. Я вже бачив... *Стривайте!*

Натаніель просто-таки видер папір з рук Феннел, втупився в нього, моргнув — і втупився знову. Є! Той самий список, але з однією-єдиною відмінністю: «Енн Стівенс, КітіДжонс, Ніколас Дрю...» Безперечно: Кіті Джонс і Кетлін Джонс — одна й та сама особа!

Уже багато місяців Натаніель, полюючи за Кіті, переглядав офіційні папери й нічогосінько не знаходив. Тільки тепер він зрозумів, що увесь цей час шукав не те ім'я.

— Пане Мендрейку, з вами все гаразд? — подивилася на нього з тривогою Феннел.

Усе стало на свої місця.

— Так, так. Усе гаразд. Просто... — він усміхнувся дівчині, поправляючи манжету. — Просто мені сяйнула одна цікава думка.

То був найбільший зведений виклик духів, у якому мені довелося брати участь від часів величі Праги. Сорок джинів майже водночас втілились у просторому залі, побудованому саме для цієї потреби в надрах Вайтгоглу. Як і завжди в таких випадках, не обійшлося без плутанини, попри всі зусилля чарівників. Вони всі стояли рядочком у гарненьких однакових пентаклях, убрані в однакові темні костюми, й тихенько бурмотіли свої закляття, поки секретарі записували їхні імена, сидячи за столиками віддалік. Що ж до нас, джинів, то ми менше турбувалися про офіційну одноманітність: ми прибули в сорока різних подобах, виявляючи свою індивідуальність кожен по-своєму — за допомогою рогів, хвостів, переливчастих гребенів, шпичаків, щупалець; усіх можливих кольорів та відтінків — від обсидіаново-чорного до лимонно-жовтого; різноманітних вигуків, гарчання й щебетання, що зробили б честь будь-якому звіринцю; чудового набору найбридкіших запахів, серед яких переважав сірчаний. Я, просто з нудьги, прибрав свою улюблену колись подобу — крилатого змія, вкритого сріблястим пір'ям, яке над головою здіймалось віялом^[56]. Праворуч від мене з'явилося щось на зразок птаха на довжелезних ногах, ліворуч — чудернацька хмара смердючого синьо-зеленого диму. Далі я побачив грифона, що плазував перед хазяїном, а за ним — радше приголомшливу, ніж страхітливу, присадкувату й нерухому табуретку. Всі ми дивилися на своїх господарів, чекаючи їхніх наказів.

Хлопець майже не звернув на мене уваги: він був надто заклопотаний своїми нотатками.

— Кхе! — чемно кахикнув сріблястий пернатий змії. — Кхе-кхам!
Знову жодної відповіді. Оце так нечема! Спочатку викликати джина, а потім удавати, ніби так і треба! Я кахикнув гучніше:

— Кха-таніелю!

Оце вже подіяло. Він підняв голову й поспіхом озирнувся.

— Замовкни! — прошепотів він. — Тебе хто завгодно може підслухати!

— Що це тут коїться? — поцікавився я. — Я думав, що це все — наша з тобою приватна справа. Аж тут позліталися люди й біси звідусіль!

— Термінова справа. Вирвався на волю оскаженілий демон. Його треба знищити.

— Ну, якщо ви розпустите всю цю юрбу, він буде вже не єдиним божевільним у Лондоні! — я показав язиком ліворуч. — Поглянь хоча б на отого, скраю. Він обернувся на табуретку! Химерний хлопчина... але щось мені в ньому подобається.

— Це і є табуретка! В тому пентаклі нікого немає... А тепер слухай. Справа термінова. Спротив удерся до могили Гледстона й випустив на волю сторожа його скарбів. Зараз він вештається Лондоном і руйнує все, що бачить. Ти його впізнаєш за цвілими кістками й запахом гнилизни. Прем'єр-міністр хоче, щоб його не стало. Ось чому він зібрав усіх цих джинів.

— *Усіх?!* Могутній, напевно, сторож. Африт, чи що?^[57]

— Здається, так. Могутній і зухвалий. Востаннє, коли його бачили, він крутив Гледстоновим тазом на параді кінної гвардії. Але послухай: мені треба дещо іще. Якщо ти знайдеш цього де... африта, спробуй випитати в нього будь-які відомості щодо Спротиву. Особливо щодо дівчини на ім'я Кіті. Я думаю, що саме вона могла втекти з коштовним посохом. Можливо, ця істота зуміє описати її.

— Кіті...

Змії замислено помахав туди-сюди язиком. Дівча зі Спротиву, що мало це ім'я, вже траплялося нам на дорозі. Якщо я добре пам'ятаю, то була шибайголова в мішкуватих штанях... Здається, за останні два роки її вдача не виправилась^[58]. Аж тут я пригадав ще одну подробицю:

— Це не та, що поцупила в тебе магічне дзеркало?

Він скривився, мов бульдог, що сів на будяк:

— Можливо.

— А тепер, виходить, вона хапонула Гледстонів посох... Росте дівчатко!

— Дзеркало теж було непогане...

— Так, тільки з його допомогою ти не руйнував великих імперій. А цей посох — нівроку потужна штучка... То він увесь цей час лежав собі в Гледстоновій могилі?

— Нібито так.

Хлопчина боязко озирнувся, але поряд усі чарівники заклопотано віддавали накази своїм рабам, перекрикуючи гамір, що панував у залі. Він по-змовницьки нахилився вперед.

— Сміх, та й годі! — прошепотів він. — Увесь цей час вони боялися відкрити могилу. А тепер якась купка простолюдинів пошила в дурні увесь наш уряд. Але я збираюся знайти це дівчисько і все виправити.

Я стенив пернатими плечима:

— Ти міг би просто сказати цьому дівчиськові «на все добре» і облишити його.

— Щоб вона продала цей посох тому, хто більше запропонує? Не сміши мене!

Мій хазяїн нахилився ще ближче:

— Гадаю, що я зможу розшукати її. А коли розшукаю... Я багато читав про цей посох. То правда, що він досить потужний, але його закляття надзвичайно просте. Щоб орудувати ним, треба бути досвідченим чарівником... та хтозна, на що він здатен у надійних руках?

Він нетерпляче випростався:

— Скільки можна баритись? Пора вже віддавати загальний наказ вирушати на пошуки. Я зараз маю нагальніші справи!

— Всі чекають, поки ота кульбаба в кутку скінчить своє закляття.

— Хто? Теллоу?! Що там іще задумав цей бовдур? Чому він досі не викликав свою зелену мавпу?

— Судячи з кількості приготовлених пахощів і з товщини його книги, він замірявся на когось потужнішого.

Хлопчина пирхнув:

— Мабуть, хоче вразити всіх високим рівнем демона, якого він викличе... Це — за його звичаєм! Він ладен на все, аби зберегти ласку Вайтвел!

— Агов, обережно! — крилатий змії позадкував.

— Що сталося?

— Поглянь на себе. Ти щойно так бридко посміхнувся... Просто жах.

— Не мели дурниць. Здоровенна змія, а туди ж... Теллоу просто в'ївся мені в печінки, й квіт, — він вилаявся. — І він, і решта. Я тепер нікому з них не вірю. До речі...

Він знову подався вперед. Змії схилив свою величну голову, щоб краще чути.

— Зараз мені більше, ніж будь-коли, потрібен твій захист. Ти ж чув, що говорив отой найманець. Хтось із британського уряду попередив його, що ми вирушаємо до Праги.

Пернатий змії кивнув:

— Я радий, що ти помітив це. Мені це давно вже стало ясно. До речі, ти вже звільнив отих чеських шпигунів?

Хлопець насупився:

— Послухай! Я просто не мав такої змоги! У мене зараз сила-силенна нагальніших справ. Якесь велике цабе керує оком голема і влаштовує тут розгардіяш. Вони можуть спробувати заткнути мені рота.

— Хто знав, що ти вирушаєш до Праги? Вайтвел? Теллоу?

— Так, і ще заступник міністра закордонних справ. І, можливо, Дюваль.

— Отой кудлатий начальник поліції? Але ж він пішов з наради ще до того, як...

— Пам'ятаю. Але його учениця, Джейн Фаррар, могла якимось чином витягти з мене ці відомості...

Цікаво, чи тут таке світло, чи цей хлопчисько справді трохи почервонів?

— Витягти? І яким, цікаво, чином?

Він потупився:

— Вона застосувала Чари...

Аж тут, на моє розчарування, цю цікаву історію перервала несподівана, а для чарівників — ще й прикра пригода. Присадкуватий жовтолиций Теллоу, що стояв у пентаклі скраю середнього ряду, нарешті завершив своє довге й складне закляття і, змахнувши рукавами в смужечку, опустив свою магічну книгу. Минуло кілька

секунд: засапаний чарівник чекав, коли буде почуто його виклик. Зненацька посередині другого пентакля заклубочився стовп чорного диму, в серці якого раз по раз спалахували маленькі жовті гіллясті блискавки: штука не нова, та загалом по-своєму непогана^[59].

Чарівник вибалушив очі, передчуваючи лихо, — і, як урешті виявилось, не дарма. Дим згустився в дужу чорну постать — заввишки зо два метри, з чотирма руками, простертими на всі боки^[60]. Джин — чи радше джинія — поволі озирався, шукаючи огріхів у пентаклі.

І, на свій превеликий подив, ця джинія все-таки знайшла один огріх^[61].

Чотири руки застигли на мить, ніби вагаючись. Потім цівочка чорного диму потяглась від ніг постаті, обережно обмацуючи межі пентакля. Їй вистачило двох порухів, щоб відшукати крихітну дірочку в бар'єрі закляття. Вперед, через отвір, вилетіло щупальце, щоб протиснутись у дірочку і знову розростися по той бік бар'єра. Дим струменів дедалі швидше: він ріс, набрякав — і врешті щупальце, набувши велетенських розмірів, завзято шарпонулося в бік другого пентакля, де стояв заціпенілий зі страху чарівник. Гілочки розмарину та горобини, розкладені вздовж країв кола, порозліталися на всі боки, ніби за вітром. Дим розплився біля його черевиків і огорнув йому ноги густим, непроглядним стовпом. Чарівник нарешті пробурмотів щось невиразне, та нічого вдіяти до ладу не встиг: постать у першому пентаклі вже зникла — її сутність прослизнула крізь дірочку й тепер охопила свою здобич. Менше ніж за п'ять секунд чарівник — із його смугастим костюмчиком і всім іншим — зник у хмарі диму. В горішній частині хмари переможно сяйнуло кілька блискавок, а потім стовп заповся в підлогу, забравши з собою й чарівника.

За мить обидва пентаклі були порожні, якщо не рахувати промовистої чорної плями на місці, де щойно стояв чарівник, і обгорілої книги, що лежала поруч.

У залі запанувала мертвотна мовчанка. Чарівники стояли приголомшені, їхні секретарі не тямали себе з жаху.

А потім усі разом загомоніли. Ті чарівники, що вже встигли скорити своїх рабів — зокрема й мій господар, — вийшли з пентаклів і здивовано з'юрмилися навколо чорної плями, щось бурмочучи один одному. А ми — вищі істоти — радо й весело заходились

обговорювати пригоду. Я теж обмінявся кількома зауваженнями з синьо-зеленою хмарою й цибатим птахом:

— Парно, еге ж?

— Я сказав би, зі смаком!

— *Пощастило* негідниці! Видно було, що їй самій не віриться...

— Авжеж, такі нагоди трапляються не дуже часто!

— Твоя правда, не дуже часто... Пам'ятаю, було таке колись в Александрії. Там молодий учень...

— Цей бовдур, напевно, помилився в кінцевій частині закляття.

— А може, в книзі помилка? Бачили — він читав прямисінько по книзі? Сказав "exciteris" перед "stringaris". Я сам чув!

— Та невже? Це помилка на рівні новачка!

— Отож-бо. З тим учнем в Александрії сталося так само: він дочекався, поки піде наставник, а тоді... Ні, просто-таки *не віриться!*..

— Бартімеусе! Корися мені!

Хлопчаина рішуче повернувся до свого пентакля; пальто майоріло в нього за спиною. Інші чарівники по всьому залу робили те саме: їх раптом спіткав напад суворої працьовитості. Я й мої товариші по нещастю знехотя обернулися до господарів.

— Бартімеусе! — повторив хлопець трохи непевним голосом. — Роби те, що я тобі тепер звелю: вирушай у світ і знайди непокірного африта. Велю тобі повернутися до мене тільки тоді, коли його буде знищено.

— Зачекай-но!

Пернатий змії вирячився на нього з насмішкуватим подивом. Ач, який поважний зробився цей парубчак: «корися», «велю»! Це свідчило про те, що він неабияк засмучений.

— Чого це ти? — спитав я. — Знайшов чим перейматись! Тобі ж цей чолов'яга ніби не подобався.

Він почервонів:

— Замовкни! Більше ні слова! Я — твій хазяїн, хоч ти щоразу про це забуваєш. Виконуй мою волю!

Ось тобі й довірчі стосунки! Знову він заходився репетувати й тупати ніжною. Дивна річ: що може зробити з людиною невеличке потрясіння!

Коли мій господар у злому гуморі, розмовляти з ним даремно. Отож пернатий змії повернувся до нього спиною, згорнувся клубком

— і, разом зі своїми товаришами по нещастю, зник із залу.

Того вечора над лондонськими дахами чинився справжній шарварок. Окрім чотирьох десятків найпотужніших, таких, як я, джинів, що покинули зал у Вайтголлі й порозлітались туди-сюди по всіх сторонах світу, в повітрі юрмилися біси й фоліота різних ступенів недолугості. Не було, напевно, жодної вежі чи конторського будинку, на вершку якого не причаїлися б зо двоє-трое духів.

Унизу марширували батальйони нічної поліції, дещо неохоче прочісуючи вулиці в пошуках бунтівного африта. Одне слово, столицю переповнювали найрізноманітніші державні службовці. Дивна річ, що африта не розшукали вже за перші кілька секунд.

Деякий час я блукав собі центром Лондона в подобі химери, без будь-якого певного плану дій. Як і завжди в такому разі, моя схильність уникати небезпеки боролася з прагненням якнайшвидше виконати завдання й звільнитися. Лихо в тім, що африти — тварюки підступні: вбивати їх вельми нелегко.

Врешті, оскільки на думку нічого кращого не спало, я перелетів на бридкий сучасний хмарочос — споруду з бетону й скла в улюбленому стилі чарівників, — щоб побалакати з тамтешньою вартою.

Химера приземлилася з грацією балерини.

— Агов, ви, двоє! Тут кістяк не пробігав? Ану, кажіть!

Більш-менш чемно, оскільки це були двоє синіх бісенят: із ними по-іншому й не можна.

— Так точно! — негайно відповів перший біс.

Я чекав продовження. Біс козирнув мені і знову заходився чистити свого хвоста. Химера втомлено зітхнула й промовисто кахикнула:

— Ну, й *коли* ви його бачили? Куди він побіг?

Другий біс облишив вивчати свої пальці на ногах:

— Години зо дві тому. Куди він побіг — не знаємо. Ми саме ховалися. Він, бач, скажений.

— Тобто як — скажений?

Біс замислився:

— Ну.. ви, тобто вищі духи, всі досить-таки бридкі, та здебільшого передбачувані. А цей... говорить усілякі дивні речі. То він усім задоволений, а вже за мить... погляньте, що він зробив з Гібетом!

— А що з ним таке? Він живий і здоровий!

— Це ж не Гібет, а Тібет. Тібета він не спіймав. І мене теж. Сказав, що спіймає наступного разу.

— Наступного разу?

— Еге ж, він тут разів уже з п'ять пробігав. Щоразу читає нам оті набридливі моралі, а потім жере одного з нас. Уже п'ятьох отак пожер — тільки ми двоє й залишилися. Ба й справді: поєднання страху з нудотою — це все-таки занадто. Як по-вашому, цей ніготь вріс?

— Не можу сказати напевно. Коли цей кістяк повинен вернутися?

— Хвилин через десять, якщо він не змінить свій графік...

— *Дякую!* Нарешті хоч щось певне. Чекатиму його тут.

Химера скулилася, всохла й перетворилася на синього біса, трохи менш потворного за двох інших. Я відійшов убік — так, щоб мені не заважав вітер, — і вмовився, підібгавши ноги, на карнизі, звідки видно було майже цілий Лондон. Можливо, якийсь інший джин спіймає цього африта до того, як він повернеться сюди. А як не спіймає, то доведеться щось вигадувати мені. Чому він отак кружляє містом — спробуй відгадай: може, довголітня сторожа в могилі позбавила його здорового глузду. Будь-що тут знайдеться кому мене підтримати: я бачив кількох джинів у повітрі за одну-дві вулиці звідси.

Поки я чекав, мені знічев'я дещо спадало на думку. Безперечно, в Лондоні зараз коїться чимало дивовиж — і до того ж водночас. По-перше, містом гуляє голем, і хто його випустив — невідомо. По-друге, Спротиву пощастило вдертись у міцно запечатану могилу і викрасти звідти цінну річ. По-третє, як наслідок другого, на волю вирвався скажений африт, який додає ще більше шарварку. І все це не минало марно: під час зведеного виклику духів я відчував, які перелякані й спантеличені чарівники. Чи може це все бути простим збігом? Як на мене, навряд.

Я вважав за малоймовірне, щоб купка простолюдинів проникла до Гледстонової могили самотужки, без сторонньої допомоги. Навпаки: хтось підучив їх, дав деякі настанови, щоб вони зуміли обминути першу лінію захисту й потрапити до склепу. Цей добродійник або не знав про сторожа могили, або ж навпаки — чудово знав. Хай би там як, навряд чи це дівчисько, Кіті, та його товариші знали, що на них там чекає.

Одначе принаймні самій Кіті пощастило вижити. І тепер, поки чарівники пнуться з власної шкіри, полюючи за здурілим Гледстоновим кістяком, страхітливий посох опинився на волі^[62]. Хтось неодмінно скористається цим — і навряд чи то буде те дівчисько.

Я згадав невідомий розум, що спостерігав за мною крізь око голема, поки ця потвора намагалася вбити мене в музеї. Якщо поглянути на цю справу тверезо, можна легко уявити таку саму тінь, що непомітно спостерігала за подіями в абатстві. Чи була це та сама тінь? Як на мене, більш ніж імовірно.

За чеканням, занурившись у ці хитромудрі міркування^[63], я машинально оглядав рівні, стежачи за можливою небезпекою. Це дозволило мені вчасно помітити на сьомому рівні світіння неясних обрисів, що наближалось крізь надвечірнє проміння. Світіння пурхало то там, то тут серед димарів: воно то яскравішало, опиняючись у затінку, то тьмянішало, гублячись між червонястими вилисками гонту. Так, то була чиясь аура — слід якоїсь сутності, — однак розгледіти її матеріальну подобу я не міг. Нарешті я поглянув на перший рівень — і лише тепер побачив знебарвлену сонячним сяйвом людську постать, що перестрибувала з даху на дах.

Вона відчайдушно, мов гірський козел, перескочила з башточки на флюгер, погойдалася там на верхівці й помчала далі. Коли вона підбралася ближче, до мене долинули пронизливі вигуки, схожі на крики переляканої дитини.

Моїх сусідів-бісів зненацька обійняла тривога. Вони облишили колупати свої нігті й заметушилися дахом туди-сюди, намагаючись захватись один за одного і втягуючи животи, аби здаватись меншими.

— Ой-ой-ой! — репетували вони. — Ой-ой-ой!

Я помітив кількох своїх товаришів-джинів. Вони летіли навздогін за постаттю — на безпечній відстані. Я не розумів, чому вони не атакують? Зараз, можливо, це з'ясується... Постать вистрибом наближалася до мене.

Я підвівся, перекинув хвоста через плече, задля ошатності, й заходився чекати. Два біси швендяли довкола, без упину репетуючи. Врешті я не витримав і підставив одному з них підніжку. Другий з розгону налетів на нього, і обидва покотилися перевертом.

—Ану, цить! — гаркнув я. —Хоча б поведьтєся гідно!

Вони мовчки поглянули на мене.

— Отак буде краще!

— Ось що я скажу тобі... — один біс штовхнув під бік другого й показав на мене. — Наступним може стати *він!*

— Еге ж. Може, цього разу він зжере *його*. А ми врятуємось!

— Ховайся за нього! Мерщій!

— Я перший! А ти ховайся за мене!

Знову розпочався гармидер, такий огидний і ганебний — кожен з бісів силкувався першим заховатись у мене за спиною, — що я мусив витратити свою увагу на те, щоб роздати цим бісам кілька заслужених ляпасів, виляски від яких пролунали на ціле місто. Роздаючи ляпаси, я мимоволі підняв голову і побачив, що бунтівний африт стоїть скраю даху, перекинувши ногу через парапет, за якісь два метри від мене.

Мушу сказати, що його вигляд мене вразив.

Річ була навіть не в золотій масці, що відтворювала риси великого чарівника. І не в пасмах сивого волосся, що майоріли з-під неї. І не в кощавих руках, зухвало впертих у боки. І не в голих хребцях, що стриміли над краваткою. І не в запилюженому поховальному вбранні, що хилиталося на кістках. У цьому всьому не було нічого дивовижного; я й сам кількадесят разів прибирав подобу кістяка — хто з нас такого не робив? Ні, мене вразило інше: я зрозумів, що це не просто подоба, а справжні кістки, справжній одяг і справжня золота маска. Власна афритова сутність була невидима, схована десь усередині решток чарівника. Він навіть не мав своєї подоби — ні на цьому, ні на всіх інших рівнях. Я ніколи ще нічого подібного не бачив^[64].

Хтозна, чим займався цей африт упродовж дня, та на місці він вочевидь не сидів: одяг на ньому добряче пожмакався. На коліні в нього був гарненький розріз^[65], на плечі — слід від опіку, а одну манжету ніби дерли пазурами. Мій хазяїн, напевно, віддав би чималі гроші за такий костюмчик — якби його було виставлено у вітрині якогось міланського салону мод, — проте на вельмишановнім африті це лахміття здавалося досить непоказним. Водночас кістки під одягом були, здається, цілі: суглоби працювали так добре й нечутно, ніби їх тільки-но змастили.

Схиливши голову набік, кістяк спостерігав за бісами, що вовтузились на даху. Ми всі завмерли, пороззявлявши роти. Аж нарешті африт заговорив:

— Що це ви, розмножуєтесь?

— Ні, — відповів я. — Просто невеличка бієчка.

— Я не про те. Просто минулого разу вас було двоє.

— Це підкріплення, — пояснив я. — Мене викликали, щоб я послухав твої настанови. Ну, звичайно, й для того, щоб ти мене зжер.

Кістяк аж закрутився дзигією скраю даху.

— Чудово! — вигукнув він. — Нарешті хтось оцінив мою щирість і красномовність! Ви, біси, набагато розумніші, ніж здається.

Я озирнувся на Тібета і його приятеля: ті стояли нерухомо, роззявивши роти й стікаючи слиною. Кріль під промінням автомобільних фар — і той дивився б на них із зневагою.

— Ні, — сказав я. — Я б на це не розраховував.

У відповідь на мій блискучий дотеп кістяк пронизливо зареготав і, піднявши руки, затупотів ногами в танці. За його спиною — метрів за п'ятдесят звідси — за димарем, мов соромливі підлітки, ховалися двоє джинів. Вони стежили за ним — і чекали^[66]. Тож нам, можна сказати, вдалось оточити Гледстонові кістки.

— А ви, здається, в доброму гуморі, — зауважив я.

— А чому б і ні? — кістяк зупинився, клацнувши кісточками пальців, наче кастаньєтами, в такт останньому удару закаблуків. — Я на волі! На волі й на роздоллі! Це такий вірш, якщо ти не помітив.

— Еге ж, гарненький вірш...

Біс замислено почухав кінчиком хвоста потилицю.

— Але ж ви досі перебуваєте в цьому світі, — повільно промовив я. — Принаймні так здається мені. Виходить, ви не можете вважати себе на *волі!* Воля приходить лише тоді, коли ти розриваєш пута й повертаєшся додому!

— Я й сам так думав, поки лежав у цій смердючій могилі! — відповів кістяк. — Тепер я так не думаю. Поглянь на мене! Я можу йти куди хочу, робити що хочу! Хочу подивитись на зорі — дивлюся скільки завгодно. Хочу погуляти серед квітів і дерев — будь ласка! Хочу спіймати якого-небудь дідугана й жбурнути його на середину річки — ніяких проблем! Світ закликає мене: «Вперед, Гонорію, роби все, що тобі до вподоби!» Оце, бісе, й зветься свободою — чи не так?

Сказавши це, він погрозливо махнув рукою в мій бік. Його пальці скорчилися в судомі, а в порожніх очних ямках під маскою зненацька

спалахнули вбивчі криваві вогники. Я хутко відсахнувся. Вже за мить червоні вогники згасли, й кістяк знову пішов у веселий танець.

— Погляньте на цю заграву! — зітхнув він, ніби сам до себе. — Наче кров з вершковим сиром!

— Еге ж, чудовий образ, — погодився я. Безперечно, біси кажуть правду: цей африт божевільний. Але все-таки — чи божевільний він, чи ні — дещо в ньому досі спантеличувало мене.

— Пробачте, пане кістяк, — мовив я. — Мені, як звичайному бісові вельми обмеженого розуму, хотілося б, щоб ви мені дещо пояснили. Ви досі слухаєтесь чийогось наказу?

Довгий кривий ніготь показав на золоту маску.

— Бачиш його? — тепер уже з сумом у голосі запитав кістяк. — Це все він винені з останнім подихом він припнув мене до цих кісток! Наказав мені вічно захищати їх — і до того ж берегти його майно. Більша частина цього майна в мене тут.. — він обернувся й показав рюкзак за останньою модою, що цілком недоречно красувався на його спині. — А ще, — додав він, — нищити всіх, хто вдереться до його могили. Адже десять із дванадцяти — це непогано, авжеж? Я зробив усе, що міг, та мене все-таки бентежить, що двоє втекли.

— Це справді непогано, — втішив його біс. — Навряд чи хто зробив би краще. А ті двоє, напевно, були міцні горішки?

Криваві вогники знову зажевріли, і я почув з-під маски скрегіт зубів.

— Один, здається, був чоловік. Я його не розгледів. Боягуз був — утік, поки його товариші билися. А друга... Спритна маленька злодюжка. Як залюбки я стиснув би її біленьку шийку своїми пальцями! Але — тільки уяви: така маленька й така хитра! — вона мала з собою чисте *срібло*. Гонорій хотів її погладити, а вона йому так зацідила, що його бідолашні старі кісточки й досі скімлять.

— Який соромі — сумно хитнув головою біс. — Закладаюсь, що вона вам навіть імені свого не сказала.

— Вона не сказала, та я все одно його підслухав. І *майже* спіймав її! — кістяк аж підскочив з люті. — Кіті її звать, мов кошенятко. І помре вона, мов кошенятко. Та я не поспішаю — часу в мене досить. Мій хазяїн помер, а я досі корюся його наказам, стережу його старі кістки. Просто тягаю їх із собою, й квит. Можу піти куди захочу,

зжертви кого схочу. Особливо, — червоні очиці знову блиснули, — балакучого зухвалого біса.

— Умгу, — кивнув біс, не розтуляючи рота.

— А знаєш, що найкраще? — кістяк знову підскочив (я побачив, як джини на сусідньому даху сховалися за димар) і нахилився до мого вуха. — Мені анітрохи не боляче!

— Гм-м? — я досі не розтуляв рота, водночас намагаючись удати якнайбільшу цікавість.

— Отож! Анітрохи не боляче! Саме це я й кажу всім духам, яких зустрічаю дорогою. Оці двоє, — він показав на бісів, що вже трохи посміливішали й перебрались на дальній край даху, — ці двоє чули все це вже кілька разів. І ти, не менш потворний за них, теж мав честь мене вислухати. Мені просто кортить поділитися своїми радощами! Ці кістки захищають мою сутність: мені не треба створювати власну кволу подобу! Я сиджу в них, наче пташеня в гніздечку! Отак ми з моїм хазяїном поєдналися заради взаємної вигоди. Я корюся його наказам, та водночас можу робити що хочу — радо й без болю! Цікаво, чому ніхто не додумався до цього раніше?

Біс нарешті порушив свою мовчанку.

— Мені тут спало на думку.. Може, через те, що для цього чарівник повинен умерти? — припустив я. — Більша частина чарівників не погодиться на таку жертву. Їм буде до вподоби, якщо наша сутність усохне від служіння їм, — адже це лише зосередить нашу свідомість. І до того ж вони напевно не хочуть, щоб ми вешталися світом і робили все, що нам заманеться. Авжеж?

Золота маска вирячилась на мене.

— А ти нівроку зухвайий біс! — нарешті промовила вона. — Я з'їм тебе наступним: мені треба трохи підживити свою сутність^[67]. Та водночас ти маєш рацію! Я справді унікальний. Колись я був нещасний, багато років скніючи в Гледстоновій могилі. Зате нині я найщасливіший з афритів! Віднині я мандруватиму світом, помщаючись людям і духам скільки заманеться! Можливо, одного чудового дня, вдовольнивши свою мстивість, я повернуся до Іншого Світу. Тільки *не зараз!*

Він несподівано кинувся на мене. Я крутнувся в повітрі назад, тримаючи відстань, і приземлився сідницями на парапет.

— То тебе не обходить, що ти загубив посох?—хутко поцікавився я, відчайдушно махаючи хвостом джинам на сусідньому даху. Настав час покінчити з Гонорієм та його манією величі^[68]. Краєм ока я помітив, як джин у подобі орангутана почухав собі під пахвою. Чи то був хитрий сигнал, що обіцяв швидку допомогу, чи він просто не звернув на мене уваги.

— Посох... — очі кістяка блиснули. — Так, мене трохи мучить сумління. Проте яка різниця? Він, напевно, в того дівчиська — Кіті. Вона в Лондоні: рано чи пізно я знайду її, — він пожвавішав. — Коли посох опиниться в моїх руках, я казна-чого зможу накоїти! Ану, стій тихенько, зараз я зжеру тебе.

Він недбало простяг руку, не чекаючи дальшого спротиву. Решта бісів, напевно, сиділи собі й чекали своєї долі — вони взагалі не дуже рішучі хлопці. Проте Бартімеус — не такий, і Гонорій мав у цьому переконатися. Я промайнув між простягнутими руками, підскочив і перестрибнув через моторошну білу голову, зірвавши з неї посмертну маску^[69].

Це було легко—маска трималась лише на кількох засмальцьованих пасмах сивого волосся. Гонорій здивовано зойкнув— і обернувся, вишкірившись на мене своїм черепом:

—Ану, віддай!

Біс у відповідь помчав дахом далі.

— Навіщо вона тобі? — гукнув я через плече. — Це маска твого хазяїна, а хазяїн помер. О-о, а зуби в нього були нівроку міцненькі! Хоча б отой, що висить на ниточці...

— Віддай мені моє обличчя!

— «Обличчя»? Це нездорові слова для африта. Ой, упустив! Який я незграба!

Сказавши це, я щосили жбурнув маску геть, мов золотий диск. Вона вилетіла за межі даху і зникла з очей.

Кістяк заревів з люті й випустив один за одним три Вибухи, обпікши ними повітря поряд зі мною. Біс послизнувся, підскочив, крутнувся — вгору, вниз, вгору, вниз, — перестрибнув через парапет і приклеївся всіма своїми присосками до найближчого вікна.

З цієї вигідної позиції я знову махнув двом джинам, що ховалися за димарем, і свиснув так гучно, як тільки міг. Напевно, Гонорієве вміння жбурляти Вибухи й було причиною їхнього страху. Однак тепер я радо

побачив, як один з них — у подобі цибатого птаха — рушив до мене, а за ним знехотя пошкандибав і орангутан.

Я чув, як кістяк скочив на парапет переді мною й витяг шию, виглядаючи мене. Його зуби ляскали й люто скреготіли. Я розпластався по шибці. Як тепер переконався Гонорій, серйозною вадою його перебування в кістках було те, що він не міг змінювати подобу. Будь-який поважний африт умить відростив би крила, полинув униз і відшукав мене, та жодного хорошого даху поблизу не було, тож африт зайшов у глухий кут. Тепер він, безперечно, міркував, що робитиме далі.

Тим часом я, Бартімеус, уже обдумав усе, що треба. Я обережно поповз убік вікном, тоді стіною і завернув за ріг будинку. Там я спритно вліз нагору й зазирнув на дах. Кістяк стояв, як раніше, перехилившись через парапет. Іззаду він здавався менш моторошним: штани були подерті, розійшлися по швах і так сповзли, що мені було чудово видно його куприк.

Якщо він ще хоч трохи постоїть у цій позі...

Біс вискочив на дах і обернувся химерою, яка навшпиньки рушила вперед, простерши обидві руки.

Аж тут мій чудовий задум зруйнували птах і орангутан, у якого тепер росли помаранчеві крила. Вони злетіли з неба просто перед очима в кістяка. Кожен ударив його магічною атакою — Вибухом і Пекельним Закляттям, якщо сказати точніше. Подвійний удар відкинув кістяка від провалля. Із своєю звичною спритністю я змінив свій план атаки і приєднався до нападників, обравши задля різноманіття Судоми. Мерехтливі чорнильні стрічки огорнули кістяк, намагаючись розбити його на шматки, але марно. Кістяк щось промовив, тупнув ногою — рештки всіх трьох заклять посипалися з нього, скрутилися й зeszли.

Птах, орангутан і химера трохи позадкували. Ми зрозуміли, що зараз буде халепа.

Гледстонів череп, рипнувши, крутнувся в мій бік:

— Як ти гадаєш, чому мій хазяїн саме мені надав честь оселитись у його кістках? Бо я — Гонорій, африт дев'ятого рівня, стійкий до магії простих джинів. А тепер — облиште мене!

З пальців кістяка вирвалися зелені силові дуги. Химера стрибнула з даху, щоб її не зачепило, тоді як птах і орангутан, мов камені, попадали з неба вниз.

Кістяк ураз перескочив на нижчий дах і вистрибом подався собі геть. Троє джинів ненадовго зависли в повітрі, щоб порадитися.

— Щось не до вподоби мені ці ігри, — зауважив орангутан.

— Мені теж, — підхопив птах. — Чули? Він стійкий до магії! Пам'ятаю, колись у стародавньому Сіамі був один королівський африт...

— Йому боляче від срібла, — заперечила химера. — Він сам мені казав.

— Нам також боляче, — відповів орангутан. — Мені від цього срібла аж шерсть вилазить!

— Ну, ми ж не повинні його торкатися! Еге ж? Ходімо!

Ми стрімко сіли на людну вулицю вниз. Не обійшлося, щоправда, без невеличкої пригоди: водій вантажівки, побачивши нас, крутонув кермом і вилетів на тротуар. Погано, звичайно, та могло бути й гірше. [\[70\]](#)

Мій товариш сердито зупинився в повітрі:

— Що це з ним таке? Що, він орангутана ніколи не бачив?

— Крилатого — навряд. Може, краще зробітись на першому рівні голубами? Ану, виламайте-но мені три дротини з цих ґратів. Вони ж не залізні? От і гаразд. А тепер треба знайти ювелірну крамницю.

Оглянувши довколишні крамнички, ми відшукали навіть дещо краще: справжню ювелірну майстерню з цілою колекцією старанно підібраних срібних кухлів, глечиків, спортивних кубків і пам'ятних табличок у вітрині. Птах з орангутаном, яким пощастило роздобути три довгі металеві дротини, намагалися не підходити туди близько: аура срібла морозила наші сутності навіть із того боку вулиці. Проте химера баритися вже не могла. Я схопив одну дротину, стиснув зуби й вибив скло [\[71\]](#). Потім спритно підчепив дротиною великий пивний кухоль і позадкував, не звертаючи уваги на жалібні вигуки, що лунали з крамниці.

— Бачили? — я помахав кухлем перед моїми приголомшеними товаришами. — Ось вам і спис! Тепер нам потрібні ще два.

***

Ми змарнували в польоті двадцять хвилин на те, щоб знову розшукати кістяк. Насправді це було не так важко: ми просто летіли

туди, звідки лунали вигуки. Напевно, Гонорій згадав свою давню втіху — страхати людей — і тепер гуляв набережною, гойдаючись на ліхтарях і зненацька виринаючи з-за парапету, чим украй лякав випадкових перехожих. Розвага була досить-таки безневинна, та ми дістали наказ — і тепер мусили діяти.

Кожен з нас мав при собі саморобний спис зі срібною річчю. У птаха на кінці списа хилитався кубок за кидання дротиків, а орангутан, який кілька хвилин даремно намагався припасувати до дротини великий таріль, урешті обмежився кошичком на грінки. Я швиденько дав їм кілька порад щодо тактики, й ми заходились підбиратися до кістяка — на зразок трьох вівчарок, що заганяють барана. Птах летів уздовж набережної з півдня, орангутан заходив з півночі, а я підкрадався з глибини кварталу. Нарешті ми загнали його в глухий кут біля обеліска Клеопатри^[72].

Насамперед Гонорій побачив птаха. З його руки вилетіла ще одна блискавка, пройшла між цибатими ногами птаха й перетворила на попіл громадську вбиральню. Тим часом орангутан підлетів упритул до Гледстона й тицьнув його між лопатками кошичком для грінок. Вибухнув сніп зеленкуватих іскор, війнуло підпаленою матерією. Кістяк високо підскочив і з моторошним криком упав на землю. Він позадкував до бруківки, дивом уникнувши мого пивного кухля.

— А-а! Зрадники!

Наступне Гонорієве закляття свиснуло біля самісінького вуха химери. Та поки він стежив за моєю постанню, що втікала, птах підібрався ближче й полоскотав його кощаву ногу кубком за кидання дротиків. Коли він стрімко обернувся назустріч новій небезпеці, до роботи знов узявся кошичок на грінки. Так воно й тривало. Хоч як вертівся й крутився кістяк, то одна, то друга срібна річ опинялася в нього за спиною. Невдовзі він, не націлюючись, почав кидати блискавки куди заманеться, та й на силі він підупав — намагався вже не нападати, а відступати. Виючи й сиплючи прокльонами, він задкував набережною, підходячи дедалі ближче до парапету.

Ми втрьох обережно стискали наше коло. Я ніяк не міг зрозуміти, що тут мені здається таким незвичним. Та нарешті зрозумів: я знову брав участь у ловах, тільки цього разу сам був мисливцем, тоді як зазвичай полювали за мною.

Через кілька хвилин ми оточили кістяк біля підніжжя обеліска. Той гарячково крутив туди-сюди черепом; криваві вогники виблискували, шукаючи дороги до відступу.

— Гонорію, — сказав я, — це твоя остання нагода. Ми розуміємо, що тобі випало пережити. Якщо ти не можеш сам покинути ці кістки, то напевно хто-небудь із нинішніх чарівників зуміє звільнити тебе від закляття. Здавайся, і я попрошу свого хазяїна знайти належні чари.

Кістяк зневажливо заскреготів:

— *Попросиш* хазяїна? Ніби це так легко! Ви що, такі друзяки з ним? Щось мені не віриться. Всі, всі ви коритесь людським примхам — тільки я вільний!

— Ти ув'язнений у смердючому лантусі з кістками, — заперечив я. — Поглянь на себе! Ти ж не можеш навіть перетворитись на птаха чи рибу, щоб утекти.

— Мені краще, ніж *тобі!* — зіпнув кістяк. — Скільки вже років ви на них гаруєте? Міняй собі подобу скільки хочеш: ти все одно — раб, і всі ви — раби в кайданах, перед вічним страхом покарання! Дивіться: я — біс, я — дияволі і що кому до того?

— Я, до речі, химера, — пробурмотів я. Щоправда, не дуже гучно: загалом він мав рацію.

— Якби ти мав хоч найменшу змогу, то разом зі мною гуляв би Лондоном, де заманеться, й навчав цих чарівників, що й до чого! Лицеміре! Я кидаю тобі виклик!

Хребці затріщали, торс обернувся, білі кістки потяглись і вхопились за гранітну колону. Кістяк Гледстона крешнув, підтягся й видряпався на обеліск, чіпляючись за вирізьблені на ньому ієрогліфи.

Ми з товаришами спостерігали за ним.

— Куди це його несе? — запитав птах. Химера стелула плечима.

— Усе одно йому нікуди подітися, — зауважив я. — Він лише відтягує неминучий кінець.

Говорив я роздратовано, бо в Гонорієвих словах було чимало правди — і це зачіпало мене.

— Пора вже з ним закінчувати, — додав я.

Та поки ми злетіли нагору, піднявши списи, на яких похмуро блищали в сутінках срібні цяцьки, кістяк уже дістався до верхка стародавнього обеліска. Опинившись на його вістрі, він якимось чином піднявся на ноги і простер руки до неба, обернувшись лицем до

заходу й до надвечірнього сонця. Останні сонячні промені осявали довге сиве волосся й вигравали на блискучих шишках черепа. Потім він мовчки зігнув ноги — й ластівкою полетів у річку.

Орангутан кинув навздогін свого списа, та в цьому насправді вже не було потреби.

Вода в Темзі стояла досить високо — була саме пора вечірнього припливу. Кістяк упав у річку далеко від берега й вмить пішов на дно. Він виринув ще раз — набагато нижче за водою; з очних ямок струменіла вода, щелепа ворушилась, кощаві руки безпорадно вимахували. Та все це так само відбувалося мовчки. А потім він зник.

Може, його понесло в море, а може, зтягло в мул на дні Темзи, — ми з берега того не бачили. Головне, що африта Гонорія, мешканця Гледстонових кісток, більше ніхто не бачив.

Кіті не плакала.

Якщо роки участі в Спротиві чогось і навчили її, то це стримувати свої почуття. Плакати зараз не було сенсу. Катастрофа була така руйнівна й велика, що звичайна людська реакція здавалася тут недоречною. Ні під час шаленої втечі з абатства, ні відразу після неї, коли Кіті нарешті зупинилася на безлюдній площі за милю звідти, їй не спало на думку проникнутися жалощами до самої себе.

Страх підганяв її вперед: дівчині не вірилося, що їй пощастило врятуватись від демона. На кожному розі, згідно з правилами Спротиву, вона зупинялась і чекала з півхвилини, а потім озиралася в той бік, звідки прийшла. Щоразу жодних ознак гонитви вона не помічала: тільки сонні будинки, слабке світло ліхтарів і мовчазні алеї. Здавалося, місту було байдуже до самого існування Кіті. З неба дивилися холодні зорі й блідолиций місяць. Довкола в темряві не було нікогісінько — навіть куль-шпигунів.

Ноги дівчини ледь чутно ступали бруківкою. Вона бігла підтюпцем, намагаючись не виходити із затінку.

Довкола панувала тиша — хіба що один раз сусідньою вулицею проїхала машина, десь далеко ревнула сирена, десь у будинку на горішньому поверсі тоненько заплакала дитина.

В лівій руці Кіті досі стискала посох.

Спочатку вона ненадовго сховалась у занедбаному підвалі серед житлового кварталу—звідти ще видно було вежі абатства, — й ледве не залишила посох там, під купою сміття. Проте, хоч користі з нього майже не було — адже невідомий добродійник казав, що ця річ спроможна тільки відганяти комах, — то було єдине, що Кіті вдалося винести з усього цього страхіття. Тому покинути посох вона тепер не могла.

У підвалі вона кілька хвилин перепочила, однак засинати було небезпечно. Кіті розуміла: вже на світанку увесь центр Лондона заповнить поліція, тож залишатися тут — означає загинути. До того ж Кіті боялася заплющити очі — її лякали можливі кошмари.

Найтемнішої години по півночі Кіті вирушила на схід уздовж Темзи, аж поки дісталася до Саутворкського мосту. То була найнебезпечніша частина всієї подорожі: всякого, хто переходив міст, було чудово видно, тим паче її з цим посохом. Кіті знала, що всі магичні речі випромінюють сяйво, помітне кожному, хто здатен його бачити, й підозрювала, що демони можуть уздріти її здалека. Тому вона довго вичікувала, ховаючись по куцах біля моста й набираючись хоробрості, — а тоді нарешті хутко перебігла на той бік Темзи.

Коли тільки почало розвиднятися, Кіті пройшла невелику арку і опинилась у дворі покинутих стаєнь, де Спротив зберігав свою зброю. То було єдине укриття, яке вона знала, — а укритись їй було вкрай потрібно. Кіті аж спотикалася з втоми; ба більше, їй почало ввижатись, ніби хтось підкрадається до неї ззаду, — тож її серце раз по раз тьохкало. Іти до крамниці — це вона розуміла — не можна, надто тепер, коли пан Пенніфізер лежить під стіною склепу (вона уявляла це напрочуд ясно) і його от-от знайде поліція. До себе на квартиру йти теж нерозумно (Кіті зусиллям волі змусила себе повернутися до нагальних проблем); чарівники, що обшукують крамницю, напевно дізнаються про неї й невдовзі навідаються до її помешкання.

Кіті в темряві намацала ключ у схованці, крутнула ним у замку. Не зупиняючись, щоб увімкнути світло, прокралася навпомацки коридорами і опинилася в дальній коморі, де краплі води спадали зі стелі в переповнене відро. Тут вона кинула посох на бетонну підлогу, простяглася поруч із ним — і заснула.

***

Вона прокинулася в пітьмі і довго лежала так, змерзла й залякла. Потім підвелася, намацала вимикач і увімкнула єдину лампочку під стелею. В коморі все було так само, як і вчора, коли разом з нею тут були її товариші. Коли Нік управлявся в бойових прийомах, а Фред зі Стенлі жбурляли диски. Кіті помітила щілину у сволюку, де застряг Фредів диск. Що тепер було користі з усіх цих тренувань?

Кіті сіла на дровітню і втупилась у протилежну стіну, безсило поклавши руки на коліна. В голові їй прояснилося, тільки трохи паморочилося з голоду. Кіті глибоко зітхнула й спробувала зосередитись на тому, що їй робити тепер. То було нелегко: віднині все її життя пішло шкереберть.

Більше ніж три роки всі свої зусилля й думки вона віддавала Спротиву. А тепер, за одну-єдину ніч, усе це було знищено, ніби потопом... Звичайно, Спротив і за кращих своїх часів був досить-таки хитким: вони постійно сперечались і сварились, як їм краще діяти, а за останні місяці такі суперечки тільки посилились... Але тепер не залишилось геть нічого. Товариші її загинули, а разом з ними пропали і їхні спільні ідеали.

Та чи були вони насправді, ці ідеали? Те, що сталося в абатстві, змінило не тільки її майбутнє, а й сенс її минулого. Тепер марнота всієї їхньої справи здавалась їй очевидною. Марнота й глупота... Згадуючи пана Пенніфізера, вона бачила тепер не переконаного проводиря, за яким так довго йшла, а розчервонілого, вишкіреного, спітнілого злодюжку, що копирсався в огидному лахмітті, шукаючи небезпечні речі...

Чого вони взагалі сподівалися добитись? Чим їм могли б стати в пригоді ці артефакти? Хіба можна було зупинити чарівників хоча б тією кришталевою кулею? Авжеж, ні! Увесь цей час вони просто дурили самі себе. Спротив виявився не дужчим за блоху, що кусає за вухо дога: один помах лапи — й кінець!

Кіті витягла з кишені срібну підвіску і вирячилась на неї. Дарунок бабусі Гірнек врятував їй життя. їй просто пощастило, що вона вижила взагалі.

Серцем Кіті давно відчувала, що товариство гине, але те, що знищити його виявилось так просто, все одно приголомшило її. Один-єдиний демон — і вся їхня стійкість до магії звелася нанівець. Всі їхні сміливі промови, Гопкінсові мудрі поради, Фредові вихваляння, Нікові міркування — все було марним. Кіті тепер ледве могла пригадати їхні докази: пригода в склепі цілковито стерла всі її давніші спогади.

Нік! Демон сказав (*його* слова Кіті легко було згадати!), що вбив десять із дванадцяти грабіжників. Якщо взяти до уваги оті, давні жертви, то вийде, що Нік так само вижив! Дівчина криво посміхнулась: він наживав п'ятами так швидко, що вона навіть не

помітила, як він зник. Йому й на думку не спало допомогти Фредові, чи Енн, чи панові Пенніфізеру..

А ще й мудрий пан Гопкінс! Пригадавши блідого бібліотекаря, Кіті аж зайшлася гнівом. Де *він* був увесь цей час?! Далеко, в цілковитій безпеці. Так само, як і таємничий добродійник, чії відомості про захист могили Гледстона виявились такими неповними. Якби не вплив, який ці двоє чинили на пана Пенніфізера останні місяці, всі товариші Кіті були б нині живі! А що вони добули, пожертвувавши власним життям? Нікчемну вузлувату палицю!

Посох лежав на підлозі серед купи сміття. Раптово розлютившись, Кіті вхопила його обома руками й щосили вдарила об коліно. Проте, на свій подив, нічого цим не добилася — хіба що мало не вивихнула собі зап'ясток. Посох виявився міцнішим, ніж видавався зовні. Кіті з криком жбурнула ним у стіну.

Гнів її вщух так само хутко, як і приплинув, поступившись місцем порожнечі. Можливо, згодом вона знайде пана Гопкінса. Обговорить із ним наступні дії. Тільки не зараз — зараз їй треба чогось іншого, щоб не почуватись такою самотньою. Треба побачитися з батьками.

***

Було вже надвечір'я, коли Кіті вийшла надвір і прислухалась. Лунали далекі сирени, зо два рази вітер доніс із центру Лондона якийсь гуркіт: там, вочевидь, щось відбувалося. Кіті стенула плечима: що ж, так навіть краще. Принаймні тут її ніхто не турбуватиме. Дівчина замкнула двері, сховала ключ і вирушила в дорогу.

Хоч ішла вона з порожніми руками — посох Кіті залишила в коморі, — їй знадобилося чимало часу, щоб дістатися до Бел-гема; коли вона опинилася на знайомому перехресті, недалеко від батьківського дому, вже смеркало. Вона втомилась, натерла ноги й зголодніла. Цілий день Кіті нічогісінько не їла, крім двох яблук, поцуплених із лотка зеленяра. Її бентежили спокусливі думки про матусину вечерю, про свою стару кімнату із затишним ліжком і шафою зі зламаними дверцятами. Як давно вона не ночувала там? Мабуть, уже кілька років... Як чудово буде провести там хоч одну ніч!

Було вже поночі, коли Кіті дійшла до своєї вулиці і, мимоволі прискоривши ходу, рушила до батьківського дому. У вітальні горіло

світло. Кіті відчула полегшення, та водночас і тривогу. Мати, звичайно, вкрай неуважна, — і все-таки їй не слід ні про що знати, аж поки Кіті сама вирішить, що робити далі. Дівчина оглянула себе в сусідському вікні, мов у дзеркалі: пригладила розпатлане волосся, обтрусилася одяг. Руки, щоправда, досі брудні, й під очима кола, але тут уже нічого не вдієш... Кіті зітхнула. Хай буде так, як є. Вона підійшла до дверей і постукала. Ключі від батьківського будинку залишилися у її квартирі.

Після нетривалої мовчанки — Кіті вже хотіла постукати ще раз, подумавши, що її не почули, — в передпокої з'явилася знайома худорлява постать. Вона трохи завагалася, ніби не знаючи, відчиняти чи ні. Кіті постукала в шибку:

— Мамо, це я!

Постать нерішуче наблизилася. Мати визирнула в щілину надвір:

— О, Кетлін, це ти!

— Привіт, матусю, — безжурно усміхнулася Кіті. — Пробач, що я не попередила...

— Еге... Так, так, — мати чомусь не квапилася відчиняти двері. Вона дивилася на Кіті з переляканим, стривоженим обличчям.

— Що сталося, матусю? — запитала Кіті. Вона була надто втомлена, щоб насторожитись.

— Ні, ні... Нічого.

— То мені можна увійти?

— Так... так, звичайно.

Мати побокувала, впустила Кіті, підставила холодну щоку для цілунку і тихенько зачинила двері.

— А де тато? На кухні? Я знаю, що вже пізно, але я зголодніла...

— Проходь краще до вітальні, люба.

— Дякую.

Кіті пройшла передпокоєм до невеличкої вітальні. Тут майже все було таке саме, як вона пам'ятала: потертий вицвілий килим, маленьке дзеркало над каміном, успадковані ще від дідуся старовинні канапа й крісло з мереживними підголовниками. На столику стояли гарячий чайник і три чашки. На канапі сидів її батько. А в кріслі навпроти нього — незнайомий юнак.

Кіті заціпеніла. Мати тихенько зачинила двері.

Юнак поглянув на неї і всміхнувся. Кіті миттю пригадалася посмішка, з якою пан Пенніфізер дивився на скарби в саркофазі, —

зловгішна, переможна, ледве тамована.

— Добрий вечір, Кіті, — сказав юнак.

Кіті не відповіла. Вона зрозуміла, хто це такий.

— Кетлін... — ледве чутно промовив батько. — Це пан Мендрейк. Із Міністерства... е-е... внутрішніх справ, так?

— Саме так, — усміхнувся ще раз пан Мендрейк.

— Він хоче... — батько затнувся. — Хоче в тебе дещо спитати.

— *Кетлін!* — несподівано скрикнула мати. — Що ж ти *накоїла?*!

Кіті мовчала й далі. У неї в кишені залишився один срібний диск— уся її зброя. Вона крадькома позирнула на вікно, завішене шторами. Вікно виходить у садок: можна буде вискочити, якщо батько змастив завіси і рама не застрягне. Врешті, можна його і розбити, скажімо, столиком. Або вибігти в передпокій, а там—два виходи. Щоправда, мати стоїть на дорозі...

Юнак показав на канапу.

— Сідайте, панно Джонс, — чемно запросив він. — Поговорімо, якщо ваша ласка. Чи, може, — куточки його вуст піднялися, — ви волієте зараз вискочити у вікно?

Висловивши ту саму думку, яка щойно сяйнула Кіті, чарівник — чи навмисне, чи ні — захопив дівчину зненацька. Оце вже невчасно! Кіті почервоніла, стулила губи й сіла на канапу, дивлячись на чарівника так спокійно, як тільки могла.

То ось він який, цей Мендрейк, чиї слуги вже стільки місяців переслідують Спротив! Вона й за мило розпізнала би, хто він такий: це було помітно з одягу — довге чорне пальто, вузький аж до кумедного чорний костюм, блискучі шкіряні черевики. Червоний носовичок стирчав з кишені, мов кораловий куц. Довге волосся спадало на зморене бліде обличчя. Кіті лише зараз побачила, який він молодий: ще підліток, не старший, а може, й молодший від неї самої. Ніби для того, щоб заперечити це, він самовпевнено стулив пальці дашком і закинув ногу на ногу, погойдуючи носакон черевика, наче кіт, що вимахує хвостом. Його усмішка могла б бути ласкавого, якби не нетерплячка, що пробивалася крізь неї.

Його юність повернула Кіті трохи сміливості.

— Чого вам треба, пане Мендрейку? — спокійно запитала вона.

Чарівник простяг руку, взяв зі стола найближчу чашку, відсърбнув чаю. З навмисною акуратністю поставив чашку на поруччя свого

крісла. Кіті та її батьки мовчки дивились на нього.

— Дякую, панно Джонс, — нарешті сказав він. — Непоганий напій. Дякую за вашу гостинність.

Мати Кіті у відповідь на ці лагідні слова тільки схлипнула.

Донька навіть не поглянула на неї. Її очі були просто-таки прикуті до чарівника.

— Чого вам треба? — повторила вона.

Цього разу юнак відповів:

— Насамперед повідомити, що з цієї хвилини вас заарештовано.

— За що? — Кіті відчула, як тремтить її голос.

— Зараз подивимось... — не розчепивши рук, він заходився загинати пальці. — Тероризм; належність до протизаконної організації; зрада пана Деверо, його уряду та всієї імперії; вандалізм, навмисне пошкодження власності; замах на вбивство; чисельні крадіжки; спаплюження святого для всіх місця... Я можу продовжити, та навіщо засмучувати вашу матусю? Ситуація вельми сумна: в таких порядних, законослухняних батьків — така дочка!

— Нічого не розумію, — так само спокійно відповіла Кіті. — Це серйозні звинувачення. Які ви маєте докази?

— Вас бачили в товаристві відомих злочинців, учасників так званого Спротиву.

— Бачили? Хто саме бачив мене? Де свідки?

— Кетлін, дурне дівчисько! Скажи йому правду! — втрутився батько.

— Замовкни, тату.

— Цих відомих злочинців, — провадив чарівник, — сьогодні вранці знайшли мертвими у Вестмінстерському абатстві, в склепі, який вони перед тим пограбували. Одним з них був такий собі пан Пенніфізер — у нього, як я зрозумів, ви працюєте.

— Я завжди знала, що це підозрілий тип! — прошепотіла мати Кіті.

Дівчина скрушно зітхнула:

— Мені справді шкода це чути. Тільки не сподівайтесь, що мені відомо все, чим займався мій наймач поза роботою. Вигадайте щось краще, пане Мендрейку.

— То ви заперечуєте, що спілкувались із цим Пенніфізером поза роботою?

— Звичайно.

— А з його товаришами-зрадниками? Скажімо, двома парубійками на ім'я Фред і Стенлі?

— Багато людей працювали в пана Пенніфізера неповний тиждень. Я, звичайно, знаю їх, але не дуже добре. Це все, пане Мендрейку? Я не вірю, що ви маєте хоч один доказ...

— Ну, якщо вже так... — чарівник уместився глибше в кріслі й посміхнувся. — По-перше, цікаво, звідки на вашому одязі ці зелені плями, що дуже скидаються на могильну плісняву. По-друге, цікаво, чому ви не з'явилися на роботу цього ранку: як відомо, відчиняти крамницю — саме ваш обов'язок. По-третє, варто звернути увагу на документи, які я щойно відшукав у судовому архіві. Вони стосуються процесу *«Кетлін Джонс проти Джуліуса Теллоу»*, надзвичайно прикметної справи. У вас уже є кримінальне минуле, панно Джонс. Вас засудили до штрафу на значну суму за напад на чарівника. І до того ж існує свідок того, як ви брали участь у крадіжці разом з нині покійними Фредом і Стенлі. Свідок, на якого ви напали й покинули, вважаючи його мертвим.

— *Хто* ж цей цінний свідок? — зіпнула Кіті. — Будь-що він бреше!

— Ні, цей свідок *вельми* надійний, — чарівник захихотів і відкинув назад волосся, що спадало йому на обличчя. — Впізнаєте?

Кіті спантеличено позирнула на нього:

— Кого?

Чарівник трохи насупився:

— Звичайно ж, мене.

— Вас? Хіба ми зустрічалися?

— А хіба ви не пам'ятаєте? Два роки тому. Правду кажучи, я тоді був трохи не такий.

— Не такий дженджик?

Кіті почула, як її мати застогнала з відчаю. Цей стогін, однак, так мало вразив її, ніби лунав з вуст чужої людини.

— Не забувайтеся, панночко! — чарівник змінив позу — в таких вузьких штанях це було нелегко, — і посміхнувся. — Хоча, власне, чому б і ні? Кажіть усе, що спаде вам на думку. Вашу долю це аж ніяк не змінить.

Тепер, коли Кіті зрозуміла, що це кінець, вона відчула, що їй нітрохи не страшно. Її просто драгував цей недоросток-вискочка, який

сидів навпроти. Дівчина згорнула руки на грудях і поглянула йому в очі.

— Гаразд,—сказала вона.—Поясніть, що саме я, по-вашому, маю пам'ятати.

Хлопець кахикнув:

— Можливо, це освіжить вашу пам'ять. Понад два роки тому, в Північному Лондоні... Холодний грудневий вечір... Не пригадуєте?— він зітхнув. — Пригода в темному провулку...

Кіті втомлено стонула плечима:

— Я пережила чимало пригод у темних провулках. Можливо, я вас забула. У вас невиразне обличчя.

— Он як? Зате *вашого* обличчя я не забув досі! — тепер він дав волю своєму гніву: подався вперед, зіпхнув ліктем чашку з поруччя. Чай вилився на крісло. Він збентежено поглянув на батьків Кіті: — Ой, пробачте...

Мати Кіті кинулася до крісла з серветкою:

— Що ви, пане Мендрейку! Будь ласка, не хвилюйтеся!

— Бачте, панно Джонс, — провадив чарівник, піднявши чашку, щоб мати Кіті ще раз витерла під нею, — *вас я не забув*, хоч і бачив лише зо дві секунди. Так само, як і ваших колег — Фреда й Стенлі: адже це вони пограбували мене й хотіли вбити.

— Пограбували вас? — Кіті спохмурніла. — Що ж вони забрали?

— Цінне магічне дзеркало.

— Он як... — у пам'яті Кіті спливли непевні спогади. — То це ви — отой хлопчисько з провулку? Малий шпигун? Еге ж, я пам'ятаю і вас, і ваше дзеркало. Поганеньке, нівроку, було дзеркальце...

— Я сам зробив його!

— Ми навіть не змогли змусити його працювати.

Пан Мендрейк ледве опанував себе й промовив загрозливо-спокійним голосом:

— Я бачу, що висунутих вам звинувачень ви вже не відкидаєте.

— Авжеж, не відкидаю, — відповіла Кіті й зітхнула з більшим полегшенням, ніж за всі попередні місяці. — Так, усе це правда. Все, що ви кажете, й навіть більше. Шкода, що тепер усе це скінчилося. Хоча стривайте: одне звинувачення я все-таки відкидаю. Ви кажете, ніби я покинула вас у провулку, бо вважала за мертвого. Це неправда.

Фред хотів перерізати вам горлянку, але я вас пожаліла. Бозна-чому. Ви — бридкий маленький пройдисвіт. Без вас світ став би кращий.

— Вона це не всерйоз! — батько Кіті підхопився і став між ними, ніби намагаючись власними грудьми затулити чарівника від слів своєї дочки.

— Всерйоз, всерйоз, — юнак усміхався, та його очі аж палали люттю. — Облиште її, нехай говорить.

Кіті на мить зупинилася, щоб перепочити.

— Я ненавиджу й вас, і всіх інших чарівників! Вам нема діла до таких людей, як ми! Ми живемо тільки... тільки для того, щоб годувати вас, прибирати ваші помешкання й шити вам убрання! Ми працюємо, як раби, на ваших фабриках і заводах, поки ви з вашими демонами розкошуєте! А якщо раптом станемо на вашому шляху — то лихо нам, як бідоласі Якубові! Ви — підлі, злі, бездушні й самовдоволені!

— Самовдоволені? — юнак поправив носовичка в кишені. — У вас істерика, панночко. Я просто знаю собі ціну. Зовнішній вигляд — річ важлива!

— Для вас немає нічого важливого!.. Відчепися, мамо!

Кіті з люті підхопилася. Її мати, шаленіючи з відчаю, схопила її за плечі. Донька відіпхнула її.

— До речі, про зовнішній вигляді — зіпнула вона. — Ці штани вам завузькі!

— Та невже? — юнак так само підхопився. Пальто майнуло в нього за плечима. — Гарзд, мені вже досить. У Лондонському Тауері вам вистачить часу на роздуми про костюми.

— Ні! — мати Кіті аж осіла на підлогу. — Будь ласка, пане Мендрейку!..

Батько Кіті піднявся так повільно, ніби йому враз заболіли всі кістки:

— Невже нічого не можна зробити?

Чарівник хитнув головою:

— Боюся, що ваша дочка вже давно обрала собі дорогу. Мені справді шкода вас: ви обоє вірні нашій державі.

— Вона завжди була вперта, — тихо сказав батько. — Та я ніколи не підозрював, що вона ще й така підла. Ота історія з Якубом Гірнеком мала стати нам уроком, та ми з Іріс завжди сподівалися кращого... А тепер, коли наші війська вирушають до Америки й нам зусібч, як

ніколи, загрожують вороги, ми бачимо, що наша донечка — зрадниця, по вуха в злочинах... Це просто зламало мене, пане Мендрейку. Я завжди навчав її тільки добра.

— Еге ж, — поспіхом відповів чарівник. — І все-таки...

— Я й на почесну варту дивитись водив її, й на паради по святах! Вона сиділа на моїх плечах у День Імперії, коли натовп на Трафальгарській площі годину поспіль вітав прем'єр-міністра! Ви цього, мабуть, не пам'ятаєте, пане Мендрейку: ви ще такий молодий, але то була велика подія... А тепер моєї донечки вже немає: замість неї невідомо звідки взялася ця понура мерзотниця, що не шанує ні батьків, ні влади, ні вітчизни... — батьків голос зірвався.

— Який же ти дурень, матусю! — обізвалася Кіті.

Мати досі стояла на підлозі навколішки і благала чарівника:

— Тільки не до Тауера, пане Мендрейку! Будь ласка!

— Пробачте, пані Джонс, але...

— Усе гаразд, матусю, — сказала Кіті з відвертим презирством. — Вставай з колін. Він не забере мене ні до якого Тауера. Цікаво, як це в нього вийде.

— Та невже?—усміхнувся юнак. — Ви сумніваєтесь у моїх здібностях?

Кіті оглянула кімнату:

— Ви, здається, тут один...

Знову легенька посмішка:

— Це лише так здається. Ходімо, панно Джонс. Урядовий автомобіль чекає на сусідній вулиці. То ви підете самі, чи доведеться змушувати вас силоміць?

— Ні, пане Мендрейку! Нікуди я не піду!

Кіті кинулася вперед, стиснувши кулак. Від удару в обличчя юнак від летів назад і впав у крісло. Кіті переступила через матір, що корчилась на підлозі, й кинулася до дверей. Аж тут її міцно схопили за руку. То був батько — блідий, з виряченими очима.

— Тату, пусти мене!

Вона смикнула його за рукав, та батькові пальці тримали її, мов кліщі.

— Що ти наробила?! — він дивився на доньку, мов на якусь огидне чудовисько. — Що ж ти наробила?!

— Тату! Просто пусти мене. Пусти, будь ласка!

Кіті борсалась, та батько лише дужче стискав її руку. Мати потяглася з підлоги й схопила дочку за ногу — якось непевно, ніби сама не знала, чого вона хоче: чи підтримати Кіті, чи стримати її. Чарівник у кріслі ворухнувся, труснув головою, ніби собака спросоння, й поглянув на них. Його очі палали вбивчим вогнем. Він промовив кілька немилозвучних слів незнайомою мовою — й лягнув у долоні. Кіті та її батьки припинили боротьбу. Посеред кімнати заклубочилась огидна пара. В ній з'явилося щось темне: чорна фігурка з тонкими ріжками й шкірястими крилами оглянула їх і бридко посміхнулася.

Чарівник потер собі щоку й ворухнув щелепою.

— Ось дівчина, — сказав він. — Схопи її й не відпускай. Можеш дерти її за волосся, скільки заманеться.

Тварюка у відповідь хрипко запищала, залопотіла крильцями й вилетіла зі свого туманного гнізда. Батько Кіті застогнав і відпустив доньчине плече. Мати кинулася до буфету й сховала обличчя.

— Це все, на що ти здатен? — запитала Кіті. — Один жалюгідний мулер? Що ж, *прошу!*

Вона простягла руку, й тільки-но вражена тварюка вчепилась у неї, як дівчина сама схопила її за шию, розкрутила над головою й жбурнула чарівникові в лице. Мулер вибухнув з непристойним звуком. Костюм і пальто чарівника, а також меблі в кімнаті забризкало дрібними смердючими фіолетовими краплинками. Чарівник приголомшено зойкнув, однією рукою потягся за носовичком, а другою зробив якийсь таємничий знак. Біля його плеча відразу з'явилося червонопике бісеня, що тут-таки стрибнуло на буфет і роззявило пащу. З пащі вилетіла жовтогаряча блискавка, вдарила Кіті в груди й припечатала її до дверей. Мати заверещала, батько скрикнув. Бісеня переможно підскочило...

... і завмерло на середині стрибка. Кіті випросталась, обтрусилась задимлену куртку і з похмурою посмішкою поглянула на чарівника. Далі швидким порухом дістала з кишені срібний диск і націлилась. Чарівник, що люто кинувся був до неї, хутко позадкував.

— Носіть собі хоч які тісні штани, пане Мендрейку, — сказала вона, — але факт є факт: ви просто зарозумілий невмійко. Якщо ви займете мене, я вас уб'ю. На все добре. До речі, любі мамо й тату, —

вона по черзі спокійно поглянула на батьків, — не тривожтеся. Відтепер я не псуватиму вам репутації. Більше ви мене не побачите.

Сказавши це, Кіті обернулась, вийшла й зачинила за собою двері: батьки, чарівник і бісеня мовчки дивились їй навздогін. Кіті неквапом пройшла через передпокій і рушила назустріч теплому вечору. Надворі вона повернула навмання і подалася геть, ні разу не озирнувшись. Лише тоді, коли вона завернула за ріг і кинулась навікача, з її очей ринули сльози.

Натаніель

Натаніелева лють через невдалий арешт не знала меж. До Вайтгоглу він повертався похмурий, увесь час підганяючи водія й стукаючи кулаком по шкіряному сидінню щоразу, як автомобіль трохи сповільнював швидкість. Біля Міністерства внутрішніх справ він відпустив машину і, незважаючи на пізню пору, вирушив через двір до свого кабінету. Там він увімкнув світло, вмовстився в кріслі й заходився міркувати.

Прорахунок був кричущий. Те, що успіх вислизнув просто з Натаніелевих рук, робило цей прорахунок ще нестерпнішим. Хлопчині сьайнула чудова думка: пошукати ім'я Кетлін Джонс у судових архівах. Менш ніж за годину він знайшов її справу із зазначеною домашньою адресою. Ще однією вдалою думкою був візит до її батьків. Батьки виявилися безхребетними йолопами, тож його первісний намір— умовити їх затримати доньку вдома, якщо вона прийде, і тим часом таємно повідомити його, — здійснився б якнайкращим чином, якби донька сама не прийшла додому завчасно.

Та навіть і тоді все вийшло б чудово, якби дівчисько не мало якогось особливого захисту від дрібних демонів. Це турбувало... Відразу виникало порівняння з отим найманим убивцею. Питання в тому, що це таке: природні здібності чи наслідок якогось закляття... Його власні сенсори нічого такого не виявили.

Якби з ним був Бартімеус, це допомогло б пролити світло на джерело здібностей цього дівчиська і, можливо, завадило б йому втекти... Шкода, що джин тоді виконував інше завдання.

Натаніель поглянув на рукав пальта, безнадійно зіпсований рештками мулера. Він вилаявся крізь зуби. «Зарозумілий не-вмійко...»

Важко було не захопитися силою духу цього дівчати. І все ж таки Кіті Джонс дорого заплатить йому за цю образу.

Крім гніву, Натаніелеві дошкуляла ще й тривога. Він цілком міг звернутися до поліції чи попросити Вайтголл надати кулю-шпигуна для спостереження за домом її батьків. Та він цього не зробив. Він хотів добитись успіху самотужки. Якби він повернув посох, це надзвичайно поліпшило б його становище — сам прем'єр-міністр вихваляв би його до небес. Можливо, він дістав би вищу посаду, йому самому дозволили б вивчати силу посоха... А Дюваль і Вайтвел пошилися б у дурні!

Однак дівча втекло. Якщо про це стане відомо, він муситиме відповідати. Через загибель Теллоу всі його колеги не тямлять себе й казяться більше, ніж зазвичай... Ні, зараз не час помилятися. Треба мерщій відшукати це дівчисько.

Дзижчання у вусі попередило його про наближення магії. Натаніель насторожився. За мить перед ним у синій хмарі з'явився Бартімеус у подобі химери. Хлопчина протер очі й труснув головою.

— Ну? Маєш якісь новини?

— Радий тебе бачити так само! — химера нахилилася, зліпила з хмари щось на зразок подушки і вмостила на ній. — Маю! *Veni, vidi, vici* — й таке інше. Африта більше немає. Ой, як я втомився... Хоч ти, здається, втомився ще дужче. Тільки поглянь на себе!

— Ти знищив демона? — Натаніель повеселішав. Новина була добра: для Деверо це вкрай важливо.

— Еге ж! Утопив у Темзі. Містом уже повзуть чутки. До речі, твоя правда: посох поцупила саме Кіті. Ти вже спіймав її? Ні? То годі кривитися, ходімо її ловити. Ого... — химера придивилася ближче. — У тебе синець на щоці! Невже побився?

— Та ні, не побився. Дурниця.

— Поліз у бійку, мов вуличний хлопчисько! Через дівчину? Що, справа честі? Ну-ну, мені ти можеш розказати все!

— Забудь про це. Послухай... Я радий, що тобі все вдалося. А тепер треба знайти дівча.

Натаніель обережно помацав пальцем синець. Було трохи боляче.

Химера зітхнула:

— Це легше сказати, ніж зробити. З чого мені починати?

— Не знаю. Треба подумати. Поки що ти вільний. Я викличу тебе вранці.

— Гарзд.

Химера з хмарою втяглись у стіну й зникли.

***

Коли запанувала мовчанка, Натаніель трохи постояв у глибокій задумі біля стола. Вікна кабінету огорнула ніч, із вулиці не було чути ні звуку. Хлопець натомився, все його тіло аж благало негайно лягти й заснути. Але посох — надто важлива річ: його не можна втратити. Його будь-що треба знайти. Можливо, стане в пригоді довідник...

Аж тут у двері, що вели надвір, хтось постукав.

Натаніель прислухався. Серце закалатало в грудях. Ще три удари — тихі, але наполегливі.

Хто може прийти сюди такої пори? Натаніель відразу згадав того моторошного найманця... Прогнавши ці думки геть, він розправив плечі й попрямував до дверей.

Облизавши губи, він повернув клямку, прочинив двері...

Через поріг кабінету, мружачись від яскравого світла, ступив невисокий гладенький добродій. На ньому був сліпучо-зелений оксамитовий костюм, білі гетри й бузкове дорожнє пальто, застібнуте біля шиї. На голові видніла маленька замшева шапочка. Побачивши, як розгубився Натаніель, він усміхнувся.

— Привіт, мій любий хлопчику! Можна зайти? Надворі така холоднеча!

— Пане Мейкпісе! Е-е... будь ласка, заходьте, сер.

— Дякую, хлопчику, дякую!

Пан Мейкпіс жваво заскочив до кабінету. Скинувши шапочку, він спритно жбурнув її через усю кімнату — прямисінько на Гледстонове погруддя. Гість підморгнув Натаніелеві:

— Годі вже з нас цього стариганя. Чи с'як, чи так!

Хихочучи з власного дотепу, пан Мейкпіс уместився в кріслі.

— Яка несподівана честь, сер! — Натаніель стояв серед кабінету, не знаючи, що робити. — Може, хочете чаю?

— Ні, ні, Мендрейку. Сідайте, сідайте. Я просто зайшов собі побалакати, — він широко всміхнувся Натаніелеві. — Я не завадив вам

у роботі?

— Звичайно ж, ні, сер. Я саме збирався додому..

— Чудово! «Як нам потрібен сон, і як важко його здобути!», — як каже султан у лазні. Дія друга, сцена третя з моєї п'єси «Кохана дівчина зі Сходу». Бачили?

— Боюся, що ні, сер. Я тоді був ще надто молодий. А мій колишній наставник, пан Андервуд, зазвичай не ходив до театру.

— Яка шкода! Який сором! — пан Мейкпіс сумно хитнув головою.
— З такою вбогою освітою... просто дивовижно, як вам пощастило вирости таким талановитим юнаком!

— Я, звичайно, бачив «*Лебедів Аравії*», сер, — поспіхом запевнив Натаніель. — Чудовий твір! Дуже вражає...

— Гм-м... Деякі критики справді кажуть, що це мій шедевр, та я певен, що моя наступна річ, якщо над нею добре попрацювати, перевершить його. Мене надихнули нинішні американські проблеми, і я звернув увагу на Захід. Такий великий, темний континент, Мендрейку, про який ми так *мало* знаємо!.. Робоча назва п'єси — «*Спідниці і рушниці*». Там ітиметься про дівчину, що живе в лісовій глушині...

Говорячи, пан Мейкпіс водночас виробляв руками якісь чудернацькі порухи. З його долонь випливав сніп помаранчевих іскор, що полинули кімнатою і розмістилися вздовж її стін. Коли іскри зупинилися, драматург обірвав себе на півслові й підморгнув Натаніелеві:

— Бачите, хлопчику, що я зробив?

— Поставили сенсорну мережу, сер. Щоб виявити, чи не стежить хто за нами.

— Саме так. Зараз усе спокійно... Отож, хоч який цікавий буде мій наступний твір, я прийшов поговорити не про нього. Я хотів випробувати вас — адже юнак ви справді талановитий — щодо певної пропозиції.

— Це велика честь для мене, сер.

— Зрозуміло, — провадив пан Мейкпіс, — що зміст цієї невеличкої розмови повинен залишитись між нами. Якщо хоч одне словечко вийде за межі цих чотирьох стін, то нам буде непереливки. Я чув, що ви не тільки молоді й завзяті, а ще й надзвичайно кмітливі, Мендрейку. Я певен, що ви мене розумієте.

— Звичайно, сер.

Натаніель надав своєму обличчю виразу ласкавої уваги. Насправді ж ця розмова й потішила, й спантеличила його. Хлопець не мав жодної гадки, чому драматург напускає такої таємничості. Про близьку дружбу пана Мейкпіса з прем'єр-міністром знали всі, однак Натаніель ніколи не думав, що сам письменник може бути серйозним чарівником. Ба більше — проглянувши зо дві його п'єси, хлопчина вважав, що це неймовірно: як на його смак, вони були страшенною халтурою.

— Насамперед прийміть мої заслужені вітання, — мовив пан Мейкпіс. — Бунтівного африта знищено — і, як я розумію, головну роль у цьому відіграв ваш джин. Чудово! Будьте певні, що прем'єр про вас не забуде. Саме через те, правду кажучи, я й завітав до вас. Можливо, людина з вашими здібностями зможе допомогти мені в одній вельми дражливій справі.

Він помовчав, але Натаніель не відповів нічого. Розмовляти з чужою людиною слід було якнайобережніше. Хлопець поки не розумів, що Мейкпіс має на меті.

— Вранці ви були в абатстві, — провадив пан Мейкпіс, — і чули розмову членів Ради міністрів. Вашу увагу напевно привернуло те, що наш приятель пан Дюваль, начальник поліції, домігся великого впливу.

— Так, сер.

— Як командир Сірих Спин, він і раніше мав чималу владу, та водночас він не приховує, що хоче добитися більшого. Він уже скористався нинішніми прикрощами, щоб висунутись за рахунок вашої наставниці панни Вайтвел.

— Так, я звернув увагу на їхнє суперництво, — відповів Натаніель, вважаючи, що говорити більше буде нерозумно.

— М'яко сказано, Мендрейку. Отже, як особистий друг Руперта Деверо, я можу вам сказати, що мене вкрай турбує Дювалева поведінка. Амбіційні люди небезпечні, Мендрейку. Вони порушують спокій. А брутальні, неотесані особи — такі, як Дюваль, — небезпечніші вдвічі, бо не шанують своїх колег. Дюваль багато років нарощував свої впливи, підлещуючись до прем'єр-міністра й підсиджуючи інших старших міністрів. Те, що він надміру амбітна людина, — очевидно. Нещодавні події — зокрема, трагічна загибель нашого приятеля Теллоу — вельми збентежили наших старших міністрів, і це надає Дювалеві нові можливості, якими він, радше за

все, негайно скористається. Насправді — вам, Мендрейку, я можу це сказати, бо ви людина розумна й вірна, — за того впливу, який тепер має Дюваль, я побоююся заколоту!

Пан Мейкпіс, мабуть, через свій театральний досвід, говорив надзвичайно жваво: голос його то підвищувався майже до крику, аж тремтячи з обурення, то ставав низьким і глухим. Натаніель, попри всю свою обачність, зачарувався ним і присунувся ближче.

— Так, хлопчику, ви розчули як слід: саме заколоту я побоююсь і, як найближчий і найвідданіший друг пана Деверо, прагну запобігти цьому заколотові. Для цього мені потрібні спільники. Джесіка Вайтвел, безперечно, впливова особа, та з нею ми розходимось у поглядах. Вона не дуже любить театр... А от у вас, Мендрейку, я відчуваю споріднену душу. Я давно вже стежу за вашою кар'єрою, ще від тієї сумної історії з Лавлейсом. Здається мені, що ми з вами цілком могли б заприятелювати.

— Ви дуже ласкаві, сер, — поволі промовив Натаніель.

Його серце аж палало з радощів: ось воно — те, про що він так давно мріяв! Безпосередній вихід на прем'єр-міністра! Панна Вайтвел — спільник непевний. Вона щойно дала зрозуміти, що ладна пожертвувати його кар'єрою. Якщо з розумом зіграти на цьому, він може добитися швидкого просування... Можливо, що й підтримка наставниці йому не знадобиться.

Одначе справа ця небезпечна. Слід бути насторожі...

— Пан Дюваль — грізний супротивник, — щиро сказав Натаніель.
— Виступати проти нього небезпечно.

Пан Мейкпіс усміхнувся:

— Ваша правда. Хоча ви, здається, тут уже дещо застосували? Сьогодні ви відвідали державний судовий архів, а звідти негайно вирушили за якоюсь таємничою адресою до Белгема...

Сказано це було недбало, проте Натаніель заціпенів.

— Пробачте, — прожебонів він, — звідки ви знаєте?..

— Чутки, мій хлопчику, чутки! Як вірний друг пана Деверо, я маю звичку пильно дивитись і слухати. Не хвилюйтеся! Я й гадки не маю, що ви там задумали. Знаю лише, що це, судячи з усього, була ваша особиста ідея, — він усміхнувся ще ширше. — Боротьбу з заколотниками тепер доручено Дювалеві, але ви, сподіваюсь, не повідомили його про свої Дії?..

Натаніель це рішуче заперечив. У нього все аж пливло перед очима. Треба було виграти час.

— Е-е... ви говорили щось про співробітництво, сер, — мовив він. — Що ви мали на увазі?

Квентін Мейкпіс уместився зручніше.

— Посох Гледстона, — відповів він. — Саме його, й ніщо інше. З афритом упоралися, більша частина Спротиву також загинула. Все чудово. Одначе посох — могутній талісман, і той, хто ним володіє, може отримати велику владу. Можу вас запевнити: поки ми з вами отут розмовляємо, пан Дюваль докладає всіх зусиль, щоб розшукати людину, яка його викрала. І якщо він його знайде, — драматург-чарівник пильно поглянув на хлопця своїми блакитними очима, — він цілком може скористатись ним сам, замість того, щоб повернути його урядові. Цим посохом можна зруйнувати більше, ніж половину Лондона.

— Так, сер, — підтвердив Натаніель. — Я читав про цей посох і вважаю, що одержати доступ до його сили можна за допомогою лише кількох простих заклять. Дюваль цілком може скористатись ним.

— Саме так. І ми, гадаю, повинні його випередити. Якщо ви знайдете посох і особисто повернете його панові Деверо, ваше становище значно зміцниться й панові Дювалю доведеться відступити. Я теж буду у вигаші, бо прем'єр-міністр і далі фінансуватиме вистави моїх п'єс по всьому світу.. Що ви скажете про таку пропозицію?

Натаніелеві остаточно запаморочилось у голові.

— Е-е... цікавий план, сер.

— Гаразд, гаразд. От і домовились. Тільки діяти треба швидко!

Пан Мейкпіс подався вперед і ляснув Натаніеля по плечу.

Хлопчина розгублено моргнув. У своєму приятельському завзятті Мейкпіс вирішив, що згоди вже досягнуто. Так, пропозиція, звичайно, була спокуслива, але Натаніель вагався: чи немає тут пастки? Йому потрібен був час, щоб розібратися в ній. Проте часу саме й бракувало. Те, що драматург знав про його самодіяльність, захопило хлопця зненацька, й він почувався геть безпорадним. Урешті знехотя Натаніель вирішив так: якщо Мейкпіс знає про його поїздку до Белгема, ховатися з нею немає сенсу.

— Так, я вже провів деякі розслідування, — мовив він напружено, — і вважаю, що посох може перебувати в руках однієї дівчини, такої

собі Кіті Джонс.

Чарівник схвально кивнув:

— Бачу, що я не помилився у своїй високій думці про вас, Мендрейку. Де ж ця дівчина може бути зараз?

— Я... я мало не заарештував її в будинку її батьків. Цього вечора, сер. Я... розминувся з нею на якихось кілька хвилин. Щоправда, я не думаю, що посох у неї був тоді з собою.

— Гм-м... — пан Мейкпіс почував підборіддя. Він навіть не намагався розпитати в Натаніеля про подробиці. — Тепер вона, вочевидь, утекла. Розшукати її буде непросто... Хіба що ми виманимо її з укриття. Ви заарештували її батьків? Якщо поширити звістку про те, що їх допитують у в'язниці, то дівча, можливо, вилізе із схованки.

— Ні, сер. Я вже думав про це, але вони не були з нею дуже близькі. Навряд чи вона буде готова здатися владі заради них.

— Одначе це теж варіант. Щоправда, в мене є інший задум, Мендрейку. Один мій знайомий — неабиякий дбка щодо лондонського злочинного світу. Він знає стількох волоцюг, жебраків та злодюжок, що в жодному театрі не помістяться. Треба мені поговорити з ним: може, він зуміє вивести нас на цю Кіті Джонс. Якщо нам пощастить, ми вже завтра візьмемося до діла. А тим часом, хлопчику, раджу вам поїхати додому і як слід виспатись. І не забувайте: ставки — високі, а пан Дюваль — небезпечний суперник. Отож про нашу невеличку угоду— нікому ні слова!

Фартішус

Полудень. Тіні покоротшали до краю. Небо над головою — біло-блакитне, мов яєчна шкаралупа, з невеличкими симпатичними хмаринками. Сонечко любо гріє дахи в передмісті. Одне слово, найрадісніша година — час добрих справ і чесної праці. Ніби на підтвердження цього, кілька заклопотаних торговців прямують вуличками, котячи свої візки від будинку до будинку. Вони скидають капелюхи перед бабцями, гладять по голівках дітлахів, чемно всміхаються, пропонуючи свій крам. Крам і гроші переходять із рук до рук, і торговці рушають далі, висвистуючи побожні гімни.

Просто не віряться, що може статися щось лихе.

За всім цим видовищем спостерігає настовбурчена чорна тінь, що ховається в глибині розлогого бузинового куща, далі від дороги. Тінь являє собою жмуток розтріпаного чорного пір'я, з якого стирчать дзьоб і дві лапи. Гава середнього розміру — птах із репутацією нечупари й вісника зла. Гава не зводить налитих кров'ю очиць із вікон горішнього поверху великого, досить занедбаного будинку, що стоїть серед зарослого садка...

Отже, я знову нудився в засідці.

Коли тебе викликають, найголовніше — пам'ятати: все, що відбувається, власне кажучи, не твоя провина. Коли чарівник щось доручив тобі, ти виконуєш це якнайшвидше, інакше дістанеш свою частку Полум'я Знищення. Під страхом такої кари вмить забуваєш про будь-яку порядність. Це означає, що за п'ять тисяч років, які я провів на Землі, мене частенько — не з моєї волі — втягали в усілякі непевні

справи^[73]. Ні, совісті у нас, звичайно, немає, та навіть ми — досвідчені джини — часом соромимось тих наказів, які нам віддають.

От і ця справа, хоч і дрібненька, була саме така.

Гава понуро сиділа на гілці, відганяючи інших птахів простеньким Закляттям Смороду. Зараз мені не хотілось нічийого товариства.

Я сумно хитнув дзьобом. *Натаніелю, Натаніелю!* Що тут сказати? Хоч які між нами часом траплялися суперечки^[74], я до останньої миті сподівався, що він усе ж таки виявиться хоч трохи не таким, як звичайні чарівники. Колись він виявляв неабияку кмітливість... і досить помітні ознаки сердечної доброти. Була надія, що він обере *власну* життєву дорогу, а не вирушить утоптанною стежкою «влада — багатство — слава», якою прямують усі його колеги.

Чи так він учинив? Аж ніяк!

Останнім часом це становище навіть погіршало. Коли хазяїн викликав мене цього ранку, він був різкий аж до грубощів. Можливо, він досі не оговтався після загибелі свого начальника Теллоу. Хлопчисько був украй блідий і мовчазний: ані приятельської бесіди, ані змагання в дотехах. Гідної хвали за вчорашнє знищення бунтівного африта я так і не дочекався і, незважаючи на те, що прибрав по черзі кілька спокусливих жіночих подобизн, не помітив у нього ані найменшого прояву зацікавлення. Натомість одержав нове завдання — з тих, які відразу видаються огидними й сумнівними. Для Натаніеля це було дещо новеньке: до такого він опустився вперше, й це, мушу зізнатися, вельми здивувало мене.

Проте наказ є наказ. Отож через дві години я вже^[75] сидів на варті в бузиновому кущі у Белгемі.

Однією з умов завдання було те, що я мушу діяти якнайтихіше. Тільки тому я й не вломився в будинок через дах. Я знав, що моя здобич удома, радше за все, нагорі. Отож я й чекав, утупивши свої очиці у вікна.

Цей будинок не міг належати чарівникові. Облуплена фарба, прогнилі віконні рами, бур'яни, що проросли крізь щілини викладеного плиткою ганку. Досить великий, еге ж, але занедбаний і трохи сумний. У високій, по коліно, траві лежали навіть кілька дитячих іграшок.

Просидівши нерухомо з годину, гава засовалася. Хазяїн, звичайно, наказував, щоб усе було зроблено тихо, та водночас і швидко. Треба

негайно припинити байдикувати. Але все-таки я волів дочекатись, поки будинок спорожніє і моя жертва опиниться на самоті.

Ніби у відповідь на цю думку, двері зненацька відчинились— і звідти з'явилася пишнотіла, сувора жінка з полотняною господарською торбиною. Жінка пропливла піді мною й вирушила кудись далеко. Я вирішив не ховатися: для неї я був звичайнісіньким птахом. Довкола будинку не було жодного магічного захисту — ознаки того, що хтось із його мешканців здатен бачити далі першого рівня. Іншими словами, це завдання навряд чи було гідне моїх видатних талантів. Брудна й непевна справа від початку до кінця!

В одному з вікон щось ворухнулося. Кошова рука відсунула вбік заповишену фіранку, відімкнула защіпку й підняла раму. То був сигнал для мене. Гава пурхнула й полетіла через садок, мов чорні підштанки, підхоплені вітром. Вона замислено сіла на підвіконня і, ступаючи кігтистими лапами, пройшла вздовж брудних фіранок, шукаючи щілинки. Знайшовши нарешті щілинку, гава просунула туди голову і озирнулась.

Основне призначення кімнати було очевидним: біля дальньої стіни стояло ліжко. Судячи із зібганої ковдри, з цього ліжка щойно встали. Однак тепер його було захарашено безліччю маленьких дерев'яних лоточків, кожен з яких поділявся на кілька скриньок. В окремих скриньках лежали самоцвіти — агати, топази, опали, гранати, нефрит, бурштин, — усі огранені, поліровані й підібрані за розміром. В інших були тоненькі металеві смужки, шматочки різьбленої кістки чи трикутні клаптики кольорової матерії. Вздовж однієї стіни стояв простий робочий стіл, теж заставлений лоточками, стоячками з тонкими інструментами й горщиками із смердючим клеєм. В одному кутку лежав акуратний стос книжок у новеньких, ще не оздоблених різнобарвних шкіряних палітурках. Палітурки було покреслено олівцем — назначено місця майбутніх візерунків, а в центрі стола, в промінні світла двох ламп, була ще одна книжка, оздоблена наполовину. На передній палітурці товстого тому, оправленого бурою крокодиловою шкірою, блищала зірка, викладена дрібненькими червоними гранатами. Гава на підвіконні побачила, як останній камінець змастили краплинкою клею і пінцетом прилаштували його на місце.

За столом, занурившись у роботу й не помічаючи мене, сидів той самий юнак, якого я мав знайти. На ньому був досить-таки зношений халат і вицвіла блакитна піжама. На ногах, підібганих під стільцем, — теплі смугасті шкарпетки. Довге чорне волосся — аж до плечей — за своєю засмальцьованістю перевершувало навіть славнозвісні Натаніелеві патли. В кімнаті смерділо шкірою, клеєм і парубчаковим потом.

Що ж, зволікати нема чого. Тепер або ніколи, й таке інше. Вперед!

Гава зітхнула, вхопила дзьобом фіранку й швидким порухом голови розірвала її.

Переступивши підвіконня, я пурхнув на стос книжок саме тоді, коли хлопець підняв голову.

Враження він справляв не дуже гарне: лице аж обвисло складками, а очі були геть натомлені. Побачивши гаву, він розгублено пригладив волосся. Його обличчям майнув переляк, що тут-таки змінився байдужою покурою долі. Він поклав пінцет на стіл.

— Що ти за демон? — спитав він.

Гаву це трохи приголомшило:

— Ти що, носиш лінзи?

Хлопець понуро стеновав плечима:

— Моя бабуся завжди казала, що демони з'являються в подібі гав. До того ж звичайний птах не дертиме фіранку, щоб пробратися до кімнати.

Останнє зауваження було цілком справедливим.

— Якщо хочеш знати, — мовив я, — я стародавній і могутній джин. Я розмовляв із Соломоном і Птолемеєм, разом з царями минулого воював проти Морських Людей. Зараз я прибрав подобу гави... Та досить уже про мене, — я заговорив більш по-діловому. — Це ти — простолюдин Якуб Гірнек?

Хлопець кивнув.

— Гаразд. Тоді готуйся...

— Я знаю, хто прислав тебе.

— Знаєш? Звідки?

— Я давно підозрював, що швидко це станеться.

Гава здивовано моргнула:

— Отуди!.. Я й сам дізнався це тільки вранці.

— Що ж, це логічно. Він вирішив довершити свою справу.

Хлопець засунув руки в кишені халата й скрушно зітхнув. Я трохи розгубився:

— Він? Яку справу? Годі вже хлипати, мов дівчисько! Поясни все до ладу!

— Яку справу? Звичайно, вбити мене, — відповів Гірнек. — Як я розумію, ти більш тямущий демон, ніж отой, попередній. Хоч *зовні*, правду кажучи, той був страшніший. Ти якийсь кволий і настовбурчений. І маленький...

— Зачекай-но! — гава протерла очі згином крила. — Тут якась помилка! Мій хазяїн до вчорашнього дня й не чув про тебе. Він сам це мені сказав...

Тут уже розгубився хлопець:

— Як це Теллоу міг таке сказати? Він що, збожеволів?

— *Теллоу?! —* гаві з подиву аж очі стали рогом. — Стривай! До чого тут Теллоу?

— Це ж він нацькував на мене оту зелену мавпу. То я й подумав...

Я підняв крило:

— Почнімо спочатку. Мене послали сюди, щоб розшукати Якуба Гірнека. Якуб Гірнек — це ти. Так? Гаразд. Поки що все чудово. Отож я нічого не знаю про жодну зелену мавпу... і, до речі, мушу сказати тобі, що зовнішній вигляд — це ще не все. Можливо, зараз я не дуже показний із себе, та насправді — страшніший, ніж тобі здаюся.

Хлопець сумно кивнув:

— Так я й думав.

— Отож-бо, парубче! Я лютіший за всяку мавпу, яку тобі випадало бачити,—будь певен. Стривай, до чого це я? Забув... Ось що: про мавпу я нічого не знаю, й викликав мене не Теллоу. Це будь-що було б неможливо.

— Чому?

— Бо вчора ввечері його проковтнула афритка. Однак це не стосується нашої справи...

Проте з точки зору хлопця це, здається, було надзвичайно важливо. Тільки-но він почув цю новину, як просто-таки засяяв: очі вирячилися, вуста поволі розтяглись у щирій усмішці. Його тіло, яке щойно висіло на стільці, мов мішок з цементом, зненацька випросталось і ожило. Пальці вчепилися в край стола так міцно, що аж хруснули суглоби.

— Він *помер?! Та* певен?

— Бачив на власні очі. Щоправда, я був тоді пернатим змієм...

— Як це сталося?! — хлопця все це неабияк зацікавило.

— Щось він там наплутав у заклятті. Чи то слова прочитав не так, як слід, старий дурень, чи щось іще...

Гірнек усміхнувся ще ширше:

— Він його з книжки читав?

— Еге ж, із книжки. Звідки ще беруть закляття?.. Може, краще повернімося до того, з чого ми почали? Я не можу сидіти тут із тобою цілий день...

— Гаразд. Все одно дякую тобі за цю новину!

Хлопець щосили намагався опанувати себе, проте це йому не вдавалося: він усміхався, мов дурник, і хихотів. Правду кажучи, мене це добряче спантеличило.

— Послухай-но! Я з тобою серйозно розмовляю! Стережися, бо... Хай йому дідько!

Гава погрозливо ступила вперед — і зав'язла ногою в горщику з клеєм. Я ледве обтрусив його й заходився сердито чистити кігті об красчок дерев'яного лотка.

— Послухай! — гаркнув я, дряпнувши лапою. — Я прийшов сюди не для того, щоб убити тебе, як ти гадаєш. Я мушу забрати тебе з собою. І раджу тобі не пручатися.

Це трохи привело його до тями.

— Забрати мене з собою? Куди?

— Там побачиш. Одягайся! Я зачекаю.

— Ні. Ні, я не можу!

Хлопець несподівано схвилювався і заходився шалено терти обличчя й чесати руки. Я спробував його заспокоїти:

— Я не чинитиму тобі зла.

— Але ж я ніколи не виходжу з дому. Ніколи!

— У тебе немає вибору, синку. Може, надягнеш пристойніші штани? Ця піжама висить на тобі лантухом, а я літаю швидко.

— *Будь ласка!* — взявся благати він. — Я *ніколи* не виходжу з дому, розумієш? Майже три роки! Поглянь на мене! *Поглянь!* Бачиш?

Я здивовано позирнув на нього:

— Ну то й що? Так, тебе трохи рознесло. Будь певен: серед тих, хто ходить вулицями, трапляються ще гірші типи. Ти легко з цим упораєшся, якщо займатимешся спортом замість того, щоб отак сидіти

крячкою. Ховатись у власній спальні й розцяцьковувати магичні книги — хіба це життя для хлопця твоїх літ? Ще й зір собі згубиш!

— Та ні! Моя шкіра! Мої руки! Поглянь на них! Я страшний!

Тепер він просто-таки репетував, тицяючи свої руки мені під ніс і відгортаючи з лица волосся.

— Пробач, щось я не...

— Я про колір шкіри! Поглянь на руки, на обличчя! Я увесь такий!

Тепер, коли він сказав про це, я справді помітив, що його обличчя й долоні покреслені чорно-сірими смугами.

— От що! — сказав я. — Ну, й що тут такого? Я думав, ти зробив це навмисне.

У відповідь Гірнек по-дурному схлипнув. Хлопець надто засидівся на самоті. Я не дав йому часу заговорити.

— Це Чорна Молотарка, еге ж?—провадив я. — То послухай: люди племені Банджа з Великого Зімбабве раніше користувались нею — разом з іншими закляттями, — щоб стати більш привабливими. Вважалося шиком, щоб наречений був розписаний смугами перед весіллям. Жінки теж прикрашали себе таким способом, але тільки в окремих місцях. Дозволити собі таке могли хіба що багатії, бо чаклуни лупили за це, як за рідного батька. Будь-що, з точки зору племені Банджа, ти — справжній красень, — я трохи помовчав. — Крім хіба що волосся — це просто страхіття. Та, з іншого боку, в мого хазяїна волосся аж ніяк не краще, і це не заважає йому вештатись вулицями серед білого дня. Гаразд, — я почув, як унизу ляснули двері, — нам пора. Боюся, що шукати штани вже нема часу. Твоя піжама, сподіваюсь, не злетить від зустрічного вітру.

Я стрибнув до нього. Хлопчина зі страху впав зі стільця й поповз убік.

— Ні! Облиш мене!

— Пробач, не можу.

Хлопець галасував, а я чув, що внизу хтось ходить.

— Пробач, у мене просто немає вибору.

Гава зіскочила на підлогу й почала змінювати подобу. Невдовзі вона виросла до велетенських розмірів. Хлопчисько заверещав і кинувся до дверей. Знизу долинув вереск у відповідь — він лунав по-материнському. Я почув важкі кроки на сходах.

Якуб Гірнек уже вхопився за клямку, та не встиг крутнути нею. Величезний золотий дзьоб ухопив його за комір халата: лапи зі сталевими кігтями шматували килим і дряпали дошки підлоги. Хлопчина підлетів і завис у повітрі, мов безпорадне цуценя в зубах матері. Помах могутніх крил розкидав лоточки, й камінці дощем розлетілися по кімнаті. Війнуло вітром; хлопець опинився біля вікна. Крило з пурпуровим пір'ям огорнуло й заховало його. Шибка у вікні брязнула, в обличчя Якубові вдарив холодний вітер. Хлопець скрикнув, відчайдушно заборсався — й зник.

Якби хтось підійшов до вікна, він нічого не почув і не побачив би, крім тіні велетенського птаха, що ковзнула травою, й шалених зойків, які помалу вщухали в небі.

Kiti

Того дня Кіті тричі пройшла повз "Кав'ярню друїдів". Перші два рази вона не побачила нічого й нікого цікавого, та за третім разом їй пощастило. За натовпом галасливих європейських туристів, що зайняли кілька столиків скраю, вона розгледіла спокійну постать пана Гопкінса, що незворушно сидів сам-один і вимішував ложечкою своє "еспreso". Він, здавалося, повністю поринув у це заняття — і машинально підкладав цукор, грудку за грудкою, в чорну кавову суміш, проте не відсorbнув ні краплі.

Кіті довго спостерігала за ним із затінку статуї, що стояла в центрі Трафальгарської площі. Обличчя пана Гопкінса видавалося, як завжди, незворушним і цілком байдужим. Кіті ніяк не могла вгадати, що в нього на думці.

Тепер, коли її зрадили батьки, дівчина почувалася ще безпораднішою й самотнішою, ніж будь-коли. Друга голодна ніч у коморі переконала її, що слід звернутися до єдиного спільника, який у неї залишився. Вона була певна, що Нік заховався десь в укритті. Та, можливо, саме з паном Гопкінсом, який завжди тримався трохи осторонь решти Спротиву, ще пощастить зв'язатися.

І справді, він був тут і чекав у призначеному місці. Та все ж таки Кіті не поспішала підходити до нього, сповнена сумнівів.

Може, пан Гопкінс і не винен, що пограбування скінчилося катастрофою. Можливо, в жодному з тих давніх документів, які він студював, не було згадки про Гледстонового слугу. Проте Кіті чомусь здавалося, ніби саме його стримані, обдумані поради стали причиною жахливих подій у склепі. Саме пан Гопкінс звів їх з отим невідомим добродійником; саме він допоміг опрацювати увесь план. І врешті його

відомості виявились у кращому разі неповними. У гіршому ж разі — саме він необачно підвів під небезпеку їх усіх.

Та зараз, коли всі її товариші загинули, а їй самій наступали на п'яти чарівники, Кіті не мала вибору. Отож вона вийшла з-за статуї й подалася через площу до столика пана Гопкінса.

Не вітаючись, дівчина відсунула стілець і сіла. Пан Гопкінс підняв голову і, мішаючи далі каву, оглянув Кіті блідо-сірими очима. Його ложечка тихенько шкряботіла об стінки чашки. Кіті байдуже дивилася на нього. Підбіг догідливий офіціант. Дівчина мимохідь щось замовила й зачекала, поки той піде. Вона досі мовчала.

Пан Гопкінс вийняв ложечку, постукав нею об вінця чашки і акуратно поклав на стіл.

— Новини я чув, — різко промовив він. — Я вчора шукав вас цілий день.

— І не тільки ви, — сумно посміхнулася Кіті.

— Дозвольте мені сказати відразу... — пан Гопкінс замовк: до столика підійшов офіціант, урочисто поставив перед Кіті молочний коктейль, булочку в цукровій поливі й пішов собі. — Дозвольте мені сказати відразу, як... як я страшенно шкодую. Це просто жахлива трагедія.

Він знову помовчав. Кіті поглянула на нього.

— Якщо це втішить вас, мій... добродійник не тямив себе з горя.

— Дякую, — відказала Кіті. — Ні, не втішить.

— Ті відомості, які ми мали — й повністю надали їх панові Пенніфізеру, — ані словом не згадують про будь-якого сторожа, — спокійно провадив пан Гопкінс. — Про Чумне Закляття — так, але не більше. Якби ми це знали, то нізащо не зважилися б на такий план.

Кіті мовчки дивилась у склянку з коктейлем: говорити їй не хотілося. Зненацька вона відчула себе цілковито хворою.

Пан Гопкінс позирнув на неї:

— А всі інші?.. — він ще раз помовчав. — Ви — єдина, хто...

— А я думала, — гірко відповіла Кіті, — що ваші хитромудрі джерела новин уже повідомили вас про все, — вона зітхнула. — Нік теж уцілів.

— Та невже? Справді? Гаразд, гаразд... Де ж він?

— І гадки не маю. Мені до цього байдуже. Він утік, поки всі інші билися.

— Так, так. Зрозуміло...

Пан Гопкінс знову заходився крутити в пальцях ложечку. Кіті втупилася в землю. Тепер вона розуміла, що не знає, про що його просити. Він так само розгублений, як і вона. Погана річ: тепер, здається, вона справді залишилася сама.

— Зараз це, звичайно, не має значення, — заговорив нарешті пан Гопкінс, і щось у його тоні змусило Кіті пильно поглянути на нього. — Враховуючи природу трагедії, яка відбулася, все це тепер не має значення, але все ж таки... За всієї цієї небезпеки, якої ви так несподівано зазнали, й за всього лиха від втрати стількох чудових товаришів — чи вдалося вам винести з могили щось цінне?

Усі ці численні виверти вплинули на Кіті зовсім не так, як сподівався обережний пан Гопкінс. Очі дівчини вирячилися з подиву, брови поволі насупилися.

— Ваша правда, — сухо відповіла вона. — Це не має значення.

Упоравшись за два ковтки з булочкою, вона відсърбнула коктейлю.

Пан Гопкінс тим часом далі вимішував свою каву:

— То ви так нічого й не взяли? Вам не пощастило...

Він не закінчив.

Сідаючи за столик. Кіті міркувала, чи варто розповідати бібліотекареві про посох. Зрештою, їй цей посох нічим не допоможе, а добродійник, якому він потрібен для колекції, може дати за нього кругленьку суму—цих грошей вистачить на сякий-такий прожиток. Кіті вважала, що за таких обставин пан Гопкінс навряд чи заговорить про це сам і, звичайно ж, навряд чи отак відверто питатиме про здобич. Вона пригадала Єнн, яка шкодувала за покинутою торбиною зі скарбами в темному нефі, коли смерть наступала їй на п'яти, іуби в Кіті стяглися вузенькою ниточкою.

— Ми забрали з могили все, — відповіла вона. — Але винести надвір нам не вдалося нічого. Можливо, Нік щось і виніс — *я не* знаю.

Бліді очі пана Гопкінса уважно вивчали її:

— А ви самі... не взяли нічого?

— Я загубила свою торбину.

— Умгу. Зрозуміло.

— У мене там серед інших речей був плащ. Ви вже попросіть вибачення у свого добродійника. То був один зі скарбів, які він хотів одержати?

Бібліотекар ухильно махнув рукою:

— Не пам'ятаю. А що сталося з Гледстоновим посохом — ви, як я розумію, не знаєте? Мені здається, що посох йому справді був потрібен.

— Посох ніби залишився в могилі.

— Можливо... Тільки *я не чув, щоб його* виявили в абатстві. І поміж речами, з якими кістяк гасав Лондоном, його теж не було.

— Тоді його, напевно, взяв Нік... Не знаю. Яка різниця? Він не дуже цінний — ви самі про це казали.

Кіті говорила байдуже, та водночас не зводила очей з обличчя бібліотекаря. Він хитнув головою:

— Ні, не дуже. Мій добродійник буде трохи засмучений, та й годі. Він справді мріяв одержати його і ладен був добре заплатити за це.

— Ми *всі* засмучені, — відказала Кіті. — А багато хто ще й мертвий. Гадаю, він це переживе.

— Так...

Пан Гопкінс затарабанив пальцями по столу, немовби замислившись.

— Ну, — нарешті весело промовив він, — а ви, Кіті? Що ви тепер робитимете? Де житимете?

— Не знаю. Щось придумаю.

— Вам потрібна допомога? Прихисток?

— Ні, дякую. Краще нам триматись осторонь. Чарівники вже розшукали мою родину. Я не хочу піддавати небезпеці ні вас, ні вашого добродійника.

До того ж Кіті взагалі не хотілося більше водитися з паном Гопкінсом. Його явна байдужість до загибелі її товаришів насторожила дівчину, й тепер їй кортіло опинитись якнайдалі від нього.

— Насправді, — вона відсунула стілець, — мені краще піти просто зараз.

— Ваша обачність робить вам честь. Природно, що я бажаю вам щастя. Одначе перш, ніж ви підете... — пан Гопкінс почухав ніс, ніби не знаючи, як висловити таку складну думку. — Гадаю, вам варто почути те, що я дізнався з одного свого джерела. Це безпосередньо стосується вас.

Кіті, що вже зібралася йти, зупинилась:

— Мене?

— Боюся, що так. Я почув про це десь із годину тому. Це великий секрет — про нього навіть в уряді мало хто знає. Один з чарівників, що переслідують вас—на ім'я Джон Мендрейк, — вивчив ваше минуле. Він дізнався, що кілька років тому таку собі Кетлін Джонс викликали до суду у справі про напад.

— Ну то й що? — Кіті зберігала байдуже обличчя, та серце в неї шалено тьохнуло. — Це ж було так давно...

— Так, справді. Переглядаючи матеріали справи, він виявив, що ви скоїли безпричинний напад на одного зі старших чарівників, за що були засуджені до штрафу. Він розглядає це як одну з перших атак Спротиву.

— Що за дурниці! — спалахнула гнівом Кіті. —То був чистісінький випадок! Ми й гадки не мали...

— Ба більше, — провадив пан Гопкінс, — йому відомо, що цей напад ви скоїли не самі.

Кіті завмерла:

— Що?! Невже він думає...

— Пан Мендрейк вважає — чи справедливо, чи несправедливо, великого значення не має, — що ваш приятель... як його звать, до речі? Якуб...

— Гірнек. Якуб Гірнек.

— Отож. Він вважає, що молодий Гірнек теж пов'язаний із Спротивом.

— Це нісенітниця!..

— Цього ранку він вирядив свого демона, щоб той доправив вашого приятеля на допит... Лишенько, я й не думав, що це вас так засмутить!

Кіті знадобилося кілька секунд на те, щоб опанувати себе. Коли нарешті вона заговорила, голос її зривався:

— Я не бачилася з Якубом уже кілька років! Він нічого не знає...

— Пан Мендрейк неодмінно з'ясує це. Рано чи пізно.

Кіті йшла обертом голова. Вона спробувала зосередитись:

— Куди його забрали? До... до Тауера?

— Сподіваюсь, моя люба, ви не збираєтесь застосувати нічого нерозважливого, — пробурмотів пан Гопкінс. — Пана Мендрейка вважають за одного з наймогутніших молодих чарівників.

Талановитий юнак, один з улюбленців самого прем'єр-міністра. Було б необачно...

Кіті ледве стримувалась, щоб не зарепетувати на весь голос. Поки вони тут сидять, Якуба, можливо, піддають тортурам: демони, ще гірші за отой кістяк, зусібіч тягнуть до нього свої пазурі... А він ні в чому не винен—він узагалі не має до неї стосунку! Яка ж вона була дурепа! Через її необачність потрапила в халепу людина, за яку вона раніше віддала б життя.

— Я на вашому місці забув би про молодого Гірнека, — вів далі пан Гопкінс. — Ви нічого не зможете вдіяти.

— Будь ласка! — благала Кіті. — Скажіть мені: він у лондонському Тауері?

— Правду кажучи, ні. За звичайних обставин його відправили б туди. Але мені здається, що Мендрейк хоче потихеньку зробити щось своє, обійти суперників в уряді... Він таємно викрав вашого приятеля й доправив його в безпечне місце. Навряд чи те місце суворо охороняють. Але там демони...

— Я зустрічалася з Мендрейком! — люто обірвала його Кіті. Вона подалася вперед, штовхнувши склянку з коктейлем: склянка нахилилась, і напій виплеснувся на скатертину. — Зустрічалася з ним, подолала його й пішла собі. Якщо цей хлопчисько завдасть шкоди Якубові... якщо він завдасть йому хоч найменшої шкоди, то повірте мені, пане Гопкінсе: я вб'ю його власними руками! І його, й будь-якого демона, що стоятиме на моїй дорозі!

Пан Гопкінс підняв зі стола руки і знов опустив їх. Цей порух міг означати що завгодно.

— Ще одне... — запитала Кіті. — Ви знаєте, де це «безпечне місце»?

Блідо-сірі очі пильно поглянули на неї, потім моргнули.

— Так, — спокійно відповів бібліотекар. — Я знаю адресу. І можу її вам дати.

Кіті ніколи не бувала в таємній коморі пана Пенніфізера, проте знала, як працюють її двері. Вона наступила на металевий важіль, захований на підлозі серед сміття, й водночас натиснула на цеглини над дровітнею. Цеглини повільно й важко відсунулися назад. У стіні з'явилася щілина, звідки повіяло запахом хімікалій.

Протиснувшись у щілину, Кіті зачинила за собою двері.

Довкола була пітьма. Дівчина заціпеніла. Потім підняла руки й заходилась нерішуче нишпорити з обох боків, шукаючи вимикач. Спочатку — на свій превеликий страх — вона намацала щось холодне й волохате. Вона відсахнулась, але тут-таки вхопилася другою рукою за довгий шнурок.

Кіті смикнула шнурок: під стелею щось клацнуло, загуло, й спалахнуло м'яке жовтаве світло.

Дівчина з полегшенням виявила, що волохата річ — це просто каптур старої куртки, яка висить на гачку. На сусідньому гачку хилитались три торбини на довгих ременях. Кіті вибрала найбільшу, перекинула собі через плече і оглянула кімнату.

То була маленька комірчина, де по стінах — від підлоги до стелі — тяглися дерев'яні полиці. То було все, що залишилось від колекції пана Пенніфізера: магічні артефакти, що їх Кіті з товаришами понатягала за всі ці роки. Багато речей звідти вже забрали для нападу на абатство, проте дещо все-таки залишилося. Акуратні ряди вибухових куль і склянок з мулерами, зо дві кулі з елементалями, Пекельні Жезли, срібні зірочки для кидання та інша простенька зброя. Все це яскраво блищало, здається, пан Пенніфізер частенько чистив це знаряддя. Кіті уявила, як він на самоті заходив сюди й пишався своїм багатством. Ця думка чомусь збентежила її. Дівчина взялася до роботи — почала наповнювати торбину, силкуючись напхати туди якомога більше.

Далі вона підійшла до підставки з ножами, кинджалами та іншою холодною зброєю. Деякі з цих ножів, можливо, мали магічну силу; решта були просто добре нагострені. Кіті вибрала два кинджали: один — срібний — заховала до особливих піхов, припасованих до ноги, а другий застромила за пояс. Коли вона випросталась, кинджалів стало зовсім не видно під курткою.

Наступну полицю було зайнято запорошеними пляшками різного розміру, здебільшого наповненими безбарвною прозорою рідиною. Їх викрали з чарівницьких будинків, однак їхнє призначення досі залишалося незрозумілим. Кіті мимохідь позирнула на них і вирушила далі.

Останній ряд полиць займали речі, яким пан Пенніфізер так і не знайшов застосування: коштовності, прикраси, сукні, покривала, кілька картин з Центральної Європи, дрібнички зі Сходу, яскраві мушлі й камені з незрозумілими візерунками та написами. Стенлі або Гледіс розпізнавали в кожній із цих речей магічну ауру, та Спротив так і не зумів ні до чого застосувати їх. Такі речі пан Пенніфізер просто відкладав убік.

Кіті на цих полицях не треба було нічого, — аж тут, коли вона вже обернулася до виходу, їй упав в око маленький потьмянілий, геть зарослий павутинням диск, що завалився в глибину полиці.

Мендрейкове магічне дзеркало...

Сама не знаючи навіщо, Кіті взяла диск і засунула його — отак, як є, з павутинням, — до внутрішньої кишені своєї куртки. Потім нарешті повернулася до дверей, які з цього боку відмикалися звичайнісінькою клямкою. Відчинивши їх, Кіті вибралася до комори.

Посох і досі лежав на підлозі, де вона покинула його вранці. В несподіваному пориві Кіті підняла його й занесла до комори. Хоч як мало з нього користі — байдуже: її друзі загинули, щоб добути його, і тепер він мав бути схований у надійному місці. Кіті поставила посох у кутку, востаннє оглянула комору Спротиву і вимкнула світло. Двері сумно рипнули за нею. Дівчина попрямувала до сходів.

***

«Безпечне місце», де тримали Якуба, знаходилося в покинутому районі Східного Лондона, за півмилі на північ від Темзи. Кіті добре знала ці місця: то був район складів і пустищ, численні з яких обезлюдніли ще з часів повітряних бомбардувань Великої війни. Спротиву тут вистачало простору: вони здійснили кілька нападів на склади й користувалися покинутими будівлями як укриттями. Присутності чарівників тут майже не відчувалося, надто поночі. Кулішпигуни з'являлися тут лише зрідка, і сховатись від них було легко.

Безперечно, чарівник Мендрейк обрав це місце з тієї самої причини: він хотів без перешкод вести свій допит.

План Кіті — досить-таки розпливчастий — мав два варіанти. Якщо пощастить, вона витягне Якуба, а Мендрейка з його демонами затримає на місці завдяки зброї та своїй природній стійкості до магії. Після цього вона спробує відвести Якуба до порту і звідти пробратися на континент. Залишатися в Лондоні зараз не можна. А якщо це не вдасться, залишається другий, менш приємний, вихід: здатися самій— заради того, щоб Якуба відпустили. Що з нею буде після того, дівчина добре розуміла, та не вагалася ні хвилини. Надто довго вона ворогувала з чарівниками, щоб тепер турбуватись про наслідки.

Вона пробиралася через Східний Лондон кружними шляхами. О дев'ятій годині вечора з веж Сіті долинув знайомий гудок: через нещодавній напад на абатство було знову запроваджено комендантську годину. Люди, опустивши голови, поспішали по домівках. Кіті не звертала на це уваги: вона вже безліч разів порушувала комендантську годину. Проте вона все-таки звернула до покинутого скверика і з півгодини почекала там на лаві, поки вщухне шарварок. Краще наблизитися до своєї мети без зайвих свідків.

Пан Гопкінс не розпитував, що вона задумала, тож Кіті й не стала ділитися з ним своїми планами. Їй треба було тільки дізнатись адресу, а більше вона не хотіла з ним знатися. Її вразила його холодна байдужість. Відтепер вона сподівалась лише на себе.

Минула десята година. Над містом зійшов яскравий повний місяць. Кіті тихо побігла порожніми вулицями, тримаючи на плечі важку торбину. Хвилин за двадцять вона знайшла потрібне місце: коротенький завулок, обабіч якого тяглися якісь фабричні будівлі. Причаївшись у темному кутку, дівчина оглянула околицю.

Завулок був вузький, тут горіло тільки два ліхтарі: один — за кілька метрів від кутка, де ховалася Кіті, а другий — ближче до кінця дороги. Ці ліхтарі й місяць у небі ледь-ледь освітлювали довколишні будинки.

Фабричні споруди були невисокі—один-два поверхи. Деякі стояли заколочені, в інших двері й вікна були повибивані і зяли чорною порожнечою. Кіті довго роздивлялася їх, дихаючи нерухомим нічним повітрям. Вона дотримувалася правила — ніколи не перетинати в

пiтьмі незнайомий простiр. Та зараз її нiби нiщо не насторожувало. Навкруги було тихо.

В кiнці завулка, за другим лiхтарем, стояв триповерховий будинок, трохи вищий за сусiднi. На його першому поверсi, вочевидь, ранiше був гараж: посеред фасаду виднiли широкi ворота для автомобiлiв, тепер абияк запнутi сiткою. На другому й третьому поверхах були широкi суцiльнi вiкна — чи то колишнi контори, чи квартири. Всi вiкна були порожнi й темнi, крiм одного, де жеврiло непевне свiтло.

Кiтi не знала, в якому саме будинку знаходиться Мендрей-кове «безпечне мiсце». Однак це освiтлене вiкно—єдине на весь завулок — вiдразу привернуло її увагу. Кiлька хвилин вона пильно роздивлялась його, та врештi так нiчого й не змогла розiбрати: вiкно було затягнуто якоюсь завiскою. До того ж i вiдстань була надто далека.

Нiч випала холодна. Кiтi шморгнула носом i витерла його рукавом. Серце боляче калатало в грудях, та дiвчина не звертала на це уваги. Настав час дiяти.

Вона вибралася на тротуар навпроти першого лiхтаря i крадькома подалася вперед, тримаючись однією рукою за стiну, а другу поклавши на торбину. Очi її не знали спокою, стежачи водночас за вулицею, за мовчазними будiвлями, за чорними вiкнами нагорi, за вiкном, запнутим завiскою, попереду. Ступивши кiлька крокiв, вона зупинялась i слухала, однак мiсто мовчало, замкнувшись у собi, тож Кiтi рушала далi.

Ось Кiтi опинилася навпроти будинку з вибитими дверима. Вона пильно спостерiгала за ним, проходячи мимо; поза шкiрою бiг мороз. Проте всерединi нiщо не ворушилось.

Вона була вже досить близько, щоб побачити, що освiтлене вiкно нагорi запнуто брудним полотном. Полотно, вочевидь, було не дуже цупке, бо дiвчина помітила за ним чийось тiнь. Вона силкувалася розгледiти цю тiнь уважнiше, та марно: силует був виразно людський, але бiльше нiчого розiбрати не вдавалося.

Кiтi прокралася вулицею трохи далi. Лiворуч вiд не! були ще однi вибитi дверi, а за ними — темрява. Дiвчинi знову стало дiбки волосся, коли вона проходила повз цей будинок. Вона заглянула всередину — там також не було нiчого тривожного. Тiльки нiс трохи зморщився: з порожнього будинку вiйнуло запахом тварин. Мабуть, коти... Чи

бездоглядні пси, що живуть у покинутих районах великих міст... Кіті вирушила далі.

Порівнявшись із другим ліхтарем, вона заходилася розглядати будинок, що стояв у кінці завулку. Всередині широкого в'їзду до гаража, перед сіткою, вона помітила вузькі двері в бічній стіні. Знадвору здавалося, що ці двері навіть відчинено.

Надто вже добре, щоб бути правдою? Можливо. Останніми роками Кіті звикла ставитися до всього, що видається надміру легким, з великою осторогою. Треба як слід озирнутись, перш ніж підходити до цих занадто гостинних дверей.

Кіті рушила вперед і за наступні кілька секунд побачила ще дві речі.

По-перше, в освітленому вікні — лише на мить — знову майнула тінь, і цього разу Кіті чітко розгледіла силует. Її серце тьохнуло: тепер вона достеменно знала, що Якуб тут.

А по-друге, внизу, трохи попереду, через дорогу.. Світло ліхтаря падало на стіну будинку, що стояв навпроти. У стіні було вузьке вікно, а за ним — прочинені двері, й Кіті, пробираючись уперед, звернула увагу, що світло знадвору лягає на підлоту всередині дому довгою косою смугою. Цю смуту було добре видно крізь двері. І ще Кіті помітила, — а помітивши, завмерла на середині кроку, — що скраю цієї косої смуги чітко видніє людська тінь.

Незнайомець, вочевидь, стояв біля вікна, притулившись зсередини до стіни будинку, бо на силуеті було помітно тільки ніс і брови. Ніс і брови були досить великі — мабуть, тому вони й стирчали далі, ніж сподівався їхній власник. А загалом він причаївся чудово...

Кіті, ледве дихаючи, теж притулилася до стіни. їй зненацька спало на думку: вона пройшла вже двоє таких вибитих дверей, а до кінця завулку їх залишається принаймні ще двоє. Цілком можливо, що в кожному такому місці ховається нишпорка. Тільки-но вона дістанеться до будівлі в кінці завулку, як пастка замкнеться.

Хто ж поставив цю пастку? Мендрейк? Чи... — то була нова й моторозна думка, — чи пан Гопкінс?

Кіті рипнула зубами з люті. Якщо вона рушить далі, то потрапить в оточення. Якщо відступить, то віддасть Якуба на поталу долі, яку приготували йому чарівники. Перший варіант, судячи з усього, дорівнює самогубству, але другому слід запобігти будь-якою ціною.

Кіті поправила ремінь торбини так, щоб її зручніше було дістати, і розстебнула замок. Стиснула в руці першу-ліпшу зброю — то був Пекельний Жезл, — і рушила вперед, не зводячи очей з постаті за вибитими дверима.

Постать не ворушилася. Кіті пробиралася далі вздовж стіни.

Аж тут із ніші перед нею виступив якийсь чоловік.

Його темно-сіра уніформа майже цілком зливалася з нічною пільмою. Навіть тепер, коли він стояв за два кроки від Кіті, його високу дужу постать було ледве видно — такий собі привид, що з'явився зі світу тіней. Однак голос, хрипкий і басовитий, був аж ніяк не примарний:

— Нічна поліція! Вас заарештовано! Поставте торбину на землю і оберніться лицем до стіни!

Кіті нічого не відповіла. Вона тихенько позадкувала на середину дороги, далі від вибитих дверей за спиною. Пекельний Жезл надійно лежав у руці.

Полісмен, однак, не переслідував її:

— Це ваш останній шанс. Зупиніться й покладіть на землю зброю! Інакше ви будете знищені!

Кіті задкувала далі. Краєм ока вона помітила, як праворуч щось ворушиться — постать у вибитих дверях. Чоловік нахилився вперед — і водночас його риси змінилися. Довгий ніс витягся ще дужче, підборіддя зникло зовсім, випуклий лоб подався назад, над головою піднялися гострі вуха. На мить в освітленому вікні перед Кіті майнув чорний звірячий писок, а потім він опустився нижче й пропав з очей.

Силует у вибитих дверях теж зник. Із дому долинуло сопіння, а потім звук, ніби рветься полотно.

Кіті вишкірила зуби й позирнула в бік полісмена, що стояв на тротуарі. Він теж мінявся: плечі посунулись уперед і вниз, одяг лопнув по швах — і з-під нього з'явилася жорстка, наїжачена шерсть. Очі блиснули в темряві жовтим вогнем, зуби люто клацнули, голова сховалася в затінку.

Цього для Кіті було занадто. Вона обернулася і кинулася навтікача.

В кінці завулку, в темряві збоку від ліхтаря, походжало щось чотириноге. Кіті побачила його вогненні очі, нервово ковтнула слину й відчула звірячий сморід.

Вона зупинилась і завагалась. Із вибитих дверей праворуч від неї вискочив ще один темний присадкуватий силует. Побачивши Кіті, він клацнув зубами й помчав до неї.

Кіті жбурнула жезл.

Він упав на бруківку між передніми лапами звіра, тріснув — і викинув високий стовп вогню. Пролунав вереск — цілком людський. Вовк став дибки, махаючи передніми лапами, наче боксер, упав на спину й закрутився, силкуючись відповзти.

В руці Кіті вже була наготові куля — яка саме, дівчина й сама не знала. Вона кинулася до найближчого заколоченого вікна на першому поверсі й побурнула туди кулю. Хвиля вітру мало не збила її з ніг. Брязнуло скло, на бруківку посипались уламки цегли. Кіті майнула до пробитого отвору, порізала руку друзкою скла, що застрягла в рамі; перекотилась — і підхопилась уже в кімнаті.

Знадвору лунало гарчання і скрегіт пазурів по бруківці.

Кімната перед Кіті була порожня, та з її глибини вели кудись у пільму вузькі сходи. Дівчина кинулася туди, тулячи поранену руку до куртки, щоб утамувати біль.

На першій сходинці вона зупинилась і повернулася до вікна.

В отвір заскочив вовк із роззявленою пащею. Куля влучила йому просто в писк.

Кімнату вмить залило водою. Кіті впала на нижні сходи, на мить її засліпило. Коли ж вона врешті розплющила очі, потік води вже плив геть, дзюркотячи й булькаючи в неї під ногами. Вовк зник.

Кіті помчала сходами вгору.

У горішній кімнаті виявилось кілька відчинених вікон; на підлогу падали сріблясті смуги місячного світла. Внизу, на вулиці, хтось завив. Кіті хутко оглянула кімнату, не знайшла виходу й розлючено вилаялась. Найгірше, що вона не могла навіть прикрити собі спину: біля сходів не було ні дверей, ні люка. Знизу вже було чути, як хтось великий плюскотить по воді.

Кіті позадкувала від сходів до найближчого вікна. Вікно було старе, рама геть вигнила, шибки брязкотіли. Кіті копнула раму ногою — на всі боки полетіли тріски й друзки скла. Рама ще не встигла вдаритись об бруківку, як дівчина вже стояла у вікні, задерши голову й шукаючи, за що вчепитися б. Сріблясте місячне світло осявало її обличчя.

Внизу, на вулиці, крутилася й ляскала зубами вовча тінь, давлячи важкими лапами друзки скла. Кіті відчувала, що тварюка дивиться на неї, відчайдушно бажаючи, щоб дівчина впала.

Хтось промчав сходами, та так стрімко, що мало не вривався в протилежну стіну. Кіті помітила міцний карниз десь за фут над вікном. Вона жбурнула в кімнату кулю, вхопилася за цей карниз, напруживши м'язи, й зашкряботіла кедами об край віконного отвору. Поранена долоня нагадала про себе болем.

Під нею гримнув вибух. Із вікна, мало не обпікши їй кеди, вискочили жовто-зелені язики полум'я, осяявши на мить вулицю, ніби якимось бляклим сонцем.

Магічний спалах погас. Кіті висіла на стіні, шукаючи нової опори для пальців. Знайшла, намацала, переконалася, що опора надійна. Полізла вгору. До парапету недалеко, а за ним, напевно, дах... Туди дівчина й намагалася потрапити.

Голод та безсоння знесли її, руки й ноги були немовби налиті водою. Хвилини через дві Кіті зупинилася, щоб перепочити.

Знизу, напрочуд зблизька, долинув шурхіт, дряпання й сопіння. Кіті обережно, вчепившись пальцями в цеглу, озирнулася через плече на вулицю, залиту місячним світлом. На півдороги до бруківки вона побачила тінь, що швидко дряпалася на стіну. Задля цього перевертень трохи змінив свою вовчу подобу: замість лап були руки з довгими кігтистими пальцями, на звірячих передніх ногах з'явилися людські лікті, і м'язи так само змінилися, щоб пасувати кісткам. Голова, однак, залишилася вовчою: роззявлена паща, блискучі зуби, висолоплений набік язик. Жовті очі зирили просто в бік Кіті.

Побачивши таке, дівчина ледь не впала в безодню. Опанувавши себе, вона тісніше притулилася до цегляної стіни, перенесла вагу на одну руку, а другу — вільну — засунула в торбину. Намацала першу-ліпшу кулю, націлилась і впустила кулю прямісінько на свого ворога.

Куля, виблискуючи, полетіла вниз, на якийсь дюйм розминулася з волохатою спиною перевертня — і за мить розбилася об бруківку, коротко спалахнувши полум'ям.

Вовк глухо загарчав і далі подряпався вгору.

Кіті, прикусивши губу, також полізла далі. Хоч як боліло їй тіло, вона відчайдушно дерлася на дах, щомиті чекаючи, що її нога от-от

опиниться в кігтях... Сопіння звіра було чути зовсім поряд — за якихось кілька футів.

Ось і парапет... Кіті зі стогоном підтяглася, переповзла на дах, спіткнулась і впала. Ремінь торбини перекрутився; дівчина ніяк не могла дістати з неї зняття. Кіті перевернулася на спину. Цієї ж миті над парапетом поволі піднялася голова вовка, що жадібно винюхував кривавий слід її пораненої долоні. Жовті очі блиснули й вирячились на неї.

Кіті сунула руку до потаємних піхов і витягла кинджал.

Вона підхопилася.

Вовк несподівано плавним рухом перескочив через парапет — і опинився на даху, припавши на всі чотири лапи, опустивши голову й напруживши м'язи. Він пильно оглядав Кіті, оцінюючи її сили й вирішуючи, стрибнути чи ні. Дівчина погрозово махнула кинджалом.

— Бачиш? — хрипко промовила вона. — Він срібний, зрозумів?

Вовк скося позирнув на неї. Поволі піднявся на задні лапи: його згорблена спина витяглась і випросталась. Тепер він стояв по-людськи, височіючи над Кіті й трохи погойдуючись, готовий кинутись на неї.

Вільною рукою Кіті порпалася в торбині, шукаючи нової зброї. Вона знала, що магічних зняття у неї залишилося небагато...

Вовк стрибнув, махнув кігтистою лапою, клацнув зубами. Кіті ухилилась і вдарила кинджалом знизу вгору. Вовк напрочуд пискливо заверещав, простяг лапу і боляче захопив Кіті за плече. Кігті подерли ремінь торбини, й вона впала на дах. Кіті вдарила ще раз. Вовк відскочив назад, на безпечну відстань. Кіті теж позадкувала. Подерте плече стугоніло болем. Вовк затискав невеличку рану в боці й скрушно хитав головою, дивлячись на Кіті. Рана, судячи з усього, була легка. Деякий час вони кружляли одне навпроти одного, осяяні сріблястим місяцем. Кіті тепер ледве вистачало сили замахнутись кинджалом.

Вовк витяг кігтисту задню лапу й підтягнув торбину ближче до себе, щоб Кіті не змогла її дістати. І тихенько, басовито захихотів.

За спиною щось шурхнуло. Кіті наважилася на мить озирнутись. З іншого кінця будинку дах утворював невисокий гребінь. На гребені стояли два вовки: коли дівчина помітила їх, вони саме підтюпцем вирушили до неї.

Кіті витягла з-за пояса другий кинджал, проте її ліва рука майже зацімила через поранене плече. Пальці ледь-ледь стискали руків'я.

Дівчина мимохідь подумала, чи не розумніше буде кинутися з даху — краще вже швидка смерть, ніж вовчі лабети...

Ні, так чинять хіба що боягузи. Треба якнайдорожче продати своє життя.

Троє вовків насувались на неї: двоє — на чотирьох лапах, третій — на двох, як людина. Кіті відгорнула волосся назад і востаннє замахнулася своїми кинджалами.

Натаніель

— Оце то нудьга! — сказав джин. — Нічого не буде.

Натаніель, що походжав туди-сюди кімнатою, зупинився.

— А я кажу, що буде! Мовчи собі. Якщо я захочу дізнатися твою думку, то спитаю тебе, — хлопець відчував, що говорить не дуже переконливо. Він позирнув на годинник, щоб додати собі впевненості. — Ще тільки-но звечоріло.

— Еге ж, еге ж! Я бачу, що ти до біса впевнений у перемозі! Аж цілу стежку на підлозі протоптав. А ще я бачу, що ти голодний як вовк, бо взяти з собою щось попоїсти забув!

— Їжа нам не знадобиться. Дівчисько от-от з'явиться. А тепер — замовкни!

Джин, що вмостився на старому комоді й знову прибрав подобу хлопчика-єгиптянина, виразно позіхнув:

— Усі геніальні плани мають свої вади. Дрібні похибки, через які вони й провалюються. Такі вже ви, люди, зроду недосконалі. Дівчисько не прийде, ти його чекатимеш, попоїсти ти не взяв, тож ви з вашим полоненим помрете з голоду.

Натаніель насупився:

— Щодо полоненого не турбуйся. З *ним усе* гаразд.

— Правду, кажучи, я досить-таки голодний...

Якуб Гірнек сидів на хиткому стільці в кутку кімнати. Під старою вояцькою шинеллю, яку джин відшукав на горищі «безпечного місця», на хлопцеві були тільки піжама й пара домашніх шкарпеток.

— Я навіть не снідав, — додав він, мимоволі гойдаючись на своєму ветхому стільці. — Я аж ніяк не відмовився б попоїсти.

— Бачиш? — обізвався джин. — Він таки голодний!

— Ніякий він не голодний. А якщо має хоч трохи кебети, то сидітиме й мовчатиме.

Натаніель знову взявся походжати туди-сюди, скоса позираючи на полоненого. Гірнек, здається, вже оговтався від жаху, нав'язаного польотом, а оскільки відразу після того його замкнули в порожньому будинку, де ніхто не міг його побачити, панічний страх хлопця перед власним обличчям теж ущух. Ув'язнення не дуже його тривожило, що дещо пантеличило Натаніеля, — хоч і не дивно: Гірнек і без того провів кілька років у добровільному ув'язненні.

Чарівник раз по раз поглядав на вікно, запнуте полотном. Він ледве тамував бажання підійти до нього й визирнути. Терпіння... Дівчисько прийде. На все потрібен час.

— Пограймося? — хлопчина-єгиптянин усміхнувся йому з комода. — Знайду зараз м'яча, кільце на стіну й навчу вас ацтекської гри в м'яч. Дуже весела гра — треба закинути м'яч у кільце, відбиваючи його колінами й ліктями! Це єдине правило... А ще тих, хто програв, приносять у жертву. Я дуже добре граю в неї — самі побачите.

Натаніель утомлено махнув рукою:

— Ні.

— То, може, в піжмурки?

Натаніель глибоко вдихнув і поволі видихнув через ніс. Зберігати спокій і без того було важко, а цей джин ще й балакає без упину.. Ставка була надто висока, тож про наслідки невдачі не хотілося навіть думати.

Вранці його таємно відвідав пан Мейкпіс — і приніс новини. Його знайомий із злочинного світу вважав, що зуміє вийти на зв'язок з утікачкою Кіті Джонс: виманити її з укриття вдасться за допомогою хорошої принади. Кмітливий і винахідливий Натаніель тут-таки згадав про друга її дитинства — Якуба Гірнека, який фігурував у судовій справі і якому Кіті була щиро віддана. Судячи з того, що чарівник знав про неї, — тут Натаніель обережно помацав синець на щоці, — дівчина не побоїться прийти до Гірнека на допомогу, якщо той опиниться в небезпеці.

Решта все було просто. Натаніель швиденько влаштував викрадення Гірнека, а Мейкпіс повідомив про це свого знайомого. Тепер залишалось тільки чекати.

— Агов!

Натаніель підняв голову: джин манив його до себе, по-змовницьки моргаючи й киваючи.

— Чого тобі?

— Ходи-но сюди на хвилинку. Я дещо скажу тобі на вушко.

Він виразно кивнув у бік Гірнека, що досі гойдався на стільці в кутку.

Натаніель, зітхнувши, підійшов до джина:

— Ну, що?

Джин нахилився до нього з комода.

— Я оце думаю... — зашепотів він. — Що буде, коли про це дізнається твоя дорогенька панна Вайтвел? Вона ж не знає, що ти спіймав цього хлопчину, еге ж? Щось я не розумію, яку гру ти задумав. Зазвичай ти такий слухняний, завжди на задніх лапках ходиш...

Натяк влучив у ціль. Натаніель вишкірився:

— Це все в минулому. Вона нічого не знатиме, аж поки я спіймаю дівчисько й заволодію посохом. А тоді їй доведеться плескати в долоні разом з усіма. Я буду надто близький до Деверо, тож їм залишиться тільки висловлювати захоплення.

Хлопчисько сів на комоді, підібгавши ноги, мов єгипетський писар:

— Ти ж не сам це задумав. Хтось допоміг тобі все це влаштувати. Той, хто знав, як відшукати дівчину й сказати їй, де ми. А ти не знаєш, де вона, бо інакше давно спіймав би її.

— Я маю зв'язки.

— Еге ж. Зв'язки, яким багато що відомо про Спротив. Будь обачніший. Нате. Ще невідомо, хто на кого працює. Отой кудлатий начальник поліції віддав би свою правицю, аби довести, що ти в спілці з цими зрадниками. Якщо він довідається, що ти маєш із ними справи...

— Ніяких справ я з ними не маю!

— Диви, як ти зарепетував! Невже це правда?

— Неправда! Я просто так кажу. Я ж хочу заарештувати її—хіба ні? Тільки хочу зробити це по-своєму!

— Чудово. То з ким же в тебе зв'язки? Звідки він — чи вона — стільки знає про цю дівчину? Ось про що тобі варто довідатися!

— Це не має значення. І я більше не хочу про це розмовляти.

Натаніель обернувся до джина спиною. Джин, безперечно, мав рацію: Мейкпіс надто легко знайшов лазівку до злочинного світу.

Щоправда, театральний люд — народ підозріливий: напевно Мейкпіс знайомий з усілякими простолюдинами — акторами, танцюристами, письменниками, — які перебувають на самісінькому порозі лондонських нетрів. Цей несподіваний спільник тривожив Натаніеля, та водночас хлопець аж ніяк не гребував скористатись плодами цього співробітництва, за умови, що воно завершиться вдало. Проте якщо Дюваль чи Вайтвел виявлять, що він орудує в них за спиною, його становище стане вельми ризикованим. То була головна небезпека, якій Натаніель піддавав себе. Цього ранку вони обоє вимагали звіту про його дії, і обом він збрехав. Від цього хлопцеві досі бігав мороз поза шкірою.

Якуб Гірнек жалібно підняв руку:

— Пробачте, сер...

— Що?

— Пане Мендрейку, я трохи змерз...

— То встаньте й погуляйте кімнатою. Тільки щоб я не бачив цих дурних шкарпеток!

Гірнек, щільно закутавшись у шинель, взявся походжати кімнатою; його смугасті, наче льодяники, шкарпетки зухвало визирали з-під піжамних штанів.

— Просто не віряться, що *хто-небудь* ризикуватиме життям заради такого типа, — зауважив джин. — Навіть на місці рідної матусі я відвернувся б від цього Гірнека!

— Ти не бачив цієї Кіті, — заперечив Натаніель. — Вона прийде по нього.

— Не прийде, — Гірнек тепер стояв біля вікна й почув останні слова. — Колись ми приятлювали, але тепер між нами нічого немає. Я її вже кілька років не бачив.

— І все-таки вона прийде, — наполягав Натаніель.

— Відтоді, як... як моє обличчя було спотворено, — провадив юнак. Голос його тремтів з жалю до себе.

— Слухай-но, ти вже набрид мені! — вибухнув гнівом Натаніель. — Все в тебе гаразд з обличчям! Говорити можеш? Бачити й чути можеш? От і гаразд. Годі нарікати! Мені й гірші лиця траплялися!

— От і я йому те саме казав! — джин недбало підвівся й тихо зіскочив з комода. — Знайшов чого бідкатися! Поглянь на *своє* обличчя — ти теж назавжди зостанешся таким, однак не боїшся показуватись

цілому світу! Що вас обох по-справжньому псує, то це зачіска. Навіть борсучі хвости — й ті бувають охайніші! Ану, дайте мені ножиці й п'ять хвилин часу..

Натаніель вирячив очі. Він спробував навести в кімнаті хоч якийсь лад. Ухопивши Гірнека за комір, він обернув його геть від вікна.

— Ходіть назад до стільця! — гаркнув він. — Сідайте! Ащодо тебе, — звернувся він до джина, — то цю адресу мали передати дівчині кілька годин тому. Напевно, вона вже в дорозі — й з посохом, бо зараз це найпотужніша зброя в її руках. Коли вона з'явиться на сходах, куля-шпигун це помітить, і тут пролунає сигнал тривоги. Ти повинен її роззброїти, тільки-но вона сюди зайде, а потім передати посох мені й запобігти їй втечі. Зрозумів?

— Авжеж, начальнику! Ба більше: ти це кажеш уже вчетверте, якщо не вп'яте.

— Найголовніше, пам'ятай про посох. Це надзвичайно важлива річ.

— Кому ж іще знати це, як не мені? Не забувай: я бачив падіння Праги...

Натаніель пирхнув і знову взявся походжати кімнатою. Аж тут із вулиці долинув якийсь гамір. Хлопчина здивовано обернувся до джина:

— Що це таке?

— Голос. Людський.

— Чуєш?.. Знову!

— Хочеш, я погляну? — джин показав на вікно.

— Тільки щоб тебе не помітили!

Хлопчик-єгиптянин побокував до вікна — й пропав. Полотном пробіг жук-скарабей. Десь за вікном спалахнуло яскраве світло. Натаніель нервово тупцяв посеред кімнати:

— Ну, що?

— Здається, прийшла твоя дівчина, — джинів голос лунав ніби здалека. — Може, поглянеш сам?

Рвучко відсунувши полотно, Натаніель визирнув з вікна — саме вчасно, щоб помітити, як ближче до дальнього кінця завулка з'явилась невисока вогненна стіна. Вогонь майже відразу згас. Завулок, щойно безлюдний, був повен тіней — хтось із них біг на двох ногах, хтось на чотирьох, а дехто ніяк не міг обрати, що з цього краще, але все-таки

теж вистрибував у яскравому місячному світлі. Щось затріскотіло, потім завило. Натаніель відчув, як блідне його обличчя.

— Хай йому біс! Нічна поліція!

Гримнув ще один вибух. Підлога під ногами здригнулася. Тоненька жвава двонога постать перебігла вулицю і майнула до свіжого отвору в стіні будинку. Один з вовків погнався за нею, та його збило з ніг новим вибухом.

Жук-скарабей підбадьорливо свиснув:

— Яке вдале використання кулі з елементалями! Кмітливе дівча. Та все одно — навряд чи йому пощастить утекти від цілого загону.

— Скільки їх там?

— З десятеро, а може, й більше. Поглянь, онде вони скачуть дахами.

— Гадаєш, вони спіймають її?

— Спіймають і зжеруть. Вони розлючені й жадають крові.

— Гаразд... — Натаніель відійшов від вікна. Він прийняв рішення.

— Бартімеусе! — наказав він. — Піди й забери її. Ми не можемо ризикувати тим, що її вб'ють.

Жук-скарабей обурено відповів:

— Ще одна славна роботка! Чудово. Ти певен? Це значить, що ти кидаєш виклик самому начальникові поліції!

— Якщо пощастить, він навіть не дізнається, що це я. Занеси її... — Натаніель швиденько подумав і лягнув пальцями, — до старої бібліотеки — тієї, де ми з тобою ховались від Лавлейсових демонів. А я заберу полоненого й зустрінуся з тобою згодом. Нам усім треба забиратися звідси.

— Отут я з тобою згоден. Гаразд. Ану, відійди.

Жук відбіг підвіконням якнайдалі від вікна, піднявся на задні ніжки й показав вусиками на шибку. Блиснув спалах, війнуло жарким повітрям. У склі з'явилась нерівна діра. Жук розправив крильця і з гудінням зник у темряві.

Натаніель озирнувся — саме вчасно, щоб побачити стілець, який летів просто йому в голову.

Приголомшений, хлопець упав на підлогу. В очах усе закрутилось: одним оком Натаніель побачив Якуба Гірнека, що кинув стілець убік і помчав до дверей. Хлопець вигукнув закляття арамейською мовою: біля його плеча з'явилося бісеня й пожбурило блискавкою в задню

частину Гірнекових піжамних штанів. Затріскотіла підпалена матерія, пролунав зойк. Бісеня, зробивши свою справу, зникло. Гірнек зупинився, вхопився за сідниці, але тут-таки знову пошкунтильгав до дверей.

Натаніель тим часом уже підхопився. Він кинувся вперед, нахилився, незграбно вхопив одну Гірнекову ногу в смугастій шкарпетці й смикнув її вбік. Гірнек упав. Натаніель навалився на нього й заходився шалено лупцювати по обличчю; Гірнек відповідав тим самим. Кілька хвилин вони отак качалися по підлозі.

— Що за огидне видовище!

Натаніель, що саме скубав Гірнека за волосся, завмер. Тоді поволі підняв голову.

На дверях стояла Джейн Фаррар, а з-за її плечей виглядали двоє кремезних чолов'яг із нічної поліції. На Джейн була свіжовипрасувана уніформа й кутастий кашкет «Сірих Спин». Очі її аж палали відвертим презирством. Один з полісменів, що стояли за нею, басовито гаркнув.

Натаніель спробував хоч якось пояснити те, що тут коїлось, одначе так і не зміг нічого придумати. Джейн Фаррар скрушно хитнула головою.

— Як низько часом падають могутні, пане Мендрейку! — сказала вона. — Облиште, якщо можете, цього напіводягненого простолюдина. Вас заарештовано за зраду.

На вулиці — вовкулаки, позаду — в будинку — Натаніель. Що ви обрали б на моєму місці? Правду кажучи, я радів уже з того, що хоч ненадовго звідти вирвався.

Поведінка хлопця тривожила мене дедалі більше. За ті роки, що минули від нашої першої зустрічі, він — безперечно, завдяки дбайливому вихованню Вайтвел — перетворився на малого підлабузника, що старанно виконує накази й водночас шукає змоги для власного просування. Тепер він із власної волі пнеться зі шкіри, діє потаємно — і багато чим ризикує. Сам він до такого додуматись не міг. Хтось підучив його; хтось смикає його за ниточки, мов ляльку. Я міг би багато чого сказати про Натаніеля — дещо навіть таке, що по-людськи й не висловиш, — та ніколи ще він не поведився отак по-ляльковому.

Справи, схоже, ставали кепськими.

Унизу панував безлад. По вулиці всюди, серед куп битої цегли й скла, лежали поранені вовкулаки. Вони корчилися, стогнали й хапалися за боки, змінюючи подобу з кожною новою судою. Людина, вовк, людина, вовк... Це найголовніша проблема перевертнів: контролювати її не можна. Біль чи потрясіння — і подоба змінюється сама собою^[76].

«Це дівчисько впоралося якнайменш із п'ятьма, — подумав я. — Крім того, якого рознесло на шматки кулею з елементалями». Проте

ще декілька вовкулак метушились завулком цілісінькі, тоді як інші, трохи кмітливіші, гарячково видряпувались на дах по димарях чи шукали пожежні драбини.

Живими їх залишилося дев'ятеро чи десятеро. З такою кількістю перевертнів не впоратися жодній людині.

І все ж таки дівчина досі боролася: тепер я бачив її — невеличку постать, що крутилася на даху. В обох її руках щось виблискувало — вона відчайдушно вимахувала своєю зброєю, намагаючись утримувати на відстані трьох вовків. Та чорні силуети щомиті наближались до неї.

Жук-скарабей, за всіх своїх переваг, безпорадний у бою. До того ж із цими коротенькими крильцями мені знадобилася б принаймні година, щоб дістатися до місця подій. Тому я перемінив подобу, зо два рази махнув широкими червоними крилами — і за мить опинився просто над вовкулаками. Мої крила затулили місяць, зануливши чотири постаті на даху в найчорнішу темряву. Для більшої переконливості я виверг моторошний крик, із яким птах Рок падає на слонів, щоб викрасти їхнє дитинча^[77].

Усе це справило належний ефект. Один з вовків перелякано наїжачився, відскочив на метр і з виттям зник за парапетом. Інший став дибки — й дістав удар пташиними кігтями прямисінько в груди. Він підлетів у повітря, мов волохатий футбольний м'яч, і з гуркотом приземлився десь за димарем.

Третій, що по-людському стояв на задніх лапах, був спритніший і кмітливіший. Поява птаха Рока не меншою мірою приголомшила й дівчину: вона роззявила рота, здивовано зирячи на моє розкішне пір'я, і опустила свої кинджали. Вовк відразу мовчки стрибнув на неї, цілячи в горло.

Його зуби гучно клацнули в порожнечі, розсипавши довкола яскраві іскри.

Дівчина була вже за кілька метрів від мене й піднімалася вище. Розпатлане волосся затуляло їй обличчя; ноги пацали над дахом, що стрімко меншав, і над завулком, повним перевертнів. Обурене і розчароване виття невдовзі вщухло внизу — і ми зненацька залишилися самі, високо над незліченними вогнями міста. Мої рятівні крила несли її до тихого пристановища.

— Ой! Моя нога! Ой! А-а! Це ж срібло, хай тобі дідько! Ану припини!

Дівча раз по раз штрикало мене кинджалом у лапу біля самісіньких кігтів. Тільки уявіть — у ту саму лапу, що не давала їй упасти на закіптюжені димарі Східного Лондона! Це вже занадто! Я натякнув на це з усім своїм природженим красномовством.

— Не треба лягтися, демоне, — відповіла вона, облишивши на мить мене штрикати. Через шалений вітер голос її лунав кволо й пискливо. — Мені байдуже. Я хочу померти.

— Будь певна, якби я міг посприяти тобі... Припини!

Новий болючий укол — і новий напад нудоти. Від срібла мене завжди нудить. Ще трохи — й ми обоє звалимося вниз! Я добряче трусонув дівча — так, що воно мало не відкусило собі язика, — й кинджали попадали в нього з рук. Проте воно й тут не заспокоїлось — заходилося борсатись і викручуватись із моїх лап. Птах Рок міцніше стиснув кігті:

— Припини крутитися, дівчатко! Впустити я тебе не впусчу, а от потримати над димарем чинбарні можу.

— Мені байдуже!

— Або занурити тебе в Темзу.

— Мені байдуже!

— Чи занести до очисних споруд у Розергайті, й там...

— Мені байдуже, байдуже, байдуже!

Здавалося, зараз її поб'є грець від люті й горя, тож мені знадобилася вся сила птаха Рока, щоб не дати їй вирватись.

— Кіті Джонс! — промовив я, не зводячи очей з вогнів Північного Лондона. — Невже ти не хочеш знову побачити Якуба Гірнека?

Отут вона замовкла, скорилася й замислилася. Кілька хвилин ми летіли серед любої тиші. Я використав цей перепочинок, щоб трохи покружляти над дахами — подивитись, чи немає довкола кульшпигунів. Усе було гаразд. Ми полетіли далі.

Потім звідкілясь із-під мене долинув голос — трохи стриманіший, ніж досі, але так само запальний.

— Демоне, — запитав він, — чому ти не дав вовкам розтерзати мене? Я знаю, що ти й твої господарі все одно збираєтесь убити мене.

— Щодо цього я нічого сказати не можу, — відповів птах Рок. — Проте можеш подякувати мені, якщо захочеш.

— Ти зараз несеш мене побачитися з Якубом?

— Так. Якщо все вийде, як задумано.

— А потім?

Я помовчав. Мені саме сяйнула чудова думка.

— Ну? Відповідай! І кажи правду, якщо можеш!

Птах Рок відповів поблажливим тоном, намагаючись змінити тему:

— Я б на твоєму місці був обережніший, люба. Це нерозумно — кепкувати, коли ти висиш у повітрі^[78].

— Ти ж усе одно не впустиш мене. Сам щойно казав.

— Отакої! Я й забув! — птах Рок зітхнув. — Правду кажучи, я не знаю, що тебе чекає. А тепер хвилинку помовч. Я заходжу на посадку.

Ми поринули в темряву, перетнули океан жовтогарячих вогнів і спустились на вулицю, де колись ми з хлопчиськом ховалися під час пожежі в Андервуда. Зруйнована бібліотека стояла на своєму давньому місці: я бачив її темні обриси, затиснуті між двома яскраво освітленими крамничками. За останні роки будівля зазнала ще більшої руйни: в даху — на місці великого скляного вікна — тепер видніла здоровенна діра. Наближаючись до неї, птах Рок трохи зменшився, старанно розрахував посадку і опустив дівча в діру ногами вперед, наче лист у поштову скриньку. Ми опинилися в просторі, схожому на печеру й освітленому то там, то тут смугами місячного проміння. Лише на безпечній відстані від підлоги, захаращеної сміттям, я випустив дівчину^[79]. Вона з криком упала на землю й покотилася вбік.

Я сів трохи віддалік і роздивився її як слід. Еге ж, це те саме дівча з провулку, що намагалося відібрати в мене Амулет Самарканда. Тепер воно вирросло, схудло й здавалося втомленим, обличчя витяглося і зблідло, очі дивилися насторожено. Мабуть, кілька останніх років далися їй взнаки, а вже кілька останніх хвилин — і поготів. Одна рука немічно висіла, плече було розпанахано, й на ньому засохла кров. Проте погляд її був, як і раніше, зухвалий. Дівчина обережно підхопилася й, випнувши підборіддя, вирячилась на мене крізь місячне проміння.

— Щось тут не дуже затишно, — пхикнула вона. — Ти що, не міг вибрати чистішого місця? Я сподівалася принаймні на Тауер.

— Тут затишніше, ніж у Тауері. Повір мені, — відповів птах Рок, гострячи кіготь об стіну. Я був не в гуморі, щоб розбалакувати.

— Ну, й що ж далі? Де Якуб? Де чарівники?

— Скоро прибудуть.

— Скоро? Ото ще мені диво! — вона взялася в боки. — Я думала, ти спритніший. А тут — сміх та й годі!

Я підняв свою велетенську чубату голову.

— Послухай-но! — мовив я. — Не забувай, що я тільки-но врятував тебе з лабетів нічної поліції. Могли б мені й подякувати, панночко!

Птах Рок промовисто постукав кігтями об підлогу й поглянув на дівчину такими очима, що будь-який перський моряк давно кинувся б за борт.

Дівчина відповіла мені кислим поглядом:

— Іди ти до дідька, демоне! Я зневажаю й тебе, й твою злобу. Ти не залякаєш мене!

— Та невже?

— Еге ж. Ти просто дурне бісеня. І пір'я в тебе запліснявіле.

— Що? — птах Рок поспіхом оглянув себе. — Бридня! Це просто так здається в місячному світлі.

— Цікаво, як воно ще не повипадало! Я бачила голубів з кращим пір'ям!

— Послухай-но...

— Я нищила *справді* могутніх демонів! — вигукнула вона. — І не лякатимусь якоїсь перерослої курки!

От нахабне дівчисько!

— Славетний птах Рок — не єдина моя подоба, — відповів я з гіркою величчю.—Це лиш одне із сотень облич, які я здатен приборати. Ось поглянь...

Птах Рок нашорошив пір'я. Я по черзі перетворився: на страхітливого мінотавра з кривавими очицями, з пащі якого текла піна; на гранітну химеру, що хижо клацала щелепами; на велетенську змію, що плювалася отрутою; на привид, який моторошно стогнав; на оживлений труп, що йшов кімнатою, й на ацтекський череп, що ширяв у повітрі, виблискуючи в п'їтмі. Одне слово, найкращі зразки найогиднішого. [\[80\]](#)

— Ну? — значуще поцікавився череп. — Що ти скажеш тепер?

Дівчина гучно ковтнула слину.

— Непогано, — зізналася вона. —Тільки всі ці подоби надто вже великі й показні. А от щось невеличке тобі не під силу.

— Ще й як під силу!

— Не під силу перетворитись на щось маленьке — скажімо, таке, щоб залізти... хоча б до тієї пляшки!—стежачи краєм ока за мною, вона показала на шийку пляшки з-під пива, що стриміла з купи сміття.

Давня витівка! Таке мені пропонували вже з сотню разів! Череп повільно загойдався в повітрі і всміхнувся^[81]:

— Хороша спроба. Але я на таке давно вже не ловлюся^[82]. А тепер, — провадив я, — може, сядеш і відпочинеш? Ти натомилася, як собака.

Дівчина пирхнула, набундючилась і, скривившись від болю, згорнула на грудях руки. Я бачив, як вона озирається, шукаючи виходу.

— Тільки без штучок, — попередив я. — Бо зараз дістанеш деревиною по голові.

— В зуби її візьмеш, чи що?

Ого, яка гордунка! Череп у відповідь зник — і обернувся на Птолемея. Я обрав цю подобу мимоволі — просто вона завжди була моєю улюбленою^[83], — та щойно я перемінився, як вона здригнулась і позадкувала:

— Це ти! Отой демон у провулку!

— Ну й чого так хвилюватися? Я тоді не займав тебе. Це ти на мене накинулась.

Дівчина знову пирхнула:

— Еге ж, то правда. Тоді мене теж ледь не зловила нічна поліція.

— Слід бути обачнішою. А навіщо вам тоді знадобився Амулет Самарканда?

Дівчина спантеличено поглянула на мене:

— Що? Отой камінець? Він же був чарівний, хіба ні? Ми тоді викрадали магичні артефакти. То була мета нашого товариства — грабувати чарівників і намагатись використовувати їхнє знаряддя. Дурна ідея. Справді дурна, — вона копнула цеглину. — О-ой!

— Як я розумію, ти зневірилася в цій стратегії?

— Атож! Після того, як через неї ми всі загинули...

— Крім тебе.

Її очі блиснули в темряві:

— Ти справді думаєш, ніби я переживу цю ніч?

Отут вона мала рацію.

— Заздалегідь ніколи не знаєш, — палко заперечив я. — Може, мій хазяїн і помилує тебе. Він уже врятував тебе від вовків.

Дівчина задерла ніс:

— Твій хазяїн? А як його звать?

— Він називає себе Джон Мендрейк.

Присяга не дозволяла мені сказати більше.

— То це *він*? Отой бундючний бовдур?

— О, то ви вже зустрічалися?

— Аж двічі. За другим разом я добре натовкла йому пику.

— Та невже? Не дивно, що він про це мовчить!

Ця дівчина подобалась мені дедалі більше. Правду кажучи, вона була як ковток свіжого повітря. За всі довгі століття свого рабства я напрочуд мало спілкувався з простолюдом — чарівники здебільшого оточують нас таємничим ореолом і тримають далеко від звичайних людей. Усіх простолюдинів, з якими мені випадало по-справжньому розмовляти, можна перелічити по кігтях однієї лапи. Зазвичай це невдячна справа — щось на кшталт розмови дельфіна з устрицею, — та часом трапляються й винятки. Ця Кіті Джонс була одним з таких винятків. Мені подобалась її манера.

Я ляснув пальцями: невелике закляття Світла злетіло до стелі й примостилося між кроквами. Потім я витяг із найближчої купи сміття кілька дощок і шматків шлакоблоку і спорудив з них щось на зразок стільця.

— Сідай, — запропонував я. — Вмощуйся зручніше. Отак. То ти, виходить, натовкла Джонові Мендрейку пику?

Вона відповіла з похмурым задоволенням:

— Так. А тобі це, здається, до вподоби?

Я припинив хихотіти:

— А хіба це так помітно?

— Дивно. Адже ви з ним однаково сповнені злоби, й ти виконуєш будь-яку його забаганку.

— Сповнені злоби? Річ у тім, що *він*—хазяїн, а я — слуга, розумієш? Я — його раб! І я не маю вибору.

Її верхня губа скривилася:

— Ти просто виконуєш накази? Авжеж. *Чудове* виправдання!

— Ще б пак, якщо непослух означає певну загибель! Спробувала б ти сама, що таке Полум'я Знищення! А я подивився б, чи до вподоби це тобі.

Вона спохмурніла:

— Це просто побрехенька. Невже ти хочеш сказати, що коїш усе зло не з власної волі?

— Я висловився б трохи по-іншому, але в цілому — так. Усі ми — від бісів до афритів — коримося волі чарівників. І нічого з цим не можемо вдіяти. Ми в полоні. Ось, наприклад, зараз я мушу допомагати Мендрейкові й захищати його, чи до вподоби це мені, чи ні!

— Ганьба, — рішуче сказала вона. — Просто ганьба.

І справді, висловивши це вголос, я зрозумів, яка це ганьба. Ми, раби, провели стільки часу у своїх кайданах, що вже майже не говоримо про них^[84]. Коли ж я почув у власному голосі покору й послух, мені стало огидно аж до глибини моєї сутності. Я спробував затамувати сором шляхетним гнівом.

— Але ж ми боремось! — заперечив я. — Ми застаємо їх зненацька, коли вони припускаються помилок, і викривляємо їхні накази, де тільки можемо! Ми під'юджуємо їх ворогувати один з одним, перегризати один одному горлянки! Ми надаємо їм змогу купатися в розкошах, аж поки їхні тіла розжиріють, а мізки так подурнішають, що вони вже не бачитимуть власного занепаду! Ми робимо все, що можемо. А це більше, ніж вдається вам — *людям!*

У відповідь дівча зареготало дивним, уривчастим сміхом.

— А що я, по-твоєму, намагалася робити всі ці роки? Дратувати уряд, викрадати артефакти, розбурхувати столицю — все це було марної Я могла б так само зробитися секретаркою, як і хотіла моя матуся... Мої друзі чи загинули, чи збочили з дороги, і все це через демонів, таких, як ти! І не кажи мені, що вас це не тішить! Ота тварюка в склепі раділа кожній секунді цього... — вона шалено здригнулася всім тілом, замовкла й заходилася терти долонями очі.

— Ну, бувають і винятки... — почав я й замовк.

Між нами ніби впала нетривка стіна: плечі дівчини затремтіли й вона зненацька заридала, аж пересмикуючись від довго стримуваного горя. Ридала вона мовчки, затиснувши рота кулаком, — немовби не хотіла мене бентежити. Я навіть не знав, що тут сказати. Все це було страшенно незручно. Плакала вона довго, тож я вмовився збоку, підібгавши ноги, чемно відвернувся і вступився в темряву.

Де ж цей хлопчисько? Гаразд, гаразд... Напевно, вичікує.

"Ганьба. Просто ганьба". Хоч як я силкувався забути ці слова, вони ніби далі лунали серед нічної тиші й гризли мене зсередини.

Кіті нарешті опанувала себе. Останні відчайдушні схлипування вщухли. Вона тяжко зітхнула. В напівзруйнованій будівлі було темно, крім невеликого простору під самісінькою стелею, де сяяв магічний вогник. Сяйво його вже послабшало. Демон сидів поруч, досі в подібі смаглявого хлопчини, вбраного в білу єгипетську спідничку. Обличчя його було обернене в інший бік, і магічне світло кидало тіні на тоненьку шию та голі плечі. Він здавався напрочуд худорлявим.

— Якщо це втішить тебе, — мовив демон, не обертаючись, — я знищив отого африта з могили.

Кіті кахикнула, випростала спину, відкинула волосся, що затуляло їй очі. Відповіла вона не одразу. Відчайдушна безнадія, що огорнула дівчину, коли демон поніс її в небо, змінилася раптовою скорботою за втраченими друзями. Кіті тепер було самотньо й наморочилось у голові. І все ж таки вона намагалася зосередитись.

Тікати? Так, *можна* спробувати втекти... Та не можна забувати про Якуба — треба його дочекатися. Якщо він, звичайно, справді прийде... Кіті спохмурніла: тут їй доводилось вірити демонові на слово. Може, все-таки краще втекти?... Вона озирнулася, шукаючи натхнення.

— Ти вбив його? — байдуже запитала вона. — Як?

Поблизу було видно сходи: отже, вона принаймні на другому поверсі. Більшу частину вікон заколочено...

— Утопив у Темзі. Після стількох літ він геть збожеволів. Прив'язав свою сутність до Гледстонових кісток. І не хотів — чи не міг — звільнитися. Сумна історія, але так уже вийшло. Він загрожував усьому живому — і джинам, і людям, — тож нехай краще спочиває на глибині в кількасот метрів.

— Умгу, зрозуміло...

Ось недалеко розбите вікно: може, вдасться вискочити надвір через нього. Демон, звичайно, може застосувати якусь магію, але стійкість допоможе їй — вона прорветься. Вискочить на вулицю, десь заховається...

— Сподіваюсь, ти не чинитимеш нічого необачного, — мовив зненацька хлопчина-єгиптянин.

Кіті винувато здригнулася:

— Ні.

— Щось ти задумала — це чути з твого голосу. Не роби цього. Я не вдаватимусь до магічної зброї. Я багато чого надивився. І твої здібності теж мені відомі — я вже бачив таке раніше. Я просто жбурну в тебе цеглиною, й квіт.

Кіті прикусила губу й неохоче облишила думку про втечу... одначе ненадовго.

— Як це — «бачив таке раніше»? — запитала вона. — Тоді, в провулку?

Хлопчина позирнув на неї через плече:

— І тоді, звичайно, теж. Твої приятелі витримали досить потужне Пекельне Закляття. Проте я мав на увазі — раніше, задовго до того, як ваші дорогенькі лондонські чарівники задумали стрибнути вище голови. Часом таке трапляється. Рано чи пізно... До речі, тобі не здається, що цей клятий Мендрейк міг би вже й прийти, враховуючи, що поставлено на карту? Ми тут уже з годину сидимо крячкою.

Кіті насупилась:

— Тобто ти вже зустрічав таких людей, як я?

— Атож! Кількадесят разів. Як я розумію, чарівники не дають вам читати книжки з історії — немає нічого дивного, що ти така незнайка, — демон, не підводячись, обернувся до неї. — А як іще, по-твоєму, занепав Карфаген? А Персія? А Рим? Звичайно, їх оточували вороги, ладні скористатися слабкістю великих імперій, та насправді їх знищили *внутрішні* чвари. Ромул Августул, скажімо, провів половину свого царювання за приборканням власного народу, і увесь цей час Італію грабували вусаті остготи. Імператорські джини, бач, більше не мали влади над плебеями. А чому? Бо серед плебеїв з'явилося багато таких, як ти, — стійких до магії. Вибухи, Потoki, Пекельні Закляття — все це ледве обпалювало їм бороди. Люди врешті це зрозуміли і схотіли добитись якихось прав, скинути чарівників. Запанував такий

безлад, що ніхто й не помітив варварських орд, аж поки ті зруйнували Рим, — хлопчина почухав носа. — Як на мене, то було певне полегшення. Новий початок, і таке інше. Після цього у Вічному місті довго-довго не було чарівників.

Кіті розгублено заморгала. Історію вона знала поганенько, тож усі ці імена й назви майже нічого для неї не означали. Проте сама думка була для неї зрозуміла—й від того ще більше несподівана.

— Ти хочеш сказати, що римляни здебільшого були стійкі до магії?

— Аж ніякі Хіба що відсотків з тридцять. Звичайно ж, різною мірою. Для хорошого повстання більше й не треба.

— Але ж нас ніколи не було більше одинадцяти! А Лондон такий величезний!

— Одинадцяти відсотків? Для початку непогано...

— Ні! Одинадцяти осіб! І все!

Хлопчина підняв брови:

— Як на мене, ваша система вербування була не найкраща. З іншого боку, минуло замало часу. Скільки років тому Гледстон відчинив свою крамничку? Десять із півтори сотні? Ось тобі й відповідь. Стійкість до магії поширюється не так швидко. Чарівники володіли Римом п'ятсот років, перш ніж там почалися народні повстання. В місті накопичується дедалі більше магії. Дедалі більше дітей народжується з тими чи іншими здібностями. Ось ти, наприклад, що іще можеш робити? Бачити нас можеш?

— Ні, — Кіті скривилася. — Це вміли Енн і Фред. А в мене лише... здібність до виживання.

— Це теж важлива здібність, — усміхнувся хлопчина. — Не варто легковажити нею.

— Стенлі ще вмів бачити магію в речах. Саме так ми помітили, що в тебе є отой камінець...

— Який?.. Так-так, Амулет Самарканда! Ця здібність — іще один талант. Отже, серед усього населення Лондона нині зароджуються найрізноманітніші таланти. І таких людей, напевно, вже сотні. Тільки ти не забувай, що здебільшого вони не мають і гадки про свої здібності. На те, щоб вони про це дізналися, потрібен час. Ти, скажімо, як довідалася про свій талант?

Кіті не відразу пригадала, що цей витончений, чемний і напрочуд розумний хлопчина—насправді демон, огидна й небезпечна тварюка.

Вона вже розтулила вуста, але завагалася. Хлопець сердито вирячив очі й підняв руки:

— Тільки не думай, що я відразу комусь про це розповім, тим паче своєму господареві. Я йому нічим не завдячую. І водночас не збираюся нічого витягати з тебе силоміць. Я ж не чарівник!

У цих його словах пролунала образа.

— Один демон напустив на мене Чорну Молотарку, — мимоволі, несподівано для себе самої, призналася Кіті.

— Так, так! Мавпа Теллоу! Я й забув! — хлопчина ліниво позіхнув. — Тобі приємно буде дізнатися, що Теллоу загинув. Його зжерла афритка. І зжерла, правду кажучи, вельми витончено. Ні, жодних подробиць я тобі не розповідатиму, поки не розкажеш про себе... То що сталося після Молотарки?

Кіті знехотя почала свою розповідь. Коли вона закінчила, демон сумно стенув плечима:

— Проблема Пенніфізера, як бачиш, полягала в тому, що він був надто схожий на чарівників. Жадібний, потайний і вузьколюбий. Він надто полюбляв таємниці, хотів, щоб усе належало тільки йому. Не дивно, що вас зібралося лише одинадцять. Якщо вже хочеш влаштувати революцію, то ось тобі моя порада: залучи на свій бік якнайбільше людей. А ви зі своїми вибухами й крадіжками зайшли в глухий кут.

Кіті насупилась. Щира демонова впевненість у своїй правді ображала її.

— Мабуть, так.

— Не «мабуть», а справді так. Найголовніше — освіта. Знання про минуле. Ось чому чарівники так погано навчають вас. Закластися ладен: вас тільки й годували, що патріотичною жуйкою на тему «Чому Британія така велика», — він захихотів. — Найдивовижніше, що поява в людей стійкості до магії завжди застає зненацька й самих чарівників. Кожна імперія думає, ніби вона не така, як інші, і з нею нічого такого не станеться. Вони забувають уроки минулого, навіть нещодавнього. Гледстон не взяв би Прагу так швидко, якби половина чеського війська не влаштувала тоді страйк. Це серйозно послабило імперію. Та мій хазяїн і його приятелі вже забули про цей факт. Він і гадки не має, як тобі пощастило тоді здолати мулера. До речі, вони з Гірнеком і справді

надто вже запізнюються... Здається мені, що з ними сталося щось недобре. На щастя, не найгірше, бо мене б тут уже не було.

Якуб! Кіті так захопилася словами демона, що геть забула про свого приятеля! Дівчина почервоніла. Вона ж розмовляє з *ворогом* — убивцею, викрадачем, підступним нелюдом... Як вона могла не пам'ятати про це?

— Знаєш, — довірчим тоном провадив демон, — я ось чого не можу зрозуміти... Навіщо ти прийшла по цього Гірнека? Ти ж мусила зрозуміти, що це пастка. Він сам казав, що ви не бачились уже багато років.

— Не бачились. Але ж він потрапив у цю халепу через мене! — проскреготіла Кіті.

— Та-а-ак, — скривився демон. — Та все ж мені це дивно...

— Що *ти* можеш про це знати, демоне?! — Кіті аж зблідла з люті. — Ти ж чудовисько! Як ти смієш навіть *уявляти* мої почуття!

Дівчина аж кипіла гнівом. Хлопчина цокнув язиком:

— Дозволь мені дати тобі дружню пораду. Ось тобі, скажімо, сподобається, якщо тебе зватимуть «черв'яком жіночої статі»? Так само, коли ти звертаєшся до духа, такого, як я, слово «демон», правду кажучи, трохи принижує нас обох. Правильний термін буде «джин», до якого можна додати такі означення, як «шляхетний» або «осяйний». Це просто питання ввічливості — щоб нам з тобою й далі залишатися друзями.

Кіті хрипко зареготала:

— Яка дружба може бути з демоном?

— Зазвичай ніякої. Рівень мислення все-таки надто різний. Та часом бувало... — він замовк у глибокій задумі.

— Та невже?

— Повір мені.

— Коли ж таке бувало?

— Давно... нема різниці, — хлопець-єгиптянин стенив плечима.

— Ти все вигадуєш!

Кіті чекала продовження, та хлопчина роздивлявся на свої нігті й мовчав.

Аж нарешті дівчина заговорила:

— То навіщо ж Мендрейк врятував мене від вовків? Не розумію.

Хлопчина пирхнув:

— Це ж очевидно. Йому потрібен посох.

— Цей посох? Навіщо?

— А ти як гадаєш? Заради влади. Він хоче заволодіти ним раніше за всіх.

Хлопчина говорив сухо й уривчасто. У нього, здається, зіпсувався настрій. Аж тут Кіті нарешті зрозуміла:

— Ти хочеш сказати, що цей посох — цінна річ?

— Авжеж! Посох самого Гледстона! Ви ж про це знали. Інакше навіщо було вдиратися до могили?

Кіті пригадала театральну ложу й золотий ключ, кинутий на підлогу так, щоб потрапити їй на очі. Вона почула голос незнайомого добродійника, що згадав про посох ніби мимохідь. Побачила бліді очі Гопкінса й почула, як він тихенько питає її про посох. їй стало млясо — вона зрозуміла, що її зрадили.

— То ти не знала?! — джин не зводив з неї очей. — Тебе заманили в пастку! Хто? Отой Гопкінс?

— Так, — знічено відповіла Кіті. — І хтось іще — його обличчя я так і не бачила.

— Шкода. Це напевно був хтось із провідних чарівників. А хто саме — можеш обрати будь-кого. Усі вони один одного варті. І завжди ладні звалити брудну роботу на іншого — чи то людину, чи то джина, — він моргнув, ніби йому сяйнула раптова думка. — Про голема ти, мабуть, нічого не знаєш?

Кіті це слово було незнайоме. Вона хитнула головою.

— Так я й думав. Це велика бридка магічна тварюка, що останнім часом сіє безлад у цілому Лондоні. Хтось ним керує — мені дуже кортіло б дізнатися, хто саме. Хоча б тому, що він мене ледве не вбив.

Хлопчина здавався таким обуреним, що Кіті ледь затамувала усмішку.

— А я думала, що ти — шляхетний джин надзвичайної сили! — зауважила вона. — Як це той голем подолав тебе?

— Він стійкий до магії. А коли я підходжу близько, він висотує мої сили. Тобі його легше зупинити, ніж мені.

Він промовив це так, ніби то була найбільша нісенітниця на світі.

— Красенько дякую! — наїжачилась Кіті.

— Я не жартую. Вся големова сила — в рукописі, вкладеному до його рота. Якщо підібратися ближче й витягти той папір, голем

повернеться до свого хазяїна й знов обернеться на глину. Я таке колись уже бачив у Празі.

Кіті неухважно кивнула:

— Як на мене, це не так важко.

— Еге ж. Тільки спочатку треба проникнути крізь задушливу чорну хмару, яка його оточує.

— Ой... справді.

— І не потрапити під його кулаки, що ламають бетонні стіни...

— Ой...

— А решта—справді дурниця.

— Ну, коли це так просто,—з запалом поцікавилася Кіті, — то чому ж чарівники досі не зупинили його?

Джин холодно посміхнувся:

— Для цього треба особистої хоробрості. Вони самі ніколи нічого не роблять — тільки на нас і сподіваються. Мендрейк наказує — я корюся. Він сидить удома, а я йду і ризикую життям. Отак воно ведеться.

Голос хлопчини зробився старечим і натовленим. Кіті кивнула:

— Еге ж, тобі важко...

Джин стелував плечима:

— Таке воно, життя. Вибору в нас немає. Тому мені й стало цікаво, навіщо ти прийшла рятувати Гірнека. Зрозумій сама: вчинок то був дурний, і ніхто тебе не змушував це робити. Тебе ніхто нічого робити не змушує. Ти чиниш по-дурному, але з найкращих міркувань. Повір, мені так приємно це бачити після стількох років на службі в чарівників...

— І зовсім не по-дурному! — заперечила Кіті. — А ти давно служиш чарівникам?

— П'ять тисяч років. Чи навіть більше. Щоправда, з перервами на одне-два століття, але варто занепасти одній імперії, як їй на зміну негайно з'являється інша. Британія — лише остання з них.

Кіті поглянула в п'тьму:

—То врешті має занепасти й Британія...

— Атож. Вона вже береться тріщинами. Більше читай—тоді зрозумієш загальні тенденції. Ого, внизу хтось є! Нарешті...

Хлопчина підхопився. Кіті теж підвелася. Вона так само почула зі сходів шаркотіння ніг і приглушену лайку. Її серце шалено закалатало.

Дівчина знову подумала, чи не краще буде втекти, й затамувала це поривання.

Джин з усмішкою поглянув на неї. Блиснули сліпучо-білі зуби.

— Ти знаєш, із тобою було приємно побалакати, — сказав він. —
Сподіваюсь, мені не накажуть убити тебе.

Дівчина з демоном стояли поряд у темряві й чекали. Кроки на сходах гучнішали.

Натаніель

Натаніеля привезли до Вайтголлу в броньованому лімузині, в супроводі Джейн Фаррар і трьох мовчазних службовців нічної поліції. Ліворуч від нього сидів Якуб Гірнек, праворуч — полісмен. Натаніель помітив, що полісменові штани геть подерті, а нігті на великих мозолястих руках обламані. Повітря було повне різкого мускусного запаху. Хлопець поглянув на Джейн Фаррар, що незворушно сиділа попереду, і зненацька впіймав себе на думці — чи не вовкулака й вона. Проте навряд: дівчина була надто стриманої вдачі й стрункої статури. Щоправда, напевно тут ніколи не скажеш...

У Вестмінстер-Голлі Натаніеля з Якубом відвели прямісінько до великого приймального залу, де під стелею мерехтіли кулі-шпигуни, а за полірованим столом сиділи прем'єр-міністр та інші високі особи. На столі перед міністрами не було жодних лакоминок, що свідчило про надзвичайну серйозність ситуації. Перед кожним стояла лише пляшечка з мінеральною водою й склянка. Начальник поліції сидів тепер на почесному місці біля прем'єр-міністра, і його лице аж світилося задоволенням. Панну Вайтвел відтіснили кудись на протилежний кінець стола. Натаніель навіть не поглянув на неї. Він не зводив очей з прем'єр-міністра, намагаючись хоч щось угадати з його обличчя, проте пан Деверо втупився вниз, у стіл.

Нікого, крім старілих міністрів, тут не було. Не було й пана Мейкпіса.

Полісмени, що конвоювали Натаніеля, віддали честь Дювалеві й за його знаком покинули зал. Джейн Фаррар виступила вперед і делікатно кахикнула.

Пан Деверо підняв голову. Він зітхнув як людина, що їй належить виконати вельми прикрий обов'язок.

— Слухаю вас, панно Фаррар. Ви хотіли про щось доповісти?

— Так, сер. Пан Дюваль уже повідомив вас про подробиці?

— Так, він дещо згадував. Коротше, будь ласка.

— Дякую, сер. Ми вже кілька днів спостерігали за діяльністю Джона Мендрейка. Нашу увагу привернули деякі дрібні суперечності в його нещодавніх діях: останнім часом його вчинки стали підозріло двозначні й непослідовні.

— Я заперечую! — якомога улесливіше перервав її Натаніель. — Мій демон знищив збожеволілого африта. Що ж тут двозначного?

Пан Деверо підняв руку:

— Так-так, Мендрейку. Я ще надам вам слово. А поки що мовчіть, будь ласка.

Джейн Фаррар знову кахикнула:

— Дозвольте уточнити, сер. Останні кілька днів Джон Мендрейк неодноразово їздив Лондоном з незрозумілою метою. І це — під час кризи, коли всі чарівники мали залишатись у Вестмінстері для отримання наказів. Сьогодні по обіді, коли він знову відбув у невідомому напрямку, ми відрядили за ним кулі-шпигуни. Ми стежили за ним аж до будинку в Східному Лондоні, де він зустрівся зі своїм демоном і цим підозріливим юнаком. Вони зупинилися там, явно на когось чекаючи. Ми вирішили виставити поблизу кількох нічних полісменів. Сьогодні проти ночі поблизу будинку з'явилася дівчина, що прямувала туди. Коли полісмени зупинили її, вона вчинила опір арешту. Дівчина була серйозно озброєна: двоє наших людей загинули, а четверо тяжко поранені під час сутички. Наші полісмени, однак, уже готові були затримати її, коли раптом з'явився демон пана Мендрейка й допоміг підозрюваній утекти. Саме тоді я й вирішила заарештувати пана Мендрейка.

Прем'єр-міністр відсORBнув води:

— А що то за дівчина?

— Ми вважаємо, сер, що вона — один з членів Спротиву. Та, що вижила після нападу на абатство. Мендрейк, вочевидь, уже деякий час підтримував з нею зв'язок. Саме він допоміг їй уникнути правосуддя. Я вважаю, що найкраще буде винести цю справу на ваш розгляд.

— Так, справді, — чорні очі пана Деверо деякий час вивчали Натаніеля. — А коли ваші люди зупинили дівчину, Гледстонів посох був у неї?

Джейн Фаррар набундючила губи:

— Ні, сер, посоха в неї не було.

— Дозвольте, сер, я все поясню...

— Ні, Мендрейку, не дозволяю. Ви хочете щось додати, Генрі?

Начальник поліції під час доповіді своєї підлеглої нетерпляче совався в кріслі. Тепер він подався вперед і поклав свої міцні руки на стіл долонями вниз. Він повільно крутив головою, обводячи очима всіх міністрів по черзі.

— У мене, Руперте, давно вже були підозри щодо цього хлопчиська, — почав він. — Ще коли я вперше його побачив, то сказав собі: «Цей Мендрейк напрочуд талановитий і завзятий, але щось у ньому не так — якийсь він потайний». Тож тепер ми знаємо все: до чого він прагнув, як утерся в довіру до бідолашної Джесіки, як вона — попри його юний вік — надала йому відповідальну посаду в Міністерстві внутрішніх справ... Що входило до його обов'язків? Викрити Спротив, знищити його і зробити наші вулиці безпечними для всіх нас. А що відбулося за останні місяці? Спротив дедалі тільки дужчав. Вінцем його терористичної діяльності стало пограбування могили нашого Засновника. А решту їхніх злочинів важко й перелічити: Британський музей, крамниці на Пікаділлі, Національна галерея — всі вони піддалися нападам, а винних і досі не знайдено...

Натаніель у гніві ступив уперед:

— Я вже багато разів казав, що Спротив тут ні до чого...

Аж тут у повітрі перед ним з'явилася зелена драглиста стрічка, яка щільно обкрутилася навколо його голови, боляче стягнувши її й заліпивши рота. Пан Мортенсен опустил руку:

— Будь ласка, Дювалю, далі.

— Дякую, — начальник поліції змахнув руками. — І що ж? Спочатку ми з панною Фаррар вважали, що ця дивовижна смуга невдач — просто наслідок Мендрейкової недосвідченості. Та потім подумали: чи не може це бути чимось більшим? Чи не може цей талановитий і амбітний юнак бути учасником якоїсь серйознішої змови? Ми почали придивлятися до нього. Після зруйнування музею він влаштував оту сумнівну подорож до Праги, де — хоч у тамтешніх його діях застається чимало непевного — зустрічався з іноземними чарівниками. Еге ж, це просто жах, панно Малбінді! Хтозна, якої шкоди завдав цей хлопчисько, які таємниці він виказав? Відомо тільки,

що під час візиту пана Мендрейка було вбито одного з наших кращих празьких шпигунів, людину, яка вірно служила нам стільки років!

Міністри глухо загомоніли. Пан Дюваль затарабанив по столу товстими, наче сосиски, пальцями:

— Мендрейк поширював неймовірні чутки щодо лондонських атак, наголошуючи, що за ними може стояти голем — так, панно Малбінді, ви добре розчули: саме *голем*! Хоч як це смішно, він, вочевидь, легко забив баки бідолашній Джесіці й використав побрехеньку про голема як привід до своєї празької подорожі. Він повернувся без жодного доказу своїх безглузвих припущень, і невдовзі — як ми щойно чули — був спійманий на зносінах із Спротивом і ворожих діях щодо нашої поліції! Цілком зрозуміло, що він хоче привласнити Гледстонів посох! Можливо навіть, що саме він і під'юдив зрадників розграбувати могилу! Я пропоную негайно відпровадити пана Мендрейка до Тауера й піддати належному допиту. Ба більше, я беруся взятися за це сам.

Цього разу гомін був схвальним. Пан Деверо стенив плечима. З міністрів лише панна Вайтвел сиділа мовчки, з кам'яним обличчям. Гладкий Фрай, міністр закордонних справ, сказав:

— От і гаразд. Мені цей хлопчисько ніколи не подобався. В нього надто довге волосся й нахабне лице. Які методи ви збираєтеся застосувати, Дювалю?

— Може, Колодязь Каяття? Занурити його туди аж по самісінький ніс, хай повисить так із ніч. Це зазвичай додає зрадникові балакучості, якщо, звичайно, мурени не відкусять йому язик...

Фрай кивнув:

— Так, мурени... До речі, як щодо другої вечері?

Пан Мортенсен подався вперед:

— А Підйомна Лебідка, Дювалю? Теж дуже дієвий спосіб...

— Як на мене, найкраще — це Скорботна Куля. Випробуваний метод...

— А може, по кілька годин того й того?..

— Можна. То я заберу цього мерзотника, Руперте?

Прем'єр-міністр замислено надув щоки, глибше вмовився в кріслі і з ваганням промовив:

— Гадаю, що так, Генрі. Гадаю, що так.

Пан Дюваль ляснув пальцями. З темного кутка виступили четверо нічних полісменів — один за одного кремезніший. Крокуючи в ногу,

вони рушили до полоненого: їхній начальник тим часом діставав з-за пояса вузенькі срібні кайданки. На це Натаніель, який і до того вже відчайдушно борсався й вимахував руками, зреагував так бурхливо, що з-під кляпа вирвався приглушений крик. Прем'єр-міністр ніби щось пригадав. Він підняв руку:

— Хвилинку, Генрі. Нехай юнак скаже щось на свій захист.

Начальник поліції нетерпляче насупився:

— Чи варто, Руперте? Стережіться. Це чортеня напрочуд хитре.

— Це вже *мені* вирішувати, Генрі.

Пан Деверо поглянув на Мортенсена: той знехотя махнув рукою. Драглистий кляп зник з Натаніелевого рота, залишивши по собі гіркий присмак. Хлопець дістав з кишені носовичок і витер з лоба піт.

— Ну, то кажіть! — мовив Дюваль. — І пам'ятайте: ніякої брехні!

Натаніель випроставсь і облизав губи. В очах старших чарівників він бачив лише ненависть, за винятком, можливо, самого пана Деверо: тепер це було його єдиною надією. Він помітив у прем'єровому погляді якесь вагання, змішане з крайнім роздратуванням. Натаніель хахикнув. Він давно пишався своїми зв'язками з головою уряду. Тепер настала пора випробувати їх.

— Дякую, сер, що ви надали мені слово, — почав він. Хлопець намагався говорити невимушено і впевнено, та голос його раз по раз зривався. Сама тільки думка про Дім Переконавання — частину Лондонського Тауера, відведену для допиту в'язнів, — змушувала його тремтіти. Еге ж, Бартімеус мав рацію: Натаніелеві дії справді зробили його мішенню для своїх ворогів. Залишилось хіба що одне — відбалакатись.

— Звинувачення пана Дюваля необгрунтовані, — провадив він. — А панна Фаррар, здається мені, трохи перестаралася. Сподіваюся, ще не пізно виправити ту шкоду, якої вони завдали нам.

Він почув, як Джейн Фаррар тихо пирхнула десь поряд. Пан Дюваль заперечливо гаркнув, однак єдиний погляд прем'єр-міністра змусив його замовкнути. Натаніель, уже трохи сміливіше, провадив:

— Моя подорож до Праги ніяк не стосується історії з тією дівчиною, сер. Так, це правда: я вважаю, що більша частина атак, які відбулися в Лондоні, — це робота голема. Проте я ще не закінчив розслідувати цю справу. А тим часом я використав цього парубійка, — він кивнув у бік Гірнека, — щоб виманити зрадницю Кіті Джонс з її

схованки. Це її давній спільник, і я запідозрив, що вона спробує врятувати його. А опинившись у моїх руках, вона невдовзі розповіла б, де зараз посох, який я потім мав намір передати до ваших рук. Поява вовків панни Фаррар цілком зруйнувала мій задум. Я сподіваюсь, що їй буде винесено сувору догану.

Джейн Фаррар гнівно скрикнула:

— Але ж мої люди вже спіймали дівчину! А ваш демон поніс її геть!

— Авжеж, — Натаніель аж сявав лагідністю. — Бо *ваші* люди розірвали б її на шматки. Вони жадали крові. Як би ми тоді відшукали посох?

— Це службовці імперської поліції, підпорядковані безпосередньо панові Дювалю!..

— Отож-бо. Важко навіть уявити жорстокішу та безладнішу організацію, — продовжував свій наступ Натаніель. — Так, сер, я визнаю, що діяв надто потаємно, — запобігливо провадив він, звертаючись до пана Деверо. — Бо я розумів, що це вельми дражлива справа. Ця дівчина вперта й свавільна. Щоб роздобути посох, слід було чинити вкрай обачно. За його повернення я мав намір запропонувати їй відпустити цього парубчачка. І боявся, що пан Дюваль — із його звичною незграбністю — може все зіпсувати. Так воно, на жаль, і сталося.

Лють начальника поліції являла собою досить-таки яскраве видовище. Його смагляве обличчя почервоніло, мов буряк, жили на шії й руках розбухли, наче причальні канати, а нігті— які немовби подовшали за останню хвилину, — глибоко встромились у стіл. Він ледве міг говорити—так його душив гнів.

— Охороно! Хапайте цього клятого хлопчиська! Зараз я візьмуся за нього!

— Не забувайтеся, Генрі, — голос пана Деверо був тихий, та в ньому лунала чітка погроза. — Право судити й милувати в нашій уряді належить *мені*, й саме я вирішуватиму Мендрейкову долю. Ваші звинувачення мене аж ніяк не переконують. Джоне! — провадив він. — То ця дівчина, Кіті Джонс, зараз перебуває під наглядом вашого демона?

— Так, сер.

Натанієлеве обличчя напружено витяглося. Він ще не вирвався на волю — тінь Колодязя Каяття ще тяжіла над ним. Зараз слід було діяти якнайобачніше.

— Я відіслав її до безпечного місця, де міг би довести свій задум до кінця. Сподіваюся, що вся ця тяганина не зруйнує його.

— То ви збиралися повернути посох мені? — запитав Деверо, скося спостерігаючи за хлопцем.

— Звичайно, сер! Я сподівався врешті побачити його в урядовій скарбниці! Поряд з Амулетом Самарканда, сер!

Натаніель у чеканні прикусив губу. Авжеж, то був його козир: викравши Амулет, він урятував Деверо життя — й не можна було дозволити, щоб прем'єр-міністр забув про це.

— Можливо, мені й пощастить, сер, — додав він. — Якщо я відведу цього Гірнека до дівчини й пообіцяю безпеку їм обом, то вона, сподіваюсь, поверне мені посох уже за годину.

— А дівчина? Вона залишиться на свободі?

— Ні, сер, — усміхнувся Натаніель. — Тільки-но я отримаю посох, ми зможемо спокійно допитати їх, разом з Гірнеком.

Усмішка хлопця тут-таки згасла, коли Якуб Гірнек копнув його в гомілку.

— Цей хлопчисько — зухвалий брехун! — до пана Дюваля повернулася його колишня впевненість. — Руперте, ви ж не повірите...

— Я прийняв рішення, — прем'єр-міністр подався вперед і стулив пальці дашком. — У минулому Мендрейк уже доводив нам свою цінність і відданість. Отож усі сумніви варто витлумачити на його користь. Повірмо йому на слово. Нехай він принесе посох. Якщо він це зробить, ми пробачимо йому всі потаємні дії. Якщо ж ні, то я прийму вашу версію, Генрі, і ув'язню Мендрейка в Тауері. Вдалий компроміс? Усі задоволені? — він з усміхом оглянув насупленого пана Дюваля й позеленілого зі страху Натанієля. — От і гаразд. Мендрейк може йти собі. Тут ніби хтось згадував про вечерю? Почнімо з візантійського вина!

Залом промайнув теплий вітерець. Невидимі раби виступили вперед, несучи кришталеві келихи й карафки з вином абрикосового кольору. Джейн Фаррар нахилилась, коли повз її голову пролетів таріль ковбасок із дичини.

— Але ж, сер! Невже ми дозволимо, щоб Мендрейк вирушив туди сам?!

— Еге ж! Із ним треба послати батальйон вояків! — Дюваль сердито відіпхнув запропонований келих. — Це просто глупота — вірити йому!

Натаніель був уже на півдороги до дверей. Почувши це, він хутко озирнувся:

— Сер, ситуація вельми дражлива. Натовп вовкулак погубить усе.

Пан Деверо тим часом куштував вино:

— Смакота! Ці легенькі тони винограду з берегів Мармурового моря... Гадаю, тут ми також знайдемо компроміс. Мендрейк вирушить у супроводі кількох куль-шпигунів — так, щоб ми могли стежити за всіма його пересуваннями. А зараз передайте мені, будь ласка, отой чудовий кускус!

***

Скувавши Якуба Гірнека невидимими магічними кайданами, Натаніель узяв його під лікоть і вивів із залу. Переможцем він себе не відчував. Поки що йому пощастило загнати Дюваля в глухий кут, та якщо він не роздобуде посох — і до того ж найближчим часом, — майбутнє його буде якнайсумнішим. Натаніель розумів, що витратив до останку всю ласку, яку мав до нього прем'єр-міністр, а неприязнь інших міністрів можна було просто-таки відчутти на дотик. І його кар'єра, й саме життя висіли на волосинці.

Коли вони переходили вестибюль, до них підійшла панна Вайтвел. Натаніель непримиренно позирнув на неї, та нічого не сказав. Вона відповіла йому яструбиним поглядом.

— Може, ви й зуміли переконати нашого любого прем'єр-міністра, — хрипко прошепотіла вона, — може, ви й відшукаєте посох, але тепер я знаю, що ви діяли в мене за спиною, роблячи собі кар'єру за мій рахунок. І цього я вам не пробачу. Наше співробітництво скінчилось, і я не багатиму вам успіху. Можете гнити собі в Дювалевому Тауері — мені байдуже.

Вона хутко подалася геть; її сукня шурхотіла, наче висохле листя. Натаніель кілька секунд дивився їй услід. А потім, помітивши, що Гірнек дивиться на нього з похмурою посмішкою, опанував себе і

подав знак кільком шоферам, що чекали виклику на іншому кінці вестибюлю.

Коли автомобіль рушив на північ, біля входу до будівлі з'явилися чотири червоні кулі-шпигуни — і мовчки полинули навздогін.

Я зрозумів, що й до чого, тільки-но вони з'явилися на сходах. Я побачив це в силуваній усмішці юного Гірнека і в тому, як неохоче він робив кожен крок. Я побачив це в холодному, сталевому обличчі свого хазяїна і в тому, як загрозово близько тримався він свого полоненого. Ні, Натаніель намагався вдавати, ніби все гаразд, маючи на меті приспати пильність дівчини. Можете назвати це чуттям, але я відразу здогадався, що наші справи зовсім не такі чудові, як він старався переконати її. Звичайно, свідчило про щось і те, що на плечах у Гірнека, стиснувши йому кігтистими лапами горлянку, сидів фоліот. Гірнекові руки було скручено довгим лускатим фоліотовим хвостом, тож хлопець не міг попередити дівчину ні словом, ні подихом, ні порухом. Тонкі пазурі передніх лап простромляли йому щоки, змушуючи без упину всміхатися. До того ж фоліот увесь час шепотів йому щось на вухо, і навряд чи то були якісь приємні дурнички^[85].

Проте дівчина нічого цього не помітила. Побачивши на сходах Гірнека, вона тихо зойкнула й мимоволі подалася до нього.

— Будь ласка, панно Джонс, не підходьте! — застеріг мій хазяїн.

Дівчина залишилась на місці, не зводячи очей зі свого приятеля.

— Привіт, Якубе, — сказала вона.

Фоліот трохи розчепив кігті, щоб його полонений міг прохрипіти:

— Привіт, Кіті.

— Ти поранений?

Запанувала мовчанка. Фоліот погрозово шкрябнув Гірнекову щоку.

— Ні.

Дівчина кволо всміхнулася:

— Я... я прийшла врятувати тебе.

Цього разу юнак у відповідь силувано кивнув. Фоліотові кігті повернулися на місце. Гірнекові губи знову розтяглися у фальшивій усмішці, та я бачив, що хлопець відчайдушно намагається попередити дівчину поглядом.

— Не хвилюйся, Якубе, — твердо промовила дівчина. — Я витягну звідси нас обох.

Еге ж, усе це було дуже зворушливо — просто-таки до сліз, і я бачив, що мій хазяїн не помилився: дівча справді щиро віддане хлопцеві^[86]. Натаніель спостерігав за їхньою зустріччю пильно й розважливо.

— Я прийшов до вас із чесною пропозицією, панно Джонс, — почав він, безсоромно брешучи. Фоліот, що сидів на Гірнеко-вій шії, вирячив очі й нечутно захихотів.

Навіть якби я захотів попередити дівчину про цього фоліота, заговорити з нею зараз — коли мій хазяїн стояв переді мною, — було неможливо^[87]. До того ж він тепер був не єдиною проблемою: під стелею я помітив дві червоні кулі. Чарівники здалека спостерігали за нами. Не варто було шукати прикрощів на свою голову. Отож, як і завжди, я немічно стояв збоку й чекав наказів.

— Я прийшов до вас із чесною пропозицією, — повторив мій хазяїн. Він простяг руки^[88] долонями вгору—на знак своїх мирних намірів. — Ніхто, крім мене, не знає, що ви тут. Ми самі.

Знову брехня! Кулі-шпигуни над нами кокетливо сховалися за крокви, ніби збентежившись. Фоліот скривив обурену гримасу. Гірнекові очі дивились на дівчину з благоанням, проте вона нічого не помічала.

— А вовки? — коротко запитала вона.

— Вовки далеко. Вони, як мені відомо, досі шукають вас, — він легенько всміхнувся. — Навряд чи ви можете вимагати від мене ще якихось доказів моїх добрих намірів. Якби не я, від вас тепер залишилася б купа кісток у завулку.

— Останній раз. коли ми з вами бачилися, ви були не такі ласкаві.

— Так, це правда, — Натаніель церемонно, принаймні так йому здавалося, вклонився. Щоправда, з його розпатланим волоссям і

широченними манжетами цей уклін скидався радше на спотикання. — Пробачте, що я тоді так поспішав.

— Ви досі сподіваєтесь заарештувати мене? Як я розумію, ви саме для цього й викрали Якуба.

— Так, я подумав, що це допоможе витягти вас із схованки. Але заарештовувати... це, правду кажучи, залежить від вас. Можливо, ми зуміємо домовитись.

— Далі, будь ласка.

— Та для початку, може, ви голодні? Чи вам потрібна перша допомога? Я бачу, що ви поранені й натомлені. Я можу послати свого раба, — він ляснув пальцями в мій бік, — і він принесе сюди все, що вам завгодно: їжу, тепле вино, прохолодні напої... Тільки попросіть, і все буде зроблено!

Дівчина хитнула головою:

— Не потрібна мені ваша чарівна гидота.

— Але ж чогось ви все-таки потребуєте? Перев'язки? Духмяного зілля? Віскі? Бартімеус роздобуде все це негайно — тільки оком моргніть. [\[89\]](#)

— Ні, — відповіла вона з кам'яним обличчям, не слухаючи його облесних слів. — То що ж у вас за пропозиція? Як я розумію, вам потрібен посох?

Почувши це слово, Натаніель перемінився на обличчі. Можливо, його вразила щирість дівчини—чарівники нечасто бувають такі відверті й чесні. Він поволі кивнув:

— Посох у вас?

Його тіло заціпеніло в напруженні. Він навіть не дихав.

— У мене.

— Чи можете ви швидко відшукати його?

— Можу.

Він зітхнув з полегшенням:

— Гаразд, гаразд. То ось вам моя пропозиція. Внизу, на вулиці, чекає автомобіль. Скажіть мені, де зараз посох, і довірте його мені. Тільки-но він опиниться в моїх руках, ви з Прнеком дістанете змогу безпечно виїхати куди захочете — за вашим вибором. Ви матимете в запасі добу. Як я розумію, ви захочете покинути країну — доби вам якраз вистачить, щоб зібратись і виїхати. Подумайте як слід над моїми словами! Для такої невинної заколотниці, як ви, це напрочуд щедра

пропозиція. Інші члени уряду, як ви вже мали нагоду пересвідчитися, не робитимуть вам такої ласки.

Дівчину, однак, це не переконало:

— А де гарантії, що ви дотримаєте свого слова?

Він усміхнувся, змахнув з рукава порошок:

— Немає. Доведеться вам просто повірити мені.

— Оце вже навряд.

— У вас немає вибору, панно Джонс. Ви й так уже в глухому куті.

Вас охороняє лютий демон...

Вона спантеличено озирнулася. Я кахикнув і пояснив:

— Це я.

—... і до того ж вам ще належатиме мати справу зі мною, — провадив мій хазяїн. — Минулого разу я недооцінив вас, але цього більше не повториться. Насправді, — додав він так, ніби це йому тільки-но спало на думку, — мені цікаво дізнатися про джерело вашого магічного захисту. Справді дуже цікаво. Звідки він у вас? Хто вам надав його?

Дівчина нічого не відповіла.

— Якщо ви поділитесь цими відомостями зі мною, — провадив Натаніель, — якщо ви погодитесь відверто розповісти про той час, який ви провели у Спротиві, я не просто відпущу вас на волю, — він ступив уперед, торкнувся її руки: вона здригнулась, але руки не відняла. — Я можу вас озолотити. Ви посядете таке становище, яке вам і не снилося. Такі простолюдини, як ви — розумні, відважні й кмітливі, — можуть завоювати собі місце в уряді, здобути справжню владу! Це ніяка не таємниця. Ви щодня працюватимете з першими особами нашої держави, дізнаєтесь чимало такого, від чого ваша голова піде обертом! Я можу вирвати вас із одноманітного середовища, де ви нидієте, дозволити вам зазирнути в наше славетне минуле — в ті дні, коли чарівники-імператори володіли цілим світом! Ви й самі можете стати часткою нашої великої історії. Скажімо, коли ми здобудемо перемогу в нинішній війні, в Америці буде знову відкрито представництво Міністерства у справах колоній, і нам будуть потрібні кмітливі люди, які зможуть диктувати колоніям нашу волю. Кажуть, що там можна придбати чималі мастки, панно Джонс, землі, на яких нині живуть хіба що дикі звірі й купка дикунів. Тільки уявіть — ви станете вельможною леді імперії...

Дівчина побокувала. Його простягнута рука зависла в повітрі.

— Дякую, але це навряд чи мені личитиме.

Він насупився:

— Шкода. А як щодо моєї першої пропозиції? Згодні?

— Я хочу поговорити з Якубом.

— То ось він стоїть.

Чарівник недбало відступив на кілька кроків. Я теж позадкував. Дівчина підійшла ближче до Гірнека:

— З тобою справді все гаразд? Ти такий мовчазний!

Фоліот відпустив Гірнекову горлянку, але поворушив кігтями в нього перед очима — як стримане нагадування. Хлопець кволо кивнув:

— Усе гаразд. Гаразд.

— Я хочу пристати на пропозицію пана Мендрейка. Ти нічого не хочеш сказати?

Хлопець немічно всміхнувся:

— Ні, ні, Кетлін. Можеш йому довіритись.

Дівчина повагалась, кивнула у відповідь і обернулась:

— Ну, гаразд. Як я розумію, пане Мендрейку, ви не хочете марнувати ані хвилини. Де ваш автомобіль? Я відвезу вас туди, де посох.

***

Під час подорожі Натаніель являв собою безладну суміш почуттів. На його обличчі водночас відбивалися захоплення, збудження й відвертий страх — у цілому досить неапетитне видовище. На місці йому не сиділось — він совався, раз по раз озирався, щоб поглянути в задне віконце на міські вогні. До дівчини він звертався з настирливою люб'язністю і водночас із майже неприхованою зневагою: то закидав її запитаннями, то переходив до прихованих погроз. Інші пасажери, на відміну від нього, були суворі й мовчазні. Гірнек та Кіті напружено дивилися вперед (на Гірнековій шиї досі висів фоліот). Водій, що сидів за склом, був справжнім віртуозом байдужості^[90]. Я ж, хоч і мусив через брак місця перетворитися на скромну морську свинку, затиснуту між ногою дівчини й скринькою для рукавичок, тримався, як і завжди, гідно.

Ми повагом їхали нічним Лондоном. На вулицях не було нікого. Зорі над дахами потихеньку гасли — наближався світанок. Машина монотонно гула. Чотири червоні вогники, невидимі Натаніелеві, підстрибували й погойдувались над лімузином.

На противагу моєму господареві, дівчина поводитися дуже стримано. Мені спало на думку: їй, мабуть, відомо, що він її обдурить, — щоб про це здогадатись, не треба мати розум джина, — і все ж таки вона спокійно їхала назустріч долі. Морська свинка сумно хитнула головою. Я більше, ніж досі, захоплювався рішучістю дівчини і тим, як шляхетно вона виявляла її. Ось вона, свобода волі! Я не можу дозволити собі таких розкошів у цьому світі.

За вказівками дівчини ми проїхали через центр міста на південь, перетнули річку і опинилися в бідному районі, забудованому дрібними фабриками й крамничками, навколо яких купчилися ветхі прибуткові будинки, здебільшого триповерхові. На вулицях уже з'явилися перші пішоходи, що зранку поспішали на роботу. Повз нас пропливли два сонні напів-африти й один гладкий біс-посланець, що ледве тяг здоровенний пакунок. Нарешті ми звернули на вузьку бруковану вуличку, що проходила під низькою аркою і впиралась у покинуті стайні.

— Тут.

Дівчина постукала в скляну перегородку. Водій зупинив автомобіль і заляк, мов колода, в очікуванні наказів. Усі інші вийшли, змерзлі від уранішнього холоду. Морська свинка розправила свою сутність і знову прибрала Птолемеєву подобу. Я озирнувся й побачив завислі вдалині кулі-шпигуни.

Обабіч нас тяглися ряди вузьких білих споруд. Тут і тепер хтось мешкав, хоч загалом квартал видавався дещо занедбаним. Дівчина без жодного слова вирушила до сходів, що вели вниз, до дверей підвалу. Натаніель, штовхаючи перед собою Гірнека, подався за нею. Останнім ішов я.

Мій хазяїн обернувся до мене й мовив через плече:

— Якщо вона викине якийсь фокус, убий її.

— А точніше можна? — поцікавився я. — Який саме фокус? Із картами, монетами, індійським мотузком?

Він убивчо поглянув на мене:

— Все, що може порушити нашу з нею угоду. Що може завдати мені шкоди або сприяти її втечі. Зрозумів?

— Чистісінько!

Дівчина пошукала в темряві біля дверей і дістала з якоїсь щілини ключа. Вже за мить двері з рипінням відчинилися. Без жодного слова, як і раніше, вона переступила поріг. Ми втрюх пропхалися слідом.

Деякий час, один за одним, ми блукали підвалом. Кіті, Гірнек, Натаніель і я немовби танцювали якусь повільну й сумну польку. Дівчина, вочевидь, знала дорогу як слід. Вона раз по раз клацала вимикачами, пригиналася перед низькими дверима, об які ми стукалися лобами, й ні разу не озирнулася назад. То був справжній лабіринт; я навіть подумав, чи не обернутися мінотавром.

Оглядаючись, я незмінно бачив саяво принаймні однієї кулішпигуна, що летіла навздогін. За нами досі стежили здалека.

Дівчина врешті зупинилась у невеличкому бічному відгалуженні головного підвалу. Вона увімкнула слабеньку лампочку. Кімната була порожня, крім дровітні в дальньому кутку. Зі стелі текла вода і струмочками розпливалася по підлозі. Натаніель зморщив носа.

— Ну? — зіпнув він. — Я нічого не бачу!

Дівчина підійшла до дровітні і тицьнула ногою кудись під дрова. Щось рипнуло, й частина цегляної стіни повільно відійшла вбік, відкривши темний отвір.

— Стійте на місці! Не ходіть туди!

Мій хазяїн, уперше облишивши Гірнека, підбіг до Кіті і став між нею й потаємними дверима.

— Бартімеусе! Заходь туди і скажи, що ти там бачиш. Якщо посох там, принеси його мені.

Я наблизився до дверей — боязкуватіше, ніж це властиво мені, — і оточив себе Щитом на той випадок, якщо всередині пастка. Підходячи до отвору, я відчув застережне тремтіння на всіх сімох рівнях: це свідчило, що поблизу — потужна магія. Я обережно просунув голову в отвір і озирнувся.

Там я помітив щось на зразок величезного буфету — вбогу діру, наполовину заставлену дешевими цяцьками, які дівча та його приятелі поцупили в чарівників. Звичайнісінькі скляні кулі, металеві скриньки — всілякий непотріб, нічого цінного. [\[91\]](#)

Єдиним винятком була річ, недбало притулена до стіни в дальньому кутку, в недоречному сусідстві з кількома вибуховими списками.

Коли я бачив посох здалека, з-над охоплених вогнем празьких дахів, він блищав і потріскував грозовою силою. З розриву між хмарами до нього зліталися блискавки, його величезна тінь сягала неба. Ціле місто стало жертвою його гніву. А тепер він скромно стояв у запорошеній комірчині, й павук спокійненько плів своє павутиння між його різьбленим набалдашником і тріщиною в стіні.

І все-таки в ньому досі дрімала прихована міць. Його аура потужно пульсувала, наповнюючи кімнату світлом на вищих рівнях. Такі речі — це не іграшки. Я взяв Гледстонів посох двома пальцями — наче людина, що дістає з яблука черв'яка, — виніс його з таємної комори й віддав своєму господареві.

О, який він був щасливий! Полегшення аж линуло з нього хвилиною. Він узяв у мене посох і заходився розглядати його. Аура магічної речі тихо осявала обличчя хлопця.

— Пане Мендрейку!—обізвалася дівчина. Тепер вона стояла поруч із Гірнеком, обіймаючи його за плечі однією рукою, ніби прагнучи захистити. Невидимий фоліот переповз на друге Гір-некове плече й дивився на Кіті з глибокою недовірою. Він, можливо, відчував її вроджену стійкість до магії.

— Пане Мендрейку! — повторила вона. — Свою частину угоди я виконала. Тепер ви повинні звільнити нас.

— Так, так,—мій хазяїн навіть не підняв голови від посоха. — Авжеж. Зараз я віддам розпорядження. Вам нададуть супровід. Тільки спочатку треба вибратися з цього похмурого місця.

***

Коли ми вийшли з підвалу, проміння вранішнього сонця вже торкнулося стаєнь і виблискувало на хромованих боках автомобіля, що стояв навпроти. Водій, мов закам'янілий, сидів на своєму місці, зирячи просто перед собою. За увесь час, що нас не було, він немовби й не ворушився. Тут дівчина знову заговорила втомленим, без особливих надій голосом:

— Нам не потрібен супровід, пане Мендрейку. Звідси ми й самі дістанемось, куди нам треба.

Мій хазяїн саме піднявся сходами, стискаючи в руці посох. Спочатку він ніби й не почув її: думки його, переповнені іншими речами, блукали десь далеко. Аж ось він підморгнув, завмер і вирячився на дівчину так, наче вперше бачив її.

— Ви ж обіцяли, — нагадала вона.

— Обіцяв... — він розгублено насупився.

— Обіцяли відпустити нас.

Я помітив, що вона трохи подалася вперед, ніби готуючись до ривка. Мені стало цікаво, що ж вона зробить.

— Так, так!

Був час, рік чи два тому, коли Натаніель виконав би будь-яку свою обіцянку. Він вважав би за негідний вчинок порушити її, навіть попри свою ворожнечу з дівчам. Можливо, й тепер йому не дуже подобалося те, що він робить. І вже запевно, що він трохи завагався, ніби й справді не знав, на що зважитись. Потім я побачив, як він позирнув на червоні кулі, що вилетіли з підвалу й знову зависли над ним. Очі хлопця потьмяніли. Його хазяї за ним стежили — й це вирішило справу.

Говорячи, він поправляв манжети, але тепер його схожість з іншими чарівниками була глибша й міцніша, ніж оце поверхове наслідування.

— Обіцянки, дані терористам, навряд чи до чогось зобов'язують, панно Джонс, — сказав він. — Наша угода недійсна. Вас піддадуть допиту й судитимуть за зраду. Я сам доправлю вас до Тауера. І не намагайтесь пручатися! — він погрозово підвищив голос: дівчина засунула руку за пазуху. — Життя вашого приятеля висить на волосинці. Софокле, покажися!

Вишкірений фоліот на Гірнекових плечах став видимим на першому рівні, зухвало підморгнув дівчаті і клацнув зубами в хлопця біля вуха.

Дівчина згорбилась і знітилась.

— Що ж, гаразд, — відповіла вона.

— Ваша зброя — чи що у вас там за пазухою... Покажіть її! Поволі!

Вона завагалася:

— Це не зброя.

Натаніелів голос став гнівним:

— Мені немає часу на ці витівки! Покажіть її, бо ваш приятель залишиться без вуха!

— Це не зброя. Це подарунок.

Сказавши це, вона витягла руку з-за пазухи. У неї в пальцях блиснуло щось маленьке, кругле, світле. Бронзовий диск...

Натаніель вирячив очі:

— Це ж моє! Моє магічне дзеркало!^[92]

Дівчина кивнула:

— Заберіть його назад.

Вона махнула рукою. Диск, крутячись, злетів високо в небо: ми — Натаніель, фоліот і я — машинально поглянули йому вслід. Тим часом дівчина діяла: простягла руки, схопила фоліота за тонку шию й стягнула його з Гірнекових пліч. Захоплений зненацька фоліот випустив з пазурів свою здобич: його лапи безпорадно замахали в повітрі, але хвіст обкрутився навколо Гірнекового лиця, хлиснув, наче батіг, і почав стягатися тугою петлею. Гірнек скрикнув, намагаючись зірвати з себе хвіст.

Натаніель позадкував, проводжаючи поглядом диск у повітрі. Він досі тримав посох, але витяг вільну руку, сподіваючись упіймати дзеркало.

Пальці дівчини щосили стиснули фоліотові шию. Очі в нього вибалушилися, обличчя почервоніло.

Хвіст дедалі дужче здавлював Гірнекові голову.

Я спостерігав за цим усім з великою цікавістю. Кіті зараз сподівалася на свою стійкість, на здатність протистояти фоліотовій магії. Все залежало від того, якою потужною є ця стійкість. Фоліот цілком міг оговтатись, розчавити Гірнекові череп, а тоді розправитись і з самою дівчиною. Проте вона була сильна й дуже розгнівана. Фоліотова пика набрякла; він видав непристойний звук. Розв'язка була близька. Фоліот лопнув, наче повітряна кулька, й перетворився на пару — від хвоста до кінчиків пазурів, — яка швидко розтала в повітрі. Кіті з Гірнеком, утративши рівновагу, попадали на землю.

Магічне дзеркало щасливо приземлилося в руки Натаніелеві. Він потупив очі й тільки тепер зрозумів, що сталося. Його полонені, хитаючись, підводилися.

— Бартімеусе! — заволав він.

Я тим часом спокійненько сидів на бетонному стовпчику.

- Що? — поглянув я на нього.
- Чому ти не зупинив їх? Я ж дав тобі точні настанови!
- Еге ж, еге ж, — я почухав потилицю.
- Я наказав тобі вбити її, якщо вона щось викине!
- Автомобіль! Біжімо до нього!

Дівчина вже кинулася геть, тягнучи за собою Гірнека. Вони мчали бруківкою в бік лімузина. Це було цікавіше навіть за ацтекську гру в м'яч. Бракувало хіба що смаженої кукурудзи.

- Ну то що?! — Натаніель аж не тямив себе з гніву.
- Ти наказав мені вбити її, якщо вона порушить вашу угоду.
- Атож! Скажімо, спробує втекти — що вона зараз і робить! Мерщій! Бо тоді Полум'я Знищення...

Я весело всміхнувся:

— Але ж угода тепер недійсна! Ти сам розірвав її кілька хвилин тому — й до того ж якнайпідлішим чином, скажу я тобі. Тож тепер вона ніяк не може порушити її, авжеж? Послухай-но: якщо покласти цей посох на землю, тобі легше буде дерти на собі волосся...

— Ах ти ж... Я скасовую всі попередні накази й віддаю новий, який ти не зможеш перебрехати! Не дай їм утекти цим автомобілем!

— Гарзд.

Що вдієш, я мусив коритися. Я поволі зіскочив на землю і неквапом подався за ними навздогін.

Увесь цей час, поки Натаніель репетував, ми з ним дивились, як наші приятелі щодуху мчать бруківкою. Дівчина бігла попереду: ось вона порівнялася з лімузином і відчинила передні дверцята, намагаючись змусити водія повезти їх звідси геть. Шофер, що досі не виявляв ані найменшої цікавості до того, що тут коїлося, далі сидів, зирячи просто перед собою. Кіті заходилася кричати на нього, вигукуючи якісь накази. Потім шарпонула його за плече. Шофер хитнувся й завалився вбік — просто на приголомшену дівчину, а тоді впав ниць на бруківку. Одна його рука безсило витяглася вбік.

На кілька секунд ми всі заціпеніли. Дівчина завмерла, дивуючись, вочевидь, власній силі. Я міркував про дивовижну професійну честь британського працівника старого гарту. І навіть мій хазяїн ненадовго припинив пускати з рота піну. Потім усі підійшли ближче.

— Сюрприз!

Із-за машини визирнуло усміхнене обличчя. Власне, навіть не усміхнене, а вишкірене, бо черепа усміхатись не можуть. Та водночас він аж променів невгамовними веселощами, що аж ніяк не пасували до рідкого сивого волосся, вимашченого річковим мулом; до розмоклого чорного лахміття, що звисало з кісток, і до запаху цвинтарної гнилизни, підхопленого вранішнім вітерцем.

— Ой-ой-ой! — красномовності, як і завжди, мені не бракувало.

Клацаючи кістками, африт Гонорій із зловтішним криком стрибнув на капот автомобіля. Взявшись у боки, схиливши череп набік і виблискуючи висохлими стегнами, він у світанковому сяйві по черзі оглядав нас усіх.

Kimi

На кілька секунд Кіті забула про те, що стоїть на бруківці й дихає вранішнім повітрям; подумки вона перенеслася назад під землю, до темного склепу, де смерть дихала їй в обличчя і один за одним гинули її друзі. Той самий жах, та сама безпорадність... Кіті відчула, як її сила й рішучість розсипаються на попіл, наче згорілий папір. Їй перехопило подих.

Потім вона розсердилася на демона Бартімеуса. Тепер їй стало зрозуміло, що його слова, ніби він знищив кістяк, були ще однією брехнею. Далі Кіті подумала про Якуба, що стояв і тремтів поруч із нею; через неї він тепер загине — дівчина знала це достеменно й ненавиділа себе за це.

Кістяк загубив більшу частину свого вбрання; те, що залишилося, висіло жалюгідними клаптями на жовтаво-білих кістках. Золота маска кудись поділася; криваві вогники жевріли тепер у чорних очних ямках черепа. Крізь ребра й залишки сурдугу просвічувало сонце. Від штанів і черевиків не залишилось нічого. Проте завзяття в кістяка не поменшало. Він стрибав з ноги на ногу напрочуд, аж до моторошного, спритно.

— Хіба не чудово? — веселий голос, що виходив з-за розхитаних зубів, лунав ясно, наче дзвін. — Більшого не можна було й сподіватися! Ось я — радісний, мов ягня, хоч хрящі в мене трохи просякли! Я знову готовий до роботи... Чого я хотів? Відшукати своє втрачене майно, забрати його й піти собі. А що я знайшов? Мій посох, еге ж! Цілісінький, як новенький! Ба більше — з ним ще двоє ягнят, із якими можна побавитися! Двоє маленьких ягнят, про яких я думав без упину, поки мене несло через гирло холодною-холодною водою і мій розкішний костюм гнив у мене на кістках! Ні, тільки не вдавай,

люба, що ти тут ні до чого! — пискливий голос перетворився на гарчання, й череп обернувся в бік Кіті. — Ти — одна з них! Мишенятко, що потурбувало спокій мого хазяїна, забрало його посох і думає, ніби шляхетна панна може носити в торбинці мерзенне срібло! *З тобою я поговорю* наостанок!

Кістяк підскочив, витягся, постукав цвілими кістками об капот лімузина і тицьнув пальцем у бік Бартімеуса, що досі був у подібні смаглявого хлопчика-єгиптянина.

— А ще й *ти!* — додав він. — Той, хто вкрав у мене обличчя! Той, хто втопив мене в Темзі! О, який я злий на тебе!

Можливо, демон і злякався, проте якнайкраще це приховав.

— Що ж, я розумію тебе, — холодно відповів він. — Правду кажучи, я й сам трохи розчарований. Чи не зробиш ти ласку пояснити, як ти тут опинився?

Кістяк люто клацнув щелепою:

— Мене врятував від забуття чистісінький випадок! — просичав він. — Мене несло за водою — безпорадного, в холоднющій темряві, — аж тут я натрапив ліктем на іржавий ланцюг, що вів на дно, до затонулого якоря. Я тут-таки вхопився за ланцюг і пальцями, й зубами! Змагаючись із водою, що линула в океан, я поповз угору, до світла. І куди ж я вибрався? То була стара баржа, поставлена на ніч на якір. Поки жорстока вода спливала з моїх кісток, до мене поверталася сила. І чого ж я прагнув? Помсти! Та спершу—повернути посох, що відновить мою міць. Я вдень і вночі тинявся берегом, винюхуючи його ауру, мов собака... І нині, — в афритовому голосі залунала буйна радість, — я знайшов його! Вистежив до цього самісінького двору й тихенько чекав на нього разом з оцим чолов'ягою, що на землі! — він зневажливо показав носом ноги на труп шофера. — На жаль, він виявився не дуже приємним співрозмовником...

Бартімеус кивнув:

— Еге ж, люди не відзначаються красномовством. Вони дуже нудні.

— Справді?

— Страшенно.

— Агов! — кістяк сердито підняв голову. — Ти просто намагаєшся змінити тему!

— Аж ніяк. Ти казав, що злий на мене...

— Отож-бо. Про що це я?.. Злий на тебе... Двоє ягнят, дівчисько та джін...

Він, здавалося, геть заплутався у своїх міркуваннях.

Кіті показала великим пальцем на чарівника Мендрейка: — А він?

Мендрейк здригнувся:

— Я ніколи не бачив цього пречудового африта! Чого йому злитись на мене?

Вогники в очних ямках черепа спалахнули дужче:

— Еге ж, якщо не рахувати того, що в тебе мій посох! Це тобі не дурничка! Ба більше — ти сам хочеш ним скористатись! Так! І не заперечуй — ти ж чарівник!

Його обурення варто було під'юдити. Кіті кахикнула:

— Це *він* наказав мені вкрати його. Це все його провина!

І Бартімеуса теж він нацькував на тебе...

— Та невже? — кістяк пильно поглянув на Джона Мендрейка. — Цікаво... — він знов обернувся до Бартімеуса: — Вона каже правду? Оцей дженджик із посохом — твій хазяїн?

Хлопчик-єгиптянин переконливо вдав збентеження:

— Боюся, що так...

— Те-те-те! Отакої! Нічого, не хвилюйся. Його я теж уб'ю — після тебе.

Не договоривши, кістяк підняв пальця. Зелена блискавка вдарила в те місце, де щойно стояв демон, та хлопчина вже зник—він пішов перевертом над бруківкою й зручно приземлився на сміттєвий бак біля сусіднього будинку. Кіті, Якуб і Джон Мендрейк водночас обернулись і кинулись навтікача в бік арки, що вела від покинутих стаєнь до вулиці. Кіті була найпрудкіша, тож саме вона побачила першою, як зненацька спохмурніло довкола: вранішнє сонце трохи згасло, ніби хтось висотував його світло. Дівчина зупинилася. Крізь арку до провулка лізли звивисті, тонкі щупальця п'їтьми, а за ними з'явилася темна хмара. Вулиця пропала з очей; провулок виявився ніби відтятим від навколишнього світу.

Що ж тепер робити? Кіті безпорадно презирнулася з Якубом і поглянула назад. Хлопчина-єгиптянин, у якого вирости крила, тепер пурхав двором, утікаючи від стрибків кістяка.

— Не підходьте до цієї хмари! — тихо й нервово промовив Джон Мендрейк. Він стояв поруч, вирячивши очі, й поволі задкував. — Це

небезпечно!

— Хіба тобі не байдуже? — пирхнула Кіті, однак теж почала задкувати.

Хмара тяглася до них. Її оточувала мертва тиша; війнуло запаморочливим запахом вогкої землі.

Якуб торкнувся її руки:

— Ти чуєш?..

— Так.

З глибини навислої тіні долинули важкі кроки. Щось наближалось.

— Треба тікати, — сказала Кіті. — Мерщій до підвалу!

Вони обернулися й кинулися до сходів, що вели до комори пана Пенніфізера. З іншого кінця двору кістяк, що даремно витрачав свої блискавки на спритного й верткого демона, помітив їх—і ляснув у долоні. Земля під ногами здригнулася. Одвірок біля входу в підвал переломився, й на сходи впала добряча тонна цегли. Коли курява вляглася, дверей більше не було.

Кістяк вистрибом рушив до них.

— Цей клятий демон надто спритний, — мовив він. — Я передумав. Першими будете ви двос.

— А мене за віщо? — зойкнув Якуб. — Я ж нічого не робив!

— Знаю, дитинко, — кістяк блиснув очними ямками. — Але ти повен життя. А мені — після стількох годин під водою — треба підживитись.

Він простяг руку — й тільки тепер помітив чорну хмару, що повзла двором і висотувала з повітря світло. Кістяк утупився в темряву, роззявивши рота.

— Отакої... — тихо промовив він. — А це що таке?

Кіті з Якубом притулилися до стіни. Кістяк не звернув на це уваги. Він крутнув тазом, обернувся до хмари й вигукнув щось незрозумілою мовою. Кіті відчула, як поруч із нею здригнувся Якуб.

— Це по-чеськи, — прошепотів він. — Щось ніби: «Я кидаю тобі виклик!»

Череп обернувся на сто вісімдесят градусів і вирячився на них.

— Пробачте, дітки. Зачекайте хвилинку. Тут у мене одна незакінчена справа. Півсекундочки, і я візьмуся за вас. Чекайте тут.

Клацаючи кістками, він побокував і встав посеред двору, не зводячи очних ямок із хмари. Кіті спробувала зосередитись. Вона

озирнулася довкола. Вулицю геть поглинув морок; сонце перетворилось на примарний диск, ледве помітний на небі. Вихід з провулку перегороджувала щільна п'ятьма, з інших боків були суцільні стіни й загразовані вікна. Кіті вилаялась. Якби вона мала хоч одну кулю, можна було б пробити собі дорогу, а тепер вони сиділи тут безпорадні, мов щури в пастці.

Вони відчули порив вітру, й на землю біля них легенько сіла крилата постать. Демон Бартімеус згорнув за спиною свої прозористі крила й ласкаво кивнув їй. Кіті зіщулилася.

— Не хвилюйся, — мовив хлопчина-єгиптянин. — Я дістав наказ: не дати вам утекти цим автомобілем. Якщо ти наблизишся до нього, мені доведеться зупинити тебе. А так — роби собі, що заманеться.

Кіті насупилася:

— Що тут коїться? Звідки ця темрява?

Хлопчина скрушно зітхнув:

— Пам'ятаєш, я згадував про голема? Оце він і є. Хтось вирішив утрутитись. А чому — не треба й гадати. Через цей клятий посох. До речі... — він примружив очі. — Що він там... О, ні! Тільки не кажіть, що він... Ні, все ж таки... От малий дурень!

— Хто?

— Мій любий хазяїн! Він намагається скористатись посохом!

Навпроти — недалеко від автомобіля — стояв, тулячись до стіни, чарівник Джон Мендрейк. Не звертаючи уваги на кістяк — той зараз скакав туди-сюди бруківкою, лаючи на всі заставки чорну хмару, — він стояв, спираючись на посох і понуривши голову; очі його були заплющені, наче він дрімав. Кіті здалося, що його губи ворухаться: він ніби шепотів якісь слова.

— Недобре це скінчиться, — зауважив демон. — Якщо він спробує скористатись посохом за допомогою простої формули — без заклять Підкріплення й Мовчання, — то матиме велику халепу. Він навіть не знає, яку силу містить цей посох. Силу принаймні двох маридів. Він надто амбітний — це його вічна проблема... — демон скрушно хитнув головою.

Кіті майже нічого з цього не зрозуміла, та й не дуже прагнула.

— Будь ласка, Бартімеусе... тебе ж так звуть? Скажи, як нам звідси вибратися? Чи можеш ти допомогти нам? Скажімо, пробити стіну?

Темні очі хлопчини пильно поглянули на неї:

— А навіщо? Чому я повинен це робити?

— Ну... ти... ти ж не хочеш нам зла? Ти лише виконував накази...

Вона говорила не дуже впевнено. Хлопчина спохмурнів:

— Я — злий демон. Ти сама казала так. Та навіть якби я й хотів допомогти вам, зараз не варто привертати до себе увагу. Наш приятель-африт поки що не забув про нас... Він пригадав облогу Праги, де такі самі големи наводили страх на Гледстонове військо.

— Він щось робить, — прошепотів Якуб. — Кістяк...

— Еге ж. Нахиліться.

Чорна хмара на кілька секунд зупинила своє просування, ніби витівки кістяка, що вистрибував попереду, спантеличили її. Та невдовзі вона немовби прийняла рішення. Темні щупальця потяглися в бік Мендрейка з посохом. Проте й кістяк не зволікав: він підняв руку. З руки вилетів осяйний потік білого світла і вдарив у хмару. Пролунав глухий удар, наче вибух за міцними дверима; клапті чорної хмари полетіли на всі боки, звиваючись і танучи в теплому промінні вранішнього сонця, що зненацька спалахнуло з новою силою.

Бартімеус схвально мугикнув:

— Непогано, непогано. Та це йому не допоможе.

Якуб з Кіті затамували подих. Тепер, коли хмара розвіялась, вони побачили серед двору велетенську постать — трохи схожу на людську, проте водночас набагато більшу й масивнішу, з незграбними кінцівками та схожою на кам'яну плиту головою, що сиділа просто на плечах. Позбавлений хмари, голем немовби розгубився. Він без ладу вимахував руками, ніби намагався зібрати розвіяну темряву до купи. Коли йому це не вдалося, він, анітрохи не зважаючи на переможні вигуки кістяка, важко попрямував далі.

— Мендрейкові слід поспішити з цим закляттям... — зауважив Бартімеус. — Ого! Знову наш Гонорій!

— Геть! — розлігся двором вигук кістяка. — Посох — моя власність! Я кидаю тобі виклик! Не для того я сторожив його понад сотню років, щоб якийсь боягуз викрав його в мене! Я бачу, як ти зириш на мене крізь це око! Я вирву його і роз чавлю в кулаці!

Сказавши це, він пустив у голема ще кілька магічних бли скавок. Та големові вони, здається, не завдали жодної шкоди.

Кам'яна постать наближалася. Тепер Кіті чітко бачила її голову: дві дірки на місці очей, а посередині лоба — третє око більше і

майстерніше виготовлене. Це око оберталося туди сюди й сяяло, наче біле полум'я. Рот так само був лише нерівною щілиною, цілком непотрібною. Кіті згадала слова демона: десь у цьому страхітливому роті—чарівний рукопис, що надає чудовиську його силу.

Пролунав зухвалий вигук. Африт Гонорій, розлючений тим, що всі його атаки були марні, кинувся наперейми големові. Крихітний на тлі величезної постаті, кістяк зігнув коліна й стрибнув, викинувши з рота й рук промені магичної сили. Він приземлився просто големові на груди, обхопив кощавими руками його шию, обкрутив ногами торс. Там, де кістяк торкнувся голема, знялося блакитне полум'я. Голем зупинився, підняв міцну, схожу на кийок руку, і захопив кістяк за лопатку.

Двоє супротивників завмерли, зчепившись, у мертвій тиші. Полум'я здіймалося дедалі вище. Війнуло смаленим, а потім—нестерпним холодом.

Аж тут долинув гуркіт, спалахнуло блакитне саяво...

Кістяк розлетівся на шматки.

Уламки кісток градом посипались на бруківку.

— Дивна річ...

Бартімеус сидів на землі, підібгавши ноги. Він скидався на глядача, захопленого незвичайним видовищем.

— І справді дивна річ. Гонорієві це аж ніяк не було потрібно. Вчинок необачний, хоч і відважний. Самогубство, та й годі. Він, звичайно, збожеволів, та все одно мав розуміти, що голем його вб'є, еге ж? Големи нищать нашу магію, розпилюють нашу сутність, навіть якщо її замкнено в кістках. Незрозуміло... Можливо, його все-таки втомив цей світ. Ось *ти* могла б зрозуміти його, Кіті Джонс?

— Кіті... — Якуб нетерпляче смикав дівчину за рукав. — Вихід вільний. Ми можемо втекти...

— Так, — дівчина ще раз поглянула в бік Мендрейка. Той досі стояв, заплющивши очі й повторюючи слова якогось закляття.

— Ходімо...

Знищивши кістяк, голем з хвилину стояв нерухомо — аж раптом ожив. Його справжнє око блиснуло, крутнулось і вирячилося на Мендрейка з посохом.

— Настала, здається, Мендрейкова черга...

Бартімеус говорив байдуже, ніби просто нотуючи факт.

Кіті, стеновши плечима, почала вслід за Якубом пробиратися вздовж стіни до арки.

Аж тут Мендрейк підняв голову. Спочатку він ніби не усвідомлював небезпеки, що насувалась на нього, та потім його погляд зупинився на големі. Мендрейкове обличчя розцвіло усмішкою. Він підняв перед собою посох і промовив одне-єдине слово. Вздовж посоха знизу вгору заструменіла рожево-фіолетова хмаринка. Кіті завмерла на місці. Долинув тихий шум, ніби тисяча бджіл задзижчала десь під землею, повітря затріпотіло, й довкола все легенько здригнулося.

— Це неможливо! — мовив Бартімеус. — Він усе-таки скористався ним! За першим разом!

Хлопчина всміхнувся ще ширше. Він показав Гледстоновим посохом на голема: той розгублено зупинився. Різьблений набалдашник мерехтів барвистими вогниками; обличчя хлопця було осяяне їхнім світлом і просто-таки моторошною радістю. Низьким владним голосом він промовив вигадливе закляття. Хмаринка, що струменіла вздовж посоха, спалахнула. Кіті примружила очі й наполовину відвернулася. Голем хитнувся назад. Хмаринка заколихалася, зашипіла, знову втяглася в посох і пробігла рукою чарівника. Голова хлопця рвучко подалася назад; його підкинуло в повітря і з сумним стукотом ударило об стіну.

Хлопчина лежав на бруківці, висолопивши язика. Посох випав з його руки.

— Отакої, — кивнув Бартімеус. — Він *усе-таки* не зміг скористатись ним. Так я й думав.

— Кіті! — Якуб був уже досить далеко попереду. Він шалено вимахував їй руками. — Ходімо, поки не пізно!

Велетенська глиняна постать урочисто рушила до завмерлого тіла чарівника. Кіті кинулася була вслід за Якубом, аж тут обернулася до Бартімеуса:

— Що ж тепер буде?

— Тепер? Після маленької помилки мого хазяїна? Нічого цікавого. Ви втечете. Голем уб'є Мендрейка, забере посох і віддасть його тому чарівникові, який дивиться на нас крізь це око.

— А ти? Хіба ти йому не допоможеш?

— Проти голема я безсилий. Одного разу я вже пробував... До того ж, коли ви щойно намагалися тікати, мій хазяїн скасував усі свої дотеперішні накази — зокрема й обов'язок захищати його. Якщо Мендрейк помре, я опинюся на волі. Отож допомагати цьому бовдурові — не в моїх інтересах.

Голем уже дістався до лімузина й наближався до тіла шофера. Кіті знову поглянула на Мендрейка, який лежав непритомний біля стіни. Вона прикусила губу й відвернулася.

— Здебільшого я не маю свободи волі, — сказав демон у неї за спиною. — Отож, коли я нарешті отримав її, то навряд чи скористаюсь нею на шкоду собі самому. Оце і робить мене вищою істотою порівняно з такими дурними людьми, як ти. Це називається «здоровий глузд». Будь-що, — додав він, — тобі краще втекти. Твоя стійкість до магії може й не допомогти проти голема. Мені приємно бачити, що ти робиш саме те, що зробив би на твоєму місці я, й тікаєш саме тоді, коли треба.

Кіті гучно видихнула й ступила ще кілька кроків уперед. Тоді знов озирнулася через плече:

— Мендрейк не став би рятувати *мене*.

— Авжеж. Ти розумне дівчатко. Тікай собі, і дай йому спокійно померти.

Вона поглянула на голема:

— Він надто великий. Мені нізащо не влізти на нього.

— Еге ж. Особливо після того, як він пройде повз лімузин.

— *Хай йому дідько!*

Кіті кинулася вперед—не до приголомшеного Якуба, а через бруківку, до незграби-велетня. Вона не звертала уваги ні на біль у плечі й занімілу руку, ні на відчайдушні крики свого приятеля, ні на внутрішній голос, що кепкував з неї, застерігав про небезпеку, про даремність її вчинку... Кіті вперто насупилась — і додала швидкості. Вона — не демон, не чарівник. Вона краща за них. Жадоба та себелюбство — не єдине, що керує нею. Вона оббігла голема ззаду—достатньо близько, щоб розгледіти нерівно розмазану глину на його поверхні й відчути нестерпний земляний запах, яким від нього віяло. Кіті скочила на капот лімузина, пробігла ним і порівнялася з торсом чудовиська.

Незрячі очі тупилися вперед, ніби в здохлої риби, а над ними виблискувало зловісним розумом третє око. Його погляд був прикутий до Мендрейкового тіла; той, хто дивився крізь це око, не помітив, як Кіті щосили стрибнула големові на спину.

Голем виявився смертельно холодним — Кіті аж зойкнула з болю. Навіть за її стійкості це було все одно, що стрибнути з урвища в крижану воду; їй перехопило подих і пройняло болем усе тіло. В голові паморочилось від земляного смороду, шлунок скрутило, до горлянки підступила нудота. Кіті відчайдушно вчепилася здоровою рукою в големове плече. З кожним кроком велетня вона могла впасти на землю.

Дівчина чекала, що голем підніме руку й скине її, проте цього не сталося. Магічне око її не бачило — і той, хто керував чудовиськом, не відчував, як вона повисла на його тілі.

Кіті потяглася вперед пораненою рукою: біль пронизав плече — дівчина мимоволі скрикнула. Зігнувши лікоть, вона заходилася мацати големове обличчя, шукаючи величезний рот. Там мусить бути те, про що говорив їй демон: рукопис, схований усередині. Її пальці торкнулись крижаного кам'яного обличчя. Очі в Кіті вибалушилились, вона мало не знепритомніла...

Ні, так не вийде. До рота їй не дістати!

Голем зупинився. Його спина несподівано почала згинатися. Кіті жбурнуло вперед — вона ледве не злетіла з його пліч. Мимохідь вона побачила масивну неоковирну руку, що тяглася до непритомного юнака: ось зараз рука схопить його за шию й переламає, наче лозину...

Спина згиналася далі. Кіті ковзнула вперед: вона вже ледь трималася за голема. Її пальці гарячково нишпорили по величезному пласкому обличчю... і зненацька натрапили на провалля рота. Пальці влізли всередину. Грубий холодний камінь... Якісь гострі виступи — точнісінько як зуби... І щось іще, м'яке й шкарубке. Кіті вчепилася в нього — й цієї самісінької миті зірвалася зі спини чудовиська. Вона полетіла вниз через його плече і важко впала на непритомне тіло юного чарівника.

Лежачи на спині, вона розплющила очі — й заверещала.

Просто над нею нависло големове обличчя: роззявлений рот, незрячі очиці, вирячене третє око, що палало люттю. Та Кіті побачила, що око тут-таки тьмяніє. Розум, що світився в ньому, згас. Тепер це був

звичайний глиняний овал, порізьблений чудернацькими лініями, та водночас темний і мертвий.

Кіті поволі підняла голову й поглянула на свою ліву руку. Між великим та вказівним пальцями був затиснутий жовтий сувій пергаменту.

Кіті з болем піднялася на ліктях. Голем завмер на місці. Один його кулак був за кілька дюймів від обличчя Джона Мендрейка. Глиняне тіло було вкрите щербинами й тріщинами, як у звичайнісінької статуї. Смертельним холодом від нього вже не віяло.

— Божевільна! їй-богу, божевільна! — хлопчина-єгиптянин стояв біля неї, взявшись у боки й хитаючи головою. — Така сама, як отой африт! Зате, — він показав на тіло чарівника, — ти принаймні м'яко приземлилася...

З-за спини демона, вирячивши очі, боязко наближався Якуб. Кіті застогнала. Рана в плечі, напевно, знову відкрилась, і здавалося, що кожен м'яз її тіла болів. Дівчина якнайобережніше підвелась і встала, вхопившись за простерту големову руку.

Якуб дивився згори на Джона Мендрейка. Гледстонів посох лежав уперек грудей чарівника.

— Він помер? — з надією запитав хлопець.

— Ні, дихає. Оце й шкода, — демон зітхнув і позирнув скося на Кіті. — Завдяки твоїй нерозумній сміливості мені й далі доведеться гарувати на нього, — він поглянув на небо. — Я залюбки побалакав би з вами, та над нами тут висіло кілька куль-шпигунів. Хмара голема, гадаю, змусила їх відступити, але вони неодмінно повернуться, й до того ж скоро. Тож тікайте звідси якнайшвидше.

— Умгу.

Кіті відступила на кілька кроків, аж тут згадала про пергамент, який досі тримала в руці. З несподіваною огидою вона розімкнула пальці, і рукопис упав на бруківку.

— А посох? — спитав Бартімеус. — Ти цілком можеш забрати його з собою. Ніхто тебе не зупинить.

Кіті спохмурніла, поглянула на посох. Так, це справді потужна зброя — вона це розуміла. Пан Пенніфізер неодмінно взяв би його. І Гопкінс, і отой невідомий добродійник, і африт Гонорій, і сам Мендрейк... Багато хто загинув через нього.

— Ні, — відповіла дівчина. — Навіщо він мені?

Вона обернулась і пошкунтила в слід за Якубом до арки. Вона чомусь сподівалася, що демон знов окликне її, та він мовчав. Менш ніж за хвилину Кіті вже була під аркою. Завертаючи за ріг, вона озирнулась і побачила, що смаглявий хлопчина досі дивиться їй навздогін. А наступної миті він зник з очей.

Натаніель

Натаніеля зненацька обдало холодом. Він вдихнув, пирхнув — і розплющив очі. Хлопчина-єгиптянин стояв над ним, тримаючи в руках мокре відро. Крижана вода струменіла з Натанієлевих вух, носа, розкритого рота. Він спробував щось сказати, закашлявся й повернувся на другий бік. Живіт відчайдушно болів, усі м'язи поколювало. Хлопець застогнав.

— Кукуруку! Півник давно проспівав!

То був джинів голос. Він лунав напрочуд бадьоро.

Натаніель підніс кволу руку до скроні:

— Що сталося? Ой, як мені... погано!

— Це видно з твого обличчя, повір мені! Тебе вдарило потужним магічним відбоєм посоха. Отож і твій мозок, і тіло деякий час працюватимуть ще гірше, ніж зазвичай. Проте тобі пощастило — ти залишився живий!

Натаніель спробував сісти:

— Посох...

— Магічна енергія виходила з твого тіла помалу, — провадив джин. — Шкіра трохи курилася димом, і кожна волосинка світилася. Надзвичайне видовище! Твоя аура теж геть переплуталась. Позбутись такого міцного заряду — справа непроста! Мені хотілося розбудити тебе негайно, та я знав, що для того, щоб ти отямився як слід, треба зачекати кілька годин.

— Що-о? Скільки ж я тут пролежав?

— Хвилин з п'ять. Мені вже набридло чекати...

В Натаніелевій пам'яті промайнули останні події.

— Голем! Я намагався...

— Подолати голема? Це майже неможливе завдання для будь-якого джина або чарівника — ще й тоді, коли в твоїх руках такий складний і потужний артефакт, як цей посох. Ти молодець, що взагалі змусив його працювати. Добре, що його заряду не вистачило, щоб убити тебе...

— Але ж голем! Посох!.. Ні!

З несподіваним страхом Натаніель усвідомив наслідки всіх цих подій. Тепер, коли й те, й інше пропало, він зазнав поразки — й залишився безпорадним перед своїми ворогами. Його звалила смертельна втома. Він понурив голову, майже не стримуючи ридань, що підступили до горла.

Міцний, твердий носак гостро копнув його в коліно.

— Якби тобі вистачило кебети озирнутися, — сказав джин, — ти побачив би дещо приємне.

Натаніель розплющив очі. Те, що він побачив, змусило його підскочити. Десь за півметра від того місця, де він сидів, на тлі неба височів голем. Він тягся до хлопця, його розчепірені пальці були так близько, що Натаніель міг торкнутися їх; похмуре обличчя загрозово нависало над ним. Та іскра життя в чудовиську повністю згасла. Він стояв нерухомо, наче статуя чи ліхтарний стовп.

А до його ноги недбало, мов той ціпочок, було притулено Гледстонів посох.

Натаніель насупився, озирнувся — й насупився ще дужче, та секрет цієї загадки був йому не по зубах.

— Затули рота, — порадив джин. — А то ще гаву впіймаєш.

Натаніель повільно — м'язи розпливались, як вода, — піднявся на ноги.

— Але як?..

— Важке питання, еге ж? — посміхнувся хлопчина-єгиптянин. — А як ти сам гадаєш: що тут сталося?

— Напевно, це я зробив, перш ніж знепритомнів... — тихо кивнув Натаніель. Так, це справді була єдина можлива відповідь. — Я намагався зупинити голема — й мені, вочевидь, це вдалося. Саме тоді, коли мене вдарило відбоєм...

Він потроху починав думати, що йому все-таки є чим пишатися.

Джин гучно й насмішкувато пирхнув:

— Спробуй ще раз, синку. Про дівча пам'ятаєш?

— Кіті Джонс? — Натаніель оглянув двір. Про неї він геть забув.
— Вона... Мабуть, вона втекла...

— Знову помилка! Хочеш, розповім? — джин поглянув на нього проникливими чорними очима. — Ти поцілив сам у себе, як останній бовдур... ти, власне, такий і є. Голем наближався, щоб забрати посох і розчавити твою голову, мов диню. Однак...

— Ти зупинив його? — спитав Натаніель. — Якщо так, то я вдячний тобі, Бартімеусе.

— Хто, я? Я рятував тебе? Будь ласка, не кажи таких дурниць, а то хтось іще почує... Ні. Не забувай: моя магія безсила перед големом. Я відійшов убік і зручненько вмостився, щоб помилуватись видовищем. Насправді... то були дівчина та її приятель. Вони рятували тебе. Зачекай, не кепкуй! Я не брешу. Поки хлопчисько відвертав увагу голема, дівчина видряпалась чудовиську на спину, витягла з його пащі рукопис і кинула на землю. Тієї самої миті голем схопив їх обох — і спопелив за кілька секунд. Після цього життєва сила покинула його, й він нарешті завмер — за кілька дюймів від твоєї бідолашної шиї.

Натаніелеві очі підозріливо примружились:

— Що за бриддя! Це просто дурниці!

— Знаю, знаю. Навіщо їй знадобилось тебе рятувати? Дивина та й годі, Нате. І все-таки вона рятувала тебе. А якщо ти мені не віриш, то ось тобі доказ.

Джин простяг хлопцеві те, що досі ховав за спиною.

— Ось що вона витягла в нього з рота!

Натаніель відразу впізнав рукопис: він уже бачив такий у Празі. Цього разу однак, пергамент було згорнуто й запечатано чорним сургучем. Хлопець тихенько взяв його, поглянув на роззявлену големову пащу, а потім — знову на сувій.

— Дівчина... — він ніяк не міг цьому повірити. — Але ж я віз її до Тауера... Я переслідував її! Ні... Вона б радше вбила, а не рятувала мене. Я не вірю тобі, джине! Ти брешеш! Вона жива! Вона втекла звідси!

Бартімеус стенив плечима:

— Як собі хочеш. Мабуть, і посох вона залишила тобі, бо ти лежав безпорадний.

— О-о...

Це справді був аргумент. Натаніель насупився. Посох був найголовнішою метою Спротиву. З доброї волі дівчина нізащо його не віддала б. Виходить, вона й *справді* мертва. Натаніель знову поглянув на рукопис. Несподівано йому сяйнула думка:

— Якщо вірити Кавці, на цьому пергаменті написано ім'я нашого ворога! Ану, погляньмо! Зараз ми дізнаємось, хто стоїть за големом.

— Навряд чи ти встигнеш, — заперечив джин. — Обережно, він уже горить!

Із сумним сичанням з сувою вихопилося жовте полум'я. Натаніель зойкнув і поспіхом кинув пергамент на бруківку. Сувій потроху зменшувався і обгоряв.

— Якщо витягти з големового рота рукопис, сила закляття невдовзі його знищить, — провадив Бартімеус. — Нічого. Знаєш, що тепер буде?

— Голем зникне?

— Так, але річ не в тім. Спочатку він повернеться до свого хазяїна.

Натаніель вирячився на свого раба: він несподівано все зрозумів. Бартімеус з усмішкою підморгнув:

— Цікаво буде подивитись, авжеж?

— Так, цікаво... — хлопець відчув приплив похмурого збудження. — А ти певен?

— Я вже бачив таке колись у Празі.

— Ну гаразд... — Натаніель переступив через клапті рукопису що курилися димом, і пошкутьгав до голема, кривлячись із болю. — Ой, як болить живіт! Ніби на мене щось упало...

— Дивна річ. Чого б це?

— Дурниці... — Натаніель підняв посох. — А тепер погляньмо, — сказав він, знову бокуючи від чудовиська.

Полум'я догоріло. Вітерець розніс попіл двором. У повітрі залишився химерний, неприємний запах.

— Це Кавчина жива кров, — пояснив Бартімеус. — Тепер від неї нічого не залишилося.

Натаніель знову скривився. Коли догорів останній клаптик пергаменту, нерухоме големове тіло здригнулося. Руки поворухнулися, голову ніби труснуло судою, груди піднялись і тут-таки опустились. Долинуло тихе, ніби передсмертне, зітхання. Запанувала коротка мовчанка — глиняний велетень завмер. Потім з рипінням, мов старе

дерево в бурю, величезна спина розігнулася, простягнута рука впала вздовж тіла, й голем знову випростався. Він схилив голову набік, ніби в глибокій задумі. Големове око посеред лоба залишалось порожнім і мертвим: розуму, що керував ним, там більше видно не було. Однак тіло ворушилося й далі.

Натаніель із джином побокували, коли чудовисько обернулось і втомлено попрямувало геть із двору. На них воно уваги не звертало. Воно йшло тим самим нестримним, розміреним кроком, що й раніше; здалека могло видатися, що воно по-давньому могутнє. Та насправді воно вже почало мінятися: поверхня тіла взялася дрібними тріщинами. Тріщини почали з'являтися посередині торса, де дотепер був рівний гладенький камінь, і промінцями побігли до кінцівок. Шматочки глини відпадали на бруківку за спиною велетня.

Натаніель і джин поспішали вслід за големом. Хлопцеві боліло все тіло: він спирався на Гледстонів посох, наче на милицю.

Голем пройшов під аркою і опинився на вулиці. Зневажаючи правила вуличного руху, він ступав просто посередині дороги. Перший, хто йому трапився, — плечистий, лисий зеленяр з татуйованими руками, що штовхав перед собою візок з овочами, — жалібно зойкнув і хутко майнув до найближчого провулку. Голем не звернув на нього уваги, Натаніель з Бартімеусом — так само. Невеличка процесія рушила далі.

— Якщо припустити, що хазяїн голема — один із старілих чарівників... — міркував Бартімеус. — Якщо лише *припустити!* — то цілком можливо, що ми зараз прямуємо до Вест-мінстера. Аце, до речі, в центрі міста. Ото ми наробимо галасу!

— То й *добре*,— відповів Натаніель. — Саме цього я й хочу.

З кожною хвилиною на серці в нього легшало: тривога й страх, що накопичились там за останні кілька тижнів, почали розвіюватись. Щоправда, подробиці його порятунку від голема досі залишались незрозумілими, однак тепер це не мало великого значення: після вчорашнього приниження, коли всі великі чарівники об'єдналися проти нього — й над ним нависла загроза Тауера, він знову відчув себе на волі і в безпеці. Він роздобув посох — Деверо за це вклониться йому до землі! — і до того ж у нього є голем. Ніхто йому не вірив — тепер усі вони проситимуть вибачення: і Дюваль, і Мортенсен, і всі інші! Його нарешті приймуть до їхнього кола як рівного, а простить

його панна Вайтвел чи ні — тепер уже байдуже. Йдучи Саутворком, услід за големом, Натаніель дозволив собі широко всміхнутися.

Доля Кіті Джонс так само його бентежила, але й тут усе складалось якнайкраще. Попри всі вимоги здорового глузду, Натаніелеві все ж було не до душі порушувати свою обіцянку дівчині. З цим, зрозуміло, нічого не можна було вдіяти — за ним спостерігали кулі-шпигуни, тож відпустити її на волю йому ніхто не дозволив би, — однак ця історія таки тривожила його совість. А тепер уже нема чого хвилюватися. Рятуючи хлопця (цьому він майже не вірив) чи тікаючи (це йому здавалося вірогіднішим), вона загинула й пропала, тож йому не доведеться перейматися її долею. Правду кажучи, її навіть шкода... Судячи з того, що він дізнався про дівчину, вона була напрочуд енергійна, талановита й вольова — видатніша за всіх цих великих чарівників з їхніми нескінченними сварками й дурнуватими вадами. Дивним чином Кіті трохи нагадувала Натаніелеві його самого, й хлопцеві було майже жаль, що її більше немає...

Джин мовчки ступав поряд, ніби замислившись. Йому щось не дуже хотілося розмовляти. Натаніель стенив плечима: хтозна, які химерні й підступні думки трапляються в джинів? Краще й не питати...

Що далі вони йшли, то частіше їм під ноги потрапляли грудки вогкої глини. Голем помалу розсипався на шматки; на його поверхні вже з'явилися помітні діри, і обриси його кінцівок зробилися трохи нерівні. Пересувався він так само швидко, та його спина дещо згорбилась, ніби він постарішав і послабшав.

Передчуття Бартімеуса, що голем наробить у місті галасу, справджувалось із кожним кроком чудовиська. Тепер вони простували головною вулицею Саутворку, вздовж якої тяглися лотки, вітрини крамниць та інших дрібних закладів. Побачивши велетня, простолюд із криками тікав на всі боки, мов перелякана худоба. Люди ховалися по крамницях і під'їздах, виламували двері й вибивали вікна, шукаючи порятунку; дехто дряпався на ліхтарні стовпи, худорлявіші пірнали до каналізаційних люків. Натаніель нишком хихотів: у цьому шарварку було й дещо корисне. Невеличкий струс піде простолюдові тільки на користь. Нехай вони бачать, від якої небезпеки захищає їх уряд; нехай усвідомлюють, що їм зусібіч загрожує ворожа магія! Тепер це змусить їх подумати як слід, перш ніж слухати фанатиків зі Спротиву.

Над дахами з'явився цілий натовп червоних куль-шпигунів. Вони мовчки висіли над вулицею, стежачи за людьми. Прибравши серйозний вигляд, Натаніель озирав перекинуті лотки й перелякані обличчя поглядом, який здавався йому самому виразом шляхетного співчуття.

— Твої приятелі стежать за нами, — обізвався джин. — Як ти гадаєш, вони радіють?

— Ні, радше заздять.

На той час, як вони пройшли Ламбетський вокзал і повернули на захід, големові обриси стали помітно неправильніші, а хода — непевніша. Велика грудка глини — можливо, палець, — відірвалась від нього і впала на бруківку.

Попереду було видно Вестмінстерський міст. Тепер уже не залишалось жодного сумніву, що вони прямують до Вайтголла. Натаніель подумки готувався до майбутньої сутички. Зрозуміло, що його ворогом буде один із старших чарівників— той самий, хто довідався про його подорож до Праги й послав туди найманця. Крім цього, більше нічого не можна було вгадати. Та невдовзі й так усе з'ясується.

Тримати посох Гледстона було зручно. Натаніель досі спирався на нього, бо бік іще болів. Хлопець дивився на посох майже з ніжністю. Ось вам, Дювалю й компаніє, — маєте! Мейкпіс буде дуже задоволений з того, як усе обернулося.

Натаніель зненацька спохмурнів. Що ж тепер буде з посохом? Напевно, його помістять до однієї з державних скарбниць, аж поки він кому-небудь знадобиться. Але хто з чарівників спроможний користуватись ним? Хто, крім самого Натаніеля? Сьогодні, за допомогою самих тільки імпровізованих заклять, це йому майже вдалося! І він легко цього навчиться, якщо йому нададуть таку змогу. А тоді...

Натаніель зітхнув. Яка все-таки шкода, що не можна залишити посох собі!

Ну, та вже нічого. Згодом, коли він поверне собі ласку Деверо, все буде можливо... Головне — терпіння. Треба просто зачекати.

Нарешті вони звернули на короткий узвіз між двома бетонними вартовими вежами, що вів на сам Вестмінстерський міст. За мостом височіла будівля Парламенту. Темза виблискувала в промінні

вранішнього сонця. Човники ковзали за водою. Кілька туристів, побачивши напівзруйнова-ного голема, перескочили через поруччя просто в річку.

Голем тим часом прямував уперед. Плечі його зовсім поникли, руки й ноги перетворились на кукси, від яких дорогою відпадали здоровенні шматини глини. Хода його стала ще непевніша, ноги запліталися з кожним кроком. Ніби розуміючи, що часу в нього обмаль, голем рушив швидше — і Натаніелеві з джином довелося наздоганяти його підтюпцем.

Відтоді, як вони вийшли на міст, автомобілів на дорозі майже не траплялось, і невдовзі Натаніель побачив чому. На мості невеликий, добряче знервований загін нічної поліції спорудив кордон. Він складався з бетонних блоків, колючого дроту й безлічі лютих бісів зі шпичаками та акулячими зубами, що юрмились на другому рівні. Побачивши голема, біси заховали свої шпичаки і з пронизливим вереском порозліталися на всі боки. Лейтенант поліції поволі виступив уперед, а його люди тим часом боязко визирали з-за бетонних блоків.

— Стійте! — гаркнув лейтенант. — Ви входите на територію, що охороняється урядом! Самочинне застосування магії суворо забороняється під загрозою негайної суворої кари...

Аж тут він перелякано дзявкнув, мов цуценя, й відскочив убік. Голем підняв руку, змахнув геть крайній блок і пройшов крізь кордон, залишивши на колючому дроті дрібні грудочки глини. Натаніель і Бартімеус пробігли загородження вслід за ним, весело підморгуючи приголомшеним охоронцям.

Проминувши міст і вежі Вестмінстера, вони вийшли до газонів. Величезний натовп молодших чарівників — блідих бюрократів з відомств і міністерств, розміщених уздовж Вайтгоглу, — почув гомін і вибіг надвір, мружачи очі від сонця. Помітно всохлий велетень трохи завагався на розі Вайтгоглу і повернув ліворуч, у бік Вестмінстер-Голлу. Дехто окликнув Натаніеля, коли той проходив повз натовп. Хлопець велично махнув рукою:

— Ось що наганяло страх на місто! Я повертаю це господареві!

Його відповідь зацікавила багатьох. Чарівники потяглися за Натаніелем — спочатку поодиночі, по двоє, а там і увесь натовп полинув услід — тримаючись, однак, на безпечній відстані.

Парадні двері Вестмінстер-Голлу стояли прочинені: воротарі повтікали, щойно побачивши чудовисько й натовп, що сунув за ним. Голем протиснувся всередину, трохи пригнувшись під аркою. На той час його голова майже зовсім утратила форму: вона танула, наче свічка вранці. Рот майже злився з торсом, різьблене овальне око перекошилось і висіло десь посередині обличчя.

Натаніель з джином увійшли до вестибюлю. У пентаклях на підлозі з'явилися двоє лютих афритів — жовтошкірих, із бузковими гребенями. Помітивши голема, вони гучно ковтнули слину.

— Еге ж, на вашому місці я не втручався б. — порадив їм джин. — Тільки даремно скалічитесь. Та все-таки дивіться пильно — за нами йде половина міста!

Велика мить наближалася. Натаніелеве серце шалено калатало. Він уже бачив, куди вони прямують: голем ступав коридорами, що вели до Залу прийомів, куди допускали тільки найвидатніших чарівників. Від думки про те, що з цього випливає, хлопцеві йшла обертом голова.

З бічного коридору з'явилася людська постать — струнка, в сірій уніформі, з яскраво-зеленими стривоженими очима.

— Мендрейку, бовдуре! Що ви робите?!

Натаніель чемно всміхнувся:

— Доброго ранку, панно Фаррар! Ви, здається, вкрай схвильовані.

Дівчина прикусила губу:

— Члени Ради не спали цілу ніч. Зараз вони знову зібрались і стежать за подіями через кулі. І що ж вони бачать? У Лондоні панує хаос! У Саутворку — пекло: заворушення, демонстрації, масове знищення власності!

— Я певен, що ваша вельмишановна поліція з цим упорається. До того ж я просто виконую те, що мені... доручили цієї ночі. Ось посох! — Натаніель махнув посохом. — Крім того, я повертаю законне майно його власникові — байдуже, хто він такий... Ой! Напевно, вона була коштовна?

Голем, що ступав попереду, опинився в тіснішому коридорі й мимохідь змахнув на підлогу китайську порцелянову вазу.

— Вас заарештують... Пан Деверо...

— Буде щиро радий довідатись, хто ж серед нас зрадник. Як і всі ці люди, що йдуть за мною... — він навіть не озирався — гомін натовпу

став оглушливим. — А тепер, якщо ви зробите ласку приєднатися до нас...

Попереду вже видніли двері залу. Голем, що тепер уже скидався на грубий стовп глини, прошкутильгав через них. Натаніель, Бартімеус і Джейн Фаррар, а за ними й перші лави натовпу увійшли слідом.

Міністри британського уряду всі як один підхопилися зі своїх місць. На столі перед ними лежали рештки розкішного сніданку, проте тарілки й келихи були відсунуті вбік, а в центрі стола висіли зображення, що надходили від кількох куль-шпигунів. Натаніель упізнав серед них головну вулицю Саутворку з висоти пташиного польоту — там серед перекинутих лотків і розкиданого краму юрмився натовп, — так само заповнені натовпом вестмінстерські газони й, нарешті, той самий зал, куди вони щойно увійшли.

Голем зупинився в центрі залу. Продирання крізь двері далось йому нелегко, та й сил у нього, здається, майже не залишилося. Його спотворена постать похитувалась на місці. Руки повідпадали зовсім, а замість ніг тепер громадилася купа в'язкої маси. Кілька секунд він хитався так, ніби от-от упаде.

Натаніель тим часом оглядав обличчя міністрів за столом: Деверо, аж сірий від втоми й хвилювання; Дюваль, геть червоний з люті; Вайтвел з гострим, напруженим лицем; Мортенсен з розпатланим, нічим не змащеним рідким волоссям; Фрай, що досі мирно жував крильце жайворонка; Малбінді з виряченими, мов тарілки, очима. На свій подив, він помітив у натовпі заступників міністрів, що купчилися збоку, Квен-тіна Мейкпіса і Шолто Пінна. Тут, вочевидь, зібралися всі хоч трохи впливові особи.

Він дивився в їхні обличчя по черзі, проте бачив у них тільки гнів та відчай. На мить хлопець навіть злякався, що помилився: зараз голем упаде — і він нічого не зможе довести.

Прем'єр-міністр кахикнув.

— Мендрейку! — заговорив він. — Я вимагаю пояснень...

І замовк. Голем здригнувся і, наче п'яний, хитнувся ліворуч, у бік Гелен Малбінді, міністра інформації. Всі очі втупились у нього.

— Він ще може бути небезпечний! — Дюваля, начальника поліції, все це вразило ніби менше, ніж інших. Він поплескав Деверо по руці. — Сер, негайно покиньмо цей зал!

— Дурниці! — хрипко промовила Джесіка Вайтвел. — Ми всі знаємо, що відбувається. Голем повертається до свого хазяїна! Стіймо й чекаймо!

Серед мертвої тиші вони дивились, як глиняний стовп повзе до Гелен Малбінді: та задкувала, тремтячи всім тілом. Зненацька голем нахилився — його потягло праворуч, через стіл, у бік Джесіки Вайтвел та Мармадьюка Фрая. Вайтвел не поворухнулася; Фрай зойкнув з переляку, відсахнувся й мало не вдавився кісточкою жайворонка. Засапаний, він упав у своє крісло, вибалушивши очі й почервонівши.

Голем обернувся до панни Вайтвел. Він навис над нею. Величезні грудки глини падали з нього на паркет.

— Ось вам відповідь! — вигукнув пан Дюваль. — Чого ще чекати? Хазяйка голема — Джесіка Вайтвел! Панно Фаррар, покличте своїх людей і доправте її до Тауера!

Купа глини здригнулася. Вона раптово хитнулася назад — до центру стола, в бік Деверо, Дюваля й Мортенсена. Всі троє позадкували. Голем, тепер трохи вищий за людину, остаточно перетворився на неоковирний напівзруйнований стовп. Він притулився до краю стола й знову завмер, відділений від чарівників метром полірованої дошки.

Війна впала на стіл і з моторошною впертістю поповзла вперед, боляче крутячись, мов торс, позбавлений кінцівок. Вона лізла між рештками сніданку, відштовхуючи тарілки й недоїдки; вона торкнулася найближчого зображення від кулі-шпигуна—воно зникло; вона відчайдушно тяглася далі — до завмерлого Генрі Дюваля, начальника поліції.

У залі запанувала мовчанка, її порушував тільки тихий кашель Мармадьюка Фрая.

Пан Дюваль, блідий як попіл, відступав від стола. Він наткнувся на своє крісло — воно від'їхало назад і вперлося в стіну.

Майже половина того, що залишилось від глиняного велетня, налипла на стіл посеред тарілок і виделок. Решта доповзла до краю стола, тоді стала дибки, закрутилася, мов черв'як, і несподівано швидко рушила вперед.

Пан Дюваль відсахнувся, втратив рівновагу і впав у своє крісло. Рот у нього відкрився й закрився, не видавши жодного звуку.

Глиняна маса долізла до його високих чобіт. Зібравшись на останній силі, вона піднялася кривою хиткою вежею і на мить зависла над головою начальника поліції. А потім упала на нього, гублячи останні крихти Кавчиної магії. Глина розсипалася дощем дрібних шматочків, що обліпили самого Дюваля й стіну за його спиною. Його грудьми покотився невеличкий овальний предмет.

Довкола панувала тиша. Генрі Дюваль поглянув униз, моргнувши крізь клейкі шматочки глини. З його колін на нього дивилося мертво око голема.

Про гармидер, що знявся після того, як мій хазяїн викрив Генрі Дюваля, розповідати нецікаво. Безладдя панувало довго: чутки хвилями розходилися від Залу прийомів, через Вайтголл, і до найвіддаленіших міських околиць, тож ці новини стали відомі навіть останньому простолюдинові. Падіння когось із великих завжди викликає неабияке збурення — і ця пригода не стала винятком. На вулицях того вечора відбулося кілька стихійних народних свят, а з нічними полісменами — коли ті наважувались висунути носа надвір — люд поведився вкрай зневажливо.

Увесь цей день минув під знаком усесвітнього шарварку. На те, щоб заарештувати Дюваля, знадобилася ціла вічність — якщо врахувати, що сам він анітрохи не пручався й не намагався втекти, бо його геть приголомшило те, як усе повернулося. Однак ці жалюгідні чарівники заходилися сперечатись, хто ж тепер посяде його місце, і довго сварились, наче гайвороння, за те, хто віднині керуватиме поліцією. Мій хазяїн у тій сварці участі не брав — за нього найкраще промовляли його справи.

Врешті лакеї прем'єр-міністра викликали гладкого африта — він увесь цей час боязко тинявся вестибюлем, уникаючи голема, і з його допомогою дали все-таки лад. Раду міністрів було розпущено, Дюваля та Джейн Фаррар відправили до в'язниці, а збуджений натовп роззяв випровадили геть.^[93] Джесіка Вайтвел опиралася до останньої миті, гучно стверджуючи, що саме їй Натаніель завдячує своїм успіхом, та

зрештою і їй довелося знехотя піти. Прем'єр-міністр залишився віч-на-віч з моїм хазяїном.

Що там було між ними, я до ладу не знаю, бо мене разом з афритом послали наводити лад на вулицях. Коли я повернувся за кілька годин, мій хазяїн сидів сам у невеличкій кімнаті і снідав. Посоха в нього вже не було.

Я знову прибрав подобу мінотавра, вмовився в кріслі навпроти нього й знічев'я постукав ратицею по підлозі. Хазяїн поглянув на мене, та не сказав нічого.

— Ну, як? — почав я. — Усе гаразд?

Він щось буркнув у відповідь.

— Ми знову в пошані?

Він коротко кивнув.

— І хто ж ти тепер?

— Міністр внутрішніх справ. Наймолодший в історії.

Мінотавр аж свиснув:

— А ти молодець!

— Гадаю, що це лише початок. Дякувати Богові, Вайтвел тепер мені вже не начальниця.

— А посох? Тобі його залишили?

Його обличчя витяглося. Він сердито ткнув виделкою в кров'янку.

— Ні. Його відвезли до скарбниці. Сказали, що «на зберігання». Користуватись ним нікому не дозволять, — аж тут його обличчя проясніло. — Хоча... можливо, під час війни його й дістануть. Може, пізніше, для американської кампанії... — він відсморбнув кави. — Розпочалася вона, здається, невдало. Що ж, подивимося... Будь-що мені потрібен час, щоб удосконалити своє мистецтво користування ним.

— Еге ж! Зокрема з'ясувати, чи можеш ти користуватись ним узагалі.

Він насупився:

— Звичайно, можу! Просто я забув про кілька формул обмеження... і про керівне закляття. От і все.

— Простіше кажучи, приятелю, ти схибив. А що сталося з Дювалем?

Мій хазяїн узявся зосереджено жувати.

— Його відправили до Тауера. Панна Вайтвел тепер знову міністр державної безпеки. Вона й спостерігатиме за його допитом. Подай-но мені сіль.

Мінотавр простяг сільничку.

***

Мій хазяїн був задоволений, та й мені було з чого радіти. Натаніель заприсягся відпустити мене, тільки-но вирішиться справа з таємничим нападником, і тепер вона, безперечно, вирішилася. Хоч я вважав, що тут іще залишилося зо два питання, які так і не знайшли переконливого пояснення. Та це вже не мій клопіт. Тому я чекав свого звільнення з легкою душею.

Чекати, однак, довелося довго.

Кілька днів хлопець був надто заклопотаний, щоб вислуховувати мої благання. Він приймав справи свого міністерства; відвідував наради на найвищому рівні, де обговорювали Дювалеву справу; виїхав від своєї колишньої наставниці і, на свою міністерську платню та винагороду від вдячного прем'єр-міністра, придбав будинок на всю губу серед зеленого скверу недалеко від Вестмінстера. Як наслідок, на мене спала ціла купа сумнівних хатніх обов'язків, перелічувати які мені зараз нема часу.^[94] Він бував на прийомах у прем'єр-міністра в Ричмонді, роздавав доручення своїм новим підлеглим, а вечорами їздив до театру й дивився жалюгідні п'єси, до яких несподівано призвичаївся. Одне слово, крутився як муха в окропі.

За будь-якої змоги я нагадував йому про його присягу.

— Так, так, — відповідав він, вибігаючи вранці з дому. — Скоро й тобі дам раду. А поки що — про штори в моїй приймальні... Мені потрібен лікоть устрично-сірого шовку — купи в Філдингса. І заодно — ще пару зайвих подушок. А для ванної кімнати візьми ташкентських кахлів^[95].

— Твої півтора місяця майже скінчилися! — значуще сказав я.

— Так, так... Мені вже пора.

Якось увечері він повернувся додому раніше. Я саме був унизу — спостерігав за тим, як клеять кахлі на кухні^[96], але все ж таки знайшов час відірватись від справ і знову нагадати про себе. Хазяїна я знайшов

у ідальні — просторій, та досі ще не умебльованій кімнаті. Він дивився на порожній камін і на холодні голі стіни.

— Сюди треба належного узору, — зауважив я. — Шпалер, що пасували б до твого віку. Що тобі до вподоби — автомобільчики чи паровозики?

Він підійшов до вікна. Його кроки гучно відлунювали.

— Дюваль сьогодні зізнався, — сказав він нарешті.

— Це ж добре, — відповів я. — Чи ні?

Він роздивлявся дерева у сквері.

— Мабуть, так...

— Мої магичні здібності кажуть мені, що ти не радий.

— Ні... Так... — він обернувся до мене з силуваною усмішкою. — Це багато що прояснює, та більшу частину того, що він розповів, ми знали й самі. У підвалі його будинку ми знайшли майстерню — яму, де було виліплено голема, й кристал, через який Дюваль керував його оком. Він справді, поза всяким сумнівом, використовував це чудовисько.

— Ну той що?

— Сьогодні він зізнався в усьому. Казав, що давно хотів добитися більшого, відсунути назад панну Вайтвел та інших. Він вирішив використати голема. Голем сіяв хаос, підривав репутацію інших міністрів... Після кількох нападів, коли виходу так і не знайшли і всі були у відчаї, Деверо охоче надав Дювалеві додаткові повноваження. Роль поліції зросла; Дюваль дістав посаду міністра державної безпеки. З цієї посади йому було б легше згодом скинути Деверо.

— Ніби все зрозуміло, — погодився я.

— Не знаю... — хлопчина скривив губи. — Начебто всі задоволені. Вайтвел знову на своїй давній посаді, Деверо з міністрами бенкетують, Пінн уже відбудовує свою крамницю... Навіть Джейн Фаррар відпустили — немає жодного доказу того, що вона знала про зраду свого наставника. Всі раді викинути цю історію з голови. Але я не певен... Дещо тут незрозуміло.

— Наприклад?

— Дюваль стверджував, що діяв не сам. Він каже, що його підучили це зробити. Якийсь учений на прізвище Гопкінс. Він каже, що саме Гопкінс приніс йому око голема і навчив ним користуватися. Він каже, що саме Гопкінс звів його з отим бородатим найманцем і

порадив Дювалеві послати його до Праги, щоб розшукати чарівника на прізвище Кавка. Коли я розпочав своє власне розслідування, Дюваль зв'язався з найманцем у Празі й наказав йому зупинити мене. Проте мозком усієї цієї змови був Гопкінс. Як на мене, це правда: самому Дювалеві не вистачило б кебети, щоб задумати таку річ. Він — ватажок вовкулацької зграї, а не великий чарівник. Та чи знайшли ми цього Гопкінса? Ні. Невідомо, хто він такий і де живе. Ніхто його не бачив. Його немовби не існує...

— Може, й справді не існує.

— Дехто так і думає. Вважає, що Дюваль просто намагається звалити провину на іншого. І всі думають, ніби він причетний до Лавлейсової змови. Кажуть, що участь найманця це доводить... Та я не певен...

— Оце вже навряд, — заперечив я. — Дюваль теж перебував у тому величезному пентаклі в Гедлгем-Голлі разом з іншими міністрами, пам'ятаєш? Тож до тієї змови він непричетний. А от Гопкінс, можливо, й причетний. Усе сходиться на ньому. Якби лише вдалося знайти його...

Хлопчина зітхнув:

— Отож-бо й воно — *якби!*

— Можливо, Дюваль знає дещо більше, ніж розповів. Може, згодом він ще в чомусь зізнається...

— Вже ні, — обличчя хлопця зненацька набрякло й немовби постарішало. — Повертаючись до камери сьогодні після допиту, він обернувся вовком, збив з ніг свого конвоїра й вискочив через загразоване вікно.

— І втік?

— Не зовсім. То був шостий поверх.

— Он як...

— Атож, — хлопець тепер стояв біля порожньої камінної полиці, машинально гладячи мармур. — До того ж є й інше питання — вторгнення до Вестмінстерського абатства й викрадення посоха. Дюваль зізнався, що послав тоді голема, щоб відібрати в мене посох. Це, казав він, була надто вдала нагода, щоб прогавити її. Та водночас присягався, що до Спротиву він не має жодного стосунку. І до пограбування могили Гледстона — так само, — він затарабанив

пальцями по каменю. — Мабуть, мені треба заспокоїтись, як і всім... Якби ця дівчина не загинула! Вона могла б розповісти нам більше...

Я щось схвально буркнув, та не сказав нічого. Те, що Кіті залишилася жива, було такою незначною подробицею, що про неї не варто було й згадувати. Як і про те, що вона досить багато розповіла мені про вторгнення до абатства; до цього вторгнення, за її словами, також був причетний добродій на прізвище Гопкінс. Доповідати про це Натаніелеві — не мій клопіт. Я лише скромний слуга, роблю, що мені накажуть. До того ж він цього не заслужив.

— Ти з нею провів багато часу, — несподівано сказав він. — Чи довго ви розмовляли?

Він позирнув на мене й тут-таки відвернувся.

— Не дуже.

— Вона, мабуть, перелякалася...

— Навпаки. Вона мене зневажала.

Хлопчина пирхнув:

— Шкода, що вона була така свавільна. Вона мала деякі... чесноти.

— Та невже?! Ти це помітив? Я думав, що тебе тоді займало тільки те, як краще порушити власну обіцянку..

Його щоки почервоніли:

— Я не мав вибору, Бартімеусе...

— Тільки не треба розводитись про вибір! — обірвав я його. — Вона тоді мала вибір — врятувати тебе чи померти.

Він тупнув ногою:

— Я не дозволю тобі критикувати мої вчинки!

— Вчинки тут ні до чого. Я кажу про твою моральність...

— І моральність — тим паче! Хто з нас демон — ти чи я? Що тобі до цього?

— Нічого! — я згорнув руки на грудях. — Нічого до того, що скромна простолюдинка виявилась чеснішою, ніж ти був дотепер — і будеш надалі. Чини, як собі хочеш.

— І чинитиму!

— От і гаразд.

— От і гаразд!

За кілька секунд ми роз'ятрили один одного так, що ладні були зчепитися, та все це було якось не дуже щиро.

Після короткої мовчанки, впродовж якої хлопець зирив на камінну полицю, а я—на тріщину в стелі, він заговорив.

— Якщо тобі цікаво, — сказав він, — я поговорив з Деверо й добився, щоб Кавчиних дітей випустили з в'язниці. Вони вже в Празі. Це коштувало мені деяких послуг, та я це зробив.

— Як це шляхетно з твого боку! — мені не хотілося гладити його по голівці.

Він насупився:

— Все одно то були дрібні шпигуни. Тримати їх в ув'язненні не мало сенсу.

— Авжеж.

Знов запанувала мовчанка.

— Гарзд, — нарешті сказав я.—Все добре, що добре закінчується. Ти отримав усе, що хотів, — я обвів рукою порожню кімнату. — Поглянь, скільки місця! Можеш напхати сюди стільки шовку та срібла, скільки тобі заманеться. Ба більше— ти тепер могутніший, ніж будь-коли, і прем'єр-міністр знову тобі вдячний, і з-під закаблука Вайтвел ти вирвався...

Він трохи повеселішав:

— Це правда.

— Звичайно, — провадив я. — Тільки в тебе досі немає друзів — ти сам-один, і всі твої колеги бояться тебе і тільки й хочуть, що тобі накапостити. А якщо ти станеш надто могутнім, це злякає прем'єр-міністра, і він знайде перший-ліпший привід, щоб позбутись тебе. Та що тут удієш, у всіх свої проблеми.

Він сердито поглянув на мене:

— Чудове пророцтво, еге ж!

— Я їх наскрізь бачу. Якщо не хочеш почути на додачу чогось іще, то відпусти мене негайно. Твої півтора місяця вже минули, тож моїй нинішній службі настав кінець. Уся моя сутність болить, і ота біла емульсія мені набридла.

Він несподівано кивнув:

— Гарзд. Я виконаю нашу угоду.

— Що? О-о, дякую...

Його згода захопила мене зненацька. Правду кажучи, я чекав, що він знову торгуватиметься, перш ніж відпустити мене. Все одно, що на

східному базарі: купувати не торгуючись не личить. Та, може, моєму господареві було просто ніяково від того, що він обдурич дівчину..

Хоч яка там була причина, він мовчки повів мене до своєї майстерні на третьому поверсі. На підлозі вже було накреслено пентаклі, і все потрібне знаряддя було напихваті.

Перші приготування ми здійснили без жодного слова.

— Якщо хочеш знати, — ущипливо промовив він, коли я вже стояв у пентаклі, — я не самотній. Увечері я йду до театру. Мій найкращий приятель Квентін Мейкпіс запросив мене на прем'єру своєї останньої п'єси.

— Страшенно цікаво!

— Еге ж, цікаво! — він щосили намагався вдавати задоволення. — Ти вже готовий?

— Умгу, — я врочисто вклонився. — На все добре чарівникові Джонови Мендрейку. Нехай живе собі довго й щасливо і більше ніколи не викликає мене... До речі, ти нічого не помітив?

Чарівник зупинився з піднятими руками, готовий виголосити закляття звільнення:

— Що саме?

— Я не назвав тебе Натаніелем. Бо ти тепер радше Мендрейк, ніж Натаніель. Той хлопчик, що був Натаніелем, щезає — і скоро щезне зовсім.

— Ну й гаразд, — сухо відповів він. — Я радий, що ти нарешті це зрозумів, — він кахикнув. — Прощавай, Бартімеусе.

— Прощавай.

Він вимовив закляття — і я зник. Я не встиг сказати йому, що він так нічого й не зрозумів.

Kimi

Пані Гірнек попрощалася з ними біля митниці, й Кіті з Якубом самі попрямували причалом. Пором готувався відпливати: з труб ішов дим, свіжий вітерець роздував вітрила. Останні мандрівники піднімались на корму трапом, накритим яскравим полотном, а ближче до носа вантажники іншим трапом тягли багаж. У небі кружляли галасливі чайки.

Якуб був у білому широкому капелюсі, насунутому на лоба, щоб заховати обличчя, й темно-брунатному дорожньому костюмі. В руці, затягнутій у рукавичку, він ніс невеличку шкіряну валізку.

— Ти не забув документи? — питала Кіті.

— Вдесяте кажу тобі: ні!

Він ще був трохи засмучений після розлуки з матір'ю й через те постійно дратувався.

— Пливти недовго, — заспокоїла його Кіті. — Завтра будеш уже на місці.

— Знаю, — він смикнув капелюха за криси. — Як ти гадаєш, мене пропустять?

— Авжеж, пропустять. Адже нас ніхто не шукає! Фальшивий паспорт — це так собі, додаткова пересторога.

— Умгу. Але ж моє обличчя...

— На тебе ніхто й не дивитиметься. Повір мені.

— Гаразд. А ти певна, що не поїдеш?..

— Я завжди можу приїхати згодом. Може, віддаси свою валізу вантажникові?

— Зараз.

— То ходи і віддай. Я зачекаю тут.

Якуб трохи повагався, але пішов. Кіті дивилася, як він поволі пробирається крізь гамірний натовп, і задоволено відзначила, що на нього й справді ніхто не звертає уваги. На поромі пролунав свисток, десь поблизу вдарив дзвін. На причалі було людно: поспішали у своїх справах моряки, вантажники, торговці, віддавались останні накази, з рук до рук переходили пакунки й листи. Багато пасажирів з'юрмилося біля поручнів на палубі порома. Там були чоловіки й жінки з далеких країв — Європи, Африки, Візантії, Сходу... Серце Кіті закалатало, вона зітхнула. їй теж дуже хотілось приєднатися до них. Може, згодом вона так і зробить... Та поки що в неї інший клопіт.

***

Того страшного ранку вони вдвох прибїгли до майстерні Гірнеків, і Якубові брати сховали їх у потаємній кімнаті, за одним з друкарських верстатів. Тут, серед гуркоту й смороду шкіри, Кіті перев'язали рани — і друзі потроху оговтались. А родина Гірнеків тим часом готувалася до неминучих наслідків, до обшуків та штрафів. День минув. Поліція так і не з'явилася. Дійшли чутки про големів похід Лондоном, про відставку Дюваля, про посадове підвищення отого хлопця Мендрейка... Та про них — утікачів — не було чути ні слова. Жодних обшуків чи арештів не відбулося. До майстерні щоранку, як і зазвичай, надходили замовлення від чарівників. Дивна річ: про Кіті та Якуба ніби всі забули.

Увечері наступного дня в потаємній кімнаті зібралася родинна нарада. Попри всю байдужість із боку влади, Гірнеки вирішили, що Якубові та Кіті небезпечно залишатися в Лондоні. Особливо Якубові — з його прикметним обличчям. Вічно сидіти в майстерні не можна. А врешті-решт чарівник Мендрейк — чи хтось із його помічників або демонів — неодмінно розшукає хлопця. Треба відправити його до безпечного місця. На цьому, зокрема, наполягала пані Гірнек — і до того ж вельми гучно.

Коли ж нарешті вона замовкла, підвівся її чоловік. Пихкочучи своєю люлькою з горобини, пан Гірнек спокійно зробив свою пропозицію. Він нагадав, що їхнє сімейне друкарське мистецтво вже дозволило помститись Теллоу: його магичні книжки було виправлено так, що чарівника згубили власні закляття. Невже вони й тепер не зможуть підробити документи — метричні свідоцтва, паспорти й таке інше, щоб дітям було легше покинути країну? Вони можуть поїхати на материк, де їх радо приймуть інші відгалуження роду Гірнеків, — до Остенде, Брюге чи Базеля...

Цю пропозицію схвалили всі, і Якуб відразу погодився на неї. Йому аж ніяк не хотілося знову зустрічатися з чарівниками. Кіті, навпаки, здавалася радше розгубленою. «Дякую, ви такі добрі», — тільки й пробурмотіла вона.

Поки Якубові брати підробляли документи, а пані Гірнек із самим Якубом збирали в дорогу речі й харчі, Кіті сиділа в кімнаті й

міркувала. Через два дні дівчина оголосила своє рішення: вона до Європи не поїде.

***

Білий капелюх із широкими крисами стрімко пробирався крізь натовп. Якуб тепер усміхався і йшов уже веселіше.

— Віддав валізу? — запитала Кіті.

— Так. Ти казала правду—на мене навіть не поглянули, — він подивився на трап, тоді на годинник. — У мене тільки п'ять хвилин. Краще я піду на пором.

— Гарзд. Ну, що ж... до зустрічі.

— До зустрічі... Послухай, Кіті...

— Що?

— Знаєш, я тобі дуже вдячний за те, що ти для мене зробила. Врятувала—й таке інше... Але, щиро кажучи, ти дурна.

— Чого б це?

— Навіщо тобі залишатися тут? У раді міста Брюге—тільки простолюд. Там узагалі немає чарівників. Мій двоюрідний брат каже: там така воля, що нам уявити важко, — і бібліотеки, й клуби на першій-ліпшій вулиці! І ніякої комендантської години! Імперія їх майже не чіпає. Добре місце для будь-якої справи! А якщо ти захочеш продовжувати свої... — він боязко озирнувся. — Свої... ти розумієш... Він каже, що там теж є міцні зв'язки з підпільним рухом. Там буде набагато безпечніше...

— Знаю, — Кіті засунула руки в кишені й надула щоки. — Твоя правда. Всі ви цілком маєте рацію. Та річ не в тім... Я вважаю, що мені слід залишитися тут, де панує магія, де водяться демони.

— Але чому?..

— Зрозумій мене як слід. Я дуже вдячна за нові документи, — вона поплескала себе по кишені куртки, де зашурхотіли папери. — Просто дещо з того, що сказав мені демон Бартімеус... змусило мене замислитись.

Якуб хитнув головою:

— Оцього я вже не доберу! Ти повірила на слово демонові, який викрав мене, погрожував мені...

— Знаю! Просто він виявився не такий, як я сподівалася. Він говорив про минуле, про те, що все повторюється, про те, що впродовж усієї історії чарівники здобували владу і втрачали її. Це, Якубе, повторюється знову й знову.. Нікому не вдається розімкнути це коло — ні простолюдів, ні демонам, ні чарівникам. Ми всі зв'язані, прикручені до колеса ненависті й страху..

— Тільки не я, — твердо заперечив Якуб. — Я виїжджаю.

— Ти гадаєш, ніби Брюге — безпечне місце? Подивися правді в очі. Ти сам щойно казав: «Імперія їх майже не чіпає». Майже. Тож ти все одно залишаєшся учасником цієї історії— чи до вподоби це тобі, чи ні. Ось чому я хочу залишитися тут, у Лондоні, де зберігається стільки знань. Тут, Якубе, є величезні бібліотеки, де чарівники переховують усі свої архіви й літописи. Пенніфізер розповідав мені про них. Якби я могла туди потрапити, якимось чином знайти там роботу.. Можливо, я зуміла б щось дізнатися, принаймні про демонів, — Кіті стелула плечима. — Мені поки що просто бракує знань, от і все.

Якуб пирхнув:

— Авжеж. Ти ж не якась там клята чарівниця!

— Судячи з того, що казав Бартімеус, чарівники також знають небагато. Хоча б про тих самих демонів. Вони просто використовують їх. Отут і вся причина. Ми — Спротив — так нічого й не домоглися. Ми були аж ніяк не кращі за чарівників: ми користувались магією, не розуміючи її. Насправді я знала про це й раніше, а Бартімеус... ніби підтвердив. Якби ти почув, що він каже, Якубе...

— А я кажу, що ти все-таки дурна. Мені вже пора! — десь на поромі ревнула сирена; чайки знялися в небо й закружляли. Якуб нахилився й швидко пригорнув Кіті; вона поцілувала його в щоку. — Стережися, щоб тебе не вбили. Пиши мені. Ти маєш адресу?

— Звичайно.

— Побачимося в Брюге. Менше ніж за місяць.

Кіті усміхнулася:

— Можливо.

Вона дивилася, як він біжить трапом і тицяє папери прикордонникові. Той, не дивлячись, ударив у паспорт печаткою, і Якуб зійшов на борт. Барвисте полотно й трап прибрали. Якуб підійшов до поручнів. Він махав рукою Кіті, поки пором відпливав. Його обличчя, як і лица інших мандрівників, схвильовано сяяло. Кіті

усміхнулася, пошукала в кишені й витягла несвіжий носовичок. Вона махала ним услід Якубові, аж доки пором зник за поворотом Темзи.

Тоді Кіті поклала носовичок у кишеню, повернулася — й пішла. Невдовзі вона сховалася у натовпі.

Примітки

1

Сім доступних рівнів накладаються один на одного, і кожен з них відкриває певні аспекти буття. Перший містить звичайні матеріальні об'єкти (дерева, будівлі, людей, тварин тощо), видимі всім; на інших шістьох рівнях перебувають різноманітні духи, що тишком-нишком займаються своїми справами. Вищі істоти (такі, як я) можуть користуватися своїм внутрішнім зором для того, щоб оглядати всі сім рівнів водночас; нижчі істоти змушені обходитись меншим. Люди - істоти найнижчі. Чарівники носять контактні лінзи, які дозволяють бачити на двох-трьох рівнях; більша ж частина людей бачить лише перший рівень - і, як наслідок, нічого ніколи не знає про магичні дії, що відбуваються довкола. Цілком можливо, наприклад, що зараз у вас за спиною ширяє щось невидиме з безліччю щупалець, а ви про це й гадки не маєте.

2

Безперечно, саме там, на безпечній відстані від поля бою, ховалися британські чарівники. Мої господарі-чехи були такі самі. На війні чарівники завжди виконують найнебезпечнішу роботу - сміливо охороняють великі запаси вина й харчів за кілька миль від лінії фронту.

3

Кожен вартовий був дрібним джином, трохи могутнішим за звичайного фоліота. Прага переживала не найкращі часи: чарівники відчували брак рабів і мусили вдовольнитись послугами перших-ліпших, хай навіть поганеньких духів. Це було помітно навіть із подоби, яку прибрали мої вартові. Замість жахливих, войовничих образів переді мною були два кажани-перевертні, ласиця, балухата ящірка й маленьке понуре жабеня.

4

П'ять голів грюкнули одна об одну. Це скидалося на якусь народну іграшку.

5

Мушу сказати, однак, що ці розмови цілком відповідали істині.

6

І, зрозуміло, нічого не знаходили, про що свідчило їхнє засмучене виття. Передмістя стояли порожні. Тільки-но британська армія переправилася через Ла-Манш, чеська влада почала готуватися до неминучого нападу на Прагу. Від самого початку все населення було укрито за мурами міста (ці мури, до речі, — найміцніші в Європі, справжнє диво магічної інженерної думки). Я, здається, вже згадував про те, що сам доклав рук до їхнього будівництва.

7

У телескопі міститься біс, чий зір дозволяє людям бачити в темряві. Дуже корисна річ, хоч часом бешкетливі біси спотворюють зображення чи додають до нього власні витівки - як-от струмені золотого пилу, схожі на сон химерні видива чи примарні образи з минулого того, хто користується телескопом.

8

Звичайно, судити хазяїв - це все одно, що порівнювати прищі на носі: є гірші, є кращі, та навіть найкращі не додають життю втіхи. Той, про кого я розповідаю, був дванадцятим чеським чарівником з тих, кому мені довелося служити. Він був не дуже жорстокий, але мав таку вдачу, ніби в його жилах замість крові струменів лимонний сік: понурий педант із вічно стуленими губами, схиблений на своєму обов'язку перед імперією.

9

Правду кажучи, цісар тоді й сам добряче скидався на kota - якщо ви розумієте мене до ладу...

10

Навіть поганеньких афритів слід уникати, а цей був посправжньому лютий. На вищих рівнях його подоба була величезна й страхітлива. Поява на першому рівні в такій жалюгідній подобі була взірцем його дотепності. Мені, щоправда, було аж ніяк не смішно...

11

Подобу дівчини я створив за образом весталки, з якою зустрічався колись у Римі. Ночами Юлія частенько тікала від храмового вогню до Великого цирку, щоб зробити свою ставку в змаганнях колісниць. Окулярів вона, зрозуміло, не носила - це я додав їй окуляри задля серйознішого вигляду, *gravitas*, так би мовити. Вважайте це за мій художній вимисел.

12

На жаль, він мав рацію. Мені доводилося зазнавати й того, й другого. Вивертання Шкіри особливо нестерпне. Ворушитись тоді важко, а говорити майже неможливо. М'які меблі після такого відразу можна викинути...

13

Бульбашка тепер нерухомо висіла десь за метр над підлогою. Її поверхня скаламутніла, тож чудовиська, що сиділо всередині, майже не було видно.

14

Тут він знову пригладив волосся. Ця звичка без упину чепуритись когось мені нагадувала - тільки я ніяк не міг пригадати, кого саме.

15

Два роки тому Натаніель - унаслідок низки крадіжок та обманів - став (деякою мірою) причиною смерті свого наставника. Тоді це серйозно мучило його совість. Мені було цікаво поглянути, чи позбувся він тих мук, чи ні.

16

Це лише так звана іронія. Насправді панна Вайтвел - особа напрочуд бридка. Довготелеса, сухорлява, руки й ноги - як жердини. Мені завжди було дивно: як вона не загоряється, закидаючи ногу за ногу!

17

Мій жаль був цілком щирий, бо я втратив змогу помститися.

18

Отут він помилявся: був один чарівник, що зневажив будь-які умови захисту — й просто довірився мені. Це, зрозуміло, був Птолемей. Але ж то унікальна особа — іншої такої не було, немає й не буде!

19

В Іншому Світі часу немає взагалі. А якщо і є, то лише в непрямому, нелінійному вигляді... Одне слово, це дуже складна матерія. Я залюбки обговорив би її з вами, та зараз для цього не найкращий момент. Нагадайте мені про це пізніше.

20

Видовище мерзенне. Ще й смердить нівроку.

21

Знав я колись чарівників, що мали такі здібності, особливо зранку.

22

Квізл мені подобалася. Свіжа, молоденька (півтори тисячі років, за вимірами людського світу), і їй завжди щастило з господарями. Першим її викликав самітник, що мешкав десь у йорданській пустелі. Він живився акридами та диким медом і поводився з нею суворо й поштиво. Коли той самітник помер, Квізл довго уникала поневолення,

аж поки її ім'я відшукала французька чарівниця XV століття. Ця нова господиня також була напрочуд ласкава - навіть жодного разу не застосувала до неї Циркуль Спонуки. Отож на той час, коли Квізл потрапила до Праги, вона була не така розлючена, як старі вовцюги на зразок мене. Звільнившись зі служби завдяки смерті нашого хазяїна, вона ще зо два рази служила китайським та цейлонським чарівникам, але там з нею не трапилося нічого, вартого моєї розповіді.

23

Оце вже була брехня. Попри розкішні сорочки й патли - чи, може, саме через них, - я жодного разу не помічав, щоб Натаніеля цікавили дівчата. Судячи з усього, коли він зустрічає дівчину, вони обоє з криком розбігаються в різні боки. Одначе, як і всі джини, я в розмовах зазвичай перебільшую вади свого хазяїна...

24

Якщо можна боязко вимахувати крилами, то саме це я і робив.

25

Недарма ця вуличка звалася Джибет-стрит - «вулиця шибениці». Лондонська влада завжди славилася вмінням виховувати простолюду на повчальних прикладах, хоч останнім часом трупи злочинців вивішували тільки біля Тауера. По інших місцях такого більше не робили, щоб не лякати туристів.

26

У Британському музеї зберігалися десятки тисяч стародавніх речей, кількадесят із яких навіть було роздобуто чесним шляхом. Ще за двісті років до початку правління чарівників лондонська влада взяла собі за звичай цупити все цікаве, що трапляється в країнах, куди заглядають їхні торговці. Це таке собі національне божевілля, базоване як на цікавості, так і на жадібності. Вельможні пані й панове, які здійснювали великі тури Європою, тільки й пильнували, чого б привласнити - дрібного, але коштовного; вояки, що вирушали в походи, вантажили до скринь награбовані самоцвіти й золото; будь-

який купець, що повертався до столиці, тяг із собою зайву скриньку дивовиж. Більша частина хоч трохи цікавих речей рано чи пізно опинялася в колекціях Британського музею: тепер їх там виставлено у вітринах, із докладним поясненням кількома мовами, щоб іноземні туристи могли приїхати і з найменшими невигодами подивитись на свої втрачені скарби. Поволі чарівники вигребли з музею майже всі магичні артефакти, проте він і досі залишився вельми примітним сховищем культури.

27

Тепер у мене з'явився ще один мотив: помста. Я вже не сподівався побачити Квізл живою.

28

Ця істота гарантовано навіє жах на будь-яку людину. Якщо хочете когось смертельно перелякати, немає нічого кращого за мінотавра з бичачою головою. Моя особиста мінотавряча подоба, вдосконалена за багато століть, зробилася просто незрівнянна. Вигин рогів вивірено аж до міліметра, зуби - ніби напилком нагострені, шкіра - вугільно-чорна. Торс я залишив людський, додавши до нього козячі ноги сатира на роздвоєних ратицях: вони набагато страшніші за голі коліна й шкіряні сандалі.

29

Мариди випромінюють таку силу, що їхнє пересування легко визначити за постійним магичним слідом: там, де пройшов марид, слід висить у повітрі, наче від слимака. От тільки користуватись цим порівнянням у присутності самого марида я не радив би...

30

То були тільки кам'яні зображення. А за часів розквіту Ассирії джини були справжні: вони задавали чужоземцям загадку, на зразок Сфінксової, й жерли їх, якщо ті відповідали неправильно - навіть із точки зору граматики чи просто з провінційною вимовою. Страшенні були буквоїди!

31

Коли я бачу краєм ока останнього з них - старого Анубіса з шакалячою головою, мені завжди стає трохи ніяково. Щоправда, я поволі привчаю себе не хвилюватися, бо Джабора давно вже немає на світі...

32

Рамзес не здивувався б, якби дізнався, що його статуя завдала такого клопоту: він був найсебелюбніший з усіх людей, кому я мав нещастя служити. І це -попри те, що він був низенький, кривоногий і рябий, мов носорогова дупа. Проте його чарівники були могутні й нездоланні: сорок років я гарував на його великих будівництвах разом з тисячами інших відсталих духів.

33

Якщо вірити напису на його грудях, то був Ахмос із вісімнадцятої династії, «об'єднувач у славі». Проте оскільки зараз він сам був роз'єднаний з власними руками, ногами й головою, цей титул видавався просто порожнім вихвалянням.

34

Моєму супротивникові слід було б пам'ятати про принцип важеля, коли він намагався розхитати Рамзесову статую. Колись я сказав Архімедові: «Дайте мені достатньо довгий важіль, і я переверну цілий світ!» Щодо цілого світу - це, звичайно, занадто, але на шеститонну безголову статую мене цілком вистачило.

35

Це одна з химерних рис Праги: є в її атмосфері щось таке, завдяки чому будь-яка річ - навіть звичайнісінька - набуває моторошних обрисів. Тут винні, напевно, п'ять століть похмурої магії.

36

Ви зрозуміли, що я мав тут на увазі?

37

Ще 1357 року я брав участь у спорудженні Кам'яного моста - найшляхетнішого з усіх. Ніхто з нас не виконав цього завдання за одну ніч, як вимагалось, бо для того, щоб закласти основу моста, слід було принести жертву - поховати там якогось джина. Нарешті на світанку ми кинули жеребок: кому з нас випаде ця сумнівна честь. Бідолашний Гемфрі, вочевидь, досі спочиває там і кисне з нудьги, хоч ми залишили йому колоду карт, щоб легше було гаяти час.

38

За часів цісаря Рудольфа, коли Священна Римська імперія перебувала в розквіті і щойно відбудовані мури Праги охороняли шестеро афритів, тутешня єврейська громада забезпечувала цісаря більшою частиною потрібних йому грошей і чималою частиною потрібної йому магії. Євреї-чарівники, ув'язнені в тісних вуличках гетто, на той час стали надзвичайно могутніми. Решта пражан водночас і не довіряли їм, і сподівались на них. Оскільки євреї увесь час потерпали від погромів та ворожих нападів, їхня магія була переважно оборонна - візьмімо хоча б великого чарівника на ім'я Льоев, який створив першого голема, щоб захистити євреїв від нападів і людей, і джинів.

39

Насправді мене й самого били дрижаки, та зовсім з іншої причини. Тут була надзвичайно потужна стихія землі - її сила здіймалася в повітря, висотуючи з мене енергію. Тут не було місця джинам - тут панувала своя, особлива магія.

40

Обереги були дуже слабкі. Туди легко прорвався б навіть косорукий біс. Як осередок магії, Прага вже понад століття перебувала в глибокому занепаді.

41

З незрозумілих причин - вочевидь, це якимось пов'язано з астрономією й нахилом земної осі, - північ і південь є двома ключовими моментами, за яких усі сім рівнів буття зближуються найтісніше, завдяки чому найбільш чутливі люди краще сприймають те, що в інший час є для них непомітним. Саме звідси походять усі ці побрехеньки про привидів, чорних котів, двійників та інші надприродні явища. Зазвичай це прості біси або фоліоти, що вирушають у своїх справах у тій чи іншій подобі. Оскільки ніч особливо стимулює людську уяву (якщо це можна назвати уявою), опівдні люди звертають меншу увагу на всілякі видива - та це не означає, що їх не буває: спекотними днями їм часом ввижаються химерні постаті, в когось із перехожих може не виявитись тіні, а в натовпі з'являються бліді обличчя, що зникають, якщо пильно до них придивитися...

42

Тіхо Браге (1546 - 1601) - чарівник, астроном і дуелянт - був, напевно, найбезневинніший з усіх моїх господарів. Хоча, можливо, насправді й не такий безневинний, якщо пристати на точку зору його смертних сучасників. Тіхо був чолов'яга запальний, увесь час йому кортіло побитися чи поцілувати дружину когось із своїх приятелів. До речі, саме так він і залишився без носа - його відтяли на дуелі через жінку. Я виготовив йому чудовий золотий протез і подарував тоненьку щіточку для чищення ніздрів, чим заслужив його дружбу. Відтоді він найчастіше викликав мене тоді, коли йому хотілося щиро побалакати.

43

Харчі смертних так обтяжують нашу сутність, що страх та й годі! Якщо вже ми жеремо щось чи когось - наприклад, людину, - наша жертва повинна бути ще живою, щоб її сутність оживила й наситила нашу власну. Це переважає сумну потребу перетравлювати непотрібні кістки та плоть... Пробачте - сподіваюсь, я не зіпсував вам апетит?

44

Тут існує загальне правило: що розцяцькованіша уніформа, то безладніша армія. За кращих часів Праги тамтешні вояки носили скромну уніформу без зайвих розкошів. Тепер же, на мою огиду, вони просто-таки хиталися під тягарем усіляких придибенцій: тут - пишний еполет, там - зайва пряжечка... На вулиці їх було чути здалека: вся ця зброя бряжчала, мов бубонці на котячому нашійнику. Інша річ - лондонська нічна поліція. В тих хлопців уніформа -кольору річкового мулу, зате вони навіюють справжній жах.

45

Попри те, що срібло вкрай отруйне для нашої сутності, воно ще й спроможне долати наші магичні перепони так само легко, як гарячий ніж розрізає масло. Хоч як занепала Прага в магичному мистецтві, тут, здається, забули ще не всі давні хитрощі. Щоправда, раніше по джинах срібними кулями майже не стріляли, зазвичай їх використовували проти небезпечніших супротивників.

46

Мені здавалося, ніби я чую, як мене підганяє старий Тіхо. Тіхо був завзятим гравцем. Якось він заклався зі мною на мою волю, що я не зможу в призначений день одним стрибком перескочити Влтаву. А якщо вже мені це вдасться, я зможу робити з ним, що мені заманеться. Звичайно, цей хитрун заздалегідь розрахував дату весняного водопілля! В призначений день річка розлилася ширше, ніж завжди. Я плюснув у воду всіма своїми ратицями, що дуже потішило мого хазяїна. Він так реготав, що йому відпав ніс...

47

У кожному ліхтарику, в міцно запаяній склянці, містився розлючений біс. Головний ліхтарник - ця посада передавалась у спадок серед двірських чарівників -щодня проходив схилами пагорба, навчаючи своїх підлеглих щодо того, яким світлом і з якою силою вони мають світитися з настанням темряви. Завдяки точним формулюванням заклять можна було добитися різноманітних ефектів -

чи тонких, чи потужних, але завжди відповідних до настрою, що панував у палаці.

48

Легендарна каменяка, якій приписують здатність перетворювати дешеві метали на золото й срібло. Зрозуміло, що це все - цілковита нісенітниця: спитайте будь-якого біса. Ми, джини, спроможні змінювати зовнішній вигляд предметів, наводячи на них закляття Мороки чи Примари, та змінити назавжди істинну природу речовини неможливо. Однак людям про це говорити марно - вони чують тільки те, що хочуть. Безліч життів було витрачено на ці даремні пошуки.

49

Чарівники збиралися сюди з усіх усюд - з Іспанії, Британії, сніжної Росії, околиць індійських пустель, - щоб отримати безцінну нагороду. Кожен з них володів сотнею мистецтв і тримав у себе в рабстві з десяток джинів. Кожен з року в рік ганяв своїх бідолашних рабів, змушуючи їх займатись пошуками, - і всі ці чарівники один за одним зазнали нищівної поразки. Їхні бороди сивіли, руки трусилися, вбрання вицвітало від незліченних заклять і дослідів. Дехто хотів утекти, та на сходах замку його чекали вояки; дехто намагався заховатися за допомогою магії, та виявляв, що замок оточено потужним магичним захистом. Багато хто скінчив свої дні у в'язниці, решта просто скорилися. Для нас - тих духів, що спостерігали за цим процесом, - то був добрий урок: наші господарі потрапили до тенет своїх власних гордощів.

50

Закляття, що здійснюється за допомогою видиху через рот і характерного поруху. Не має нічого спільного з Закляттям Смороду - останнє виконується зовсім не так.

51

Вона була надто вже хитромудра - тонесенька, ще й на самому сьомому рівні. Будь-хто схибив би на моєму місці.

52

Не думайте, що він був у самій ярмулці - на ньому було й інше вбрання. Це просто так, на той випадок, якщо вам спаде щось на думку... Подробицям я дам раду пізніше, щоб не переривати своєї оповіді.

53

Ось бачите? На ньому був ще й халат. І піжама, якщо вже вам цікаво. Усе цілком пристойно.

54

А також брутальним порухам, які могли б засмутити дитину.

55

Як я розумію, це відображає силу землі (чорний колір) і кров чарівника (червоний колір), що живить землю. Щоправда, це лише припущення - на магії големів я не знаюся.

56

Ця подоба колись наганяла страх на Юкатан: жерці, бувало, кидалися з пірамід чи пірнали у ставки з алігаторами, рятуючись від мого гіпнотичного погляду. Хлопчиська, однак, це анітрохи не вразило. У відповідь на погрозливе вимахування мого хвоста він лише позіхнув, поколупав у зубах — і заходився щось черкати у своєму записнику. Чи я вже не той, чи нинішня молодь така розпещена?

57

Мені кілька разів випадало зустрічатись із Гледстоновими афритами — за часів його завоювань, і мушу визнати, що я аж ніяк не хотів зустрітись ще з одним. Надто вже нервові хлопці, метушливі, жорстокі — авжеж, за такого поводження! До того ж, якщо цей африт і був спочатку лагідний, як немовлятко (хоча це навряд), столітнє ув'язнення в могилі анітрохи не поліпшило його вдачі...

58

Що ж до штанів — тут я поки нічого не знав.

59

Ті з нас, хто ширяв поблизу, з цікавістю знавців спостерігали за цим. Нам завжди кортить вивчити стиль своїх колег, коли з'являється така змога: може, вдасться підчепити яку-небудь свіжу ідею! За молодих літ я завжди прагнув драматизму. Тепер же — відповідно до моєї вдачі — я схиляюся радше до витонченості. Хіба що зрідка перекинусь яким-небудь пернатим змієм...

60

Судячи з подоби, цьому джинові довелося провести деякий час у Гіндукуші. Просто дивина, який відбиток залишає здобутий досвід!

61

Слова чарівника, що вимовляє закляття, надзвичайно важливі. Вони діють разом з рунами та лініями, накресленими на підлозі. Все це разом сплітається в невидимі тенета, що утворюють нездоланний кордон. Проте варто вимовити хоч одне слово не так, як слід, — і це може залишити фатальну прогалину в усій системі захисту. Теллоу довелося переконатись у цьому на власній шкірі.

62

У 1860-х роках, коли здоров'я й сили вже зраджували Гледстона, цей старий лис зарядив посох потужною магічною міццю, щоб вона завжди була в нього напихваті. Як наслідок, у посоху було ув'язнено кількох могутніх істот, чия природна жорстокість посилювалась ще й тим, що всі вони разом опинилися в крихітному вузлику завбільшки з наперсток. Отримана зброя була, мабуть, найбільш руйнівною від славетних часів Єгипту. Мені випало побачити її здалека під час Гледстонових завоювань: дугоподібні спалахи, що виривалися з посоха, легко розтинали нічну пільму. Я бачив силует старого — нерухомого, плечистого, — що стискав посох у руці. Він із своїм

посохом був єдиною чіткою точкою у вихорі полум'я. Все, що підхоплював цей вихор, — фортеці, палаци, найміцніші мури, — оберталось на порох. Навіть африти трепетали перед його силою. А тепер посох поцупила оця Кіті. Цікаво — чи розуміє вона, у що вплуталася?

63

Мені спадали на думку й численні інші, набагато мудріші речі, та я не тривожитиму ними ваш кволий розум. Повірте мені на слово: всі мої думки були розумні — просто-таки з біса розумні!

64

Усім відомо, що ми, втілюючись у людському світі, мусимо приборати ту чи іншу подобу - хай навіть струмінця диму чи краплинки рідини. Хоча дехто з нас спроможний залишатись невидимим на нижчих рівнях, на вищих ми повинні являти подобу. Такою є частина заклять, якими поневолюють нас чарівники. Оскільки в Іншому Світі ми не маємо такої певної подоби, це потребує від нас відчутного напруження - і завдає нам болю. Що довше ми тут залишаємось, то дужчим стає цей біль, хоч переміна подоби може тимчасово його послабити. Натомість ми не «опановуємо» матеріальних речей: що менше ми маємо справу із земними речами, то краще. До того ж це будь-що заборонено умовами заклять, що викликають нас.

65

Колінний суглоб, що визирав з цього розрізу, видавався ще гарнішим.

66

Один з цих джинів був мій знайомий із зведеного виклику духів - отой самий цибатий птах. Другий скидався на пузатого орангутана. Давні звичні подоби - їм не доводилось мати справу з цвілими кістками...

67

Судіть самі, як низько впав Гонорій, — хоча б із того, що він не потурбувався перевірити всі рівні. Інакше він тут-таки побачив би, що я був бісом лише на трьох перших рівнях. На всіх інших я залишався Бартімеусом в усій своїй величі.

68

Слід зауважити, що його маячня дивним чином була досить цікава. Віддавна всі ми — від наймогутнішого марида до останнього біса — стикаємося з двома проблемами: послуху та болю. Ми мусимо коритись чарівникам, і це завдає нам болю. Завдяки наказу Гледстона Гонорій, здається, вирішив цю проблему, та — як наслідок — збожеволів. Хто при здоровому глузді волітиме залишитись на Землі замість того, щоб повернутися додому?

69

Отут мені стали у великій пригоді шість бісівських пальців: на кожному з них є присосок.

70

Вантажівка, що везла дині, врізалась у скляну вітрину рибної крамниці, й на бруківку полинув водоспад із скляних друзок і палтуса. Задня стінка кузова відкинулась, і дині посипались на дорогу, де завдяки похилій ділянці землі покотилися далі, набираючи швидкості. Кілька велосипедів перекинулись чи позалітали до рівчака, аж поки дині врешті дісталися до вітрини крамниці з посудом, що біля підніжжя пагорба. Тих нечисленних пішоходів, яким пощастило уникнути зіткнень з динями, збила з ніг ціла зграя вуличних котів, що помчали до рибної крамниці.

71

Уявіть, що вам довелося підійти впритул до полум'я. Приблизно так само на мене діяло срібло - з тією лише різницею, що воно нестерпно холодне.

72

Обеліск Клеопатри — п'ятнадцятиметровий єгипетський обеліск, що важить сто вісімдесят із гаком тонн і не має жодного стосунку до Клеопатри. Мені про це краще знати: я був одним з тих, хто споруджував його для фараона Тутмоса III 1475 року до Христа. Я добре пам'ятаю, як ми встромляли його в пісок у Геліо-полісі, й тому неабияк здивувався, побачивши його в Лондоні через три з половиною тисячі років. Напевно, його просто хтось поцупив. Що за люди - нічого не можна покинути без нагляду!

73

Скажімо, в такі, як повалення Ехнатона. Сумна, нівроку, історія. Нефертіті мені так цього й не простила. Та що я, врешті, міг удіяти? Тут винні верховні жерці Ра, а я - ні до чого... Чи ота історія з чарівним перснем Соломона, якого мені доручив поцупити й кинути в море один з його суперників. Мені тоді, правду кажучи, ледве вдалося відбрехатись! І всякі інші вбивства, викрадення, підміни, інтриги, обмани... Якщо подумати як слід, то такі справи, які можна відверто назвати чесними, траплялись мені надзвичайно рідко - десь раз на століття.

74

Правду кажучи, ці суперечки траплялися *постійно*.

75

Ще й з естетичних міркувань: не люблю залишати після себе купи сміття.

76

Ця хронічна ненадійність — одна з причин, чому вовкулаки мають лиху славу. До того ж вони ненаситні, люті, кровожерливі й погано піддаються дресируванню. Лікаон Аркадський уперше зібрав загін вовкулак і використовував їх як особисту охорону близько 2000 р. до Христа. Попри те, що вовкулаки невдовзі зжерли кількох його гостей,

думка про те, що вони добре придатні для охорони порядку, прищепилася. Відтоді їх використовували численні володарі-тирани, що мали доступ до магії. За допомогою складних заклять вони змінювали подобу дужим людям, тримали їх окремо, а часом навіть розплоджували, щоб поліпшити їхню породу. У Британії нічну поліцію, як і багато чого іншого, запровадив той самий Гледстон: він знав ціну вовкулакам як знаряддю залякування.

77

Зазвичай, на індійських слонів. Птахи Роки жили на далеких островах Індійського океану, зрідка з'являючись на материку в пошуках здобичі. Їхні гнізда були завбільшки з акр, а яйця скидалися на величезні бані, видимі здалека над морем. Дорослі птахи були вкрай небезпечні і не раз топили послані для розорення їхніх гнізд кораблі, скидаючи на них цілі скелі з великої висоти. Два халіфи заплатили великі гроші за пера птаха Рока, які сміливці крадькома зрізали з грудей сонних птахів.

78

Прикладом тут є хоча б Ікар, один з піонерів повітроплавства. Якщо вірити Фекварлові — хоч його слова й не можна сприймати як надійне джерело, — грецький чарівник Дедал змайстрував пару магічних крил, у кожному з яких було ув'язнено досить-таки запального фоліота. Випробувати крила він довірив Ікарові, необачному і язикатому парубійкові, що почав кепкувати з фоліотів, перебуваючи в кількох тисячах футів над Егейським морем. Образившись, фоліоти одну за одною розгубили всі пір'їни, тож Ікар із своїм дотепним язиком знайшов вічний спокій на морському дні.

79

Десь із двометрової висоти. Та нічого - вона молода й стрибуча.

80

Найкращі, та не оригінальні. Просто я втомився і був не в гуморі.

81

Насправді усміхався він з самого початку. Це одна з нечисленних дій, що якнайкраще вдаються черепаам.

82

Ви ж знаєте, що це за штука? Хитромудрий смертний умовляє джина-дурня залізти до пляшки (чи ще якоїсь тісної посудини), а потім закорковує її і відмовляється випустити, поки джин не виконає три його заповітні бажання... і таке інше. Кхе-кхе! Це може здатися неймовірним, але й насправді, якщо джин із власної волі залізе до пляшки, вона може виявитися досить надійною пасткою. Щоправда, в наші часи навіть найдрібніший і найдурніший біс не спіймається на цю давню витівку.

83

Вважайте це знаком подяки за те, що він для мене зробив.

84

Лише дехто — як, скажімо, мій давній друзяка Факварл, — відверто (і даремно) замислюють повстання. Однак вони патякають про це так давно — й до того ж без жодних наслідків, - що на них ніхто вже не звертає уваги.

85

Нижчі духи, подібні до цього фоліота, часто бувають дріб'язкові і мстиві — й ніколи не обминуть нагоди злякати людей, що опиняться в їхній владі, оповідками про торттури та інші страхи. Інші, навпаки, володіють невичерпним запасом бридких, масних жартів. Я навіть не знаю, що гірше.

86

Дивна річ та й годі. Як на мене, він був надто крихкотілий.

87

Звичайно, я будь-що цього не зробив би. Люди з їхніми дріб'язковими трагедіями аж ніяк мене не стосуються. Якби я мав вибір — допомогти дівчаті чи тут-таки звільнитися зі служби, — я тут-таки зник би, гучно зареготавши й пустивши дівчині в очі сірчану хмару. Хоч яка вона мила, та джинам усе-таки не варто приязнитись із людьми. Ніколи. Повірте мені на слово - я це добре знаю.

88

Тобто ті їхні частини, що видніли з-під широченних мереживних манжет.

89

Знову перебільшення - хіба що ваші повіки так позлипалися, що ними швидко не моргнеш. Якщо мені дадуть точний наказ і тимчасово скасують поточне завдання, то я, звичайно, можу зникнути, з'явитись в іншому місці, відшукати потрібні предмети й повернутися, та на все це знадобиться принаймні кілька секунд або навіть і більше, якщо ці предмети не з тих, що їх можна знайти де завгодно. А створювати предмети з повітря я не можу - це було б нерозумно.

90

Дерев'яна колода в кашкеті видавалася б, напевно, більш живою й товариською.

91

Як консервовані овочі ніколи не бувають такі соковиті й корисні, як свіжі, — так і кулі з елементалями, пекельні жезли та інша магічна зброя, яку виготовляють, заганяючи біса чи іншого духа до кулі або коробки, не така потужна й довготривала, як ті самі закляття, створені на місці самими духами. Однак чарівники користуються ними за першої-ліпшої змоги, адже це набагато простіше за клопіткий процес викликання духа.

92

Його легко було впізнати за страшенно невмілою обробкою. А зухвалий ледачий біс, який сидів там усередині, був ще страшніший.

93

Більша частина цих роззяв пішла собі спокійно, не завдавши клопоту. Тих, хто загаявся, трохи підбадьорили, кинувши їм нижче спини кілька Пекельних Жезлів. Натовп журналістів «Таймсу», яких спіймали на тому, що вони гарячково описують паніку серед чарівників, відправили до затишного місця, де їм пояснили до ладу, про що варто писати, а про що — ні.

94

Йдеться про побілку стелі, клеєння шпалер і використання добрячої кількості очисних флюїдів. І все!

95

Тут він нічим не відрізнявся від дев'яноста відсотків інших чарівників. Увесь час, вільний від того, щоб підсиджувати один одного, вони марнують на те, щоб зібрати довкола себе якнайбільше гарних і дорогих речей. Розкішні подушки посідають одне з перших місць у списку їхніх заповітних бажань, а бідолашний джин тільки й знає, що бігати по крамницях. Особливо відзначались цим перські чарівники: нам доводилось то переносити палаци з однієї країни до іншої, то будувати їх на хмарах чи навіть на морському дні. А один чарівник побажав, щоб йому збудували палац із чистісінького скла. То була фатальна помилка, навіть якщо не брати до уваги очевидне питання про неможливість повноцінного усамітнення. Ми спорудили цей палац за один вечір, і чарівник радо вселився туди. А вранці зійшло сонце. Стіни перетворились на велетенські лінзи, й жар сонячного проміння помітно подужчав. Ще до полудня цей чарівник із усім своїм домівством простісінько підсмажився.

96

Для допомоги в роботі він надав мені двох фоліотів — у подобі хлопчаків-сиріток. Їхні круглі оченята й жалюгідний вигляд розтопили б найхолодніше серце. Та попри це вони були напрочуд ледачкуваті. Довелося трохи підсмажити їх на вогні, щоб добитися послуху.